

รายงานแห่งชาติ ว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ฉบับที่ 6

Thailand's Sixth National Report on the Implementation
of the Convention on Biological Diversity

รายงานแห่งชาติ
ว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ
ฉบับที่ 6

มิถุนายน 2562

คำนำ

ตามพันธกรณีของภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention on Biological Diversity-CBD) ในการจัดทำรายงานแห่งชาติว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ในบทบัญญัติในอนุสัญญา มาตรา 26 กำหนดให้รัฐภาคีอนุสัญญา จะต้องเสนอรายงานต่อสำนักเลขาธิการอนุสัญญา ตามระยะที่เวลาที่ กำหนด ซึ่งได้มีการกำหนดให้ส่งรายงานแห่งชาติฯ ทุก 4 ปี เพื่อสะท้อนและสื่อสารความก้าวหน้าในการ ดำเนินงานของประเทศตามข้อตกลงด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ ในการให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ ความหลากหลายทางชีวภาพ และการใช้ประโยชน์ระบบนิเวศ ชนิดพันธุ์ และพันธุกรรมอย่างยั่งยืน ด้วยการ หยุดยั้งการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพที่กำลังเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องทั่วโลก โดยให้รัฐบาลทุกประเทศ เคารพต่อการรักษาถิ่นสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะนำไปสู่ข้อเสนอในการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพให้มี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยรายงานฉบับที่ 1 จัดทำขึ้นใน พ.ศ. 2541 และดำเนินต่อเนื่องมาจนถึง พ.ศ. 2561 ซึ่งเป็น รายงานฉบับที่ 6

การจัดทำรายงานแห่งชาติฯ ฉบับที่ 6 นี้ สำนักเลขาธิการอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทาง ชีวภาพ กำหนดให้รัฐภาคีจัดทำรายงานแห่งชาติฯ ตามรูปแบบที่ได้รับความเห็นชอบตามข้อมติที่ XIII/27 ของ การประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาฯ สมัยที่ 13 (COP13) เมื่อเดือนธันวาคม 2559 มีสาระสำคัญประกอบด้วย 7 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1	ข้อมูลเกี่ยวกับเป้าหมายระดับชาติตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลาย ทางชีวภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564
ส่วนที่ 2	มาตรการ วิธีการดำเนินการ การประเมินประสิทธิภาพ ปัญหาอุปสรรคที่เกี่ยวข้อง และความต้องการด้านวิชาการและวิทยาศาสตร์เพื่อบรรลุเป้าหมายระดับชาติ
ส่วนที่ 3	การประเมินความก้าวหน้าแต่ละเป้าหมายระดับชาติ
ส่วนที่ 4	การดำเนินงานของประเทศเพื่อบรรลุเป้าหมายไอจิ (Aichi Biodiversity Target)
ส่วนที่ 5	การดำเนินงานของประเทศเพื่อบรรลุเป้าหมายกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช (Global Strategy for Plant Conservation)
ส่วนที่ 6	ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชนเผ่าพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่น
ส่วนที่ 7	ข้อมูลสถานภาพปัจจุบันของความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศ

สำหรับการจัดทำรายงานแห่งชาติฯ ฉบับที่ 6 ของประเทศไทย คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2560 รับทราบผลการประชุม COP13 และมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับสำนักงาน นโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานในประเทศ ให้เป็นไป ตามมติของการประชุม COP13

สารบัญ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับเป้าหมายระดับชาติตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564	หน้า 7
ส่วนที่ 2 มาตรการ วิธีการดำเนินการ การประเมินประสิทธิผล ปัญหาอุปสรรคที่เกี่ยวข้อง และความต้องการด้านวิชาการและวิทยาศาสตร์เพื่อบรรลุเป้าหมายระดับชาติ	หน้า 21
มาตรการที่ 1 การเสริมสร้างความตระหนักและให้การศึกษาด้านความหลากหลายทางชีวภาพ	หน้า 27
มาตรการที่ 2 การบูรณาการและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ	หน้า 28
มาตรการที่ 3 การอนุรักษ์ พันธุ์ และปกป้องคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพ	หน้า 31
มาตรการที่ 4 การลดภัยคุกคามและใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน	หน้า 33
มาตรการที่ 5 การจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ	หน้า 35
มาตรการที่ 6 การจัดการชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน	หน้า 37
มาตรการที่ 7 การจัดการความปลอดภัยทางชีวภาพ	หน้า 39
มาตรการที่ 8 การปกป้องคุ้มครองทรัพยากรพันธุกรรม	หน้า 41
มาตรการที่ 9 การวิจัยและพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ	หน้า 42
มาตรการที่ 10 การจัดการองค์ความรู้และฐานข้อมูล	หน้า 44
มาตรการที่ 11 การสงวนและรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพ	หน้า 45
ส่วนที่ 3 การประเมินความก้าวหน้าแต่ละเป้าหมายระดับชาติ	หน้า 47
เป้าหมายระดับชาติที่ 1	หน้า 60
เป้าหมายระดับชาติที่ 2	หน้า 62
เป้าหมายระดับชาติที่ 3	หน้า 64
เป้าหมายระดับชาติที่ 4	หน้า 67
เป้าหมายระดับชาติที่ 5	หน้า 70
เป้าหมายระดับชาติที่ 6	หน้า 72
เป้าหมายระดับชาติที่ 7	หน้า 75
เป้าหมายระดับชาติที่ 8	หน้า 78
เป้าหมายระดับชาติที่ 9	หน้า 86
เป้าหมายระดับชาติที่ 10	หน้า 90
เป้าหมายระดับชาติที่ 11	หน้า 92
เป้าหมายระดับชาติที่ 12	หน้า 94
เป้าหมายระดับชาติที่ 13	หน้า 97
เป้าหมายระดับชาติที่ 14	หน้า 101
เป้าหมายระดับชาติที่ 15	หน้า 103

เป้าหมายระดับชาติที่ 16	หน้า 105
เป้าหมายระดับชาติที่ 17	หน้า 107
เป้าหมายระดับชาติที่ 18	หน้า 109
เป้าหมายระดับชาติที่ 19	หน้า 112
เป้าหมายระดับชาติที่ 20	หน้า 115
เป้าหมายระดับชาติที่ 21	หน้า 118
เป้าหมายระดับชาติที่ 22	หน้า 119
เป้าหมายระดับชาติที่ 23	หน้า 121
เป้าหมายระดับชาติที่ 24	หน้า 124
เป้าหมายระดับชาติที่ 25	หน้า 126
ส่วนที่ 4 การดำเนินงานของประเทศเพื่อบรรลุเป้าหมายไอจี	หน้า 129
เป้าหมายไอจี A1	หน้า 137
เป้าหมายไอจี A2	หน้า 139
เป้าหมายไอจี A3	หน้า 142
เป้าหมายไอจี A4	หน้า 145
เป้าหมายไอจี B5	หน้า 147
เป้าหมายไอจี B6	หน้า 149
เป้าหมายไอจี B7	หน้า 151
เป้าหมายไอจี B8	หน้า 153
เป้าหมายไอจี B9	หน้า 155
เป้าหมายไอจี B10	หน้า 157
เป้าหมายไอจี C11	หน้า 159
เป้าหมายไอจี C12	หน้า 162
เป้าหมายไอจี C13	หน้า 163
เป้าหมายไอจี D14	หน้า 164
เป้าหมายไอจี D15	หน้า 165
เป้าหมายไอจี D16	หน้า 169
เป้าหมายไอจี E17	หน้า 170
เป้าหมายไอจี E18	หน้า 171
เป้าหมายไอจี E19	หน้า 174
เป้าหมายไอจี E20	หน้า 176
ส่วนที่ 5 การดำเนินงานของประเทศเพื่อบรรลุเป้าหมายกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช	หน้า 181
เป้าหมาย GSPC ที่ 1	หน้า 188
เป้าหมาย GSPC ที่ 2	หน้า 189
เป้าหมาย GSPC ที่ 3	หน้า 190

เป้าหมาย GSPC ที่ 4	หน้า 192
เป้าหมาย GSPC ที่ 5	หน้า 193
เป้าหมาย GSPC ที่ 6	หน้า 194
เป้าหมาย GSPC ที่ 7	หน้า 195
เป้าหมาย GSPC ที่ 8	หน้า 197
เป้าหมาย GSPC ที่ 9	หน้า 200
เป้าหมาย GSPC ที่ 10	หน้า 204
เป้าหมาย GSPC ที่ 11	หน้า 207
เป้าหมาย GSPC ที่ 12	หน้า 208
เป้าหมาย GSPC ที่ 13	หน้า 209
เป้าหมาย GSPC ที่ 14	หน้า 210
เป้าหมาย GSPC ที่ 15	หน้า 212
เป้าหมาย GSPC ที่ 16	หน้า 213
ส่วนที่ 6 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชนเผ่าพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่น	หน้า 217
ส่วนที่ 7 ข้อมูลสถานการณ์ปัจจุบันของความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศ	หน้า 223
ข้อเสนอการขับเคลื่อนการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย	หน้า 237

ส่วนที่ 1

ข้อมูลเกี่ยวกับเป้าหมายระดับชาติ
ตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลาย
ทางชีวภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564

ส่วนที่ 1

ข้อมูลเกี่ยวกับเป้าหมายระดับชาติ

ตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ

พ.ศ. 2560-2564

-
- ประเทศได้มีการกำหนดเป้าหมายระดับชาติว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อตอบสนองต่อแผนกลยุทธ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ค.ศ. 2011-2020 และเป้าหมายไอจิ
- ประเทศไม่ได้มีการกำหนดเป้าหมายระดับชาติว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ แต่ได้มีการรายงานความก้าวหน้าโดยอ้างอิงกับเป้าหมายไอจิ
-

ประเทศไทย ได้จัดทำนโยบาย มาตรการ และแผนการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 เพื่อตอบสนองต่อพันธกรณีของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ในมาตรา 6 กำหนดให้ภาคีดำเนินการจัดทำกลยุทธ์หรือแผนระดับชาติเพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน โดยได้นำแผนกลยุทธ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ค.ศ. 2011-2020 (พ.ศ. 2554-2563) และเป้าหมายไอจิ มากำหนดเป็นกรอบทิศทางการดำเนินงานและเชื่อมโยงกับนโยบายและแผนพัฒนาต่าง ๆ ของประเทศ

แผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. 2558-2564 เป็นแผนแม่บทฯ ฉบับที่ 4 ของประเทศที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2558 ให้เป็นแผนหลักด้านความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศ ประกอบด้วยยุทธศาสตร์หลัก มาตรการดำเนินงาน และเป้าหมายระดับชาติระยะต่าง ๆ มีภาคีที่เกี่ยวข้อง 5 ภาคส่วน ร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายระดับชาติ ได้แก่ 1) ภาครัฐ 2) ภาคธุรกิจเอกชน 3) ภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชน 4) ภาคการศึกษาการวิจัย และ 5) ชุมชนท้องถิ่น โดยมีสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นหน่วยประสานงาน ในส่วนของภาครัฐมีหน่วยงานหลักภายใต้ 4 กระทรวง รับผิดชอบดำเนินการ ได้แก่ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นอกจากนี้ ยังมีหน่วยงานสนับสนุน ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการต่างประเทศ สำนักนายกรัฐมนตรี เป็นต้น

สามารถเข้าถึงเอกสารได้จาก <https://www.cbd.int/doc/world/th/th-nbsap-v4-en.pdf>

การจัดทำรายงานแห่งชาติ ฉบับที่ 6 มุ่งเน้นการอธิบายและประเมินการดำเนินงานของประเทศตามเป้าหมายระดับชาติ ภายใต้แผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. 2561 - 2564 จำนวน 25 เป้าหมาย โดยมีภาคีต่าง ๆ ได้เข้ามีส่วนร่วมในการจัดเตรียมรายงานนี้ ทั้งในฐานะคณะกรรมการกำกับโครงการจัดทำรายงานแห่งชาติและการมีส่วนร่วมในกระบวนการรับฟังความคิดเห็น นอกจากนี้ ยังได้เสนอรายงานฉบับนี้ต่อคณะกรรมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ (กอช.) ซึ่งประกอบไปด้วยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แทนจากหน่วยงานต่าง ๆ

ตารางที่ 1 เป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย

เป้าหมายระดับชาติ	ความเป็นมา	ระดับเป้าหมาย	ความเชื่อมโยงกับเป้าหมายไอจี
ยุทธศาสตร์ที่ 1 บูรณาการคุณค่าและการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพโดยมีส่วนร่วมในทุกระดับ			
มาตรการที่ 1 การเสริมสร้างความตระหนักและให้การศึกษาด้านความหลากหลายทางชีวภาพ			
<p>1. ภายในปี พ.ศ. 2563 ทุกภาคส่วน โดยเฉพาะประชาชน และชุมชนท้องถิ่น มีความรู้พื้นฐานเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพและมีความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน</p> <p>(ภายในปี พ.ศ. 2559 หน่วยงานของรัฐ ทั้งส่วนกลาง ภูมิภาค ท้องถิ่น มีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ)</p>	<p>ประเทศไทยให้ความสำคัญในการเสริมสร้างความรู้และการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติมาอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นให้เห็นถึงประโยชน์และความเชื่อมโยงกับวิถีชีวิต และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้สังคมค่อยๆ เกิดความรู้ความเข้าใจมากขึ้น แต่สำหรับคำว่าความหลากหลายทางชีวภาพที่บัญญัติขึ้นคนส่วนใหญ่จึงยังไม่มี ความเข้าใจและไม่สามารถเชื่อมโยงกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติได้ จึงจำเป็นต้องให้ทุกภาคส่วน โดยเฉพาะชุมชนท้องถิ่นที่อยู่ใกล้ชิดกับฐานทรัพยากรชีวภาพได้มีความรู้ความเข้าใจได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อสร้างความตระหนักและห่วงใยในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนมากขึ้น</p>	ระดับชาติ	A1 ความตระหนักของผู้คน A2 การบูรณาการคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพ
<p>2. ภายในปี พ.ศ. 2564 เรื่องความหลากหลายทางชีวภาพได้รับการผนวกไว้ในหลักสูตรของสถานศึกษาและสถาบันการศึกษาทุกระดับ</p>	<p>การจัดการศึกษาจำเป็นต้องให้เกิดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนไปในทิศทางที่เหมาะสมกับยุคสมัย โดยเฉพาะในยุคที่มีปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์และสิ่งมีชีวิตประเทศไทยจึงให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างวิถีชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ในระยะยาว โดยเน้นให้ผู้เรียนทุกระดับได้มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ ที่นำไปสู่เจตคติในการระวังรักษา ป้องกัน และห่วงใยต่อผลกระทบที่จะเกิดขึ้น</p>	ระดับชาติ	A1 ความตระหนักของผู้คน A2 การบูรณาการคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพ

เป้าหมายระดับชาติ	ความเป็นมา	ระดับเป้าหมาย	ความเชื่อมโยงกับเป้าหมายไอจี	
มาตรการที่ 2 การบูรณาการและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ				
3.	ภายในปี พ.ศ. 2563 ประเด็นเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพได้รับการผนวกไว้ในนโยบายหรือแผนที่เกี่ยวข้องทุกระดับ	จากการประเมินนโยบายและแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่ผ่านมา พบว่า หลายหน่วยงานไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำนโยบายและแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ไม่ทราบชัดเจนว่าหน่วยงานตนเองมีภารกิจเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะหน่วยงานในระดับพื้นที่ อาทิ แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาท้องถิ่น แผนปฏิบัติการ เพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด ทำให้ประเด็นความหลากหลายทางชีวภาพถูกบูรณาการไว้ในแผนเหล่านั้นน้อยมาก ดังนั้น จึงจำเป็นต้องผลักดันให้เกิดปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในด้านการบังคับใช้กฎหมาย ข้อบังคับ มาตรการ และกลไกที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและสร้างมาตรการจูงใจในการอนุรักษ์ พันธุ์ คุ้มครอง และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน	ระดับชาติ	A2 การบูรณาการคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพ E17 การรับรองแผน NBSAPs
4.	ภายในปี พ.ศ. 2563 มีกลไกทางการเงินในการขับเคลื่อนการปกป้องคุ้มครอง อนุรักษ์ พันธุ์ และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน	กลไกทางการเงินมีความสำคัญในการช่วยขับเคลื่อนการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพให้เกิดเป็นรูปธรรม โดยการอุดหนุนและจูงใจให้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องร่วมมือในการปกป้องคุ้มครอง อนุรักษ์ พันธุ์ และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน ประเทศไทยต้องการผลักดันให้เกิดการพัฒนาและปรับใช้กลไกทางการเงินให้มีความเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในระยะยาว	ระดับชาติ	A3 การอุดหนุนและแรงจูงใจ E20 การขับเคลื่อนทรัพยากรการเงิน
5.	ภายในปี พ.ศ. 2563 กฎระเบียบ ข้อกฎหมาย ที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพได้รับการแก้ไข	แม้ประเทศไทยมีนโยบายด้านการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ แต่พบว่านโยบายยังไม่มีผลบังคับใช้ทางกฎหมาย หลายหน่วยงานไม่มีความเข้าใจว่ามีภารกิจที่ชัดเจน จึงขาดการออกกฎระเบียบ ข้อกฎหมาย เพื่อส่งเสริมมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ อีกทั้งกฎระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ	ระดับชาติ	A3 การอุดหนุนและแรงจูงใจ B5 การสูญเสียแหล่งที่อยู่เสื่อมโทรม และกระจาย

	เป้าหมายระดับชาติ	ความเป็นมา	ระดับเป้าหมาย	ความเชื่อมโยงกับเป้าหมายไอจี
		ถูกประกาศใช้มานานแล้ว โดยเน้นการควบคุมและสงวนรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ จึงเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ในการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพให้มีความยั่งยืน		
6.	<p>ภายในปี พ.ศ. 2564 มีการขับเคลื่อนการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพโดยการมีส่วนร่วมในทุกระดับ</p> <p>(ภายในปี พ.ศ. 2559 ภาคส่วนโดยเฉพาะชุมชนท้องถิ่นและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการปกป้องคุ้มครอง อนุรักษ์ พื้นฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ)</p>	สืบเนื่องจากการที่ภาคส่วนต่าง ๆ ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพ กฎระเบียบ และข้อกำหนดบางส่วนยังเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ทำให้ประเทศไทยให้ความสำคัญต่อการจัดอุปสรรคดังกล่าวเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพโดยมีส่วนร่วม ตั้งแต่ระดับการกำหนดนโยบาย การจัดทำแผน การดำเนินงาน การเฝ้าระวัง การได้รับประโยชน์ และการติดตามประเมินผล โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในระดับชุมชนท้องถิ่น	ระดับชาติ	A3 การอุดหนุนและแรงจูงใจ D15 ความยืดหยุ่นและการฟื้นฟู
7.	<p>ภายในปี พ.ศ. 2564 มีการดำเนินการเพื่อลดและขจัดแรงจูงใจที่มีผลร้ายต่อความหลากหลายทางชีวภาพ และส่งเสริมแรงจูงใจทางบวกที่สนับสนุนการอนุรักษ์ และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนในภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง</p> <p>(ภายในปี พ.ศ. 2559 มีแนวทางในการลดและขจัดแรงจูงใจที่มีผลร้ายต่อความหลากหลายทางชีวภาพ และส่งเสริมแรงจูงใจทางบวกที่สนับสนุนการอนุรักษ์ และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนในภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง)</p>	ประเทศไทยตระหนักถึงความมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ในการอนุรักษ์ และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน จึงจะส่งเสริมให้เกิดกลไกต่าง ๆ เพื่อดำเนินการเพื่อลดและขจัดแรงจูงใจที่มีผลร้ายต่อความหลากหลายทางชีวภาพ และส่งเสริมแรงจูงใจทางบวกแก่ภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะชุมชนท้องถิ่น นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานของภาคเอกชนและภาคการศึกษาวิจัย ในการสนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน	ระดับชาติ	A3 การอุดหนุนและแรงจูงใจ B5 การสูญเสียแหล่งที่อยู่เสื่อมโทรม และกระจัดกระจาย

เป้าหมายระดับชาติ	ความเป็นมา	ระดับเป้าหมาย	ความเชื่อมโยงกับเป้าหมายไอจี	
ยุทธศาสตร์ที่ 2 อนุรักษ์ และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ				
มาตรการที่ 3 การอนุรักษ์ ฟื้นฟู และปกป้องคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพ				
8.	<p>ภายในปี พ.ศ. 2563 อัตราการสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ รวมทั้งพื้นที่ป่าไม้ และระบบนิเวศชายฝั่งลดลงร้อยละ 50</p> <p>(ภายในปี พ.ศ. 2559 ลดอัตราการสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ รวมทั้งพื้นที่ป่าไม้ และระบบนิเวศชายฝั่ง)</p>	<p>การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินอย่างต่อเนื่อง จากการขยายตัวของพื้นที่เกษตรเชิงเดี่ยวและการขยายตัวของเมือง ได้ส่งผลกระทบต่อแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ ไม่ว่าป่าไม้ พื้นที่ชุ่มน้ำ และระบบนิเวศชายฝั่ง อีกทั้งรูปแบบของการกิจกรรมต่าง ๆ เป็นกิจกรรมที่ทำลายล้างและมีผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพกำลังขยายเพิ่มมากขึ้น เช่น การทำเกษตรบนพื้นที่ต้นน้ำ การทำประมงอย่างผิดกฎหมาย เป็นต้น ทำให้เกิดการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพลงเรื่อย ๆ และขาดการสำรวจข้อมูลที่ชัดเจน จึงทำให้ยากต่อการวางแผนและแก้ไขปัญหา ประเทศไทยจึงกำหนดเป้าหมายนี้ เพื่อให้ทุกภาคส่วนเห็นถึงความสำคัญในการขับเคลื่อนให้ช่วยกันลดอัตราการสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติให้ได้ตามเป้าหมาย</p>	ระดับชาติ	<p>B5 การสูญเสียแหล่งที่อยู่เสื่อมโทรมและกระจัดกระจาย</p> <p>B6 การประมงอย่างถูกกฎหมาย</p>
9.	<p>ภายในปี พ.ศ. 2563 ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามและชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่นมีสถานภาพการอนุรักษ์และการจัดการที่ดีขึ้น และมีมาตรการในการอนุรักษ์และคุ้มครองถิ่นที่อยู่อาศัยของชนิดพันธุ์ดังกล่าว</p> <p>(ภายในปี พ.ศ. 2559 ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามและชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่นมีสถานภาพการอนุรักษ์และการจัดการที่ดีขึ้น)</p>	<p>จากภัยคุกคามต่อความหลากหลายทางชีวภาพในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในด้านการคุกคามถิ่นที่อยู่อาศัย คุณภาพสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม การใช้ประโยชน์ไม่เหมาะสม ส่งผลให้ความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทยลดลงต่อเนื่อง มีชนิดพันธุ์อยู่ในสถานภาพที่ถูกคุกคามทั้งพืชและสัตว์ บางชนิดได้สูญพันธุ์แล้วในสภาพธรรมชาติ หลายชนิดกำลังถูกคุกคามและใกล้สูญพันธุ์ นอกจากนี้ ยังส่งผลกระทบต่อพืชเฉพาะถิ่น ซึ่งมักพบขึ้นและแพร่พันธุ์ตามธรรมชาติในบริเวณที่ไม่กว้างขวางนัก จึงต้องเร่งกำหนดมาตรการในการอนุรักษ์และคุ้มครองถิ่นที่อยู่อาศัยของชนิดพันธุ์ดังกล่าว</p>	ระดับชาติ	<p>C12 ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคาม</p> <p>C13 ความหลากหลายทางพันธุกรรม</p>
10.	ภายในปี พ.ศ. 2564 มีการเชื่อมโยงเครือข่ายพื้นที่คุ้มครองและตัวแทนทางนิเวศ และมีมาตรการการ	ประเทศไทยยังมีพื้นที่ที่มีระบบนิเวศที่สมบูรณ์ เป็นแหล่งความหลากหลายทางชีวภาพที่สำคัญ อาทิ ผืนป่าต้นน้ำ พื้นที่ชุ่มน้ำ และพื้นที่ชายฝั่งทะเล เป็นต้น พื้นที่บางส่วนได้รับการประกาศเป็นพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม	ระดับชาติ	<p>C11 พื้นที่คุ้มครอง</p> <p>D14 บริการของระบบนิเวศ</p>

เป้าหมายระดับชาติ	ความเป็นมา	ระดับเป้าหมาย	ความเชื่อมโยงกับเป้าหมายไอจี
จัดการในพื้นที่วิกฤตและมีความสำคัญทางความหลากหลายทางชีวภาพและบริการจากระบบนิเวศ (ภายในปี พ.ศ. 2559 การบริหารจัดการพื้นที่คุ้มครองและระบบนิเวศมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นเพื่อดำรงไว้ซึ่งความสามารถในการให้บริการทางนิเวศ)	ภายใต้กฎหมายต่าง ๆ ซึ่งได้ช่วยควบคุมและลดภัยคุกคามที่มีต่อพื้นที่เหล่านั้นไปได้ อย่างไรก็ตาม เพื่อให้เกิดการจัดการพื้นที่คุ้มครองและพื้นที่ที่มีระบบนิเวศที่สำคัญอย่างเป็นระบบ จึงต้องส่งเสริมให้มีมาตรการที่ดี มีการเชื่อมโยงเครือข่าย สนับสนุนงานวิจัยและติดตามการเปลี่ยนแปลงชนิดพันธุ์ ผสานการจัดการระบบนิเวศต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ขยายภูมิทัศน์ให้กว้างขึ้น และเพิ่มความสามารถในการให้บริการทางนิเวศ		
11. ภายในปี พ.ศ. 2564 มีกลไกและมาตรการทางด้านการบริหารจัดการ นโยบาย หรือกฎหมายในการอนุรักษ์และปกป้องคุ้มครองความหลากหลายทางพันธุกรรมของประเทศ	ประเทศไทยเป็นแหล่งพันธุกรรมที่สำคัญทั้งพืชและสัตว์ เห็นได้ชัดจากสายพันธุ์ข้าวพื้นเมืองดั้งเดิม ซึ่งคาดว่ามีไม่น้อยกว่า 10,000 สายพันธุ์ แต่สายพันธุ์ต่าง ๆ ได้สูญสลายไปอย่างรวดเร็ว เนื่องจากการเสื่อมของสายพันธุ์และการส่งเสริมสายพันธุ์ใหม่ รวมทั้งพื้นที่เพาะปลูกและถิ่นที่อยู่ของสายพันธุ์ต่าง ๆ ลดลง จากภัยธรรมชาติ การบุกรุกและเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่เพื่อประโยชน์อื่น เช่นเดียวกับการปศุสัตว์ที่มีการนำเข้าสายพันธุ์ที่ให้ผลผลิตดีเข้ามา มีการผสมข้ามสายพันธุ์ ทำให้แหล่งพันธุกรรมและสายพันธุ์พื้นที่เมืองที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของประเทศได้สูญพันธุ์และลดลงไป จึงจำเป็นต้องมีมาตรการในการบริหารจัดการ อนุรักษ์ และปกป้องคุ้มครองความหลากหลายทางพันธุกรรมของประเทศ	ระดับชาติ	C13 ความหลากหลายทางพันธุกรรม C12 ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคาม
มาตรการที่ 4 การลดภัยคุกคามและใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน			
12. ภายในปี พ.ศ. 2563 ควบคุมมลพิษให้อยู่ในระดับที่ไม่เสียหายต่อบทบาทหน้าที่ของระบบนิเวศและต่อความหลากหลายทางชีวภาพ	มลพิษที่เกิดจากกิจกรรมของมนุษย์ในระดับครัวเรือน กิจกรรมทางการเกษตร การท่องเที่ยว และอุตสาหกรรมต่าง ๆ ได้ส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพ โดยเฉพาะการปนเปื้อนของสารเคมี ของเสียอันตราย และขยะมูลฝอยที่ขาดการจัดการที่ดี ทำให้เกิดการปนเปื้อนและสะสมในสิ่งแวดล้อม แหล่งน้ำมีคุณภาพน้ำเสื่อมโทรม คุณภาพอากาศอยู่ในระดับที่ส่งผลต่อมนุษย์และความหลากหลายทางชีวภาพ จึงจำเป็นต้องควบคุมการปล่อยมลพิษ	ระดับชาติ	B8 มลภาวะ D14 บริการของระบบนิเวศ

	เป้าหมายระดับชาติ	ความเป็นมา	ระดับเป้าหมาย	ความเชื่อมโยงกับเป้าหมายไอจี
		จากแหล่งกำเนิดและเฝ้าระวังการปนเปื้อนของมลพิษในสภาพแวดล้อมและบรรยากาศ ไม่ได้ส่งผลต่อระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ		
13.	<p>ภายในปี พ.ศ. 2563 มีการประยุกต์ใช้เครื่องมือ กลไก แนวทางในการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพที่ยั่งยืนในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง</p> <p>(ภายในปี พ.ศ. 2559 ลดการคุกคามจากกิจกรรมของมนุษย์ต่อชนิดพันธุ์และถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ โดยเฉพาะแนวปะการังและระบบนิเวศเปราะบางที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ)</p> <p>(ภายในปี พ.ศ. 2559 มีแนวทางในการผนวกเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพไว้ในมาตรฐานและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง)</p>	<p>ด้วยภาคส่วนที่เกี่ยวข้องยังขาดการบูรณาการ การนำเครื่องมือ กลไก แนวทางในการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพที่ยั่งยืน จึงจำเป็นต้องทบทวนหลักเกณฑ์ กฎระเบียบ และวางกลไกควบคุม และติดตามตรวจสอบผลกระทบของมลพิษต่อระบบนิเวศ โดยคำนึงถึงศักยภาพในการรองรับของระบบนิเวศ การติดตามตรวจสอบและลดผลกระทบจากกิจกรรมของมนุษย์ต่อความหลากหลายทางชีวภาพในระบบนิเวศเปราะบาง อาทิ ระบบนิเวศชายฝั่ง ระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำ และระบบนิเวศเปราะบางอื่น ที่อาจได้รับผลกระทบจากการขยายตัวของชุมชน ภาวะมลพิษ การประมงเกินขีดจำกัด การท่องเที่ยวที่เกินขีดความสามารถในการรองรับ และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ประเทศไทยมีการกำหนดมาตรการในการลดภัยคุกคามต่อระบบนิเวศจากกิจกรรมการท่องเที่ยว ต่อระบบนิเวศที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ</p> <p>นอกจากนี้ ประเทศไทยจะผลักดันให้มีการผนวกเกณฑ์ด้านการดูแลรักษาความหลากหลายทางชีวภาพเข้าไว้ในมาตรฐานและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ</p>	ระดับชาติ	<p>B7 การเกษตร การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และป่าไม้</p> <p>A4 การผลิตและบริโภคอย่างยั่งยืน</p>
มาตรการที่ 5 การจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ				
14.	<p>ภายในปี พ.ศ. 2564 ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำเพิ่มขึ้นในทุกระดับ</p> <p>(ภายในปี พ.ศ. 2559 ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำเพิ่มขึ้นในทุกระดับ)</p>	<p>ประเทศไทยมีพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศหรือขึ้นทะเบียนแรมซาร์ไซต์จำนวน 14 แห่ง พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญในระดับนานาชาติ 69 แห่ง พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับชาติ 67 แห่ง นอกจากนั้น เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญในระดับท้องถิ่น และพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีสมควรได้รับการคุ้มครองและฟื้นฟู รวมเกือบ 20,000 แห่ง ในการประเมินประสิทธิภาพการบริหารจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบในทุกระดับยังไม่มีงบดำเนินงานที่ชัดเจน จึงมุ่งทบทวนเครื่องมือและกลไกการบริหารจัดการ</p>	ระดับชาติ	<p>C11 พื้นที่คุ้มครอง</p> <p>B10 ระบบนิเวศที่เปราะบาง</p>

เป้าหมายระดับชาติ		ความเป็นมา	ระดับเป้าหมาย	ความเชื่อมโยงกับเป้าหมายไอจี
		และการประเมินพื้นที่ชุ่มน้ำในลักษณะต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศ		
15.	ภายในปี พ.ศ. 2564 ลดการสูญเสียระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำลงอย่างมีนัยสำคัญเพื่อให้มีการใช้ประโยชน์บริการจากระบบนิเวศ และเกื้อกูลต่อการปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	การบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญในระดับต่าง ๆ ประเทศไทยไม่ได้มีกฎหมายในการบริหารจัดการโดยตรง แต่อาศัยกฎหมายอื่น ในการจัดการพื้นที่เพื่อควบคุมกิจกรรมและป้องกันการบุกรุกพื้นที่ จากการใช้ประโยชน์หรือการพัฒนาที่อาจส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำ และความสามารถในการรองรับน้ำและการให้น้ำแก่พื้นที่โดยรอบ ปัจจุบัน ได้มีการสำรวจ จัดทำและขึ้นทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญในระดับต่าง ๆ รวมทั้งเฝ้าระวังและติดตามภัยคุกคามพื้นที่ชุ่มน้ำอย่างใกล้ชิด	ระดับชาติ	C11 พื้นที่คุ้มครอง B10 ระบบนิเวศที่เปราะบาง
มาตรการที่ 6 การจัดการชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน				
16.	ภายในปี พ.ศ. 2563 มีการจำแนกชนิดและการจัดทำทะเบียนของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานในระบบนิเวศต่าง ๆ (ภายในปี พ.ศ. 2559 มีการจำแนก ระบุ และจัดทำทะเบียนของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานในระบบนิเวศต่าง ๆ และเส้นทางการแพร่ระบาดที่สำคัญ)	ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานเป็นอีกภัยคุกคามต่อความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งประเทศไทยมีชนิดพันธุ์ต่างถิ่นอยู่ไม่น้อยกว่า 3,500 ชนิด อีกทั้งมีการนำเข้าชนิดพันธุ์ใหม่อยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ประโยชน์ทางการค้า การเกษตร สัตว์เลี้ยง ไม้ประดับตกแต่งสถานที่ บางชนิดพันธุ์สามารถตั้งถิ่นฐานและแพร่กระจายในธรรมชาติจนกลายเป็นชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน ก่อให้เกิดผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ เกิดการสูญเสียทางเศรษฐกิจ และสังคมในเวลาต่อมา จึงจำเป็นต้องมีการจัดทำทะเบียนของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน เพื่อป้องกัน ควบคุม กำจัด และใช้ประโยชน์ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นและชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน ในพื้นที่อนุรักษ์ และในพื้นที่ที่มีความสำคัญด้านหลากหลายทางชีวภาพในระบบนิเวศต่าง ๆ	ระดับชาติ	B9 ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน C13 ความหลากหลายทางพันธุกรรม
17.	ภายในปี พ.ศ. 2563 มีมาตรการจัดการชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานที่มีลำดับความสำคัญสูงและเส้นทางการการแพร่ระบาดที่สำคัญ	ประเทศไทยมีสถานการณ์การแพร่กระจายของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน ก่อให้เกิดผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาเส้นทางการแพร่ระบาดที่สำคัญ เพื่อการจัดการเส้นทางการแพร่ระบาด ป้องกันการนำเข้า และการตั้งถิ่นฐานของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน	ระดับชาติ	B9 ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน C13 ความหลากหลายทางพันธุกรรม

เป้าหมายระดับชาติ	ความเป็นมา	ระดับเป้าหมาย	ความเชื่อมโยงกับเป้าหมายไอจี
มาตรการที่ 7 การจัดการความปลอดภัยทางชีวภาพ			
<p>18. ภายในปี พ.ศ. 2564 มีกฎระเบียบตามหลักการระมัดระวังล่วงหน้าในการกำกับดูแลความปลอดภัยทางชีวภาพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำไปประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงและพัฒนากฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และกลไก เพื่อใช้ในการกำกับ ดูแลสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่เคลื่อนย้ายข้ามพรมแดน โดยให้สอดคล้องตามพันธกรณีของพิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ</p> <p>(ภายในปี พ.ศ. 2559 มีการบังคับใช้กฎหมายและข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการควบคุม ดูแลสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่เคลื่อนย้ายข้ามพรมแดน จากการใช้เทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่)</p>	<p>แม้การจัดการด้านความปลอดภัยทางชีวภาพในประเทศไทย ได้มีการจัดทำแนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพ สำหรับการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ เพื่อให้มีเนื้อหาสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ขององค์กรสากล รวมทั้งสอดคล้องกับกฎระเบียบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องของประเทศ อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีกฎหมายโดยตรงเกี่ยวกับการควบคุมดูแลให้เกิดผลกระทบทางลบต่อความหลากหลายทางชีวภาพจากการใช้เทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ และยังคงขาดความชัดเจนในเรื่องการรับมือและชดเชยเมื่อเกิดความเสียหายต่อความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งเป็นผลมาจากการขนส่ง การนำเข้า การดูแล และการใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่เคลื่อนย้ายข้ามพรมแดน นอกจากนี้ ยังต้องเพิ่มการเสริมสร้างสมรรถนะด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ และการอนุวัติการตามพิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพแก่หน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้ง เอกชน และประชาชน</p>	ระดับชาติ	C13 ความหลากหลายทางพันธุกรรม B9 ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน
ยุทธศาสตร์ที่ 3 ปกป้องคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของประเทศ และบริหารจัดการเพื่อเพิ่มพูนและแบ่งปันผลประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพโดยสอดคล้องกับแนวทางเศรษฐกิจสีเขียว			
มาตรการที่ 8 การปกป้องคุ้มครองทรัพยากรพันธุกรรม			
<p>19. ภายในปี พ.ศ. 2563 มีกลไก กฎระเบียบในการให้อนุญาตเข้าถึง และแบ่งปันผลประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นในหน่วยงานหลักของประเทศ</p> <p>(ภายในปี พ.ศ. 2559 มีกลไกและบังคับใช้กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและแบ่งปัน ผลประโยชน์ใน</p>	<p>ประเทศไทยมีหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งใช้กฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และมีระเบียบของหน่วยงานที่ว่าด้วยการอนุญาต การเข้าถึง การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ อย่างไรก็ตาม กฎหมายที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่เป็นกฎหมายเดิมที่ประกาศใช้มาเป็นเวลานาน ก่อนการรับรองพิธีสารนาโงยา ไม่ว่า พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 พ.ร.บ.พันธุ์พืช พ.ศ. 2518 เป็นต้น จึง</p>	ระดับชาติ	D16 การเข้าถึง ใช้ประโยชน์ และแบ่งปัน E18 ความรู้ดั้งเดิม

เป้าหมายระดับชาติ	ความเป็นมา	ระดับเป้าหมาย	ความเชื่อมโยงกับเป้าหมายไอจี
หน่วยงานหลักของประเทศที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแล การเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากร พันธุกรรม เพื่อรองรับพันธกรณีของพิธีสารนาโงยา ภายในปี พ.ศ. 2559 พัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการ เข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ให้ครอบคลุมทรัพยากร ชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง)	ควรจะมีการทบทวนและปรับปรุงเพื่อให้มีบทบาทผู้ดำเนินการเข้าถึงและ แบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรมที่ชัดเจนและสามารถยึดเป็น แนวทางปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ โดยให้ครอบคลุมถึงการ ปกป้องคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรพันธุกรรมด้วย		
20. ภายในปี พ.ศ. 2563 บูรณาการกลไกเพื่อบริหาร จัดการการเข้าถึง แบ่งปันผลประโยชน์ และติดตาม ตรวจสอบการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรม	ประเทศไทยมีหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลการเข้าถึงและแบ่งปัน ผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพ ทั้ง หน่วยงานที่มีอำนาจตามกฎหมาย หน่วยงานของรัฐที่ครอบครองทรัพยากร ชีวภาพเพื่อการศึกษาวิจัย จึงจำเป็นต้องมีการบูรณาการกลไกบริหาร จัดการให้ไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของ ประเทศ เพิ่มพูนและแบ่งปันผลประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพ	ระดับชาติ	D16 การเข้าถึง ใช้ประโยชน์ และแบ่งปัน E19 ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี
21. ภายในปี พ.ศ. 2564 ประชาคมวิจัยและชุมชนท้องถิ่น มีการจัดทำกลไกและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการ เข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากร พันธุกรรม	หลักการของพิธีสารนาโงยาได้คำนึงถึงความเชื่อมโยงระหว่างทรัพยากร พันธุกรรมกับความรู้ท้องถิ่นและความเป็นอยู่อย่างยั่งยืนของชุมชน ใส่ใจต่อ สิทธิของชุมชนท้องถิ่นเจ้าของความรู้ ประเทศไทยจึงต้องการเสริมสร้าง สมรรถนะของชุมชนท้องถิ่นโดยปัจจุบันเริ่มมีการขึ้นทะเบียนชุมชนท้องถิ่น และภาคส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งตอบรับกับร่างพระราชบัญญัติความ หลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.... โดยเฉพาะประชาคมวิจัยให้สามารถเข้าถึง และแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรมอย่างเหมาะสม ยุติธรรม และเท่าเทียม	ระดับชาติ	D16 การเข้าถึง ใช้ประโยชน์ และแบ่งปัน E19 ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี

เป้าหมายระดับชาติ	ความเป็นมา	ระดับเป้าหมาย	ความเชื่อมโยงกับเป้าหมายไอจี
มาตรการที่ 9 การวิจัยและพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ			
<p>22. ภายในปี พ.ศ. 2564 มีมาตรการและกลไกการนำผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่ได้จากผลิตภัณฑ์ชีวภาพกลับคืนสู่แหล่งกำเนิดชีวภาพเพื่อสนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน</p> <p>(ภายในปี พ.ศ. 2559 เพิ่มสมรรถนะในการแข่งขันของประเทศบนพื้นฐานของความหลากหลายทางชีวภาพ)</p>	<p>ประเทศไทยได้รับประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพในรูปแบบสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์จากป่าอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งมีการนำคุณค่าและความรู้ดั้งเดิมมาประยุกต์เพื่อใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพ ทั้งในด้านอาหาร เครื่องสำอาง การดูแลสุขภาพ สมุนไพร และผลิตภัณฑ์ชุมชน ซึ่งมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง สร้างรายได้ให้กับประเทศและกระจายรายได้สู่ชุมชน จึงควรส่งเสริมให้มีมาตรการและกลไกการบริหารจัดการผลประโยชน์ที่ได้รับจากบริการทางนิเวศและการเข้าถึงทรัพยากรชีวภาพในทิศทางที่เหมาะสม มีการนำผลประโยชน์ที่ได้รับกลับคืนสู่การอนุรักษ์แหล่งกำเนิดชีวภาพอย่างยั่งยืน</p>	ระดับชาติ	<p>D16 การเข้าถึง ใช้ประโยชน์และแบ่งปัน</p> <p>A4 การผลิตและบริโภคอย่างยั่งยืน</p>
ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาการองค์ความรู้และระบบฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพให้เป็นมาตรฐานสากล			
มาตรการที่ 10 การจัดการองค์ความรู้และฐานข้อมูล			
<p>23. ภายในปี พ.ศ. 2564 มีกลไกในการบูรณาการและเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพและองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ</p> <p>(ภายในปี พ.ศ. 2559 มีการจัดการองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดนโยบายและแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพ</p> <p>ภายในปี พ.ศ. 2559 มีกลไกในการบูรณาการและเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่มีอยู่ให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ</p>	<p>ด้วยการดำเนินงานตามแผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย มีหลายภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ขณะนี้หน่วยงานภาครัฐก็มีทั้งหน่วยงานหลักภายใต้กระทรวงต่าง ๆ ได้แก่ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นอกจากนี้ ยังมีหน่วยงานสนับสนุน ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการต่างประเทศ สำนักนายกรัฐมนตรี เป็นต้น โดยกำหนดให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นหน่วยงานประสาน จึงจำเป็นต้องมีการจัดการความรู้และข้อมูล โดยการสำรวจสถานภาพความหลากหลายทางชีวภาพการรวบรวมข้อมูลและปรับปรุงระบบฐานข้อมูลสถานภาพความหลากหลายทางชีวภาพ และจัดทำคลังข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพ และทะเบียนรายการ</p>	ระดับชาติ	<p>E19 ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี</p> <p>D16 การเข้าถึง ใช้ประโยชน์และแบ่งปัน</p>

เป้าหมายระดับชาติ		ความเป็นมา	ระดับเป้าหมาย	ความเชื่อมโยงกับเป้าหมายไอจี
	ภายในปี พ.ศ. 2559 มีองค์กรกลางในการขับเคลื่อนและใช้ประโยชน์ฐานข้อมูลที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน)	ทรัพยากรชีวภาพ และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องตามมาตรฐานสากลที่สามารถใช้ในการอ้างอิงและแสดงถึงแหล่งที่มาได้		
24.	ภายในปี พ.ศ. 2564 เทศบาลทุกระดับมีการจัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพในเมืองอย่างเป็นระบบ	ประเทศไทยได้มีการกระจายอำนาจในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบางประการให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมมือกับหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ ดำเนินการบำรุงรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ เพิ่มพื้นที่สีเขียวในเมือง ดูแลรักษาแหล่งน้ำ พื้นที่ทางการเกษตร พื้นที่สีเขียวตามธรรมชาติ ให้อยู่ในสภาพที่ดี เพื่อให้เมืองมีสภาพแวดล้อมที่ดีเหมาะสำหรับการอยู่อาศัย และส่งเสริมให้เทศบาลต่าง ๆ มีการสำรวจและการจัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพในเมืองอย่างเป็นระบบ เพื่อประโยชน์ในการวางแผนจัดการเมืองอย่างยั่งยืน	ระดับท้องถิ่น	E19 ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี A2 การบูรณาการคุณค่าของความหลากหลายฯ
มาตรการที่ 11 การสงวนและรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพ				
25.	ภายในปี พ.ศ. 2564 มีฐานข้อมูลเฉพาะเรื่องด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่มีลำดับความสำคัญสูง (ภายในปี พ.ศ. 2559 มีข้อมูลและทะเบียนแห่งชาติเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือความรู้พื้นบ้านที่สนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน)	ประเทศไทยยังมีข้อจำกัดในด้านฐานข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ เนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการจัดทำฐานข้อมูลเพื่อใช้ประโยชน์ในการใช้งานเฉพาะของหน่วยงานนั้น ๆ ขาดการจัดระบบและความเชื่อมโยงกัน ข้อมูลภูมิปัญญาหรือความรู้พื้นบ้านยังกระจัดกระจาย และยังขาดการจัดการฐานข้อมูลเฉพาะเรื่องที่มีความสำคัญ จึงต้องมีการพัฒนาฐานข้อมูลดังกล่าวให้ครอบคลุม เพื่อประโยชน์ในการปกป้องคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพ และการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของประเทศและชุมชน	ระดับชาติ	E19 ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี E18 ความรู้ดั้งเดิม

หมายเหตุ: A-E หมายถึง หมวดหมู่ของเป้าหมายไอจี ส่วน 1-20 หมายถึง หมายเลขเป้าหมายไอจีที่แสดงในแต่ละเป้าประสงค์ของแผนกลยุทธ์ความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. 2554-2563

รูปที่ 1 ความเชื่อมโยงระหว่างเป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพกับเป้าหมายไอจิ

รูปที่ 2 เป้าหมายไอจิ (Aichi Target)

ส่วนที่ 2

มาตรการ วิธีการดำเนินการ การประเมิน
ประสิทธิภาพ ปัญหาอุปสรรคที่เกี่ยวข้อง และ
ความต้องการด้านวิชาการและวิทยาศาสตร์
เพื่อบรรลุเป้าหมายระดับชาติ

ส่วนที่ 2

มาตรการ วิธีการดำเนินการ การประเมินประสิทธิผล ปัญหาอุปสรรคที่เกี่ยวข้อง และความต้องการด้านวิชาการ และวิทยาศาสตร์ เพื่อบรรลุเป้าหมายระดับชาติ

ประเทศไทย กำหนดมาตรการต่าง ๆ ในไว้ในแผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. 2558 - 2564 รวม 11 มาตรการ ดังนี้

- มาตรการที่ 1 การเสริมสร้างความตระหนักและให้การศึกษาด้านความหลากหลายทางชีวภาพ
- มาตรการที่ 2 การบูรณาการและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ
- มาตรการที่ 3 การอนุรักษ์ พันธุ์ และปกป้องคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพ
- มาตรการที่ 4 การลดภัยคุกคามและใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน
- มาตรการที่ 5 การจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ
- มาตรการที่ 6 การจัดการชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน
- มาตรการที่ 7 การจัดการความปลอดภัยทางชีวภาพ
- มาตรการที่ 8 การปกป้องคุ้มครองทรัพยากรพันธุกรรม
- มาตรการที่ 9 การวิจัยและพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ
- มาตรการที่ 10 การจัดการองค์ความรู้และฐานข้อมูล
- มาตรการที่ 11 การสงวนและรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพ

การรายงานในส่วนนี้ เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับมาตรการที่ประเทศนำมาใช้ในการดำเนินกลยุทธ์ความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติและแผนปฏิบัติการเพื่อบรรลุเป้าหมายระดับชาติ เพื่ออธิบายประสิทธิผลของมาตรการที่ดำเนินการ ระบุอุปสรรคหรือความต้องการทางวิทยาศาสตร์หรือวิชาการที่ต้องดำเนินการ และความต้องการสำหรับการสนับสนุนการดำเนินงาน โดยมีวิธีการรวบรวมข้อมูลตามที่คู่มือการจัดทำรายงานแห่งชาติกำหนดไว้ ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลตามตัวชี้วัดเชิงปริมาณที่กำหนด การประชุมหารือกับภาคีที่เกี่ยวข้อง การขอความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ และการนำเสนอกรณีตัวอย่างในกรณีที่มีข้อมูลไม่เพียงพอและไม่สามารถหาข้อมูลด้วยวิธีการอื่นได้ หรือใช้หลายวิธีการร่วมกันตามความเหมาะสม สรุปได้ดังตาราง

ตารางที่ 2 มาตรการ วิธีการดำเนินการ การประเมินประสิทธิผล ปัญหาอุปสรรคที่เกี่ยวข้อง และความต้องการด้านวิชาการและวิทยาศาสตร์เพื่อบรรลุเป้าหมายระดับชาติ

มาตรการ	ประสิทธิผลของมาตรการ				ผลสำเร็จของมาตรการ	อุปสรรคและความต้องการทางวิทยาศาสตร์/วิชาการที่เกี่ยวข้อง
	มี	บางส่วน	ไม่มี	ไม่ทราบ		
1) การเสริมสร้าง ความตระหนักและ ให้การศึกษาด้าน ความหลากหลาย ทางชีวภาพ	✓				<ul style="list-style-type: none"> - ผลการสำรวจโดยแบบสอบถามและรวบรวมข้อมูล พบว่า ร้อยละ 36.90 ของกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับการสร้างความรู้ความเข้าใจ และความตระหนัก โดยสถาบันการศึกษา มีบทบาทชัดเจนมากขึ้นในการมีส่วนร่วมสร้างความตระหนัก ในขณะที่ ความตื่นตัวด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของภาคธุรกิจและภาคประชาสังคม ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ มีจำนวนเพิ่มขึ้น และยังมีความจำเป็นในการสร้างการบูรณาการความหลากหลายทางชีวภาพเข้าสู่กระบวนการกำหนดนโยบายและการวางแผน - ความหลากหลายทางชีวภาพได้ผนวกไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 	<ul style="list-style-type: none"> - การส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการบูรณาการงานระหว่างหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องมากขึ้น - การพัฒนาองค์ความรู้ให้กับบุคลากรในระดับพื้นที่ เพื่อร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงาน - ข้อมูลและองค์ความรู้ทางวิชาการยากต่อการเข้าใจของบุคคลทั่วไป จึงควรมีการอธิบายให้เห็นถึงความเชื่อมโยงกับวิถีชีวิต และสภาพแวดล้อม รวมถึงรูปแบบวิธีการสื่อสารให้เข้าถึงประชาชนมากขึ้น
2) การบูรณาการและ ส่งเสริมการมีส่วนร่วม ในการบริหารจัดการ ความหลากหลาย ทางชีวภาพ		✓			<ul style="list-style-type: none"> - มีผนวกไว้ในนโยบายหรือแผนอย่างน้อย 10 ฉบับ เช่น ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ยุทธศาสตร์กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระยะ 20 ปี นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม แผนแม่บทรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ - การมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน มีเครือข่ายความร่วมมือกับภาคชุมชน เครือข่ายภาครัฐ ภาคศึกษาวิจัย ภาคธุรกิจ และชุมชน - กฎระเบียบ และข้อกฎหมายได้รับการแก้ไข 3 ฉบับ เช่น พรก.การประมง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 พ.ร.บ. ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2559 พ.ร.บ.ป่าชุมชน พ.ศ. ... 	<ul style="list-style-type: none"> - การส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการบูรณาการงานระหว่างหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องมากขึ้น

มาตรการ	ประสิทธิผลของมาตรการ				ผลสำเร็จของมาตรการ	อุปสรรคและความต้องการทางวิทยาศาสตร์/วิชาการที่เกี่ยวข้อง
	มี	บางส่วน	ไม่มี	ไม่ทราบ		
3) การอนุรักษ์ ป่าไม้ และ ปกป้องคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพ		✓			<ul style="list-style-type: none"> - พื้นที่ป่าชายเลน แนวปะการัง พื้นที่ชุ่มน้ำมีสถานการณ์ดีขึ้น การสูญเสียแหล่งหญ้าทะเล มีแนวโน้มลดลง ในขณะที่การกำหนดเป้าหมายพื้นที่ป่าไม้ ร้อยละ 40 ยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ แต่มีความพยายามจากหลายหน่วยงานที่เร่งรัดดำเนินการให้เกิดผลเป็นรูปธรรม - ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคาม จำนวน 6 ชนิด คือ ช้างป่า กระทิง สมเสร็จ เสือโคร่ง เสือดาวและนกกกระเรียนพันธุ์ไทย มีจำนวนเพิ่มขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> - การขับเคลื่อนนโยบายส่งเสริมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อความหลากหลายทางชีวภาพทั้งทางบกและทางลบ ให้เกิดผลเป็นรูปธรรม - การเปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการ แนวทางดำเนินงาน มาตรการ เพื่อการอนุรักษ์ ป่าไม้ และปกป้องคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพอย่างมีประสิทธิภาพ
4) การลดภัยคุกคาม และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน		✓			<ul style="list-style-type: none"> - <u>ภาคเกษตร</u> มีการส่งเสริมวนเกษตรและระบบเกษตรกรรมยั่งยืน <u>ภาคป่าไม้</u> มีการส่งเสริมการฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่า <u>ภาคประมง</u> ทุกภาคส่วนร่วมมือในการปรับปรุงการทำประมง <u>ภาคการท่องเที่ยว</u> มีการจัดทำนโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable tourism) - การดำเนินงานในเรื่องการจัดหาที่ดินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาลเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง ทำให้คนและป่าอยู่ร่วมกันลดการบุกรุกพื้นที่ - การลดภัยคุกคามจากมลพิษผ่านการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำแม่น้ำสายหลัก 59 สาย และแหล่งน้ำนิ่ง 6 แหล่ง 	<ul style="list-style-type: none"> - การประยุกต์ใช้แบบจำลองทางคณิตศาสตร์ เทคนิควิชาการในการวิเคราะห์เชิงพื้นที่ เช่น การเพิ่มพื้นที่ป่าให้เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์พื้นที่ - การสนับสนุนการวิจัยด้านการเกษตรเพื่อสร้างมูลค่าและสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมด้านความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจชีวภาพ (Bio-Economy)

มาตรการ	ประสิทธิผลของมาตรการ				ผลสำเร็จของมาตรการ	อุปสรรคและความต้องการทางวิทยาศาสตร์/วิชาการที่เกี่ยวข้อง
	มี	บางส่วน	ไม่มี	ไม่ทราบ		
5) การจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ		✓			<ul style="list-style-type: none"> - มีกลไกการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำในระดับประเทศ โดยมี คณะอนุกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ เป็นกลไกเชิงนโยบายและ คณะทำงานวิชาการพื้นที่ชุ่มน้ำให้การสนับสนุนทางวิชาการเพื่อการ บริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย - มาตรการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติและ ระดับชาติ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2552 และ 12 พฤษภาคม 2558 - การจัดทำข้อมูลสถานภาพพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศทั้งพื้นที่ชุ่มน้ำที่เป็น แหล่งน้ำจืดและพื้นที่ชุ่มน้ำทะเลและชายฝั่ง ตั้งแต่ปี 2550 จนถึง ปัจจุบัน 	<ul style="list-style-type: none"> - การเผยแพร่ข้อมูลวิชาการเกี่ยวกับผลกระทบจาก โครงการ/กิจกรรมการพัฒนาที่มีต่อระบบนิเวศ พื้นที่ชุ่มน้ำ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติแก่หน่วยงาน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง - การจัดทำขอบเขตพื้นที่ชุ่มน้ำที่สำคัญของประเทศ ให้เกิดความชัดเจนเพื่อให้สามารถบริหารจัดการได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ตามกรอบกฎหมาย และ มาตรการที่มีอยู่
6) การจัดการชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน		✓			<ul style="list-style-type: none"> - ทบทวนมาตรการป้องกัน ควบคุม และกำจัดชนิดพันธุ์ต่างถิ่น ตามมติ คณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2561 - การปรับปรุงทะเบียนชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่ควรป้องกัน ควบคุม กำจัด ที่มี จำนวน 273 ชนิด เป็นจำนวน 323 ชนิด - การจัดทำมาตรการป้องกัน ควบคุม และกำจัดชนิดพันธุ์ต่างถิ่น 5 มาตรการ 	<ul style="list-style-type: none"> - การสำรวจ จัดทำทะเบียนและกำหนดมาตรการ จัดการชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานในระบบนิเวศ ต่าง ๆ - การจัดทำช่องทางและสร้างเครือข่ายการแจ้งข้อมูล การจัดทำเครื่องมืออย่างง่ายในการจำแนกชนิด พันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานความหลากหลายทางชีวภาพ การตรวจสอบจำแนกชนิดพันธุ์ บางครั้งไม่สามารถ ระบุได้ถึงระดับชนิด จึงทำให้ไม่ทราบว่าเป็นชนิด พันธุ์ต่างถิ่นหรือไม่
7) การจัดการความปลอดภัยทางชีวภาพ		✓			<ul style="list-style-type: none"> - มีการจัดทำและปรับปรุงแนวปฏิบัติในการกำกับดูแลเรื่องความปลอดภัย ทางชีวภาพ ตามหลักการระมัดระวังล่วงหน้า รวม 7 ฉบับ เช่น แนวทาง ปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพสำหรับการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง 	<ul style="list-style-type: none"> - การสนับสนุนงบประมาณของรัฐบาลเพื่อ ดำเนินงานตามมาตรการขาดความต่อเนื่อง

มาตรการ	ประสิทธิผลของมาตรการ				ผลสำเร็จของมาตรการ	อุปสรรคและความต้องการทางวิทยาศาสตร์/วิชาการที่เกี่ยวข้อง
	มี	บางส่วน	ไม่มี	ไม่ทราบ		
					กับเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2559 การผลักดันให้เกิดการบังคับใช้กฎระเบียบด้านความปลอดภัยทางชีวภาพของเทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งได้ผนวกไว้ในร่าง พ.ร.บ. ความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.....	- ขาดแคลนบุคลากรที่เชี่ยวชาญเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการติดตามและบังคับใช้กฎหมายให้สอดคล้องกับกฎระเบียบสากล
8) การปกป้องคุ้มครองทรัพยากรพันธุกรรม	✓				- กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง 10 ฉบับ - ประเทศไทยยังไม่มีบทบังคับเรื่องการแบ่งปันผลประโยชน์อันเนื่องมาจากการเข้าถึงและการใช้ทรัพยากรชีวภาพ และไม่พบข้อมูลการบังคับใช้กฎหมายที่ชัดเจน ปัจจุบันอยู่ระหว่างปรับปรุง ร่าง พ.ร.บ. ความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. และร่างอนุบัญญัติ และมีการจัดทำ (ร่าง) กฎระเบียบ/ข้อบังคับระดับท้องถิ่น เรื่องการเข้าถึงทรัพยากรชีวภาพและการแบ่งปันผลประโยชน์ทรัพยากรพันธุกรรม รวมถึงการพัฒนาปรับปรุงกฎหมายสิทธิบัตร เพื่อรองรับหลักการเปิดเผยแหล่งที่มาของทรัพยากรพันธุกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	- ขาดการบริหารจัดการในท้องถิ่นอย่างเหมาะสม - ขาดการกำหนดการใช้ประโยชน์ในเขตพื้นที่อนุรักษ์ที่เหมาะสม - มีมาตรการหรือหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน
9) การวิจัยและพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ	✓				- การดำเนินการวิจัยเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ หลายชนิด - พัฒนามาตรฐานและตรวจประเมินผลิตภัณฑ์จากฐานทรัพยากรชีวภาพ - ศูนย์ส่งเสริมธุรกิจจากฐานชีวภาพและสถาบันเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ - สร้างเครือข่ายการตอบสนองระบบนิเวศตามหลักการตอบสนองคุณระบบนิเวศ	- การเพิ่มสมรรถนะในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพจากฐานความหลากหลายทางชีวภาพควรจมองหากลุ่มพัฒนาผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ที่สามารถเพิ่มศักยภาพและส่งเสริมสนับสนุนต่อไปด้วย
10) การจัดการองค์ความรู้และฐานข้อมูล		✓			- หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวบรวมฐานข้อมูล พัฒนาระบบฐานข้อมูล สนับสนุนการกำหนดนโยบายและแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพ	- ขาดการบูรณาการการทำงานและข้อมูล - หน่วยงานมีระบบการรวบรวม และการเข้าถึงฐานข้อมูลและองค์ความรู้ที่แตกต่างกัน - ผลการศึกษาวิจัยส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการเผยแพร่ - การสนับสนุนงบประมาณไม่ต่อเนื่อง

มาตรการ	ประสิทธิผลของมาตรการ				ผลสำเร็จของมาตรการ	อุปสรรคและความต้องการทางวิทยาศาสตร์/วิชาการที่เกี่ยวข้อง
	มี	บางส่วน	ไม่มี	ไม่ทราบ		
11) การสงวนและรักษา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่เกี่ยวกับความ หลากหลาย ทางชีวภาพ	✓				<ul style="list-style-type: none"> - หน่วยงานแต่ละภาคส่วนมีการจัดเก็บข้อมูล ฐานข้อมูลเฉพาะเรื่องด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่มีลำดับความสำคัญสูง - มีการพัฒนาและปรับปรุงระบบฐานข้อมูลทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น - มีหลายหน่วยงานรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ความรู้พื้นบ้านในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ 	<ul style="list-style-type: none"> - การรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ผ่านมาเป็นการรวบรวมเฉพาะที่หน่วยงานภาครัฐมีเครือข่ายหรือเคยร่วมดำเนินการด้วยเท่านั้น ภูมิปัญญาจำนวนมากที่ยังต้องมีการศึกษารวบรวมเพิ่มเติม และพัฒนากลไกการเชื่อมโยงข้อมูลจากภาคศึกษาวิจัยและองค์กรพัฒนาเอกชน ในขณะที่ภูมิปัญญาหลายเรื่องที่ยังไม่ได้รับการเผยแพร่ ขาดกลไกการเชื่อมโยงข้อมูลจากทุกภาคส่วน

มาตรการที่ 1 การเสริมสร้างความตระหนักและให้การศึกษาด้านความหลากหลายทางชีวภาพ

รายละเอียดของมาตรการ

ประกอบด้วย 2 มาตรการย่อย คือ (1) การสร้างความตระหนักและให้ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ (2) การส่งเสริมและสนับสนุนให้มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและของสถาบันการศึกษาทุกระดับ ตลอดจนปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรที่มีอยู่ให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน โดยมีหน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษา ภาคเอกชน และองค์กรพัฒนาเอกชนจำนวนมากที่ร่วมดำเนินงานโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการสร้างความตระหนัก ส่งเสริมการศึกษาเรียนรู้ และการถ่ายทอดความรู้

ความเชื่อมโยงกับเป้าหมายระดับชาติและเป้าหมายไอจิ

เป้าหมายระดับชาติ	เป้าหมายไอจิ
ภายในปี พ.ศ. 2563 ทุกภาคส่วน โดยเฉพาะประชาชนและชุมชนท้องถิ่น มีความรู้พื้นฐานเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพและมีความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน	A1 ความตระหนักของผู้คน A2 การบูรณาการคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพ
ภายในปี พ.ศ. 2564 เรื่องความหลากหลายทางชีวภาพได้รับการผนวกไว้ในหลักสูตรของสถานศึกษาและสถาบันการศึกษาทุกระดับ	

ประสิทธิผลของมาตรการ

- มีประสิทธิผล (measure taken has been effective)
- มีประสิทธิผลบางส่วน (measure taken has been partially effective)
- ไม่มีประสิทธิผล (measure taken has been ineffective)
- ไม่ทราบ

เหตุผลประกอบการประเมินประสิทธิผล

ร้อยละ 36.90 ของหน่วยงานที่ส่งแบบสอบถาม ให้ความสำคัญกับการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ และมีการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความตระหนัก ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ อย่างไรก็ตาม พบว่า สถาบันการศึกษาในภูมิภาคต่าง ๆ มีบทบาทชัดเจนมากขึ้นในการมีส่วนร่วมสร้างความตระหนักแก่สังคม อีกทั้งมีความตื่นตัวในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจและประชาสังคม แต่ยังคงขาดการบูรณาการสาระเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพเข้าสู่กระบวนการกำหนดนโยบายและวางแผนในระดับต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นระดับหน่วยงาน ท้องถิ่น และชุมชน

อย่างไรก็ตาม หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชนมีแผนงานในการเสริมสร้างความตระหนักให้กับบุคลากร การให้ความรู้ การจัดแสดงนิทรรศการ การจัดกิจกรรมในวันสำคัญด้านความหลากหลายทางชีวภาพ การสร้างความตระหนัก และการบูรณาการเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพในรายวิชาต่าง ๆ การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ห้องเรียนธรรมชาติ แหล่งเรียนรู้ด้านพฤกษศาสตร์ ซึ่งดำเนินการโดยสถาบันการศึกษา และภาคเอกชน ได้แก่ บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน) บริษัทเอสซีจี ซีเมนต์ จำกัด บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ เป็นต้น

ในด้านการศึกษา ภายใต้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ได้กำหนดให้มียุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และเรื่องของความหลากหลายทางชีวภาพได้ถูกผนวกไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสาระภูมิศาสตร์ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ของกระทรวงศึกษาธิการ

อุปสรรคและความต้องการทางวิทยาศาสตร์/วิชาการที่เกี่ยวข้อง

- จำนวนบุคลากรของหน่วยงานที่มีการดำเนินงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพมีจำนวนน้อย ส่วนหนึ่งมาจากการขาดแรงจูงใจในการทำงาน จึงหันไปประกอบอาชีพอื่น
- องค์ความรู้ในการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพในหลายพื้นที่ยังไม่มีรวบรวมและบูรณาการกับหน่วยงานต่าง ๆ ส่งผลให้มีการส่งเสริมเฉพาะชุมชนที่หน่วยงานภาครัฐมีข้อมูลเท่านั้น
- องค์ประกอบรองส่วนท้องถิ่นและประชาชนขาดข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งงบประมาณในการดำเนินงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ และต้องการให้มีหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาในการดำเนินงาน
- ต้องการให้มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ด้านการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพระหว่างพื้นที่ เพื่อพัฒนาและต่อยอดองค์ความรู้จากการปฏิบัติ

มาตรการที่ 2 การบูรณาการและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ

รายละเอียดของมาตรการ

ประกอบด้วย 3 มาตรการย่อย ได้แก่ (1) การเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพและอนุวัติการตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง (2) การบูรณาการการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพโดยสอดแทรกเข้าสู่นโยบายและแผนระดับชาติ ภาคส่วน องค์กร จังหวัด ท้องถิ่น และชุมชน รวมถึงในระบอบบัญญัติประชาชนชาติ และ (3) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและภาคส่วนต่าง ๆ ในการอนุรักษ์ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการขับเคลื่อนของหน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะการพัฒนาศักยภาพของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง การสนับสนุนการดำเนินงานของภาคีในระดับพื้นที่ และการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ

ความเชื่อมโยงกับเป้าหมายระดับชาติและเป้าหมายไอจี

เป้าหมายระดับชาติ	เป้าหมายไอจี
ภายในปี พ.ศ. 2563 ประเด็นเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพ ได้รับการผนวกไว้ในนโยบายหรือแผนที่เกี่ยวข้องทุกระดับ	A2 การบูรณาการคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพ E17 การรับรองแผน NBSAPs
ภายในปี พ.ศ. 2563 มีกลไกทางการเงินในการขับเคลื่อนการปกป้องคุ้มครอง อนุรักษ์ ปันฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน	A3 การอุดหนุนและแรงจูงใจ E20 การขับเคลื่อนทรัพยากรการเงิน
ภายในปี พ.ศ. 2563 กฎระเบียบ ข้อกฎหมาย ที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ได้รับการแก้ไข	A3 การอุดหนุนและแรงจูงใจ B5 การสูญเสียแหล่งที่อยู่ เสื่อมโทรม และกระจัดกระจาย
ภายในปี พ.ศ. 2564 มีการขับเคลื่อนการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพโดยการมีส่วนร่วมในทุกระดับ	A3 การอุดหนุนและแรงจูงใจ D15 ความยืดหยุ่นและการฟื้นฟู
ภายในปี พ.ศ. 2564 มีการดำเนินการเพื่อลดและจัดแรงจูงใจที่มีผลร้ายต่อความหลากหลายทางชีวภาพ และส่งเสริมแรงจูงใจทางบวกที่สนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนในภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง	A3 การอุดหนุนและแรงจูงใจ B5 การสูญเสียแหล่งที่อยู่ เสื่อมโทรม และกระจัดกระจาย

ประสิทธิผลของมาตรการ

- มีประสิทธิผล (measure taken has been effective)
- มีประสิทธิผลบางส่วน (measure taken has been partially effective)
- ไม่มีประสิทธิผล (measure taken has been ineffective)
- ไม่ทราบ

เหตุผลประกอบการประเมินประสิทธิผล

จากการสำรวจภาคส่วนโดยเฉพาะชุมชนท้องถิ่นและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการปกป้องคุ้มครอง อนุรักษ์ ปันฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน พบว่า มีเครือข่ายความร่วมมือกับภาคชุมชน กลุ่ม และองค์กรชุมชน ในการร่วมศึกษาวิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่น เครือข่ายภาครัฐให้ความร่วมมือในด้านคณะกรรมการ และการศึกษาวิจัย เครือข่ายภาคสถาบันการศึกษาด้านการศึกษาวิจัย เครือข่ายภาคธุรกิจร่วมสนับสนุนทางด้านงบประมาณ และชุมชนมีส่วนร่วมในการคุ้มครองใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพผ่านเครือข่ายราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า เครือข่ายอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง หรือเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์สิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน

นอกจากนี้ ประเทศไทยยังมีนโยบาย แผน และมาตรการระดับชาติ ที่ผนวกประเด็นการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) แผนการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564

ยุทธศาสตร์กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2560-2579 นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2560-2564 แผนแม่บทรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. 2558-2593 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 พระราชกำหนดการประมง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 และแผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล พ.ศ. 2558-2564

ส่วนกฎระเบียบ และข้อกำหนดที่ผนวกการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพที่ได้รับการแก้ไขให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ได้แก่ พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2559 พระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2558 และพระราชกำหนดการประมง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 อีกทั้งมีภาคเอกชน คือ บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ได้จัดทำมาตรฐานการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพและบริการของระบบนิเวศเพื่อขยายความขั้นตอนการดำเนินงานจากคำแสดงเจตจำนงด้านการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพกลุ่ม ปตท. ให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ปตท. ยังจัดทำแนวทางการดำเนินงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพและบริการของระบบนิเวศ ซึ่งครอบคลุมถึงวิธีการประเมินความเสี่ยง การพิจารณามูลค่าความหลากหลายทางชีวภาพและนิเวศบริการสำหรับโครงการใหม่ นอกจากนี้ ยังมีหลายบริษัทเอกชนที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าและระบบนิเวศ อาทิ บริษัท บางจากปิโตรเลียม จำกัด บริษัท ผลิตไฟฟ้าราชบุรีโฮลดิ้ง จำกัด (มหาชน) เป็นต้น รวมถึงองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ได้ร่วมโครงการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มีการกำหนดดัชนีชี้วัดให้เป็นไปตามข้อกำหนดของมาตรฐานการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน (Forest Standard Certification: FSC) และมีการสำรวจและรวบรวมข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพ พืชพรรณ และสัตว์ป่าในพื้นที่โดยการมีส่วนร่วมกับชุมชนท้องถิ่น

การมีส่วนร่วมในระดับประเทศ ในปี พ.ศ. 2561 คณะกรรมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ (กอช.) ได้มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพิ่มจำนวน 3 คณะ คือ (1) คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชีวภาพ (2) คณะอนุกรรมการข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพ และ (3) คณะอนุกรรมการกฎหมายความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนจากภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อนการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ สำหรับการมีส่วนร่วมในทุกระดับ พบว่า มีเครือข่ายความร่วมมือของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้น รวมถึงชุมชนมีส่วนร่วมในการคุ้มครองใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพผ่านเครือข่ายราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่าหรือเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์สิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน แต่ไม่สามารถประเมินได้ว่าเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่ นอกจากนี้ ยังมีเครือข่ายอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งและอาสาสมัครพิทักษ์ทะเล ซึ่งสามารถทราบจำนวนที่แน่นอนได้ อย่างไรก็ตาม ในระยะต่อไปมีแนวโน้มที่ท้องถิ่นและเครือข่ายจะมีส่วนร่วมในการปกป้องคุ้มครองเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะเครือข่ายในการปกป้องคุ้มครอง อนุรักษ์ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

ประเทศไทยมีกลไกทางการเงินในรูปแบบต่าง ๆ ที่สนับสนุนการดำเนินการด้านความหลากหลายทางชีวภาพในประเทศ ได้แก่ กองทุนสิ่งแวดล้อม โครงการเพิ่มศักยภาพการใช้มาตรการเศรษฐศาสตร์เพื่อคงคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพและระบบนิเวศ (ECO-BEST) ธนาคารต้นไม้ การนำร่องมาตรการตอบแทนคุณระบบนิเวศ การนำร่องมาตรการจ่ายค่าตอบแทนการให้บริการของระบบนิเวศหลายกรณีตัวอย่าง การศึกษาเรื่องการประเมินต้นทุนทางธรรมชาติ ส่วนมาตรการจูงใจรัฐบาลได้เห็นชอบร่างพระราชกฤษฎีกาออกตามความใน

ประมวลรัชฎาภรณ์ว่าด้วยการยกเว้นรัชฎาภรณ์ (ฉบับที่) พ.ศ. (มาตรการภาษีเพื่อส่งเสริมการค้าเงินโครงการภาคีสันนุสนพาชุมชนลดโลกร้อน) ซึ่งให้สิทธิประโยชน์แก่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่บริจาคเงินเพื่อสนับสนุนโครงการภาคีสันนุสนพาชุมชนลดโลกร้อน สามารถนำมาหักเป็นรายจ่ายได้ตามที่จ่ายจริงแต่ไม่เกินร้อยละ 2 ของกำไรสุทธิ และการลดหย่อนภาษีให้กับภาคธุรกิจที่มีการศึกษาวิจัย พัฒนาองค์ความรู้หรือการดำเนินกิจกรรมด้านอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

อุปสรรคและความต้องการทางวิทยาศาสตร์/วิชาการที่เกี่ยวข้อง

- ข้อมูลและองค์ความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพ ยังเป็นข้อมูลทางวิชาการที่เข้าใจได้ยาก ขาดการอธิบายให้เห็นความเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิต จึงเป็นอุปสรรคต่อความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ รวมถึงชุมชนท้องถิ่น ในการวางแผนและใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

มาตรการที่ 3 การอนุรักษ์ ป่าไม้ และปกป้องคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพ

รายละเอียดของมาตรการ

ประกอบด้วย 5 มาตรการย่อย ได้แก่ (1) การเพิ่มประสิทธิภาพและความเข้มแข็งในการบริหารจัดการพื้นที่คุ้มครองและพื้นที่อนุรักษ์ตามกฎหมาย (2) การลดอัตราการสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติและดำเนินการฟื้นฟูระบบนิเวศเสื่อมโทรมให้สามารถดำรงไว้ ซึ่งความสามารถในการให้บริการทางนิเวศเพื่อรองรับการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย (3) การจัดทำกลไกในการปกป้องคุ้มครอง และฟื้นฟูชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่นและชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามตามทะเบียนชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามของประเทศไทย (4) การอนุรักษ์และปกป้องคุ้มครองความหลากหลายทางพันธุกรรมของพืชเกษตร ปศุสัตว์ สัตว์น้ำ สัตว์เลี้ยง สายพันธุ์ป่าและพื้นเมือง จุลินทรีย์ รวมถึงชนิดพันธุ์อื่นที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และนิเวศวิทยา และ (5) การส่งเสริมการผสมผสานการจัดการระบบนิเวศต่าง ๆ เข้าด้วยกัน สู่ภูมิทัศน์และชลทัศน์ที่กว้างกว่า เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและคงไว้ซึ่งบริการทางนิเวศ โดยหน่วยงานส่วนใหญ่มีการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ ป่าไม้ ปกป้องและคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพ และมีกิจกรรม/โครงการปกป้อง ฝังระวาง ดูแลรักษาแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติและการฟื้นฟูระบบนิเวศที่เสื่อมโทรมอย่างต่อเนื่อง โดยหน่วยงานภาครัฐมีการดำเนินมาตรการที่หลากหลายและมีบทบาทที่สำคัญมากกว่าภาคส่วนอื่น ๆ

ความเชื่อมโยงกับเป้าหมายระดับชาติและเป้าหมายไอจี

เป้าหมายระดับชาติ	เป้าหมายไอจี
ภายในปี พ.ศ. 2563 อัตราการสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ รวมทั้งพื้นที่ป่าไม้ และระบบนิเวศชายฝั่งลดลงร้อยละ 50	B5 การสูญเสียแหล่งที่อยู่ เสื่อมโทรม และกระจัดกระจาย B6 การประมงอย่างถูกกฎหมาย

เป้าหมายระดับชาติ	เป้าหมายไอจิ
ภายในปี พ.ศ. 2563 ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามและชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่น มีสถานภาพการอนุรักษ์และการจัดการที่ดีขึ้น และมีมาตรการในการอนุรักษ์และคุ้มครองถิ่นที่อยู่อาศัยของชนิดพันธุ์ดังกล่าว	C12 ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคาม C13 ความหลากหลายทางพันธุกรรม
ภายในปี พ.ศ. 2564 มีการเชื่อมโยงเครือข่ายพื้นที่คุ้มครองและตัวแทนทางนิเวศ และมีมาตรการการจัดการในพื้นที่วิกฤตและมีความสำคัญทางความหลากหลายทางชีวภาพและบริการจากระบบนิเวศ	C11 พื้นที่คุ้มครอง D14 บริการของระบบนิเวศ
ภายในปี พ.ศ. 2564 มีกลไกและมาตรการทางด้านการบริหารจัดการนโยบาย หรือกฎหมายในการอนุรักษ์และปกป้องคุ้มครองความหลากหลายทางพันธุกรรมของประเทศ	C13 ความหลากหลายทางพันธุกรรม C12 ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคาม

ประสิทธิผลของมาตรการ

- มีประสิทธิผล (measure taken has been effective)
- มีประสิทธิผลบางส่วน (measure taken has been partially effective)
- ไม่มีประสิทธิผล (measure taken has been ineffective)
- ไม่ทราบ

เหตุผลประกอบการประเมินประสิทธิผล

อัตราการสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยมีเพียงพื้นที่ป่าชายเลน แนวปะการัง พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีสถานการณ์ที่ดีขึ้น ในขณะที่พื้นที่ป่าไม้ แหล่งหญ้าทะเล ยังมีการสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยหรือมีสถานภาพที่มีความเสื่อมโทรม อย่างไรก็ตาม มีการส่งเสริมความรู้ การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูเพื่อเสริมสร้างความตระหนัก รวมทั้งการสำรวจสถานภาพแหล่งหญ้าทะเลอย่างต่อเนื่องทุกปี ซึ่งพบว่าการสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยดังกล่าวมีแนวโน้มที่ลดลง ประกอบกับพื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทยที่ตั้งไว้ที่ร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศยังไม่สามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้ อย่างไรก็ตาม ประเด็นด้านการเพิ่มพื้นที่ป่า หน่วยงานทุกภาคส่วนให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่อง จึงมีความเป็นไปได้ที่จะมีพื้นที่ป่าไม้ถึงการบรรลุตัวชี้วัดนี้ในอนาคต

ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคาม จำนวน 6 ชนิดพันธุ์ คือ ช้างป่า กระต๊อง สมเสร็จ เสือโคร่ง เสือดาว ที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นจากการดำเนินการอนุรักษ์ในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง และนกระเรียนพันธุ์ไทยที่เคยสูญพันธุ์ไปจากธรรมชาติได้กลับคืนสู่ธรรมชาติด้วยวิธีการทดลองขยายพันธุ์จนประสบผลสำเร็จ

การนำเครื่องมือในการประเมินประสิทธิภาพของพื้นที่คุ้มครอง (Management effective Tracking Tools: METT) มาใช้ในการประเมินประสิทธิภาพการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ (Ramsar site) ทั้ง 14 แห่งของประเทศไทยใน พ.ศ. 2560 รวมถึงการประเมินประสิทธิภาพการจัดการพื้นที่คุ้มครองนาร่องโครงการ 13 แห่ง และ 1 กลุ่มป่า ภายใต้โครงการเร่งเสริมความยั่งยืนของระบบการจัดการพื้นที่คุ้มครอง (Catalyzing Sustainable Protected Areas: CATSPA) ซึ่งนำไปสู่การจัดทำแผนแม่บทอุทยานแห่งชาติแบบบูรณาการ พ.ศ. 2560-2564 กรณีจัดการผืนป่าตะวันตกเชิงระบบนิเวศได้ขยายเครือข่าย

การดำเนินงานสุ่มพื้นที่คุ้มครองทั้ง 17 แห่งในผืนป่าตะวันตก เพื่อศึกษาศักยภาพของผืนป่าตะวันตกและกำหนดรูปแบบการจัดการพื้นที่ในระดับผืนป่า การศึกษาเพื่อจัดทำแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับจังหวัด 4 แห่ง เพื่อกำหนดมาตรการการใช้ที่ดิน ลดการบุกรุก และรักษาพื้นที่ให้อึดต่อการอยู่อาศัยของชนิดพันธุ์พืชและสัตว์ที่มีความสำคัญ ได้แก่ พลับพลึงธาร และนกชายเลนปากช้อน และการพัฒนาการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติให้เข้าสู่มาตรฐานสากล

คณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2558 อนุมัติในหลักการจัดหาที่ดินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาลในลักษณะแปลงรวม โดยมีให้กรรมสิทธิ์ แต่อนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในที่ดินของรัฐเป็นกลุ่มหรือชุมชน โดยการดำเนินงานตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติกำหนดในรูปแบบสหกรณ์ หรือรูปแบบอื่นที่เหมาะสม โดยดำเนินการตามนโยบายดังกล่าว ให้หน่วยงานรัฐซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่ดิน กำหนด ระเบียบ หลักเกณฑ์ ข้อกำหนดหรือเงื่อนไขภายใต้ความเห็นชอบของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสนอลักษณะที่ดินของรัฐที่มีความเหมาะสมและมีศักยภาพในการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชน จำแนกเป็น 2 ลักษณะ คือ ที่ดินของรัฐที่มีราษฎรครอบครองและที่ดินของรัฐว่างเปล่าไม่มีผู้ครอบครอง และมีศักยภาพในการนำมาจัดที่ดิน ซึ่งผลการดำเนินงานจนถึงปัจจุบันมีที่ดิน 6 ประเภท ได้แก่ ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าชายเลน ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน ที่ดินสาธารณประโยชน์ที่ราชพัสดุ ที่ดินสงวนเพื่อกิจการนิคมในนิคมสร้างตนเองครอบคลุมพื้นที่ 70 จังหวัด คิดเป็นพื้นที่ประมาณ 1.309 ล้านไร่ โดยแบ่งเป็นพื้นที่ที่ได้รับอนุญาตแล้ว 57 จังหวัด คิดเป็นพื้นที่ประมาณ 4.73 แสนไร่ จัดคนลงพื้นที่และรับรองรายชื่อแล้ว 40,380 ราย 50,281 แปลง และส่งสมุดประจำตัวผู้ได้รับการคัดเลือกแล้ว 11,338 เล่ม ใน 21 จังหวัด และมีการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพแล้ว 56 จังหวัด ภายใต้กรอบการดำเนินงาน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาที่ดินและการใช้ประโยชน์ที่ดินบนพื้นฐานข้อมูล Zoning ด้านการพัฒนาแหล่งน้ำและการพัฒนาปัจจัยพื้นฐาน ด้านการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ

อุปสรรคและความต้องการทางวิทยาศาสตร์/วิชาการที่เกี่ยวข้อง

- นโยบายการพัฒนาที่มุ่งเน้นเรื่องเศรษฐกิจมากเกินไป เช่น การผสมพันธุ์สัตว์พื้นถิ่นกับสัตว์ต่างถิ่นหรือการนำเข้ามาจากต่างประเทศ จนกลายเป็นชนิดพันธุ์ต่างถิ่นซึ่งรุกรานสัตว์พื้นถิ่น
- การจัดทำแผน การกำหนดวิธีการอนุรักษ์หรือออกมาตรการ ยังขาดการรับฟังเสียงสะท้อนของหน่วยงานผู้นำไปปฏิบัติ ทำให้การขับเคลื่อนและนำไปสู่การปฏิบัติขาดประสิทธิภาพ
- การดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ พื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ ยังขาดการบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานที่ดำเนินงาน

มาตรการที่ 4 การลดภัยคุกคามและใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

รายละเอียดของมาตรการ

ประกอบด้วย 4 มาตรการย่อย ได้แก่ (1) การจัดการพื้นที่เกษตรกรรม การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และการป่าไม้อย่างยั่งยืนและรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อเป็นหลักประกันในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพและระบบนิเวศ โดยผนวกประเด็นความหลากหลายทางชีวภาพไว้ในมาตรฐานสิ่งแวดล้อมในส่วนที่เกี่ยวข้อง

(2) การควบคุมและป้องกันทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พื้นที่ชุ่มน้ำ และระบบนิเวศเปราะบางอื่น ที่อาจได้รับผลกระทบจากการขยายตัวของชุมชน ภาวะมลพิษ การประมงเกินขีดจำกัด และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (3) การส่งเสริมการพัฒนาท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น โดยคำนึงถึงความสามารถในการให้บริการของระบบนิเวศ และการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ และ (4) การควบคุมและจัดการประชากรของพืชและสัตว์ให้มีความสมดุลกับระบบนิเวศ รวมทั้งป้องกันภัยคุกคามจากโรคอุบัติใหม่ที่มีผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการขับเคลื่อนการดำเนินงานโดยหน่วยงานภาครัฐทั้งระดับนโยบายและระดับพื้นที่ ร่วมด้วยการขับเคลื่อนของภาคการศึกษาในการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพในการฟื้นฟูแหล่งธรรมชาติและ การใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงภาคเอกชนในการสนับสนุนการดำเนินงานของภาคีในระดับพื้นที่

ความเชื่อมโยงกับเป้าหมายระดับชาติและเป้าหมายไอจิ

เป้าหมายระดับชาติ	เป้าหมายไอจิ
ภายในปี พ.ศ. 2563 ควบคุมมลพิษให้อยู่ในระดับที่ไม่เสียหายต่อบทบาทหน้าที่ของระบบนิเวศและต่อความหลากหลายทางชีวภาพ	B8 มลภาวะ D14 บริการของระบบนิเวศ
ภายในปี พ.ศ. 2563 มีการประยุกต์ใช้เครื่องมือ กลไก แนวทางในการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพที่ยั่งยืนในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง	B7 การเกษตร การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน A4 การผลิตและบริโภคอย่างยั่งยืน

ประสิทธิผลของมาตรการ

- มีประสิทธิผล (measure taken has been effective)
- มีประสิทธิผลบางส่วน (measure taken has been partially effective)
- ไม่มีประสิทธิผล (measure taken has been ineffective)
- ไม่ทราบ

เหตุผลประกอบการประเมินประสิทธิผล

ภาคเกษตร มีการส่งเสริม “วนเกษตร” และ “ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน” โดยเฉพาะในพื้นที่กั้นชนรอบพื้นที่คุ้มครอง รวมทั้งกำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับเกษตรกรรมยั่งยืนมี 10 ประการ โดยหลักการข้อที่ 6 มุ่งเน้นให้มีการ “ใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพสร้างความหลากหลายของกิจกรรมการผลิตทางการเกษตรในไร่นา และผสมผสานกิจกรรมการผลิตให้เกื้อกูลประโยชน์ต่อกันอย่างสูงสุดควบคุมศัตรูพืชโดยวิธีธรรมชาติ และวิธีการซึ่งไม่ใช้สารเคมีรูปแบบต่าง ๆ”

ภาคป่าไม้ มีการส่งเสริมการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนโดยการฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าวัฒนธรรมในระดับพื้นที่ มีการส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจในการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติในอุทยานแห่งชาติ และส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และได้ดำเนินการโครงการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าหลายพื้นที่ นอกจากนี้ ยังมีการปรับปรุงโปรแกรมงานความหลากหลายทางชีวภาพในป่าไม้ ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ 12 เป้าหมาย 27 วัตถุประสงค์ และ 130 กิจกรรม โดยแนวทางที่ส่งเสริมให้เกิดการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพที่ยั่งยืนในภาคป่าไม้

ระบุอยู่ในส่วนของโปรแกรมงานองค์ประกอบที่ 1 การอนุรักษ์ การใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน และการแบ่งปันผลประโยชน์ เป้าหมายที่ 4 ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืน และวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืนเพื่อสนับสนุนการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในป่าไม้

ภาคประมง มีร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมประกาศเจตนารมณ์ว่าด้วย “ความร่วมมือในการปรับปรุงการทำประมงปลาโอดำ ฝั่งอ่าวไทย ให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืน” เพื่อการใช้ประโยชน์จากมหาสมุทรและทรัพยากรทางทะเลที่ยั่งยืน อีกทั้งมีการส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจในการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยมีการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำจืด 400-600 ล้านตัวต่อปี ในแหล่งน้ำจืด 800 แห่ง ทั่วประเทศ ในแต่ละปี เพื่อจูงใจให้ชุมชนช่วยอนุรักษ์พันธุ์ปลาน้ำจืด รวมถึงเปิดโอกาสให้เครือข่ายภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันผลกระทบต่อชนิดพันธุ์และถิ่นที่อยู่อาศัย และการทำประมงเกินขีดจำกัด ผ่านกลไกคณะกรรมการควบคุมและป้องกันทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งระดับจังหวัด ครอบคลุมจังหวัดชายฝั่งทุกจังหวัด

ภาคการท่องเที่ยว มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable tourism) และมีการจัดทำนโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism) พ.ศ. 2538-2539 และแผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ ประกอบด้วย 14 แผนงาน 37 โครงการ ให้เป็นแผนปฏิบัติการระดับชาติ

ในขณะที่ **การลดภัยคุกคามจากมลพิษ** ได้ติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินในแม่น้ำสายหลัก 59 แม่น้ำ และแหล่งน้ำนิ่ง 6 แห่งของประเทศ โดยใช้ดัชนีคุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน (Water Quality Index: WQI) เป็นตัวชี้วัด ใน พ.ศ. 2560 พบว่า มีคุณภาพน้ำที่อยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม ร้อยละ 17 ลดลงจาก พ.ศ. 2559 โดยไม่มีแหล่งน้ำที่มีคุณภาพเสื่อมโทรมมาก เช่นเดียวกับคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง โดยใช้ดัชนีคุณภาพน้ำทะเล (Marine Water Quality Index: MWQI) เป็นตัวชี้วัด ในปี พ.ศ. 2560 พบว่า มีคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งที่อยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมถึงเสื่อมโทรมมาก ร้อยละ 4 ลดลงจาก พ.ศ. 2559

อุปสรรคและความต้องการทางวิทยาศาสตร์/วิชาการที่เกี่ยวข้อง

- ควรมีการสร้างแบบจำลองการเพิ่มพื้นที่ป่าให้เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์พื้นที่
- การสนับสนุนการวิจัยด้านการเกษตรเพื่อสร้างมูลค่า และสนับสนุนการจัดทำ Biodiversity innovation เพื่อขับเคลื่อนประเทศไปสู่เศรษฐกิจชีวภาพ (Bio-economy)

มาตรการที่ 5 การจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ

รายละเอียดของมาตรการ

ประกอบด้วย 4 มาตรการย่อย ได้แก่ (1) การบูรณาการเรื่องพื้นที่ชุ่มน้ำเข้าสู่นโยบาย แผน เครื่องมือกลไก และเครือข่าย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ (2) การเสริมสร้างสมรรถนะหน่วยงานภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน ชุมชนท้องถิ่น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำอย่างยั่งยืน (3) การจัดทำและขึ้นทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญ (4) การเฝ้า

ระวางและติดตามภัยคุกคามพื้นที่ชุ่มน้ำ รวมทั้งส่งเสริมการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ในการบูรณาการเข้าสู่นโยบายและแผนระดับต่าง ๆ การดำเนินงานในระดับพื้นที่ในการปกป้องคุ้มครองพื้นที่ชุ่มน้ำด้วยการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ โดยมีภาคการศึกษาร่วมดำเนินกิจกรรมสร้างความตระหนักให้เห็นความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำในโอกาสต่าง ๆ และภาคเอกชนในการเสริมสร้างศักยภาพของภาคประชาชนในพื้นที่ในการร่วมอนุรักษ์และจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ

ความเชื่อมโยงกับเป้าหมายระดับชาติและเป้าหมายไอจิ

เป้าหมายระดับชาติ	เป้าหมายไอจิ
ภายในปี พ.ศ. 2564 ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำเพิ่มขึ้นในทุกกระดับ	C11 พื้นที่คุ้มครอง B10 ระบบนิเวศที่เปราะบาง
ภายในปี พ.ศ. 2564 ลดการสูญเสียระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำลงอย่างมีนัยสำคัญเพื่อให้มีการใช้ประโยชน์บริการจากระบบนิเวศ และเกื้อกูลต่อการปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	

ประสิทธิผลของมาตรการ

- มีประสิทธิผล (measure taken has been effective)
- มีประสิทธิผลบางส่วน (measure taken has been partially effective)
- ไม่มีประสิทธิผล (measure taken has been ineffective)
- ไม่ทราบ

เหตุผลประกอบการประเมินประสิทธิผล

กลไกการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทยมีทั้งระดับประเทศ คือ คณะอนุกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ และคณะทำงานวิชาการพื้นที่ชุ่มน้ำ โดยมีกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก ส่วนระดับจังหวัด มีการจัดตั้งคณะกรรมการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำระดับจังหวัด เพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่เป้าหมาย โดยให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและดำเนินงาน

นอกจากนี้ ประเทศไทยได้มีการจัดทำมาตรการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติและระดับชาติ และมาตรการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำ ซึ่งมีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2552 และวันที่ 12 พฤษภาคม 2558 เพื่อลดการสูญเสียระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำ และเพื่อให้มีการใช้ประโยชน์บริการจากระบบนิเวศและเกื้อกูลต่อการปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ปัจจุบัน สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ระหว่างการดำเนินการเพื่อปรับปรุงมาตรการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำและทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญของประเทศไทยโดยเฉพาะการจัดทำขอบเขตพื้นที่ชุ่มน้ำให้มีความชัดเจนเพื่อเป็นพื้นฐานในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำต่อไป

การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทยจำแนกได้ 2 ประเภท คือ (1) พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ (Ramsar site) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่มีหน่วยงานของรัฐเป็นผู้ดูแล จึงยังไม่มีมีการ

เปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ ทั้งนี้ กิจกรรมการท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่อาจส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศ รวมถึงคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2) พื้นที่ชุ่มน้ำทั่วไป ซึ่งจากการสำรวจข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะลำห้วยขนาดเล็ก บึง และหนองน้ำธรรมชาติจะหมดสภาพไปเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากมีการใช้ที่ดินเพื่อการพัฒนาพื้นที่ในรูปแบบของการขยายชุมชนและการเกษตรกรรมเป็นหลัก

ในขณะที่ สถานการณ์ของพื้นที่ชุ่มน้ำชายฝั่งทะเล พ.ศ. 2560 มีแนวโน้มคงสภาพเนื่องจากทรัพยากรที่สำรวจได้ยังคงมีสภาพสมบูรณ์ คงความเป็นเอกลักษณ์โดดเด่นของพื้นที่ รวมทั้งสามารถตอบสนองต่อการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ทั้งระดับท้องถิ่นและระดับภูมิภาค อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากจำนวนนกอพยพที่มาอาศัยในพื้นที่ชุ่มน้ำแล้ว พบว่า พื้นที่ชุ่มน้ำอ่าวพังงา มีจำนวนประชากรนกมาใช้ประโยชน์น้อยมาก อาจมีสาเหตุมาจากการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีความหนาแน่นสูง มีกิจกรรมทางน้ำตลอดเวลา ทำให้นกเลือกพื้นที่ลงแวะพักในจุดอื่นบริเวณข้างเคียงนอกพื้นที่ชุ่มน้ำ

อุปสรรคและความต้องการทางวิทยาศาสตร์/วิชาการที่เกี่ยวข้อง

- ขาดการนำเสนอข้อมูลให้เห็นถึงความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำในการพัฒนาพื้นที่ในด้านต่าง ๆ
- ขอบเขตพื้นที่ชุ่มน้ำต่าง ๆ ของประเทศไม่ชัดเจน

มาตรการที่ 6 การจัดการชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน

รายละเอียดของมาตรการ

ประกอบด้วย 1 มาตรการย่อย คือ การจำแนก ระบุ และจัดลำดับความสำคัญของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน และเส้นทางการแพร่ระบาดควบคุมหรือกำจัดชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่มีลำดับความสำคัญสูง และดำเนินมาตรการจัดการเส้นทางการแพร่ระบาดเพื่อป้องกันการนำเข้า และการตั้งถิ่นฐานที่รุกราน โดยส่วนใหญ่เป็นการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบ และภาคการศึกษาในการศึกษารวบรวมข้อมูลจัดทำบัญชีชนิดพันธุ์ต่างถิ่นรุกราน รวมถึงมีแนวปฏิบัติของภาคเอกชนในการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติโดยใช้พรรณไม้ในท้องถิ่น

ความเชื่อมโยงกับเป้าหมายระดับชาติและเป้าหมายโอจี

เป้าหมายระดับชาติ	เป้าหมายโอจี
ภายในปี พ.ศ. 2563 มีการจำแนกชนิดและการจัดทำทะเบียนของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานในระบบนิเวศต่าง ๆ	B9 ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน C13 ความหลากหลายทางพันธุกรรม
ภายในปี พ.ศ. 2563 มีมาตรการจัดการชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานที่มีลำดับความสำคัญสูงและเส้นทางการการแพร่ระบาดที่สำคัญ	

ประสิทธิผลของมาตรการ

- มีประสิทธิผล (measure taken has been effective)
- มีประสิทธิผลบางส่วน (measure taken has been partially effective)
- ไม่มีประสิทธิผล (measure taken has been ineffective)
- ไม่ทราบ

เหตุผลประกอบการประเมินประสิทธิผล

ประเทศไทยได้มีการทบทวนมาตรการป้องกัน ควบคุม และกำจัดชนิดพันธุ์ต่างถิ่น ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2561 ได้แก่ การเพิ่มเติมแนวทางปฏิบัติสำหรับชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานที่ถูกระบุว่าเป็นชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่ใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจสามารถส่งเสริมในเชิงเศรษฐกิจได้ รวมถึงการปรับปรุงทะเบียนชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่ควรป้องกัน ควบคุม กำจัดของประเทศไทย ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน จากทะเบียนรายการเดิมในปี พ.ศ. 2552 ที่มีจำนวน 273 ชนิด เป็นจำนวน 323 ชนิด พร้อมเพิ่มเติมแนวทางการควบคุมหรือกำจัดชนิดพันธุ์ที่มีลำดับความสำคัญสูง เพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติตามขั้นตอนการดำเนินงานที่เกี่ยวกับชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยได้มีการจัดทำคู่มือทะเบียนชนิดพันธุ์พืชต่างถิ่น พร้อมการแพร่ระบาด จัดพิมพ์เผยแพร่แก่ประชาชนทั่วไปด้วย

นอกจากนี้ ยังมีการจัดทำมาตรการป้องกัน ควบคุม และกำจัดชนิดพันธุ์ต่างถิ่น ประกอบด้วย 5 มาตรการ คือ (1) กำหนดนโยบาย แผน กฎหมาย และงบประมาณ (2) การบริหารจัดการชนิดพันธุ์ต่างถิ่น (3) การเฝ้าระวังและติดตามชนิดพันธุ์ต่างถิ่น (4) การสนับสนุนการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ ชนิดพันธุ์ต่างถิ่น และ (5) การเผยแพร่ สร้างความตระหนักและให้ความรู้ในเรื่องของชนิดพันธุ์ต่างถิ่น รวมถึงการจัดทำ (ร่าง) แนวทางการควบคุมหรือกำจัดชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่มีลำดับความสำคัญสูงของประเทศไทย จำแนกเป็น (1) ชนิดพันธุ์พืชต่างถิ่นที่มีลำดับความสำคัญสูง และ (2) ชนิดพันธุ์สัตว์ต่างถิ่นที่มีลำดับความสำคัญสูง

อุปสรรคและความต้องการทางวิทยาศาสตร์/วิชาการที่เกี่ยวข้อง

- การสำรวจ จัดทำทะเบียน และกำหนดมาตรการการจัดการของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานในระบบนิเวศต่าง ๆ
- การจัดทำช่องทางและสร้างเครือข่ายการแจ้งข้อมูลชนิดพันธุ์ต่างถิ่น รวมถึงเครื่องมืออย่างง่ายสำหรับการจำแนกชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานความหลากหลายทางชีวภาพ
- การตรวจสอบโดยการจำแนกชนิดพันธุ์ บางครั้งไม่สามารถระบุได้ถึงระดับชนิด จึงทำให้ไม่ทราบว่า เป็นชนิดพันธุ์ต่างถิ่นหรือไม่

มาตรการที่ 7 การจัดการความปลอดภัยทางชีวภาพ

รายละเอียดของมาตรการ

ประกอบด้วย 1 มาตรการย่อย คือ การวางระบบแนวทางปฏิบัติในการกำกับดูแลการใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมและผลักดันให้มีการดำเนินการตาม (ร่าง) พระราชบัญญัติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการดำเนินงานโดยหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบ โดยภาคการศึกษา ภาคเอกชน รวมถึงภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมน้อยในการดำเนินงานตามมาตรการนี้

ความเชื่อมโยงกับเป้าหมายระดับชาติและเป้าหมายไอจี

เป้าหมายระดับชาติ	เป้าหมายไอจี
ภายในปี พ.ศ. 2564 มีกฎระเบียบตามหลักการระมัดระวังล่วงหน้าในการกำกับดูแลความปลอดภัยทางชีวภาพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำไปประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงและพัฒนากฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และกลไก เพื่อใช้ในการกำกับ ดูแลสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่เคลื่อนย้ายข้ามพรมแดน โดยให้สอดคล้องตามพันธกรณีของพิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ	C13 ความหลากหลายทางพันธุกรรม B9 ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน

ประสิทธิผลของมาตรการ

- มีประสิทธิผล (measure taken has been effective)
- มีประสิทธิผลบางส่วน (measure taken has been partially effective)
- ไม่มีประสิทธิผล (measure taken has been ineffective)
- ไม่ทราบ

เหตุผลประกอบการประเมินประสิทธิผล

ประเทศไทยได้มีการจัดทำและปรับปรุงแนวปฏิบัติในการกำกับดูแลเรื่องความปลอดภัยทางชีวภาพ เพื่อใช้เป็นกฎระเบียบในการดำเนินการให้เป็นไปตามหลักการระมัดระวังล่วงหน้า รวม 7 ฉบับ ได้แก่

- 1) แนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพสำหรับการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2559” เพื่อใช้กำกับดูแลการดำเนินงานวิจัยด้านเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ของประเทศให้เกิดความปลอดภัย
- 2) แนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพสำหรับการใช้จุลินทรีย์ดัดแปลงพันธุกรรมในสภาพควบคุมเพื่อใช้ในระดับโรงงานต้นแบบและอุตสาหกรรม ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2559 เพื่อเป็นแนวทางให้ภาคอุตสาหกรรมที่มีการใช้จุลินทรีย์ดัดแปลงพันธุกรรมใช้ดำเนินการในสภาพควบคุม
- 3) แนวทางปฏิบัติในการประเมินความปลอดภัยทางชีวภาพสำหรับพืชดัดแปลงพันธุกรรมแบบรวมยีนและผลิตภัณฑ์ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2558 เพื่อให้หน่วยงานกำกับดูแลใช้ประกอบการพิจารณา

ประเมินความปลอดภัยทางชีวภาพของพืชตัดแปลงพันธุกรรมแบบรวมยีน ทั้งด้านสิ่งแวดล้อมและด้านอาหาร

- 4) แนวทางปฏิบัติการสร้างโรงเรือนทดลองสำหรับพืชตัดแปลงพันธุกรรม ฉบับ พ.ศ. 2556 เพื่อให้ผู้ที่จะดำเนินการทดสอบความปลอดภัยทางชีวภาพพืชตัดแปลงพันธุกรรมในสภาพควบคุม ใช้ออกแบบสถานที่ดำเนินการให้ถูกต้องและเหมาะสมเพื่อควบคุมมิให้พืชตัดแปลงพันธุกรรมเกิดการหลุดรอด
- 5) ข้อกำหนดขั้นต่ำสำหรับยื่นขอรับการประเมินความปลอดภัยทางชีวภาพด้านอาหารของพืชตัดแปลงพันธุกรรม ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560 เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้ที่มีความต้องการยื่นขอรับการประเมินความปลอดภัยของอาหารที่ได้จากพืชตัดแปลงพันธุกรรมใช้จัดเตรียมเอกสารสำหรับยื่นขอรับการประเมิน รวมทั้งใช้เป็นหลักเกณฑ์สำหรับการพิจารณาประเมินความปลอดภัย
- 6) ข้อกำหนดขั้นต่ำสำหรับยื่นขอรับการประเมินความปลอดภัยทางชีวภาพของอาหารที่ผลิตจากจุลินทรีย์ดัดแปลงพันธุกรรม ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560 เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้ที่มีความต้องการยื่นขอรับการประเมินความปลอดภัยของอาหารที่ผลิตจากจุลินทรีย์ดัดแปลงพันธุกรรมใช้จัดเตรียมเอกสารสำหรับยื่นขอรับการประเมิน รวมทั้งใช้เป็นหลักเกณฑ์สำหรับการพิจารณาประเมินความปลอดภัย
- 7) ข้อกำหนดขั้นต่ำสำหรับยื่นขอรับการประเมินความปลอดภัยทางชีวภาพด้านอาหารของสัตว์ดัดแปลงพันธุกรรม ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560 เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้ที่มีความต้องการยื่นขอรับการประเมินความปลอดภัยของอาหารที่ผลิตจากสัตว์ดัดแปลงพันธุกรรมใช้จัดเตรียมเอกสารสำหรับยื่นขอรับการประเมิน รวมทั้งใช้เป็นหลักเกณฑ์สำหรับการพิจารณาประเมินความปลอดภัย

นอกจากนี้ ได้มีการดำเนินการผลักดันให้เกิดการบังคับใช้กฎระเบียบด้านความปลอดภัยทางชีวภาพของเทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งได้ผนวกรวมไว้เป็นส่วนหนึ่งของ ร่างพระราชบัญญัติความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. และจัดทำกฎกระทรวง ระเบียบ และหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพในระดับต่าง ๆ

อุปสรรคและความต้องการทางวิทยาศาสตร์/วิชาการที่เกี่ยวข้อง

- การสนับสนุนงบประมาณของรัฐบาลเพื่อดำเนินงานตามมาตรการขาดความต่อเนื่อง การให้ความสำคัญกับการจัดการความปลอดภัยทางชีวภาพน้อย
- การขาดแคลนบุคลากรผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ ในการติดตามและบังคับใช้กฎหมายให้สอดคล้องกับกฎระเบียบสากล

มาตรการที่ 8 การปกป้องคุ้มครองทรัพยากรพันธุกรรม

รายละเอียดของมาตรการ

ประกอบด้วย 1 มาตรการย่อย คือ การปกป้องคุ้มครองและแบ่งปันผลประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรชีวภาพ และทรัพยากรพันธุกรรม เพื่อให้ประเทศไทยได้รับประโยชน์สูงสุด ส่วนใหญ่ดำเนินการโดยหน่วยงานภาครัฐที่มีภารกิจเกี่ยวข้องและมีการดำเนินงานไม่มากนัก โดยเน้นการดำเนินงานเพื่อการปกป้องแหล่งและทรัพยากรพันธุกรรม ในการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ตามข้อตกลงในพิธีสารนาโงยาฯ โดยเป็นการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยบางหน่วยงานได้เริ่มทำการศึกษาข้อมูลอย่างรอบด้าน รวบรวมแนวปฏิบัติที่ดีในการกำหนดหลักเกณฑ์และข้อตกลง เสนอร่างกฎหมายเพื่อปกป้องแหล่งพันธุกรรมของประเทศ รวมถึงการกำกับดูแลการเข้าถึงพืชพันธุ์พื้นเมืองทั่วไป พืชพันธุ์ป่า เพื่อการศึกษาทดลอง วิจัย และปรับปรุงพันธุ์ การกำกับดูแลงานวิจัยและจริยธรรมการใช้สัตว์ โดยภาคการศึกษาวิจัย ภาคธุรกิจเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมน้อย

ความเชื่อมโยงกับเป้าหมายระดับชาติและเป้าหมายไอจี

เป้าหมายระดับชาติ	เป้าหมายไอจี
ภายในปี พ.ศ. 2563 มีกลไก กฎระเบียบในการให้อนุญาตเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นในหน่วยงานหลักของประเทศ	D16 การเข้าถึง ใช้ประโยชน์ และแบ่งปัน E18 ความรู้ดั้งเดิม
ภายในปี พ.ศ. 2563 บูรณาการกลไกเพื่อบริหารจัดการการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ และติดตามตรวจสอบการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรม	D16 การเข้าถึง ใช้ประโยชน์ และแบ่งปัน E19 ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
ภายในปี พ.ศ. 2564 ประชาคมวิจัยและชุมชนท้องถิ่นมีการจัดทำกลไกและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรม	

ประสิทธิผลของมาตรการ

- มีประสิทธิผล (measure taken has been effective)
- มีประสิทธิผลบางส่วน (measure taken has been partially effective)
- ไม่มีประสิทธิผล (measure taken has been ineffective)
- ไม่ทราบ

เหตุผลประกอบการประเมินประสิทธิผล

ประเทศไทยมีกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง 10 ฉบับ โดยไม่มีบทบังคับเรื่องการแบ่งปันผลประโยชน์อันเนื่องมาจากการเข้าถึงและการใช้ทรัพยากรชีวภาพ และไม่พบข้อมูลการบังคับใช้กฎหมายที่ชัดเจน อย่างไรก็ตาม กำลังจัดทำระเบียบของศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ เรื่องการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพที่เก็บรักษาอยู่ที่หน่วยงาน และการเสนอร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและ

อนุรักษ์พันธุ์สัตว์พื้นเมือง พ.ศ. ซึ่งเมื่อรวมกับกฎหมายหรือระเบียบเดิมที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติแล้ว พบว่ายังไม่ครอบคลุมทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง โดยยังขาดเรื่องทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ปัจจุบัน อยู่ระหว่างปรับปรุงแก้ไขร่างพระราชบัญญัติความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. ... และร่างอนุบัญญัติ และมีการจัดทำ (ร่าง) กฎระเบียบ/ข้อบังคับระดับท้องถิ่น เรื่องการเข้าถึงทรัพยากรชีวภาพและการแบ่งปันผลประโยชน์ทรัพยากรพันธุกรรม เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับชุมชนในพื้นที่นำร่อง โดยมีจัดทำกฎระเบียบ/ข้อบังคับระดับท้องถิ่นเรื่อง การเข้าถึงทรัพยากรชีวภาพและการแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรมที่สอดคล้องตามหลักสากล และกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศ จัดทำทะเบียนทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง แผนที่ (เบื้องต้น) รวมถึงมีการจัดตั้งคณะกรรมการคุ้มครองและดูแลการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นระดับชุมชน

นอกจากนี้ อยู่ระหว่างการพัฒนาปรับปรุงกฎหมายสิทธิบัตร เพื่อรองรับหลักการเปิดเผยแหล่งที่มาของทรัพยากรพันธุกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ผลักดันการพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎหมายส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญา รวมถึงการปรับปรุงระเบียบการเข้าถึงพันธุกรรมข้าว

อุปสรรคและความต้องการทางวิทยาศาสตร์/วิชาการที่เกี่ยวข้อง

- ขาดการจัดการเรื่องการอนุรักษ์และแบ่งปันผลประโยชน์ให้กับท้องถิ่นอย่างเหมาะสม เช่น การดำเนินาตุปะการังของนักท่องเที่ยว ควรให้กลุ่มชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลบางส่วน เพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชน และมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาปะการังไว้ เพื่อเป็นแหล่งสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวของชุมชน
- ขาดการกำหนดการใช้ประโยชน์ในเขตพื้นที่อนุรักษ์ให้บริการท่องเที่ยวที่เหมาะสม ซึ่งควรมีการกำหนดขอบเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่ รวมถึงมีมาตรการหรือหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง

มาตรการที่ 9 การวิจัยและพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ

รายละเอียดของมาตรการ

ประกอบด้วย 3 มาตรการย่อย ได้แก่ (1) การส่งเสริมการวิจัยเพื่อเพิ่มมูลค่า (2) การเสริมสร้างสมรรถนะในการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ และ (3) การส่งเสริมและพัฒนากลไกการบริหารจัดการผลประโยชน์ที่ได้รับจากบริการทางนิเวศและการเข้าถึงทรัพยากรชีวภาพเพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2 ส่วน คือ หน่วยงานที่สนับสนุนทุนวิจัย และหน่วยงานดำเนินการวิจัย ซึ่งมีทั้งภาครัฐและสถาบันการศึกษา นอกจากนี้ หน่วยงานที่มีความสนใจยังมีค่อนข้างน้อย ขณะที่การพัฒนาฐานข้อมูลและองค์ความรู้ได้รับความสนใจมากขึ้น เนื่องจากความสะดวกทางด้านเทคโนโลยีที่เอื้ออำนวยให้ดำเนินการได้ง่ายมากขึ้น

ความเชื่อมโยงกับเป้าหมายระดับชาติและเป้าหมายไอจิ

เป้าหมายระดับชาติ	เป้าหมายไอจิ
ภายในปี พ.ศ. 2564 มีมาตรการและกลไกการนำผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่ได้จากผลิตภัณฑ์ชีวภาพกลับคืนสู่แหล่งกำเนิดชีวภาพเพื่อสนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน	D16 การเข้าถึง ใช้ประโยชน์ และแบ่งปัน A4 การผลิตและบริโภคอย่างยั่งยืน

ประสิทธิผลของมาตรการ

- มีประสิทธิผล (measure taken has been effective)
- มีประสิทธิผลบางส่วน (measure taken has been partially effective)
- ไม่มีประสิทธิผล (measure taken has been ineffective)
- ไม่ทราบ

เหตุผลประกอบการประเมินประสิทธิผล

ที่ผ่านมาได้มีการดำเนินการวิจัยเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ อาทิ ผลิตภัณฑ์จากใหม่ สารสกัดจากกล้วยไม้ การเพิ่มมูลค่าสมุนไพรด้วยนาโนเทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนาสมุนไพรในท้องถิ่นเพื่อวัตถุดิบในอุตสาหกรรม รวมถึงได้มีการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากความหลากหลายอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนามาตรฐานและตรวจประเมินเพื่อให้ตราส่งเสริมผลิตภัณฑ์จากฐานทรัพยากรชีวภาพ (Bio Economy) ซึ่งเป็นเครื่องหมายที่แสดงให้เห็นถึงการใช้ทรัพยากรชีวภาพหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างคุ้มค่าตระหนักถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และนำไปสู่การอนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน รวมถึง การมีศูนย์ส่งเสริมธุรกิจจากฐานชีวภาพและสถาบันเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ มีการส่งเสริมช่องทางและสร้างโอกาสทางการตลาดแก่ผลิตภัณฑ์จากฐานชีวภาพอย่างต่อเนื่อง อีกทั้ง ได้มีการสร้างเครือข่ายการตอบแทนระบบนิเวศตามหลักการการตอบแทนคุณระบบนิเวศ (Payment for Ecosystem Service-PES)

อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีรูปแบบหรือกลไกที่ชัดเจนในการบริหารจัดการผลประโยชน์ที่ได้รับจากบริการทางนิเวศและการเข้าถึงทรัพยากรชีวภาพเพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

อุปสรรคและความต้องการทางวิทยาศาสตร์/วิชาการที่เกี่ยวข้อง

- ในการเพิ่มสมรรถนะในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพจากฐานความหลากหลายทางชีวภาพของหน่วยงานภาครัฐจะให้การสนับสนุนกลุ่มที่ค่อนข้างมีความเข้มแข็งแล้ว แต่ควรจะมีมองหากลุ่มพัฒนาผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ที่สามารถเพิ่มศักยภาพและส่งเสริมสนับสนุนต่อไป

มาตรการที่ 10 การจัดการองค์ความรู้และฐานข้อมูล

รายละเอียดของมาตรการ

ประกอบด้วย 3 มาตรการย่อย ได้แก่ (1) การพัฒนาและปรับปรุงระบบฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพให้เป็นมาตรฐานสากล (2) การสนับสนุนการดำเนินงานและผลักดันการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์และธนาคารเชื้อพันธุพืช สัตว์และจุลินทรีย์ให้เป็นมาตรฐานสากล และ (3) การส่งเสริมและพัฒนาการจัดการองค์ความรู้ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงการประยุกต์ใช้และถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน โดยมีสถาบันการศึกษาดำเนินการศึกษาวิจัย อาทิ อนุกรมวิธานสิ่งมีชีวิตทางทะเล ขณะที่หลายสถาบันการศึกษาในภูมิภาคของประเทศ ดำเนินการศึกษวิจัยเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และการสำรวจความหลากหลายทางชีวภาพในมหาวิทยาลัย สำรวจชนิดพันธุ์และพืชสมุนไพรในท้องถิ่น เป็นต้น ซึ่งนอกจากภาคการศึกษาวิจัยแล้วยังมีการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐในการรวบรวมและพัฒนาฐานข้อมูล รวมถึงถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะด้านการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพ ส่วนการดำเนินงานของภาครัฐกิจเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และชุมชนท้องถิ่นจะเป็นการนำองค์ความรู้และฐานข้อมูลไปใช้ประโยชน์ให้เกิดความยั่งยืน

ความเชื่อมโยงกับเป้าหมายระดับชาติและเป้าหมายไอจี

เป้าหมายระดับชาติ	เป้าหมายไอจี
ภายในปี พ.ศ. 2564 มีกลไกในการบูรณาการและเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพและองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	E19 ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี D16 การเข้าถึง ใช้ประโยชน์ และแบ่งปัน
ภายในปี พ.ศ. 2564 เทศบาลทุกระดับมีการจัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพในเมืองอย่างเป็นระบบ	E19 ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี A2 การบูรณาการคุณค่าของความหลากหลายทางชีวภาพ

ประสิทธิผลของมาตรการ

- มีประสิทธิผล (measure taken has been effective)
- มีประสิทธิผลบางส่วน (measure taken has been partially effective)
- ไม่มีประสิทธิผล (measure taken has been ineffective)
- ไม่ทราบ

เหตุผลประกอบการประเมินประสิทธิผล

หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการรวบรวมฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพมีหลายหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและภาคการศึกษาวิจัย โดยมีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลทางวิทยาศาสตร์สนับสนุนการกำหนดนโยบายและแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพ อาทิ บัญชีรายการทรัพยากรชีวภาพ ข้อมูลทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ บัญชีรายชื่อสิ่งมีชีวิตกลุ่มต่าง ๆ ในน่านน้ำไทย ฐานข้อมูลศัตรูพืช

และพีชกักกัน ฐานข้อมูลพันธุกรรมพืชในประเทศไทย ฐานข้อมูลสมุนไพร เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามการเชื่อมโยงข้อมูลยังอยู่ตาม web address ของหน่วยงานเท่านั้น ซึ่งสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กำลังอยู่ระหว่างดำเนินการพัฒนาระบบคลังข้อมูลทรัพยากรชีวภาพของประเทศ เพื่อเป็นศูนย์กลางในการบูรณาการและเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพของหน่วยงานต่าง ๆ ตามนโยบายของรัฐบาลและแผนปฏิรูปประเทศไทยด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สาขาความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อให้มีการนำข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ อีกทั้ง ได้มีการพัฒนาศักยภาพนักอนุกรมวิธานด้านความหลากหลายทางชีวภาพอย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงขาดฐานข้อมูลนักอนุกรมวิธานที่ประจำอยู่ในหน่วยงานต่าง ๆ ที่ชัดเจน

อุปสรรคและความต้องการทางวิทยาศาสตร์/วิชาการที่เกี่ยวข้อง

- ขาดการบูรณาการเรื่องของการทำงานและข้อมูล โดยฐานข้อมูลของแต่ละหน่วยงานมีระบบการรวบรวม และการเข้าถึงที่แตกต่างกัน จึงเป็นเรื่องยากที่จะนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้ประโยชน์ทั้งในด้านงานวิจัยและการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ
- ผลการศึกษาวิจัยส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการเผยแพร่หรือนำมาปรับใช้ในทางปฏิบัติ รวมถึงขาดการนำข้อมูลการวิจัยมาใช้ในการวางแผนดำเนินการเพื่อให้ความหลากหลายทางชีวภาพมีการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนที่แท้จริง
- ไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินมาตรการอย่างต่อเนื่อง

มาตรการที่ 11 การสงวนและรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพ

รายละเอียดของมาตรการ

ประกอบด้วย 2 มาตรการย่อย ได้แก่ (1) การส่งเสริมและรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ โดยสนับสนุนให้มีการประยุกต์ใช้ ถ่ายทอด และพัฒนาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง และ (2) จัดทำฐานข้อมูลและขึ้นทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน เพื่อปกป้องและคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของประเทศ โดยส่วนใหญ่เป็นการดำเนินงานหน่วยงานภาครัฐ โดยมีภาคการศึกษาวิจัย ภาคธุรกิจเอกชน และองค์กรพัฒนาเอกชนร่วมดำเนินงานในการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาท้องถิ่น

ความเชื่อมโยงกับเป้าหมายระดับชาติและเป้าหมายไอจิ

เป้าหมายระดับชาติ	เป้าหมายไอจิ
ภายในปี พ.ศ. 2564 มีฐานข้อมูลเฉพาะเรื่องด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่มีลำดับความสำคัญสูง	E19 ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี E18 ความรู้ดั้งเดิม

ประสิทธิผลของมาตรการ

- มีประสิทธิผล (measure taken has been effective)
- มีประสิทธิผลบางส่วน (measure taken has been partially effective)
- ไม่มีประสิทธิผล (measure taken has been ineffective)
- ไม่ทราบ

เหตุผลประกอบการประเมินประสิทธิผล

การพัฒนาและปรับปรุงระบบฐานข้อมูลทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น ดำเนินการโดยสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) มีการพัฒนาการเชื่อมโยงข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นและนวัตกรรมด้านการเกษตร ดำเนินการโดยกรมวิชาการเกษตร และมีการพัฒนาฐานข้อมูลสมุนไพรที่ใช้ในการแพทย์แผนไทย ดำเนินการโดยกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทย อย่างไรก็ตาม พบว่า มีหลายหน่วยงานที่รวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นและความรู้พื้นบ้านในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ แต่ยังขาดการเชื่อมโยงเข้าสู่ฐานข้อมูล โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) เป็นโครงการส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีการรวบรวม บันทึกข้อมูล และจัดทำเป็นฐานข้อมูลทรัพยากรของท้องถิ่น เก็บไว้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พร้อมส่งข้อมูลกลับมาที่โครงการฯ โดยมีนักเรียนในพื้นที่เป็นผู้ช่วยในการสำรวจและบันทึกข้อมูล อีกทั้ง มีการส่งเสริมการพัฒนาธุรกิจโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น พัฒนาศูนย์เรียนรู้และถ่ายทอดองค์ความรู้ การบูรณาการเครือข่ายสื่อสารข้อมูล ความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น

นอกจากนี้ หน่วยงานแต่ละภาคส่วนมีการจัดเก็บข้อมูล ฐานข้อมูลเฉพาะเรื่องในประเด็นด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่มีลำดับความสำคัญสูง อาทิ ฐานข้อมูลพรรณไม้ ฐานข้อมูลเกาะในประเทศไทย ระบบฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพ จากการศึกษาและออกแบบระบบการจัดทำฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพ 6 ระบบ คือ แมลงป่าไม้ จุลชีววิทยาป่าไม้และเห็ดรา พันธุ์พืช ภูมิอากาศและการเติบโตของพันธุ์พืช ดิน และพันธุกรรมไม้ป่า อีกทั้ง แผนปฏิรูปประเทศด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ยังได้กำหนดตัวชี้วัดให้มีฐานข้อมูลกลางที่สามารถประมวลผลในจุดเดียว มีการรวมศูนย์ข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่มีความสำคัญต่อประเทศในทุกมิติ และมีกลไกการเชื่อมโยงระบบข้อมูลเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน รวมถึงมีระบบทะเบียนข้อมูลเพื่อปกป้องและคุ้มครองสิทธิในทรัพยากร องค์ความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งกำหนดกรอบระยะเวลาดำเนินงานระหว่าง พ.ศ. 2561-2565

อุปสรรคและความต้องการทางวิทยาศาสตร์/วิชาการที่เกี่ยวข้อง

- การรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ผ่านมาเป็นการรวบรวมเฉพาะที่หน่วยงานภาครัฐมีเครือข่ายหรือเคยร่วมดำเนินการด้วยเท่านั้น แต่ยังมีภูมิปัญญาจำนวนมากที่ยังไม่ได้รับการเผยแพร่ ขาดกลไกการเชื่อมโยงข้อมูลจากภาคการศึกษาวิจัยและองค์กรพัฒนาเอกชน

ส่วนที่ 3

การประเมินความก้าวหน้า
แต่ละเป้าหมายระดับชาติ

ส่วนที่ 3

การประเมินความก้าวหน้าแต่ละเป้าหมายระดับชาติ

แผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. 2560-2564 ได้จัดทำขึ้นเพื่อรองรับและขับเคลื่อนแผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. 2558-2564 ในการถ่ายทอดยุทธศาสตร์และมาตรการตามแผนแม่บทฯ ไปสู่การปฏิบัติ โดยได้กำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดแต่ละเรื่องให้สอดคล้องกับเป้าหมายโอจี แผนปฏิบัติการฯ ดังกล่าวได้มุ่งเน้นการเสริมสร้างความตระหนักและให้การศึกษา ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ การอนุรักษ์ พันธุ์ ปกป้องคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพและพันธุกรรม การลดภัยคุกคาม การจัดการชนิดพันธุ์ต่างถิ่น การพัฒนาองค์ความรู้และฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพ และการรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพ ดังนี้

ตารางที่ 3 ยุทธศาสตร์และเป้าหมายระดับชาติตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. 2560-2564

ยุทธศาสตร์	เป้าหมาย
ยุทธศาสตร์ที่ 1 บูรณาการคุณค่าและการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ โดยการมีส่วนร่วมในทุกกระดับ	เป้าหมายที่ 1-7
ยุทธศาสตร์ที่ 2 อนุรักษ์ และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ	เป้าหมายที่ 8-18
ยุทธศาสตร์ที่ 3 ปกป้องคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของประเทศ และบริหารจัดการ เพื่อเพิ่มพูนและแบ่งปันผลประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพโดย สอดคล้องกับแนวทางเศรษฐกิจสีเขียว	เป้าหมายที่ 19-22
ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาการองค์ความรู้และระบบฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพให้เป็นมาตรฐานสากล	เป้าหมายที่ 23-25

รายงานในส่วนนี้ เป็นการประเมินความก้าวหน้าแต่ละเป้าหมายระดับชาติ โดยอธิบายการดำเนินงานตามเป้าหมายระดับชาติในแต่ละตัวชี้วัดที่สนับสนุนเป้าหมายระดับโลกว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ หรือเป้าหมายโอจี โดยมีวิธีการรวบรวมข้อมูลตามที่คู่มือการจัดทำรายงานแห่งชาติกำหนดไว้ เช่นเดียวกับการรายงานในส่วนที่ 2

หมายเหตุ

สรุปผลการประเมินความก้าวหน้า

- ระดับ 5 = เกินเป้าหมาย หรือบรรลุเป้าหมายก่อนเวลาที่กำหนด (3 เป้าหมาย)
- ระดับ 4 = บรรลุเป้าหมายได้ภายในเวลาที่กำหนด (13 เป้าหมาย)
- ระดับ 3 = มีความก้าวหน้าแต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย (9 เป้าหมาย)
- ระดับ 2 = ไม่มีมีความก้าวหน้า (- เป้าหมาย)
- ระดับ 1 = มีแนวโน้มตรงข้ามกับเป้าหมาย (- เป้าหมาย)

ตารางที่ 4 การประเมินความก้าวหน้าการดำเนินการตามเป้าหมายระดับชาติ

เป้าหมายระดับชาติ	ระดับความก้าวหน้า					สาระสำคัญของข้อมูลที่น่าเสนอในรายงาน	ตัวชี้วัดการประเมิน
	1	2	3	4	5		
ยุทธศาสตร์ที่ 1 บูรณาการคุณค่าและการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพโดยการมีส่วนร่วมในทุกระดับ (เป้าหมายระดับชาติที่ 1- 7)							
<p><u>เป้าหมายระดับชาติที่ 1</u></p> <p>ภายในปี 2563 ทุกภาคส่วน โดยเฉพาะประชาชนและชุมชนท้องถิ่น มีความรู้พื้นฐานเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพและมีความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน</p>			✓			<p>หน่วยงานให้ความสำคัญกับการสร้างความรู้ความเข้าใจและความตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ ผ่านแผนงานโครงการต่าง ๆ การให้ความรู้ การจัดแสดงนิทรรศการ การจัดกิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ สื่อประชาสัมพันธ์ การตั้งศูนย์เรียนรู้ เครือข่ายการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพที่มีการริเริ่มโดยภาคประชาชนมีจำนวนเพิ่มขึ้น</p> <p>กรณีตัวอย่าง อาทิ กรมป่าไม้ ได้ติดตามการดำเนินงานตามแผนการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่ป่าเขาแม่กระทุ้ จังหวัดนครสวรรค์</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ร้อยละหรือจำนวนหน่วยงานและภาคส่วนต่าง ๆ มีความรู้ความตระหนัก ถึงคุณค่าและความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ - มีและใช้แนวทางและแผนการเสริมสร้างความตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพในหน่วยงานภาครัฐและเอกชน - จำนวนกิจกรรม/เครือข่ายการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพที่ริเริ่มโดยภาคประชาชน - มีโครงการ/กิจกรรมรณรงค์ด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟูและใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพเพิ่มขึ้น - มีสื่อประชาสัมพันธ์ด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพเพิ่มขึ้น และมีช่องทางการสื่อสารครอบคลุมและเข้าถึงทุกกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น
<p><u>เป้าหมายระดับชาติที่ 2</u></p> <p>ภายในปี 2564 เรื่องความหลากหลายทางชีวภาพได้รับการผนวกไว้ในหลักสูตรของสถานศึกษาและสถาบันการศึกษาทุกระดับ</p>			✓			<p>แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ได้กำหนดให้มียุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยความหลากหลายทางชีวภาพได้ผนวกไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสาระภูมิศาสตร์ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ฉบับปรับปรุง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เรื่องความหลากหลายทางชีวภาพได้รับการผนวกไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรของสถาบันการศึกษาทุกระดับ

เป้าหมายระดับชาติ	ระดับความก้าวหน้า					สาระสำคัญของข้อมูลที่น่าสนใจในรายงาน	ตัวชี้วัดการประเมิน
	1	2	3	4	5		
						พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551	
เป้าหมายระดับชาติที่ 3 ภายในปี 2563 ประเด็นเรื่อง ความหลากหลายทางชีวภาพ ได้รับการผนวกไว้ในนโยบาย หรือแผนที่เกี่ยวข้องทุกระดับ			✓			นโยบาย แผน และมาตรการของประเทศไทย ที่ผนวก ประเด็นการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพไว้ อย่างชัดเจน เช่น พรก.การประมง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) แผนการปฏิรูป ประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร่าง พ.ร.บ. ความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. เป็นต้น ในด้านการจัดสรรงบประมาณด้านความหลากหลาย ทางชีวภาพ พิจารณาจากงบประมาณ ปี 2561 พบว่า มีการจัดสรรงบประมาณสำหรับยุทธศาสตร์การจัดการน้ำและ สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่าง ยั่งยืน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดการ ความหลากหลายทางชีวภาพ เพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ 2560 คิดเป็นร้อยละ 12.60	- จำนวนนโยบาย แผน และมาตรการระดับชาติ จังหวัด และ ท้องถิ่น ที่ผนวกประเด็นการบริหารจัดการความหลากหลาย ทางชีวภาพ - สัดส่วนของงบประมาณที่ได้รับเพื่อดำเนินการตามแผนต่อ งบประมาณทั้งประเทศเพิ่มขึ้น
เป้าหมายระดับชาติที่ 4 ภายในปี 2563 มีกลไก ทางการเงินในการขับเคลื่อน การปกป้องคุ้มครองอนุรักษ์ พื้่นฟู และใช้ประโยชน์ ความหลากหลายทางชีวภาพ อย่างยั่งยืน			✓			การดำเนินโครงการเพิ่มศักยภาพการใช้มาตรการ เศรษฐศาสตร์เพื่อคงคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพและ ระบบนิเวศ (ECO-BEST) ธนาคารต้นไม้ มาตรการตอบแทน ระบบนิเวศ (Payment for Ecosystem Services: PES) และการประเมินต้นทุนทางธรรมชาติ (National Capital Accounting) รวมกลไกทางการเงินอื่น ๆ ซึ่งยังไม่แพร่หลาย เช่น การลดหย่อนภาษีให้กับภาคธุรกิจที่มีการศึกษาวิจัย พัฒนาองค์ความรู้	- มีกลไกทางการเงินที่เป็นรูปธรรมในการขับเคลื่อนการปกป้อง คุ้มครอง อนุรักษ์ พื้่นฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลาย ทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

เป้าหมายระดับชาติ	ระดับความก้าวหน้า					สาระสำคัญของข้อมูลที่น่าสนใจในรายงาน	ตัวชี้วัดการประเมิน
	1	2	3	4	5		
<u>เป้าหมายระดับชาติที่ 5</u> ภายในปี 2563 กฎระเบียบ ข้อกฎหมาย ที่เป็นอุปสรรค ต่อการมีส่วนร่วมในการ บริหารจัดการความ หลากหลายทางชีวภาพได้รับการ แก้ไข			✓			กฎระเบียบ และกฎหมายที่มีสาระเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพที่ได้รับการแก้ไขให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน เปิดโอกาสและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้น พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2559 ร่าง พ.ร.บ.ความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. ร่าง พ.ร.บ.ป่าชุมชน พ.ศ. และกฎหมายหวงห้าม ส่งเสริมการปลูกและสร้างรายได้จากไม้มีค่า	- จำนวนกฎระเบียบ ข้อกฎหมาย ที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพได้รับการแก้ไข
<u>เป้าหมายระดับชาติที่ 6</u> ภายในปี 2564 มีการ ขับเคลื่อนการบริหารจัดการ ความหลากหลายทางชีวภาพ โดยการมีส่วนร่วมในทุกระดับ				✓		กลไกการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพของไทยในปัจจุบัน คือ คณะกรรมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ (กอช.) คณะอนุกรรมการอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ และอนุกรรมการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องรวมถึงคณะทำงานต่าง ๆ และการดำเนินงานของเครือข่ายภาคประชาชน และภาคธุรกิจ	- มีคณะกรรมการความหลากหลายทางชีวภาพระดับหน่วยงาน สถาบัน และจังหวัด เพิ่มขึ้นร้อยละ 30 - มีเครือข่ายความร่วมมือเพิ่มขึ้นระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจ สถาบันการศึกษา และชุมชนท้องถิ่นในการดำเนินงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพ - มีกลไกในการเชื่อมโยงการดำเนินการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพในระดับต่าง ๆ
<u>เป้าหมายระดับชาติที่ 7</u> ภายในปี 2564 มีการ ดำเนินการเพื่อลดและขจัด แรงจูงใจที่มีผลร้ายต่อความ หลากหลายทางชีวภาพ และ ส่งเสริมแรงจูงใจทางบวก ที่สนับสนุนการอนุรักษ์และ ใช้ประโยชน์ความหลากหลาย					✓	ข้อมูลการดำเนินมาตรการในการลดและขจัดแรงจูงใจที่มีผลร้ายต่อความหลากหลายทางชีวภาพ เช่น การจัดทำแผนแม่บทการฟื้นฟูอนุรักษ์ป่าและระบบนิเวศ 25 ลุ่มน้ำ การบูรณาการร่วมกันในชุดปฏิบัติการพิเศษเข้าตรวจสอบและดำเนินการบังคับใช้กฎหมายกับผู้เข้ามายึดถือครอบครองทำลายทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าในหลายพื้นที่ทั่วประเทศ การส่งเสริมแรงจูงใจที่สนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน เช่น แผนแม่บท	- มีการดำเนินงานเพื่อลดและขจัดแรงจูงใจที่มีผลร้ายต่อความหลากหลายทางชีวภาพ และส่งเสริมแรงจูงใจทางบวกที่สนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนในภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง อย่างน้อย 2 ภาคส่วนเกี่ยวข้อง

เป้าหมายระดับชาติ	ระดับความก้าวหน้า					สาระสำคัญของข้อมูลที่น่าสนใจในรายงาน	ตัวชี้วัดการประเมิน
	1	2	3	4	5		
ทางชีวภาพอย่างยั่งยืนในภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง						แห่งชาติว่าด้วยการพัฒนาสมุนไพรไทย ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2560 - 2564) เพื่อส่งเสริมการปลูกป่าเศรษฐกิจชุมชนและการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์พืชสมุนไพรในป่าเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน การสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น การดำเนินงานด้านธนาคาร ความหลากหลายทางชีวภาพระดับชุมชน การให้รางวัลด้านการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นต้น	
ยุทธศาสตร์ที่ 2 อนุรักษ์ และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ (เป้าหมายระดับชาติที่ 8 - 18)							
เป้าหมายระดับชาติที่ 8 ภายในปี 2563 อัตราการสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ รวมทั้งพื้นที่ป่าไม้ และระบบนิเวศชายฝั่ง ลดลงร้อยละ 50				✓		นำเสนอข้อมูลสถานการณ์ของแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ เช่น พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่ชุ่มน้ำ ป่าชายเลน แนวปะการัง หล้าทะเล พร้อมแผนที่ประกอบ รวมถึงการดำเนินงานที่สำคัญของรัฐบาลในเรื่องการทวงคืนผืนป่า เป็นต้น	<ul style="list-style-type: none"> - อัตราการสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติมีแนวโน้มลดลง - มีพื้นที่ป่าไม้ร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศ - อัตราการสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ รวมทั้งพื้นที่ป่าไม้และระบบนิเวศชายฝั่งลดลงร้อยละ 50 จากปีฐาน 2557
เป้าหมายระดับชาติที่ 9 ภายในปี 2563 ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามและชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่นมีสถานภาพการอนุรักษ์และการจัดการที่ดีขึ้น และมีมาตรการในการอนุรักษ์				✓		ผลการประเมินอยู่ในระดับบรรลุเป้าหมาย โดยมีข้อมูล 6 ชนิดพันธุ์ ได้แก่ ช้างป่า กระต๊อง สมเสร็จ เสือโคร่ง เสือดาว และนกกระเรียนพันธุ์ไทยที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น การนำเสนอข้อมูลรายงานสถานการณ์สัตว์ป่าใกล้สูญพันธุ์ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ทำการสำรวจสัตว์ป่าในพื้นที่มรดกโลกกลุ่มป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่ ข้อมูลการดำเนินงานเพาะเลี้ยง เพาะพันธุ์ชนิดพันธุ์และการปล่อยสัตว์ป่าใกล้	<ul style="list-style-type: none"> - ชนิดพันธุ์ที่ใกล้สูญพันธุ์ และชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่นอย่างน้อย 5 ชนิดมีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น - ชนิดพันธุ์ที่ใกล้สูญพันธุ์ และชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่น อย่างน้อย 5 ชนิด มีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น และมีมาตรการในการอนุรักษ์ และคุ้มครองถิ่นที่อยู่อาศัยของชนิดพันธุ์ดังกล่าว

เป้าหมายระดับชาติ	ระดับความก้าวหน้า					สาระสำคัญของข้อมูลที่น่าสนใจในรายงาน	ตัวชี้วัดการประเมิน
	1	2	3	4	5		
และคุ้มครองถิ่นที่อยู่อาศัยของชนิดพันธุ์ดังกล่าว						สูญพันธุ์คืนสู่ธรรมชาติเป็นผลสำเร็จ มาตรการในการอนุรักษ์และคุ้มครองถิ่นที่อยู่อาศัย ดำเนินการสำรวจประเมินสถานภาพสัตว์ทะเลหายาก	
เป้าหมายระดับชาติที่ 10 ภายในปี 2564 มีการเชื่อมโยงเครือข่ายพื้นที่คุ้มครองและตัวแทนทางนิเวศ และมีมาตรการการจัดการในพื้นที่วิกฤติและพื้นที่ที่มีความสำคัญทางความหลากหลายทางชีวภาพและบริการจากระบบนิเวศ			✓			<p>กรณีจัดการผืนป่าตะวันตกเชิงระบบนิเวศ โดยความร่วมมือระหว่างกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และมูลนิธิสืบนาคะเสถียร การศึกษาเพื่อจัดทำแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับจังหวัด 4 แห่ง เพื่อกำหนดมาตรการการใช้ที่ดินลดการบุกรุก และรักษาพื้นที่ให้อึดต่อการอยู่อาศัยของชนิดพันธุ์พืชและสัตว์ที่มีความสำคัญ และการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติให้เข้าสู่มาตรฐานสากล</p> <p>กรณีศึกษาการออกแบบทางเชื่อมผืนป่าอยู่ภายใต้แนวคิดที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเหมาะสมกับสภาพพื้นที่และความเป็นอยู่ของสัตว์ป่าอุโมงค์ทางลอดสัตว์ป่าข้ามบนทางหลวงหมายเลข 304 สาย อ.กบินทร์บุรี-อ.ปักธงชัย ผืนป่ามรดกโลก ช่วงทับลาน-วังน้ำเขียว ให้ความสำคัญในการศึกษาการจัดทำแนวเชื่อมต่อทางนิเวศวิทยาผืนป่าด้านตะวันออกและตะวันตกที่เชื่อมระหว่างอุทยานแห่งชาติทับลานและอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่โดยมีวัตถุประสงค์หลัก ๆ เพื่อป้องกันอุบัติเหตุจากการชนสัตว์ ให้สัตว์ป่าได้มีโอกาสรอพยพหรือเคลื่อนย้ายตามธรรมชาติอย่างอิสระ ให้ผู้ใช้รถใช้ถนนในเส้นทางลอดผ่านอุโมงค์ไป-มาสะดวก ไม่รบกวนการใช้ชีวิตการเดินทางตามวิถีธรรมชาติของสัตว์ป่าด้านบนอุโมงค์</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ประกาศพื้นที่คุ้มครองทางทะเลเพื่อสนับสนุนการอนุรักษ์ทางทะเลและชายฝั่งอย่างน้อย 1 แห่ง - จำนวนโครงการฟื้นฟูระบบนิเวศที่เสื่อมโทรมอย่างน้อย จังหวัดละ 1 โครงการ - พื้นที่คุ้มครองที่มีอยู่ผ่านการประเมินประสิทธิภาพอย่างน้อย ร้อยละ 30 - จำนวนเครือข่ายพื้นที่คุ้มครองและตัวแทนทางนิเวศที่ได้รับการเชื่อมโยงเพื่อการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นอย่างน้อย 5 แห่ง - มีการกำหนดมาตรการจัดการในพื้นที่วิกฤติและพื้นที่ที่มีความสำคัญทางความหลากหลายทางชีวภาพ อย่างน้อย 2 แห่ง

เป้าหมายระดับชาติ	ระดับความก้าวหน้า					สาระสำคัญของข้อมูลที่น่าสนใจในรายงาน	ตัวชี้วัดการประเมิน
	1	2	3	4	5		
เป้าหมายระดับชาติที่ 11 ภายในปี 2564 มีกลไกและ มาตรการด้านการบริหาร จัดการ นโยบาย หรือ กฎหมายในการอนุรักษ์และ ปกป้องคุ้มครองความ หลากหลาย ทางพันธุกรรมของประเทศ				✓		ข้อมูลเครื่องมือ กลไก และมาตรการด้านการบริหารจัดการ นโยบาย หรือกฎหมายในการอนุรักษ์และปกป้องคุ้มครอง ความหลากหลายทางพันธุกรรมของประเทศไทย ได้แก่ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากร พันธุกรรมพืชในประเทศไทย การจัดตั้งศูนย์อนุรักษ์พันธุกรรม ข้าว โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ปรับปรุง และทบทวนพระราชบัญญัติบำรุงพันธุ์สัตว์ พ.ศ. 2509 จัดทำ สวนพันธุกรรมไม้ป่า “ศูนย์วนวัฒนวิจัย” และโครงการ ธนาคารทรัพยากรชีวภาพแห่งชาติ เป็นต้น	- มีเครื่องมือ กลไก หรือ กฎระเบียบในการบริหารจัดการ อนุรักษ์และปกป้องคุ้มครองความหลากหลายทางพันธุกรรม ของประเทศ
เป้าหมายระดับชาติที่ 12 ภายในปี 2563 ควบคุม มลพิษให้อยู่ในระดับที่ไม่ เสียหายต่อบทบาทหน้าที่ของ ระบบนิเวศและต่อความ หลากหลายทางชีวภาพ			✓			ข้อมูลผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินและ คุณภาพน้ำแหล่งน้ำทะเล พร้อมสถิติข้อมูล ประกอบ ข้อมูล การป้องกันและแก้ไขปัญหาแผนที่น่าสนใจทางการจัดการขยะ พลาสติก 10 ปี และแผนปฏิบัติการด้านการจัดการขยะ พลาสติก พ.ศ. 2561 - 2570	- ร้อยละ 80 ของคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินอยู่ในเกณฑ์ดี - ร้อยละ 88 ของคุณภาพน้ำแหล่งน้ำทะเลอยู่ในเกณฑ์ดี
เป้าหมายระดับชาติที่ 13 ภายในปี พ.ศ. 2563 มีการ ประยุกต์ใช้เครื่องมือ/กลไก/ แนวทางการใช้ประโยชน์ ความหลากหลายทางชีวภาพ ที่ยั่งยืน ในทุกภาคส่วนที่ เกี่ยวข้อง			✓			ข้อมูลเครื่องมือ กฎระเบียบ ในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน หลายประการ โดยเฉพาะการป้องกันผลกระทบต่อชนิดพันธุ์ และถิ่นที่อยู่อาศัย และการทำประมงเกินขีดจำกัด สำหรับ กลไกในการขับเคลื่อนที่มีอยู่ในปัจจุบันทั้งในด้านกลไก คณะกรรมการ ด้านนโยบายและแผน และการดำเนินงานใน ภาคส่วนต่าง ๆ เช่น ภาคเกษตร ภาคประมง ภาคการ ท่องเที่ยว ภาคพลังงานและเหมืองแร่ เป็นต้น	- จำนวนเครื่องมือ กลไก กฎระเบียบในการป้องกันผลกระทบ ต่อชนิดพันธุ์และถิ่นที่อยู่อาศัยจากภาวะมลพิษ การประมง เกินขีดจำกัดโครงการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงสภาพ ภูมิอากาศ - แนวทางในการผนวกเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพใน มาตรฐานและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องจำนวนเครื่องมือ/กลไก/ แนวทางที่ส่งเสริมให้เกิดการใช้้อย่างยั่งยืนในแต่ละภาคส่วน

เป้าหมายระดับชาติ	ระดับความก้าวหน้า					สาระสำคัญของข้อมูลที่น่าสนใจในรายงาน	ตัวชี้วัดการประเมิน
	1	2	3	4	5		
<u>เป้าหมายระดับชาติที่ 14</u> ภายในปี 2564 ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำเพิ่มขึ้นในทุกระดับ			✓			กลไกการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศ ทั้งในระดับชาติและระดับจังหวัด การกำหนดมาตรการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติและระดับชาติ การดำเนินโครงการ/กิจกรรมของเครือข่ายการดำเนินงานในระดับพื้นที่	- ภายในปี 2563 มีเครื่องมือ/กลไกการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำในระดับจังหวัด
<u>เป้าหมายระดับชาติที่ 15</u> ภายในปี 2564 ลดการสูญเสียระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำลงอย่างมีนัยสำคัญเพื่อให้มีการใช้ประโยชน์บริการจากระบบนิเวศ และเกื้อกูลต่อการปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ			✓			ข้อมูลนโยบาย มาตรการอนุรักษ์และแผนการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำรวมถึงการดำเนินงานความร่วมมือเพื่อการอนุรักษ์ถิ่นที่อยู่อาศัยของนกอพยพในเส้นทางการบินเอเชียตะวันออกเฉียง-ออสเตรเลีย นโยบายและแผนเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งใช้ระบบนิเวศเป็นฐานในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	- ภายในปี 2564 มีแผน/มาตรการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศอย่างน้อยร้อยละ 50
<u>เป้าหมายระดับชาติที่ 16</u> ภายในปี 2563 มีการจำแนกชนิดและการจัดทำทะเบียนของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานในระบบนิเวศต่าง ๆ					✓	ประเทศไทยมีหน่วยงานที่ได้ดำเนินการจัดทำทะเบียนชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานและเส้นทางการแพร่ระบาดแล้ว ได้แก่ กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และกรมปศุสัตว์ แต่ยังไม่มีการจัดทำเส้นทางการแพร่ระบาด โดยมีการจัดทำทะเบียนชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่ควรป้องกัน ควบคุม และกำจัดของประเทศไทย ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2561	- มีข้อมูลทะเบียนชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานและเส้นทางการระบาดตามลำดับความสำคัญ - มีการจัดทำทะเบียนของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานในระบบนิเวศที่สำคัญของประเทศไทยอย่างน้อย 1 ทะเบียน พร้อมมาตรการในการป้องกัน ควบคุม กำจัด และ/หรือใช้ประโยชน์ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานในระบบนิเวศนั้น

เป้าหมายระดับชาติ	ระดับความก้าวหน้า					สาระสำคัญของข้อมูลที่น่าสนใจในรายงาน	ตัวชี้วัดการประเมิน
	1	2	3	4	5		
<p><u>เป้าหมายระดับชาติที่ 17</u></p> <p>ภายในปี 2563 มีมาตรการจัดการชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานที่มีลำดับความสำคัญสูงและเส้นทางการแพร่ระบาดที่สำคัญ</p>					✓	<p>มาตรการป้องกัน ควบคุม และกำจัดของประเทศไทย ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2561</p>	<ul style="list-style-type: none"> - มีมาตรการจัดการชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานในระบบนิเวศที่สำคัญของประเทศ อย่างน้อย 5 ชนิด - มีมาตรการ และ/หรือวิธีการที่สำคัญในการจัดการเส้นทางการแพร่ระบาดของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่เข้ามาในประเทศ
<p><u>เป้าหมายระดับชาติที่ 18</u></p> <p>ภายในปี พ.ศ. 2564 มีกฎระเบียบตามหลักการระมัดระวังล่วงหน้าในการกำกับดูแลความปลอดภัยทางชีวภาพ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำไปประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงและพัฒนากฎระเบียบ ข้อบังคับ และกลไก เพื่อใช้ในการกำกับดูแลสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่เคลื่อนย้ายข้ามพรมแดน โดยให้สอดคล้องตามพันธกรณีของพิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ</p>				✓	<p>ข้อมูลการจัดทำและปรับปรุงแนวปฏิบัติในการกำกับดูแลเรื่องความปลอดภัยทางชีวภาพ เช่น แนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพสำหรับการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2559 แนวทางปฏิบัติการสร้างโรงเรือนทดลองสำหรับพืชดัดแปลงพันธุกรรมฉบับ พ.ศ. 2556 การผลักดันให้เกิดการบังคับใช้กฎระเบียบด้านความปลอดภัยทางชีวภาพของเทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งได้ผนวกไว้ในร่าง พ.ร.บ. ความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ..... เป็นต้น</p>	<ul style="list-style-type: none"> - มีเครื่องมือ กลไก สำหรับในการกำกับดูแลด้านความปลอดภัยทางชีวภาพให้กับหน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง - มีแนวทางปฏิบัติที่ปรับปรุง และมีการใช้เครื่องมือ กลไก กำกับดูแลเรื่องความปลอดภัยทางชีวภาพของเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ให้กับหน่วยงาน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง - หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำหลักการระมัดระวังล่วงหน้าในการกำกับดูแลความปลอดภัยทางชีวภาพไปประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงและพัฒนากฎระเบียบข้อบังคับ และกลไก เพื่อใช้ในการกำกับ ดูแลสิ่งมีชีวิต ดัดแปลงพันธุกรรมที่เคลื่อนย้ายข้ามพรมแดน 	

เป้าหมายระดับชาติ	ระดับความก้าวหน้า					สาระสำคัญของข้อมูลที่น่าสนใจในรายงาน	ตัวชี้วัดการประเมิน
	1	2	3	4	5		
ยุทธศาสตร์ที่ 3 ปกป้องคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของประเทศ และบริหารจัดการเพื่อเพิ่มพูนและแบ่งปันผลประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพโดยสอดคล้องกับแนวทางเศรษฐกิจสีเขียว (เป้าหมายระดับชาติที่ 19 – 22)							
เป้าหมายระดับชาติที่ 19 ภายในปี 2563 มีกลไก กฎระเบียบในการให้อนุญาต เข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ จากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นใน หน่วยงานหลักของประเทศ				✓		ประเทศไทยมีกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง 10 ฉบับ โดย ไม่มีบทบังคับเรื่องการแบ่งปันผลประโยชน์อันเนื่องมาจากการ เข้าถึงและการใช้ทรัพยากรชีวภาพ และไม่พบข้อมูลการ บังคับใช้กฎหมายที่ชัดเจน ปัจจุบัน อยู่ระหว่างปรับปรุงแก้ไข ร่าง พ.ร.บ. ความ หลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. ... และร่างอนุบัญญัติ และมีการ จัดทำ (ร่าง) กฎระเบียบ/ข้อบังคับระดับท้องถิ่น เรื่องการ เข้าถึงทรัพยากร	<ul style="list-style-type: none"> - มีและใช้กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและแบ่งปัน ผลประโยชน์ในหน่วยงานหลักของประเทศที่มีหน้าที่ในการ กำกับดูแลการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากร พันธุกรรม - มีกลไกการดำเนินงานรองรับพันธกรณีของพิธีสารนาโงยา - มีการพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการเข้าถึงและแบ่งปัน ผลประโยชน์ที่ครอบคลุมทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญา ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง
เป้าหมายระดับชาติที่ 20 ภายในปี 2563 บูรณาการ กลไกเพื่อบริหารจัดการการ เข้าถึง แบ่งปันผลประโยชน์ และติดตามตรวจสอบการใช้ ประโยชน์จากทรัพยากร พันธุกรรม				✓		ข้อมูลกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและแบ่งปัน ผลประโยชน์ และติดตามตรวจสอบการใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรพันธุกรรม เช่น พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2559 พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2509 พ.ร.บ.คุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 พ.ร.บ.เชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ. 2558 ระเบียบ กอช. ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการเข้าถึง ทรัพยากรชีวภาพและการได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจาก ทรัพยากรชีวภาพ พ.ศ. 2554 ปัจจุบัน อยู่ระหว่างปรับปรุง แก้ไข ร่าง พ.ร.บ. ความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. และ ร่างอนุบัญญัติ และมีการจัดทำ (ร่าง) กฎระเบียบ/ข้อบังคับ ระดับท้องถิ่น เรื่องการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์จาก ทรัพยากร	<ul style="list-style-type: none"> - มีการบูรณาการกลไกบริหารจัดการการเข้าถึง แบ่งปัน ผลประโยชน์ และติดตามตรวจสอบการใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรพันธุกรรม

เป้าหมายระดับชาติ	ระดับความก้าวหน้า					สาระสำคัญของข้อมูลที่น่าสนใจในรายงาน	ตัวชี้วัดการประเมิน
	1	2	3	4	5		
<u>เป้าหมายระดับชาติที่ 21</u> ภายในปี 2564 ประชาคมวิจัยและชุมชนท้องถิ่นมีการจัดทำกลไกและกฎระเบียบที่มีการจัดทำกลไกและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรม				✓		โครงการ“ธนาคารความหลากหลายทางชีวภาพระดับชุมชน (Community BioBank)” เน้นการมีส่วนร่วมและได้รับการยินยอมจากชุมชน การแบ่งปันผลประโยชน์ที่เท่าเทียมกันผ่านเครือข่ายและความร่วมมือ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านทรัพยากรพันธุกรรมทั้งในและต่างประเทศ 25 หน่วยงาน โดยในประเทศไทยมีความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 38 แห่ง	- มีการจัดทำกลไกและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรมในประชาคมวิจัยและชุมชนท้องถิ่น
<u>เป้าหมายระดับชาติที่ 22</u> ภายในปี 2564 มีมาตรการและกลไกการนำผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่ได้จากผลิตภัณฑ์ชีวภาพกลับคืนสู่แหล่งกำเนิดชีวภาพเพื่อสนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน				✓		การจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาศรษฐกิจจากฐานชีวภาพระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานและบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การใช้มาตรการตอบแทนคุณระบบนิเวศ (PES) ซึ่งมีกรณีศึกษาสมัครและผู้ประกอบการท่องเที่ยว สนับสนุนชุมชน ชมรมอนุรักษ์ ป่าชายเลน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการดูแลทรัพยากรชายฝั่ง การจัดการน้ำเสีย และดูแลความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ การรณรงค์ให้นักท่องเที่ยวได้ร่วมกับชุมชนทำกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว	- มีมาตรการและกลไกการนำผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่ได้จากผลิตภัณฑ์ชีวภาพกลับคืนสู่แหล่งกำเนิดชีวภาพเพื่อสนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน
ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนางองค์ความรู้และระบบฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพให้เป็นมาตรฐานสากล (เป้าหมายระดับชาติที่ 23 – 25)							
<u>เป้าหมายระดับชาติที่ 23</u> ภายในปี 2564 มีกลไกในการบูรณาการและเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านความ			✓			ความก้าวหน้าในการดำเนินงานทั้งการพัฒนาระบบฐานข้อมูลทางวิทยาศาสตร์สนับสนุนการกำหนดนโยบายและแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพ และมีการพัฒนาศักยภาพนักอนุกรมวิธานด้านความหลากหลายทางชีวภาพ การ	- มีระบบฐานข้อมูลทางวิทยาศาสตร์สนับสนุนการกำหนดนโยบายและแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพ - สัดส่วนนักอนุกรมวิธานประจำอยู่ในหน่วยงานที่ปฏิบัติงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพเพิ่มขึ้น

เป้าหมายระดับชาติ	ระดับความก้าวหน้า					สาระสำคัญของข้อมูลที่น่าสนใจในรายงาน	ตัวชี้วัดการประเมิน
	1	2	3	4	5		
หลากหลายทางชีวภาพและองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ						<p>ดำเนินงานด้านการจัดการองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดนโยบายและแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพ มีความก้าวหน้าแต่ยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ สำหรับการขับเคลื่อนและใช้ประโยชน์ฐานข้อมูลในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพนั้น ยังไม่มีองค์กรกลางในการดำเนินงานที่ชัดเจน สำนักงานนโยบายฯ ได้เริ่มการขับเคลื่อนการดำเนินงาน โดยหารือแนวทางการดำเนินงานร่วมกับสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) ดังนั้นเป้าหมายการมีองค์กรกลางในการขับเคลื่อนและใช้ประโยชน์ฐานข้อมูลที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนแต่ยังอยู่ในระดับที่มีโอกาสบรรลุเป้าหมาย โดยจะต้องเพิ่มมาตรการเพื่อขับเคลื่อนให้บรรลุเป้าหมาย</p>	<ul style="list-style-type: none"> - มีกลไกในการบูรณาการและเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพ - มีองค์กรกลางในการขับเคลื่อนและใช้ประโยชน์ฐานข้อมูลที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน - เชื่อมโยงและขยายเครือข่ายกลไกการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านความหลากหลายทางชีวภาพครอบคลุมทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง - มีกลไกการนำองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาใช้กำหนดนโยบายและแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพ
<u>เป้าหมายระดับชาติที่ 24</u> ภายในปี 2564 มีฐานข้อมูลเฉพาะเรื่องด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่มีลำดับความสำคัญสูง				✓		<p>การจัดทำฐานข้อมูลทะเบียนแห่งชาติเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นและความรู้พื้นบ้าน เช่น ภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก การรวบรวมภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ โดยเก็บรวบรวมในรูปแบบของสารานุกรม อีกทั้ง หน่วยงานแต่ละภาคส่วนมีการจัดเก็บข้อมูล ฐานข้อมูลเฉพาะเรื่องในประเด็นด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่มีลำดับความสำคัญสูง เช่น ฐานข้อมูลพรรณไม้ ฐานข้อมูลเกาะในประเทศไทย ฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นต้น ทั้งในภายใต้ แผนการปฏิรูปประเทศด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ได้กำหนดตัวชี้วัดให้มีฐานข้อมูลกลางที่สามารถประมวลผลในจุดเดียว มี</p>	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนฐานข้อมูลและทะเบียนแห่งชาติเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือความรู้พื้นบ้านที่สนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

เป้าหมายระดับชาติ	ระดับความก้าวหน้า					สาระสำคัญของข้อมูลที่น่าสนใจในรายงาน	ตัวชี้วัดการประเมิน
	1	2	3	4	5		
						กลไกการเชื่อมโยงระบบข้อมูล และระบบทะเบียนข้อมูลเพื่อปกป้องและคุ้มครองสิทธิในทรัพยากร องค์ความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น	
เป้าหมายระดับชาติที่ 25 ภายในปี 2564 เทศบาลทุกระดับมีการจัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพในเมืองอย่างเป็นระบบ				✓		ผลการสำรวจข้อมูลการดำเนินงานของเทศบาลที่มีการจัดเก็บข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพในเมือง เช่น เทศบาลนครเชียงใหม่ เทศบาลนครเชียงราย เทศบาลเมืองกระป๋อง เป็นต้น	- จำนวนเทศบาลที่มีการจัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพในเมือง

เป้าหมายระดับชาติที่ 1 ภายใน พ.ศ. 2563 ทุกภาคส่วน โดยเฉพาะประชาชนและชุมชนท้องถิ่น มีความรู้พื้นฐานเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพและมีความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

ระดับการประเมินความก้าวหน้า

- ระดับ 5 เกินเป้าหมาย หรือบรรลุเป้าหมายได้ก่อนเวลาที่กำหนด
- ระดับ 4 บรรลุเป้าหมายได้ภายในเวลาที่กำหนด
- ระดับ 3 มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย
- ระดับ 2 ไม่มีความก้าวหน้า
- ระดับ 1 มีแนวโน้มตรงกันข้ามกับเป้าหมาย

วันที่ทำการประเมินแล้วเสร็จ

28 กุมภาพันธ์ 2562

ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน

- ร้อยละหรือจำนวนหน่วยงานและภาคส่วนต่าง ๆ มีความรู้ ความตระหนัก ถึงคุณค่าและความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ
- มีและใช้แนวทางและแผนการเสริมสร้างความตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพในหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน
- จำนวนกิจกรรม/เครือข่ายการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ที่มีการริเริ่มโดยภาคประชาชน
- มีโครงการ/กิจกรรมรณรงค์ด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟูใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพเพิ่มขึ้น
- มีสื่อประชาสัมพันธ์ด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ เพิ่มขึ้น และมีช่องทางการสื่อสารครอบคลุมและเข้าถึงทุกกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น

วิธีการประเมิน

พิจารณาข้อมูลจากการตอบแบบสอบถาม

รวบรวมข้อมูลจากการประชุมหารือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

เหตุผลในการประเมิน/การดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง

จากการสำรวจด้วยแบบสอบถามหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีหน่วยงานให้ความสำคัญกับการสร้างความรู้ความเข้าใจและความตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ ร้อยละ 37 โดยหน่วยงานเหล่านั้น มีการกำหนดแผนของหน่วยงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพ และนำแผนนั้นมาใช้ในการเสริมสร้างความตระหนักให้กับบุคลากร การให้ความรู้ การจัดแสดงนิทรรศการ การจัดกิจกรรมในวันสำคัญด้านความหลากหลายทางชีวภาพ การสร้างความตระหนักและการบูรณาการเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพในรายวิชาต่าง ๆ การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ห้องเรียนธรรมชาติ แหล่งเรียนรู้ด้านพฤกษศาสตร์ซึ่งดำเนินการโดยสถาบันการศึกษา และภาคเอกชน ได้แก่ บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด บริษัทเอสซีจี ซีเมนต์ จำกัด บริษัท ปตท. จำกัด มหาชน ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ เป็นต้น

ด้านเครือข่ายการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพที่มีการริเริ่มโดยภาคประชาชนมีจำนวนเพิ่มขึ้น เช่นเดียวกับจำนวนโครงการและกิจกรรมรณรงค์ด้านการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพที่ดำเนินการโดยภาคส่วนต่าง ๆ ขณะที่มีหลายหน่วยงานจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์รูปแบบต่าง ๆ ด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพและดูแลรักษาระบบนิเวศ เช่น สารคดี หนังสือ ไปสเตอร์ ชุดนิทรรศการ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-book) และเกมเพื่อการเรียนรู้ โดยช่องทางการสื่อสารส่วนใหญ่จะเป็นสื่อออนไลน์ซึ่งเข้าถึงกลุ่มทำงานและกลุ่มวัยรุ่นได้มากขึ้น นอกจากนี้ ยังมีสถานีวิทยุเพื่อการสื่อสาร และการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางโทรทัศน์ซึ่งเป็นช่องทางที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ง่ายและจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม ภาคส่วนต่าง ๆ นั้นมีแนวทางในการสร้างความตระหนักผ่านกิจกรรมการให้ความรู้ การอบรม กิจกรรมค่ายการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมความรับผิดชอบต่อทางสังคมของภาคเอกชน (CSR) รวมถึงการใช้วันสำคัญต่าง ๆ จัดกิจกรรมรณรงค์อนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ

กรณีตัวอย่าง อาทิ กรมป่าไม้ไม่ได้ติดตามการดำเนินงานตามแผนการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่ป่าเขาแม่กระทุ้ จังหวัดนครสวรรค์ และประเมินความพึงพอใจของชุมชนต่อการนำข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพไปใช้บริหารจัดการพื้นที่ป่าใกล้ชุมชน โดยมีการประเมินร้อยละของความพึงพอใจของชุมชนที่มีต่อความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูล และรูปแบบเนื้อหา และการนำเสนอที่ง่ายต่อการเข้าใจและนำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการพื้นที่ป่าใกล้ชุมชน โดยใช้แบบสอบถาม ประเมินผู้เข้าร่วมกิจกรรมสะท้อนข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่และนำไปสู่การจัดทำแผนบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ป่ารอบชุมชน (กรมป่าไม้, 2560)

เอกสาร/เว็บไซต์อ้างอิง

- <http://www.onep.go.th/topics/book/โครงการติดตามประเมินผล-4>

ระดับความเชื่อมั่นของการประเมิน

- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานที่ครอบคลุม
- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานบางส่วน
- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานที่มีข้อจำกัด

เหตุผลในการประเมินที่ระดับความเชื่อมั่นข้างต้น

การสำรวจข้อมูลอยู่ในกลุ่มเป้าหมายที่จำกัด

ความเพียงพอของการติดตามตรวจสอบเพื่อสนับสนุนการประเมิน

- มีการติดตามตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายนี้เพียงพอเพียง
- มีการติดตามตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายนี้เป็นบางส่วน (ครอบคลุมบางส่วนหรือบางหัวข้อ)
- ไม่มีระบบติดตามตรวจสอบ
- ไม่มีความจำเป็นต้องติดตามตรวจสอบเพื่อประเมินเป้าหมายนี้

เป้าหมายระดับชาติที่ 2 ภายใน พ.ศ. 2564 เรื่องความหลากหลายทางชีวภาพได้รับการผนวกไว้ในหลักสูตรของสถานศึกษาและสถาบันการศึกษาทุกระดับ

ระดับการประเมินความก้าวหน้า

- ระดับ 5 เกินเป้าหมาย หรือบรรลุเป้าหมายได้ก่อนเวลาที่กำหนด
- ระดับ 4 บรรลุเป้าหมายได้ภายในเวลาที่กำหนด
- ระดับ 3 มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย
- ระดับ 2 ไม่มีความก้าวหน้า
- ระดับ 1 มีแนวโน้มตรงกันข้ามกับเป้าหมาย

วันที่ทำการประเมินแล้วเสร็จ

28 กุมภาพันธ์ 2562

ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน

- เรื่องความหลากหลายทางชีวภาพได้รับการผนวกไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรของสถาบันการศึกษาทุกระดับ

วิธีการประเมิน

- พิจารณาจากการสืบค้นข้อมูล
- พิจารณาจากกรณีตัวอย่าง

เหตุผลในการประเมิน/การดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้กำหนดให้มียุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยมีเป้าหมายให้คนทุกช่วงวัยมีจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม รวมถึงมีหลักสูตร แหล่งเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งแนวทางการพัฒนาที่มุ่งส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ เรื่องของความหลากหลายทางชีวภาพได้ถูกผนวกไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ของกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสาระภูมิศาสตร์ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ของกระทรวงศึกษาธิการ โดยกำหนดเป็นตัวชี้วัดสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในสาระที่ 1 มาตรฐาน ว 1.3 ข้อที่ 10 อธิบายความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพที่มีต่อการรักษาสมดุลของระบบนิเวศและต่อมนุษย์ และข้อที่ 11 แสดงความตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ โดยมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ

จากการสืบค้น พบว่า มีสถาบันศึกษาระดับต่าง ๆ ที่ได้มีการผนวกเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษา โดยกรณีตัวอย่าง ดังนี้

- โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผนวกสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องพันธุกรรม และความหลากหลายทางชีวภาพ ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อพัฒนาแบบเรียนรู้วิทยาศาสตร์

หน่วยการเรียนรู้พันธกรรมและความหลากหลายทางชีวภาพและสื่อ CD-ROM หาประสิทธิภาพของแบบเรียน และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนและหลังเรียน

- โรงเรียนปอโรวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17 ผนวกหลักสูตรเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ มัธยมศึกษาปีที่ 6 ผนวกหลักสูตรเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพและความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม เป็นการศึกษาเกี่ยวกับประชากร ความหนาแน่นและการแพร่กระจายของประชากร หลักการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม เป็นต้น
- มหาวิทยาลัยขอนแก่น กำหนดวิชาความหลากหลายทางชีวภาพและการอนุรักษ์ ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ การดำรงไว้ซึ่งความหลากหลายทางชีวภาพ การอนุรักษ์พืชและสัตว์ในท้องถิ่นและจัดทำเป็นพิพิธภัณฑ์ความหลากหลายทางชีวภาพ มนุษย์และความหลากหลายทางชีวภาพ การนำความหลากหลายทางชีวภาพมาใช้ประโยชน์ อนุสัญญาและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพ
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ผนวกวิชาความหลากหลายทางชีวภาพและวิวัฒนาการไว้ในหลักสูตร โดยวิชาความหลากหลายทางชีวภาพและวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต เป็นการประเมินสถานภาพและการสูญเสียแหล่งทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพในประเทศไทย การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติโดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม การใช้เทคนิคชีวโมเลกุลในการศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพและวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต

อย่างไรก็ตาม ยังพบว่าชื่อวิชาในหลักสูตรการศึกษาอาจจะไม่ได้ใช้คำว่า “ความหลากหลายทางชีวภาพ” โดยตรง แต่อาจมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตซึ่งสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพร่วมกับนักวิชาการพัฒนาขึ้น

เอกสาร/เว็บไซต์อ้างอิง

- <http://www.lib.ku.ac.th/KUCONF/KC4408017.pdf>
- <http://gsmis.gs.kku.ac.th/curriculum/course/detail?courseid=3317051>
- <https://goo.gl/6mvs4r>
- <https://goo.gl/APnMU9>

ระดับความเชื่อมั่นของการประเมิน

- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานที่ครอบคลุม
- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานบางส่วน
- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานที่มีข้อจำกัด

เหตุผลในการประเมินที่ระดับความเชื่อมั่นข้างต้น

หลักฐานมีเพียงบางส่วน

ความเพียงพอของการติดตามตรวจสอบเพื่อสนับสนุนการประเมิน

- มีการติดตามตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายนี้เพียงพอเพียง
- มีการติดตามตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายนี้เป็นบางส่วน (ครอบคลุมบางส่วนหรือบางหัวข้อ)
- ไม่มีระบบติดตามตรวจสอบ
- ไม่มีความจำเป็นต้องติดตามตรวจสอบเพื่อประเมินเป้าหมายนี้

เป้าหมายระดับชาติที่ 3 ภายใน พ.ศ. 2563 ประเด็นเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพได้รับการผนวกไว้ในนโยบายหรือแผนที่เกี่ยวข้องทุกระดับ

ระดับการประเมินความก้าวหน้า

- ระดับ 5 เกินเป้าหมาย หรือบรรลุเป้าหมายได้ก่อนเวลาที่กำหนด
- ระดับ 4 บรรลุเป้าหมายได้ภายในเวลาที่กำหนด
- ระดับ 3 มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย
- ระดับ 2 ไม่มีความก้าวหน้า
- ระดับ 1 มีแนวโน้มตรงกันข้ามกับเป้าหมาย

วันที่ทำการประเมินแล้วเสร็จ

28 กุมภาพันธ์ 2562

ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน

- จำนวนนโยบาย แผน และมาตรการระดับชาติ จังหวัด และท้องถิ่น ที่ผนวกประเด็นการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ
- สัดส่วนของงบประมาณที่ได้รับเพื่อดำเนินการตามแผนต่องบประมาณทั้งประเทศเพิ่มขึ้น

วิธีการประเมิน

- พิจารณาจากการสืบค้นข้อมูล
- พิจารณาข้อมูลจากสถิติ

เหตุผลในการประเมิน/การดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง

นโยบาย แผน และมาตรการที่สำคัญๆ ของประเทศไทย ที่ผนวกประเด็นการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพไว้อย่างชัดเจน มีดังนี้

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดให้บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิจัดการบำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ และกำหนดหน้าที่ให้บุคคลมีส่วนร่วมและสนับสนุนการอนุรักษ์และคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ ขณะเดียวกันได้กำหนดหน้าที่ของรัฐในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน

- พระราชกำหนดการประมง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 มีข้อบัญญัติป้องกันไม่ให้มีการทำการประมงผิดกฎหมาย เพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์และบริหารจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำให้อยู่ในสภาวะที่เหมาะสม จึงมีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการควบคุมและเฝ้าระวังการทำการประมงและการขนถ่ายสัตว์น้ำ การนำเข้าสัตว์น้ำ
- พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 กำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ปรับปรุงแหล่งชุมชน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น มีการจัดการบริการสาธารณสุข การกำจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย บำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ร่างพระราชบัญญัติความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. เพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทยให้มีเอกภาพและมีประสิทธิภาพ สามารถรองรับพันธกรณีตามอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงข้อตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง
- ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ในยุทธศาสตร์ที่ 5 การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม กำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศ ทั้งพื้นที่ป่าไม้ที่ลดลง ทรัพยากรดินที่เสื่อมโทรม ความหลากหลายทางชีวภาพถูกคุกคาม ทรัพยากรน้ำที่ยังไม่สามารถจัดสรรได้ตามความต้องการและมีความเสี่ยงในการขาดแคลนในอนาคต
- แผนการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย ที่สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตและสร้างเสริมความตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) มีเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อมุ่งสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ” โดยยุทธศาสตร์ด้านการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มุ่งอนุรักษ์ฟื้นฟูสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและเป็นธรรม
- ยุทธศาสตร์กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระยะ 20 พ.ศ. 2560-2579 ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นฐานการพัฒนาอย่างสมดุล โดยการขับเคลื่อนและผลักดันยุทธศาสตร์ และมาตรการด้านการอนุรักษ์คุ้มครอง ฟื้นฟู และใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม
- นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 มีการผนวกนโยบายการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างมั่นคงเพื่อความสมดุล เป็นธรรมและยั่งยืน ให้มีทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพที่อุดมสมบูรณ์ และคงความสมดุลของระบบนิเวศ และเป็นฐานในการสร้างความมั่นคงทางอาหาร น้ำ และพลังงาน

- **แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2560-2564** ให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและเป็นธรรม มีสิ่งแวดล้อมที่ดี และมุ่งสู่การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีประสิทธิภาพมากขึ้น มีความคุ้มค่าและเกิดความยั่งยืน
- **แผนแม่บทรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. 2558-2593** เพื่อให้มีกรอบแนวทางระยะยาว ในการแก้ไขปัญญการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มีการดำเนินมาตรการส่งเสริมคุ้มครองสิทธิในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน
- **แผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล พ.ศ. 2558-2564** กำหนดขึ้นเพื่อปกป้องและรักษาอำนาจอธิปไตย สิทธิอธิปไตย และเขตอำนาจของชาติทางทะเลจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ
- **แผนแม่บทบูรณาการการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. 2558-2564** จัดทำเพื่อบูรณาการการบริหารจัดการและใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อหยุดยั้งการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ โดยการมีส่วนร่วมในทุกระดับ โดยจัดทำแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. 2560-2564 เพื่อถ่ายทอดนโยบายไปสู่การปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

นโยบาย แผน และมาตรการดังกล่าว เป็นนโยบายฯ ในระดับประเทศ ส่วนในระดับจังหวัดและท้องถิ่น ยังไม่มีการผนวกประเด็นการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพไว้อย่างชัดเจนนัก

ในด้านการจัดสรรงบประมาณด้านความหลากหลายทางชีวภาพ พิจารณาจากงบประมาณ พ.ศ. 2561 พบว่า ได้มีการจัดสรรงบประมาณสำหรับยุทธศาสตร์การจัดการน้ำและสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ เพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ 2560 คิดเป็นร้อยละ 12.6

เอกสาร/เว็บไซต์อ้างอิง

- <http://www.onep.go.th/topics/book/โครงการติดตามประเมินผล-4>
- <http://www.bb.go.th/topic.php?gid=548&mid=311>
- http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/A/082/T_0001.PDF
- <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/E/054/29.PDF>
- http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/A/024_4/1.PDF
- <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/067/1.PDF>
- <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF>
- https://www.deqp.go.th/media/36631/%E0%B9%81%E0%B8%9C%E0%B8%99%E0%B9%81%E0%B8%A1-%E0%B8%9A%E0%B8%97_2558_2593.pdf
- <http://www.reo4.go.th/upload/REO4-519.pdf>
- <http://oops.mnre.go.th/th/news/detail/9272>
- http://www.mot.go.th/file_upload/2560/environment_plan2560-2564.pdf
- <http://www.onep.go.th/wp-content/uploads/3.3-Action-plan-biodiversity-2560-2564.pdf>

- <https://goo.gl/YHXaTF>
- <http://www.nsc.go.th/Download1/policy58.pdf>
- http://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422

ระดับความเชื่อมั่นของการประเมิน

- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานที่ครอบคลุม
- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานบางส่วน
- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานที่มีข้อจำกัด

เหตุผลในการประเมินที่ระดับความเชื่อมั่นข้างต้น

มีหลักฐานที่สามารถสะท้อนสถานการณ์ได้ชัดเจน

ความเพียงพอของการติดตามตรวจสอบเพื่อสนับสนุนการประเมิน

- มีการติดตามตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายนี้เพียงพอเพียง
- มีการติดตามตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายนี้เป็นบางส่วน (ครอบคลุมบางส่วนหรือบางหัวข้อ)
- ไม่มีระบบติดตามตรวจสอบ
- ไม่มีความจำเป็นต้องติดตามตรวจสอบเพื่อประเมินเป้าหมายนี้

เป้าหมายระดับชาติที่ 4 ภายใน พ.ศ. 2563 มีกลไกทางการเงินในการขับเคลื่อนการปกป้องคุ้มครองอนุรักษ์ พันฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

ระดับการประเมินความก้าวหน้า

- ระดับ 5 เกินเป้าหมาย หรือบรรลุเป้าหมายได้ก่อนเวลาที่กำหนด
- ระดับ 4 บรรลุเป้าหมายได้ภายในเวลาที่กำหนด
- ระดับ 3 มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย
- ระดับ 2 ไม่มีความก้าวหน้า
- ระดับ 1 มีแนวโน้มตรงกันข้ามกับเป้าหมาย

วันที่ทำการประเมินแล้วเสร็จ

28 กุมภาพันธ์ 2562

ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน

- มีกลไกทางการเงินที่เป็นรูปธรรมในการขับเคลื่อนการปกป้องคุ้มครอง อนุรักษ์ พันฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

วิธีการประเมิน

- พิจารณาจากการสืบค้นข้อมูล
- พิจารณาจากกรณีตัวอย่าง

เหตุผลในการประเมิน/การดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง

ประเทศไทยมีกลไกทางการเงินในรูปแบบต่าง ๆ ที่สนับสนุนการดำเนินการด้านความหลากหลายทางชีวภาพในประเทศ โดยได้รับการสนับสนุนจากองค์กรระหว่างประเทศผ่านการระดมทุนจากภายนอก อาทิ กองทุนสิ่งแวดล้อมโลก และ UNDP การสนับสนุนจาก EU และ GIZ สำหรับโครงการเพิ่มศักยภาพการใช้มาตรการเศรษฐศาสตร์เพื่อคงคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพและระบบนิเวศ (ECO-BEST) นอกจากนี้ ยังมีกองทุนสิ่งแวดล้อมที่ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เพื่อเป็นแรงจูงใจให้ส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ ภาคเอกชน องค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ โดยให้การสนับสนุนเงินทั้งในลักษณะเงินอุดหนุนและเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ

ธนาคารต้นไม้ เป็นรูปแบบการส่งเสริมให้ชุมชนปลูกต้นไม้ในที่ดินของตนเองหรือที่สาธารณะเพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ต้นไม้ที่ปลูกยังสามารถนำมาใช้เป็นหลักประกันเงินกู้บางประเภท โดยคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2561 เห็นชอบหลักการร่างกฎกระทรวงกำหนดให้ทรัพย์สินอื่นเป็นหลักประกันทางธุรกิจ โดยกำหนดให้ไม้ยืนต้นที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ มาเป็นหลักประกันทางธุรกิจเพื่อกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินได้

การนำร่องมาตรการจ่ายค่าตอบแทนการให้บริการของระบบนิเวศ (Payment for Ecosystem Services: PES) ซึ่งเป็นกลไกการจ่ายเงินค่าตอบแทนคุณค่าสิ่งแวดล้อม โดยยึดหลักการผู้ที่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพและระบบนิเวศรวมทั้งผู้ที่ได้รับประโยชน์มีหน้าที่ที่จะจ่ายเงินค่าตอบแทนให้กับผู้ที่ทำหน้าที่ดูแล ฟื้นฟูและรักษาทรัพยากรนั้น ๆ ให้สอดคล้องกับมูลค่าที่แท้จริง เป็นการสร้างแรงจูงใจทางเศรษฐกิจให้ผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลรักษาทรัพยากร สำหรับประเทศไทยมีกรณีตัวอย่าง ดังนี้

- พื้นที่บ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประมง อำเภอมะนัง จังหวัดกระบี่ ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวิถีชุมชน โดยรวบรวมอาสาสมัครผู้ได้รับประโยชน์จากระบบนิเวศท่องเที่ยวหรือกลุ่มผู้ประกอบการต่าง ๆ จัดตั้งเป็นกลุ่ม PES โดยมีผู้ดูแลระบบนิเวศ คือ ชมรมอนุรักษ์ป่าชายเลน และ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยงานกลางบริหารจัดการระดับพื้นที่
- พื้นที่อ่าวไร่เลย์-แหลมพระนาง จังหวัดกระบี่ ผู้ได้รับผลประโยชน์คือชมรมธุรกิจท่องเที่ยวอ่าวไร่เลย์ ผู้ดูแลระบบนิเวศ คือ ชาวบ้านในพื้นที่ โดยจะจ่ายค่าตอบแทนเพื่อดำเนินกิจกรรม PES พร้อมดูแลความปลอดภัยนักท่องเที่ยวและจัดการทั่วไปในพื้นที่ กิจกรรม PES ที่ดำเนินการคือ การดูแลจัดการน้ำเสีย
- พื้นที่ตำบลชุมโค อำเภอบางขัน จังหวัดชุมพร กิจกรรม PES ที่ดำเนินการคือ การสนับสนุนให้ชาวบ้านปลูก ดูแลรักษา และอนุรักษ์ป่าชายเลนในพื้นที่ภายใต้การกำกับดูแลของสถานีพัฒนาป่าชายเลน โดยมีบริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน) เป็นผู้ดำเนินโครงการ
- พื้นที่บ้านหัวเลา ตำบลป่าแป๋ อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่ โดยการประปาภูมิภาคเขต 9 จังหวัดเชียงใหม่ และการประปาส่วนภูมิภาคสาขาเชียงใหม่ (ชั้นพิเศษ) เป็นผู้ได้รับประโยชน์จากบริการระบบนิเวศต้นน้ำแห่งนี้ และดำเนินงาน PES ผ่านชาวปาเกอเกยอบ้านหัวเลา ด้วยการจ่าย

ค่าตอบแทนในการสร้างฝายชะลอน้ำ ดูแลรักษาฝาย ทำแนวกันไฟ ลาดตระเวนป้องกันไฟป่า การปลูกและดูแลต้นไม้

การศึกษาเรื่อง**การประเมินต้นทุนทางธรรมชาติ (Natural Capital Accounting: NCA)** โดยสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) เพื่อใช้เป็นกรอบในการจำแนก ตรวจจับ และประเมินผลกระทบของการดำเนินธุรกิจทั้งทางตรงและทางอ้อม จากการพึ่งพาต้นทุนทางธรรมชาติ ซึ่งข้อมูลที่ได้รับมีประโยชน์ต่อการตัดสินใจในการลงทุนหรือการวางแผนในการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการทั้งของภาครัฐและเอกชน

ส่วนมาตรการทางภาษีรัฐบาลได้เห็นชอบร่างพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่) พ.ศ. (มาตรการภาษีเพื่อส่งเสริมการดำเนินโครงการภาคีสันับสนุนป่าชุมชนลดโลกร้อน) ซึ่งให้สิทธิประโยชน์แก่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่บริจาคเงินเพื่อสนับสนุนโครงการภาคีสันสนับสนุนป่าชุมชนลดโลกร้อน สามารถนำมาหักเป็นรายจ่ายได้ตามที่จ่ายจริงแต่ไม่เกินร้อยละ 2 ของกำไรสุทธิ โดยจะช่วยส่งเสริมชุมชนให้ดำเนินกิจกรรมเพื่อดูแลรักษาป่าชุมชนอย่างเข้มแข็ง และสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือกันในลักษณะประชารัฐ

นอกจากนี้ ยังมีกลไกทางการเงินอื่น ๆ ซึ่งยังไม่แพร่หลายนัก เช่น การลดหย่อนภาษีให้กับภาคธุรกิจที่มีการศึกษาวิจัย พัฒนางค์ความรู้ หรือการดำเนินกิจกรรมด้านอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน โดยสามารถนำค่าใช้จ่ายในการดำเนินการมาลดหย่อนภาษี หรือกลไกทางการคลัง เช่น พันธบัตรป่าไม้ เป็นต้น

เอกสาร/เว็บไซต์อ้างอิง

- UNDP. (2017). Biodiversity Finance Initiative (BIOFIN) Public, Private and Civil Society Biodiversity Expenditure Review in Thailand. Bangkok.

ระดับความเชื่อมั่นของการประเมิน

- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานที่ครอบคลุม
- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานบางส่วน
- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานที่มีข้อจำกัด

เหตุผลในการประเมินที่ระดับความเชื่อมั่นข้างต้น

หลักฐานมีเพียงบางส่วน

ความเพียงพอของการติดตามตรวจสอบเพื่อสนับสนุนการประเมิน

- มีการติดตามตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายนี้อย่างพอเพียง
- มีการติดตามตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายนี้เป็นบางส่วน (ครอบคลุมบางส่วนหรือบางหัวข้อ)
- ไม่มีระบบติดตามตรวจสอบ
- ไม่มีความจำเป็นต้องติดตามตรวจสอบเพื่อประเมินเป้าหมายนี้

เป้าหมายระดับชาติที่ 5 ภายใน พ.ศ. 2563 กฎระเบียบ ข้อกฎหมาย ที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพได้รับการแก้ไข

ระดับการประเมินความก้าวหน้า

- ระดับ 5 เกินเป้าหมาย หรือบรรลุเป้าหมายได้ก่อนเวลาที่กำหนด
- ระดับ 4 บรรลุเป้าหมายได้ภายในเวลาที่กำหนด
- ระดับ 3 มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย
- ระดับ 2 ไม่มีความก้าวหน้า
- ระดับ 1 มีแนวโน้มตรงกันข้ามกับเป้าหมาย

วันที่ทำการประเมินแล้วเสร็จ

28 กุมภาพันธ์ 2562

ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน

- จำนวนกฎระเบียบ ข้อกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพได้รับการแก้ไข

วิธีการประเมิน

พิจารณาจากการสืบค้นข้อมูล

เหตุผลในการประเมิน/การดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง

กฎระเบียบ และข้อกฎหมาย ที่มีสาระเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพที่ได้รับการแก้ไขให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน เปิดโอกาสและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้น มีดังนี้

- (1) พระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558 เนื่องจากการขาดความเป็นเอกภาพ ขาดการบูรณาการและการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในท้องถิ่น ประกอบกับได้มีการบูรณาการหรือเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่เพื่อใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเป็นจำนวนมาก กฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันยังไม่มีครอบคลุมเพื่อคุ้มครองทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในบางพื้นที่ จึงประกาศใช้กฎหมายนี้เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การอนุรักษ์ การฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งและการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง รวมทั้งให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการปลูก การบำรุงรักษา การอนุรักษ์ และการฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างสมดุลและยั่งยืน รวมทั้ง การจัดตั้งคณะกรรมการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดในจังหวัดติดชายทะเลทุกแห่ง ซึ่งมีหน้าที่ในการจัดทำแผนการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในท้องถิ่นได้
- (2) พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2559 มีการปรับปรุงมาจากพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 โดยการกำหนดมาตรการในการคุ้มครอง ป้องกัน และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และกำหนดให้มีการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นระบบและเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม แต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมและรักษาป่าสงวนแห่งชาติประจำจังหวัด

เพื่อกำหนดมาตรการที่จำเป็นในการควบคุม ดูแล การส่งเสริมการปลูกป่า และการฟื้นฟูสภาพป่า สงวนแห่งชาติ ให้เหมาะสมกับสภาพแต่ละพื้นที่ และกำหนดให้มีคณะกรรมการพิจารณาการใช้ประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เพื่อเสนอแนะมาตรการและแนวทางในการใช้ประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ

- (3) พระราชกำหนดการประมง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ปรับปรุงจากพระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 ซึ่งยังมีการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์และบริหารจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำให้อยู่ในภาวะที่เหมาะสมและสามารถทำการประมงได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งได้กำหนดให้มีคณะกรรมการมาตรการทางปกครองซึ่งประกอบด้วยเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเนื่องจากความผิดตามที่กำหนดไว้มีความเกี่ยวข้องกับกฎหมายหลายฉบับ เพื่อให้การพิจารณาและการบังคับใช้มาตรการทางปกครองเป็นไปด้วยความรอบคอบรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ
- (4) ร่างพระราชบัญญัติความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. เป็นร่างกฎหมายที่อยู่ระหว่างยกร่าง โดยคณะอนุกรรมการกฎหมายความหลากหลายทางชีวภาพ ภายใต้คณะกรรมการคณะกรรมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ (กอช.) เพื่อทำการบูรณาการกฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพ และเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย
- (5) ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. เป็นนโยบายเพื่อรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสร้างสมดุลระหว่างอนุรักษ์กับการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ซึ่งกำหนดให้ขยายป่าชุมชนเพิ่มขึ้น จึงมีการจัดทำร่างพระราชบัญญัตินี้ขึ้น เป็นกฎหมายเฉพาะในการส่งเสริมสิทธิให้ชุมชนและประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมกับภาครัฐในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน รวมถึงการสร้างแรงจูงใจและให้สิทธิแก่ชุมชนกำหนดแผนการจัดการป่าชุมชน และบุคคลที่เป็นสมาชิกของป่าชุมชนได้รับสิทธิใช้ประโยชน์จากผลผลิตและบริการจากป่าชุมชน เช่น การเก็บหาของป่า การศึกษาธรรมชาติ ได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย นอกเหนือจากการมีส่วนร่วมแล้ว หน่วยงานของรัฐยังมีหน้าที่ในการบริหารจัดการเพื่อถ่วงดุลตรวจสอบการใช้อำนาจ โดยมีคณะกรรมการ 3 ระดับ ได้แก่ คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน คณะกรรมการป่าชุมชนระดับจังหวัด และคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน ซึ่งถือเป็นความร่วมมือระหว่างชุมชนกับหน่วยงานของรัฐในการจัดการป่าชุมชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- (6) การยกเลิกกฎหมายหวงห้าม ส่งเสริมการปลูกและสร้างรายได้จากไม้มีค่า คณะรัฐมนตรีอนุมัติให้ดำเนินการขับเคลื่อนโครงการชุมชนไม้มีค่า เมื่อวันที่ 18 กันยายน 2561 เพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจฐานรากที่สำคัญ โดยส่งเสริมให้ประชาชนปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ และเพิ่มพื้นที่ป่าเศรษฐกิจให้กับประเทศ การผลักดันกฎหมายและมาตรการต่าง ๆ ในการส่งเสริมให้มีการปลูกไม้มีค่าในที่ดินกรรมสิทธิ์ ที่ดินที่มีสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดิน และที่ดินที่รัฐอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ เน้นการออมและสร้างอาชีพที่มั่นคงยั่งยืนแก่ประชาชน โดยความร่วมมือกับ

4 หน่วยงานหลัก ได้แก่ กรมป่าไม้ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เป้าหมายให้เกิดชุมชนไม้มีค่า 20,000 ชุมชนใน 10 ปี และจะมีพื้นที่ป่าเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น 26 ล้านไร่ ภายใต้กลไกขับเคลื่อนโครงการ 5 ด้าน คือ (1) การปลดล็อกทางกฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้อง (2) การเพาะพันธุ์ การขยายพันธุ์ไม้มีค่าทางเศรษฐกิจสูง (3) การวิจัยเพื่อสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืน (4) การขยายผลในพื้นที่ทั่วประเทศ และ (5) การประเมินมูลค่าไม้ การตลาด และการแปรรูป

เอกสาร/เว็บไซต์อ้างอิง

- <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/067/1.PDF>
- https://www.fisheries.go.th/cf-kung_krabaen/fishlaw2558.pdf
- http://forestinfo.forest.go.th/Content/file/forest_low/forest-law2559.pdf
- http://library2.parliament.go.th/giventake/content_nla2557/law21-260358-49.pdf

ระดับความเชื่อมั่นของการประเมิน

- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานที่ครอบคลุม
- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานบางส่วน
- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานที่มีข้อจำกัด

เหตุผลในการประเมินที่ระดับความเชื่อมั่นข้างต้น

หลักฐานมีเพียงบางส่วน

ความเพียงพอของการติดตามตรวจสอบเพื่อสนับสนุนการประเมิน

- มีการติดตามตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายนี้อย่างพอเพียง
- มีการติดตามตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายนี้เป็นบางส่วน (ครอบคลุมบางส่วนหรือบางหัวข้อ)
- ไม่มีระบบติดตามตรวจสอบ
- ไม่มีความจำเป็นต้องติดตามตรวจสอบเพื่อประเมินเป้าหมายนี้

เป้าหมายระดับชาติที่ 6 ภายใน พ.ศ. 2564 มีการขับเคลื่อนการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพโดยการมีส่วนร่วมในทุกระดับ

ระดับการประเมินความก้าวหน้า

- ระดับ 5 เกินเป้าหมาย หรือบรรลุเป้าหมายได้ก่อนเวลาที่กำหนด
- ระดับ 4 บรรลุเป้าหมายได้ภายในเวลาที่กำหนด
- ระดับ 3 มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย
- ระดับ 2 ไม่มีความก้าวหน้า
- ระดับ 1 มีแนวโน้มตรงกันข้ามกับเป้าหมาย

วันที่ทำการประเมินแล้วเสร็จ

28 กุมภาพันธ์ 2562

ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน

- มีคณะกรรมการความหลากหลายทางชีวภาพระดับหน่วยงาน สถาบัน และจังหวัด เพิ่มขึ้นร้อยละ 30
- มีเครือข่ายความร่วมมือเพิ่มขึ้นระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจ สถาบันการศึกษา และชุมชนท้องถิ่นในการดำเนินงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพ
- มีกลไกในการเชื่อมโยงการดำเนินการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพในระดับต่าง ๆ

วิธีการประเมิน

พิจารณาจากการสืบค้นข้อมูล

เหตุผลในการประเมิน/การดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง

ประเทศไทยมีการตั้งคณะกรรมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ (กอช.) ขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2548 เพื่อดูแลรักษาและกำหนดนโยบายด้านการอนุรักษ์ใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงการดำเนินงานด้านความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย และการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง การเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ อีกทั้งเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการดำเนินงานที่สนองต่อวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ คณะกรรมการฯ ประกอบด้วยผู้แทนจากภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งยังมีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นมา ได้แก่ คณะอนุกรรมการอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ คณะอนุกรรมการพิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ และ คณะอนุกรรมการที่ปรึกษาพหุภาคีว่าด้วยพื้นที่คุ้มครอง โดยใน พ.ศ. 2561 ได้มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพิ่มจำนวน 3 คณะ ตามมติ คณะกรรมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ (กอช.) ครั้งที่ 1/2561 คือ (1) คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชีวภาพ (2) คณะอนุกรรมการข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพ และ (3) คณะอนุกรรมการกฎหมายความหลากหลายทางชีวภาพ

สำหรับการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ พบว่า มีเครือข่ายความร่วมมือกับภาคชุมชน กลุ่ม และองค์กรชุมชน ในการร่วมศึกษาวิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่น เครือข่ายภาครัฐให้ความร่วมมือในด้านคณะกรรมการ และการศึกษาวิจัย เครือข่ายภาคสถาบันการศึกษาด้านการศึกษาวิจัย เครือข่ายภาคธุรกิจร่วมสนับสนุนทางด้านการงบประมาณและชุมชนมีส่วนร่วมในการคุ้มครองใช้ประโยชน์ความหลากหลายผ่านเครือข่ายราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า หรือเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์สิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน แต่ไม่สามารถประเมินได้ว่าเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่ นอกจากนี้เครือข่ายอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ซึ่งมีการจัดตั้งและทยอยขึ้นทะเบียนชุมชนชายฝั่ง รวมทั้งอาสาสมัครพิทักษ์ทะเล ซึ่งทั้ง 2 ส่วนนี้สามารถทราบจำนวนที่แน่นอนได้ อย่างไรก็ตาม ในระยะต่อไปมีแนวโน้มที่ท้องถิ่นและเครือข่ายจะมีส่วนร่วมในการปกป้องคุ้มครองเพิ่มมากขึ้นภาคส่วน โดยเฉพาะชุมชนท้องถิ่นและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการปกป้องคุ้มครอง อนุรักษ์ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

กรณีตัวอย่างภาคเอกชน บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) จัดทำมาตรฐานการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพและบริการของระบบนิเวศ เพื่อให้การดำเนินงานด้านการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ในกลุ่ม ปตท. มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยมาตรฐานดังกล่าวมีความสอดคล้องกับข้อกำหนดด้านความหลากหลายทางชีวภาพในระดับสากล นอกจากนี้ ยังจัดทำแนวการประเมินความเสี่ยง การพิจารณามูลค่าความ

หลากหลายทางชีวภาพและนิเวศบริการสำหรับโครงการใหม่ การพัฒนาแผนปฏิบัติการด้านความหลากหลายทางชีวภาพสำหรับกิจกรรมของกลุ่ม ปตท. ที่มีความเสี่ยงและอาจมีผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพในระดับสูง ติดตามตรวจสอบ และวัดผล (บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน), ม.ป.ป.)

กรณีตัวอย่างรัฐวิสาหกิจ องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ได้ร่วมโครงการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มีการกำหนดดัชนีชี้วัดให้เป็นไปตามข้อกำหนดของ FSC ซึ่งต้องกันพื้นที่ของสวนป่าไว้ประมาณร้อยละ 10 ของพื้นที่สวนป่า เพื่อคงพื้นที่ดังกล่าวไว้สำหรับการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ทั้งพืชพรรณและสัตว์ป่าของภูมิภาคให้ดำรงอยู่ในสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติต่อไป และมีการสำรวจและรวบรวมข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพพืชพรรณและสัตว์ป่าในพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพของสวนป่า โดยการมีส่วนร่วมกับชุมชนท้องถิ่น

เอกสาร/เว็บไซต์อ้างอิง

- <http://www.onep.go.th/topics/book/โครงการติดตามประเมินผล-4>
- <http://www.pttplc.com/th/Sustainability/Environment/Biodiversity/Pages/default.aspx>

ระดับความเชื่อมั่นของการประเมิน

- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานที่ครอบคลุม
- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานบางส่วน
- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานที่มีข้อจำกัด

เหตุผลในการประเมินที่ระดับความเชื่อมั่นข้างต้น

การสำรวจข้อมูลให้ครอบคลุมทุกระดับเป็นไปได้ยาก

ความเพียงพอของการติดตามตรวจสอบเพื่อสนับสนุนการประเมิน

- มีการติดตามตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายนี้เพียงพอเพียง
- มีการติดตามตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายนี้เป็นบางส่วน (ครอบคลุมบางส่วนหรือบางหัวข้อ)
- ไม่มีระบบติดตามตรวจสอบ
- ไม่มีความจำเป็นต้องติดตามตรวจสอบเพื่อประเมินเป้าหมายนี้

เป้าหมายระดับชาติที่ 7 ภายใน พ.ศ. 2564 มีการดำเนินการเพื่อลดและขจัดแรงจูงใจที่มีผลร้ายต่อความหลากหลายทางชีวภาพ และส่งเสริมแรงจูงใจทางบวกที่สนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนในภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

ระดับการประเมินความก้าวหน้า

- ระดับ 5 เกินเป้าหมาย หรือบรรลุเป้าหมายได้ก่อนเวลาที่กำหนด
- ระดับ 4 บรรลุเป้าหมายได้ภายในเวลาที่กำหนด
- ระดับ 3 มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย
- ระดับ 2 ไม่มีความก้าวหน้า
- ระดับ 1 มีแนวโน้มตรงกันข้ามกับเป้าหมาย

วันที่ทำการประเมินแล้วเสร็จ

28 กุมภาพันธ์ 2562

ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน

- มีการดำเนินงานเพื่อลดและขจัดแรงจูงใจที่มีผลร้ายต่อความหลากหลายทางชีวภาพ และส่งเสริมแรงจูงใจทางบวกที่สนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนในภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง อย่างน้อย 2 ภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

วิธีการประเมิน

พิจารณาจากการสืบค้นข้อมูล

เหตุผลในการประเมิน/การดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง

จากการสำรวจพบว่ามีแนวทางการลดการกระจัดแรงจูงใจที่มีผลร้ายต่อความหลากหลายทางชีวภาพ และส่งเสริมแรงจูงใจทางบวกที่สนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนในภาคส่วนรัฐและภาคส่วนธุรกิจเอกชน ดังนี้

มาตรการในการลดและขจัดแรงจูงใจที่มีผลร้ายต่อความหลากหลายทางชีวภาพที่สำคัญ

การจัดทำแผนแม่บทการฟื้นฟูอนุรักษ์ป่าและระบบนิเวศ 25 ลุ่มน้ำ โดยกรมป่าไม้ และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ซึ่งมีการกำหนดแนวเขตพื้นที่ป่าไม้ การสำรวจและจัดทำระบบฐานข้อมูลพื้นที่ป่าไม้ให้เป็นระบบเดียวกัน การพัฒนาพื้นที่แนวกันชนรอบพื้นที่ป่าที่เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น นอกจากนี้ ได้มีการปรับปรุงและแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายด้านป่าไม้ เพื่อลดขั้นตอนต่าง ๆ มีความซับซ้อนและยุ่งยาก จนทำให้ประชาชนจำนวนมากมีอุปสรรคในการปลูกไม้ไว้ใช้สอยหรือเพื่อการค้า จึงแก้ไขให้ไม้ทุกชนิดในที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดิน ไม่เป็นไม้หวงห้าม เพื่อเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจไทยจากการปลูกไม้มีค่าในที่ดินกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดินและเป็นการเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทย

รัฐบาลได้กำหนดกรอบมาตรการแก้ไขปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัยและที่ทำกินแก่ชุมชนที่อยู่ในเขตป่าอนุรักษ์ และให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชสำรวจข้อมูลภายใต้แผนปฏิบัติงานการจัดการพื้นที่ป่าอนุรักษ์ และฟื้นฟูป่าต้นน้ำเสื่อมสภาพ โดยสำรวจขอบเขตป่าพื้นที่อนุรักษ์ที่ยังมีสภาพเป็นป่าสมบูรณ์ และขอบเขตพื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุก ให้ชุมชนหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมจัดทำฐานข้อมูลเพื่อใช้บริหารจัดการพื้นที่ป่าอนุรักษ์ และป้องกันปัญหาบุกรุกพื้นที่เพิ่มเติม ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญในการปฏิบัติการทวงคืนผืนพื้นที่ป่า และฟื้นฟูสภาพป่าเสื่อมโทรมต่อไป โดยเน้นการบริหารจัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบร่วมกับทุกภาคส่วน จนเกิดความเข้าใจร่วมกัน นำสู่การบริหารจัดการพื้นที่ต่อไป ทั้งนี้ชุมชนสามารถอยู่ในพื้นที่ได้ตามระเบียบและกติกาที่ทำโดยกระบวนการมีส่วนร่วม สร้างความเข้าใจที่ตรงกัน ลดความขัดแย้งเรื่องการใช้ทรัพยากร ชุมชนก็สามารถอยู่กับป่าได้อย่างสันติสุข และเมื่อพื้นที่ป่าอนุรักษ์ได้รับการฟื้นฟู ไม่ถูกบุกรุกเพิ่มก็จะสามารถรักษาป่าไว้ได้ตามเป้าหมาย

การบูรณาการร่วมกันในชุดปฏิบัติการพิเศษ 3 หน่วยงาน ได้แก่ กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จัดทีมพยัคฆ์ไพร ทีมพญาเสือ และทีมฉลามขาว เข้าตรวจสอบและดำเนินการบังคับใช้กฎหมายกับผู้ถือสิทธิ์ นายทุน และนักการเมืองที่เข้ามายึดถือครอบครองทำลายทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าในหลายพื้นที่ทั่วประเทศ ทั้งนี้ ประชาชนสามารถร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สามารถแจ้งมายังสายด่วนพิทักษ์ป่า 2362 ตลอด 24 ชั่วโมง

การส่งเสริมแรงจูงใจที่สนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

การจัดทำแผนแม่บทแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนาสมุนไพรไทย ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2560-2564) โดยกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกเป็นการส่งเสริมการปลูกป่าเศรษฐกิจชุมชนและการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์พืชสมุนไพรในป่าเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เพื่อปกป้องและคุ้มครองพืชสมุนไพรและภูมิปัญญา รวมถึงลดการคุกคามความหลากหลายทางพันธุกรรมของพืชสมุนไพรในป่า

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้กำหนดเป็นนโยบายสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่นที่ดำเนินงานภายใต้กรอบการสร้างความจิตสำนึก โดยกำหนดให้มีสมาชิกงานฐานทรัพยากรท้องถิ่นในอำเภอละหนึ่งตำบล/หนึ่งเทศบาลเป็นอย่างน้อย โดยเริ่มต้นจากการสำรวจฐานทรัพยากรท้องถิ่นที่มีอยู่ว่ามีอะไรอยู่ที่ไหน ซึ่งประกอบด้วย 3 ฐานทรัพยากร ได้แก่ ทรัพยากรชีวภาพ (สิ่งที่มีชีวิต), ทรัพยากรกายภาพ (สิ่งที่ไม่มีชีวิต) และทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา จากนั้นเริ่มการดูแลอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนในทรัพยากรท้องถิ่นที่มีอยู่ไปสู่การวางแผนพัฒนาตำบลบนพื้นฐานของทรัพยากรที่มีอยู่จริง ทำให้พื้นที่และกิจกรรมดำเนินงานของโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ กระจายออกไปในภูมิภาคต่าง ๆ และมีการดำเนินงานที่หลากหลายมากขึ้น

นอกจากนี้ ยังมีโครงการเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานด้านธนาคารความหลากหลายทางชีวภาพระดับชุมชน หรือ Community Bio Bank โดยสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) ซึ่งสนับสนุนให้องค์กรของชุมชนสามารถพัฒนาและสร้างกระบวนการในการสำรวจ รวบรวม และจัดเก็บข้อมูลทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาให้กับชุมชนในท้องถิ่น ส่งเสริมให้ชุมชนดูแลรักษาและใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาได้อย่างยั่งยืน จะเป็นกลไกหนึ่งในการขับเคลื่อนให้เกิดการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์

ทรัพยากรพันธุกรรมของประเทศไทยสู่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจชีวภาพ ส่วนโครงการต้นแบบการเสริมสร้างศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการป้องกันและใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนในภูมิภาคของประเทศไทย ภายใต้ความร่วมมือระหว่างสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ประเทศไทย โดยการสนับสนุนของกองทุนสิ่งแวดล้อมโลก (Global Environment Facility) อีกทั้ง ยังส่งเสริมให้ภาคธุรกิจดำเนินการตรวจประเมินธุรกิจที่รับผิดชอบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ (Business & Biodiversity Check) ซึ่งเป็นแนวคิดที่พัฒนาโดย Global Nature Fund (GNF) และองค์กรต่าง ๆ ในสหภาพยุโรป เพื่อใช้เป็นแนวทางขั้นต้นในการตรวจหาผลกระทบของการดำเนินธุรกิจที่มีต่อความหลากหลายทางชีวภาพ โดยข้อมูลที่ได้รับจะสามารถนำมาบูรณาการร่วมกับการประเมินระบบการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม รวมถึงยังใช้เป็นแนวทางพัฒนาการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน รวมถึงส่งเสริมการประยุกต์ใช้แนวคิดการจ่ายค่าตอบแทนการให้บริการของระบบนิเวศ (Payment For Ecological Service: PES)

ภาคส่วนธุรกิจเอกชน ได้การส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน ได้แก่ การให้รางวัลด้านการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ เช่น รางวัลลูกโลกสีเขียว จัดโดย บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) เพื่อมอบให้กับกลุ่มคนที่มีการดำเนินชีวิตหรือการร่วมดูแลทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ หรือโครงการคนรักป่า ป่ารักชุมชน ซึ่งเป็นโครงการความร่วมมือระหว่างกรมป่าไม้ และบริษัท ผลิตไฟฟ้าราชบุรี โฮลดิ้ง จำกัด (มหาชน) ซึ่งมอบรางวัลให้กับชุมชนที่มีการดำเนินงานด้านการจัดการป่าชุมชนดีเด่น เป็นต้น รวมถึงการตรวจประเมินธุรกิจที่รับผิดชอบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ เช่น บริษัท เครือเจริญโภคภัณฑ์ จำกัด ตลอดจนการสนับสนุนบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ให้มีการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน โดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้จัดทำ Thailand Sustainability Investment หรือรายชื่อ “หุ้นยั่งยืน” มาตั้งแต่ พ.ศ. 2558 โดยมีกระบวนการคัดเลือกบริษัทจดทะเบียนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินด้านความยั่งยืนตามตัวชี้วัดด้านเศรษฐกิจ (รวมบรรษัทภิบาล) สิ่งแวดล้อม และสังคม อย่างน้อยร้อยละ 50 ในแต่ละมิติ หรือได้รับคัดเลือกเป็นสมาชิกของดัชนี Dow Jones Sustainability Indices (DJSI) ในปีที่มีการประเมิน ตลอดจนผ่านกระบวนการคัดกรองคุณสมบัติเรื่องผลประโยชน์ การเปิดเผยข้อมูลด้านบรรษัทภิบาล และการสร้างผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม อีกทั้ง ยังได้มีประกาศแสดงเจตนารมณ์ด้านการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพของกลุ่มบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) มาตั้งแต่ พ.ศ. 2556 โดยมีการกำหนดค่านิยม แนวทางปฏิบัติงาน และการวัดประสิทธิผลการดำเนินงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพและใช้เป็นแนวทางปฏิบัติจนถึงปัจจุบัน

เอกสาร/เว็บไซต์อ้างอิง

- <http://www.lawamendment.go.th/index.php/laws-independent-entity/item/1245-1-18-2561>
- <http://www.mnre.go.th/th/news/detail/12872>
- <http://www.bedo.or.th/bedo/new-content.php?id=841>
- <http://www.bedo.or.th/bedo/new-content.php?id=588>

- กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก. (2559). แผนแม่บทแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนาสมุนไพรไทย ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2560-2564 พิมพ์ครั้งที่ 1 จาก กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข. นนทบุรี : บจก.ทีเอส อินเทอร์เน็ต.

ระดับความเชื่อมั่นของการประเมิน

- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานที่ครอบคลุม
- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานบางส่วน
- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานที่มีข้อจำกัด

เหตุผลในการประเมินที่ระดับความเชื่อมั่นข้างต้น

หลักฐานมีเพียงบางส่วน

ความเพียงพอของการติดตามตรวจสอบเพื่อสนับสนุนการประเมิน

- มีการติดตามตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายนี้เพียงพอเพียง
- มีการติดตามตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายนี้เป็นบางส่วน (ครอบคลุมบางส่วนหรือบางหัวข้อ)
- ไม่มีระบบติดตามตรวจสอบ
- ไม่มีความจำเป็นต้องติดตามตรวจสอบเพื่อประเมินเป้าหมายนี้

เป้าหมายระดับชาติที่ 8 ภายใน พ.ศ. 2563 อัตราการสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ รวมทั้งพื้นที่ป่าไม้ และระบบนิเวศชายฝั่ง ลดลงร้อยละ 50

ระดับการประเมินความก้าวหน้า

- ระดับ 5 เกินเป้าหมาย หรือบรรลุเป้าหมายได้ก่อนเวลาที่กำหนด
- ระดับ 4 บรรลุเป้าหมายได้ภายในเวลาที่กำหนด
- ระดับ 3 มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย
- ระดับ 2 ไม่มีความก้าวหน้า
- ระดับ 1 มีแนวโน้มตรงกันข้ามกับเป้าหมาย

วันที่ทำการประเมินแล้วเสร็จ

28 กุมภาพันธ์ 2562

ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน

- อัตราการสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติมีแนวโน้มลดลง
- มีพื้นที่ป่าไม้ร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศ
- อัตราการสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ รวมทั้งพื้นที่ป่าไม้และระบบนิเวศชายฝั่งลดลงร้อยละ 50 จากปีฐาน 2557

วิธีการประเมิน

พิจารณาจากข้อมูลสถิติและจากการสืบค้นข้อมูล

เหตุผลในการประเมิน/การดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง

อัตราการสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติของประเทศไทยมีเพียงพื้นที่ป่าชายเลน แนวปะการังและพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีสถานการณ์ที่ดีขึ้น ในขณะที่พื้นที่ป่าไม้ แหล่งหญ้าทะเล ยังมีการสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยหรือมีสภาพที่มีความเสื่อมโทรม อย่างไรก็ตามพบว่า การสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยดังกล่าวมีแนวโน้มที่ลดลง ประกอบกับพื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทยที่ตั้งไว้ที่ร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศยังไม่สามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้ อย่างไรก็ตาม ประเด็นด้านการเพิ่มพื้นที่ป่า หน่วยงานทุกภาคส่วนต่างให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่อง จึงมีความเป็นไปได้ที่จะมีพื้นที่ป่าไม้ถึงการบรรลุตัวชี้วัดนี้ในอนาคต

การดำเนินงานเพื่อลดการสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ รวมทั้งพื้นที่ป่าไม้ และระบบนิเวศชายฝั่ง มีหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากที่สุด โดยกิจกรรมที่ดำเนินการ ได้แก่ การดูแลรักษาพื้นที่ตามธรรมชาติ การฟื้นฟูระบบนิเวศบนบกโดยการเพิ่มพื้นที่ การฟื้นฟูทั้งป่าบกและป่าชายเลน การประกาศเขตพื้นที่อนุรักษ์ รวมถึงการดูแล ติดตามสถานการณ์พื้นที่ป่าบก ป่าชายเลน การติดตามอัตราการรอดตายของป่าปลูกใหม่ การทำแนวกันไฟ การปักไม้ไผ่ชะลอคลื่น การลดการเผาตอซังและวัสดุทางการเกษตร การสร้างฝายชะลอน้ำ การเฝ้าระวังรักษาแหล่งน้ำ นอกจากนี้ ยังมีการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปกป้องคุ้มครองแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ โดยจัดตั้งหน่วยพิทักษ์และจุดสกัดเพื่อปฏิบัติงานให้ครอบคลุมพื้นที่ และส่งเสริมการปฏิบัติงานในพื้นที่ล่อแหลมต่อการบุกรุกทำลาย รวมถึงการฝึกอบรมราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า การดำเนินงานร่วมกับเครือข่ายในการป้องกันและพัฒนาป่าไม้ รวมถึงการตรวจสอบรับรองสิทธิทำกินในพื้นที่ป่าสงวน จากข้อมูลที่ผ่านมาการสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ รวมทั้งพื้นที่ป่าไม้ และระบบนิเวศชายฝั่ง ดังนี้

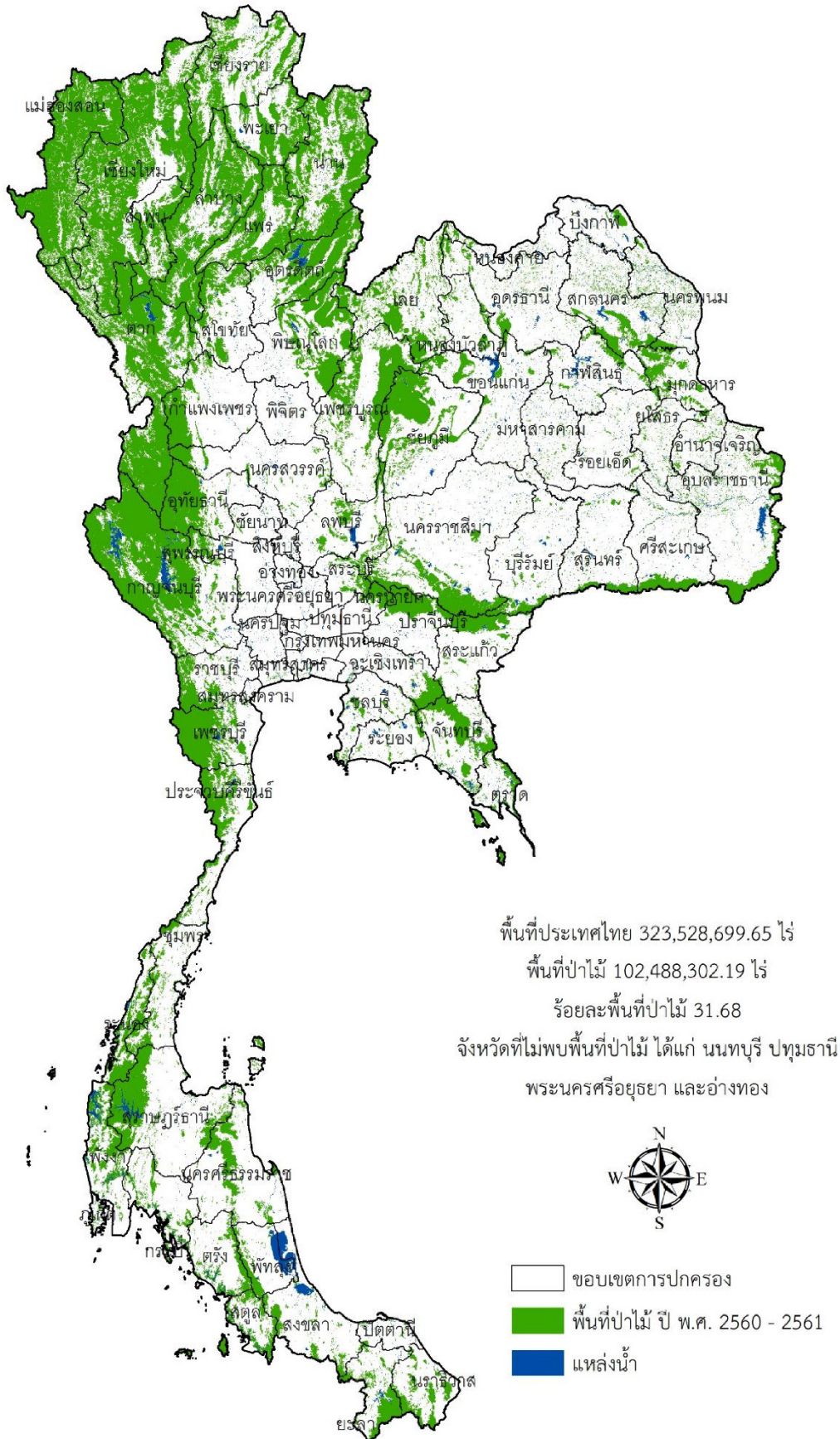
พื้นที่ป่าไม้ ใน พ.ศ. 2561 ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าไม้ 102,488,302.19 ไร่ หรือร้อยละ 31.68 ของพื้นที่ประเทศ ซึ่งมีพื้นที่เพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับ พ.ศ. 2560 แต่เมื่อพิจารณาในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2557-2561) พบว่า อัตราการลดลงของพื้นที่ป่าไม้มีแนวโน้มดีขึ้น (กรมป่าไม้, 2562)

ตารางที่ 5 พื้นที่ป่าไม้และสัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ต่อพื้นที่ทั้งหมด พ.ศ. 2547-2561

พ.ศ.	พื้นที่ป่าไม้ (ไร่)	สัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ต่อพื้นที่ทั้งหมด (ร้อยละ)	อัตราการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าไม้ (ร้อยละ)
2547	104,744,362.50	32.66	-1.48
2548	100,625,812.50	31.38	-3.93
2549	99,157,868.75	30.92	-1.46
2551	107,241,031.25	33.44	8.15
2556	102,119,539.55	31.57	-4.78
2557	102,285,400.62	31.62	0.16
2558	102,240,981.88	31.60	-0.04
2559	102,174,805.09	31.58	-0.06
2560	102,156,350.51	31.58	-0.02
2561	102,488,302.19	31.68	0.32

ที่มา: กรมป่าไม้, 2562

รูปที่ 3 พื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทย พ.ศ. 2561

ที่มา: กรมป่าไม้, 2562

นอกจากนี้ การจัดตั้งป่าในเมืองตามโครงการป่าในเมือง “สวนป่าประชารัฐ” เป็นอีกหนึ่งกลไกที่สนับสนุนการสร้างความตระหนักเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพ และส่งเสริมคุณภาพชีวิตโดยใช้พื้นที่ป่าไม้และพื้นที่ปลูกต้นไม้ที่ตั้งอยู่ในเมืองหรือใกล้เมือง สร้างการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนในการรักษาฟื้นฟูพัฒนาพื้นที่สีเขียวในเขตเมืองให้มีความสมบูรณ์ และอำนวยความสะดวกต่อประชาชนในพื้นที่อย่างสูงสุดและยั่งยืน มีเป้าหมายจำนวน 31 แห่ง เนื้อที่ 39,479 ไร่ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ดำเนินการเปิดโครงการจำนวน 13 แห่ง พื้นที่ประมาณ 16,786 ไร่ ในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น นครราชสีมา ปราจีนบุรี ภูเก็ต สุรินทร์ สงขลา เพชรบุรี นครสวรรค์ สมุทรปราการ ประจวบคีรีขันธ์ ตาก และแม่ฮ่องสอน และจะดำเนินการครบใน พ.ศ. 2562

พื้นที่ป่าชายเลน ใน พ.ศ. 2557 มีเนื้อที่ประมาณ 2,869,484 ไร่ ซึ่งในจำนวนนี้แยกเป็น “พื้นที่คงสภาพป่าชายเลน” เนื้อที่ประมาณ 1,534,584 ไร่ เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2552 ที่มีพื้นที่ป่าชายเลน 1,527,761 ไร่ หรือมีพื้นที่เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 0.45 และ “พื้นที่เปลี่ยนแปลงสภาพ” เนื้อที่ประมาณ 1,334,913 ไร่ (เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 439,234 ไร่, เกษตรกรรม 340,525 ไร่, นาเกลือ 155,772 ไร่ และอื่น ๆ 399,382.85 ไร่) โดยพบทั่วไปตามชายฝั่งบริเวณภาคกลาง ภาคตะวันออก ตลอดจนถึงภาคใต้ทั้งฝั่งอันดามันและฝั่งอ่าวไทย ครอบคลุม 24 จังหวัดชายฝั่ง เมื่อพิจารณาในช่วง 15 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2543-2557) พบว่า พื้นที่ป่าชายเลนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากความร่วมมือกันของภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนท้องถิ่นในการดูแลและฟื้นฟูป่าชายเลนอย่างต่อเนื่อง (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2560)

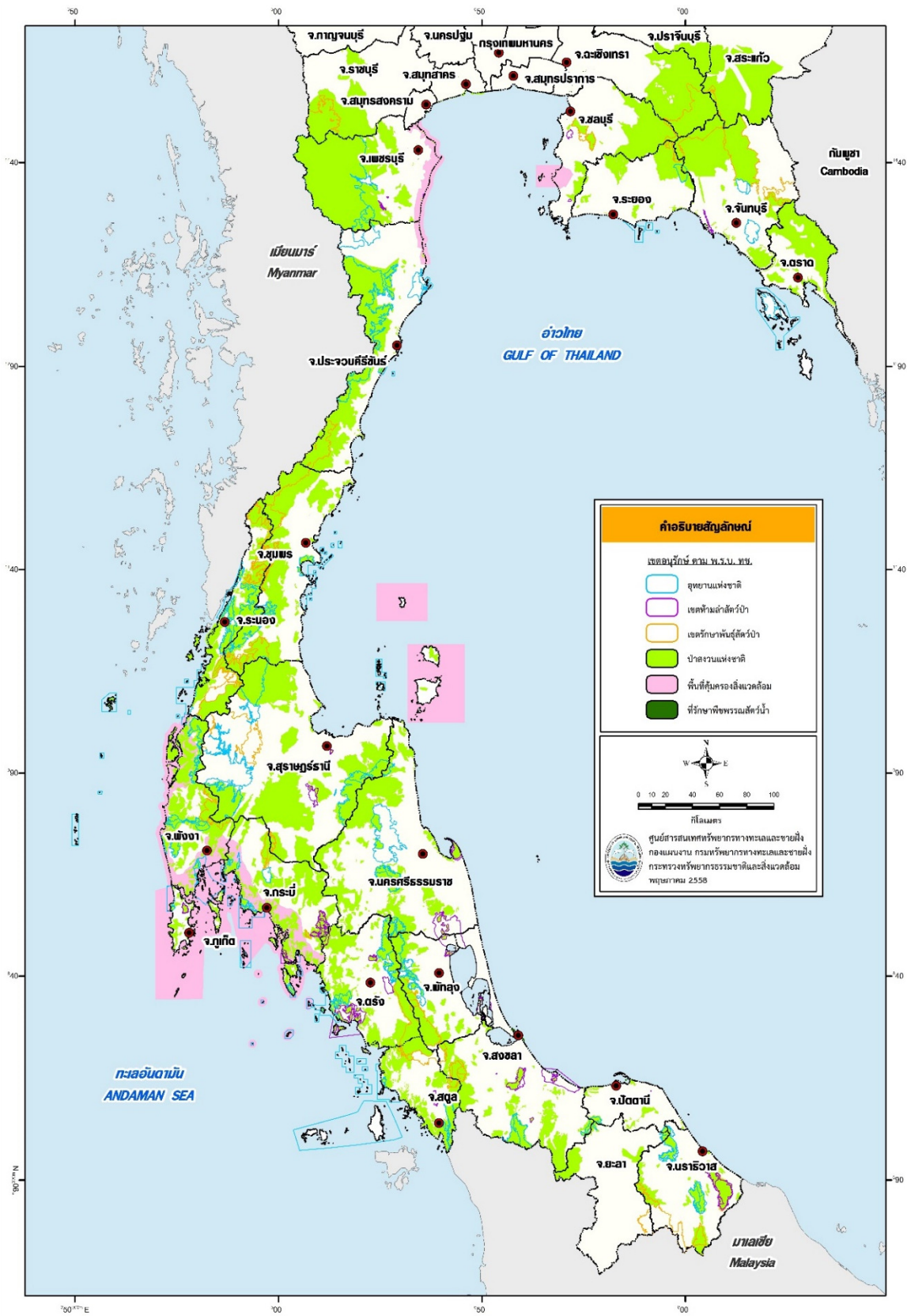
การบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง 1) ด้านป่าชายเลน ประมาณ 2.8 ล้านไร่ มีการทวงคืนผืนป่า จำนวนประมาณ 8,813 ไร่ 2) การฟื้นฟูและปลูกป่าในพื้นที่ป่าชายเลน 5,416 ไร่ 3) การจัดการปัญหาที่ดินทำกิน/ที่อยู่อาศัย โครงการจัดที่ดินทำกิน 1,972 ไร่ 4) การกำหนดและประกาศเขตพื้นที่ป่าชายเลนอนุรักษ์ตามมาตรา 18 และกำหนดมาตรการคุ้มครองตามมาตรา 23 โดยจัดทำร่างกฎกระทรวงกำหนดพื้นที่ป่าชายเลนอนุรักษ์จำนวน 6 พื้นที่ 5) โครงการสวนป่าในเมือง “สวนป่าประชารัฐ เพื่อความสุขของคนไทย” ทั้งหมด 20 โครงการ ครอบคลุม 16 จังหวัดชายฝั่งทะเล ปัจจุบันดำเนินการไปแล้ว 18 โครงการ ใน 16 จังหวัด 6) พื้นที่คุ้มครองทางทะเล โดยมีแผนการประกาศพื้นที่คุ้มครองทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจำนวน 10 จังหวัด เช่น ตรัง ระยอง ตราด พังงา ภูเก็ต เป็นต้น

ตารางที่ 6 พื้นที่ป่าชายเลน พ.ศ. 2543 2547 2552 และ 2557

พ.ศ.	พื้นที่ป่าชายเลน (ไร่)	สัดส่วนพื้นที่ป่าชายเลนต่อพื้นที่ทั้งหมด (ร้อยละ)	อัตราการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าชายเลน (ร้อยละ)
2543	1,579,593	15.79	0.48
2547	1,458,174	14.58	0.52
2552	1,527,761	15.25	0.92
2557	1,534,584	15.35	0.12

ที่มา: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2560

รูปที่ 4 ขอบเขตพื้นที่คุ้มครองทางทะเลและชายฝั่งของประเทศไทย

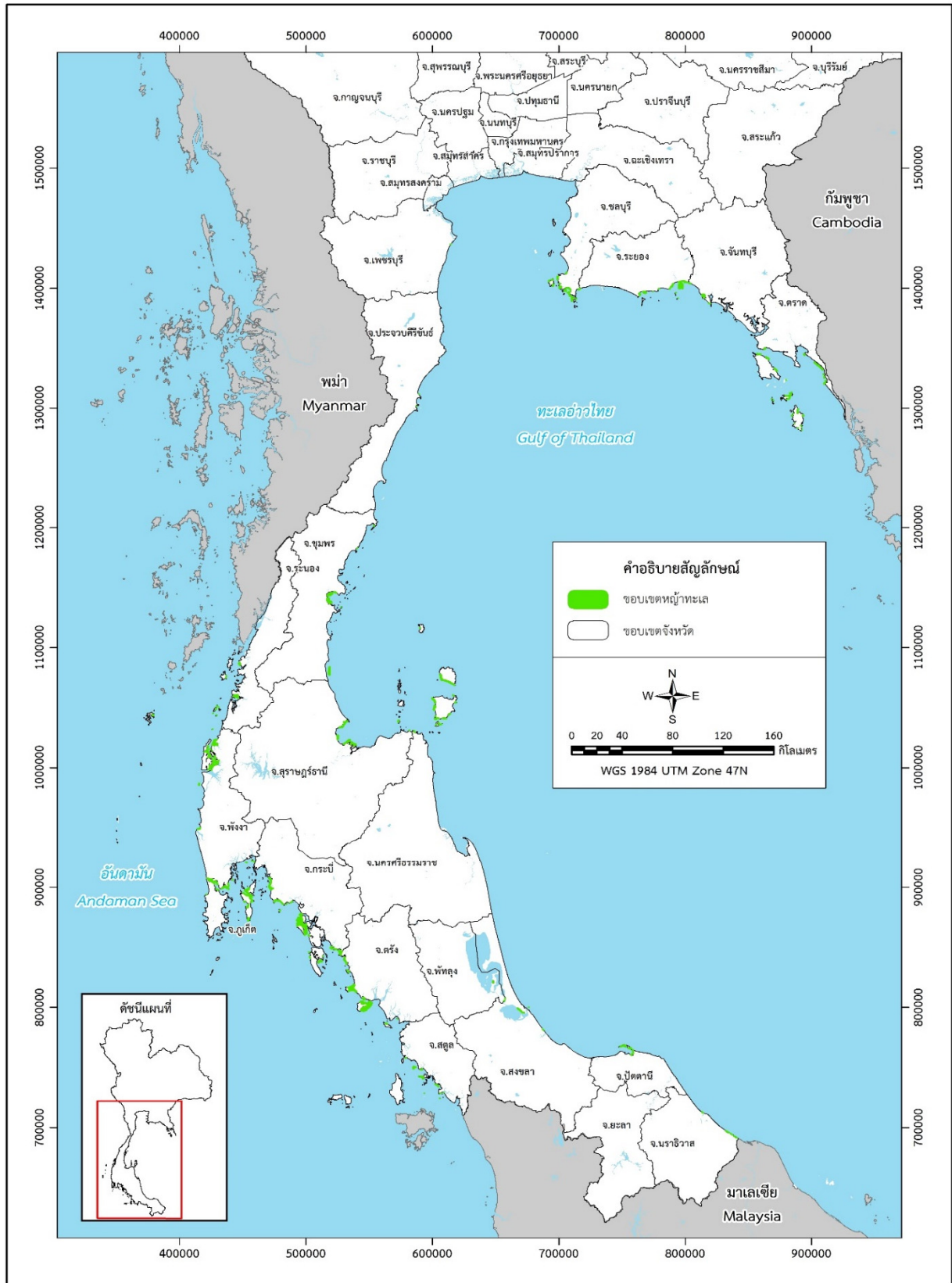
ที่มา: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2559

พื้นที่ชุ่มน้ำ ประเทศไทยมีพื้นที่ชุ่มน้ำอย่างน้อย 22,885,100 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 7.5 ของพื้นที่ประเทศ แบ่งเป็นพื้นที่น้ำจืดร้อยละ 44.8 และเป็นพื้นที่น้ำเค็มร้อยละ 55.2 คุณค่าโดยรวมของพื้นที่ชุ่มน้ำ ได้แก่ การเป็นแหล่งน้ำ แหล่งกักเก็บน้ำฝนและน้ำท่า ป้องกันน้ำเค็มมิให้รุกเข้ามาในแผ่นดิน ป้องกันชายฝั่งพังทลาย ดักจับตะกอนและแร่ธาตุ ป้องกันภัยธรรมชาติต่าง ๆ เป็นแหล่งทรัพยากรและผลผลิตทางธรรมชาติที่มนุษย์เข้าไปใช้ประโยชน์ เช่น แหล่งอาหาร ยารักษาโรค แหล่งนันทนาการพักผ่อนท่องเที่ยว เป็นแหล่งรวบรวมความหลากหลายทางชีวภาพ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ มีความสำคัญทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ธรรมชาติ (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2558) ซึ่งในช่วง พ.ศ. 2558-2559 พบว่า มีพื้นที่ชุ่มน้ำทั่วไปประมาณ 3,445,804 ไร่ แบ่งเป็น พื้นที่หนอง บึง ทะเลสาบ ประมาณ 1,567,580 ไร่ พื้นที่ลุ่ม ประมาณ 1,482,616 ไร่ และพื้นที่พุ่ม ประมาณ 395,608 ไร่ ตามลำดับ (กรมพัฒนาที่ดิน, 2561) ทั้งนี้ ใน พ.ศ. 2558 สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ประเมินสถานภาพพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทยในภาพรวม โดยทำการคัดเลือกพื้นที่ชุ่มน้ำเพื่อเป็นตัวแทนในแต่ละลุ่มน้ำ จำนวน 25 แห่ง จากผลการประเมินพบว่า พื้นที่ชุ่มน้ำจำนวน 17 แห่ง ได้รับการประเมินว่ามีสถานภาพดีขึ้นกว่าเดิม

พื้นที่แหล่งหญ้าทะเล ใน พ.ศ. 2561 พบว่ามีพื้นที่แหล่งหญ้าทะเล 159,828 ไร่ เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.91 จาก พ.ศ. 2558 ที่มีพื้นที่รวม 147,184 ไร่ โดยบริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก พบว่า แหล่งหญ้าทะเลมีสถานภาพสมบูรณ์ถึงสมบูรณ์ดีมาก และมีแนวโน้มที่ดีขึ้น ยกเว้นในพื้นที่จังหวัดชลบุรี ที่พบว่ามีแนวโน้มเสื่อมโทรมลง ซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติ และบางบริเวณพื้นที่ทะเลเปลี่ยนเป็นดินเลน ทั้งนี้ พื้นที่แหล่งหญ้าทะเลในจังหวัดตราดมีพื้นที่ลดลงอย่างมากจาก พ.ศ. 2558 ทำให้ภาพรวมการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่อ่าวไทยฝั่งตะวันออกมีพื้นที่แหล่งหญ้าทะเลลดลงอย่างมาก ในขณะที่ บริเวณอ่าวไทยตั้งแต่จังหวัดเพชรบุรีไปจนถึงจังหวัดนราธิวาส พบว่า แหล่งหญ้าทะเลมีสถานภาพสมบูรณ์ถึงสมบูรณ์ดี โดยเฉพาะบริเวณอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่มีสถานภาพสมบูรณ์ดี โดยภาพรวมมีแนวโน้มคงที่และสมบูรณ์ขึ้น ยกเว้นในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี ที่พบว่ามีแนวโน้มเสื่อมโทรมลง เนื่องจากเกิดการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ทะเล ซึ่งเป็นผลมาจากการสร้างเขื่อนป้องกันคลื่นในทะเล ทั้งนี้ พื้นที่แหล่งหญ้าทะเลในเขตอ่าวไทยตั้งแต่จังหวัดเพชรบุรีไปจนถึงจังหวัดนราธิวาส โดยรวมมีพื้นที่แหล่งหญ้าทะเลเพิ่มขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับ พ.ศ. 2558 ส่วนบริเวณฝั่งอันดามัน พบว่า แหล่งหญ้าทะเลมีสถานภาพสมบูรณ์ถึงสมบูรณ์ดี โดยภาพรวมมีแนวโน้มคงที่และสมบูรณ์ขึ้น ยกเว้นในบางพื้นที่ของจังหวัดกระบี่ และสตูล ที่พบว่า มีแนวโน้มเสื่อมโทรมลง โดยเกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพของร่องน้ำตามธรรมชาติ ทั้งนี้ พื้นที่แหล่งหญ้าทะเลในฝั่งอันดามัน โดยรวมมีพื้นที่แหล่งหญ้าทะเลไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก เมื่อเปรียบเทียบกับ พ.ศ. 2558 (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2562)

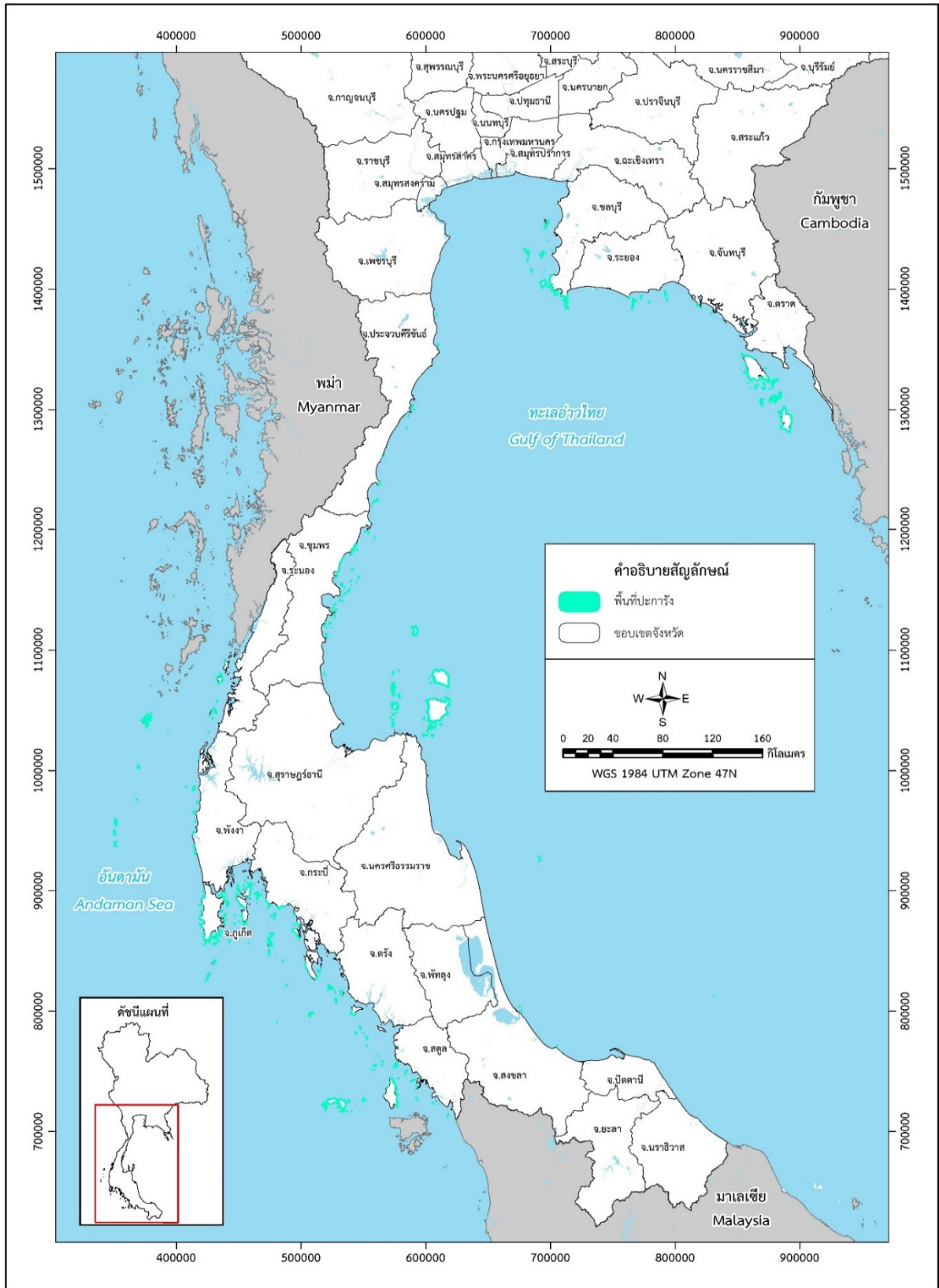
แนวปะการัง ใน พ.ศ. 2561 แนวปะการังของประเทศไทยมีพื้นที่รวม 149,025 ไร่ เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.05 จาก พ.ศ. 2558 ที่มีพื้นที่รวม 148,954 ไร่ โดยแนวปะการังฝั่งอ่าวไทย มีพื้นที่ปะการัง 75,660 ไร่ และแนวปะการังฝั่งทะเลอันดามัน มีพื้นที่ปะการัง 73,365 ไร่ ซึ่งบริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก พบว่า แนวปะการังมีสถานภาพสมบูรณ์ปานกลางถึงเสียหายมาก โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดตราด โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงเมื่อเปรียบเทียบกับ พ.ศ. 2558 ส่วนบริเวณอ่าวไทยตอนกลาง พบว่า แนวปะการังมีสถานภาพเสียหายถึงเสียหายมาก โดยเฉพาะบริเวณจังหวัดชุมพรและสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมมีแนวโน้มคงที่เมื่อเปรียบเทียบกับ พ.ศ. 2558 ในขณะที่ บริเวณอ่าวไทยตอนล่าง พบว่า แนวปะการังมีสถานภาพสมบูรณ์ปานกลาง โดยภาพรวมมีแนวโน้มคงที่ เมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2558

รูปที่ 5 พื้นที่แหล่งหญ้าทะเลของประเทศไทย พ.ศ. 2561

ที่มา: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2562

รูปที่ 6 พื้นที่แนวปะการังของประเทศไทย พ.ศ. 2561

ที่มา: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2562

เห็นได้ว่าการดำเนินงานเพื่อลดการสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ รวมทั้งพื้นที่ป่าไม้ และระบบนิเวศชายฝั่ง มีผลการประเมินอยู่ในระดับ 3 คือ มีความก้าวหน้าในการดำเนินงาน แต่ยังไม่บรรลุตัวชี้วัดที่ตั้งไว้ร้อยละ 50 ของพื้นที่ประเทศ แต่จากการดำเนินงานของทุกภาคส่วนอย่างต่อเนื่อง จึงมีความเป็นไปได้ที่จะมีพื้นที่แหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ พื้นที่ป่าไม้ และระบบนิเวศชายฝั่ง ตามที่กำหนดในตัวชี้วัดนี้ในอนาคต

เอกสาร/เว็บไซต์อ้างอิง

- <http://www.onep.go.th/topics/book/โครงการติดตามประเมินผล-4>
- http://www.onep.go.th/env_data/00_1/

ระดับความเชื่อมั่นของการประเมิน

- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานที่ครอบคลุม
- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานบางส่วน
- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานที่มีข้อจำกัด

เหตุผลในการประเมินที่ระดับความเชื่อมั่นข้างต้น

มีหลักฐานที่สามารถสะท้อนสถานการณ์ได้ชัดเจน

ความเพียงพอของการติดตามตรวจสอบเพื่อสนับสนุนการประเมิน

- มีการติดตามตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายนี้อย่างพอเพียง
- มีการติดตามตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายนี้เป็นบางส่วน (ครอบคลุมบางส่วนหรือบางหัวข้อ)
- ไม่มีระบบติดตามตรวจสอบ
- ไม่มีความจำเป็นต้องติดตามตรวจสอบเพื่อประเมินเป้าหมายนี้

เป้าหมายระดับชาติที่ 9 ภายใน พ.ศ. 2563 ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามและชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่นมีสถานภาพการอนุรักษ์และการจัดการที่ดีขึ้น และมีมาตรการในการอนุรักษ์และคุ้มครองถิ่นที่อยู่อาศัยของชนิดพันธุ์ดังกล่าว

ระดับการประเมินความก้าวหน้า

- ระดับ 5 เกินเป้าหมาย หรือบรรลุเป้าหมายได้ก่อนเวลาที่กำหนด
- ระดับ 4 บรรลุเป้าหมายได้ภายในเวลาที่กำหนด
- ระดับ 3 มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย
- ระดับ 2 ไม่มีความก้าวหน้า
- ระดับ 1 มีแนวโน้มตรงกันข้ามกับเป้าหมาย

วันที่ทำการประเมินแล้วเสร็จ

28 กุมภาพันธ์ 2562

ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน

- ชนิดพันธุ์ที่ใกล้สูญพันธุ์ และชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่น อย่างน้อย 5 ชนิดมีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น
- ชนิดพันธุ์ที่ใกล้สูญพันธุ์ และชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่น อย่างน้อย 5 ชนิด มีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น และมีมาตรการในการอนุรักษ์และคุ้มครองถิ่นที่อยู่อาศัยของชนิดพันธุ์ดังกล่าว

วิธีการประเมิน

พิจารณาจากการสืบค้นข้อมูล

เหตุผลในการประเมิน/การดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง

ผลการประเมินอยู่ในระดับบรรลุเป้าหมาย โดยมีข้อมูล 6 ชนิดพันธุ์ คือ ช้างป่า กระต๊อง สมเสร็จ เสือโคร่ง เสือดาว ซึ่งมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นจากการดำเนินการอนุรักษ์ในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง และนกกระเรียนพันธุ์ไทยที่เคยสูญพันธุ์ไปจากธรรมชาติ ได้กลับคืนสู่ธรรมชาติด้วยวิธีการทดลองขยายพันธุ์จนประสบผลสำเร็จ อีกทั้ง ชนิดพันธุ์ที่ใกล้สูญพันธุ์และชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่น อย่างน้อย 5 ชนิด มีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น และมีมาตรการในการอนุรักษ์และคุ้มครองถิ่นที่อยู่อาศัยของชนิดพันธุ์ดังกล่าว

รายงานสถานการณ์สัตว์ป่าใกล้สูญพันธุ์ ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ร่วมกับทีมนักวิจัยมูลนิธิฟรีแลนซ์ และมูลนิธิแพนชีรา ทำการสำรวจสัตว์ป่าในพื้นที่มรดกโลกกลุ่มป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่ว่า ในช่วงเดือนมิถุนายน 2559 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2560 กล้องบันทึกภาพเสือโคร่งได้จำนวน 18 ตัว เพศผู้ 5 ตัว เพศเมีย 7 ตัว และลูกเสือโคร่ง 6 ตัว ซึ่งจำนวนเสือโคร่งที่พบบ่งชี้ให้เห็นว่าระบบนิเวศในพื้นที่มรดกโลกยังมีความอุดมสมบูรณ์ ทำให้เสือโคร่งสามารถดำรงชีวิตและขยายพันธุ์ตามธรรมชาติได้ และจากรายงานประจำปี 2556-2558 ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช พบสมเสร็จ อยู่ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ครอบคลุมพื้นที่ 7 กลุ่มป่า จากข้อมูลการแพร่กระจายและนิเวศวิทยาของสมเสร็จที่มีอยู่นำไปสู่การประเมินประชากรของสมเสร็จในประเทศไทย ซึ่งคาดว่าจะมีประชากรของสมเสร็จในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ทั้งหมดอย่างน้อย 538-720 ตัว โดยพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่อยู่ในกลุ่มป่าคลองแสง-เขาสก กลุ่มป่าแก่งกระจาน และกลุ่มป่าตะวันตก ซึ่งถือเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญต่อการอนุรักษ์สมเสร็จในประเทศไทยมีจำนวนประชากรมากกว่า 50 ตัวขึ้นไป

สถานีเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าภูเขียว เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว มีการดำเนินงานเพาะเลี้ยง เพาะพันธุ์ ชนิดพันธุ์และปล่อยสัตว์ป่าใกล้สูญพันธุ์คืนสู่ธรรมชาติเป็นผลสำเร็จ ได้แก่ การเพาะพันธุ์เนื้อทรายและไก่ฟ้าสามารถนำสัตว์ใกล้สูญพันธุ์คืนสู่ธรรมชาติได้มากกว่าร้อยตัว ซึ่งจากการดำเนินงานของสถานีเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าภูเขียว ตั้งแต่ พ.ศ. 2554 มีการปล่อยสัตว์ไปแล้ว 7 ชนิด จำนวน 2,900 ตัว เช่น กวางป่า เนื้อทราย และสัตว์ตระกูลไก่ฟ้า โดยปล่อยในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น ภูเขียว ผาผึ้ง และภูหลวง ซึ่งจากการสำรวจผืนป่าภูเขียวใน พ.ศ. 2560 พบว่ามีช้างมากกว่า 150 ตัว กระต๊อง 100 ตัว มีเนื้อทรายและไก่ฟ้ากระจายอยู่ในพื้นที่ป่าภูเขียวและพื้นที่น้ำหนาวมากกว่า 200 ตัว รวมทั้งพบร่องรอยของกวาง เก้ง เสือโคร่ง และเสือดาว แสดงให้เห็นว่าผืนป่าภูเขียวที่เป็นถิ่นที่อยู่ของอาศัยของชนิดพันธุ์ดังกล่าวมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น

พ.ศ. 2561 กรมประมงดำเนินการรวบรวมชนิดพันธุ์สัตว์น้ำพื้นเมืองหายากและใกล้สูญพันธุ์ และเพาะพันธุ์ปล่อยคืนสู่ธรรมชาติรวม 14 ชนิด ประกอบด้วย

- ปลาที่อยู่ในสถานภาพใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (Critically Endangered: CR) จำนวน 4 ชนิด ได้แก่ ปลาบึก ปลาตะพัด ปลาเทพา และปลาทรงเครื่อง
- ปลาที่อยู่ในสถานภาพใกล้สูญพันธุ์ (Endangered: EN) จำนวน 4 ชนิด ได้แก่ ปลากระเบนขาว ปลาทราย ปลาปล้องทองปรีดี และปลาอีสกไทย
- ปลาที่อยู่ในสถานภาพมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (Vulnerable: VU) จำนวน 6 ชนิด ได้แก่ ปลากระโทงแทง ปลาปากเปียน ปลานวลจันทร์น้ำจืด ปลาจืด ปลาหม่น และปลาเคাঁดำ

ใน พ.ศ. 2561 ได้มีการปรับปรุงมาตรการป้องกัน ควบคุม และกำจัดชนิดพันธุ์ต่างถิ่น โดยให้ความสำคัญกับการสร้างการรับรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับมาตรการป้องกัน ควบคุม และกำจัดชนิดพันธุ์ต่างถิ่นให้แก่สาธารณชนทราบอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะการระบุให้ชัดเจนเกี่ยวกับชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่มีผลกระทบต่อระบบนิเวศของไทย หรือเป็นพาหะของโรค ก่อให้เกิดอันตราย และมีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน โดยคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบแล้ว (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2561)

ผลการติดตามมาตรการในการอนุรักษ์และคุ้มครองถิ่นที่อยู่อาศัย พบว่า (1) มีการประกาศจัดตั้งอุทยานแห่งชาติไปแล้ว 81 แห่ง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 38 แห่ง เขตห้ามล่าสัตว์ป่า 48 แห่ง พื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1 และพื้นที่อนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อดำเนินการคุ้มครองถิ่นที่อยู่อาศัยอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (2) มีการดำเนินโครงการฟื้นฟูระบบนิเวศห้วยทะเล ป่าชายเลน ป่าบก ปะการัง เต่า ทะเล พะยูน ฯลฯ (3) มีการจัดทำแนวทางสำหรับการควบคุมและป้องกันการสูญเสียมลพิษทางชีวภาพเนื่องจากการแพร่ระบาดของชนิดพันธุ์ต่างถิ่น โดยคณะทำงานชีววินทรีย์ต่างถิ่นในประเทศไทยภายใต้ คณะอนุกรรมการอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (4) การจัดทำโครงการพัฒนาป่าชุมชนของกรมป่าไม้ เริ่มดำเนินการตั้งแต่ พ.ศ. 2530 และ (5) โครงการป่าวัฒนธรรม โดยดำเนินการในจังหวัดมหาสารคามและจังหวัดสุรินทร์

พ.ศ. 2560 กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ดำเนินการสำรวจประเมินสถานภาพสัตว์ทะเลหายากพบการวางไข่ของเต่าทะเล จำนวน 333 หลุม โลมาและวาฬในธรรมชาติ จำนวน 699 ตัว พะยูน 200 ตัว ฉลามวาฬ 13 ตัว สำหรับอัตราการรอดชีวิตของสัตว์ทะเลหายากหลังการช่วยชีวิต สัตว์ทะเลหายากเกยตื้นมีชีวิต ทั้งหมดจำนวน 1206 ตัว คิดเป็นร้อยละ 86.90 ในขณะที่ข้อมูลระบุว่า สัตว์ทะเลหายากเกยตื้นที่ได้รับผลกระทบจากขยะทะเล มีทั้งหมด 129 ตัว นอกจากนี้ ผลการอนุบาลและเพาะพันธุ์สัตว์ทะเลหายากและใกล้สูญพันธุ์ได้อนุบาลเต่าทะเลเพื่อฟื้นฟูโดยการปล่อยคืนสู่ธรรมชาติได้ 854 ตัว ในช่วงอายุที่ปลอดภัยจากศัตรูสามารถช่วยเพิ่มปริมาณเต่าทะเลในธรรมชาติ ในขณะที่ ไม่พบการขึ้นมาวางไข่ของเต่ามะเฟืองที่ชายหาดในประเทศไทยยาวนานถึง 5 ปี ใน พ.ศ. 2561-2562 ได้พบเต่ามะเฟืองขึ้นมาวางไข่ จำนวน 3 ครั้ง ที่ชายหาด 2 แห่งของจังหวัดพังงา จึงเป็นโอกาสที่ทำให้เกิดการลงนามในปฏิญญาอนุรักษ์เต่าทะเลแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2562 โดยความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน ท้องถิ่น และประชาชน รวม 59 องค์กร อีกทั้งยังมีการเพิ่มศักยภาพในการอนุบาลและช่วยเหลือสัตว์ทะเลหายากภายในศูนย์ช่วยเหลือสัตว์ทะเลหายากและในธรรมชาติ ทำให้สามารถช่วยเหลือลูกพะยูนให้สามารถเติบโตและสามารถดำรงอยู่ในธรรมชาติได้ตามธรรมชาติ

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม องค์การสวนสัตว์ในพระบรมราชูปถัมภ์ ร่วมกับโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ดำเนินโครงการอนุรักษ์ถิ่นอาศัยของสัตว์และพันธุ์สัตว์ที่มีความสำคัญระดับโลกและอยู่ในภาวะใกล้สูญพันธุ์ รวม 3 ชนิด ได้แก่ นกชายเลนปากช้อน พลับพลึงธาร และนกกะเรียนพันธุ์ไทย

การก่อสร้างทางเชื่อมผืนป่าระหว่างอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่และอุทยานแห่งชาติทับลาน ซึ่งได้ออกแบบเป็นอุโมงค์ชนิดดินตัดและถมกลับ (Wildlife Overpass) ที่บริเวณ กม.194+485 ถึง กม.194+990 โดยถมดินด้านบนอุโมงค์ ปลูกต้นไม้เพื่อปรับปรุงภูมิทัศน์และระบบนิเวศ เพื่อจูงใจให้สัตว์ป่าเข้ามาใช้ประโยชน์ และสามารถข้ามฝั่งไป-มาได้ ปัจจุบันบริเวณหลังคาของอุโมงค์พบรอยเท้าของสัตว์ป่าเข้ามาหากันทั้งสองผืนป่าระหว่างอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่และอุทยานแห่งชาติทับลาน นอกจากนี้ ได้ก่อสร้างสะพานทางยกระดับเพื่อเป็นทางลอดสัตว์ป่า (Wildlife Underpass) ที่กม.192+935 ถึง กม. 193+505 ระยะทาง 570 เมตร และ กม. 209+483 ถึง กม. 209+823 ระยะทาง 340 เมตร ซึ่งรถสามารถวิ่งบนสะพาน ในขณะที่เดียวกันสัตว์ป่าสามารถลอดใต้สะพานไป-มาได้อย่างปลอดภัย อันเป็นการรักษาไว้ซึ่งมรดกทางธรรมชาติ ส่งเสริมระบบนิเวศของผืนป่ามรดกโลกดงพญาเย็น-เขาใหญ่

เอกสาร/เว็บไซต์อ้างอิง

- <http://www.onep.go.th/topics/book/โครงการติดตามประเมินผล-4>
- https://www2.moac.go.th/ewt_news.php?nid=199&filename=index
- https://www.khaosod.co.th/around-thailand/news_1120093
- <https://www.bbc.com/thai/thailand-39421564>
- <https://news.mthai.com/special-report/616041.html>
- บุซบง กาญจนสาขา. 2558. ถิ่นอาศัยและประชากรของสมเสร็จในประเทศไทย. หน้า 43-56. ในผลงานวิจัย และรายงานความก้าวหน้างานวิจัย ประจำปี พ.ศ. 2556-2558. กลุ่มงานวิจัยสัตว์ป่า สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. กรุงเทพฯ.

ระดับความเชื่อมั่นของการประเมิน

- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานที่ครอบคลุม
- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานบางส่วน
- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานที่มีข้อจำกัด

เหตุผลในการประเมินที่ระดับความเชื่อมั่นข้างต้น

มีหลักฐานที่สามารถสะท้อนสถานการณ์ได้ชัดเจน

ความเพียงพอของการติดตามตรวจสอบเพื่อสนับสนุนการประเมิน

- มีการติดตามตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายนี้อย่างพอเพียง
- มีการติดตามตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายนี้เป็นบางส่วน (ครอบคลุมบางส่วนหรือบางหัวข้อ)
- ไม่มีระบบติดตามตรวจสอบ
- ไม่มีความจำเป็นต้องติดตามตรวจสอบเพื่อประเมินเป้าหมายนี้

เป้าหมายระดับชาติที่ 10 ภายใน พ.ศ. 2564 มีการเชื่อมโยงเครือข่ายพื้นที่คุ้มครองและตัวแทนทางนิเวศ และมีมาตรการการจัดการในพื้นที่วิกฤติและพื้นที่ที่มีความสำคัญทางความหลากหลายทางชีวภาพและบริการจากระบบนิเวศ

ระดับการประเมินความก้าวหน้า

- ระดับ 5 เกินเป้าหมาย หรือบรรลุเป้าหมายได้ก่อนเวลาที่กำหนด
- ระดับ 4 บรรลุเป้าหมายได้ภายในเวลาที่กำหนด
- ระดับ 3 มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย
- ระดับ 2 ไม่มีความก้าวหน้า
- ระดับ 1 มีแนวโน้มตรงกันข้ามกับเป้าหมาย

วันที่ทำการประเมินแล้วเสร็จ

28 กุมภาพันธ์ 2562

ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน

- ประกาศพื้นที่คุ้มครองทางทะเลเพื่อสนับสนุนการอนุรักษ์ทางทะเลและชายฝั่ง อย่างน้อย 1 แห่ง
- จำนวนโครงการฟื้นฟูระบบนิเวศที่เสื่อมโทรม อย่างน้อยจังหวัดละ 1 โครงการ
- พื้นที่คุ้มครองที่มีอยู่ได้รับการประเมินประสิทธิภาพ อย่างน้อยร้อยละ 30
- จำนวนเครือข่ายพื้นที่คุ้มครองและตัวแทนทางนิเวศที่ได้รับการเชื่อมโยงเพื่อการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น อย่างน้อย 5 แห่ง
- มีการกำหนดมาตรการการจัดการในพื้นที่วิกฤติและพื้นที่ที่มีความสำคัญทางความหลากหลายทางชีวภาพ อย่างน้อย 2 แห่ง

วิธีการประเมิน

- พิจารณาข้อมูลจากการสืบค้น
- รวบรวมข้อมูลจากกรณีตัวอย่าง

เหตุผลในการประเมิน/การดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง

การนำเครื่องมือในการประเมินประสิทธิภาพของพื้นที่คุ้มครอง (Management effective Tracking Tools: METT) มาใช้ในการประเมินประสิทธิภาพการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ ซึ่งดำเนินการในพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ (Ramsar site) ทั้ง 14 แห่งของประเทศไทยใน พ.ศ. 2560 รวมถึงการประเมินประสิทธิภาพการจัดการพื้นที่คุ้มครองนาร่องโครงการ 13 แห่ง และ 1 กลุ่มป่า ภายใต้โครงการเร่งเสริมความยั่งยืนของระบบการจัดการพื้นที่คุ้มครอง (Catalyzing Sustainable Protected Areas: CATSPA) ซึ่งนำไปสู่การจัดทำแผนแม่บทอุทยานแห่งชาติแบบบูรณาการ พ.ศ. 2560-2564

กรณีจัดการผืนป่าตะวันตกเชิงระบบนิเวศ โดยความร่วมมือระหว่างกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และมูลนิธิสืบนาคะเสถียร และได้ขยายเครือข่ายการดำเนินงานสู่พื้นที่คุ้มครองทั้ง 17 แห่งในผืนป่าตะวันตก เพื่อศึกษาศักยภาพของผืนป่าตะวันตกและกำหนดรูปแบบการจัดการพื้นที่ในระดับผืนป่า เน้นการทำงานกับเครือข่ายชุมชนทั้งชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ผืนป่าตะวันตกและชุมชนขอบป่า เพื่อดำเนินงานในการแก้ไขปัญหา

ความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เกิดแนวเขตที่ชัดเจนและยอมรับร่วมกัน มีการดูแลและฟื้นฟูธรรมชาติ หนุนเสริมวิถีชีวิตให้สามารถอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน รวมถึงสนับสนุนการบริหารจัดการพื้นที่ป่า บริเวณแนวกันชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติให้เป็นป่าชุมชน โดยมีเป้าหมายสำคัญคือ “คนอยู่ได้ ป่าอยู่ได้ เสืออยู่ได้” มีการลาดตระเวนร่วมไม่ให้มีการรุกรานพื้นที่ป่าเพิ่มเติมจากแนวเขตที่ได้ทำการสำรวจร่วมกัน ลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่และชุมชน และลดคดีจับกุม ส่งผลให้เกิดรูปแบบการจัดการโดยชุมชนมีส่วนร่วมเพื่อการบริหารจัดการพื้นที่คุ้มครอง

การศึกษาเพื่อจัดทำแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับจังหวัด 4 แห่ง เพื่อกำหนดมาตรการการใช้ที่ดิน ลดการบุกรุก และรักษาพื้นที่ให้เอื้อต่อการอยู่อาศัยของชนิดพันธุ์พืชและสัตว์ที่มีความสำคัญ ได้แก่ พลับพลึงธาร และนกชายเลนปากช้อน ภายใต้โครงการอนุรักษ์ถิ่นอาศัยของพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ ที่มีความสำคัญระดับโลก ในพื้นที่ภาคการผลิต โดยสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร่วมกับโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ซึ่งสนับสนุนโดยกองทุนสิ่งแวดล้อมโลก

การพัฒนาการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติให้เข้าสู่มาตรฐานสากล ได้แก่ การจัดการพื้นที่อนุรักษ์ให้คงความโดดเด่นดำเนินการปกป้องและฟื้นฟูทรัพยากรทั้งทางบกและทางทะเล โดยเฉพาะการเลิกใช้พลาสติก โฟม และการดูแลรักษาความสะอาด ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ซึ่งมีเป้าหมายลดลงอย่างน้อย 3 ล้านใบ/ชิ้น และผู้เข้าร่วมกิจกรรมอย่างน้อย 10 ล้านคน โดยการเปิดโครงการใน พ.ศ. 2561 รณรงค์ใช้ภาชนะหมุนเวียน (ถุงผ้า ปิ่นโต กล่องข้าว) โดยเมื่อสิ้นสุดเดือนธันวาคม 2561 มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 2.85 ล้านคน ลดพลาสติกชนิดใช้ครั้งเดียวจำนวน 1.07 ล้านใบ นอกเหนือจากการเลิกใช้โฟมพลาสติกแล้วยังให้ความสำคัญกับความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ รวมถึงการบริการสิ่งอำนวยความสะดวก ที่มีสภาพพร้อมใช้งาน การประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวทราบเกี่ยวกับระเบียบและข้อห้ามต่าง ๆ ในอุทยานแห่งชาติ

เอกสาร/เว็บไซต์อ้างอิง

- <http://www.onep.go.th/topics/book/โครงการติดตามประเมินผล-4>
- <https://goo.gl/L5b9UL>

ระดับความเชื่อมั่นของการประเมิน

- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานที่ครอบคลุม
- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานบางส่วน
- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานที่มีข้อจำกัด

เหตุผลในการประเมินที่ระดับความเชื่อมั่นข้างต้น

มีหลักฐานที่สามารถสะท้อนสถานการณ์ได้ชัดเจน

ความเพียงพอของการติดตามตรวจสอบเพื่อสนับสนุนการประเมิน

- มีการติดตามตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายนี้อย่างพอเพียง
- มีการติดตามตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายนี้เป็นบางส่วน (ครอบคลุมบางส่วนหรือบางหัวข้อ)
- ไม่มีระบบติดตามตรวจสอบ
- ไม่มีความจำเป็นต้องติดตามตรวจสอบเพื่อประเมินเป้าหมายนี้

เป้าหมายระดับชาติที่ 11 ภายใน พ.ศ. 2564 มีกลไกและมาตรการด้านการบริหารจัดการ นโยบาย หรือกฎหมายในการอนุรักษ์และปกป้องคุ้มครองความหลากหลายทางพันธุกรรมของประเทศ

ระดับการประเมินความก้าวหน้า

- ระดับ 5 เกินเป้าหมาย หรือบรรลุเป้าหมายได้ก่อนเวลาที่กำหนด
- ระดับ 4 บรรลุเป้าหมายได้ภายในเวลาที่กำหนด
- ระดับ 3 มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย
- ระดับ 2 ไม่มีความก้าวหน้า
- ระดับ 1 มีแนวโน้มตรงกันข้ามกับเป้าหมาย

วันที่ทำการประเมินแล้วเสร็จ

28 กุมภาพันธ์ 2562

ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน

- มีเครื่องมือ กลไก หรือ กฎระเบียบในการบริหารจัดการอนุรักษ์และปกป้องคุ้มครองความหลากหลายทางพันธุกรรมของประเทศ

วิธีการประเมิน

พิจารณาจากการสืบค้นข้อมูล

เหตุผลในการประเมิน/การดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง

เครื่องมือ กลไก และมาตรการด้านการบริหารจัดการ นโยบาย หรือกฎหมายในการอนุรักษ์และปกป้องคุ้มครองความหลากหลายทางพันธุกรรมของประเทศไทย มีดังนี้

- (1) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรพันธุกรรมพืชในประเทศไทย ได้แก่ พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 พระราชบัญญัติทั้ง 3 ฉบับเป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นมาโดยมุ่งคุ้มครองรักษาทรัพยากรธรรมชาติของชาติเป็นสำคัญ เนื่องจากมีการตัดไม้ทำลายป่าจนทำให้สภาพธรรมชาติถูกทำลายลงและก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นมาให้สอดคล้องกับหลักการตามอนุสัญญาฯ โดยมีเจตนารมณ์ต้องการส่งเสริมให้เกิดการปรับปรุง พัฒนาพันธุ์พืชใหม่ คุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ รวมทั้งต้องการส่งเสริมการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์อันเกิดจากการใช้ทรัพยากรเพื่อให้เกิดการพัฒนาและใช้ประโยชน์พันธุ์พืชอย่างยั่งยืน และระเบียบคณะกรรมการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการเข้าถึงทรัพยากรชีวภาพและการได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากทรัพยากรชีวภาพ พ.ศ. 2554
- (2) การจัดตั้งศูนย์อนุรักษ์พันธุกรรมข้าว ใน พ.ศ. 2524 ได้มีการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการและเก็บเมล็ดเชื้อพันธุ์ข้าวแห่งชาติขึ้นที่ศูนย์วิจัยข้าวปทุมธานี เพื่อให้เป็นแหล่งรวบรวม อนุรักษ์ และใช้ประโยชน์ทรัพยากรพันธุกรรมข้าว ศูนย์ปฏิบัติการและเก็บเมล็ดเชื้อพันธุ์ข้าวแห่งชาติ ได้เริ่มดำเนินการสำรวจ

รวบรวม เชื้อพันธุ์ข้าวจากแหล่งต่าง ๆ ทั่วประเทศ ตั้งแต่ พ.ศ. 2525 เป็นต้นมา ปัจจุบันมีเชื้อพันธุ์ข้าวที่รวบรวมและอนุรักษ์ไว้ไม่น้อยกว่า 20,000 ตัวอย่างเชื้อพันธุ์

- (3) โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาบุคลากร อนุรักษ์ และพัฒนาทรัพยากรพันธุกรรมพืชและทรัพยากรให้เกิดประโยชน์กับมหาชนชาวไทย ซึ่งจากการดำเนินงานของโครงการตั้งแต่ พ.ศ. 2535 จนถึงปัจจุบัน พ.ศ. 2561 มีหน่วยงานต่าง ๆ ร่วมสนองพระราชดำริฯ เพิ่มขึ้นมากกว่า 150 หน่วยงาน สมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนซึ่งเป็นสถานศึกษาเป็นสมาชิกมากกว่า 2,500 โรงเรียน
- (4) ปรับปรุงและทบทวนพระราชบัญญัติบำรุงพันธุ์สัตว์ พ.ศ. 2509 เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อการอนุรักษ์และพัฒนาพันธุกรรมสัตว์ ตามอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ และจัดทำร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์สัตว์ พ.ศ. เพื่อสงวนรักษาพันธุกรรมสัตว์พื้นเมืองที่ใกล้จะสูญพันธุ์ นอกจากนั้น กรมปศุสัตว์ยังประสบความสำเร็จในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางพันธุกรรมและพัฒนาปรับปรุงพันธุกรรมสัตว์พื้นเมือง จำนวน 12 ชนิด ได้แก่ กระบือพื้นเมือง โคขาวลำพูน โคพื้นเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ วัวแดงและวัวบาหลิ โคกระทิงเขาหุ่ย แพะพื้นเมืองสุกรพื้นเมือง เป็ดเทศพื้นเมืองสีดำ เป็ดเทศพื้นเมืองสีขาว เป็ดพื้นเมืองพันธุ์ปากน้ำ เป็ดพื้นเมืองพันธุ์นครปฐม ห่าน และไก่พื้นเมือง โดยศึกษาวิจัยสถานภาพสัตว์พื้นเมืองของประเทศไทยให้ใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน
- (5) จัดทำสวนพันธุกรรมไม้ป่า “ศูนย์วนวัฒนวิจัย” โครงการป่าไม้ จำนวน 6 ศูนย์ทั่วประเทศ ทำหน้าที่คัดเลือกพันธุ์ไม้ที่มีค่าทางเศรษฐกิจและมีลักษณะดีจากป่าธรรมชาติ จำนวน 15 ชนิด ชนิดละ 300 ต้น มาปลูกในพื้นที่ของแต่ละศูนย์ฯ และได้มีการจัดทำแปลงตัวอย่างถาวรเพื่ออนุรักษ์และศึกษาวิจัยแหล่งพันธุกรรมไม้ในระบบนิเวศป่าธรรมชาติ 7 สภาพป่า ภายในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 15 แห่งทั่วประเทศ
- (6) โครงการธนาคารทรัพยากรชีวภาพแห่งชาติ เป็นโครงการระยะยาวในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสำหรับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพที่มีค่าของประเทศ โดยได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลใน พ.ศ. 2561 ซึ่งจะทำหน้าที่รวบรวมและเก็บรักษาพันธุ์พืชป่า พืชภูมิปัญญา และพืชหายากใกล้สูญพันธุ์อย่างเป็นระบบในรูปแบบธนาคารเมล็ดพันธุ์ ธนาคารดีเอ็นเอ ธนาคารเนื้อเยื่อ และการเก็บรักษาตัวอย่างของพืช นอกจากนี้ ยังส่งเสริมการเก็บรักษาจุลินทรีย์ ได้แก่ เชื้อรา แบคทีเรีย และเห็ด โดยการเก็บรักษาด้วยความเย็นขั้นสูงและเทคโนโลยีระดับโมเลกุลที่ได้มาตรฐานสากล เพื่อรักษาความปลอดภัยและความถูกต้องของทรัพยากรชีวภาพของประเทศ สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการอนุรักษ์เชื้อพันธุกรรมพืชด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยจัดทำข้อมูลชีวภาพออนไลน์ เช่น ฐานข้อมูลพืช ฐานข้อมูลจุลินทรีย์ และฐานข้อมูลเห็ด เป็นต้น ทั้งนี้ด้วยมาตรฐานสากลและความร่วมมือของพันธมิตรธนาคารทรัพยากรชีวภาพแห่งชาติจะเป็นโครงสร้างพื้นฐานในการอนุรักษ์นอกถิ่นที่อยู่ คุ้มครอง และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย
- (7) ร่างพระราชบัญญัติความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ... ซึ่งเป็นร่างกฎหมายที่อยู่ระหว่างยกร่างโดยคณะอนุกรรมการกฎหมายความหลากหลายทางชีวภาพ ภายใต้คณะกรรมการคณะกรรมการ

อนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ (กอช.) ซึ่งร่างดังกล่าวมีมาตราที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์

เอกสาร/เว็บไซต์อ้างอิง

- <http://www.rspg.or.th/information/index.htm>
- <http://www.ricethailand.go.th/rkb/varieties/index.php- file=content.php&id=109.htm>

ระดับความเชื่อมั่นของการประเมิน

- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานที่ครอบคลุม
- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานบางส่วน
- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานที่มีข้อจำกัด

เหตุผลในการประเมินที่ระดับความเชื่อมั่นข้างต้น

มีหลักฐานที่สามารถสะท้อนสถานการณ์ได้ชัดเจน

ความเพียงพอของการติดตามตรวจสอบเพื่อสนับสนุนการประเมิน

- มีการติดตามตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายนี้อย่างพอเพียง
- มีการติดตามตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายนี้เป็นบางส่วน (ครอบคลุมบางส่วนหรือบางหัวข้อ)
- ไม่มีระบบติดตามตรวจสอบ
- ไม่มีความจำเป็นต้องติดตามตรวจสอบเพื่อประเมินเป้าหมายนี้

เป้าหมายระดับชาติที่ 12 ภายใน พ.ศ. 2563 ควบคุมมลพิษให้อยู่ในระดับที่ไม่เสียหายต่อบทบาทหน้าที่ของระบบนิเวศและต่อความหลากหลายทางชีวภาพ

ระดับการประเมินความก้าวหน้า

- ระดับ 5 เกินเป้าหมาย หรือบรรลุเป้าหมายได้ก่อนเวลาที่กำหนด
- ระดับ 4 บรรลุเป้าหมายได้ภายในเวลาที่กำหนด
- ระดับ 3 มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย
- ระดับ 2 ไม่มีความก้าวหน้า
- ระดับ 1 มีแนวโน้มตรงกันข้ามกับเป้าหมาย

วันที่ทำการประเมินแล้วเสร็จ

28 กุมภาพันธ์ 2562

ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน

- ร้อยละ 80 ของคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินอยู่ในเกณฑ์ดี
- ร้อยละ 88 ของคุณภาพน้ำแหล่งน้ำทะเลอยู่ในเกณฑ์ดี

วิธีการประเมิน

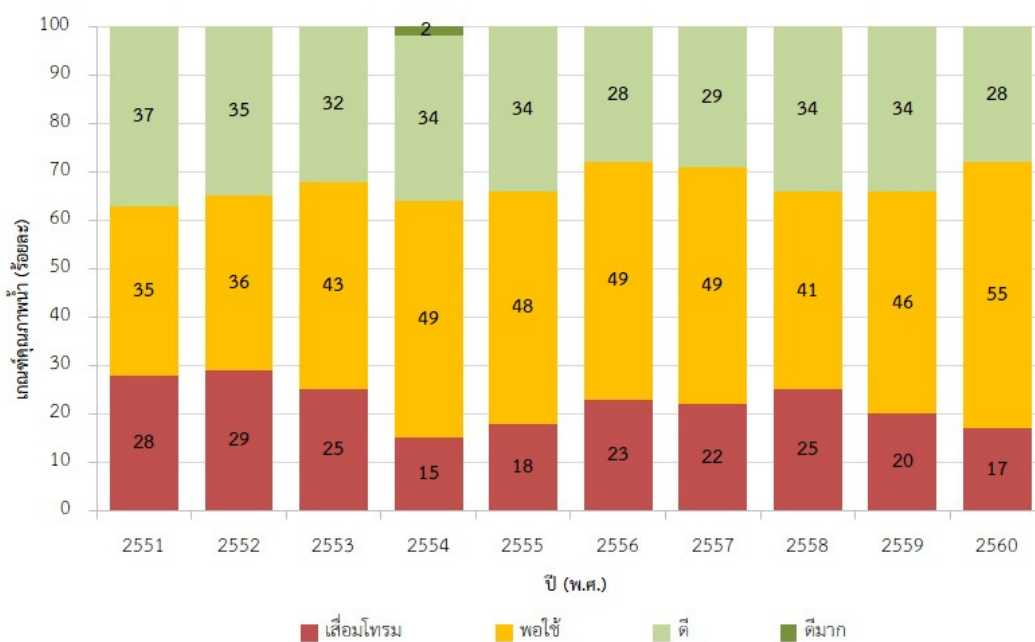
พิจารณาจากข้อมูลสถิติ การสืบค้นข้อมูล

เหตุผลในการประเมิน/การดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง

การประเมินตามตัวชี้วัดของเป้าหมายนี้ มีความเกี่ยวข้องกับคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินและคุณภาพน้ำแหล่งน้ำทะเล ซึ่งพบว่า

คุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดิน จากการติดตามการดำเนินงาน พบว่า กรมควบคุมมลพิษ (คพ.) ได้ติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินในแม่น้ำสายหลัก 59 แม่น้ำ และแหล่งน้ำนิ่ง 6 แหล่งของประเทศ โดยใช้ดัชนีคุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน (Water Quality Index: WQI) เป็นตัวชี้วัด ซึ่งใน พ.ศ. 2560 พบว่า มีคุณภาพน้ำที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ถึงดี ร้อยละ 83 เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2559 ที่เท่ากับร้อยละ 80 และมีคุณภาพน้ำที่อยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม ร้อยละ 17 ลดลงจาก พ.ศ. 2559 ที่เท่ากับร้อยละ 20 โดยไม่มีแหล่งน้ำที่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ดีมากและเสื่อมโทรมมาก เมื่อเปรียบเทียบคุณภาพน้ำผิวดินรายภาค พบว่า แหล่งน้ำที่มีคุณภาพน้ำดีที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อาทิ แม่น้ำสงคราม และลำชี แหล่งน้ำที่มีคุณภาพน้ำเสื่อมโทรมที่สุดในภาคกลางเช่นเดียวกับปีที่ผ่านมา คือ แม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง (ช่วงอำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ ถึงอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี) โดยแหล่งน้ำที่มีคุณภาพดีที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ แม่น้ำสงคราม ลำชี หนองหาร ตาปตอนบน และสายบุรี และแหล่งน้ำที่มีคุณภาพน้ำเสื่อมโทรม 5 อันดับแรก ได้แก่ แม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง ท่าจีนตอนล่าง พังราดตอนบน ระยองตอนล่าง และแม่น้ำกวัง เมื่อพิจารณาในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2551-2560) พบว่า คุณภาพน้ำของแหล่งน้ำผิวดินในประเทศไทย ส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ และตั้งแต่ พ.ศ. 2551 ไม่มีแหล่งน้ำที่อยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมมาก โดยแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของคุณภาพน้ำค่อนข้างดีขึ้นและมีแหล่งน้ำที่เริ่มมาอยู่ในเกณฑ์ดีเพิ่มขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2557 (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2561)

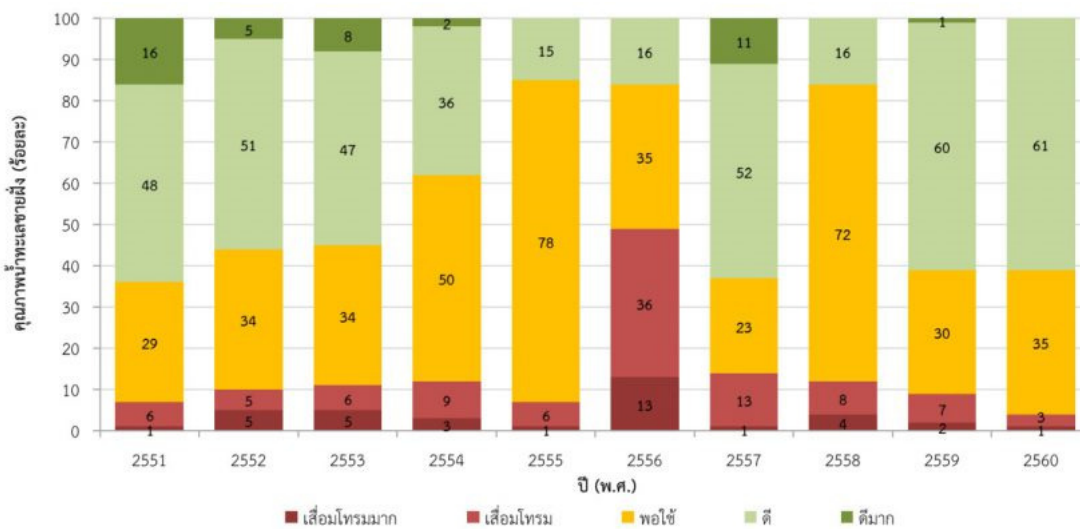
รูปที่ 7 สัดส่วนของเกณฑ์คุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินที่สำคัญทั่วประเทศ พ.ศ. 2551-2560

ที่มา: กรมควบคุมมลพิษ, 2561

คุณภาพน้ำแหล่งน้ำทะเล กรมควบคุมมลพิษได้ติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง โดยใช้ดัชนีคุณภาพน้ำทะเล (Marine Water Quality Index: MWQI) เป็นตัวชี้วัด ใน พ.ศ. 2560 พบว่า มีแนวโน้มดีขึ้น คุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ถึงดี มีร้อยละ 96 เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2559 ที่เท่ากับร้อยละ 91 และเกณฑ์เสื่อมโทรมถึงเสื่อมโทรมมาก ร้อยละ 4 ลดลงจาก พ.ศ. 2559 ที่เท่ากับร้อยละ 9 เมื่อพิจารณาในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2551-2560) พบว่า คุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งมีแนวโน้มดีขึ้น โดยส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ และใน พ.ศ. 2560 มีคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งอยู่ในเกณฑ์ดี มากที่สุด (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2561)

รูปที่ 8 สัดส่วนของเกณฑ์คุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งทั่วประเทศใน พ.ศ. 2551-2560

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ (2561)

การป้องกันและแก้ไขปัญหาขยะพลาสติก ประกอบด้วย โครงการ กิจกรรมต่าง เช่น

- 1) มาตรการลดและคัดแยกขยะมูลฝอยในหน่วยงานภาครัฐ โดยกรมควบคุมมลพิษและคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการกำหนดให้เป็นตัวชี้วัดประจำปีงบประมาณ 2562 สำหรับประเมินผู้บริหารองค์กร สำหรับปลัดกระทรวง อธิบดี และผู้ว่าราชการจังหวัด โดยมีเป้าหมายคือ ขยะมูลฝอยของหน่วยงานที่ต้องส่งกำจัดลดลงอย่างน้อยร้อยละ 5 ลดการใช้พลาสติกใช้ครั้งเดียวทิ้งของหน่วยงาน ร้อยละ 10 และงดใช้โฟมบรรจุอาหารในหน่วยงานภาครัฐ
- 2) การลดใช้ถุงพลาสติกและงดใช้โฟมบรรจุอาหารในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ โดยอุทยานแห่งชาติทั้ง 154 แห่ง ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช องค์การสวนสัตว์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้ดำเนินกิจกรรมรณรงค์นำกล่องโฟมบรรจุอาหารเข้ามาในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ รณรงค์ลดการใช้ถุงพลาสติกหูหิ้ว ขวดน้ำที่มีพลาสติกหุ้มฝาขวด หลอดและช้อนพลาสติกที่ใช้ครั้งเดียวทิ้ง เป็นต้น

การจัดการขยะบ่อขยะทะเล ในพื้นที่ 24 จังหวัดชายทะเล โดยกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งมีกิจกรรมที่สำคัญ เช่น การจัดเก็บขยะตกค้างในระบบนิเวศ โครงการชายหาดปลอดบุหรี่ การจัดการขยะทะเล โดยทุ่นกักขยะและการกำจัดขยะในพื้นที่ที่มีปัญหาเฉพาะ

การดำเนินงานจัดทำ Road map การจัดการขยะพลาสติก 10 ปี และแผนปฏิบัติการด้านการจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. 2561-2570 โดยกรมควบคุมมลพิษ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) หลักการ 3R หลักการมีส่วนร่วมของภาครัฐและเอกชน (Public Private Partnership) และหลักความรับผิดชอบต่อผู้ผลิต โดยมีเป้าหมายที่สำคัญ 2 ประการ คือ (1) ขยะผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์พลาสติก เข้าสู่ระบบการนำกลับมาใช้ประโยชน์ร้อยละ 100 ใน พ.ศ. 2570 และ (2) ผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์พลาสติกลดลงหรือมีการใช้วัสดุทดแทนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม จำนวน 7 ประเภท คือ (1) เลิกใช้ภายใน พ.ศ. 2562 ได้แก่ พลาสติกหุ้มฝาขวดน้ำดื่ม ผลิตภัณฑ์พลาสติกที่มีส่วนผสมของสารประเภทอ็อกโซ และไมโครพีดจากพลาสติก (2) เลิกใช้ภายใน พ.ศ. 2565 ได้แก่ ถุงพลาสติกหูหิ้วขนาดความหนาไม่เกิน 36 ไมครอน กล่องโฟมบรรจุอาหาร แก้วพลาสติก (แบบบางใช้ครั้งเดียว) <300 ไมครอน และหลอดพลาสติก

เอกสาร/เว็บไซต์อ้างอิง

- http://www.onep.go.th/env_data/2016/01_49/
- http://www.onep.go.th/env_data/2016/01_51/

ระดับความเชื่อมั่นของการประเมิน

- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานที่ครอบคลุม
- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานบางส่วน
- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานที่มีข้อจำกัด

เหตุผลในการประเมินที่ระดับความเชื่อมั่นข้างต้น

หลักฐานมีเพียงบางส่วน

ความเพียงพอของการติดตามตรวจสอบเพื่อสนับสนุนการประเมิน

- มีการติดตามตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายนี้อย่างพอเพียง
- มีการติดตามตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายนี้เป็นบางส่วน (ครอบคลุมบางส่วนหรือบางหัวข้อ)
- ไม่มีระบบติดตามตรวจสอบ
- ไม่มีความจำเป็นต้องติดตามตรวจสอบเพื่อประเมินเป้าหมายนี้

เป้าหมายระดับชาติที่ 13 ภายใน พ.ศ. 2563 มีการประยุกต์ใช้เครื่องมือ/กลไก/แนวทางในการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพที่ยั่งยืน ในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

ระดับการประเมินความก้าวหน้า

- ระดับ 5 เกินเป้าหมาย หรือบรรลุเป้าหมายได้ก่อนเวลาที่กำหนด
- ระดับ 4 บรรลุเป้าหมายได้ภายในเวลาที่กำหนด
- ระดับ 3 มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย
- ระดับ 2 ไม่มีความก้าวหน้า
- ระดับ 1 มีแนวโน้มตรงกันข้ามกับเป้าหมาย

ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน

- จำนวนเครื่องมือ กลไก กฎระเบียบในการป้องกันผลกระทบต่อชนิดพันธุ์และถิ่นที่อยู่อาศัยจากภาวะมลพิษ การประมงเกินขีดจำกัดโครงการพัฒนา และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- แนวทางในการผนวกเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพในมาตรฐานและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง
- จำนวนเครื่องมือ/กลไก/แนวทางที่ส่งเสริมให้เกิดการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนในแต่ละภาคส่วน (เกษตร ป่าไม้ ประมง ท่องเที่ยว)

วิธีการประเมิน

พิจารณาจากการสืบค้นข้อมูล

เหตุผลในการประเมิน/การดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง

ประเทศไทยมีเครื่องมือ กฎระเบียบ ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานหลายประการ โดยเฉพาะการป้องกันผลกระทบต่อชนิดพันธุ์และถิ่นที่อยู่อาศัย และการทำประมงเกินขีดจำกัด สำหรับกลไกในการขับเคลื่อน นอกจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐแล้วยังมีเครือข่ายภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม เช่น คณะกรรมการควบคุมและป้องกันทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดนครศรีธรรมราชและเครือข่ายเฝ้าระวังการทำประมง

หลายหน่วยงานที่ให้ความสำคัญเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพ โดยได้ผนวกเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพเข้าไว้ในมาตรฐาน ตัวชี้วัด หรือเกณฑ์การประเมินต่าง ๆ ดังนั้น การดำเนินการดังกล่าว จึงส่งผลให้เป้าหมายที่ 8 มีแนวทางในการผนวกเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพไว้ในมาตรฐานและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องบรรลุเป้าหมายได้ภายในเวลาที่กำหนด

จากการติดตามประเมินผลเครื่องมือ กลไก แนวทางที่ส่งเสริมให้เกิดการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน พบว่า ประเทศไทยมีการดำเนินการดังนี้

- การจัดตั้งคณะกรรมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ (กอช.) ที่ตั้งขึ้นตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อออกระเบียบ กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ ในการเข้าถึงทรัพยากรชีวภาพการได้รับผลประโยชน์ตอบแทน ความปลอดภัยทางชีวภาพและการถ่ายทอดเทคโนโลยี
- แผนแม่บทบูรณาการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. 2558-2564 ที่มีการกำหนดแผนตามหลักการที่สอดคล้องกับดำเนินการร่วมกันในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพทั้งในและนอกถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ ส่งเสริมให้มีการใช้ประโยชน์จากองค์ประกอบของความหลากหลายทางชีวภาพทั้งพันธุกรรม ชนิดพันธุ์ และระบบนิเวศอย่างยั่งยืน รวมถึงสนับสนุนให้มีการดำเนินการ เพื่อให้มีการแบ่งปันผลประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรมอย่างยุติธรรมและเท่าเทียม
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. 2543 ซึ่งต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. 2543 เพื่อให้สอดคล้องกับการปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม

คณะรัฐมนตรีจึงแก้ไขระเบียบเป็น ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ ความหลากหลายทางชีวภาพ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2548

- ระเบียบคณะกรรมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ ว่าด้วย หลักเกณฑ์และวิธีการในการเข้าถึงทรัพยากรชีวภาพและการได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจาก ทรัพยากรชีวภาพ พ.ศ. 2554
- การจัดทำ "นโยบาย มาตรการ และแผนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ อย่างยั่งยืน" เพื่อใช้เป็นกรอบการดำเนินงานระดับชาติ (ระยะเวลา 5 ปี) มุ่งเน้นการสร้างแรงจูงใจ ให้แก่ท้องถิ่นในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ตลอดจนการควบคุมและติดตามตรวจสอบ กิจกรรมที่คุกคามความหลากหลายทางชีวภาพ การลดการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ การ สร้างเครือข่ายอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ การอนุรักษ์ พื้นฟูพื้นที่ป่าไม้เพื่อเป็นป่าชุมชน และเพื่อประโยชน์ใช้สอย เสริมสร้างความอุดมสมบูรณ์ของความหลากหลายทางชีวภาพให้เป็นฐาน ที่มั่นคงของการดำรงชีวิตของคนไทย ควบคู่กับการวิจัยคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพให้ นำมาใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประเทศได้อย่างยั่งยืน

ภาคเกษตร: มีเครื่องมือ/กลไก/แนวทางที่ส่งเสริมให้เกิดการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพที่ ยั่งยืนในภาคเกษตร ดังนี้ กรมวิชาการเกษตรมีการส่งเสริม “วนเกษตร” และ “ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน” โดยเฉพาะในพื้นที่กั้นชนรอบพื้นที่คุ้มครอง สำหรับเป็นแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับเกษตรกรรมยั่งยืนมี 10 ประการ โดยหลักการข้อที่ 6 มุ่งเน้นให้มีการ “ใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพสร้างความ หลากหลายของกิจกรรมการผลิตทางการเกษตรในไร่นา และผสมผสานกิจกรรมการผลิตให้เกื้อกูลประโยชน์ ต่อกันอย่างสูงสุดควบคุมศัตรูพืชโดยวิธีธรรมชาติ และวิธีการซึ่งไม่ใช่สารเคมีรูปแบบต่าง ๆ”

ภาคป่าไม้: มีเครื่องมือ/กลไก/แนวทางที่ส่งเสริมให้เกิดการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพที่ ยั่งยืนในภาคป่าไม้ ดังนี้ (1) สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้มีการส่งเสริม การใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนโดยการฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าวัฒนธรรมในพื้นที่ป่าดงใหญ่ จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดศรีสะเกษ และจังหวัดร้อยเอ็ด (2) กรมป่าไม้ มีการส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจในการ อนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติในเขตป่าสงวนแห่งชาติและ ส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และดำเนินโครงการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่า หลายพื้นที่ (3) การปรับปรุงโปรแกรมงานความหลากหลายทางชีวภาพในป่าไม้ จากการประชุมสมัชชาภาคี อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ สมัยที่ 6 พ.ศ. 2545 ซึ่งโปรแกรมงานที่ได้รับการปรับปรุงมี 3 องค์ประกอบ 12 เป้าหมาย 27 วัตถุประสงค์ และ 130 กิจกรรม โดยแนวทางที่ส่งเสริมให้เกิดการใช้ ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพที่ยั่งยืนในภาคป่าไม้ ระบุอยู่ในส่วนของโปรแกรมงานองค์ประกอบที่ 1 การอนุรักษ์ การใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน และการแบ่งปันผลประโยชน์ เป้าหมายที่ 4 ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืน และวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้อย่าง ยั่งยืนเพื่อสนับสนุนการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในป่าไม้

ภาคประมง: มีเครื่องมือ/กลไก/แนวทางที่ส่งเสริมให้เกิดการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพที่ยั่งยืนในภาคประมง ดังนี้ กรมประมง ร่วมกับศูนย์พัฒนาประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEAFDEC) กองทุนสัตว์ป่าโลกสากล (WWF) และสมาคมอุตสาหกรรมทูน่าไทย (TTIA) ลงนามประกาศเจตนารมณ์ว่าด้วย “ความร่วมมือในการปรับปรุงการทำประมงปลาโอดำ ผังอ่าวไทย ให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืน” เพื่อการใช้ประโยชน์จากมหาสมุทรและทรัพยากรทางทะเลที่ยั่งยืน ตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ 14 นอกจากนี้ กรมประมงยังมีการส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจในการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนโดยปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำจืด 400-600 ล้านตัวต่อปี ในแหล่งน้ำจืด 800 แห่ง ทั่วประเทศในแต่ละปี เพื่อจูงใจให้ชุมชนช่วยอนุรักษ์พันธุ์ปลาน้ำจืด

ภาคการท่องเที่ยว: มีเครื่องมือ/กลไก/แนวทางที่ส่งเสริมให้เกิดการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพที่ยั่งยืนในภาคการท่องเที่ยว ดังนี้ มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable tourism) และมีการจัดทำนโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism) พ.ศ. 2538-2539 และแผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ ประกอบด้วย 14 แผนงาน 37 โครงการ ให้เป็นแผนปฏิบัติการระดับชาติ

ภาคพลังงานและเหมืองแร่: การส่งเสริมการบริหารจัดการแร่แบบมีธรรมาภิบาล และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ภายใต้พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2560 กำหนดให้มีคณะกรรมการนโยบายบริหารแร่แห่งชาติ โดยมุ่งหวังให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างยั่งยืน ภายใต้ดุลยภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เหมืองแร่เป็นของประชาชนอย่างแท้จริงตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี การจัดกิจกรรม Thailand Green & Smart Mining Forum เป็นกิจกรรมต่อเนื่องภายใต้หลักการส่งเสริม ซึ่งเป็นมาตรการทางสังคมให้เอกชนทำได้ดีกว่ามาตรการหรือมาตรฐานที่กำหนดไว้ในกฎหมาย

เอกสาร/เว็บไซต์อ้างอิง

- <http://www.onep.go.th/topics/book/โครงการติดตามประเมินผล-4>
- http://chm-thai.onep.go.th/chm/policy_2.html
- http://chm-thai.onep.go.th/chm/programme/forest_details.html
- <http://www.sa.ac.th/biodiversity/contents/articles/oepp/oepp08.html>
- http://www.wwf.or.th/news_and_information/?uNewsID=329031

ระดับความเชื่อมั่นของการประเมิน

- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานที่ครอบคลุม
- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานบางส่วน
- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานที่มีข้อจำกัด

เหตุผลในการประเมินที่ระดับความเชื่อมั่นข้างต้น

การสำรวจข้อมูลให้ครอบคลุมทุกระดับเป็นไปได้ยาก

ความเพียงพอของการติดตามตรวจสอบเพื่อสนับสนุนการประเมิน

- มีการติดตามตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายนี้เพียงพอเพียง
- มีการติดตามตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายนี้เป็นบางส่วน (ครอบคลุมบางส่วนหรือบางหัวข้อ)
- ไม่มีระบบติดตามตรวจสอบ
- ไม่มีความจำเป็นต้องติดตามตรวจสอบเพื่อประเมินเป้าหมายนี้

เป้าหมายระดับชาติที่ 14 ภายใน พ.ศ. 2564 ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำเพิ่มขึ้นในทุกระดับ

ระดับการประเมินความก้าวหน้า

- ระดับ 5 เกินเป้าหมาย หรือบรรลุเป้าหมายได้ก่อนเวลาที่กำหนด
- ระดับ 4 บรรลุเป้าหมายได้ภายในเวลาที่กำหนด
- ระดับ 3 มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย
- ระดับ 2 ไม่มีความก้าวหน้า
- ระดับ 1 มีแนวโน้มตรงกันข้ามกับเป้าหมาย

วันที่ทำการประเมินแล้วเสร็จ

28 กุมภาพันธ์ 2562

ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน

- ภายใน พ.ศ. 2563 มีเครื่องมือ/กลไกการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำในระดับจังหวัด

วิธีการประเมิน

พิจารณาจากการสืบค้นข้อมูล

เหตุผลในการประเมิน/การดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง

จากการตรวจติดตามการใช้เครื่องมือ/กลไกการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย มีการดำเนินการ ดังนี้

ระดับประเทศ: การบริหารพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย ประกอบด้วย “อนุกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ” โดยมีกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ทำหน้าที่เป็นเลขานุการคณะกรรมการฯ และเป็นหน่วยงานกลางในการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ภายในประเทศ และเลขาธิการอนุสัญญาว่าด้วยการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำ รวมทั้งมีหน่วยงานอื่น ๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมประมง กรมวิชาการเกษตร กรมป่าไม้ กรมชลประทาน และกรมการปกครอง

ระดับจังหวัด: การบริหารจัดการระดับจังหวัดมีการจัดตั้ง “คณะกรรมการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำระดับจังหวัด” และ “คณะทำงานระดับพื้นที่ชุ่มน้ำ” เพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่เป้าหมาย โดยให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและดำเนินงาน กรณีตัวอย่างการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำระดับจังหวัด เช่น

- โครงการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนในไทยและน้ำโขง ที่เน้นกระบวนการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำอย่างมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน องค์กรชุมชนในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ รวมไปถึงเครือข่ายประชาคมในกลุ่มน้ำโขง ในพื้นที่เป้าหมายคือพื้นที่ชุ่มน้ำกุดทิง และบึงโขงหลง จังหวัดหนองคาย โดยนำมาตรการการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำของชาติ รวม 13 มาตรการ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2543 มาเป็นแนวทางในการดำเนินงาน การบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำของจังหวัด เพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่เป้าหมาย โดยทำให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและดำเนินกิจกรรม
- โครงการฟื้นฟูพื้นที่ชุ่มน้ำแม่น้ำสงครามตอนล่าง ที่เน้นเสริมสร้างศักยภาพความเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อการจัดการทรัพยากรน้ำและฟื้นฟูระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำแม่น้ำสงครามตอนล่าง จังหวัดนครพนม โดยกลไกการอำนวยการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำในระดับจังหวัดมีการแต่งตั้ง “คณะกรรมการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำแม่น้ำสงคราม จังหวัดนครพนม” และ “คณะทำงานระดับพื้นที่อำเภอ” เพื่อเป็นคณะทำงานและเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมโครงการ

นอกจากนี้ มีการดำเนินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย ซึ่งได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลสถานภาพของพื้นที่ในภาพรวมของพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศทั้ง 14 แห่ง และพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีศักยภาพเสนอเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศในอนาคต 2 แห่ง การประเมินประสิทธิภาพการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ การจัดทำแผนที่แสดงที่ตั้งขอบเขต และแนวกันชน การจัดทำระบบฐานข้อมูลสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ รวมถึงการจัดทำแผนการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศทั้ง 14 แห่ง และพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีศักยภาพเสนอเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศในอนาคต 2 แห่ง

เอกสาร/เว็บไซต์อ้างอิง

- http://www.wwf.or.th/what_we_do/wetlands_and_production_landscape/projectsall/wetland_community/
- http://www.wwf.or.th/what_we_do/wetlands_and_production_landscape/projectsall/bkl/

ระดับความเชื่อมั่นของการประเมิน

- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานที่ครอบคลุม
- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานบางส่วน
- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานที่มีข้อจำกัด

เหตุผลในการประเมินที่ระดับความเชื่อมั่นข้างต้น

หลักฐานมีเพียงบางส่วน

ความเพียงพอของการติดตามตรวจสอบเพื่อสนับสนุนการประเมิน

- มีการติดตามตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายนี้อย่างพอเพียง
- มีการติดตามตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายนี้เป็นบางส่วน (ครอบคลุมบางส่วนหรือบางหัวข้อ)
- ไม่มีระบบติดตามตรวจสอบ
- ไม่มีความจำเป็นต้องติดตามตรวจสอบเพื่อประเมินเป้าหมายนี้

เป้าหมายระดับชาติที่ 15 ภายใน พ.ศ. 2564 ลดการสูญเสียระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำลงอย่างมีนัยสำคัญ เพื่อให้มีการใช้ประโยชน์บริการจากระบบนิเวศ และเกื้อกูลต่อการปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ระดับการประเมินความก้าวหน้า

- ระดับ 5 เกินเป้าหมาย หรือบรรลุเป้าหมายได้ก่อนเวลาที่กำหนด
- ระดับ 4 บรรลุเป้าหมายได้ภายในเวลาที่กำหนด
- ระดับ 3 มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย
- ระดับ 2 ไม่มีความก้าวหน้า
- ระดับ 1 มีแนวโน้มตรงกันข้ามกับเป้าหมาย

วันที่ทำการประเมินแล้วเสร็จ

28 กุมภาพันธ์ 2562

ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน

- ภายใน พ.ศ. 2564 มีแผน/มาตรการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศอย่างน้อย ร้อยละ 50

วิธีการประเมิน

พิจารณาจากการสืบค้นข้อมูล

เหตุผลในการประเมิน/การดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง

ประเทศไทยมีการจัดทำนโยบาย มาตรการ และแผนการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ เพื่อลดการสูญเสียระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำ และเพื่อให้มีการใช้ประโยชน์บริการจากระบบนิเวศและเกื้อกูลต่อการปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ดังนี้

1) **นโยบาย มาตรการและแผนการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ พ.ศ. 2540-2546** ประกอบด้วย 28 แผนงาน 43 โครงการ จาก 14 หน่วยงาน ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2540 **แผนการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ พ.ศ. 2546-2550** ได้ผนวกรวมกับนโยบาย มาตรการ และแผนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 4 แผนงานย่อย 168 โครงการ จาก 41 หน่วยงาน ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2545 **แผนการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ พ.ศ. 2551-2555** ได้รับการบรรจุไว้ภายใต้แผนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน พ.ศ. 2551-2555 ซึ่งให้ความสำคัญกับผลกระทบจากการพัฒนาที่ไม่คำนึงถึงความยั่งยืนของ

ทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพ ก่อให้เกิดการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพซึ่งเป็นปัญหาระดับโลก ประกอบด้วย 2 มาตรการหลักที่เกี่ยวข้อง คือ (1) อนุรักษ์ระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่งและระบบนิเวศเกาะ และ (2) การคุ้มครองระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำและส่งเสริมการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

2) มาตรการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติและระดับชาติ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2552 จำนวน 17 มาตรการ ให้มีการประกาศกำหนดให้พื้นที่ชุ่มน้ำที่เป็นที่สาธารณะทั่วประเทศ โดยเฉพาะพื้นที่ชุ่มน้ำแหล่งน้ำจืดเป็นพื้นที่สีเขียวและมีให้ส่วนราชการเข้าไปใช้ประโยชน์ เพื่อสงวนไว้เป็นแหล่งรองรับน้ำและกักเก็บน้ำ ให้มีการติดตาม ตรวจสอบและดำรงรักษาพื้นที่ชุ่มน้ำตามทะเบียนรายนามพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับท้องถิ่นเพื่อสงวนไว้เป็นแหล่งรองรับน้ำตามธรรมชาติโดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่ชุ่มน้ำที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งน้ำสาธารณะประโยชน์ในระดับชาติด้วย

นอกจากนี้ ยังมีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2558 ให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับคณะอนุกรรมการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ ดำเนินการจัดทำบัญชีรายชื่อประเภทและขนาดของโครงการพัฒนาที่ไม่เข้าข่ายเป็นโครงการต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามมาตรา 46 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 แต่มีความล่อแหลมและเป็นอันตราย อาจส่งผลกระทบต่อพื้นที่ชุ่มน้ำเพิ่มเติม รวมทั้งกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม

3) อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพในโปรแกรมงานระบบนิเวศแหล่งน้ำในแผ่นดินและระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่ง ข้อตกลงการเป็นพันธมิตรสำหรับการอนุรักษ์ถิ่นที่อยู่อาศัยของนกอพยพในเส้นทางการบินเอเชียตะวันออกเฉียง-ออสเตรเลีย ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2553 โดยสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นหน่วยงานประสานงานกลางโครงการความร่วมมือฯ พันธกิจที่สำคัญ คือ การเสนอพื้นที่เข้าเป็นเครือข่ายนกอพยพ

เอกสาร/เว็บไซต์อ้างอิง

- <http://chm-thai.onep.go.th/chm/Inlandwater/webpage/managmentplan.html>
- <https://prachatai.com/journal/2008/02/15643>
- <http://chm-thai.onep.go.th/wetland/cabinet.html>

ระดับความเชื่อมั่นของการประเมิน

- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานที่ครอบคลุม
- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานบางส่วน
- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานที่มีข้อจำกัด

เหตุผลในการประเมินที่ระดับความเชื่อมั่นข้างต้น

การประเมินทำได้ค่อนข้างยาก

ความเพียงพอของการติดตามตรวจสอบเพื่อสนับสนุนการประเมิน

- มีการติดตามตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายนี้เพียงพอเพียง
- มีการติดตามตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายนี้เป็นบางส่วน (ครอบคลุมบางส่วนหรือบางหัวข้อ)
- ไม่มีระบบติดตามตรวจสอบ
- ไม่มีความจำเป็นต้องติดตามตรวจสอบเพื่อประเมินเป้าหมายนี้

เป้าหมายระดับชาติที่ 16 ภายใน พ.ศ. 2563 มีการจำแนกชนิดและการจัดทำทะเบียนของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานในระบบนิเวศต่าง ๆ

ระดับการประเมินความก้าวหน้า

- ระดับ 5 เเกินเป้าหมาย หรือบรรลุเป้าหมายได้ก่อนเวลาที่กำหนด
- ระดับ 4 บรรลุเป้าหมายได้ภายในเวลาที่กำหนด
- ระดับ 3 มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย
- ระดับ 2 ไม่มีความก้าวหน้า
- ระดับ 1 มีแนวโน้มตรงกันข้ามกับเป้าหมาย

วันที่ทำการประเมินแล้วเสร็จ

28 กุมภาพันธ์ 2562

ระดับความเชื่อมั่นของการประเมิน

- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานที่ครอบคลุม
- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานบางส่วน
- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานที่มีข้อจำกัด

เหตุผลในการประเมินที่ระดับความเชื่อมั่นข้างต้น

มีหลักฐานที่สามารถสะท้อนสถานการณ์ได้ชัดเจน

ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน

- มีข้อมูลทะเบียนชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานและเส้นทางการแพร่ระบาดตามลำดับความสำคัญ
- มีการจัดทำทะเบียนของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานในระบบนิเวศที่สำคัญของประเทศไทย อย่างน้อย 1 ทะเบียน พร้อมมาตรการในการป้องกัน ควบคุม กำจัด และ/หรือใช้ประโยชน์ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานในระบบนิเวศนั้น

วิธีการประเมิน

พิจารณาจากการสืบค้นข้อมูล

เหตุผลในการประเมิน/การดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง

ประเทศไทยมีหน่วยงานที่ได้ดำเนินการจัดทำทะเบียนชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานและเส้นทางการแพร่ระบาดแล้ว ได้แก่ กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และกรมปศุสัตว์ ขณะเดียวกัน สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกรมวิชาการเกษตร ได้จัดทำคู่มือทะเบียนชนิดพันธุ์พืชต่างถิ่น พร้อมการแพร่ระบาด ซึ่งการจัดทำข้อมูลชนิดพันธุ์ต่างถิ่นนี้มีความเป็นไปได้ในการจัดทำข้อมูลเพิ่มเติมทั้งในประเด็นของพันธุ์พืชและสัตว์ต่างถิ่นที่รุกรานเพิ่มเติม รวมถึงเส้นทางการแพร่ระบาดเนื่องจากมีฐานข้อมูลเดิม

สำหรับการดำเนินการเกี่ยวกับการจำแนกชนิดและการจัดทำทะเบียนของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานในระบบนิเวศต่าง ๆ ในประเทศไทย พบว่า ตามมติการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2561 เห็นชอบให้ ปรับปรุงเพิ่มเติมทะเบียนชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่ควรป้องกัน ควบคุม และกำจัดของประเทศไทย จำนวน 4 ทะเบียน พร้อมมาตรการป้องกันเฉพาะในแต่ละทะเบียน ประกอบด้วย

- **ทะเบียนรายการ 1** ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานแล้ว เพิ่มขึ้นจากเดิม จำนวน 81 ชนิด เป็นจำนวน 138 ชนิด โดยเป็นชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานที่มีการส่งเสริมให้ใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจจะต้องมีมาตรการป้องกันเฉพาะ จำนวน 16 ชนิด
- **ทะเบียนรายการ 2** ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่มีแนวโน้มรุกราน เพิ่มขึ้นจากเดิม จำนวน 52 ชนิด เป็นจำนวน 58 ชนิด โดยเป็นชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานที่มีการส่งเสริมให้ใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจจะต้องมีมาตรการป้องกันเฉพาะ จำนวน 15 ชนิด
- **ทะเบียนรายการ 3** ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่มีประวัติว่ารุกรานแล้วในประเทศอื่นแต่ยังไม่รุกรานในประเทศไทยลดลงจากเดิม จำนวน 49 ชนิด เป็น จำนวน 45 ชนิด เนื่องจากการปรับสถานภาพชนิดพันธุ์ต่างถิ่นบางชนิดไปอยู่ในทะเบียนรายการที่ 1 และ 2 โดยเป็นชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานที่มีการส่งเสริมให้ใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจจะต้องมีมาตรการป้องกันเฉพาะ จำนวน 4 ชนิด
- **ทะเบียนรายการ 4** ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานที่ยังไม่เข้ามาในประเทศไทย ลดลงจากเดิม จำนวน 91 ชนิด เป็น จำนวน 82 ชนิด เนื่องจากพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์พบว่าเป็นชนิดพันธุ์ท้องถิ่นของประเทศไทย และมีการปรับสถานภาพชนิดพันธุ์ต่างถิ่นบางชนิดไปอยู่ในทะเบียนรายการ 1 2 และ 3

เอกสาร/เว็บไซต์อ้างอิง

- <http://www.onep.go.th/topics/book/โครงการติดตามประเมินผล-4>
- <http://chm-thai.onep.go.th/chm/alien/ias/index.html>

ความเพียงพอของการติดตามตรวจสอบเพื่อสนับสนุนการประเมิน

- มีการติดตามตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายนี้อย่างพอเพียง
- มีการติดตามตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายนี้เป็นบางส่วน (ครอบคลุมบางส่วนหรือบางหัวข้อ)
- ไม่มีระบบติดตามตรวจสอบ
- ไม่มีความจำเป็นต้องติดตามตรวจสอบเพื่อประเมินเป้าหมายนี้

เป้าหมายระดับชาติที่ 17 ภายใน พ.ศ. 2563 มีมาตรการจัดการชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานที่มีลำดับความสำคัญสูงและเส้นทางการแพร่ระบาดที่สำคัญ

ระดับการประเมินความก้าวหน้า

- ระดับ 5 เกินเป้าหมาย หรือบรรลุเป้าหมายได้ก่อนเวลาที่กำหนด
- ระดับ 4 บรรลุเป้าหมายได้ภายในเวลาที่กำหนด
- ระดับ 3 มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย
- ระดับ 2 ไม่มีความก้าวหน้า
- ระดับ 1 มีแนวโน้มตรงกันข้ามกับเป้าหมาย

วันที่ทำการประเมินแล้วเสร็จ

28 กุมภาพันธ์ 2562

ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน

- มีมาตรการจัดการชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานในระบบนิเวศที่สำคัญของประเทศ อย่างน้อย 5 ชนิด
- มีมาตรการ และ/หรือวิธีการที่สำคัญในการจัดการเส้นทางการแพร่ระบาดของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่เข้ามาในประเทศ

วิธีการประเมิน

พิจารณาจากการสืบค้นข้อมูล

เหตุผลในการประเมิน/การดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานที่มีลำดับความสำคัญสูงและเส้นทางการแพร่ระบาดที่สำคัญในประเทศไทย มีดังนี้

1) มาตรการป้องกัน ควบคุม และกำจัดชนิดพันธุ์ต่างถิ่น (พืช สัตว์ จุลินทรีย์) โดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ปรับปรุงมาตรการและแนวทางปฏิบัติใหม่โดยเพิ่มเติมแนวทางปฏิบัติสำหรับชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานที่ถูกระบุว่าเป็นชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่ใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สามารถส่งเสริมในเชิงเศรษฐกิจได้ รวมถึงการปรับปรุงทะเบียนชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่ควรป้องกัน ควบคุม กำจัดของประเทศไทย รายการที่ 1-4 ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน พร้อมทั้งเพิ่มเติมแนวทางการควบคุมหรือกำจัดชนิดพันธุ์ที่มีลำดับความสำคัญสูง ทั้งนี้ เพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติตามขั้นตอนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

2) (ร่าง) มาตรการป้องกัน ควบคุม และกำจัดชนิดพันธุ์ต่างถิ่น ประกอบด้วย 5 มาตรการ ได้แก่ มาตรการที่ 1 กำหนดนโยบาย แผน กฎหมาย และงบประมาณ มาตรการที่ 2 การบริหารจัดการชนิดพันธุ์ต่างถิ่น มาตรการที่ 3 การเฝ้าระวังและติดตามชนิดพันธุ์ต่างถิ่น มาตรการที่ 4 การสนับสนุนการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับชนิดพันธุ์ต่างถิ่น และมาตรการที่ 5 การเผยแพร่ สร้างความตระหนักและให้ความรู้ในเรื่องของชนิดพันธุ์ต่างถิ่น

3) (ร่าง) แนวทางการควบคุมหรือกำจัดชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่มีลำดับความสำคัญสูงของประเทศไทย จำแนกเป็น (1) ชนิดพันธุ์พืชต่างถิ่นที่มีลำดับความสำคัญสูง และ (2) ชนิดพันธุ์สัตว์ต่างถิ่นที่มีลำดับความสำคัญสูง มีแนวทางปฏิบัติ 4 แนวทาง ดังนี้

- 3.1) จัดทำทะเบียนจัดลำดับความสำคัญและกำหนดมาตรการเพื่อป้องกัน ควบคุมกำจัด และ/หรือใช้ประโยชน์ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นและชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานในพื้นที่อนุรักษ์พื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูงและในระบบนิเวศต่าง ๆ
- 3.2) รวบรวมศึกษาวิเคราะห์เส้นทาง และ/หรือวิธีการที่สำคัญในการแพร่ระบาดของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่เข้ามาในประเทศไทย การประเมินความเสี่ยงและดำเนินมาตรการในการจัดการเส้นทางและ/หรือวิธีการแพร่ระบาด
- 3.3) ส่งเสริมการศึกษาวิจัยด้านการนำชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน หรือมีแนวโน้มรุกรานไปใช้ประโยชน์
- 3.4) เผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการชนิดพันธุ์ต่างถิ่นและเสริมสร้างสมรรถนะให้กับหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนให้สามารถให้ข้อมูล ตรวจสอบ ป้องกัน เฝ้าระวัง ควบคุม และกำจัดชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานเส้นทางการเข้ามาของชนิดพันธุ์ต่างถิ่น และการลักลอบนำเข้าชนิดพันธุ์ต่างถิ่น

เอกสาร/เว็บไซต์อ้างอิง

- <http://www.gad.moi.go.th/cabnetpdf/2102611.pdf>

ระดับความเชื่อมั่นของการประเมิน

- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานที่ครอบคลุม
- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานบางส่วน
- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานที่มีข้อจำกัด

เหตุผลในการประเมินที่ระดับความเชื่อมั่นข้างต้น

หลักฐานมีเพียงบางส่วน

ความเพียงพอของการติดตามตรวจสอบเพื่อสนับสนุนการประเมิน

- มีการติดตามตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายนี้ได้อย่างพอเพียง
- มีการติดตามตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายนี้เป็นบางส่วน (ครอบคลุมบางส่วนหรือบางหัวข้อ)
- ไม่มีระบบติดตามตรวจสอบ
- ไม่มีความจำเป็นต้องติดตามตรวจสอบเพื่อประเมินเป้าหมายนี้

เป้าหมายระดับชาติที่ 18 ภายใน พ.ศ. 2564 มีกฎระเบียบตามหลักการระมัดระวังล่วงหน้าในการกำกับดูแลความปลอดภัยทางชีวภาพ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำไปประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงและพัฒนากฎระเบียบ ข้อบังคับ และกลไก เพื่อใช้ในการกำกับดูแลสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่เคลื่อนย้ายข้ามพรมแดน โดยให้สอดคล้องตามพันธกรณีของพิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ

ระดับการประเมินความก้าวหน้า

- ระดับ 5 เกินเป้าหมาย หรือบรรลุเป้าหมายได้ก่อนเวลาที่กำหนด
- ระดับ 4 บรรลุเป้าหมายได้ภายในเวลาที่กำหนด
- ระดับ 3 มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย
- ระดับ 2 ไม่มีความก้าวหน้า
- ระดับ 1 มีแนวโน้มตรงกันข้ามกับเป้าหมาย

วันที่ทำการประเมินแล้วเสร็จ

28 กุมภาพันธ์ 2562

ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน

- มีเครื่องมือ กลไก สำหรับประเทศในการกำกับดูแลด้านความปลอดภัยทางชีวภาพให้กับหน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
- มีแนวทางปฏิบัติที่ปรับปรุง และมีการใช้เครื่องมือ กลไก ในการกำกับดูแลเรื่องความปลอดภัยทางชีวภาพของเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ให้กับหน่วยงาน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องของประเทศไทย
- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำหลักการระมัดระวังล่วงหน้าในการกำกับดูแลความปลอดภัยทางชีวภาพไปประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงและพัฒนา กฎระเบียบ ข้อบังคับ และกลไก เพื่อใช้ในการกำกับดูแลสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่เคลื่อนย้ายข้ามพรมแดน

วิธีการประเมิน

พิจารณาจากการสืบค้นข้อมูล

เหตุผลในการประเมิน/การดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง

การบังคับใช้กฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมผลกระทบทางลบต่อความหลากหลายทางชีวภาพจากการใช้เทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ยังไม่ชัดเจน เนื่องจากยังไม่มีกฎหมายควบคุมโดยตรง อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานที่ผ่านมา มีการเสนอพระราชบัญญัติความปลอดภัยทางชีวภาพ แต่มีกรณีการต่อต้านจากเครือข่ายภาคประชาชน เกษตรกร นักวิชาการ จึงมีการยกเลิกการพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว

จากการสำรวจพบว่าประเทศไทยได้มีการปรับปรุง “แนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพสำหรับการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2559” ซึ่งคณะกรรมการเทคนิคด้านความปลอดภัยทางชีวภาพได้พัฒนาจากแนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพฯ ฉบับ พ.ศ. 2556 โดยปรับปรุงเนื้อหาให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ด้านความปลอดภัยทางชีวภาพขององค์กรสากลฉบับล่าสุด เช่น Guidelines for Research Involving Recombinant or Synthetic Nucleic Acid Molecules ฉบับ พ.ศ. 2559 ของสถาบันสุขภาพแห่งชาติ (National Institute of Health; NIH) และ Biosafety in Microbiological and Biomedical Laboratories ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 5 ของศูนย์ควบคุม

โรคติดต่อแห่งชาติประเทศสหรัฐอเมริกา (Centers for Disease Control and Prevention; CDC) เป็นต้น รวมถึงสอดคล้องกับกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องของประเทศไทยด้วย เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าการดำเนินงานด้านเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่จะมีความปลอดภัยทั้งต่อผู้ปฏิบัติงาน ชุมชนและสิ่งแวดล้อม และเพื่อให้ผู้ที่ดำเนินงานด้านเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ใช้เป็นแนวทางในการขออนุญาตการประเมินและแบ่งประเภทงานวิจัยตามระดับความเสี่ยง นอกจากนี้ยังมีการจัดทำและปรับปรุงแนวปฏิบัติในการกำกับดูแลเรื่องความปลอดภัยทางชีวภาพด้านอื่น ๆ อีกหลายฉบับ ดังนี้

- 1) **แนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพสำหรับการใช้จุลินทรีย์ดัดแปลงพันธุกรรมในสภาพควบคุมเพื่อใช้ในระดับโรงงานต้นแบบและอุตสาหกรรม ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2559** เพื่อเป็นแนวทางให้นักวิจัย ผู้ประกอบการ และผู้ตรวจประเมิน ที่ดำเนินการเกี่ยวกับจุลินทรีย์ดัดแปลงพันธุกรรม มีความเข้าใจถึงขั้นตอนการประเมินความปลอดภัย และสภาพควบคุมที่เหมาะสมสำหรับการปฏิบัติงาน ให้เกิดความปลอดภัยทั้งต่อผู้ปฏิบัติงาน ชุมชน และสิ่งแวดล้อม
- 2) **แนวทางปฏิบัติในการประเมินความปลอดภัยทางชีวภาพสำหรับพืชดัดแปลงพันธุกรรมแบบรวมยีนและผลิตภัณฑ์ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2558** เพื่อเป็นแนวทางในการประเมินความปลอดภัยทางชีวภาพของพืชดัดแปลงพันธุกรรมแบบรวมยีน (stacked gene) ซึ่งพัฒนาขึ้นจากการผสมข้าม (conventional breeding) ระหว่างพืชดัดแปลงพันธุกรรม พันธุ์พ่อ-แม่ ทั้งการประเมินความปลอดภัยทางชีวภาพด้านสิ่งแวดล้อมและด้านอาหาร และเพื่อเตรียมรับการใช้ประโยชน์จากพืชดัดแปลงพันธุกรรมแบบรวมยีน และผลิตภัณฑ์ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต
- 3) **แนวทางปฏิบัติการสร้างโรงเรือนทดลองสำหรับพืชดัดแปลงพันธุกรรม ฉบับ พ.ศ. 2556** โดยอิงตามหลักเกณฑ์ A Practical Guide to Containment: Plant Biosafety in Research Green Houses ซึ่งใช้หลักเกณฑ์จากหน่วยงานกำกับดูแลความปลอดภัยในการวิจัยและการใช้ประโยชน์สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมของสหรัฐอเมริกา และคู่มือการขออนุญาตนำเข้าและศึกษาทดลองพืชดัดแปลงพันธุกรรมของกรมวิชาการเกษตร ร่วมกับการประชุมผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลและแนวทางในการสร้างและพิจารณาโรงเรือนทดสอบในบริบทที่เหมาะสมกับประเทศไทย สำหรับผู้วิจัยและผู้ตรวจประเมินโครงการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่ต้องดำเนินการในโรงเรือนทดสอบ
- 4) **ร่างพระราชบัญญัติความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.** ซึ่งเป็นร่างกฎหมายที่อยู่ระหว่างยกร่าง โดยคณะกรรมการกฤษฎีกาความหลากหลายทางชีวภาพ ภายใต้คณะกรรมการคณะกรรมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ (กอช.) ซึ่งร่างดังกล่าวมีมาตราที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยทางชีวภาพด้วย

แม้ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายกำกับดูแลด้านความปลอดภัยทางชีวภาพโดยตรง แต่จากการจัดทำและปรับปรุงแนวทางปฏิบัติด้านความปลอดภัยทางชีวภาพและสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพดัดแปลงพันธุกรรมข้างต้น เป็นแนวทางที่จะนำไปสู่การปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับพันธกรณีของพิธีสารคาร์ตาเฮนาในบริบทต่าง ๆ ได้แก่ การใช้ในสภาพควบคุม การใช้เป็นอาหาร อาหารสัตว์ และการประเมินความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น

ส่วนการดำเนินการโดยนำหลักการระมัดระวังล่วงหน้าในการกำกับดูแลความปลอดภัยทางชีวภาพไปประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการเพาะเลี้ยงเซลล์ และกลไก เพื่อใช้ในการกำกับดูแลสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่เคลื่อนย้ายข้ามพรมแดน ใน พ.ศ. 2559 สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ ได้จัดทำ “โครงการจัดทำแนวทางระมัดระวังล่วงหน้าด้านความปลอดภัยทางชีวภาพเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน” เพื่อเป็นกรอบให้กับหน่วยงานผู้รับผิดชอบและหน่วยงานผู้เกี่ยวข้องได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการเพาะเลี้ยงเซลล์ในการกำกับดูแลพืชดัดแปลงพันธุกรรมที่เคลื่อนย้ายข้ามพรมแดนให้รองรับต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งในปัจจุบันการกำกับดูแลสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเฉพาะสำหรับการกำกับดูแล ซึ่งการกำกับดูแลพืชดัดแปลงพันธุกรรมจะอาศัยกฎหมายด้านพืชที่มีอยู่เดิม ได้แก่ พระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 ในการกำกับดูแลการเคลื่อนย้ายข้ามแดนพืชดัดแปลงพันธุกรรมเข้ามาในประเทศ และอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 กำกับดูแลการแสดงฉลากอาหารที่ได้จากข้าวโพดและถั่วเหลืองดัดแปลงพันธุกรรม อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังอาจอาศัยอำนาจตามกฎหมายฉบับอื่นที่ดูแลกิจกรรมหรือทรัพยากรพืชเป็นช่องทางในการกำกับดูแลพืชดัดแปลงพันธุกรรมได้ อาทิ พระราชบัญญัติส่งออกป้อนอกและนำเข้าในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้า และพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เป็นต้น แต่ปัจจุบันภาครัฐยังไม่เคยใช้อำนาจตามช่องทางดังกล่าวมาใช้ในการกำกับดูแลพืชดัดแปลงพันธุกรรมหรือกิจกรรมอื่นที่เกี่ยวข้อง

เอกสาร/เว็บไซต์อ้างอิง

- <http://www.onep.go.th/topics/book/โครงการติดตามประเมินผล-4>
- <http://www.biotec.or.th/biosafety/index.php/guideline/2-uncategorised>
- โครงการจัดทำแนวทางระมัดระวังล่วงหน้าด้านความปลอดภัยทางชีวภาพเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2559.

ระดับความเชื่อมั่นของการประเมิน

- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานที่ครอบคลุม
- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานบางส่วน
- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานที่มีข้อจำกัด

เหตุผลในการประเมินที่ระดับความเชื่อมั่นข้างต้น

หลักฐานมีเพียงบางส่วน

ความเพียงพอของการติดตามตรวจสอบเพื่อสนับสนุนการประเมิน

- มีการติดตามตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายนี้เพียงพอเพียง
- มีการติดตามตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายนี้เป็นบางส่วน (ครอบคลุมบางส่วนหรือบางหัวข้อ)
- ไม่มีระบบติดตามตรวจสอบ
- ไม่มีความจำเป็นต้องติดตามตรวจสอบเพื่อประเมินเป้าหมายนี้

เป้าหมายระดับชาติที่ 19 ภายใน พ.ศ. 2563 มีกลไก ภาวะเทียบในการให้อนุญาตเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นในหน่วยงานหลักของประเทศ

ระดับการประเมินความก้าวหน้า

- ระดับ 5 เกินเป้าหมาย หรือบรรลุเป้าหมายได้ก่อนเวลาที่กำหนด
- ระดับ 4 บรรลุเป้าหมายได้ภายในเวลาที่กำหนด
- ระดับ 3 มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย
- ระดับ 2 ไม่มีความก้าวหน้า
- ระดับ 1 มีแนวโน้มตรงกันข้ามกับเป้าหมาย

วันที่ทำการประเมินแล้วเสร็จ

28 กุมภาพันธ์ 2562

ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน

- มีและใช้กฎระเบียบที่เกี่ยวกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ในหน่วยงานหลักของประเทศที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรม
- มีกลไกการดำเนินงานเพื่อรองรับพันธกรณีของพิธีสารนาโงยาฯ
- มีการพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ที่ครอบคลุมทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง
- ร้อยละ 80 ของหน่วยงานหลักของประเทศที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรม มีการจัดทำหรือปรับปรุงกลไกการให้อนุญาตเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

วิธีการประเมิน

พิจารณาจากการสืบค้นข้อมูล

เหตุผลในการประเมิน/การดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง

ประเทศไทยมีกฎหมายและระเบียบที่มีการผนวกเรื่องการจัดการกำกับดูแลการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรม ดังนี้

- พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 เป็นการควบคุมยับยั้งไม่ให้มีการทำไม้ออกจากป่าและเร่งรัดการฟื้นฟูสภาพป่า
- พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 กำหนดเพื่อคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติเดิม มิให้ถูกทำลายหรือเปลี่ยนแปลงไป
- พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 มีการกำหนดการเข้าถึงการใช้ประโยชน์โดยการกำหนดบริเวณและการกระทำ ซึ่งกฎหมายฉบับนี้เน้นเรื่องการสงวนและคุ้มครองจึงไม่มีการบัญญัติเกี่ยวกับการแบ่งปันผลประโยชน์
- พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2535 เป็นการควบคุมการเข้าถึงและให้ความคุ้มครองพืช การขายนำเข้า หรือส่งออก เมล็ดพันธุ์ควบคุมเพื่อการค้า ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

- พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 เป็นการส่งเสริมให้มีการปรับปรุงพันธุ์และพัฒนาพันธุ์ ตลอดจนเพื่อการอนุรักษ์ และพัฒนาการใช้ประโยชน์พันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแล บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์พันธุ์พืชอย่างยั่งยืน
- พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542 กำหนดมาตรการคุ้มครองและส่งเสริมให้เอกชน ชุมชน และองค์กรเอกชนตระหนักถึงคุณค่าของภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยและสมุนไพร และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ พัฒนา และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน
- พระราชบัญญัติเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ. 2558 กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยและป้องกันอันตรายต่อสาธารณสุขที่เกิดจากเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ และปรับปรุงการควบคุมเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบแห่งตลอดจนแก้ไขเพิ่มเติมบทกำหนดโทษและอัตราค่าธรรมเนียมให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
- พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2559 กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่ได้มาหรือได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้ใช้ในการกระทำความผิด และปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับบทกำหนดโทษ อัตราค่าธรรมเนียม ค่าภาคหลวง และค่าบำรุงป่า
- ระเบียบคณะกรรมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการเข้าถึงทรัพยากรชีวภาพและการได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากทรัพยากรชีวภาพ พ.ศ. 2554 โดยกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการเข้าถึงทรัพยากรชีวภาพและการได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากทรัพยากรชีวภาพให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. 2535
- ระเบียบสภาวิจัยแห่งชาติว่าด้วยการอนุญาตให้นักวิจัยชาวต่างชาติเข้ามาทำการวิจัยในประเทศไทย พ.ศ. 2550

อย่างไรก็ตาม ในช่วงที่ผ่านมาได้มีการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ที่ครอบคลุมทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง 2 รายการ คือ (ร่าง) พระราชบัญญัติส่งเสริมและอนุรักษ์พันธุ์สัตว์พื้นเมือง พ.ศ. ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ประเภททรัพยากรสัตว์ และระเบียบของศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ เรื่องการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพที่เก็บรักษาอยู่ที่หน่วยงาน ซึ่งเมื่อรวมกับกฎหมายหรือระเบียบเดิมที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติแล้ว พบว่า ยังไม่ครอบคลุมทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง โดยยังขาดเรื่องของทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง รวมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น

นอกจากนี้ ได้มีการศึกษาเพื่อพัฒนาเครื่องมือ กลไก สำหรับการเข้าถึงทรัพยากรชีวภาพและการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมและยุติธรรม โดยหลักสำคัญการเข้าถึงทรัพยากรชีวภาพและการแบ่งปันผลประโยชน์ ได้แก่ การยินยอมโดยการแจ้งล่วงหน้า กำหนดเงื่อนไขที่ได้ตกลงร่วมกัน การแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเท่าเทียม และยุติธรรมมุ่งเน้นเพื่อการอนุรักษ์ กำหนดข้อตกลงการค้าขายโอนวัสดุ ภายใต้โครงการมีการจัดทำร่างอนุบัญญัติภายใต้ร่างพระราชบัญญัติความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. เพื่อเป็นมาตรฐานกลาง สำหรับการอนุรักษ์

ความหลากหลายทางชีวภาพ การเข้าถึง การใช้ประโยชน์ และการแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรม เพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพ และการมีส่วนร่วมของชุมชน ความคืบหน้าอยู่ระหว่างปรับปรุงแก้ไข ร่างพระราชบัญญัติความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. และ ร่างอนุบัญญัติ และมีการจัดทำ (ร่าง) กฎระเบียบ/ข้อบังคับระดับท้องถิ่น เรื่องการเข้าถึงทรัพยากรชีวภาพและการแบ่งปันผลประโยชน์ทรัพยากรพันธุกรรม เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับชุมชนในพื้นที่นำร่อง จัดทำกฎระเบียบ/ข้อบังคับระดับท้องถิ่นเรื่องการเข้าถึงทรัพยากรชีวภาพและการแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรมที่สอดคล้องตามหลักสากล และกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศ โดยมีการจัดทำทะเบียนทรัพยากรชีวภาพ และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องและแผนที่ (เบื้องต้น) มีการจัดตั้งคณะกรรมการคุ้มครองและดูแลการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ระดับชุมชน (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2561)

เอกสาร/เว็บไซต์อ้างอิง

- <http://www.onep.go.th/topics/book/โครงการติดตามประเมินผล-4>
- <https://sp.mahidol.ac.th/pdf/law/germs-toxin-58.PDF>
- <http://www.lbo.moph.go.th/rxthai/rxthai1/law/law01.pdf>
- <http://www.doa.go.th/pvp/images/stories/indexpvp2542/pvp2542.pdf>
- http://forestinfo.forest.go.th/Content/file/forest_low/forest-law2559.pdf
- http://www.acfs.go.th/km/download/act_plant_2535.pdf
- http://www.codi.or.th/downloads/laws/law/Laws_environment_agriculture-6.pdf
- เอกสารประกอบการประชุมเผยแพร่ผลการศึกษายกใต้โครงการศึกษาเพื่อพัฒนาเครื่องมือ กลไก สำหรับการเข้าถึงทรัพยากรชีวภาพและการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมและยุติธรรม. กลุ่มงานความมั่นคงทางชีวภาพ กองจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (เอกสารอัดสำเนา)

ระดับความเชื่อมั่นของการประเมิน

- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานที่ครอบคลุม
- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานบางส่วน
- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานที่มีข้อจำกัด

เหตุผลในการประเมินที่ระดับความเชื่อมั่นข้างต้น

หลักฐานมีเพียงบางส่วน

ความเพียงพอของการติดตามตรวจสอบเพื่อสนับสนุนการประเมิน

- มีการติดตามตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายนี้เพียงพอเพียง
- มีการติดตามตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายนี้เป็นบางส่วน (ครอบคลุมบางส่วนหรือบางหัวข้อ)
- ไม่มีระบบติดตามตรวจสอบ
- ไม่มีความจำเป็นต้องติดตามตรวจสอบเพื่อประเมินเป้าหมายนี้

เป้าหมายระดับชาติที่ 20 ภายใน พ.ศ. 2563 บูรณาการกลไกเพื่อบริหารจัดการการเข้าถึง แบ่งปันผลประโยชน์ และติดตามตรวจสอบการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรม

ระดับการประเมินความก้าวหน้า

- ระดับ 5 เกินเป้าหมาย หรือบรรลุเป้าหมายได้ก่อนเวลาที่กำหนด
- ระดับ 4 บรรลุเป้าหมายได้ภายในเวลาที่กำหนด
- ระดับ 3 มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย
- ระดับ 2 ไม่มีความก้าวหน้า
- ระดับ 1 มีแนวโน้มตรงกันข้ามกับเป้าหมาย

วันที่ทำการประเมินแล้วเสร็จ

28 กุมภาพันธ์ 2562

ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน

- มีการบูรณาการกลไกบริหารจัดการการเข้าถึง แบ่งปันผลประโยชน์ และติดตามตรวจสอบการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรม

วิธีการประเมิน

พิจารณาจากการสืบค้นข้อมูล

เหตุผลในการประเมิน/การดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง

กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ และติดตามตรวจสอบการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรม มีดังนี้

- พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2559 กำหนดมาตรการในการคุ้มครอง ป้องกัน และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและกำหนดให้มีการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นระบบและเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยกำหนดให้มีคณะกรรมการพิจารณาการใช้ประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ โดยต้องขออนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่
- พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 มุ่งเน้นคุ้มครองรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ เช่น พันธุ์ไม้และของป่า สัตว์ป่า ตลอดจนทิวทัศน์ป่าและภูเขา ให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติเดิม มิให้ถูกทำลายหรือเปลี่ยนแปลงไป เพื่ออำนวยประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่รัฐและประชาชนสืบไป
- พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2535 เป็นการควบคุมการเข้าถึงและให้การคุ้มครองพืชบางชนิด เช่น เมล็ดควบคุม พืชสงวน พืชอนุรักษ์ การห้ามขยายพันธุ์ที่ไม่ใช่การขยายพันธุ์โดยวิธีธรรมชาติ การรวบรวม ขยาย นำเข้า และส่งออก ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ต้องการให้มีการขึ้นทะเบียนพันธุ์พืช การรับรองพันธุ์พืช เพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีการคิดค้น และปรับปรุงพันธุ์พืชใหม่ๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ
- พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 กำหนดเงื่อนไข เรื่อง การเข้าถึงพันธุ์พืชทั่วไป พันธุ์พืชป่า พันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น และแบ่งปันผลประโยชน์ ได้แก่ (1) การเข้าถึงพันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไป พันธุ์พืชป่า เพื่อการปรับปรุงพันธุ์ ศึกษา ทดลอง หรือวิจัย เพื่อประโยชน์ทางการค้า ต้อง

ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่และทำข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์ (2) การเข้าถึงพันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไป พันธุ์พืชป่า ที่ไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ทางการค้า ให้แจ้งเป็นหนังสือตามแบบ (3) การเข้าถึงพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น เพื่อการปรับปรุงพันธุ์ ศึกษา ทดลอง หรือวิจัย เพื่อประโยชน์ทางการค้า ต้องทำข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์ ซึ่งการอนุญาตและทำข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มเกษตรกรหรือสหกรณ์ที่ได้รับหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่นเป็นผู้ทำนิติกรรมแทนชุมชน และจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการคุ้มครองพันธุ์พืชก่อน ผลประโยชน์ที่ได้รับจัดสรรตามสัดส่วนที่บัญญัติไว้

- **พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542** โดยกำหนดเรื่องการเข้าถึงภูมิปัญญาแพทย์แผนไทยและสมุนไพร ดังนี้ (1) ตำรับยาแผนไทย การใช้ประโยชน์เพื่อการค้าต้องขออนุญาต รวมถึงข้อจำกัดสิทธิและค่าตอบแทนให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ (2) ตำรับยาแผนไทยทั่วไปและตำราการแพทย์แผนไทยทั่วไป ผู้ใช้ไม่ต้องขออนุญาตเข้าถึง (3) ตำรายาแผนไทยส่วนบุคคลและตำราการแพทย์แผนไทยส่วนบุคคลต้องขออนุญาตต่อผู้ทรงสิทธิที่จดทะเบียน (4) สมุนไพรสำหรับสมุนไพรควบคุม การเข้าถึงเพื่อการค้าต้องได้รับอนุญาต (5) กรณีถิ่นกำเนิดของสมุนไพรที่ประกาศเป็นเขตพื้นที่คุ้มครองสมุนไพรแล้ว การเข้าใช้ประโยชน์จะต้องได้รับอนุญาตและปฏิบัติตามระเบียบที่กำหนด
- **พระราชกำหนดการประมง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560** กำหนดหลักเกณฑ์ในการควบคุมและเฝ้าระวัง การทำการประมงและการขนถ่ายสัตว์น้ำ การนำเข้าสัตว์น้ำ และการแจ้งข้อมูลการเข้าเทียบท่าของเรือประมงที่ไม่ใช่เรือประมงไทย มาตรการอนุรักษ์และบริหารจัดการการดำเนินการกับเรือประมง เครื่องมือทำการประมงและสัตว์น้ำหรือผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำที่เหมาะสมต่อการทำประมงแต่ละชนิด
- **พระราชบัญญัติเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ. 2558** โดยเชื้อโรค หมายถึง เชื้อจุลินทรีย์ สารชีวภาพและเชื้ออื่น ๆ ที่ทำให้เกิดโรคในคน ปศุสัตว์ สัตว์พาหนะ ส่วนพิษจากสัตว์ หมายถึง พิษที่เกิดจากสัตว์และทำให้เกิดภาวะที่ร่างกายทำงานไม่ปกติในคน ปศุสัตว์ สัตว์พาหนะ การเข้าถึงและการใช้ประโยชน์ ได้แก่ การผลิต นำเข้า ส่งออก ขยาย นำผ่านหรือมีไว้ในครอบครองเชื้อโรคและพิษจากสัตว์จะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดของกฎหมาย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระดับความเสี่ยงหรือความอันตรายของเชื้อโรคหรือพิษจากสัตว์นั้น ๆ โดยเชื้อโรคหรือพิษจากสัตว์ที่มีความเสี่ยงน้อยไม่ต้องแจ้งหรือขออนุญาต เชื้อโรคหรือพิษจากสัตว์ที่มีความเสี่ยงปานกลางต้องแจ้งเชื้อโรคหรือพิษจากสัตว์ที่มีความเสี่ยงสูงต้องขออนุญาตและห้ามดำเนินการใด ๆ กับเชื้อโรคหรือพิษจากสัตว์ที่มีความเสี่ยงสูงมาก มีการกำหนดอายุของหนังสือรับรองการแจ้งและใบอนุญาต รวมถึงการกำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่เพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับบทกำหนดโทษและอัตราค่าธรรมเนียมให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
- **ระเบียบคณะกรรมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ** ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการเข้าถึงทรัพยากรชีวภาพและการได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากทรัพยากรชีวภาพ พ.ศ. 2554 ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการเข้าถึงทรัพยากรชีวภาพและการได้รับผลประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพ ให้หน่วยงานของรัฐจัดทำข้อตกลงการเข้าถึงทรัพยากร

ชีวภาพ และการได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากทรัพยากรชีวภาพระหว่างหน่วยงานของรัฐกับผู้ได้รับอนุญาตนั้น

- ระเบียบสภาวิจัยแห่งชาติว่าด้วยการอนุญาตให้นักวิจัยชาวต่างชาติเข้ามาทำการวิจัยในประเทศไทย พ.ศ. 2550
- ร่างพระราชบัญญัติความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. ซึ่งเป็นร่างกฎหมายที่อยู่ระหว่างยกร่าง โดยคณะอนุกรรมการกฎหมายความหลากหลายทางชีวภาพ ภายใต้คณะกรรมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ (กocz.) ซึ่งร่างดังกล่าวมีมาตราที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์

นอกจากนี้ ยังได้มีการพัฒนาแนวคิดเรื่อง Community-ABS (C-ABS) ที่เน้นให้ชุมชนเป็นผู้ดูแลทรัพยากรชีวภาพได้รับการแบ่งปันผลประโยชน์ทั้งที่เป็นรูปตัวเงินและไม่ใช่ตัวเงินบนพื้นฐานความเป็นธรรม และถูกต้อง

เอกสาร/เว็บไซต์อ้างอิง

- <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/067/1.PDF>
- <https://sp.mahidol.ac.th/pdf/law/germs-toxin-58.PDF>
- <http://www.lbo.moph.go.th/rxthai/rxthai1/law/law01.pdf>
- <http://www.doa.go.th/pvp/images/stories/indexpvp2542/pvp2542.pdf>
- http://forestinfo.forest.go.th/Content/file/forest_low/forest-law2559.pdf
- http://www.acfs.go.th/km/download/act_plant_2535.pdf
- http://www.codi.or.th/downloads/laws/law/Laws_environment_agriculture-6.pdf
- <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2554/E/026/8.PDF>

ระดับความเชื่อมั่นของการประเมิน

- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานที่ครอบคลุม
- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานบางส่วน
- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานที่มีข้อจำกัด

เหตุผลในการประเมินที่ระดับความเชื่อมั่นข้างต้น

หลักฐานมีเพียงบางส่วน

ความเพียงพอของการติดตามตรวจสอบเพื่อสนับสนุนการประเมิน

- มีการติดตามตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายนี้เพียงพอเพียง
- มีการติดตามตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายนี้เป็นบางส่วน (ครอบคลุมบางส่วนหรือบางหัวข้อ)
- ไม่มีระบบติดตามตรวจสอบ
- ไม่มีความจำเป็นต้องติดตามตรวจสอบเพื่อประเมินเป้าหมายนี้

เป้าหมายระดับชาติที่ 21 ภายใน พ.ศ. 2564 ประชาคมวิจัยและชุมชนท้องถิ่นมีการจัดทำกลไกและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรม

ระดับการประเมินความก้าวหน้า

- ระดับ 5 เกินเป้าหมาย หรือบรรลุเป้าหมายได้ก่อนเวลาที่กำหนด
- ระดับ 4 บรรลุเป้าหมายได้ภายในเวลาที่กำหนด
- ระดับ 3 มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย
- ระดับ 2 ไม่มีความก้าวหน้า
- ระดับ 1 มีแนวโน้มตรงกันข้ามกับเป้าหมาย

วันที่ทำการประเมินแล้วเสร็จ

28 กุมภาพันธ์ 2562

ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน

- มีการจัดทำกลไกและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรมในประชาคมวิจัยและชุมชนท้องถิ่น

วิธีการประเมิน

พิจารณาจากการสืบค้นข้อมูล

เหตุผลในการประเมิน/การดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ ได้พัฒนา “ธนาคารความหลากหลายทางชีวภาพระดับชุมชน (Community Bio bank)” ที่เน้นการมีส่วนร่วมและได้รับการยินยอมจากชุมชน การแบ่งปันผลประโยชน์ที่เท่าเทียมกันผ่านเครือข่ายและความร่วมมือทั้งของชุมชน เครือข่ายเยาวชน องค์กรปกครองท้องถิ่น หน่วยงานวิชาการที่จะคอยเสริมความรู้อและพัฒนาทรัพยากรเหล่านั้นให้เกิดคุณค่าและมีมูลค่าขึ้นมา โดย Community Bio bank เป็นคลังสำรองของชุมชนเก็บทรัพยากรพันธุกรรมประจำท้องถิ่น (Genetic Resources) เป็นศูนย์กลางข้อมูลด้านทรัพยากรชุมชนและประเทศแล้ว ยังสามารถพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ขนาดเล็กด้านความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับคนเมือง ถือเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ชุมชนและประวัติศาสตร์วัฒนธรรมกับทรัพยากรท้องถิ่น เป็นพื้นที่สาธารณะที่ชุมชนมีส่วนร่วมและมีสิทธิใช้ประโยชน์จากการยินยอมของคนในชุมชน เกิดการปกป้องคุ้มครองทรัพยากรท้องถิ่น นำไปสู่การค้นหาอัตลักษณ์และดำเนินการด้านการจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ตัวอย่างกรณีการรวบรวมพันธุ์กล้วย โดยร่วมกันกับสถานีวิจัยปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา โดยมีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เป็นพันธมิตรแลกเปลี่ยนข้อมูลและทำงานรวมไปถึงการพัฒนาในแปลงสำรอง ณ สวนพฤกษศาสตร์ อำเภอมะแมร์ม จังหวัดเชียงใหม่ ช่วยรวบรวมข้อมูลกล้วย ตั้งแต่คุณสมบัติพันธุ์กล้วยที่นำมาสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ พร้อมกันนั้นยังได้เปิดธนาคารความหลากหลายทางชีวภาพระดับชุมชน เช่น การรวบรวมพันธุ์กล้วย จังหวัดลำพูน พร้อมกันกับจัดทำแผนบูรณาการ จังหวัดลำพูน โดยร่วมกับปราชญ์ชาวบ้าน และนักวิจัย อีกทั้ง ได้มีการพัฒนาแนวคิดเรื่อง Community-ABS (C-ABS) ที่เน้นให้ชุมชนเป็นผู้ดูแลทรัพยากรชีวภาพได้รับการแบ่งปันผลประโยชน์ทั้งที่เป็นรูปตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงินบนพื้นฐานความเป็นธรรมและถูกต้อง

นอกจากนี้ ยังสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านทรัพยากรพันธุกรรมทั้งในและต่างประเทศ 25 หน่วยงาน โดยมีการจัดกิจกรรมประชุมวิชาการ และเข้าร่วมงานประชุมและนิทรรศการในต่างประเทศ โดยในประเทศไทยมีความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยราชภัฏที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพ จำนวน 38 แห่งทั่วประเทศ เพื่อพัฒนาความรู้ในชุมชนท้องถิ่นและขยายวงในเรื่องการจัดทำธนาคารความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนให้กระจายทั่วประเทศได้รวดเร็วขึ้น

เอกสาร/เว็บไซต์อ้างอิง

- <https://cloud.forest.go.th/index.php/s/XXpZv5ws674O0V4#pdfviewer>

ระดับความเชื่อมั่นของการประเมิน

- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานที่ครอบคลุม
- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานบางส่วน
- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานที่มีข้อจำกัด

เหตุผลในการประเมินที่ระดับความเชื่อมั่นข้างต้น

การสำรวจข้อมูลอยู่ในกลุ่มเป้าหมายที่จำกัด

ความเพียงพอของการติดตามตรวจสอบเพื่อสนับสนุนการประเมิน

- มีการติดตามตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายนี้เพียงพอเพียง
- มีการติดตามตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายนี้เป็นบางส่วน (ครอบคลุมบางส่วนหรือบางหัวข้อ)
- ไม่มีระบบติดตามตรวจสอบ
- ไม่มีความจำเป็นต้องติดตามตรวจสอบเพื่อประเมินเป้าหมายนี้

เป้าหมายระดับชาติที่ 22 ภายใน พ.ศ. 2564 มีมาตรการและกลไกการนำผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่ได้จากผลิตภัณฑ์ชีวภาพกลับคืนสู่แหล่งกำเนิดชีวภาพเพื่อสนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

ระดับการประเมินความก้าวหน้า

- ระดับ 5 เกินเป้าหมาย หรือบรรลุเป้าหมายได้ก่อนเวลาที่กำหนด
- ระดับ 4 บรรลุเป้าหมายได้ภายในเวลาที่กำหนด
- ระดับ 3 มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย
- ระดับ 2 ไม่มีความก้าวหน้า
- ระดับ 1 มีแนวโน้มตรงกันข้ามกับเป้าหมาย

วันที่ทำการประเมินแล้วเสร็จ

28 กุมภาพันธ์ 2562

ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน

- มีมาตรการและกลไกการนำผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่ได้จากผลิตภัณฑ์ชีวภาพกลับคืนสู่แหล่งกำเนิดชีวภาพเพื่อสนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

วิธีการประเมิน

พิจารณาจากการสืบค้นข้อมูล

เหตุผลในการประเมิน/การดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง

ประเทศไทยมีการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานและบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กำหนดยุทธศาสตร์สำคัญในการใช้ประโยชน์และอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนไว้ 3 ประการ ได้แก่ (1) สร้างความเข้มแข็งให้เศรษฐกิจชุมชนภาคธุรกิจ (2) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ และ (3) จัดทำฐานข้อมูลและองค์ความรู้ความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อการปกป้องคุ้มครอง อนุรักษ์และการใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ หนึ่งใน การสร้างความเข้มแข็งให้เศรษฐกิจชุมชนนั้น มีกลยุทธ์ที่สำคัญประการหนึ่งคือการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจจากการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ และนำผลตอบแทนทางเศรษฐกิจมาสนับสนุนการอนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพระบบนิเวศในชุมชนและท้องถิ่น ปัจจุบัน มีกรณีชุมชนซึ่งดำเนินการตามมาตรการนี้ เช่น การเก็บเงินจากการขายผลิตภัณฑ์จากฐานชีวภาพ 1 บาทต่อ 1 ชิ้น หรือกำหนดเป็นสัดส่วนของกำไรจะนำเข้ากองทุนอนุรักษ์ของชุมชน แต่ยังไม่กว้างขวางนัก

สำหรับการนำผลตอบแทนมาสนับสนุนการอนุรักษ์นั้น มีการดำเนินการในลักษณะอื่น ๆ โดยเฉพาะการใช้มาตรการจ่ายค่าตอบแทนการให้บริการของระบบนิเวศ (Payment for Ecosystem Services: PES) ซึ่งมีกรณีอาสาสมัครและผู้ประกอบการท่องเที่ยว สนับสนุนชุมชน ชมรมอนุรักษ์ป่าชายเลน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการดูแลทรัพยากรชายฝั่ง การจัดการน้ำเสีย และดูแลความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ กรณีการประปาภูมิภาคซึ่งเป็นผู้ได้รับประโยชน์จากบริการระบบนิเวศต้นน้ำ สนับสนุนชุมชนท้องถิ่นด้วยการจ่ายค่าตอบแทนในการสร้างฝายชะลอน้ำ ดูแลรักษาฝาย ทำแนวกันไฟ ลาดตระเวนป้องกันไฟป่า การปลูกและดูแลต้นไม้

นอกจากนี้ ยังมีกรณีกรณีให้นักท่องเที่ยวได้ร่วมกับชุมชนทำกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อการอนุรักษ์คุ้มครองและฟื้นฟูแนวปะการัง มีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ โดยเน้นการมีส่วนร่วมกับภาคการศึกษา ภาคเอกชน และประชาชน เช่น โครงการทำความสะอาดแนวปะการัง (บ้านปลา) โครงการติดตั้งทุ่นผูกเรือ โครงการฟื้นฟูแนวปะการัง และระบบนิเวศอื่นที่เกี่ยวข้อง กิจกรรมด้านอนุรักษ์เผยแพร่ความรู้สร้างความตระหนักให้กับเยาวชนในโอกาสต่าง ๆ เช่น วันเด็ก วันทะเลโลก ฯลฯ ทั้งนี้ จะมีการอบรมอาสาสมัครนักดำน้ำเพื่อร่วมกิจกรรมที่จำเป็นต้องมีทักษะในการดำน้ำลึก รวมทั้งมีการอบรมอาสาสมัครในการสำรวจสถานภาพแนวปะการัง (Reef Watch) เพื่อให้มีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังสามารถตรวจตราสภาพแนวปะการัง

เอกสาร/เว็บไซต์อ้างอิง

- http://www.bedo.or.th/bedo/backend/upload/content/2018_03/1520496784_7221.pdf
- <https://www.dmcr.go.th/miniprojects/50/19898>

ระดับความเชื่อมั่นของการประเมิน

- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานที่ครอบคลุม
- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานบางส่วน
- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานที่มีข้อจำกัด

เหตุผลในการประเมินที่ระดับความเชื่อมั่นข้างต้น

หลักฐานมีเพียงบางส่วน

ความเพียงพอของการติดตามตรวจสอบเพื่อสนับสนุนการประเมิน

- มีการติดตามตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายนี้เพียงอย่างเดียว
- มีการติดตามตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายนี้เป็นบางส่วน (ครอบคลุมบางส่วนหรือบางหัวข้อ)
- ไม่มีระบบติดตามตรวจสอบ
- ไม่มีความจำเป็นต้องติดตามตรวจสอบเพื่อประเมินเป้าหมายนี้

เป้าหมายระดับชาติที่ 23 ภายใน พ.ศ. 2564 มีกลไกในการบูรณาการและเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพและองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ระดับการประเมินความก้าวหน้า

- ระดับ 5 เกินเป้าหมาย หรือบรรลุเป้าหมายได้ก่อนเวลาที่กำหนด
- ระดับ 4 บรรลุเป้าหมายได้ภายในเวลาที่กำหนด
- ระดับ 3 มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย
- ระดับ 2 ไม่มีความก้าวหน้า
- ระดับ 1 มีแนวโน้มตรงกันข้ามกับเป้าหมาย

วันที่ทำการประเมินแล้วเสร็จ

28 กุมภาพันธ์ 2562

ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน

- มีระบบฐานข้อมูลทางวิทยาศาสตร์สนับสนุนการกำหนดนโยบายและแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพ
- สัดส่วนนักอนุกรมวิธานประจำอยู่ในหน่วยงานที่ปฏิบัติงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพเพิ่มขึ้น
- มีกลไกในการบูรณาการและเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพ
- มีองค์กรกลางในการขับเคลื่อนและใช้ประโยชน์ฐานข้อมูลที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

- เชื่อมโยงและขยายเครือข่ายกลไกการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ครอบคลุมทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- มีกลไกการนำองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาใช้กำหนดนโยบายและแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพ

วิธีการประเมิน

พิจารณาจากการสืบค้นข้อมูล

เหตุผลในการประเมิน/การดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง

ความก้าวหน้าในการดำเนินงานทั้งการพัฒนากระบวนข้อมูลทางวิทยาศาสตร์สนับสนุนการกำหนดนโยบายและแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพ และมีการพัฒนาศักยภาพนักอนุกรมวิธานด้านความหลากหลายทางชีวภาพ สำหรับข้อมูลสัณฐานนักอนุกรมวิธานประจำอยู่ในหน่วยงานต่าง ๆ ที่ชัดเจน ซึ่งสรุปได้ว่าการดำเนินงานด้านการจัดการองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดนโยบายและแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพ มีความก้าวหน้าแต่ยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นกลไกหนึ่งในการบูรณาการและเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพ แต่อย่างไรก็ตามฐานข้อมูลดังกล่าวอาจจะยังไม่ครอบคลุมทุกฐานข้อมูล จึงยังไม่บรรลุตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ รวมถึงยังไม่มีข้อมูลที่เชื่อมโยงถึงการนำไปใช้ประโยชน์ ซึ่งสรุปได้ว่า การดำเนินงานด้านการจัดการองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดนโยบายและแผนด้านความหลากหลายทางชีวภาพ มีความก้าวหน้าแต่ยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้

การขับเคลื่อนและใช้ประโยชน์ฐานข้อมูลที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพนั้น ยังไม่มีองค์กรกลางในการดำเนินงานที่ชัดเจน อย่างไรก็ตาม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้เริ่มการขับเคลื่อนการดำเนินงาน โดยหารือแนวทางการดำเนินงานร่วมกับสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) ดังนั้นเป้าหมายการมีองค์กรกลางในการขับเคลื่อนและใช้ประโยชน์ฐานข้อมูลที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนแต่ยังอยู่ในระดับที่มีโอกาสบรรลุเป้าหมาย โดยจะต้องเพิ่มมาตรการเพื่อขับเคลื่อนให้บรรลุเป้าหมาย

หน่วยงานภายในประเทศมีหลายหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการรวบรวมฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพ ได้แก่ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมมลพิษ กรมวิชาการเกษตร กรมประมง กรมส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กรมการข้าว กรมปศุสัตว์ กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) องค์การสวนพฤกษศาสตร์ องค์การสวนสัตว์ในพระบรมราชูปถัมภ์ องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา สวนหลวง ร.9 ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยตอนล่าง สถาบันคันคว่าและพัฒนาระบบนิเวศเกษตร มูลนิธิโลกสีเขียว และกองทุนสัตว์ป่าโลก (ประเทศไทย) เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ฐานข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้ยังเป็นการบริหารจัดการโดยหน่วยงานต่าง ๆ ยังไม่มีองค์กรกลางในการขับเคลื่อนและใช้ประโยชน์ฐานข้อมูลที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์

การเชื่อมโยงและขยายเครือข่ายกลไกการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านความหลากหลายทางชีวภาพให้ครอบคลุมทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่มีอยู่ได้นำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ตามมาตรา 18 วรรค 3 ของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ได้กำหนดวิธีการในการจัดตั้งกลไกการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เพื่อส่งเสริมและเอื้ออำนวยความร่วมมือทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การถ่ายทอดข้อมูล ความเชี่ยวชาญทางด้านเทคนิค ตลอดจนเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในฐานะหน่วยงานประสานงานกลาง ได้จัดทำเว็บไซต์กลไกการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารความหลากหลายทางชีวภาพ (Clearing House Mechanism) ซึ่งนอกจากจะเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านความหลากหลายทางชีวภาพต่าง ๆ แล้ว ยังมีการเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลของหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่

- ระบบฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
- ระบบจัดการฐานความรู้ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ กรมป่าไม้
- ระบบฐานข้อมูลทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน)
- ระบบฐานข้อมูลกลางและมาตรฐานข้อมูลทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
- ฐานข้อมูลพรรณไม้ องค์การสวนพฤกษศาสตร์
- ฐานข้อมูลกระป๋องนานาชาติ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ฐานข้อมูลแมลงเศรษฐกิจ กรมส่งเสริมการเกษตร

นอกจากนี้ ยังพบว่ายังมีอีกหลายหน่วยงานที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพ แต่อย่างไรก็ตามการเชื่อมโยงข้อมูลยังอยู่ตามเว็บไซต์ของหน่วยงานเท่านั้น

ยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นด้านความหลากหลายทางชีวภาพ กำหนดขึ้นเพื่อการอนุรักษ์ ฟื้นฟู พัฒนาและนำไปสู่การใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างชาญฉลาด เพื่อธำรงรักษาระบบนิเวศ และผดุงความสมบูรณ์พูนผลให้ยั่งยืน โดยใช้ยุทธศาสตร์การวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อชี้นำ สนับสนุนและขับเคลื่อนให้มีการนำผลวิจัยในการรักษาและเสริมสร้างความอุดมสมบูรณ์ของความหลากหลายทางชีวภาพให้เป็นฐานที่มั่นคงของการดำรงชีวิตของคนไทยควบคู่กับการวิจัยเพื่อเพิ่มคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพ และนำมาใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประเทศไทยอย่างยั่งยืน รวมทั้งสร้างกลไกการเข้าถึงการแบ่งปันผลประโยชน์จากการพัฒนาความหลากหลายทางชีวภาพที่มีความยุติธรรมและเท่าเทียมให้กับประเทศ ตลอดจนพัฒนาคุณค่าเพื่อใช้ประโยชน์ ทั้งในเชิงเศรษฐกิจระดับชุมชนและระดับประเทศ

เอกสาร/เว็บไซต์อ้างอิง

- <http://www.onep.go.th/topics/book/โครงการติดตามประเมินผล-4>
- http://chm-thai.onep.go.th/chm/links_3.html
- <http://chm-thai.onep.go.th/chm/datalink/>

ระดับความเชื่อมั่นของการประเมิน

- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานที่ครอบคลุม
- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานบางส่วน
- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานที่มีข้อจำกัด

เหตุผลในการประเมินที่ระดับความเชื่อมั่นข้างต้น

มีหลักฐานที่สามารถสะท้อนสถานการณ์ได้ชัดเจน

ความเพียงพอของการติดตามตรวจสอบเพื่อสนับสนุนการประเมิน

- มีการติดตามตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายนี้ได้อย่างพอเพียง
- มีการติดตามตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายนี้เป็นบางส่วน (ครอบคลุมบางส่วนหรือบางหัวข้อ)
- ไม่มีระบบติดตามตรวจสอบ
- ไม่มีความจำเป็นต้องติดตามตรวจสอบเพื่อประเมินเป้าหมายนี้

เป้าหมายระดับชาติที่ 24 ภายใน พ.ศ. 2564 มีฐานข้อมูลเฉพาะเรื่องด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่มีลำดับความสำคัญสูง

ระดับการประเมินความก้าวหน้า

- ระดับ 5 เกินเป้าหมาย หรือบรรลุเป้าหมายได้ก่อนเวลาที่กำหนด
- ระดับ 4 บรรลุเป้าหมายได้ภายในเวลาที่กำหนด
- ระดับ 3 มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย
- ระดับ 2 ไม่มีความก้าวหน้า
- ระดับ 1 มีแนวโน้มตรงกันข้ามกับเป้าหมาย

วันที่ทำการประเมินแล้วเสร็จ

28 กุมภาพันธ์ 2562

ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน

- จำนวนฐานข้อมูลและทะเบียนแห่งชาติเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือความรู้พื้นบ้านที่สนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน
- มีฐานข้อมูลเฉพาะเรื่องในประเด็นด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่มีลำดับความสำคัญสูง

วิธีการประเมิน

พิจารณาจากการสืบค้นข้อมูล

เหตุผลในการประเมิน/การดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง

ประเทศไทยมีการจัดทำฐานข้อมูลทะเบียนแห่งชาติเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นและความรู้พื้นบ้าน เช่น ภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก นอกจากนี้ ยังมีการรวบรวมภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ โดยเก็บรวบรวมในรูปแบบของสารานุกรม อีกทั้ง หน่วยงานแต่ละภาคส่วนมีการจัดเก็บข้อมูล ฐานข้อมูลเฉพาะเรื่องในประเด็นด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่มีลำดับความสำคัญสูง ดังนี้

- **ฐานข้อมูลพรรณไม้** รวบรวมข้อมูลทางด้านพืช หรือพรรณไม้ที่มีจัดแสดงอยู่ในสวนพฤกษศาสตร์ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พรรณไม้ต่าง ๆ ที่ถูกเก็บรักษาตัวอย่างไว้เป็นตัวอย่างพรรณไม้แห้ง พรรณไม้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหนังสือที่ทางองค์การสวนพฤกษศาสตร์เป็นผู้ตีพิมพ์ และพรรณไม้จากแหล่งข้อมูลอื่นทั่วไป โดยปัจจุบันองค์การได้จัดแบ่งข้อมูลที่มีทั้งหมดเป็นฐานข้อมูลที่แยกกันออกไปตามวิธีการจัดเก็บและแหล่งที่มา ซึ่งฐานข้อมูลทั้งหมดที่มีประกอบด้วย ฐานข้อมูลพรรณไม้มีชีวิต ฐานข้อมูลตัวอย่างพรรณไม้แห้ง ฐานข้อมูลพฤกษศาสตร์พื้นบ้าน และฐานข้อมูลพรรณไม้ที่ถูกคุกคาม
- **ฐานข้อมูลเกาะในประเทศไทย** เกาะเป็นแหล่งรวมของความหลากหลายอย่างแท้จริง ชนิดพันธุ์ที่เข้ามาอยู่อาศัยในเกาะมีที่มาหลายวิธี เช่น ล่องลอยมากับกระแสน้ำ ซึ่งชนิดพันธุ์ถูกจำกัดอยู่บนพื้นที่เล็ก ๆ ในช่วงเวลานานผ่านไป การแบ่งแยกทำให้เกิดแรงผลักดันการวิวัฒนาการเป็นพิเศษ มีการพัฒนาแหล่งพันธุกรรมที่โดดเด่นและแตกแขนงขยายเป็นชนิดพันธุ์พิเศษขึ้นจำนวนมาก โดยเป็นชนิดพันธุ์ที่มีลักษณะใหม่ทั้งหมดและมีการปรับตัวต่างไปจากปกติ เช่น มีขนาดยักษ์ แคระแกรน หรือสูญเสียนกไก การป้องกันตัวและการแพร่กระจายความหลากหลายทางพันธุกรรม และขนาดประชากรมักมีแนวโน้มถูกจำกัดให้ชนิดพันธุ์อยู่กันแน่นหนาในพื้นที่จำกัดขนาดเล็กอยู่เสมอ
- **ระบบฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพ** จากการศึกษาและออกแบบระบบการจัดทำฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพ 6 ระบบ คือ แมลงป่าไม้ จุลชีววิทยาป่าไม้และเห็ดรา พันธุ์พืช ภูมิอากาศและการเติบโตของพันธุ์พืช ดิน และพันธุกรรมไม้ป่า ได้มีการนำผลลัพธ์จากการศึกษามาจัดทำโปรแกรมประยุกต์ เพื่อใช้สำหรับเก็บข้อมูล ค้นหา ประมวลผลงานทางด้านวิชาการป่าไม้ สามารถแสดงผลทั้งรูปแบบของระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร (Management Information System: MIS) และรูปแบบของข้อมูลภูมิสารสนเทศ (Geo-graphic Information System: GIS) เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางวิชาการป่าไม้สู่สาธารณชน

นอกจากนี้ **แผนปฏิรูปประเทศด้านความหลากหลายทางชีวภาพ** ได้กำหนดตัวชี้วัดให้มีฐานข้อมูลกลางที่สามารถประมวลผลในจุดเดียว มีการรวมศูนย์ข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่มีความสำคัญต่อประเทศในทุกมิติ และมีกลไกการเชื่อมโยงระบบข้อมูลเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานอนุรักษ์ และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน รวมถึงมีระบบทะเบียนข้อมูลเพื่อปกป้องและคุ้มครองสิทธิในทรัพยากร องค์ความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งกำหนดกรอบระยะเวลาดำเนินงานระหว่าง พ.ศ. 2561-2565 โดยมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

- จัดลำดับความสำคัญของข้อมูลทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพที่มีอยู่ในปัจจุบันที่มีความสำคัญต่อประเทศ จัดทำรายละเอียดในแต่ละชนิดพันธุ์ให้ครอบคลุมทุกมิติ และจัดตั้ง node ข้อมูลในแต่ละกลุ่มโดยแบ่งข้อมูลเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ (1) ชนิดพันธุ์ที่มีศักยภาพและเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ และชนิดพันธุ์ที่มีความสำคัญ ควรปกป้องรักษาไว้จากการเข้าถึงและลักลอบใช้ประโยชน์จากภายนอกโดยเฉพาะต่างชาติ (2) ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามของประเทศไทยซึ่งอยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ไปจากประเทศไทยและชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศ

- ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล (data verification) อย่างต่อเนื่อง มีการติดตามประเมินผลและทำให้มีความยั่งยืน (maintain, evaluate, and sustain) เพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้องและเป็นปัจจุบัน
- จัดให้มีศูนย์ข้อมูลกลางด้านความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่มีอยู่กระจายตามหน่วยงานและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสาร/เว็บไซต์อ้างอิง

- <http://www.onep.go.th/topics/book/โครงการติดตามประเมินผล-4>
- <http://www.qsbg.org/Database/plantdb/lcd/>
- https://km.dmcr.go.th/th/c_52/d_1116
- <http://web3.dnp.go.th/bio/about.php>

ระดับความเชื่อมั่นของการประเมิน

- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานที่ครอบคลุม
- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานบางส่วน
- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานที่มีข้อจำกัด

เหตุผลในการประเมินที่ระดับความเชื่อมั่นข้างต้น

หลักฐานมีเพียงบางส่วน

ความเพียงพอของการติดตามตรวจสอบเพื่อสนับสนุนการประเมิน

- มีการติดตามตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายนี้อย่างพอเพียง
- มีการติดตามตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายนี้เป็นบางส่วน (ครอบคลุมบางส่วนหรือบางหัวข้อ)
- ไม่มีระบบติดตามตรวจสอบ
- ไม่มีความจำเป็นต้องติดตามตรวจสอบเพื่อประเมินเป้าหมายนี้

เป้าหมายระดับชาติที่ 25 ภายใน พ.ศ. 2564 เทศบาลทุกระดับมีการจัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพในเมืองอย่างเป็นระบบ

ระดับการประเมินความก้าวหน้า

- ระดับ 5 เกินเป้าหมาย หรือบรรลุเป้าหมายได้ก่อนเวลาที่กำหนด
- ระดับ 4 บรรลุเป้าหมายได้ภายในเวลาที่กำหนด
- ระดับ 3 มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย
- ระดับ 2 ไม่มีความก้าวหน้า
- ระดับ 1 มีแนวโน้มตรงกันข้ามกับเป้าหมาย

วันที่ทำการประเมินแล้วเสร็จ

28 กุมภาพันธ์ 2562

ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน

- จำนวนเทศบาลที่มีการจัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพในเมือง

วิธีการประเมิน

พิจารณาจากการสืบค้นข้อมูล

เหตุผลในการประเมิน/การดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง

จากการสำรวจ พบว่า เทศบาลที่มีการจัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพในเมือง จากการที่ความหลากหลายทางชีวภาพเป็นส่วนหนึ่งที่สนับสนุนการเจริญเติบโตของเมือง และนำมาซึ่งคุณภาพชีวิตของประชาชนในเมือง จำนวนเทศบาลที่มีการจัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพในเมือง ได้แก่ กรุงเทพมหานคร เทศบาลนครเชียงใหม่ เทศบาลนครเชียงราย เทศบาลเมืองกระบี่ เทศบาลเมืองศรีสะเกษ เทศบาลนครพิษณุโลก เทศบาลนครนครสวรรค์ และเทศบาลนครสกลนคร โดยกรุงเทพมหานครมีการจัดเก็บข้อมูลพื้นที่สีเขียวและจำนวนชนิดพันธุ์นก เทศบาลนครเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่มีการจัดเก็บข้อมูลพื้นที่สีเขียว และจัดทำระบบนิเวศเมือง เทศบาลนครเชียงราย จังหวัดเชียงราย เน้นการดำเนินงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพ พื้นที่สีเขียว จัดทำระบบนิเวศเมือง ป่า และพื้นที่ชุ่มน้ำ เทศบาลเมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่จัดเก็บข้อมูลพื้นที่สีเขียว เทศบาลเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษจัดเก็บข้อมูลพืชพื้นถิ่นและสัตว์ในพื้นที่ เทศบาลนครพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลกจัดทำทะเบียนพันธุ์ไม้ ทั้งพันธุ์ไม้ใหญ่ในชุมชน พันธุ์ไม้ใหญ่ในเขตเทศบาลการสำรวจและจัดเก็บข้อมูลเพื่อจัดทำฐานข้อมูลพันธุ์พืชพื้นถิ่นสัตว์ภายในเขตเทศบาล เทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์จัดทำข้อมูลพืชพื้นถิ่น เทศบาลนครสกลนคร จังหวัดสกลนครจัดทำข้อมูลพืชพื้นถิ่น และพื้นที่สีเขียว (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2556)

เอกสาร/เว็บไซต์อ้างอิง

- <http://www.onep.go.th/urban/images/green/KrabiCBI/SI-Chiangrai56.pdf>
- http://chm-thai.onep.go.th/chm/Doc/Publication/2013/City_and_Biodiversity/City_and_Biodiversity.pdf

ระดับความเชื่อมั่นของการประเมิน

- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานที่ครอบคลุม
- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานบางส่วน
- ใช้พื้นฐานจากหลักฐานที่มีข้อจำกัด

เหตุผลในการประเมินที่ระดับความเชื่อมั่นข้างต้น

หลักฐานมีเพียงบางส่วน

ความเพียงพอของการติดตามตรวจสอบเพื่อสนับสนุนการประเมิน

- มีการติดตามตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายนี้อย่างพอเพียง
- มีการติดตามตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายนี้เป็นบางส่วน (ครอบคลุมบางส่วนหรือบางหัวข้อ)
- ไม่มีระบบติดตามตรวจสอบ
- ไม่มีความจำเป็นต้องติดตามตรวจสอบเพื่อประเมินเป้าหมายนี้

ส่วนที่ 4

การดำเนินงานของประเทศ
เพื่อบรรลุเป้าหมายไอจิ
[Aichi Biodiversity Target]

ส่วนที่ 4

การดำเนินงานของประเทศเพื่อบรรลุเป้าหมายไอจิ

เป้าหมายไอจิ (Aichi Biodiversity Target) และแผนกลยุทธ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ค.ศ. 2011-2020 (Strategic Plan for Biodiversity 2011 - 2020) ได้รับความเห็นชอบจากสมัชชาภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ในการประชุมสมัยที่ 10 เมื่อเดือนตุลาคม 2553 ณ เมืองนาโงยา ประเทศญี่ปุ่น เพื่อเป็นกรอบการดำเนินงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพสำหรับภาคีอนุสัญญาฯ ในปี ค.ศ. 2011-2020 หรือ พ.ศ. 2554-2563 โดยมีการแปลงไปสู่กลยุทธ์และแผนปฏิบัติการความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ (national biodiversity strategies and action plans : NBSAPs) ของภาคีอนุสัญญาฯ นี้

แผนกลยุทธ์ฯ มีวิสัยทัศน์ว่า ภายในปี ค.ศ. 2050 ความหลากหลายทางชีวภาพได้รับความนิยมนิยมนในคุณค่า ได้รับการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และถูกใช้อย่างชาญฉลาด เพื่อธำรงรักษาบริการจากระบบนิเวศเพื่อผดุงพื้นพิภพที่สมบูรณ์ให้ยั่งยืน และเพื่ออำนวยความสะดวกที่สำคัญยิ่งให้แก่ผู้คนทั้งปวง โดยมีเป้าประสงค์ทางกลยุทธ์ จำนวน 5 เป้าประสงค์ และ 20 เป้าหมาย ที่เรียกว่า “เป้าหมายไอจิ”

ตารางที่ 7 เป้าประสงค์ทางกลยุทธ์และเป้าหมายไอจิ

เป้าประสงค์ทางกลยุทธ์ A แก้ไขมูลเหตุรากฐานของการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ โดยยับยั้งความหลากหลายทางชีวภาพเป็นกระแสหลักในภาครัฐและภาคประชาชน	เป้าหมายไอจิ A1-A4
เป้าประสงค์ทางกลยุทธ์ B ลดแรงกดดันโดยตรงต่อความหลากหลายทางชีวภาพ และส่งเสริมการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน	เป้าหมายไอจิ B5-B10
เป้าประสงค์ทางกลยุทธ์ C ปรับปรุงสถานภาพของความหลากหลายทางชีวภาพ โดยเฝ้าระวังรักษาความหลากหลายทางชีวภาพของระบบนิเวศชนิดพันธุ์ และพันธุกรรม	เป้าหมายไอจิ C11-C13
เป้าประสงค์ทางกลยุทธ์ D เพิ่มพูนผลประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพและบริการจากระบบนิเวศต่อคนทั้งปวง	เป้าหมายไอจิ D14-C16
เป้าประสงค์ทางกลยุทธ์ E เพิ่มพูนการอนุรักษ์อนุสัญญาฯ โดยมีการวางแผนอย่างมีส่วนร่วม การจัดการความรู้ และการพัฒนาสมรรถนะ	เป้าหมายไอจิ E17-C20

การรายงานในส่วนนี้ เป็นการประเมินการดำเนินงานระดับชาติที่สอดคล้องกับการบรรลุเป้าหมายไอจิ โดยอธิบายว่ามีการดำเนินงานที่สนับสนุนเป้าหมายไอจิว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพนี้อย่างไร พร้อมยกตัวอย่างประกอบ สาระสำคัญดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 การดำเนินงานของประเทศเพื่อบรรลุเป้าหมายไอจี

เป้าประสงค์ทางกลยุทธ์และเป้าหมายไอจี	สาระสำคัญของข้อมูลที่นำเสนอในรายงาน
เป้าประสงค์ทางกลยุทธ์ A แกไขมูลเหตุรากฐานของการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ โดยหีบยกความหลากหลายทางชีวภาพเป็นกระแสหลักในภาครัฐและภาคประชาชน	
<p><u>เป้าหมายไอจี A1</u></p> <p>ผู้คนตระหนักถึงคุณค่าของความหลากหลายทางชีวภาพ และทราบขั้นตอนว่าจะทำอย่างไรจึงจะอนุรักษ์และใช้ประโยชน์</p>	<p>ตัวอย่างที่สำคัญซึ่งแสดงถึงการดำเนินงานของประเทศไทย เช่น โครงการพิพิธภัณฑธรรมชาติที่มีชีวิต โดยศูนย์ภูมิรักษ์ธรรมชาติ โครงการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริแหลมผักเบี้ย โครงการอนุรักษ์เต่าทะเล โครงการชั่งหัวมัน โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี การผนวกความหลากหลายทางชีวภาพไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์วิทยาศาสตร์ และสาระภูมิศาสตร์ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ และวัฒนธรรม กิจกรรมอื่นๆ ซึ่งภาคเอกชน รวมทั้งองค์กรระหว่างประเทศที่ไม่แสวงหาผลกำไรต่างๆ สนับสนุนภาครัฐในการจัดทำแหล่งเรียนรู้ระบบนิเวศตามธรรมชาติ</p>
<p><u>เป้าหมายไอจี A2</u></p> <p>บูรณาการคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพเข้าสู่การพัฒนาและกลยุทธ์จัดความยากจนระดับชาติและระดับท้องถิ่น และเข้าสู่การจัดทำบัญชีประชาชาติ และหากเหมาะสมเข้าสู่ระบบการรายงาน</p>	<p>การศึกษาการประเมินมูลค่าระบบนิเวศของประเทศไทยส่วนใหญ่จะเป็นการประเมินเฉพาะบางส่วน หรือองค์ประกอบของระบบนิเวศบางส่วน เช่น การประเมินมูลค่าชนิดพันธุ์ที่หายากและใกล้จะสูญพันธุ์ในระบบนิเวศ การประเมินมูลค่าระบบนิเวศทะเลและชายฝั่ง ระบบนิเวศป่าไม้ การบูรณาการความหลากหลายทางชีวภาพในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และการดำเนินกิจกรรมอื่น ๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</p>
<p><u>เป้าหมายไอจี A3</u></p> <p>ขจัด ค่อยๆ ยกเลิก และปรับเปลี่ยนแรงจูงใจ รวมถึงเงินอุดหนุนที่มีผลร้ายต่อความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อลดให้เหลือน้อยที่สุดและหลีกเลี่ยงผลกระทบทางลบ และจัดให้มีแรงจูงใจทางบวกและประยุกต์ใช้เพื่ออนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพและพันธกรณีระหว่างประเทศอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยคำนึงถึงภาวะเศรษฐกิจสังคมของประเทศ</p>	<p>ประเทศไทยกำหนดการดำเนินงานเรื่องแรงจูงใจที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพไว้ในแผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๔ และแผนปฏิบัติการ รวมทั้งเป้าหมายระดับชาติ โดยมีแนวทางในการลดและขจัดแรงจูงใจที่มีผลร้ายต่อความหลากหลายทางชีวภาพ และส่งเสริม แรงจูงใจทางบวกที่สนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน ซึ่งหน่วยงานต่างๆ หลายหน่วยงาน ได้กำหนดทิศทางการดำเนินงานที่สอดคล้องหรือสนับสนุนมาตรการสร้างแรงจูงใจเพื่ออนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพไว้</p>

เป้าประสงค์ทางกลยุทธ์และเป้าหมายไอจี	สาระสำคัญของข้อมูลที่น่าสนใจในรายงาน
<p>เป้าหมายไอจี A4</p> <p>รัฐบาล ธุรกิจ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกกระดับ ต้องดำเนินขั้นตอนที่จะบรรลุความสำเร็จหรือดำเนินงานตามแผนเพื่อการผลิตและการบริโภคอย่างยั่งยืน และรักษาระดับผลกระทบของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้อยู่ภายในขอบเขตระบบนิเวศที่ปลอดภัย</p>	<p>ภาคการผลิตและบริการ นโยบายส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมสีเขียว (Green Industry) เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในภาคอุตสาหกรรมให้เกิดความเจริญเติบโตเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม</p> <p>ภาคการบริการ นำวิธีการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไปใช้กับการท่องเที่ยวสีเขียวหรือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การเสริมสร้างสังคมคาร์บอนต่ำผ่านการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน การขับเคลื่อนในระบบห่วงโซ่อุปทานข้าวโพดและการผลิตอาหารในภาคเกษตรกรรมและป่าไม้</p>
<p>เป้าประสงค์ทางกลยุทธ์ B ลดแรงกดดันโดยตรงต่อความหลากหลายทางชีวภาพ และส่งเสริมการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน</p>	
<p>เป้าหมายไอจี B5</p> <p>ลดอัตราการสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ รวมถึงป่าไม้ ลงครึ่งหนึ่งเป็นอย่างน้อย และในที่ที่เป็นไปได้ ลดอัตราการสูญเสียลงให้เกือบเหลือศูนย์ และลดความเสี่ยงต่อภัยพิบัติและการแยกการกระจายของแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติลงอย่างมีนัยสำคัญ</p>	<p>การดำเนินมาตรการที่สำคัญเพื่อเป็นกลไกการป้องกัน ยับยั้งการสูญเสียถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ มาตรการและกลไกที่สำคัญ คือ มาตรการทางกฎหมาย ซึ่งประกอบด้วยกฎหมายที่สำคัญได้แก่พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นกลไกทางกฎหมายที่สามารถนำมาเป็นเครื่องมือในการป้องกันยับยั้งการดำเนินการตามโครงการหรือกิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม นโยบายการป้องกันและปราบปรามการบุกรุกตัดไม้ทำลายป่า แก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินป่าไม้ของรัฐบาล การดำเนินโครงการป่าในเมือง “สวนป่าประชารัฐ เพื่อความสุขของคนไทย”</p>
<p>เป้าหมายไอจี B6</p> <p>จัดการและเก็บเกี่ยวสัตว์น้ำและพืชน้ำอย่างยั่งยืน ถูกต้องตามกฎหมาย และประยุกต์ใช้วิถีทางบนพื้นฐานของระบบนิเวศจนกระทั่งสามารถหลีกเลี่ยงการประมงเกินขีดจำกัดได้ ดำเนินแผนและมาตรการฟื้นฟูสำหรับชนิดพันธุ์ที่ร่อยหรอ ทำการประมงที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบเสียหายที่สำคัญต่อชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามและระบบนิเวศที่เปราะบาง และจำกัดผลกระทบของการประมงที่มีต่อปริมาณสำรองชนิดพันธุ์และระบบนิเวศ ให้อยู่ภายในขอบเขตที่ระบบนิเวศปลอดภัย</p>	<p>กำหนดมาตรการบริหารจัดการทรัพยากรทางน้ำ ทั้งสัตว์น้ำและพืชน้ำ คณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๑ ให้ความเห็นชอบต่อแนวทางในการพัฒนาการประมงของไทยให้ปลอดภัยจากสัตว์น้ำและสินค้าประมงจากการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (IUU)</p>

เป้าประสงค์ทางกลยุทธ์และเป้าหมายไอจี	สาระสำคัญของข้อมูลที่น่าสนใจในรายงาน
<p><u>เป้าหมายไอจี B7</u> จัดการพื้นที่ภายใต้การเกษตร การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และการป่าไม้อย่างยั่งยืน เพื่อเป็นหลักประกันว่ามี การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ</p>	<p>การดำเนินนโยบายเรื่องการประมง (นโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์) การใช้ประโยชน์ที่ดิน (ร่างนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๔) การจัดการพื้นที่ป่าไม้ (แผนแม่บทการแก้ปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้ การบุกรุกที่ดินของรัฐ และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน)</p>
<p><u>เป้าหมายไอจี B8</u> ควบคุมมลภาวะ รวมทั้งธาตุอาหารที่เกินพอดี ให้อยู่ในระดับที่ไม่เสียหายต่อบทบาทหน้าที่ของระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ</p>	<p>การควบคุมมลพิษ ตาม พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ แผนปฏิบัติการจัดการมลพิษทางอากาศและเสียง ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔ ปรับปรุงระบบฐานข้อมูลคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดินทั่วประเทศ พัฒนาระบบเฝ้าระวังคุณภาพน้ำ และระบบคาดการณ์คุณภาพน้ำและเตือนภัยวิกฤติคุณภาพน้ำ การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย ส่งเสริมการเข้าร่วมเครือข่าย“อาสาสมัครท้องถิ่นรักษ์โลก”</p>
<p><u>เป้าหมายไอจี B9</u> จำแนกระบุและจัดลำดับความสำคัญของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานและเส้นทางแพร่ระบาด ควบคุมหรือกำจัดชนิดพันธุ์ที่มีลำดับความสำคัญสูง และดำเนินมาตรการเพื่อจัดการเส้นทางแพร่ระบาดเพื่อป้องกันการนำเข้าและการตั้งถิ่นฐานรุกราน</p>	<p>สาระสำคัญของมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ มีมติเห็นชอบในหลักการการขอทบทวนมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๕๒ เพื่อปรับปรุงมาตรการป้องกัน ควบคุม และกำจัดชนิดพันธุ์ต่างถิ่น รวมถึงทะเบียนรายการชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่ควรป้องกันควบคุมกำจัดของประเทศไทย ซึ่งมีจำนวน ๓๒๓ ชนิด เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. ๒๕๕๒ ที่มีจำนวน ๒๗๓ ชนิด การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานที่มีลำดับความสำคัญสูงและเส้นทางการแพร่ระบาดที่สำคัญในประเทศไทย</p>
<p><u>เป้าหมายไอจี B10</u> ลดแรงกดดันที่เกิดจากกิจกรรมของมนุษย์ที่มีต่อแนวปะการังและระบบนิเวศปะการังอื่นที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ หรือการเพิ่มความเป็นกรดให้แก่มหาสมุทรให้เหลือน้อยที่สุด เพื่อธำรงรักษาความสมบูรณ์และบทบาทหน้าที่ของระบบนิเวศดังกล่าว</p>	<p>การพัฒนาและดำเนินงานด้านนโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เพื่อขับเคลื่อนนโยบายด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่ โดยใน พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๐ การขับเคลื่อนการดำเนินการลดก๊าซเรือนกระจกที่เหมาะสมของประเทศ (Nationally Appropriate Mitigation Actions: NAMAs) ในภาคพลังงานและขนส่ง การจัดทำ (ร่าง) แผนการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแห่งชาติ(The National Adaptation Plan: NAP)</p>

เป้าประสงค์ทางกลยุทธ์และเป้าหมายไอจี	สาระสำคัญของข้อมูลที่น่าสนใจในรายงาน
เป้าประสงค์ทางกลยุทธ์ C ปรับปรุงสภาพของความปลอดภัยทางชีวภาพ โดยเฝ้าระวังรักษาความปลอดภัยทางชีวภาพของระบบนิเวศ ชนิดพันธุ์ และพันธุกรรม	
<p><u>เป้าหมายไอจี C11</u></p> <p>อนุรักษ์อย่างน้อยร้อยละ ๑๗ของแหล่งน้ำบนบกและในแผ่นดิน และร้อยละ ๑๐ของพื้นที่ทะเลและชายฝั่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พื้นที่ที่มีความสำคัญเป็นพิเศษเฉพาะสำหรับความปลอดภัยทางชีวภาพและบริการจากระบบนิเวศ ด้วยการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและเท่าเทียม การมีตัวแทนทางนิเวศ และการมีระบบพื้นที่คุ้มครองที่เชื่อมโยงกันอย่างดีและมาตรการอื่นที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงการอนุรักษ์พื้นที่ที่สำคัญ และบูรณาการสู่ภูมิทัศน์และลททัศน์ที่กว้างกว่าเดิม</p>	<p>การดำเนินมาตรการด้านการจัดการพื้นที่คุ้มครอง โดยการประกาศเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม การดำเนินงานตามแผนแม่บทอุทยานแห่งชาติแบบบูรณาการ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔ พื้นที่คุ้มครองทางทะเล การจัดการพื้นที่ภูมิทัศน์ภาคการผลิตที่เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของชนิดพันธุ์ที่ใกล้จะสูญพันธุ์ การจัดการแนวเชื่อมต่อและการบริหารพื้นที่ระดับมหภาคและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง การจัดตั้งและเสริมสร้างพื้นที่คุ้มครองระหว่างพรมแดน การจัดตั้งพื้นที่อุทยานมรดกอาเซียน</p>
<p><u>เป้าหมายไอจี C12</u></p> <p>ป้องกันไม่ให้ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามซึ่งรู้จักแล้วต้องสูญพันธุ์ และปรับปรุงสภาพการอนุรักษ์ชนิดพันธุ์ดังกล่าว โดยเฉพาะกลุ่มที่ประชากรลดลงเหลือน้อยที่สุด และผดุงไว้ให้ยั่งยืน</p>	<p>การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการแห่งชาติแห่งประเทศไทย การจัดงานวันคุ้มครองสัตว์ป่าแห่งชาติ ประจำปี ๒๕๖๐ การจัดทำแผนการจัดการช้างป่าในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ปิงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๗๐ ความร่วมมือระดับอาเซียน ASEAN Wildlife Enforcement Network</p>
<p><u>เป้าหมายไอจี C13</u></p> <p>ดำรงรักษาความปลอดภัยทางพันธุกรรมพืชปลูก ปศุสัตว์ สัตว์เลี้ยงและสายพันธุ์ป่ารวมถึงชนิดพันธุ์อื่นที่มีคุณค่าทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม จัดทำกลยุทธ์และดำเนินงานตามนั้น เพื่อลดการสูญเสยทางพันธุกรรมให้มากที่สุด และเฝ้าระวังรักษาความปลอดภัยทางพันธุกรรมดังกล่าว</p>	<p>ข้อมูลอัตราการสูญเสยความปลอดภัยทางชีวภาพที่เพิ่มขึ้นทั้งพันธุกรรม ชนิดพันธุ์และระบบนิเวศในรอบ ๕๐ ปีที่ผ่านมา การจัดทำแผนแม่บทแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนาสมุนไพรไทย ฉบับที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔ การปรับปรุงและทบทวนพระราชบัญญัติบำรุงพันธุ์สัตว์ พ.ศ. ๒๕๐๙</p>

เป้าประสงค์ทางกลยุทธ์และเป้าหมายไอจี	สาระสำคัญของข้อมูลที่น่าสนใจในรายงาน
เป้าประสงค์ทางกลยุทธ์ D เพิ่มพูนผลประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพและบริการจากระบบนิเวศต่อคนทั้งปวง	
<p><u>เป้าหมายไอจี D14</u> พื้นฟูและเฝ้าระวังรักษาระบบนิเวศที่ให้บริการที่สำคัญยิ่ง รวมถึงบริการที่เกี่ยวข้องกับน้ำสุขอนามัยการกินดีอยู่ดีและความผาสุก โดยคำนึงถึงความต้องการของสตรี ชุมชนพื้นเมืองดั้งเดิมและชุมชนท้องถิ่น ผู้ยากไร้ และผู้อ่อนแอ</p>	<p>การแก้ไขปัญหาไฟป่า การพัฒนาพื้นที่ชายฝั่ง การบูรณาการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง</p>
<p><u>เป้าหมายไอจี D15</u> เพิ่มพูน ความยืดหยุ่นคงทนของระบบนิเวศ และการเกื้อกูลของความหลากหลายทางชีวภาพต่อปริมาณคาร์บอนสำรอง โดยการอนุรักษ์และฟื้นฟูรวมถึงการฟื้นฟูให้ได้อย่างน้อยร้อยละ ๑๕ ของระบบนิเวศเสื่อมโทรม ดังนั้น จึงเกื้อกูลต่อการปรับตัวและบรรเทาผลกระทบจากกาเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย</p>	<p>การบูรณาการระหว่างอนุสัญญาที่เกี่ยวข้อง ทั้งอนุสัญญาพื้นที่ชุ่มน้ำ อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ และอนุสัญญาว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยการดำเนินการศึกษาและจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำหรับโครงการพัฒนา การกำหนดมาตรการในการดำเนินการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับพื้นที่ชุ่มน้ำ การเพิ่มพูนความยืดหยุ่นคงทนของระบบนิเวศโดยได้จัดทำแผนงานเพื่อป้องกันและลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาวะภูมิอากาศ การศึกษาประเมินปริมาณคาร์บอนสะสมในระบบนิเวศป่าชายเลน และการประเมินการเปลี่ยนแปลง (Dynamics) ของการปลดปล่อยและดูดซับก๊าซเรือนกระจก การอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลน การติดตามและเฝ้าระวังมาตรการการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่อาจส่งผลกระทบต่อการค้าและการลงทุน รวมถึงการดำเนินงานของภาคเอกชน เป็นต้น</p>
<p><u>เป้าหมายไอจี D16</u> บังคับใช้ และปฏิบัติตามพิธีสารนาโงยาว่าด้วยการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมและการแบ่งปันผลประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรมอย่างเท่าเทียมและยุติธรรม โดยสอดคล้องกับกฎระเบียบในชาติ</p>	<p>ประเทศไทยยังไม่ได้ให้สัตยาบันในพิธีสารนาโงยาว่าด้วยการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์ที่ได้จากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรมอย่างยุติธรรมและเท่าเทียม แต่ก็มีเตรียมความพร้อมของประเทศไทยสำหรับการเข้าเป็นภาคีพิธีสารฯ โดยมีการทบทวนกฎหมายที่สอดคล้องกับการดำเนินงานตามพิธีสารนาโงยาฯ จัดทำร่างกฎหมายว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ สำหรับใช้เป็นเครื่องมือบริหารจัดการอย่างเป็นเอกภาพในลักษณะของกฎหมายกลาง และมีอนุบัญญัติที่ครอบคลุมทุกมิติการดำเนินงานตามอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ</p>

เป้าประสงค์ทางกลยุทธ์และเป้าหมายไอจี	สาระสำคัญของข้อมูลที่น่าสนใจในรายงาน
เป้าประสงค์ทางกลยุทธ์ E เพิ่มพูนการอนุรักษ์ต่อนุวัตตุนุสัญญาฯ โดยมีการวางแผนอย่างมีส่วนร่วม การจัดการความรู้ และการพัฒนาสมรรถนะ	
<p><u>เป้าหมายไอจี E17</u></p> <p>แต่ละภาคีอนุสัญญาฯ จัดทำกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการ ความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ (NBSAPs) อย่างมีประสิทธิภาพ มีส่วนร่วม และได้รับการปรับให้ทันสมัย และรับรองเป็นเครื่องมือทางนโยบายและเริ่มต้นอนุรักษ์ตามนั้น</p>	<p>การจัดทำแผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๔ ซึ่งเป็นแผนระยะยาว เพื่อตอบสนองต่อเป้าหมายระดับโลกตามแผนกลยุทธ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ค.ศ. ๒๐๑๑-๒๐๒๐ และเป้าหมายไอจี และการดำเนินการเพื่อติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๕๙ ที่สอดคล้องกับเป้าหมายไอจี เป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ และได้เชื่อมโยงกับตัวชี้วัดของแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔</p>
<p><u>เป้าหมายไอจี E18</u></p> <p>ยอมรับนับถือความรู้ที่ถ่ายทอดมาตามธรรมเนียม ประเพณี การประดิษฐ์คิดค้นใหม่ และวิถีปฏิบัติของชนพื้นเมืองดั้งเดิม และชุมชนท้องถิ่น ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน และการใช้ทรัพยากรชีวภาพตามจารีตประเพณี โดยสอดคล้องกับกฎระเบียบในชาติและพันธกรณีระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง และบูรณาการอย่างเต็มที่ และสะท้อนให้เห็นในการอนุรักษ์ต่อนุวัตตุนุสัญญาฯ โดยการมีส่วนร่วมอย่างเต็มกำลังและมีประสิทธิผลของชุมชนพื้นเมืองดั้งเดิมและชุมชนท้องถิ่นในทุกระดับที่เกี่ยวข้อง</p>	<p>ประเทศไทยสนับสนุนให้เชื่อกันความรู้และภูมิปัญญาดั้งเดิมในประเทศ พัฒนาต่อยอดทรัพยากรชีวภาพ การกำหนดมาตรการคุ้มครองภูมิปัญญาดั้งเดิมเพื่อสืบทอดไว้เป็นมรดกของชุมชนท้องถิ่นและของชาติไทย การสนับสนุนให้มีการเผยแพร่ แบ่งปันองค์ความรู้และข่าวสารเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เกษตรอัตลักษณ์พื้นที่และภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยด้วยสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ การแก้ปัญหาการไร้ที่ดินทำกินของเกษตรกร การรื้อกล้าป่าสงวนแห่งชาติหรือการบุกรุกที่ดินของรัฐ การมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้ของประชาชน</p>

เป้าประสงค์ทางกลยุทธ์และเป้าหมายไอจี	สาระสำคัญของข้อมูลที่น่าสนใจในรายงาน
<p><u>เป้าหมายไอจี E19</u> ความรู้พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพ คุณค่าบทบาทหน้าที่ สถานภาพแนวโน้มของความหลากหลายทางชีวภาพ และผลสืบเนื่องจากการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ ได้รับการปรับปรุง แบ่งปัน ถ่ายทอดและนำไปประยุกต์ใช้</p>	<p>การดำเนินงานที่สนับสนุนเป้าหมายไอจีในเรื่องการจัดการองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และวิชาการที่นำมาแลกเปลี่ยน แบ่งปัน และประยุกต์ใช้เพื่อปรับปรุงสถานภาพความหลากหลายทางชีวภาพในหลายรูปแบบและหลายกิจกรรม ได้แก่ การให้ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาแก่ประเทศกำลังพัฒนาในรูปแบบต่างๆ โดยให้ความสำคัญกับประเทศเพื่อนบ้าน และประเทศกำลังพัฒนาในภูมิภาคอื่น ๆ ในระดับทวิภาคีประเทศไทยให้ความร่วมมือแบบใต้-ใต้ (South - South Cooperation)</p>
<p><u>เป้าหมายไอจี E20</u> เพิ่มการขับเคลื่อนทรัพยากรการเงินสำหรับอนุรักษ์พันธุกรรม ค.ศ. ๒๐๑๑ – ๒๐๒๐ อย่างมีประสิทธิภาพจากทุกแหล่ง โดยสอดคล้องกับกระบวนการตามกลยุทธ์การระดมทุนที่ได้รับ การเห็นชอบ โดยเพิ่มอย่างเป็นรูปธรรมจากระดับปัจจุบัน</p>	<p>กลไกด้านการเงินที่สำคัญ ได้แก่ กองทุนสิ่งแวดล้อมที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ การจัดทำร่างรายงานการเงินตามกรอบการจัดทำรายงานการเงินตามข้อตัดสินใจที่ XII/3 โดยได้รับการสนับสนุนข้อมูลจากโครงการ Biodiversity Finance Initiative (BIOFIN) การสนับสนุนในลักษณะความช่วยเหลือรับจากต่างประเทศ ผ่านกลไกกองทุนสิ่งแวดล้อมโลก และการสนับสนุนงบประมาณของประเทศไทยต่อประเทศอื่น ๆ เพื่อการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในระดับโลก</p>

เป้าหมายไอจี A1 ผู้คนตระหนักถึงคุณค่าของความหลากหลายทางชีวภาพ และทราบขั้นตอนว่าจะทำอย่างไรจึงจะอนุรักษ์และใช้ประโยชน์

รายละเอียดการดำเนินงานระดับประเทศที่สนับสนุนเป้าหมายไอจี

จากการสำรวจทัศนคติและความรู้ความเข้าใจด้านความหลากหลายทางชีวภาพของหน่วยงานต่าง ๆ จากหน่วยงานภาครัฐ ภาคการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรอิสระและภาคประชาชน (กลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน หรือ ทสม.) พบว่า หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคการศึกษา ภาคเอกชนและองค์กรอิสระ มีความเข้าใจและความตระหนักในเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพ

ตัวอย่างที่สำคัญซึ่งแสดงถึงการดำเนินงานของประเทศไทยที่สนับสนุนเป้าหมายไอจีข้อนี้ ตัวอย่างเช่น หน่วยงานสนองพระราชดำริร่วมสนองพระปณิธานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ในการดำเนินงานเพื่อปกป้องคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพ เช่น ศูนย์ภูมิรักษ์ธรรมชาติ ดำเนินโครงการพิพิธภัณฑสถานชาติที่มีชีวิต อันเป็นพื้นที่แสดงแนวคิดในรูปแบบแปลงสาธิตแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 และโครงการสำคัญอื่น ๆ ที่เผยแพร่ เรียนรู้จากโครงการตามพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เช่น ศูนย์ศึกษาเรียนรู้ระบบนิเวศป่าชายเลนสิรินาถราชินี เป็นศูนย์เรียนรู้ด้านการฟื้นฟูป่าชายเลนจากนาุ้งร้างเป็นแห่งแรกของประเทศไทย โครงการแหลมผักเบี้ย โครงการอนุรักษ์เต่าทะเล โครงการชั่งหัวมัน โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งโครงการดังกล่าวจัดให้มีศูนย์เรียนรู้และวิทยากรบรรยายให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้สนใจ เป็นต้น

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 กำหนดให้มียุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยมีเป้าหมายให้คนทุกช่วงวัยมีจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม รวมถึงมีหลักสูตร แหล่งเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อม ซึ่งแนวทางการพัฒนาที่มุ่งส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ เรื่องของความหลากหลายทางชีวภาพได้ถูกผนวกไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์วิทยาศาสตร์ และสาระภูมิศาสตร์ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของกระทรวงศึกษาธิการ โดยกำหนดเป็นตัวชี้วัดสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในสาระที่ 1 กิจกรรมที่ สร้างความตระหนักด้านความหลากหลายทางชีวภาพในประเทศไทย มีการดำเนินการดังนี้ จากการจัดทำแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพพ.ศ. 2560-2564 ทั้งหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน มีการนำแผนมาใช้ในการเสริมสร้างความตระหนักและให้มีการศึกษาด้านความหลากหลายทางชีวภาพภายในหน่วยงานโดยมีการส่งเสริมการจัดทำแผนงานการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และให้ความรู้เกี่ยวกับคุณค่าและความสำคัญของการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน จัดทำกลไก ทิศทาง และ

แผนการดำเนินงานเสริมสร้างความตระหนักและให้ความรู้ในคุณค่าและความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพและพื้นที่ชุ่มน้ำแก่สาธารณะส่งเสริมและจัดให้มีสื่อ และ/หรือกิจกรรมการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจและการสร้างความตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องให้แก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เยาวชน ชุมชนท้องถิ่น และสาธารณชนมีการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ และจัดทำสื่อ เช่น หนังสือ สารคดี จัดประชุมวิชาการ นิทรรศการ และ e-learning เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพให้กับเจ้าหน้าที่ ชุมชน และภาคส่วนต่าง ๆ รับรู้และช่วยกันป้องกันและปราบปรามการบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน เนื่องในวันสำคัญที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพ เช่น การจัดกิจกรรมวันสากลแห่งความหลากหลายทางชีวภาพ การจัดกิจกรรมรณรงค์และค่ายเยาวชนเพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

โครงการ“ความรู้ภูมิปัญญา 4.0” เป็นเว็บไซต์ที่เป็นแหล่งรวบรวม แบ่งปันช่องทางและข้อมูลที่เป็นประโยชน์เรื่องการเรียนรู้ ในส่วนของความหลากหลายทางชีวภาพในเรื่องราวผลิตภัณฑ์ชุมชน การส่งเสริมผลิตภัณฑ์จากทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพในระดับชุมชน

องค์กรต่างในประเทศไทยอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรภาครัฐภายใต้สังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จัดทำเอกสาร บทความ สารคดีเผยแพร่เรื่องความสำคัญของระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพเผยแพร่ทั้งในรูปแบบเอกสารสิ่งตีพิมพ์ และทางโทรทัศน์อย่างต่อเนื่อง ตัวอย่างเอกสารและวารสารซึ่งผลิตอย่างมีคุณค่าต่อความตระหนักด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติ ได้แก่วารสารธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วารสาร เมื่อปลางะกินดาว เป็นต้น ภาคเอกชนก็ยังผลิตวารสารด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งแม้จะจัดจำหน่าย แต่ก็มีข้อมูลที่ส่งเสริมความตระหนักในด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น วารสารสารคดี เป็นต้น ประชาชนผู้สนใจ นักเรียนนักศึกษา และนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศยังสามารถได้รับการถ่ายทอดถึงความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพทั้งในรูปแบบการอนุรักษ์ในถิ่นที่อยู่และนอกถิ่นที่อยู่ ทั้งพืช สัตว์ และสมุนไพร ตลอดจนความสำคัญของระบบนิเวศของประเทศไทยผ่านแหล่งเรียนรู้ทั่วประเทศ เช่นศูนย์เรียนรู้ที่ตั้งอยู่ ณ อุทยานแห่งชาติ ทั่วประเทศ สวนสัตว์ สวนพฤกษศาสตร์ที่เป็นแหล่งรวบรวมพันธุ์ไม้ และสวนสัตว์ต่าง ๆ เป็นต้น

กิจกรรมอื่น ๆ ซึ่งภาคเอกชน รวมทั้งองค์กรระหว่างประเทศที่ไม่แสวงหาผลกำไรต่าง ๆ สนับสนุนภาครัฐในการจัดทำแหล่งเรียนรู้ระบบนิเวศตามธรรมชาติ ศูนย์ศึกษาธรรมชาติกองทัพบก (บางปู) เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา มหาราชินี ซึ่งกรมพลาธิการทหารบก ด้วยความร่วมมือระหว่างกองทัพบก และ WWF ประเทศไทย สนับสนุนโดย บริษัท โตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย จำกัดจัดตั้งขึ้นเพื่อการศึกษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้แก่เด็กนักเรียนและผู้สนใจทั่วไป บริษัทเจริญโภคภัณฑ์ ร่วมกับกรมปศุสัตว์ เปิดศูนย์อนุรักษ์และพัฒนาควายไทย จัดตั้งขึ้นเพื่อศูนย์วิชาการไก่พื้นเมืองและศูนย์อนุรักษ์ควายไทย เป็นต้น แหล่งเรียนรู้ดังกล่าวเกือบทุกแห่งเป็นที่สนใจและได้รับการยอมรับในระดับโลก มีการจัดกิจกรรมการทัศนศึกษา การฝึกอบรมด้านต่าง ๆ เช่นการเรียนรู้และการเสริมสร้างความตระหนักด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพและระบบนิเวศ หรือแม้แต่การเรียนรู้ในเรื่องการจัดจำแนกชนิดพันธุ์ต่าง ๆ

เป้าหมายไอจี A2 บูรณาการคุณค่าของความหลากหลายทางชีวภาพเข้าสู่การพัฒนาและกลยุทธ์
จัดความยากจนระดับชาติและระดับท้องถิ่น และเข้าสู่การจัดทำบัญชีประชาชาติ และหากเหมาะสม
เข้าสู่ระบบการรายงาน

รายละเอียดการดำเนินงานระดับประเทศที่สนับสนุนเป้าหมายไอจี

การศึกษาการประเมินมูลค่าระบบนิเวศของประเทศไทย ส่วนใหญ่จะเป็นการประเมินเฉพาะบางส่วน
หรือองค์ประกอบของระบบนิเวศบางส่วน เช่นการประเมินมูลค่าชนิดพันธุ์ที่หายากและใกล้จะสูญพันธุ์ใน
ระบบนิเวศ โดยมีการศึกษาประเมินมูลค่าระบบนิเวศหลัก ๆ ดังนี้

- การประเมินมูลค่าระบบนิเวศทะเลและชายฝั่ง ได้แก่ โครงการการวิเคราะห์ความคุ้มค่า
ประเมินผลกระทบระบบนิเวศ ทางทะเลและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากร
การประมาณการณ์มูลค่าเศรษฐกิจรวมของระบบนิเวศป่าชายเลน ภูเขาทะเล และปะการัง
ระหว่าง พ.ศ. 2557-2576 การประเมินมูลค่าของกระเบนราหูและฉลามวาฬ ภายใต้โครงการ
“Valuation Assessment of Icon Species in Lanta Marine National Park : Willingness
to Pay for Conservation” ใน พ.ศ. 2554 การศึกษามูลค่าทาง เศรษฐศาสตร์ของโลมา
ในประเทศไทย โดยกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2552 เป็นต้น
- การประเมินมูลค่าระบบนิเวศป่าไม้ ได้แก่ การพัฒนาแบบจำลองมูลค่าของระบบนิเวศป่าไม้
โดยกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และกรมป่าไม้ แบบจำลองมูลค่าความหลากหลาย
ทางชีวภาพของระบบนิเวศป่าต้นน้ำ โดยกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช การประเมิน
การบริการของระบบนิเวศและคุณประโยชน์ของระบบนิเวศต่อความอยู่ดีมีสุขของชุมชน
โดยดำเนินการในภาพรวมของจังหวัดสมุทรสงคราม การประเมินมูลค่าระบบนิเวศแหล่งน้ำ
ในแผ่นดิน การประเมินมูลค่าการจัดการพื้นที่ที่ต้นน้ำย่อยคลองท่าดี เพื่อการใช้ประโยชน์น้ำ
ในเขตเมืองนครศรีธรรมราช เป็นต้น

ทั้งนี้ ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาการประเมินมูลค่าระบบนิเวศของประเทศไทยข้างต้น บางส่วน
ได้นำมาใช้ในการวางแผนดำเนินโครงการโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ ในขั้นตอนการจัดทำรายงานการ
ประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะมีการประเมินความคุ้มค่าทางการเงินและเศรษฐศาสตร์อย่างละเอียด
ตัวอย่างเช่น โครงการทำเรื่อน้ำลึกลงปากบารา จังหวัดสตูล โครงการกระเช้าไฟฟ้าขึ้นภูกระดึง จังหวัดเลย และ
โครงการเขื่อนแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งทั้งสามโครงการอาจจะสร้างผลกระทบอย่างรุนแรงต่อ
สภาพแวดล้อมดั้งเดิม แต่มีเพียงโครงการเขื่อนแม่วงก์เท่านั้นที่นำผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมเข้าไปเป็นต้นทุน
ทางเศรษฐศาสตร์ของโครงการ ทั้งนี้ ต้นทุนดังกล่าวก็ยังคำนวณจากปัจจัยคือมูลค่าไม้สะสม ความอุดมสมบูรณ์
ในดิน การกักเก็บก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ และมูลค่าการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเท่านั้น ซึ่งอาจยังไม่สะท้อนมูลค่า
ที่แท้จริงของระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ

อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยได้มีการนำประเด็นความหลากหลายทางชีวภาพมาบูรณาการเข้ากับ
แผนการพัฒนาระดับประเทศและระดับท้องถิ่น โดยถูกบูรณาการไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ตั้งแต่ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) ที่ได้เน้นนำหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ไปประยุกต์ใช้

อย่างกว้างขวางในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับปัจเจก ครอบครัว ชุมชน สังคม จนถึงระดับประเทศ ซึ่งได้มีส่วนเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคงท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลง โดยหลักการดังกล่าวเน้นการใช้ทรัพยากรอย่างสมดุลและยั่งยืน ในขณะที่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่สำคัญไว้ข้อหนึ่ง คือ ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมให้มีการพัฒนาเศรษฐกิจโดยใช้ทรัพยากรชีวภาพที่มีอยู่ เป็นการช่วยในเรื่องการกินดีอยู่ดีของประชาชน และนำไปสู่การลดระดับความยากจน ส่วนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) ได้กำหนดการพัฒนาประเทศให้มีความสมดุล โดยปรากฏเป็นนโยบายที่เกี่ยวข้องและให้ความสำคัญมากขึ้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ในยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งมีเป้าหมายในการรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติในการเพิ่มพื้นที่ป่าไม้เพื่อการอนุรักษ์ ป่าเศรษฐกิจและป่าชายเลน ลดความสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ แก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ รวมถึงได้กำหนดตัวชี้วัดด้านความหลากหลายทางชีวภาพ คือ จำนวนชนิดพันธุ์และประชากรของสิ่งมีชีวิตที่อยู่ในภาวะภัยคุกคามหรือใกล้สูญพันธุ์ อีกทั้ง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ยังมุ่งสร้างประเทศไทยสู่การพัฒนาอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ดังนั้น การพัฒนาประเทศจึงต้องให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำ จึงถือได้ว่าได้มีการนำประเด็นเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพมาบูรณาการเข้ากับกลยุทธ์ความยากจนด้วย

การดำเนินงานของประเทศไทยที่ผ่านมา พบว่า ยังไม่มีการผนวกประเด็นความหลากหลายทางชีวภาพในระบบการรายงานและระบบบัญชีประชาชาติที่เป็นรูปธรรม โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ร่วมกับคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ดำเนินโครงการ “การเตรียมการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของประเทศไทย” ใน พ.ศ. 2548 มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบบัญชีรายได้ประชาชาติที่คำนึงถึงต้นทุนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานและจัดทำ road map สำหรับระบบบัญชีดังกล่าว ซึ่งได้ประเมินว่าการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมหรือ Green GDP ของประเทศไทยจะใช้เวลาทั้งสิ้น 5 ปี ส่วนการผนวกเรื่องระบบบัญชีต้นทุนทางทรัพยากร ธรรมชาติในรูปแบบของการเชื่อมโยงระบบบัญชีประชาชาติกับบัญชีสิ่งแวดล้อม (the System of Environmental-Economic Accounting (SEEA) สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อมโลก ให้ดำเนินโครงการ Integration of Natural Capital Accounting in public and private sector policy and decision-making for sustainable landscapes เพื่อบูรณาการแนวทางเรื่องต้นทุนทางธรรมชาติไว้ในแผนพัฒนาของรัฐ และจะดำเนินการในพื้นที่ทดลองในภาคเศรษฐกิจที่เป็นพื้นที่ภาคการผลิต โดยคาดว่าจะแล้วเสร็จใน พ.ศ. 2565

กิจกรรมอื่น ๆ ในระดับประเทศที่สนับสนุนเป้าหมายโอจี

การดำเนินงานของประเทศไทยที่สนับสนุนเป้าหมายโอจีเป้าหมายนี้ แม้จะไม่ได้เป็นการให้ความช่วยเหลือกับประเทศอื่น ๆ โดยตรง แต่เป็นการสนับสนุนในลักษณะการแบ่งปันข้อมูลร่วมกัน

ตัวอย่างเช่น การดำเนินงานเรื่องการจ่ายค่าตอบแทนการให้บริการของระบบนิเวศ (Payment for Ecosystem Service-PES) ที่มีการดำเนินการในหลายโครงการ โดยได้รับการสนับสนุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อมโลกและจากประเทศพัฒนาแล้วในรูปแบบของเงินช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการ (Official Development Assistance: ODA) ซึ่งผลการศึกษาและข้อมูลจากโครงการเหล่านี้เป็นข้อมูลที่สนับสนุนการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ ตลอดจนการใช้แนวทางนวัตกรรมกลไกการเงินในอีกหลายประเทศ จึงนับเป็นการแบ่งปันข้อมูลร่วมกันระหว่างภาคีอนุสัญญา ตัวอย่างของโครงการที่สำคัญ ได้แก่

- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ริเริ่มโครงการประเมินมูลค่าการให้บริการของระบบนิเวศ ในพื้นที่ดงพญาเย็น-เขาใหญ่ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากองค์กรระหว่างประเทศหลายแห่ง (GIZ, EU, Center for Environmental Research) โดยวิเคราะห์การกระจายผลประโยชน์และค่าใช้จ่าย วิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ศึกษามูลค่าทางเศรษฐกิจของระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อสร้างแรงจูงใจเพื่อการอนุรักษ์
- โครงการ CATSPA (Catalyzing Sustainability of Thailand Protected Area System) ได้รับการสนับสนุนจาก UNDP และ GEF มีพื้นที่นำร่อง 5 แห่ง ได้แก่ ดอยอินทนนท์ (ป่าต้นน้ำคลองลาน (นันทนาการ) ห้วยขาแข้ง (ความหลากหลายทางชีวภาพ) เขาชะเมา (แหล่งน้ำเพื่ออุตสาหกรรม) และอุทยานแห่งชาติตะรุเตา (ทรัพยากรชายฝั่ง) โครงการทั้งหมดจะเริ่มดำเนินการในปี 2554 โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างนวัตกรรม 3 ด้าน คือ ระบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม การสร้างแรงจูงใจ ด้วยกลไกทางการเงิน (CSR, PES, Carbon Offsetting) และระบบการติดตามประเมินผล
- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จัดทำโครงการธนาคารต้นไม้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 โดยมีโครงการนำร่องในชุมชน 84 แห่ง เพื่อให้เป็นศูนย์การเรียนรู้โดยมีเงินกองทุนให้กู้ยืมและใช้ต้นไม้เป็นหลักประกัน ในระยะสั้นเป็นการดำเนินงานภายใต้กิจกรรมเพื่อสังคม (CSR) และจะปรับการดำเนินงานในระยะยาวให้เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อน PES สำหรับประเทศไทย
- โครงการนำร่อง Developing Payment Mechanism for Water Shed Protection Services and Improved Livelihood of Rural Poor ซึ่งได้รับการสนับสนุนจาก WINROCK International (2006-2008) ดำเนินงานศึกษาที่ลุ่มน้ำลาว โดยมีเป้าหมายหลักในการดำเนินงานคือ ให้คนในชุมชนซึ่งทำหน้าที่อนุรักษ์ได้รับผลตอบแทนที่เป็นตัวเงิน (ประมาณ 900-1,200 บาท/ครัวเรือน/ปี) และผลตอบแทนทางอ้อมในรูปแบบอื่น สำหรับผู้ซื้อรายใหญ่ที่มีความเป็นไปได้คือ ภาครัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เป้าหมายไอจี A3 ขจัด ค่อย ๆ ยกเลิก และปรับเปลี่ยนแรงจูงใจ รวมถึงเงินอุดหนุนที่มีผลร้ายต่อความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อลดให้เหลือน้อยที่สุดและหลีกเลี่ยงผลกระทบทางลบ และจัดให้มีแรงจูงใจทางบวกและประยุกต์ใช้เพื่ออนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพและพันธกรณีระหว่างประเทศอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยคำนึงถึงภาวะเศรษฐกิจสังคมของประเทศ

รายละเอียดการดำเนินงานระดับประเทศที่สนับสนุนเป้าหมายไอจี

ประเทศไทยกำหนดการดำเนินงานเรื่องแรงจูงใจที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพไว้ในแผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. 2558-2564 และแผนปฏิบัติการ รวมทั้งเป้าหมายระดับชาติ โดยมีแนวทางในการลดและขจัดแรงจูงใจที่มีผลร้ายต่อความหลากหลายทางชีวภาพ และส่งเสริมแรงจูงใจทางบวกที่สนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน ซึ่งหน่วยงานต่าง ๆ หลายหน่วยงาน ได้กำหนดทิศทางทางการดำเนินงานที่สอดคล้องหรือสนับสนุนมาตรการสร้างแรงจูงใจเพื่อการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพไว้ สรุปได้ดังนี้

- **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564** ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน แนวทางการพัฒนาที่ 3.1 อนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้เพื่อสร้างสมดุลธรรมชาติปกป้องและฟื้นฟูทรัพยากร ป่าไม้และสัตว์ป่าให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เพิ่มพื้นที่ป่าเศรษฐกิจเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร้อยละ 15 ของพื้นที่ประเทศ โดยส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจระยะยาว อาทิ ไม้สัก ไม้มะค่า และไม้พะยุง โดยปรับปรุงกฎระเบียบเพื่อส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจให้ภาคเอกชน ภาคประชาชน และเกษตรกรรายย่อยในการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจระยะยาว อาทิ ไม้สัก ไม้มะค่า และไม้พะยุง หรือปรับเปลี่ยนจากการปลูกไม้ เศรษฐกิจระยะสั้นมาเป็นไม้มีค่าระยะยาว จัดตั้งตลาดกลางค้าไม้ พัฒนาระบบโลจิสติกส์ ในการค้าและขนส่งไม้ สนับสนุนกลไกทางการเงินเพื่อการปลูกป่า รวมทั้งพัฒนาสนับสนุน แนวทางการสร้างรายได้จากการอนุรักษ์ อาทิ การพัฒนาระบบการจัดการพื้นที่อนุรักษ์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หรือพัฒนาท่องเที่ยวของชุมชนที่มีบทบาทโดดเด่น ด้านการอนุรักษ์

แนวทางการพัฒนาที่ 3.4 ส่งเสริมการผลิตและการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมโดยใช้มาตรการทางการเงินและการคลัง เพื่อสนับสนุนกระบวนการผลิตให้ได้มาตรฐานการลดมลพิษและการใช้ทรัพยากรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

แนวทางการพัฒนาที่ 3.4 สนับสนุนการผลิตภาคการเกษตรไปสู่เกษตรกรรมที่ยั่งยืนโดยสนับสนุนการปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตจากพืชเชิงเดี่ยวไปสู่เกษตรกรรมยั่งยืน สนับสนุนการพัฒนาปุ๋ยอินทรีย์ จัดให้มีแหล่งทุนและกลไกทางการเงินการตลาด เพื่อสร้างแรงจูงใจในการปรับรูปแบบการทำเกษตรให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พัฒนาระบบการรับรองมาตรฐาน และการตรวจสอบคุณภาพสินค้าเกษตรอินทรีย์สินค้าเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

- **ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)** ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ในประเด็นยุทธศาสตร์สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว ข้อที่ 4.1.2 อนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพในและนอกถิ่นกำเนิด โดยเฉพาะสัตว์ป่าและพันธุ์พืชที่ใกล้สูญพันธุ์ อนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง ชนิดพันธุ์สัตว์ป่าและพันธุ์พืชเฉพาะถิ่น สัตว์ป่าและพันธุ์พืชหายากและใกล้สูญพันธุ์ให้เป็นฐานทรัพยากรที่มั่นคง ควบคู่กับการลดภัยคุกคามและการบริหารจัดการไม่ให้เกิดความขัดแย้งระหว่างสัตว์ป่ากับคนและชุมชน มีการส่งเสริมมาตรการทางเศรษฐศาสตร์และมาตรการจูงใจในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพ สร้างกลไกการใช้ประโยชน์ในระดับท้องถิ่นอย่างยั่งยืน และพัฒนาระบบการแบ่งปันผลประโยชน์ รวมถึงพัฒนาและบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น ส่งเสริมพัฒนาและการใช้แนวคิดผู้ได้รับผลประโยชน์เป็นผู้จ่าย การส่งเสริมการเกษตรที่ช่วยอนุรักษ์ฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ
 - **แผนการปฏิรูปประเทศ** ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง ความหลากหลายทางชีวภาพ ประเด็นการปฏิรูปที่ 6 ปฏิรูประบบ กลไกรับรองการใช้ประโยชน์ และอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน ในระดับนโยบายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เร่งผลักดันเศรษฐกิจชีวภาพ (Bio-economy) เป็นหนึ่งในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจประเทศ เร่งรวบรวมข้อมูลและประเมินมูลค่าที่เกิดจากการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ กำหนดเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาแต่ละภาคส่วนให้คำนึงถึงต้นทุนธรรมชาติและ ความมั่นคงทางชีวภาพ เป็นความสำคัญแรก ควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงกำหนดนโยบายจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐให้สนับสนุนสินค้าและบริการที่ไม่ทำลายความหลากหลายทางชีวภาพและระบบนิเวศ ส่วนระดับภาคส่วน (sectors) ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สร้างแรงจูงใจให้กับทุกภาคส่วนในการเข้ามามีบทบาทในการดำเนินธุรกิจที่มีความรับผิดชอบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ โดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรมและภาคการส่งออก
 - **ยุทธศาสตร์กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579)** ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 อนุรักษ์ คุ้มครอง ฟื้นฟูส่งเสริม และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน เป้าหมายที่ 2 การเพิ่มพื้นที่ป่าไม้จากพื้นที่เสื่อมโทรม สร้างป่าเศรษฐกิจ แผนงานที่ 1 แผนงานเพิ่มพื้นที่ป่าและพื้นที่สีเขียวโดยการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน เช่น โครงการส่งเสริมการปลูกป่าเศรษฐกิจเพื่อสร้างอาชีพทางเลือกให้ราษฎร/เอกชน โครงการพัฒนาตลาดกลางค้าไม้ เพื่อเป็นศูนย์รวมการค้าขายไม้เศรษฐกิจ โครงการปรับปรุงและพัฒนาโรงงานอุตสาหกรรมไม้
- ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 ขับเคลื่อนการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในการพัฒนาและจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพ เป้าหมายที่ 1 แนวทางการผลิตและบริโภคที่ยั่งยืนเป็นกลไกหลักใน การขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืน แผนงานที่ 1 แผนงานส่งเสริม และสนับสนุนการผลิตและบริโภคที่ยั่งยืน เช่น ส่งเสริมการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

- **แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2560-2564** ยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและเป็นธรรม กลยุทธ์ที่ 1.1 ส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจที่มีศักยภาพสูงหรือมีระบบตัดฟันยาวที่ถูกต้องตามกฎหมายสำหรับพื้นที่ที่อยู่นอกเขตพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่ของเอกชน โดยให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ควบคู่กับส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อสามารถระบุแหล่งกำเนิดของไม้และป้องกันการลักลอบนำไม้ออกจากป่าโดยเฉพาะลายพิมพ์ดีเอ็นเอ (DNA Fingerprint) รวมถึงให้มีการระบุชนิดของต้นไม้โดยใช้คลื่นวิทยุ (Radio Frequency Identification: RFID) ให้สิทธิชุมชนเข้าใช้ประโยชน์จากป่าโดยคำนึงถึงความปลอดภัยของระบบนิเวศ ชีตจำกัดและศักยภาพในการฟื้นตัวเพื่อให้ชุมชนมีความรู้สึกหวงแหนเกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และมีการปลูกป่าเพิ่มขึ้นตามหลักการผู้ได้รับประโยชน์จากป่าเป็นผู้ที่ดูแลป่า รวมถึงการปรับปรุงรายชื่อพันธุ์ไม้หวงห้าม เพื่อให้ภาคเอกชนและประชาชนสามารถปลูกป่าเศรษฐกิจและลดแรงกดดันต่อพื้นที่ป่าไม้ กลยุทธ์ที่ 1.2 จัดตั้งกลไกระดับชุมชนเพื่อพัฒนาชุมชนโดยรอบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ให้เป็นชุมชนเชิงนิเวศ มีวิถีการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างกลมกลืนและพึ่งตนเองได้ โดยสร้างแรงจูงใจแก่ชุมชนที่รักษาวิถีชีวิตเชิงอนุรักษ์และส่งเสริมให้มีรายได้จากการรักษาระบบนิเวศ โดยเฉพาะการจ่ายค่าตอบแทนคุณค่าระบบนิเวศหรือการจ่ายค่าตอบแทนให้กับชุมชนหรือผู้ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 เพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างคุ้มค่าและยั่งยืน กลยุทธ์ที่ 3.2 สนับสนุนแหล่งเงินทุนและกลไกทางการตลาด เพื่อสร้างแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำการเกษตรให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและได้รับผลตอบแทนสูงขึ้นโดยเฉพาะการจัดการจัดหาแหล่งทุนเพื่อลงทุนด้านเกษตรอินทรีย์ และสร้างกลไกทางการตลาดรองรับการจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์

- **แผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. 2558-2564** ยุทธศาสตร์ที่ 1 บูรณาการคุณค่าและจัดการความหลากหลายทางชีวภาพโดยการมีส่วนร่วมในทุกระดับ มาตรการที่ 2 ข้อ 2.5 ส่งเสริมและสร้างมาตรการจูงใจในการอนุรักษ์ พันธุ์ และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน รวมทั้งลดและขจัดแรงจูงใจที่ก่อให้เกิดผลกระทบในทางด้านลบต่อความหลากหลายทางชีวภาพในทุกระดับ ในบางกรณีแรงจูงใจที่เป็นสาเหตุให้เกิดการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ อาจมาจากนโยบายและกฎหมายในการกำกับดูแลสิ่งแวดล้อมเอง เช่น การประกาศพื้นที่คุ้มครองและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยไม่ได้มีการติดตามตรวจสอบและบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด อาจทำให้เจ้าของหรือผู้ใช้ประโยชน์ที่ดินโดยรอบพื้นที่คุ้มครองฯ ซึ่งไม่ได้รับสิทธิตามกฎหมายละเมิดเข้ามาใช้ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่คุ้มครองฯ ได้

กรณีศึกษาการนำมาตรการแรงจูงใจฯ ไปใช้ ตัวอย่างเช่น

- โครงการการจ่ายค่าบริการระบบนิเวศป่าต้นน้ำพื้นที่ต้นน้ำทุ่งจ้อ ตำบลป่าแป๋ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

- โครงการการจ่ายค่าบริการระบบนิเวศป่าชายเลน พื้นที่ ตำบลคลองประสงค์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่
- โครงการแผนงานความยากจนและสิ่งแวดล้อม (Poverty Environment Initiative-PEI) พื้นที่ ตำบลอวน อำเภอปัว จังหวัดน่าน ตำบลป่าแลวหลวง ตำบลพงษ์ อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน และ ตำบลเวียงจัน อำเภอเมือง จังหวัดน่าน
- โครงการลูกโลกสีเขียว ซึ่งให้รางวัลแก่ชุมชนที่มีผลงานทั่วประเทศ ตัวอย่างเช่น ชุมชนบ้านช่องแคบ ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ชุมชนบ้านนาอีสาน ตำบลท่ากระดาน อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นต้น
- โครงการตราส่งเสริมผลิตภัณฑ์จากฐานทรัพยากรชีวภาพ โดยสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) ซึ่งดำเนินโครงการทั่วประเทศ ตัวอย่างพื้นที่ดำเนินโครงการ เช่น วิสาหกิจชุมชนป่าชุมชนตำบลลุ่มสุ่ม อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี และวิสาหกิจชุมชนสหกรณ์การเกษตรสมุนไพรรอบแม่หมอก จำกัด ตำบลแม่หมอก อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง เป็นต้น
- การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน โดยกรมส่งเสริมการเกษตรซึ่งมีการดำเนินการทั่วประเทศตัวอย่างพื้นที่ดำเนินโครงการ เช่น วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวบ้านน้ำเขียว อำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด และวิสาหกิจชุมชนชีววิถีตำบลน้ำเกี๋ยน อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน เป็นต้น
- การดำเนินมาตรการทางการเงินเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน ตามแผนอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. 2558-2579 โดยได้ดำเนินมาตรการสนับสนุนด้านเงินทุนหมุนเวียนเพื่อการอนุรักษ์พลังงาน โดยสถาบันการเงิน ซึ่งให้สิทธิประโยชน์ทางการเงินแก่ผู้ประกอบการเพื่อจูงใจให้เกิดการลงทุนในโครงการด้านอนุรักษ์พลังงาน เช่น การปรับเปลี่ยนเครื่องจักรอุปกรณ์ประสิทธิภาพสูง ในลักษณะ สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ ทั้งนี้ ได้อนุมัติการปล่อยกู้แล้วเป็นเงิน 2,957.96 ล้านบาท

เป้าหมายไอจี A4 รัฐบาล ธุรกิจ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกระดับ ต้องดำเนินขั้นตอนที่จะบรรลุความสำเร็จหรือดำเนินงานตามแผนเพื่อการผลิตและการบริโภคอย่างยั่งยืน และรักษาระดับผลกระทบของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้อยู่ภายในขอบเขตระบบนิเวศที่ปลอดภัย

รายละเอียดการดำเนินงานระดับประเทศที่สนับสนุนเป้าหมายไอจี

การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน เป็นการดำเนินการแบบองค์รวมในทุกด้าน เพื่อลดผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากกระบวนการผลิตและการบริโภค การจัดทำแผนขับเคลื่อนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน พ.ศ. 2560-2579 เป็นฐานแนวคิดในการจัดทำแผนขับเคลื่อนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืนของประเทศไทย ระยะ 20 ปี มีความสอดคล้องกับหลักสากลและบริบทการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย เพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความคุ้มค่า และสมดุลกับขีดความสามารถของทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ มีการจัดการสิ่งแวดล้อมที่คำนึงถึงการป้องกันมลพิษ รวมถึงการลดก๊าซเรือนกระจกและการปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สร้างหลักประกันในการดำรงชีวิตอย่างมีสุขภาพดีและส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนทุกคนในทุกช่วงอายุ เพื่อมุ่งสู่สังคม

ที่มีการใช้ทรัพยากร ธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ คุ่มค่า และสมดุลกับฐานทรัพยากรของประเทศ โดยมีการดำเนินการตามหลักการของการผลิตและบริโภคที่ยั่งยืน ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - 2564 และแผนการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2560 - 2564 มีการดำเนินการดังนี้

ภาคการผลิตและบริโภค ตามที่กระทรวงอุตสาหกรรมได้กำหนดนโยบายส่งเสริมและพัฒนา อุตสาหกรรมสีเขียว (Green Industry) เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในภาคอุตสาหกรรมให้เกิด ความเจริญเติบโตเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม อันเป็นการมุ่งไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนจากการประกาศกระทรวง อุตสาหกรรม เรื่อง นโยบายส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมสีเขียว (Green Industry) เพื่อให้การพัฒนา เศรษฐกิจของประเทศในภาคอุตสาหกรรมเกิดความเจริญเติบโตเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม นำไปสู่การพัฒนา ที่ยั่งยืน (Sustainable Development) ปรับฐานการผลิตและการบริโภคให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยการส่งเสริมให้สถานประกอบการได้รับการรับรองอุตสาหกรรมสีเขียว ที่มีการพัฒนาและปรับปรุง กระบวนการผลิตและการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง พร้อมกับการประกอบกิจการที่ยึดมั่น ในการพัฒนาอย่างยั่งยืนด้วยการมุ่งเน้นในเรื่องของการประกอบกิจการด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมทั้งภายใน และภายนอกองค์กรตลอดห่วงโซ่อุปทาน การตรวจประเมินอุตสาหกรรมสีเขียวจะต้องรวดเร็ว เป็นกลาง และตรวจสอบได้ ซึ่งจาก พ.ศ. 2554 - 2561 มีโรงงานที่ผ่านการรับรองแล้วกว่า 33,757 โรงงาน เฉลี่ยแต่ละปี มีการเพิ่มขึ้นมากกว่าปีละร้อยละ 20

ภาคการบริการ หลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศถูกนำไปปรับใช้โดยมีการนำวิธีการจัดการ ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไปใช้กับการท่องเที่ยวสีเขียวหรือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวอย่างมี ความรับผิดชอบต่อพื้นที่ทางธรรมชาติด้วยการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ที่ผ่านมามีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2560 - 2563 ขึ้น เพื่อการประสานงานจัดการการบริหารการท่องเที่ยวระหว่างส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น เพื่อบูรณาการการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนา และรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และสนับสนุนให้ประชาชนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเป็นการพัฒนาพื้นที่ที่มีศักยภาพในด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิด การจ้างงานและยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น

ในส่วนของการเสริมสร้างสังคมคาร์บอนต่ำผ่านการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน มีการดำเนินโครงการ เสริมสร้างสังคมคาร์บอนต่ำผ่านการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน (Establish Low Carbon Consumption and Production in Thailand: WWF-SCP) เป็นโครงการที่มีระยะเวลาในการดำเนินการ 3 ปี และได้รับการ สนับสนุนจากกระทรวงสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ธรรมชาติ การก่อสร้างและความปลอดภัยทางนิวเคลียร์ (German Federal Ministry for the Environment, Nature Conservation, Building and Nuclear Safety: BMUB) โครงการฯ นี้ เป็นส่วนหนึ่งของโครงการ International Climate Initiative (IKI) ของรัฐบาล เยอรมัน โดย WWF ประเทศไทย เป็นผู้ดำเนินโครงการฯ ที่เน้นการขับเคลื่อนในภาคการเกษตรกรรม และป่าไม้และทำงานร่วมกับภาครัฐ ภาคประชาสังคม กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิต ภาคเอกชนและผู้บริโภค ในการส่งเสริมการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืนไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม และสนับสนุนภาครัฐ ในการพัฒนานโยบายหรือมาตรการเพื่อนำไปสู่การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาคเกษตรกรรมและป่าไม้

มีความสอดคล้องตามกรอบการดำเนินนโยบายยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติการของหน่วยงานภาครัฐ ในด้านการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและการพัฒนาที่ยั่งยืนของชาติ

นอกจากนี้ โครงการฯ ในประเทศไทยได้เน้นประเด็นการขับเคลื่อนในระบบห่วงโซ่อุปทานข้าวโพด และการผลิตอาหารในภาคเกษตรกรรมและป่าไม้ โดยมุ่งหวังที่จะกระตุ้นและสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ ทดลอง เปลี่ยนแปลง ถอดบทเรียน และพัฒนาเป็นโมเดลการแก้ปัญหาการสูญเสียพื้นที่ป่าต้นน้ำ แก้ปัญหาคุณภาพชีวิตของชุมชน และยังมีจุดมุ่งหมายที่จะส่งเสริมการนำหลักการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืนผนวกเข้ากับนโยบายภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาความเสื่อมโทรมของระบบนิเวศ และการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาคการเกษตรและป่าไม้ สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ ทดลอง เปลี่ยนแปลง ถอดบทเรียน และพัฒนาเป็นโมเดลการแก้ปัญหาการสูญเสียพื้นที่ป่าต้นน้ำ แก้ปัญหาคุณภาพชีวิตของชุมชน และสร้างห่วงโซ่อุปทานอาหารที่ยั่งยืน และการรณรงค์สร้างความตระหนักในกลุ่มผู้บริโภคถึงความสำคัญของการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน และเลือกสินค้าที่มาจากการผลิตที่ยั่งยืน

อย่างไรก็ตามจากรายงานวิจัย "Sustainable Consumption and Production" ที่จัดทำโดย WWF Thailand ทำสำรวจเชิงปริมาณและคุณภาพคนกรุงเทพฯ 240 คน ในช่วงต้นเดือนกุมภาพันธ์ 2561 พบว่า ผู้บริโภครู้จักและเข้าใจในเรื่อง การบริโภคและการผลิตอย่างยั่งยืน (คือ ความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภค ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม) ค่อนข้างน้อย แต่ให้ความสำคัญในเรื่องสุขภาพ และคุณภาพของอาหาร (ความสะอาด ความสด) อย่างไรก็ดี ในสายตาของผู้บริโภคไทย เกษตรอินทรีย์เป็นทั้งการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน ซึ่งอุปสรรคหลักของการส่งเสริมการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืนในประเทศไทย 4 ข้อ คือ (1) คนส่วนใหญ่ (92%) ไม่ได้รับรู้และตระหนักถึงความสำคัญของเรื่องนี้ (2) ขาดการประชาสัมพันธ์และผลผลิตมีราคาแพง (88%) (3) ผลผลิตเกษตรอินทรีย์ไม่หลากหลาย (81%) (4) รัฐบาลไม่ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ อย่างจริงจัง (78%)

เป้าหมายไอจี B5 ลดอัตราการสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ รวมถึงป่าไม้ ลงครึ่งหนึ่ง เป็นอย่างน้อย และในทันทีที่เป็นไปได้ ลดอัตราการสูญเสียลงให้เกือบเหลือศูนย์ และลดความเสื่อมโทรม และการแยกการกระจายของแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติลงอย่างมีนัยสำคัญ

รายละเอียดการดำเนินงานระดับประเทศที่สนับสนุนเป้าหมายไอจี

ประเทศไทยมีการดำเนินมาตรการที่สำคัญเพื่อเป็นกลไกการป้องกัน ยับยั้งการสูญเสียถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ มาตรการและกลไกที่สำคัญคือมาตรการทางกฎหมาย ซึ่งประกอบด้วยกฎหมายที่สำคัญ ได้แก่ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เป็นกลไกทางกฎหมายที่สามารถนำมาเป็นเครื่องมือในการป้องกันยับยั้งการดำเนินการตามโครงการหรือกิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

อีกทั้งได้มีการจัดกิจกรรมการปลูกฟื้นฟูพื้นที่ป่าต้นน้ำ เพื่อให้ประชาชนได้ตระหนักถึงความสำคัญ ของทรัพยากรป่าไม้ ผลกระทบและภัยพิบัติทางธรรมชาติซึ่งเกิดจากการตัดไม้ทำลายป่า ซึ่งยังเป็นการปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญ คุณค่า และประโยชน์ของต้นไม้และป่าไม้ และเพื่อให้เป็นไป

ตามนโยบายของรัฐบาลในการฟื้นฟูสภาพป่าเสื่อมโทรมให้กลับมีความอุดมสมบูรณ์ในทุกพื้นที่ทั่วประเทศ และยังเล็งเห็นถึงความสำคัญในการป้องกันพื้นที่ป่าต้นน้ำที่ได้รับการฟื้นฟู โดยการจัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูป่าต้นน้ำขึ้น เพื่อเป็นฐานปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ป่าไม้ที่ทำหน้าดูแลปกป้องและฟื้นฟูพื้นที่ป่าต้นน้ำ

นอกจากนี้ ยังได้ปรับเปลี่ยนแนวทางในการปลูกป่าเพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืน ภายใต้แนวคิด "ปรับ ปลูก ป่า อย่างยั่งยืน" โดยเน้นการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนที่จะส่งผลให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากป่าอย่างยั่งยืนซึ่งการดำเนินการตามวิธีการ "ปรับ ปลูก ป่า อย่างยั่งยืน" ยังส่งผลให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากการปลูกป่าทั้งทางตรงและทางอ้อม ในกลุ่มเกษตรกรสามารถมีรายได้จากการที่กรมป่าไม้เข้าไปส่งเสริมการทำป่าเศรษฐกิจ และมีรายได้เสริมการจากเก็บพืชทางการเกษตรนำไปขายในช่วงรอไม้เจริญเติบโต ในส่วนของการฟื้นฟูพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมยังจะช่วยในเรื่องของการฟื้นฟูระบบนิเวศจะมีอาหารจากป่าชุมชนเกิดขึ้นในอนาคต ให้ประชาชนสามารถเข้าไปเก็บหาของป่าตามข้อตกลงของป่าชุมชน รัฐจะได้พื้นที่ป่าธรรมชาติที่สมบูรณ์กลับคืนมา โดยการมุ่งเน้นให้เกิดการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนเพื่อให้เกิดการส่งเสริมการปลูกฟื้นฟูป่าและเพิ่มพื้นที่ป่าอย่างเป็นระบบให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

พื้นที่ป่าชายเลน ใน พ.ศ. 2557 ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าชายเลนตามสภาพ มีเนื้อที่ประมาณ 2,869,489 ไร่ ซึ่งในจำนวนนี้แยกเป็นพื้นที่คงสภาพป่าชายเลน เนื้อที่ประมาณ 1,534,584 ไร่ และพื้นที่เปลี่ยนแปลงสภาพ เนื้อที่ประมาณ 1,334,913 ไร่ (เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 439,234 ไร่ เกษตรกรรม 340,525 ไร่ นาเกลือ 155,772 ไร่ และอื่น ๆ 399,382.85 ไร่) โดยพบทั่วไปตามชายฝั่งบริเวณภาคกลาง ภาคตะวันออก ตลอดจนถึงภาคใต้ทั้งฝั่งอันดามันและฝั่งอ่าวไทย ครอบคลุม 24 จังหวัดชายฝั่ง เมื่อพิจารณาในช่วง พ.ศ. 2547 - 2557 พื้นที่ป่าชายเลนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากความร่วมมือกันของภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนท้องถิ่นในการดูแลและฟื้นฟูป่าชายเลนอย่างต่อเนื่อง โดยที่ผ่านมาได้มีการดำเนินการดังนี้

จัดทำโครงการที่สอดคล้องกับนโยบายการป้องกันและปราบปรามการบุกรุกตัดไม้ทำลายป่า แก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินป่าไม้ของรัฐบาล เพื่อยุติการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าชายเลน และสอดคล้องตามยุทธศาสตร์การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ตามแผนแม่บทการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาติ โดยเร่งรัดตรวจสอบและทวงคืนผืนป่าจากนายทุนที่ครอบครองพื้นที่ป่าที่ผิดกฎหมายและดำเนินการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดกับผู้กระทำผิดกฎหมาย เพื่อพลิกฟื้นพื้นที่ป่าชายเลนที่ถูกบุกรุกคืนสู่สภาพป่าสมบูรณ์ในอนาคตต่อไป

ประเทศไทยยังดำเนินการเพื่ออนุรักษ์ป่าไม้โดยเปิดให้เป็นสถานที่ที่ประชาชนสามารถเข้ามาเยี่ยมชมเพื่อเรียนรู้เรื่องระบบนิเวศ ส่งผลให้ประชาชนมีความตระหนักและห่วงใยในทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น ด้วยการดำเนินโครงการป่าในเมือง "สวนป่าประชารัฐ เพื่อความสุขของคนไทย" ใน พ.ศ. 2560 โดยมอบหมายให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และหน่วยงานต่าง ๆ ดำเนินการพัฒนาพื้นที่ในความรับผิดชอบตามโครงการป่าในเมืองฯ โดยให้ความสำคัญทั้งพื้นที่ทางธรรมชาติและกิ่งธรรมชาติ พื้นที่ต้นไม้อายุ และพื้นที่เพื่อการรักษาสภาพแวดล้อมที่ดี ซึ่งสามารถจัดการพื้นที่ให้เกิดประโยชน์ในด้านนันทนาการ และอื่น ๆ ควบคู่กันไป เช่น การปั่นจักรยาน เล่นกีฬา ออกกำลังกาย ชมพันธุ์ไม้และนิทรรศการศึกษารเรียนรู้ และจัดกิจกรรมค่ายเยาวชน สืบค้าตลาดชุมชน และชมดนตรีพื้นบ้านหรือดนตรีในสวน เป็นต้น

การจัดการพื้นที่ภูมิทัศน์ภาคการผลิตที่เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของชนิดพันธุ์ที่ใกล้จะสูญพันธุ์ ซึ่งพื้นที่ภูมิทัศน์ภาคการผลิต (ป่าไม้ ประมง เกษตร) ของประเทศไทย เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของชนิดพันธุ์สัตว์และชนิดพันธุ์พืชที่มีความสำคัญระดับชาติ และระดับโลก และบางชนิดมีสถานภาพใกล้สูญพันธุ์หลายชนิด เช่น นกกระเรียน พลับพลึงธาร นกแก้วแล้วท้องดำ และมีการริเริ่มดำเนินงานในการจัดการพื้นที่ภูมิทัศน์ภาคการผลิตที่เป็นถิ่นที่อยู่ของชนิดพันธุ์สัตว์และชนิดพันธุ์พืชที่มีความสำคัญดังกล่าว ในลักษณะของการจัดการภูมิทัศน์ภาคป่าไม้แบบบูรณาการ โดยความร่วมมือและการสนับสนุนด้านวิชาการและงบประมาณ จากหลายฝ่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร ทั้งที่เป็นองค์กรระหว่างประเทศและองค์กรระดับประเทศ การจัดการดังกล่าวใช้มาตรการทั้งด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ มาตรการทางกฎหมายระหว่างประเทศ และมาตรการสร้างแรงจูงใจ โดยผลการดำเนินงานเป็นที่น่าพอใจ เนื่องด้วยชนิดพันธุ์และระบบนิเวศที่เป็นถิ่นอาศัยได้รับการฟื้นฟู สถานภาพชนิดพันธุ์เหล่านั้นได้รับการคุ้มครองและบางชนิดเพิ่มจำนวนได้ตามสภาพธรรมชาติ

เป้าหมายไอจิ B6 จัดการและเก็บเกี่ยวสัตว์น้ำและพืชน้ำอย่างยั่งยืน ถูกต้องตามกฎหมาย และประยุกต์ใช้วิถีทางบนพื้นฐานของระบบนิเวศจนกระทั่งสามารถหลีกเลี่ยงการประมงเกินขีดจำกัดได้ ดำเนินแผนและมาตรการฟื้นฟูสำหรับชนิดพันธุ์ที่ร่อยหรอ ทำการประมงที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบเสียหายที่สำคัญต่อชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามและระบบนิเวศที่เปราะบาง และจำกัดผลกระทบของการประมงที่มีต่อปริมาณสำรองชนิดพันธุ์และระบบนิเวศ ให้อยู่ภายในขอบเขตที่ระบบนิเวศปลอดภัย

รายละเอียดการดำเนินงานระดับประเทศที่สนับสนุนเป้าหมายไอจิ

ประเทศไทยได้กำหนดมาตรการบริหารจัดการทรัพยากรทางน้ำ ทั้งสัตว์น้ำและพืชน้ำ โดยสัตว์น้ำจัดซึ่งเป็นแหล่งอาหารโปรตีนที่มีคุณค่าทางโภชนาการ สร้างความมั่นคงทางด้านอาหารที่หล่อเลี้ยงประชาชนในประเทศ ทั้งเพื่อการยังชีพและสร้างรายได้เลี้ยงครอบครัว จึงมีการกำหนดมาตรการบริหารจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำจืดในฤดูที่สัตว์น้ำจืดมีไข่ วางไข่ และเลี้ยงตัวอ่อนตลอดมา โดยจะมีการห้ามใช้เครื่องมือทำการประมงที่มีประสิทธิภาพสูงจับสัตว์น้ำจืดในพื้นที่แหล่งน้ำจืด เพื่อเปิดโอกาสให้ทรัพยากรสัตว์น้ำได้วางไข่ และเจริญเติบโตขึ้นมาทดแทน อันจะทำให้ทรัพยากรสัตว์น้ำมีความยั่งยืน มีการปรับปรุงกฎหมายเรื่องการกำหนดฤดูสัตว์น้ำจืดมีไข่ หรือ วางไข่เลี้ยงตัวอ่อน และกำหนดชนิดขนาดเครื่องมือ วิธีใช้เครื่องมือทำการประมงในฤดูดังกล่าว เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 และฉบับแก้ไข พ.ศ. 2560 โดยมีการประกาศฤดูที่ปลาน้ำจืดมีไข่ วางไข่ และเลี้ยงตัวอ่อน พร้อมกันทั่วประเทศ ซึ่งห้ามใช้เครื่องมือทำการประมงที่มีประสิทธิภาพสูงจับสัตว์น้ำจืดที่มีไข่ วางไข่ และเลี้ยงตัวอ่อน ครอบคลุมแหล่งน้ำจืดองประเทศ โดยเครื่องมือที่ถูกยกเว้นอนุญาตให้ทำการประมงได้ เป็นเครื่องมือบางชนิดที่ไม่ทำลายพันธุ์สัตว์น้ำอย่างรุนแรงตามที่กฎหมายกำหนด ได้แก่ เบ็ดทุกชนิด ยกเว้นเบ็ดราว ตะแกรง สวิง ซ้อน ยอ และขนาง ซึ่งมีขนาดปากกว้าง ไม่เกิน 2 เมตร โดยห้ามไม่ให้ทำการประมงด้วยวิธีประดาหน้าตั้งแต่สามเครื่องมือขึ้นไป ไซ ตุ่ม อีจู้ ลัน โปง และโทง การทำประมงในบ่อเลี้ยงสัตว์น้ำ หรือการทำการประมงเพื่อประโยชน์ทางวิชาการ หรือรวบรวมลูกสัตว์น้ำ หรือสัตว์น้ำวัยอ่อน เพื่อวัตถุประสงค์ในการเพาะเลี้ยง ทั้งนี้ เพื่อเปิดโอกาสให้ทรัพยากรสัตว์น้ำสามารถฟื้นตัวเกิดขึ้นใหม่ทดแทนและดำรงอยู่อย่างยั่งยืน

คณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 3 เมษายน 2561 ได้ให้ความเห็นชอบต่อแนวทางในการพัฒนาการประมงของไทยให้ปลอดจากสัตว์น้ำและสินค้าประมงจากการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (IUU) พร้อมแต่งตั้งคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการประมงปลอดจากสัตว์น้ำและสินค้าประมง IUU เพื่อให้เป็นกลไกในการป้องกันมิให้สัตว์น้ำและสินค้าประมงที่มาจากการทำประมง IUU เข้าสู่ตลาดในประเทศและสายการผลิตเพื่อการแปรรูปส่งออกของไทยทั้งระบบ

ในช่วง 3 ปีของการแก้ไขปัญหาประมงผิดกฎหมาย รัฐบาลไทยได้วางระบบและกลไกแก้ไขปัญหาประมงผิดกฎหมาย ไว้พร้อมหมดแล้ว ซึ่งมีความก้าวหน้าของการแก้ไขปัญหาเกิดขึ้นเป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่องในหลายด้าน โดยมีความมุ่งมั่นที่จะบรรลุเป้าหมายตาม Road map สู่การเป็นประเทศปลอดประมง IUU ดังนี้

- 1) เรือประมงไทยทุกลำ ทุกชนิด ทุกขนาด ทุกประเภท ต้องได้รับการจดทะเบียนและเข้าสู่ระบบควบคุมที่มีประสิทธิภาพ โดยเรือประมงต้องมีอุปกรณ์และลักษณะตามมาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนด
- 2) ผู้ปฏิบัติงานบนเรือต้องมีคุณสมบัติและจำนวนตามกฎหมายกำหนด โดยเฉพาะผู้ปฏิบัติงานบนเรือที่เป็นแรงงานต่างด้าวจะต้องได้รับการจดทะเบียนถูกต้อง และได้รับการคุ้มครองในการทำงานบนเรือตามมาตรฐานสากล
- 3) เครื่องมือทำการประมงต้องเป็นไปอย่างถูกกฎหมาย ทั้งจำนวนชนิดและขนาดของเครื่องมือ โดยจะมีการตรวจสอบความถูกต้องก่อนออกไปทำประมง และระหว่างการทำประมง โดยเฉพาะเรือประมงนอกน่านน้ำ และต้องมีการรายงานทำประมงผ่านระบบการรายงานแบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อความโปร่งใส และตรวจสอบได้ชัดเจน
- 4) พื้นที่ทำการประมงและระยะเวลาทำการประมงทั้งในและนอกน่านน้ำ ต้องเป็นไปตามที่ได้รับอนุญาตตามที่ระบุในใบอนุญาตทำประมงเท่านั้น โดยเรือทุกลำต้องติดตั้งระบบติดตามตำแหน่งเรือประมง
- 5) สัตว์น้ำที่จับโดยเรือธงไทย และที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ จะต้องผ่านการตรวจสอบย้อนกลับตามมาตรการและระบบที่วางไว้แล้วอย่างเคร่งครัด รวมถึงการปฏิบัติตามมาตรการรัฐเจ้าของท่าเรือที่ประเทศไทยเป็นภาคีอยู่อย่างเข้มงวด นอกจากนี้ ประเทศไทยจะพัฒนาให้มีใบรับรองการจับสัตว์น้ำของไทยเพื่อเป็นข้อกำหนดให้ประเทศที่ต้องการส่งออกสินค้าประมงมายังไทยปฏิบัติตาม เพื่อให้สามารถตรวจสอบย้อนกลับที่มาจากสัตว์น้ำนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย

นอกจากนี้ ไทยยังได้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการเฝ้าระวังการทำประมง (Fisheries Monitoring Center – FMC) ซึ่งตั้งอยู่ที่กรมประมง เพื่อตรวจสอบการปฏิบัติงาน และติดตามการเพิ่มประสิทธิภาพของศูนย์ FMC อย่างใกล้ชิด โดยมีการดำเนินการอย่างเต็มรูปแบบตลอด 24 ชั่วโมง มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 เพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการควบคุม เฝ้าระวัง สั่งการ ติดตามผล และประสานการปฏิบัติการต่าง ๆ กับศูนย์ควบคุมการแจ้งเข้า-ออกเรือประมง (PIPO) โดยการทำงานของศูนย์ FMC มีการเชื่อมโยงกับระบบติดตามเรือประมง (VMS) ซึ่งจะควบคุมพฤติกรรมเรือประมง ตั้งแต่การทำประมงในพื้นที่ที่ได้รับอนุญาต การใช้เครื่องมือทำการประมงที่ถูกต้องตามกฎหมาย การขนถ่ายสัตว์น้ำในทะเล และการใช้แรงงานบนเรือ โดยระบบ VMS จะส่งข้อมูลที่ตั้ง เส้นทาง และพฤติกรรมของเรือประมงระหว่างออกทำประมงไปยังศูนย์ FMC และส่งต่อไปยัง

ศูนย์ PIPO 30 แห่ง เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบในการตรวจสอบเรือทั้งก่อนออกและหลังจากท่าเรือ และในช่วงที่ผ่านมามีไทยได้ยกระดับมาตรฐานอุปกรณ์ VMS ที่ติดตั้งในเรือประมง พร้อมพัฒนา software ของระบบ FMC/VMS ให้สามารถแสดงผลต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น อาทิ (1) คัดแยกกลุ่มเรือประมงตามใบอนุญาตและประเภทของเรือ และแสดงที่อยู่ของเรือทุกลำได้ตามเวลาปัจจุบัน (2) บันทึกประวัติการเดินทางเรือและเปรียบเทียบเส้นทางการเดินทางย้อนหลังของเรือ จำนวน 10 ลำได้พร้อมกัน (3) แจ้งเตือนอัตโนมัติเมื่อมีการฝ่าฝืนกฎระเบียบต่าง ๆ หรือเมื่อตรวจพบพฤติกรรมเสี่ยง รวมถึงเมื่อเรือสองลำลอยลำเข้าใกล้กันในระยะห่างน้อยกว่า 50 เมตร หรือเมื่อเข้าเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศที่สาม หรือเมื่อเรือไม่กลับเข้าฝั่งภายใน 30 วันตามระเบียบที่กำหนด (4) บันทึกประวัติการแจ้งเตือนและการฝ่าฝืนกฎ และจัดกลุ่มประเภทพฤติกรรมเพื่อเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ความเสี่ยง และ (5) จัดกลุ่มเรือตามลำดับความเสี่ยง โดยแต่ละกลุ่มจะได้รับการตรวจจากเจ้าหน้าที่ในระดับที่เข้มข้นต่างกัน

ทางการไทยยังได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานให้มีความรู้ความเข้าใจกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง มีความระมัดระวังเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงของการทำประมงผิดกฎหมาย และมีความเชี่ยวชาญในการใช้เทคโนโลยี โดยมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาศูนย์ FMC ให้มีประสิทธิภาพและทันสมัยที่สุดในภูมิภาค เพื่อสนับสนุนการก้าวไปสู่การเป็นผู้นำการทำประมงอย่างยั่งยืน และการเป็นประเทศปลอดจากสินค้าประมงและการทำประมงผิดกฎหมายทั้งระบบในช่วงอีก 2-3 ปีข้างหน้าต่อไป

อนึ่ง รัฐบาลไทยได้แต่งตั้งคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการประมงปลอดจากสัตว์น้ำและสินค้าประมง IUU เพื่อกำกับดูแลและขับเคลื่อนให้มาตรการข้างต้นเกิดผลเป็นรูปธรรม และส่งผลให้ไทยเป็นผู้นำในภูมิภาคในการต่อต้านการประมง IUU อย่างแท้จริง อีกทั้ง ประเทศไทยได้แก้ไขและปรับปรุงกฎหมาย และกฎระเบียบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประมงเป็นระยะ ๆ เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายทันต่อสถานการณ์การประมงที่เปลี่ยนแปลง

เว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง

<https://www.ryt9.com/s/prg/2826660>

เป้าหมายไอจี B7 จัดการพื้นที่ภายใต้การเกษตร การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และการป่าไม้อย่างยั่งยืน เพื่อเป็นหลักประกันว่ามีการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ

รายละเอียดการดำเนินงานระดับประเทศที่สนับสนุนเป้าหมายไอจี

นับเป็นก้าวสำคัญของวงการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำไทย เมื่อองค์กร Aquaculture Stewardship Council (ASC) ซึ่งเป็นสถาบันรับรองมาตรฐานสากลด้านการบริหารจัดการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ได้มอบหนังสือรับรองให้กับ ฟาร์ม เมสท์ อะควาคัลเจอร์ พาร์ทเนอร์ (BAP) ในฐานะฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่มีความรับผิดชอบเป็นแห่งแรกในประเทศ เมื่อปี พ.ศ. 2559 สะท้อนให้เห็นถึงความมุ่งมั่นของผู้ประกอบการที่จะพัฒนากระบวนการผลิตอย่างยั่งยืน โดยไม่ละทิ้งความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ขั้นตอนการขอหนังสือรับรองมาตรฐานจาก ASC ฟาร์มกึ่งจะต้องมีคุณสมบัติตามมาตรฐานที่เคร่งครัด ในเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังต้องมีการจ้างงานที่เป็นธรรมอีกด้วย มาตรฐานการรับรองนี้ไม่เพียงเอื้อประโยชน์ต่อผู้ประกอบการในแง่ความ

ได้เปรียบทางธุรกิจจากกระแสความสนใจของตลาดทั้งภายในและภายนอกประเทศต่อผลิตภัณฑ์อาหารทะเลที่ผลิตด้วยความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค แต่ยังคงผลิตโดยรวมต่อชุมชน ผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อมอีกด้วย

ประมง ประเทศไทยมีการพัฒนาการประมงของไทยที่สำคัญ 4 ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และนโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและเกษตรกรรม โดยการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้มีผลผลิตต่อพื้นที่สูงขึ้น เพื่อมาช่วยเสริมการเพาะเลี้ยงของเกษตรกรรายย่อยให้ผ่านพ้นอุปสรรคและปัญหาทางการผลิต 2) ด้านการพัฒนาและตรวจสอบสินค้าประมงให้มีมาตรฐาน เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันของสินค้าประมงในตลาดโลก รวมถึงการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตสินค้าประมงให้ได้คุณภาพมาตรฐานและความปลอดภัยทั้งระบบ อันจะนำไปสู่การขยายตลาดใหม่ 3) ด้านการบริหารจัดการด้านการประมงและทรัพยากรสัตว์น้ำ เพื่อให้มีความยั่งยืนและคงความหลากหลาย พันธุ์สัตว์น้ำและแหล่งที่อยู่อาศัย โดยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ รวมไปถึงการควบคุมและป้องกันการทำประมงให้ถูกต้องตามกฎหมาย และ 4) ด้านการบริหารจัดการองค์การ โดยจะมุ่งเน้นการจัดการทรัพยากรบุคคลให้มีประสิทธิภาพ มีการส่งเสริมบุคลากรให้มีความรู้และทักษะในหน้าที่ที่รับผิดชอบ พัฒนาระบบงานสารสนเทศไปสู่ Big data เพื่อเป็นคลังข้อมูลในการวางแผนทางการตัดสินใจในข้อมูลต่าง ๆ รวมทั้ง การมุ่งเน้นให้มีการสร้างงานวิจัยพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันและมูลค่าสินค้าประมง

การใช้ประโยชน์ที่ดิน มีการจัดทำ ร่าง นโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศไทย (พ.ศ. 2560-2579) เป็นการแก้ปัญหาของระบบการบริหารจัดการที่ดินของประเทศไทยที่มีหน่วยงานบริหารจัดการที่ดินกระจายอยู่ในส่วนราชการต่าง ๆ ทำให้ขาดความเป็นเอกภาพ เครื่องมือที่มีอยู่มีข้อจำกัดต่อการบริหารจัดการที่ดินให้มีประสิทธิภาพและสร้างความเป็นธรรมในสังคม เนื่องจากยังมีผู้ไร้ที่ดินทำกินจำนวนมากปัญหาสิทธิในที่ดินที่ประชาชนได้รับความแตกต่างกัน ปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับที่ดินจากการใช้ประโยชน์ที่ดินแตกต่างกัน เช่น การบุกรุกพื้นที่อนุรักษ์ การทับซ้อนของแนวเขตที่ดินและการทิ้งร้างไม่ทำประโยชน์ ดังนั้น คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 17 มกราคม 2560 อนุมัติหลักการ ร่าง พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. ... และ ร่าง พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ... ตามที่คณะอนุกรรมการบูรณาการกฎหมายการบริหารจัดการที่ดินเสนอ อย่างไรก็ตาม ร่างนโยบายและแผนบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศไทย มีหลักการร่างยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่ดิน 4 ด้าน เป็นกรอบในการจัดทำนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศไทยครอบคลุมทุกมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และความมั่นคงของประเทศ โดยในระยะแรกมุ่งเน้นการดำเนินการในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการจัดที่ดินให้แก่ผู้ยากไร้ที่ไม่มีที่ดินทำกินก่อน เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลในการดำเนินการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชน โดยการจัดที่ดินให้แก่ผู้ยากไร้ ไม่ใช่เป็นการให้กรรมสิทธิ์ แต่อนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ที่ดินของรัฐเป็นกลุ่มหรือชุมชน ในรูปแบบสหกรณ์ หรือรูปแบบอื่นที่เหมาะสม เพื่อร่วมกันบริหารจัดการที่ดิน รวมทั้งการส่งเสริมการประกอบอาชีพตามศักยภาพของพื้นที่

ในแง่ของการปรับปรุงพื้นที่ดินให้อุดมสมบูรณ์ มีการประเมินคุณภาพและความอุดมสมบูรณ์ของดิน 30 ล้านไร่ ปรับปรุงคุณภาพดินในพื้นที่ดินเปรี้ยว ดินเค็มภาคใต้ และดินกรด 179,900 ไร่ พื้นฟูและป้องกันการชะ

ล้างพังทลายของดิน โดยรณรงค์และส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝก เพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ที่มีปัญหา การชะล้างพังทลายของดินทั่วประเทศ จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ 1,042,707.50 ไร่ พัฒนาที่ดินพื้นที่เฉพาะ โดยการบำรุงรักษาบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ปรับปรุงบำรุงดิน 12,869,85 ไร่ จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ พร้อมปลูกไม้ยืนต้นโตเร็ว ลดการเผาพื้นที่โล่งเตียนและการรณรงค์โกลบตอซัง เพื่อบรรเทาภาวะโลกร้อน 12,840 ไร่

ป่าไม้ จัดทำแผนแม่บทการแก้ปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้ การบุกรุกที่ดินของรัฐ และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน มีการวางยุทธศาสตร์ในการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาติ และจัดทำแผนแม่บทเพื่อให้เป็นแนวทางหลักในการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาติและหน่วยงานที่รับผิดชอบได้ใช้เป็นแนวทางในการวางแผนปฏิบัติการ อำนวยการประสานงาน และประชาสัมพันธ์ ทำความเข้าใจให้ทุกภาคส่วนของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วม รวมทั้งเป็นแนวทางในการประสานความร่วมมือกับประชาคมโลก ประชาคมภูมิภาค และประเทศเพื่อนบ้านที่มีอาณาเขตติดต่อกัน ให้มีความเข้าใจทิศทางการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ร่วมกัน

ในส่วนการแก้ไขปัญหาการบุกรุกทำลายป่า มีการดำเนินงานภายใต้นโยบาย “พลิกฟื้นผืนป่าสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน” โดยดำเนินการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการมาตราส่วน 1:4,000 (One Map) เพื่อจัดทำแนวเขตที่ดินของรัฐให้ชัดเจน ถูกต้อง และใช้แผนที่กลางเป็นมาตราส่วนเดียวกัน การสร้างความรู้ความเข้าใจและให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมตามแนวทางประชารัฐ การคุ้มครองพื้นที่ป่าไม้โดยการบังคับใช้ กฎหมาย (แผนปฏิบัติการและมาตรการป้องกันและปราบปรามการลักลอบบุกรุกพื้นที่ป่า และการทวงคืนพื้นที่ป่าไม้ที่ถูกบุกรุก) การจัดการป่าต้นน้ำเสื่อมสภาพบนพื้นที่สูงชัน (เขาหัวโล้น) กำหนดเป้าหมายในการรักษาพื้นที่ป่าไม้ที่มีอยู่ 102.4 ล้านไร่ ด้วยการจัดการพื้นที่เกษตรอย่างยั่งยืน มีการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรตามแผนที่การเกษตรเชิงรุก ทั้งการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสมไปทำประมง ปศุสัตว์ และการปลูกพืชเศรษฐกิจและเกษตรผสมผสาน การพัฒนาเกษตรกรสู่ Smart Farmer เพื่อพัฒนาให้เกษตรกรมีศักยภาพ ทั้งทางด้านการผลิต การแปรรูป และการตลาดในการประกอบอาชีพด้านการเกษตร

เป้าหมายไอจี B8 ควบคุมมลภาวะ รวมทั้งธาตุอาหารที่เกินพอดี ให้อยู่ในระดับที่ไม่เสียหายต่อบทบาทหน้าที่ของระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ

รายละเอียดการดำเนินงานระดับประเทศที่สนับสนุนเป้าหมายไอจี

ในส่วนของการควบคุมมลพิษ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 กำหนดให้การประกาศพื้นที่เขตควบคุมมลพิษ การกำหนดมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด การกำหนดประเภทของแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องควบคุมการปล่อยอากาศเสีย น้ำทิ้งหรือขยะมูลฝอย มีการจัดตั้งคณะกรรมการควบคุมมลพิษ เพื่อจัดทำนโยบายและแผนงาน ประสานงานในการลดปัญหามลพิษและเสนอมาตรการในการป้องกันมลพิษ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการดำเนินงาน จัดทำแผนปฏิบัติการจัดการมลพิษทางอากาศและเสียง ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พ.ศ. 2560-2564 เพื่อป้องกัน ลด และควบคุมมลพิษทางอากาศและเสียง

ที่มีประสิทธิภาพ พัฒนาระบบและกลไกการบริหารจัดการมลพิษ พัฒนาการความรู้และบุคลากรให้มีศักยภาพ ในการจัดการมลพิษทางอากาศและเสียง และสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการมลพิษทางอากาศและเสียง โดยมีเป้าหมายภายในปี พ.ศ. 2564 คุณภาพอากาศและเสียงในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ทั้งยังมีการดำเนินมาตรการการป้องกันและแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองในพื้นที่ กรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ ได้มีการปรับปรุงมาตรฐานก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในบรรยากาศโดยทั่วไป ในการแก้ไขปัญหาวิกฤติหมอกควันใน 9 จังหวัดภาคเหนือมีการจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหา หมอกควันภาคเหนือ พ.ศ. 2560 เพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤติหมอกควันใน 9 จังหวัดภาคเหนือ ได้แก่ เชียงราย เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน พะเยา แม่ฮ่องสอน และตาก

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการดำเนินงาน ปรับปรุงระบบฐานข้อมูลคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดินทั่วประเทศ พัฒนาระบบเฝ้าระวังคุณภาพน้ำ และจัดทำระบบคาดการณ์คุณภาพน้ำและเตือนภัยวิกฤติคุณภาพน้ำ รวมทั้งออกประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง กำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากโรงงาน พ.ศ. 2560 เพื่อปรับปรุงการกำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากการประกอบกิจการโรงงาน ให้มีค่ามาตรฐานและวิธีการตรวจสอบน้ำทิ้งจากโรงงานที่เหมาะสมและเป็นไปตามมาตรฐานสากล รวมถึงเป็นการควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากโรงงาน นอกจากนี้ ได้มีการจัดทำรบบบำบัดน้ำเสียพลังงานแสงอาทิตย์ เพื่อบริการประชาชน

คุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง ใน พ.ศ. 2560 อยู่ในเกณฑ์พอใช้ถึงดีเพิ่มขึ้น จาก พ.ศ. 2559 ทั้งนี้ ปัจจัยที่ส่งผลให้คุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งดีขึ้น เนื่องจากการบริหารจัดการกิจกรรมต่าง ๆ บริเวณชายฝั่งทะเลและการป้องกันและลดมลพิษจากแหล่งกำเนิดมลพิษจากบนฝั่ง ส่วนคุณภาพน้ำทะเลมีความเสื่อมโทรม เนื่องจากเป็นพื้นที่รองรับน้ำเสียที่มาจากแหล่งชุมชน แหล่งอุตสาหกรรม เกษตรกรรม และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ที่ผ่านมามีการดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลและกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในการแก้ไขปัญหาน้ำเสียและขยะมูลฝอย โดยใช้แนวทางประชารัฐร่วมใจ แก้ไขปัญหาน้ำเสีย ขยายหาดท่องเที่ยว โดยบูรณาการการทำงานร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องระหว่างภาครัฐ ประชาชน และเอกชน รวมถึงการสนับสนุนจากกองทัพ ดำเนินกิจกรรมสำคัญ ได้แก่ การให้คำแนะนำแนวทางปฏิบัติตามกฎหมายสิ่งแวดล้อมกับแหล่งกำเนิดมลพิษ เพื่อปรับปรุงแก้ไขระบบบำบัดน้ำเสียให้มีประสิทธิภาพ การบังคับใช้กฎหมายกับแหล่งกำเนิดมลพิษที่เข้าข่ายต้องถูกควบคุมการปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ และการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ ความเข้าใจการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำเสียและขยะมูลฝอยจากกิจกรรมของตนเอง

ในส่วนของการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย ได้มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงาน ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนลดปริมาณขยะตั้งแต่ต้นทาง รวมทั้ง ผลักดันให้องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นในการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย โดยแบ่งแยกการจัดการ ได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ คือ (1) ขยะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปกำจัด 15.76 ล้านตัน ซึ่งได้รับการกำจัดอย่างถูกต้อง 9.75 ล้านตัน (2) ขยะที่ตกค้างในชุมชน 5.67 ล้านตัน (3) ขยะที่นำมารีไซเคิล 5.63 ล้านตัน โดยมีขยะรีไซเคิลที่ได้จากการแยก ณ สถานที่กำจัดขยะ 180,000 ตัน รวมเป็นขยะรีไซเคิลปีละ 5.81 ล้านตัน

นอกจากนี้ ได้ส่งเสริมการเข้าร่วมเครือข่าย“อาสาสมัครท้องถิ่นรักโลก” เพื่อส่งเสริมการจัดการขยะมูลฝอยโดยหมู่บ้าน/ชุมชน มีการจัดตั้ง“จุดรวบรวมขยะอันตรายชุมชน” และครัวเรือนจัดตั้งถังขยะเปียกหรืออินทรีจากครัวเรือน 17.83 ล้านครัวเรือน

ในส่วนของการควบคุมปริมาณธาตุอาหารไม่ให้เกินพอดี ประเทศไทยวางแผนยุทธศาสตร์พัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ.2560 - 2564 หรือ การส่งเสริมสินค้าเกษตรให้เป็นสินค้าปลอดภัย ดำเนินการปรับเปลี่ยนระบบการผลิตที่ต้องพึ่งพาการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีกำจัดศัตรูพืช โดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดมูลค่าและประโยชน์สูงสุดในการสร้างสินค้าการเกษตร ซึ่งคาดว่าในอนาคตจะเพิ่มพื้นที่ทำการเกษตรอินทรีย์ได้ถึง 6 แสนไร่ ปัจจุบันพื้นที่ทำการเกษตรอินทรีย์ที่มีอยู่โลกรวมกันประมาณ 318 ล้านไร่ ใน 183 ประเทศ มีมูลค่าทางการตลาดสูง 3 ล้านล้านบาท โดยที่ประเทศไทยมีพื้นที่ 3 แสนไร่ **จัดว่าเป็นอันดับ 8 ของภูมิภาคเอเชีย** โดยในอีก 5 ต่อจากนี้รัฐบาลตั้งเป้าไว้ว่าจะต้องมีพื้นที่เกษตรให้ได้ 1.3 ล้านไร่ ให้ได้ โดยคิดว่าจะสามารถสร้างมูลค่าสินค้าทางการเกษตรอินทรีย์ได้มากกว่า 2 พันล้านบาท ซึ่งการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาตินี้ จะช่วยผลักดันให้ประเทศไทยเป็นผู้นำในระดับภูมิภาคด้านการผลิต การค้า การบริโภคและการบริการเกษตรอินทรีย์ที่มีความยั่งยืนและเป็นที่ยอมรับในระดับสากลได้ในอันใกล้แน่นอน

เว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง:

www.thainews.prd.go.th/website_th/news/news_detail/TNRPT6006120010007

เป้าหมายไอจี B9 จำแนกระบุและจัดลำดับความสำคัญของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานและเส้นทางแพร่ระบาด ควบคุมหรือกำจัดชนิดพันธุ์ที่มีลำดับความสำคัญสูง และดำเนินมาตรการเพื่อจัดการเส้นทางแพร่ระบาดเพื่อป้องกันการนำเข้าและการตั้งถิ่นฐานรุกราน

รายละเอียดการดำเนินงานระดับประเทศที่สนับสนุนเป้าหมายไอจี

ประเทศไทยมีชนิดพันธุ์ต่างถิ่นอยู่มากกว่า 3,500 ชนิด และยังมีผู้นำเข้าชนิดพันธุ์ต่างถิ่นใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่เข้ามาบางชนิดสามารถดำรงชีวิตได้ดีในสภาพธรรมชาติและกลายเป็นพืชและสัตว์ที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ ในขณะที่บางชนิดเข้ามาแล้วสามารถตั้งถิ่นฐานและมีการแพร่กระจายได้ดีในธรรมชาติจนกลายเป็นชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน ส่งผลคุกคามต่อความหลากหลายทางชีวภาพและก่อให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจอย่างมาก หากไม่มีระบบการจัดการป้องกันและควบคุมอย่างทันท่วงที ทั้งนี้ คณะรัฐมนตรี ในการประชุมเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2561 มีมติเห็นชอบในหลักการการขอทบทวนมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2552 เพื่อปรับปรุงมาตรการป้องกัน ควบคุม และกำจัดชนิดพันธุ์ต่างถิ่น รวมถึงได้ปรับปรุงทะเบียนรายการชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่ควรป้องกัน ควบคุม กำจัดของประเทศไทย ซึ่งมีจำนวน 323 ชนิด เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2552 ที่มีจำนวน 273 ชนิด โดยแบ่งตามสถานภาพได้ดังนี้

- 1) ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานแล้ว เพิ่มขึ้นจากเดิม 81 ชนิด รวมมีจำนวน 138 ชนิด โดยเป็นชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานที่มีการส่งเสริมให้ใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจจะต้องมีมาตรการป้องกันเฉพาะ จำนวน 16 ชนิด
- 2) ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่มีแนวโน้มรุกราน เพิ่มขึ้นจากเดิม 52 ชนิด รวมมีจำนวน 58 ชนิด โดยเป็นชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานที่มีการส่งเสริมให้ใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจจะต้องมีมาตรการป้องกันเฉพาะ จำนวน 15 ชนิด
- 3) ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่มีประวัติว่ารุกรานแล้วในประเทศอื่นแต่ยังไม่รุกรานในประเทศไทย ลดลงจากเดิม 49 ชนิด คงเหลือจำนวน 45 ชนิด เนื่องจากมีการปรับสถานภาพชนิดพันธุ์ต่างถิ่นบางชนิดไปอยู่ในทะเบียนรายการที่ 1 และ 2 โดยเป็นชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานที่มีการส่งเสริมให้ใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจจะต้องมีมาตรการป้องกันเฉพาะ จำนวน 4 ชนิด
- 4) ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานที่ยังไม่เข้ามาในประเทศไทย ลดลงจากเดิม 91 ชนิด คงเหลือจำนวน 82 ชนิด เนื่องจากการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์พบว่า เป็นชนิดพันธุ์ท้องถิ่นของประเทศไทย และมีการปรับสถานภาพชนิดพันธุ์ต่างถิ่นบางชนิดไปอยู่ในทะเบียนรายการ 1 2 และ 3 นอกจากนี้ ได้มีการจัดลำดับความสำคัญของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานและเส้นทางแพร่ระบาด และการจัดทำแนวทางการควบคุมหรือกำจัดชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่มีลำดับความสำคัญสูง รวม 23 ชนิด แยกเป็นพันธุ์สัตว์ต่างถิ่น จำนวน 12 ชนิด อาทิ ไล่เสือผอยรอกปม หอยทากยักษ์แอฟริกา หอยเชอรี่ ปลาแคดเกราะหรือปลาซีกเกอร์ ปลาหมอสีคางดำ เต่าแก้มแดง และหนูท่อ สำหรับพันธุ์พืชต่างถิ่น จำนวน 11 ชนิด อาทิ ไมยราบยักษ์ ผักตบชวา จอกหูหนูยักษ์ กระจินหางกระรอก และธูปฤาษี

การรุกรานของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นถือเป็นภัยคุกคามที่ร้ายแรงต่อความหลากหลายทางชีวภาพของโลก ใน พ.ศ. 2560 สื่อต่าง ๆ ได้ให้ความสนใจกับการพบหนอนตัวแบนนิวกินี (*Platydemus manokwari*) ในประเทศไทย โดยมีรายงานการพบครั้งแรกในพื้นที่อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2560 และพบในจังหวัดอื่น ๆ อีก 21 จังหวัด ซึ่งหนอนตัวแบนนิวกินีเป็นชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่องค์การระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ (IUCN) จัดให้เป็นหนึ่งในร้อยชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานที่น่ากลัวที่สุดของโลก (100 of the World's Worst Invasive Alien Species) และเป็นพาหะของโรคพยาธิปอดหนู

การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานที่มีลำดับความสำคัญสูงและเส้นทางแพร่ระบาดที่สำคัญในประเทศไทย พบว่า ตามมติการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2561 เห็นชอบให้มีการทบทวนมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 28 เมษายน 2552 (เรื่อง ร่างมาตรการป้องกัน ควบคุม และกำจัดชนิดพันธุ์ต่างถิ่น) เพื่อปรับปรุงมาตรการป้องกัน ควบคุม และกำจัดชนิดพันธุ์ต่างถิ่น ตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จัดทำมาตรการป้องกัน ควบคุม และกำจัดชนิดพันธุ์ต่างถิ่น (พืช สัตว์ จุลินทรีย์) ที่รุกรานเข้ามาแล้วและยังไม่เข้ามาในประเทศไทยที่มีอยู่เดิมไม่ครอบคลุมการจัดการชนิดพันธุ์ต่างถิ่น และชนิดพันธุ์ต่างถิ่นมีการเปลี่ยนแปลงสถานภาพ รวมทั้งมีการจัดทำมาตรการกำหนดนโยบาย แผน กฎหมาย และงบประมาณ ในการเฝ้าระวังและติดตามชนิดพันธุ์ต่างถิ่น สนับสนุนการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับชนิดพันธุ์ต่างถิ่น และเผยแพร่ สร้างความตระหนักและให้ความรู้ในเรื่องของชนิดพันธุ์ต่างถิ่น เพื่อ

จัดทำทะเบียนจัดลำดับความสำคัญและกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันควบคุมกำจัดและ/หรือใช้ประโยชน์ชนิดพันธุ์ต่างถิ่น และเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการชนิดพันธุ์ต่างถิ่นและเสริมสร้างสมรรถนะให้กับหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนให้สามารถให้ข้อมูล ตรวจสอบ ป้องกัน เฝ้าระวัง ควบคุม ทั้งนี้ ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญเกี่ยวกับการสร้างการรับรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับมาตรการป้องกัน ควบคุม และกำจัดชนิดพันธุ์ต่างถิ่นให้แก่สาธารณชนทราบอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่เป็นพาหะของโรค มีอันตรายต่อชีวิตมีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน

เป้าหมายไอจิ B10 ลดแรงกดดันที่เกิดจากกิจกรรมของมนุษย์ที่มีต่อแนวปะการังและระบบนิเวศเปราะบางอื่นที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ หรือการเพิ่มความเป็นกรดให้แก่มหาสมุทรให้เหลือน้อยที่สุด เพื่อธำรงรักษาความสมบูรณ์และบทบาทหน้าที่ของระบบนิเวศดังกล่าว (2558)

รายละเอียดการดำเนินงานระดับประเทศที่สนับสนุนเป้าหมายไอจิ

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลกระทบต่อทั้งธรรมชาติและมนุษย์ พืช และสัตว์ต่างชนิดพันธุ์ มีการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน ทั้งในแง่วิธีการและเวลา สิ่งแรกคือการอพยพย้ายถิ่นฐาน สภาพอากาศที่อุ่นขึ้นจะทำให้การกระจายตัวของพันธุ์พืชและสัตว์เปลี่ยนแปลงไป หากชนิดพันธุ์ใดไม่สามารถเผชิญกับผลกระทบก็อาจนำไปสู่การสูญพันธุ์ ซึ่งที่ผ่านมาประเทศไทยมีการดำเนินโครงการสนับสนุนการพัฒนาและดำเนินงานด้านนโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เพื่อขับเคลื่อนนโยบายด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่ โดยใน พ.ศ. 2557-2560 ได้จัดฝึกอบรมการจัดทำแผนปฏิบัติการรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการบูรณาการประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเข้าสู่กระบวนการจัดทำแผนในระดับจังหวัดและแผนพัฒนาในระดับท้องถิ่นให้กับบุคลากรในพื้นที่นำร่อง โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับบริบทและทิศทางการพัฒนาของแต่ละพื้นที่ พร้อมทั้งได้ถอดบทเรียนการดำเนินการและจัดทำคู่มือการจัดทำแผนปฏิบัติการรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศสำหรับท้องถิ่นและโครงการในระยะที่ 2 พ.ศ. 2561 - 2564 เป็นการขยายพื้นที่ดำเนินงานเพิ่มขึ้น สำหรับผลกระทบต่อปะการังฟอกขาวนั้น มีการออกประกาศห้ามกิจกรรมที่จะมีผลกระทบต่อปะการังที่มีการฟอกขาวหลายแห่ง เพื่อให้ปะการังมีการฟื้นตัว ภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

ขับเคลื่อนการดำเนินการลดก๊าซเรือนกระจกที่เหมาะสมของประเทศ (Nationally Appropriate Mitigation Actions: NAMAs) ในภาคพลังงานและขนส่งที่ร้อยละ 7-20 ภายใน พ.ศ. 2563 (ค.ศ. 2020) เทียบเคียงกับกรณีพื้นฐาน (Business as Usual: BAU) ซึ่งเป็นการแสดงจุดยืนและเผยแพร่ให้ประชาคมโลกได้รับทราบถึงการที่ประเทศไทยมีส่วนร่วมกับประชาคมโลกในการแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ อีกทั้งยังเปิดโอกาสของประเทศไทยในการขอรับการสนับสนุนระหว่างประเทศ (International Support) ด้านการเงิน เทคโนโลยี และการเสริมสร้างศักยภาพ จากประเทศพัฒนาแล้วและแหล่งทุนระหว่างประเทศ การดำเนินงาน NAMAs ยังเป็นกรอบการดำเนินงานระดับนโยบาย

ของประเทศ ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำเรื่อง NAMAs ไปสนับสนุนการดำเนินนโยบายและแผนที่มีผลประโยชน์ร่วมเป็นการลดก๊าซเรือนกระจกได้ ทั้งนี้ ผลจากการลดก๊าซเรือนกระจกจากภาคพลังงานจาก 9 มาตรการ พบว่า ใน พ.ศ. 2558 ประเทศไทยสามารถลดก๊าซเรือนกระจกได้ทั้งสิ้น 40.14 ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 11 เทียบสัดส่วนก๊าซเรือนกระจกที่ลดได้จากกรณีฐาน พ.ศ. 2563

จัดทำ (ร่าง) แผนการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแห่งชาติ (The National Adaptation Plan: NAP) เพื่อเป็นกรอบการดำเนินงานด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประเทศ โดยอยู่ระหว่างการนำ (ร่าง) แผนการปรับตัวฯ ไปทดลองปฏิบัติในพื้นที่นำร่อง 4 พื้นที่ ได้แก่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดอุดรธานี กลุ่มจังหวัดลุ่มน้ำเจ้าพระยา และกลุ่มจังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามัน ซึ่งเป็นการบูรณาการประเด็นด้านการปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเข้าสู่แผนการพัฒนาในระดับพื้นที่ พร้อมทั้งบูรณาการประเด็นด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเข้าสู่นโยบาย แผน และยุทธศาสตร์ ในรายสาขานำร่อง 3 สาขา ได้แก่ (1) สาขาสาธารณสุข ร่วมกับกรมอนามัย ได้ลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการบูรณาการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในสาขาสาธารณสุข (2) สาขาการตั้งถิ่นฐานและความมั่นคงของมนุษย์ ร่วมกับกรมโยธาธิการและผังเมือง ได้ลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือเพื่อสนับสนุนการวางแผนและพัฒนาเชิงพื้นที่ ตามแนวทางการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และ (3) สาขาการท่องเที่ยว ร่วมกับกรมการท่องเที่ยว ซึ่งผลจากการดำเนินการดังกล่าว จะนำมาถอดบทเรียนเพื่อจัดทำเป็นแนวทางการบูรณาการการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และบรรจุใน (ร่าง) แผนการปรับตัวฯ ให้ครบถ้วนสมบูรณ์ต่อไป

อย่างไรก็ตาม กรุงเทพมหานคร มีเป้าหมายในการพัฒนาเพื่อก้าวสู่การเป็น “มหานครแห่งเอเชีย” ใน พ.ศ. 2575 ภายใต้นโยบายและแผนรองรับกับความท้าทายด้านการเตรียมพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยได้จัดทำและดำเนินการตามแผนแม่บทกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. 2556-2566 ครอบคลุม 5 ด้าน ได้แก่ การขนส่งที่ยั่งยืนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพและการใช้พลังงานทางเลือก การจัดสรรขยะและการบำบัดน้ำเสียอย่างมีประสิทธิภาพ การวางแผนเมืองสีเขียว และแนวทางการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งเป็นกรอบการทำงานเพื่อบูรณาการเป็นเมืองคาร์บอนต่ำที่พร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอันเป็นประโยชน์กับประชาชนโดยตรง โดยกำหนดเป้าหมายลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้ได้ร้อยละ 13.57 ของปริมาณคาดการณ์การปล่อยก๊าซเรือนกระจก ใน พ.ศ. 2563

เป้าหมายไอจี C11 อนุรักษ์อย่างน้อยร้อยละ 17 ของแหล่งน้ำบนบกและในแผ่นดิน และร้อยละ 10 ของพื้นที่ทะเลและชายฝั่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พื้นที่ที่มีความสำคัญเป็นพิเศษเฉพาะสำหรับความหลากหลายทางชีวภาพและบริการจากระบบนิเวศ ด้วยการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและเท่าเทียม การมีตัวแทนทางนิเวศ และการมีระบบพื้นที่คุ้มครองที่เชื่อมโยงกันอย่างดีและมาตรการอื่นที่มีประสิทธิผล โดยคำนึงถึงการอนุรักษ์พื้นที่ที่สำคัญ และบูรณาการเข้าสู่ภูมิทัศน์และเขตพื้นที่ที่กว้างกว่าเดิม

รายละเอียดการดำเนินงานระดับประเทศที่สนับสนุนเป้าหมายไอจี

มาตรการด้านการจัดการพื้นที่คุ้มครอง สำหรับประเทศไทยมีการดำเนินการประกาศเขตพื้นที่และมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมไปแล้วใน 8 พื้นที่ กระจายอยู่ใน 11 จังหวัด ได้แก่ (1) จังหวัดภูเก็ต (2) จังหวัดกระบี่ (3) จังหวัดพังงา (4) จังหวัดชลบุรี (5) จังหวัดเพชรบุรี (6) จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (7) จังหวัดสุราษฎร์ธานี (8) จังหวัดเชียงใหม่ (9) จังหวัดลำพูน (10) จังหวัดปราจีนบุรี และ (11) จังหวัดมหาสารคาม โดยมีเจตนารมณ์ในการประกาศเพื่อป้องกัน สงวน บำรุงรักษา และคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม แหล่งธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมที่มีคุณค่าต่อการดำรงชีวิตของประชาชนให้คงอยู่ได้อย่างสมดุลตามธรรมชาติและให้คงความสมบูรณ์ต่อไปในอนาคต พื้นที่ที่มีการประกาศพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม จะเป็นบริเวณที่มีระบบนิเวศที่เป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญ เป็นแหล่งท่องเที่ยว มีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สำคัญของแต่ละจังหวัด พื้นที่ที่ถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมจะมีการกำหนดขอบเขตที่แตกต่างกันไป ซึ่งขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการจัดการสภาพแวดล้อมและปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่

ทั้งนี้ การประกาศเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม เป็นเครื่องมือทางกฎหมายที่นำมาใช้เพื่อป้องกันพื้นที่ต้นน้ำลำธาร พื้นที่ที่มีระบบนิเวศตามธรรมชาติที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น โดยทั่วไปพื้นที่ที่มีระบบนิเวศตามธรรมชาติที่อาจถูกทำลายหรืออาจได้รับผลกระทบจากกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ได้โดยง่าย พื้นที่ที่มีคุณค่าทางธรรมชาติหรือศิลปกรรมอันควรแก่การอนุรักษ์ที่ยังไม่มีกฎหมายในเรื่องของการอนุรักษ์เข้ามาคุ้มครองดูแลพื้นที่จากการทำลายหรือได้รับจากการกระทำของมนุษย์ ควบคุมและแก้ไขปัญหาคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่รุนแรงเข้าขั้นวิกฤตพื้นที่ที่มีกฎหมายต่าง ๆ ควบคุมอยู่แล้วให้กลับคืนสู่สภาพเดิมภายในกำหนดระยะเวลา ควบคุมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ถูกต้องสอดคล้องกับสภาพของพื้นที่และคุ้มครองประโยชน์มากที่สุด

ในส่วนของพื้นที่คุ้มครองทางบกและพื้นที่คุ้มครองทางทะเล ประเทศไทยดำเนินการในหลายระดับ ทั้งการดำเนินงานตามแผนแม่บทอุทยานแห่งชาติแบบบูรณาการ พ.ศ. 2560-2564 โดยดำเนินการทั้งในรูปแบบของการเพิ่มพื้นที่คุ้มครอง การขยายเครือข่ายพื้นที่คุ้มครองและการเชื่อมต่อพื้นที่คุ้มครองที่กระจัดกระจาย โดยสถานการณ์อุทยานแห่งชาติ ตั้งแต่มีการประกาศจัดตั้งอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เป็นอุทยานแห่งชาติแห่งแรกเมื่อ พ.ศ. 2505 จนถึงปัจจุบัน (ข้อมูล ณ 31 ธันวาคม 2561) ประเทศไทยมีอุทยานแห่งชาติจำนวนทั้งสิ้น 154 แห่ง (ประกาศจัดตั้งตามกฎหมายแล้ว 132 แห่ง และอยู่ระหว่างเตรียมประกาศจัดตั้งอีก 22 แห่ง) ในจำนวนนี้เป็นอุทยานแห่งชาติทางบก 129 แห่ง และอุทยานแห่งชาติทางทะเล 25 แห่ง โดยมีเนื้อที่อุทยานแห่งชาติที่ประกาศจัดตั้งตามกฎหมายแล้วรวมทั้งสิ้น 65,355.97 ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ 12.64 ของเนื้อที่ประเทศ ซึ่งกระจายอยู่ในทุกภูมิภาค และครอบคลุมเขตนิเวศหรือเขตชีวภาพทั้ง 6 เขต รวมทั้งระบบนิเวศธรรมชาติ

ทั้งหมดที่ปรากฏในประเทศไทย อุทยานแห่งชาติในประเทศไทยทุกแห่ง มีพื้นที่ไม่น้อยกว่า 10 ตารางกิโลเมตร ซึ่งเป็นไปตามหลักสากลของการจัดการอุทยานแห่งชาติ

สำหรับพื้นที่คุ้มครองทางทะเล ประกอบด้วย ที่รักษาพืชพันธุ์สัตว์น้ำ อุทยานแห่งชาติทางทะเล แนวปะการัง แหล่งหญ้าทะเล พื้นที่กำหนดมาตรการประมง พื้นที่คุ้มครองโบราณคดีใต้ทะเล พื้นที่ชุ่มน้ำ พื้นที่สงวนชีวมณฑล พื้นที่มรดกอาเซียน พื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม รวมเป็นพื้นที่คุ้มครองทางทะเลทั้งหมด 84,444.48 ตารางกิโลเมตร ทั้งนี้หากเทียบจากพื้นที่ทะเลทั้งหมดของไทย 426,616.86 ตารางกิโลเมตร จะพบว่าคิดเป็นร้อยละ 19.7 ของพื้นที่ทะเลทั่วประเทศ

การจัดการพื้นที่ภูมิทัศน์ภาคการผลิตที่เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของชนิดพันธุ์ที่ใกล้จะสูญพันธุ์

พื้นที่ภูมิทัศน์ภาคการผลิต (ป่าไม้ ประมง เกษตร) ของประเทศไทย เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของชนิดพันธุ์สัตว์และชนิดพันธุ์พืชที่มีความสำคัญระดับชาติและระดับโลก บางชนิดมีสถานภาพใกล้สูญพันธุ์หลายชนิด เช่น นกกระเรียน พลับพลึงธาร นกแก้วแล้วท้องดำ และมีการริเริ่มดำเนินงานในการจัดการพื้นที่ภูมิทัศน์ภาคการผลิตที่เป็นถิ่นที่อยู่ของชนิดพันธุ์สัตว์และชนิดพันธุ์พืชที่มีความสำคัญดังกล่าว ในลักษณะของการจัดการภูมิทัศน์ภาคป่าไม้แบบบูรณาการ โดยความร่วมมือและการสนับสนุนด้านวิชาการและงบประมาณจากหลายฝ่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร ทั้งที่เป็นองค์กรระหว่างประเทศ และองค์กรระดับประเทศ การจัดการดังกล่าวใช้มาตรการทั้งด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มาตรการทางเศรษฐศาสตร์ มาตรการทางกฎหมายระหว่างประเทศ และมาตรการสร้างแรงจูงใจ โดยผลการดำเนินงานเป็นที่น่าพอใจ เนื่องด้วยชนิดพันธุ์และระบบนิเวศที่เป็นถิ่นอาศัยได้รับการฟื้นฟู สถานภาพชนิดพันธุ์เหล่านั้นได้รับการคุ้มครองและบางชนิดเพิ่มจำนวนได้ตามสภาพธรรมชาติ

นอกจากที่กล่าวข้างต้น ประเทศไทยมีการดำเนินการด้านการจัดการพื้นที่คุ้มครองในอีกหลายลักษณะ ดังกรณีตัวอย่างต่อไปนี้

การจัดการแนวเชื่อมต่อและการบริหารพื้นที่ระดับมหภาคแลภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อผนวกพื้นที่คุ้มครองเข้ากับการบริหารพื้นที่ระดับมหภาคและภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นการรักษาไว้ซึ่งโครงสร้างและบทบาทของระบบนิเวศ: โดยการใช้แนวทางเชิงระบบนิเวศ และคำนึงถึงความเชื่อมโยงทางนิเวศ และหลักการเครือข่ายระบบนิเวศน์ โดยมีตัวอย่างของการดำเนินการกลุ่มป่าที่สำคัญ ได้แก่ กลุ่มป่าตะวันตก (Western Forest Complex) กลุ่มป่าเขาใหญ่ ดงพญาเย็น (Dongpayayen-Khao Yai Forest Complex) กลุ่มป่ารอยต่อภาคตะวันออก 5 จังหวัด. (Eastern Forest Complex) (corridor of 5 provinces) กลุ่มป่าแก่งกระจาน (Kang Kracham Forest Complex) กลุ่มป่าแม่ปิง อมก๋อย (Mae Ping-Om Koi Forest Complex) กลุ่มป่าเขาสก คลองลาน (Khao Sok-Klong Sang Forest Complex) กลุ่มป่าน้ำหนาว ภูเขี้ยว (Phu Khiao- Nam Now Forest Complex)

การจัดตั้งและเสริมสร้างพื้นที่คุ้มครองระหว่างพรมแดน รูปแบบความร่วมมือระหว่างพื้นที่คุ้มครองที่ตั้งติดกับบริเวณพรมแดนและเครือข่ายระดับภูมิภาค เพื่อเป็นการพัฒนาการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนเสริมสร้างการดำเนินงานตามแนวทางเชิงระบบนิเวศและพัฒนา

ความร่วมมือระหว่างประเทศ กลุ่มป่าเขาใหญ่ ดงพญาเย็น Dong Phrayayen-Khao Yai Forest Complex) และกลุ่มป่าตะวันตก Tenasserim – Western Forest Complex

การจัดตั้งพื้นที่อุทยานมรดกอาเซียน มรดกอุทยานแห่งอาเซียน (ASEAN Heritage Parks-AHP) อยู่ภายใต้กรอบความร่วมมือของประชาคมสังคมและวัฒนธรรมแห่งอาเซียน ซึ่งเกิดจากการลงนามในปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยอุทยานมรดกแห่งอาเซียน (ASEAN Declaration on Heritage Parks) เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2546 ในการประชุมรัฐมนตรีสิ่งแวดล้อมของ ASEAN ที่กรุงย่างกุ้ง ประเทศเมียนมา การจะได้รับการพิจารณาให้เป็นมรดกอุทยานแห่งอาเซียนนั้นต้องมีลักษณะที่เป็นหนึ่งเดียว มีความหลากหลาย มีความโดดเด่น มีคุณค่า คู่ควรแก่การอนุรักษ์ ต้องมีการจัดการและทำนุบำรุงรักษากระบวนการทางนิเวศวิทยา มีระบบนิเวศที่สนับสนุนในการทำให้ทุกชีวิตสามารถดำรงอยู่ได้ มีการอนุรักษ์ไว้ซึ่งความหลากหลายทางพันธุศาสตร์ และสามารถรับรองได้ว่ามรดกอุทยานดังกล่าวจะคงประโยชน์ต่อพันธ์พืช และระบบนิเวศได้อย่างยั่งยืน และบำรุงรักษาทัศนียภาพตำแหน่งแห่งที่ของพื้นที่อันกว้างว่างเปล่า คงไว้ซึ่งวัฒนธรรม การเพื่อการศึกษา เพื่อการวิจัย เพื่อการก่อสร้างสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ และสามารถสร้างมูลค่าได้จากการท่องเที่ยว พื้นที่อุทยานและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าของประเทศไทยที่ได้รับการประกาศเป็น ASEAN Heritage Parks ทางบกได้แก่ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ กลุ่มป่าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน-กุยบุรี อุทยานแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติไทยประจัน และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่น้ำภาชี เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง พื้นที่อุทยานของประเทศไทยที่ได้รับการประกาศเป็น ASEAN Heritage Parks ทางทะเล ได้แก่ อุทยานแห่งชาติตะรุเตา ซึ่งเป็นอุทยานมรดกแห่งอาเซียนทางทะเลแห่งแรกของประเทศไทย อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์หมู่เกาะสิมิลัน อุทยานแห่งชาติอ่าวพังงา อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอ่างทอง และอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม-เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหมู่เกาะลิบง

ตัวอย่างการดำเนินงานในส่วนของความร่วมมือในการอนุรักษ์และจัดการกลุ่มป่าไม้พื้นที่มรดกโลกทางธรรมชาติ ความร่วมมือระหว่างกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ร่วมกับผู้แทนจาก 5 องค์กรระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นพันธมิตรในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและป่าไม้ของไทย ได้แก่ IUCN, WWF, WCS, Freeland และ ZSL พื้นที่มรดกโลกทางธรรมชาติของไทยทั้งสองแห่ง ได้แก่ ผืนป่าทุ่งใหญ่-ห้วยขาแข้ง (ขึ้นทะเบียนเมื่อปี 2534) และ ผืนป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่ (ขึ้นทะเบียนเมื่อปี 2548) รวมถึงพื้นที่ป่าแก่งกระจาน ที่รัฐบาลไทยเตรียมเสนอเข้ารับการพิจารณาจาก UNESCO ให้เป็นมรดกโลกทางธรรมชาติอีกแห่งหนึ่งนั้น เป็นผืนป่าธรรมชาติที่สำคัญในระดับโลก เป็นที่อยู่อาศัยและแหล่งฟื้นฟูพันธุ์สัตว์ป่าที่สำคัญ มีความหลากหลายทางธรรมชาติและความอุดมสมบูรณ์ของพืชพันธุ์

ทั้งนี้ ล่าสุดอุทยานธรณีสตูล ได้รับการเสนอเป็นสมาชิกอุทยานธรณีโลกของยูเนสโก (UNESCO Global Geoparks) มีคุณค่าทางวิชาการในระดับโลก เป็นแหล่งธรณีวิทยาฐานที่มีความหลากหลายสวยงาม และแปลกตา เหมาะกับการพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรณี และแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นับเป็นความสำเร็จของการดำเนินงานของประเทศไทยในระดับโลกอีกประการหนึ่ง

เว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง

www.park.dnp.go.th/visitor/nationparkshow.php?PTA_CODE=1013

<http://park.dnp.go.th/visitor/indexnationpark.php>

เป้าหมายไอจิ C12 ป้องกันไม่ให้ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามซึ่งรู้จักแล้วต้องสูญพันธุ์ และปรับปรุงสถานภาพการอนุรักษ์ชนิดพันธุ์ดังกล่าว โดยเฉพาะพวกที่ประชากรลดลงเหลือน้อยที่สุด และผดุงไว้ให้ยั่งยืน

รายละเอียดการดำเนินงานระดับประเทศที่สนับสนุนเป้าหมายไอจิ

สถานการณ์สัตว์ป่าและพืชป่าในประเทศไทยอาจเห็นว่ายังคงมีจำนวนสัตว์ป่าอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ในขณะเดียวกันพบว่าประชากรสัตว์ป่าบางชนิดมีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยมีปัจจัยภัยคุกคามที่ส่งผลต่อประชากรสัตว์ป่าและพืชป่า ได้แก่ การลดลงของพื้นที่ป่าอันเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า รวมไปถึงการลักลอบล่าและค้าสัตว์ป่า ทำให้สัตว์ป่าและพืชป่าหลายชนิดลดจำนวนลง และบางชนิดใกล้สูญพันธุ์ไปจากประเทศไทยหรือใกล้สูญพันธุ์ไปจากแหล่งธรรมชาติ

การดำเนินการที่ผ่านมาได้มีการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการแห่งชาติแห่งประเทศไทย ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 ซึ่งขยายผลการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการฯ จนถึงวันที่ 30 กันยายน 2560 โดยพัฒนาระบบบริหารจัดการแห่งชาติภายในประเทศ กำกับดูแล และบังคับใช้กฎหมาย มีการออกตรวจสอบร้านค้าข้างที่ขออนุญาตค้าอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกเดือน ทำให้ใน พ.ศ. 2559 ร้านค้าข้างมีจำนวนลดลงร้อยละ 50 ของร้านค้าข้างที่ขออนุญาตใน พ.ศ. 2558 อีกทั้งได้จัดฝึกอบรมเกี่ยวกับการควบคุมการค้าข้างภายในประเทศให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานบังคับใช้กฎหมาย การให้ความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการควบคุมการค้าข้างให้แก่ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง และมีคฤเทศก์ การประชาสัมพันธ์และรณรงค์เพื่อสร้างความรับรู้และความตระหนักให้แก่ประชาชนชาวไทย และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังชักชวนผู้ประกอบการลงนาม ให้คำมั่นสัญญาเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีในการปกป้องข้างและสัตว์ป่า รวมทั้งแสดงจุดยืนไม่สนับสนุนผลิตภัณฑ์ข้างและการค้าข้าง และรณรงค์ “ไม่เอางาไม่ฆ่าข้าง (Ivory Free)” ซึ่งจัดโดยองค์กรไวลด์เอ็ด (WildAid)

การจัดงานวันคุ้มครองสัตว์ป่าแห่งชาติ ประจำปี 2560 ภายใต้แนวคิด “รวมใจอนุรักษ์สัตว์ป่า” เพื่อให้เกิดการรับรู้และตระหนักถึงความสำคัญของสัตว์ป่าและถิ่นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า ตลอดจนได้รับทราบผลการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์สัตว์ป่าของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนต่าง ๆ ที่ได้ร่วมกันดำเนินงาน นอกจากนี้ ยังสามารถเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริม สนับสนุน และรณรงค์ให้เกิดการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สัตว์ป่าจากทุกภาคส่วน อาทิ การร่วมเป็นพ่อแม่อุปถัมภ์สัตว์ป่าในสถานเพาะเลี้ยงสัตว์ป่า โครงการพ่อแม่อุปถัมภ์ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ทั้งนี้ การจัดงานดังกล่าวแสดงให้เห็นความก้าวหน้าของการอนุรักษ์สัตว์ป่าในประเทศไทย เช่น การดูแลรักษาพื้นที่อนุรักษ์เพื่อสัตว์ป่า การให้ความรู้ความเข้าใจกับประชาชนและเยาวชน การศึกษาวิจัย การเพาะเลี้ยงและการขยายพันธุ์ และกระบวนการป้องกันการค้าสัตว์ป่า กระบวนการพัฒนาด้านนิติวิทยาศาสตร์ การสร้างเครือข่ายป้องกันการลักลอบค้าสัตว์ป่าระดับประเทศ เป็นต้น ถือเป็นการพัฒนาอย่างรอบด้าน ในการอนุรักษ์สัตว์ป่าในประเทศไทย

การจัดทำแผนการจัดการข้างป่าในพื้นที่ป่ารอยต่อ 5 จังหวัด ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 - 2570 โดยป่ารอยต่อ 5 จังหวัด เป็นผืนป่าขนาดใหญ่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่จังหวัดฉะเชิงเทรา จันทบุรี ระยอง ชลบุรี และสระแก้ว กำหนดแผนการดำเนินงานให้มีการจัดการทั้งในพื้นที่ป่าอนุรักษ์และนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ มีการจัดการควบคุมและติดตามที่ตัวข้างป่า จัดการถิ่นที่อยู่อาศัยของข้างป่า โดยจัดทำหรือ

สร้างสิ่งกีดขวาง ป้องกันช้างป่าออกนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ พื้นฟูสภาพถิ่นอาศัยของสัตว์ป่าและช้างป่า เสริมสร้าง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาช้างป่า ประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ และสร้างเครือข่ายข้อมูลในการ เฝ้าระวังภัยจากช้างป่า ส่งเสริมชุมชนในการป้องกันและลดผลกระทบจากช้างป่า เพื่อให้ชุมชน กับช้างป่าและสัตว์ป่าในพื้นที่ป่า สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปลอดภัย ภายใต้กรอบการศึกษาวิจัยและ การจัดการทั้งในและนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ โดยมีการติดตามประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วนการดำเนินงานของประเทศไทยที่สนับสนุนการดำเนินงานในระดับโลก มีการจัดตั้งหน่วยงาน ความร่วมมือระดับอาเซียน ASEAN Wildlife Enforcement Network เพื่อดูแลและควบคุมการผ่านเข้า ออกของชนิดพันธุ์พืชและชนิดพันธุ์สัตว์ และการดำเนินงานภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่ง ชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (CITES)

เว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง

http://park.dnp.go.th/visitor/nationparkshow.php?PTA_CODE=1013

เป้าหมายไอจิ C13 ดำรงรักษาความหลากหลายทางพันธุกรรมพืชปลูก ปศุสัตว์ สัตว์เลี้ยง และสายพันธุ์ป่า รวมถึงชนิดพันธุ์อื่นที่มีคุณค่าทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม จัดทำกลยุทธ์และ ดำเนินงานตามนั้น เพื่อลดการสูญสลายทางพันธุกรรมให้มากที่สุด และเฝ้าระวังรักษาความหลากหลาย ทางพันธุกรรมดังกล่าว

รายละเอียดการดำเนินงานระดับประเทศที่สนับสนุนเป้าหมายไอจิ

ความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทยกำลังอยู่ในภาวะถูกคุกคาม ได้แก่ การเปลี่ยนแปลง การใช้ประโยชน์ที่ดินของชุมชน การรุกรานชนิดพันธุ์ต่างถิ่น การใช้ทรัพยากรเกินขีดความสามารถในการ ฟื้นตัวของธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภาวะมลพิษ เป็นต้น รวมทั้งมีอัตราการสูญเสีย ความหลากหลายทางชีวภาพเพิ่มขึ้นทั้งพันธุกรรม ชนิดพันธุ์และระบบนิเวศ ซึ่งพบว่าในรอบ 50 ปี พื้นที่ป่าไม้ ถูกทำลายไปแล้ว 69 ล้านไร่ ชนิดพันธุ์สูญหายไปแล้ว 7 ชนิด และสูญพันธุ์ไปจากแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ 3 ชนิด ชนิดที่อยู่ในภาวะถูกคุกคามประกอบด้วยสัตว์มีกระดูกสันหลังที่ถูกคุกคามของประเทศไทย พบว่า กลุ่ม ปลาในประเทศไทยมีจำนวน 2,825 ชนิด กำลังถูกคุกคามจำนวน 208 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 7 กลุ่มนกใน ประเทศไทยมีจำนวน 1,009 ชนิด กำลังถูกคุกคาม 167 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 17 กลุ่มสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมใน ประเทศไทยมีจำนวน 157 ชนิด กำลังถูกคุกคาม 18 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 11 กลุ่มสัตว์เลื้อยคลานในประเทศไทย มีจำนวน 369 ชนิด กำลังถูกคุกคาม 49 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 13 กลุ่มสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมในประเทศไทยมี จำนวน 344 ชนิด กำลังถูกคุกคาม 120 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 34

การดำเนินการที่ผ่านมา มีการจัดทำแผนแม่บทแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนาสมุนไพรไทย ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2560-2564 ที่ครอบคลุมการพัฒนาสมุนไพรไทยตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทาง ให้ความสำคัญต่อการส่งเสริม การปลูกป่าเศรษฐกิจชุมชนและการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์พืชสมุนไพรในป่าเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เพื่อ ปกป้องและคุ้มครองพืชสมุนไพรและภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์สมุนไพรจากป่าในประเทศ รวมถึงลดการ

คุกคามความหลากหลายทางพันธุกรรมของพืชสมุนไพรในป่า มีการจัดทำฐานข้อมูลพันธุ์พืชและภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์อนุรักษ์พันธุกรรมของพืชท้องถิ่นของประเทศไทยทั้งในรูปเมล็ดและต้นพันธุ์

ปรับปรุงและทบทวนพระราชบัญญัติบำรุงพันธุ์สัตว์ พ.ศ. 2509 เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อการอนุรักษ์และพัฒนาพันธุกรรมสัตว์ ตามอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ และจัดทำ ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์สัตว์ พ.ศ. เพื่อสงวนรักษาพันธุกรรมสัตว์พื้นเมืองที่ใกล้จะสูญพันธุ์ นอกจากนี้ ยังประสบความสำเร็จในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางพันธุกรรมและพัฒนาปรับปรุงพันธุกรรมสัตว์พื้นเมือง จำนวน 12 ชนิด ได้แก่ กระบือพื้นเมือง โคขาวลำพูน โคพื้นเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ วัวแดงและวัวบาฮี โคกระทิงเขาหุ่ย แพะพื้นเมือง สุกรพื้นเมือง เป็ดเทศพื้นเมืองสีด้า เป็ดเทศพื้นเมืองสีขาว เป็ดพื้นเมืองพันธุ์ปากน้ำ เป็ดพื้นเมืองพันธุ์นครปฐม ห่าน และไก่พื้นเมือง โดยศึกษาวิจัยสถานภาพสัตว์พื้นเมืองของประเทศไทยให้ใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน

เป้าหมายไอจิ D14 พันธุ์และเผ่าละวังรักษาระบบนิเวศที่ให้บริการที่สำคัญยิ่ง รวมถึงบริการที่เกี่ยวข้องกับน้ำและเกื้อกูลต่อสุขอนามัยการกินที่อยู่ดีและความผาสุก โดยคำนึงถึงความต้องการของสตรี ชุมชนพื้นเมืองดั้งเดิมและชุมชนท้องถิ่น ผู้ยากไร้ และผู้อ่อนแอ

รายละเอียดการดำเนินงานระดับประเทศที่สนับสนุนเป้าหมายไอจิ

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของป่าไม้ และอาจทำให้ระบบนิเวศป่าไม้หรือต้นไม้ชนิดที่สำคัญล้มตายและสูญหายไป รวมทั้งอาจทำให้ป่าไม้กลายเป็นระบบนิเวศที่มีความหลากหลายทางชีวภาพในระดับที่ลดน้อยลงมาก นอกจากนี้ ยังมีสาเหตุจากการเกิดไฟป่า อีกทั้งยังมีการรบกวนสมดุลของระบบนิเวศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสังคมพืช ดิน น้ำ สัตว์ และสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ตลอดจนชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน รวมทั้งเศรษฐกิจ สังคม และการท่องเที่ยว

การเกิดไฟป่า เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อผลผลิตของพื้นที่ป่า ซึ่งมีสาเหตุมาจากธรรมชาติและจากการกระทำของมนุษย์ ส่งผลกระทบต่อความสมดุลของระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงคุณภาพชีวิตของมนุษย์ ใน พ.ศ. 2560 จากการเกิดไฟป่าทำให้มีพื้นที่เสียหายรวม 75,419 ไร่ ซึ่งลดลงจาก พ.ศ. 2559 ที่มีพื้นที่เสียหายรวม 125,896 ไร่ ลดลงคิดเป็นร้อยละ 40.09 อย่างไรก็ตาม สถิติการเกิดไฟป่าในช่วง พ.ศ. 2556-2560 มีแนวโน้มการเกิดไฟป่าลดลงเช่นเดียวกับมีแนวโน้มพื้นที่ที่ได้รับความเสียหายลดลง เนื่องจากหน่วยงานทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน และกลุ่มอาสาสมัครต่าง ๆ ในพื้นที่ให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาและร่วมมือกันอย่างจริงจัง รวมถึงการที่หน่วยงานทุกภาคส่วนเข้าใจบทบาทและวิธีการทำงานของแต่ละหน่วยงานมากขึ้น ส่งผลให้เกิดเครือข่ายที่สามารถเชื่อมโยงและประสานข้อมูลกันได้ทุกระดับ จนทำให้พื้นที่เสี่ยงและภาวะวิกฤติที่อาจจะเกิดไฟป่าลดลงอย่างเห็นได้ชัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการดำเนินงานตามที่รัฐบาลได้ให้ความสำคัญในการเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดในนโยบายป่าไม้แห่งชาติ พ.ศ. 2528 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) และแผนการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการขับเคลื่อนแผนแม่บทการฟื้นฟูอนุรักษ์ป่าและระบบนิเวศ 25 ลุ่มน้ำ กำหนดแนวเขตพื้นที่ป่าไม้ สำรวจและจัดทำระบบ

ฐานข้อมูลพื้นที่ป่าไม้ให้เป็นระบบเดียวกัน และพัฒนาพื้นที่แนวกันชนรอบพื้นที่ป่า รวมทั้งการกำหนดมาตรการป้องกันไฟป่า ตลอดจนการดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการพิทักษ์ป่าเพื่อเป็นเครือข่ายในการพิทักษ์ปกป้องทรัพยากรป่าไม้

การพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าชายเลนเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ซึ่งเกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศป่าชายเลนหลายประการ อีกทั้งการบุกรุกทำลายพื้นที่ป่าชายเลนก็ส่งผลให้เกิดการกัดเซาะอย่างรุนแรงในพื้นที่หาดโคลนเช่นกัน ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งได้ส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน และหน่วยงานภาครัฐ ทำให้สูญเสียศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว สภาพสังคมและระบบนิเวศที่เปลี่ยนแปลงไป และมีผลกระทบต่อประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณพื้นที่ชายฝั่ง อีกทั้งพื้นที่ชายฝั่งยังมีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจหลายด้าน อาทิ การท่องเที่ยว อุตสาหกรรม เกษตรกรรม เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ประมงชายฝั่ง ซึ่งสามารถสร้างอาชีพและรายได้ต่อชุมชนและประเทศอย่างมาก นอกจากนี้ยังมีผลกระทบต่อระบบนิเวศและแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งประกอบด้วย ป่าชายเลน แนวปะการัง และหญ้าทะเลอีกด้วย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการบูรณาการร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง มุ่งเน้นความสอดคล้องกับธรรมชาติที่ไม่ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ข้างเคียง โดยการจัดทำแผนงานโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง แนวทางการปรับสมดุลชายฝั่งโดยธรรมชาติ และแนวทางการฟื้นฟูเสถียรภาพชายฝั่ง มีการศึกษาวิจัย พัฒนานวัตกรรมด้านต่าง ๆ และดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทั้งในพื้นที่หาดโคลนและหาดทราย อาทิ การปักไม้ไผ่ชะลอความรุนแรงของคลื่น การฟื้นฟูป่าชายเลน การถ่ายเททราย พร้อมทั้งเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการกัดเซาะชายฝั่งให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ได้ตระหนักถึงสาเหตุของปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง รวมถึงการบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

เป้าหมายไอจี D15 เพิ่มพูน ความยืดหยุ่นคงทนของระบบนิเวศ และการเกื้อกูลของความหลากหลายทางชีวภาพต่อปริมาณคาร์บอนสำรอง โดยการอนุรักษ์และฟื้นฟูรวมถึงการฟื้นฟูให้ได้อย่างน้อยร้อยละ 15 ของระบบนิเวศเสื่อมโทรม ดังนั้น จึงเกื้อกูลต่อการปรับตัวและบรรเทาผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย

รายละเอียดการดำเนินงานระดับประเทศที่สนับสนุนเป้าหมายไอจี

ประเทศไทยโดยหน่วยงานรับผิดชอบได้ดำเนินการในระบบนิเวศแหล่งน้ำในแผ่นดิน ระบบนิเวศเกษตร และระบบนิเวศป่าไม้ ตามข้อตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ซึ่งรวมถึงการดำเนินงานตามข้อตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องในลักษณะการบูรณาการร่วมกันภายใต้หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม และบูรณาการระหว่างอนุสัญญาที่เกี่ยวข้อง ทั้งอนุสัญญาพื้นที่ชุ่มน้ำ อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ และอนุสัญญาว่าด้วยอาหารเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยการดำเนินการศึกษาและจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำหรับโครงการพัฒนา เช่นโครงการพัฒนาแหล่งน้ำที่อาจ

ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศของพื้นที่ชุ่มน้ำระดับนานาชาติ พร้อมดำเนินการปฏิบัติตามแผนป้องกัน และแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และแผนติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมอย่างเคร่งครัดและต่อเนื่อง

ทั้งนี้ ภายใต้การศึกษาและจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการ บางขนาดที่เข้าข่ายตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับ ป่าอนุรักษ์ รวมถึงมติคณะรัฐมนตรีว่าด้วยระเบียบรายชื่อพื้นที่ชุ่มน้ำและมาตรการอนุรักษ์ พร้อมดำเนินการ ปฏิบัติตามแผนป้องกัน และแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมและแผนติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม อย่างเคร่งครัดและต่อเนื่องเป็นตัวอย่างของการดำเนินงาน

นอกจากนี้ ยังได้มีมาตรการในการดำเนินการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับพื้นที่ชุ่มน้ำ แบ่งเป็น 2 มาตรการ ได้แก่ (1) มาตรการไม่ใช่สิ่งก่อสร้าง เป็นการกำหนดกฎเกณฑ์ ระเบียบ และการบังคับใช้กฎหมาย การสร้าง มาตรการทางสังคม ตลอดจนการสร้างความรู้และความเข้าใจถึงการบริหารจัดการแหล่งน้ำและพื้นที่ชุ่มน้ำ ให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในบริเวณพื้นที่แหล่งน้ำและพื้นที่ชุ่มน้ำ และสร้างเครือข่ายในการดูแลรักษาแหล่งน้ำ และพื้นที่ชุ่มน้ำอย่างเป็นรูปธรรม และ (2) มาตรการการใช้สิ่งก่อสร้าง เป็นการกำหนดมาตรการที่จะต้องใช้ และแนวทางการออกแบบ ได้แก่ ลักษณะ รูปแบบการขุดลอก และก่อสร้างอาคารทางวิศวกรรมเพื่อการ ควบคุม ป้องกันและฟื้นฟูสภาพทางการภาพของแหล่งน้ำและพื้นที่ชุ่มน้ำ รวมทั้งองค์ประกอบอื่น ๆ แต่ทั้งนี้ สิ่งก่อสร้างจะต้องเน้นความสอดคล้องกับระบบนิเวศ

การดำเนินการเพื่อการเพิ่มพูนความยืดหยุ่นคงทนของระบบนิเวศประเทศไทย โดยกรมทรัพยากร ทางทะเลและชายฝั่ง ดำเนินการเพื่อการเพิ่มพูนความยืดหยุ่นคงทนของระบบนิเวศโดยได้จัดทำแผนงาน เพื่อป้องกันและลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาวะภูมิอากาศ ได้แก่ กิจกรรมประเมินสถานการณ์ ปะการังฟอกขาว โรคและภูมิคุ้มกันของแนวปะการังอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาวะภูมิอากาศ โดยมีการศึกษาทรัพยากรปะการังซึ่งได้รับผลกระทบอย่างเห็นได้ชัดจากการเกิดปะการังฟอกขาว เมื่ออุณหภูมิน้ำทะเลสูงขึ้นจากสภาวะปกติ มีการศึกษาสำรวจสภาพแนวปะการัง ควบคู่กับการศึกษาปัจจัย สิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง มีการวิเคราะห์ข้อมูลในระยะยาวที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของแนวปะการัง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ การสำรวจปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพในการปรับตัวของ แนวปะการังต่อการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ เช่น การครอบครองพื้นที่ของปะการังมีชีวิต ขนาดโคโลนีปะการัง และปริมาณผู้ล่า ศึกษาโรคที่เกิดกับปะการังโดยการเลี้ยงเชื้อ และทดสอบการติดเชื้อ

ในส่วนของการเกื้อกูลของความหลากหลายทางชีวภาพต่อปริมาณคาร์บอนสำรอง ได้ประเมินปริมาณ คาร์บอนสะสมในระบบนิเวศป่าชายเลน และการประเมินการเปลี่ยนแปลง (Dynamics) ของการปลดปล่อย และดูดซับก๊าซเรือนกระจกผ่านกระบวนการสังเคราะห์ด้วยแสงและการหายใจ และการบริหารจัดการ ป่าชายเลนเพื่อคง/เพิ่มพูนปริมาณคาร์บอนสะสม (Carbon stock) ด้วยการปกป้องป่าชายเลนที่มีอยู่เดิม และการฟื้นฟูหาดเลนงอกใหม่โดยเลียนแบบธรรมชาติ มีการใช้วัสดุธรรมชาติดักเมล็ด เพื่อนำไปปลูกเป็น ไม้เบิกนำ และการปลูกพันธุ์ไม้ป่าชายเลนบริเวณหลังป่าชายเลนและป่าเชิงทรงด้วยความหนาแน่นสูงและ เป็นชนิดพันธุ์ที่ชาวบ้านสามารถใช้ประโยชน์ได้ เช่น จาก และเตยปาดัน เป็นต้น

การอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลน มีการปลูกเสริมป่าชายเลนเสื่อมโทรมหรือที่ถูกบุกรุกครอบครอง จากการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทต่าง ๆ ได้สิ้นสุดการดำเนินคดีแล้ว โดยได้ปลูกเสริมใน พ.ศ. 2558 จำนวน 2,660 ไร่ และการประเมินและจัดลำดับความเหมาะสมของพื้นที่หาดเลนงอกใหม่ในการฟื้นฟูและใช้ประโยชน์ อย่างยั่งยืน โดยจัดลำดับเป็น 4 ระดับ โดยเรียงลำดับจากพื้นที่ที่มีความเหมาะสมน้อยที่สุดไปหามากที่สุด ทั้งนี้ ได้ปลูกพันธุ์ไม้ในพื้นที่หาดเลนงอกโดยวิธีเลียนแบบธรรมชาติในพื้นที่ 6 จังหวัด จังหวัดละประมาณ 100 ไร่ รวมประมาณ 600 ไร่

นอกจากนี้ ได้มีการดำเนินงานตามกรอบอนุสัญญาประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยดำเนินการติดตามและเฝ้าระวังมาตรการการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่อาจส่งผลกระทบต่อการค้า และการลงทุน เตรียมมาตรการรองรับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากมาตรการทางการค้าและข้อตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ส่งเสริมการทำออร์เตอร์พุตพันธ์ เพื่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

ขณะนี้ หน่วยงานยังไม่กำหนดพื้นที่จำเป็นต้องได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟู แต่ในอนาคตจะกำหนดพื้นที่ในการอนุรักษ์และฟื้นฟูอย่างชัดเจน

ภาคเอกชนได้มีส่วนสนับสนุนในการดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายนี้เป็นอย่างมาก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- โครงการป่านิเวศในโรงงาน เป็นหนึ่งในกิจกรรมที่ บริษัท โตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย จำกัด สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อมุ่งสู่การเป็น “โรงงานแห่งความยั่งยืน” สามารถอยู่ร่วมกับชุมชนรอบข้างได้อย่างกลมกลืน โดยโรงงาน โตโยต้า บ้านโพธิ์ ได้รับการคัดเลือกให้เป็น 1 ใน 5 ของโรงงาน โตโยต้า ทั่วโลกในการดำเนินโครงการนี้ การปลูกป่าในขั้นแรกครอบคลุมพื้นที่ 30 ไร่ สามารถช่วยดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ได้ถึงปีละ 60 ตัน และเพื่อให้โครงการนี้สำเร็จจุลวงตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โตโยต้า ได้เริ่มวางระบบการบริหารจัดการภายในป่าโดยนำทฤษฎีการสร้างพื้นที่ป่าภายใต้แนวคิด “การสร้างผืนป่าโดยดำรงไว้ซึ่งสภาพตามธรรมชาติ” มาใช้โดยเริ่มต้นจากการลงพื้นที่เพื่อศึกษาระบบนิเวศดั้งเดิมของแต่ละท้องที่ และเน้นการใช้พันธุ์ไม้พื้นเมืองในการสร้างผืนป่าขึ้นใหม่ เพื่อให้ป่าที่เกิดขึ้นมีสภาพเหมาะสมแก่การดำรงชีวิตในท้องที่นั้น ๆ ซึ่งจะทำให้ระบบนิเวศในป่ามีความสมบูรณ์ตามธรรมชาติ ทฤษฎีดังกล่าวได้มีการนำไปประยุกต์ใช้กับโครงการสร้างผืนป่าซึ่งประสบความสำเร็จไปแล้วมากกว่า 1,500 แห่งทั่วโลก อาทิ การฟื้นฟูสภาพป่าบริเวณกำแพงเมืองจีน และผืนป่าอเมซอน ซึ่งเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการร่วมลดสภาวะ โลกร้อนได้อย่างเป็นรูปธรรม
- โครงการ “ออร่า ปลูกป่า 5 ภาค” บริษัท ทีบีที เอฟแอนด์บี จำกัด ผู้ผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์น้ำแร่ธรรมชาติแท้ 100% ภายใต้แบรนด์ “ออร่า” ดำเนินงานด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าต้นน้ำทั่วประเทศแบบยั่งยืน ภายใต้โครงการ “ออร่า ปลูกป่า 5 ภาค” “ออร่า ปลูกป่า 5 ภาค” นับเป็นหนึ่งในนโยบายของบริษัทฯ ที่มุ่งทำกิจกรรมเพื่อสังคมมาโดยตลอด โดยปี พ.ศ. 2561 มุ่งเน้นด้านอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าต้นน้ำแบบยั่งยืน ซึ่งได้รับความร่วมมือจากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และชุมชนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ในการเพิ่มพื้นที่ป่าต้นน้ำ ใน 5 ภาค ประกอบด้วย

ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันตก ภาคกลาง และภาคใต้ โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือประชาชนทั่วไปและกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ ที่เราสามารถจะปลูกจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคมในการร่วมกันทำความดีด้วยการช่วยกันอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมผ่านโลกออนไลน์แล้วกลายเป็นป่าต้นน้ำใน 5 ภาคทั่วประเทศ

- โครงการพัฒนาและฟื้นฟูป่าต้นน้ำยม ปลูกป่าประชารัฐ-โดยการสนับสนุนของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) เพื่อฟื้นฟูป่าต้นน้ำในพื้นที่อำเภอปางงิ้ว จังหวัดพะเยา ร่วมกับประชาชนในพื้นที่ จนป่าต้นน้ำในพื้นที่ได้ฟื้นคืนสภาพเพิ่มขึ้นอีก นอกจากนี้ กฟผ. ได้ดำเนินปลูกป่ามาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 เป็นระยะเวลากว่า 24 ปี มีพื้นที่ปลูกป่ามากกว่า 466,000 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ป่าถึง 49 จังหวัดทั่วประเทศไทย โดยมุ่งเน้นไปที่การปลูกป่าต้นน้ำและป่าชายเลนอย่างมีคุณภาพ ต้นไม้ที่ปลูกจะมีโอกาสรอดตายสูง เพราะมีแผนการปลูกที่มีความเหมาะสมตามฤดูกาล ถูกต้องตามแนวคิด ‘ปลูกที่ท้อง ปลูกที่ใจ ปลูกในป่า’ โดยจะมีการบำรุงรักษาต่อเนื่องภายหลังจากปลูกป่าไปอีก 2 ปี เพื่อให้มั่นใจว่าจะฟื้นเป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์ เต็มโตและขยายพันธุ์อย่างยั่งยืน

ความต้องการการสนับสนุนที่จะช่วยฟื้นฟูระบบนิเวศและการสูญเสียถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติในประเทศ รวบรวมได้ดังนี้

- การส่งเสริมและสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และลดความสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติในแต่ละท้องถิ่นให้สอดคล้องกับวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของชุมชน
- การสนับสนุนด้านงบประมาณ เนื่องจากมีความสำคัญเป็นอันดับแรกในการจัดทำโครงการทุก ๆ โครงการ
- โครงการความร่วมมือระหว่างประเทศ การจ้างผู้เชี่ยวชาญ/ที่ปรึกษาที่เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน หรือแม้กระทั่งการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเสริมความตระหนักในการปกป้อง อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ
- การให้ชุมชนให้ช่วยตรวจตราการบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติ
- ความช่วยเหลือทางวิชาการ และการแลกเปลี่ยนข้อมูล มีความจำเป็นอย่างมากในการหาองค์ความรู้ที่จำเป็นเพื่อใช้ในการกำหนดมาตรการคุ้มครองและการบริหารจัดการแหล่งทรัพยากร เพื่อให้การใช้ประโยชน์เป็นไปอย่างยั่งยืน
- กำลังบุคลากรในการปฏิบัติงานซึ่งปัจจุบันมีงานที่หลากหลายด้าน จึงต้องการบุคลากรที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน และเพียงพอกับปริมาณงาน ท้ายที่สุดองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษาต้องนำมาเผยแพร่แก่ชุมชนเพื่อใช้ในการพิทักษ์ทรัพยากรในท้องถิ่น

เป้าหมายไอจี D16 บังคับใช้ และปฏิบัติตามพิธีสารนาโงยาว่าด้วยการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมและการแบ่งปันผลประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรมอย่างเท่าเทียมและยุติธรรม โดยสอดคล้องกับกฎระเบียบในชาติ

รายละเอียดการดำเนินงานระดับประเทศที่สนับสนุนเป้าหมายไอจี

ปัจจุบัน ประเทศไทยยังไม่ได้ให้สัตยาบันในพิธีสารนาโงยาว่าด้วยการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์ที่ได้จากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรมอย่างยุติธรรมและเท่าเทียม แต่ได้มีการเตรียมความพร้อมของประเทศสำหรับการเข้าเป็นภาคีพิธีสารนาโงยาว่าด้วยการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์ที่ได้จากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรมอย่างยุติธรรมและเท่าเทียม (Nagoya Protocol on Access to Genetic Resources and the Fair and Equitable Sharing of Benefits Arising from their Utilization to the Convention on Biological Diversity) โดยคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ เมื่อวันที่ 24 มกราคม 2555 ให้ลงนามในพิธีสารนาโงยาฯ โดยให้ทบทุนกฎระเบียบและหน่วยงานว่าต้องมีการปรับปรุงอย่างไรให้สอดคล้องกับพิธีสารนาโงยาฯ และเผยแพร่สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับพิธีสารนาโงยาฯ ให้กับหน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

ประเทศไทยได้ดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว ได้มีการทบทวนกฎหมายที่สอดคล้องกับการดำเนินงานตามพิธีสารนาโงยาฯ ได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 และ พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542 การใช้ระบียบคณะกรรมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ (กอช.) ว่าด้วยการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์ พ.ศ. 2554 เพื่อให้หน่วยงานของรัฐที่ดูแลทรัพยากรชีวภาพและ ภูมิปัญญา ออกกฎหมายลำดับรอง มาตรการ หรือแนวทางปฏิบัติในการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์ การเสริมสร้างสมรรถนะ และสนับสนุนหน่วยงานที่มีกฎหมาย กฎหมายลำดับรอง มาตรการ ฯลฯ เป็นหน่วยงานที่ได้รับมอบอำนาจให้พิจารณาการให้อนุญาตและทำข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์ ตลอดจนการสร้างความเข้าใจให้กับหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่สอดคล้องกับจุดตรวจสอบตามพิธีสารนาโงยาฯ และสนับสนุนให้เป็นหน่วยงานตรวจสอบ การขออนุญาตเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์

ในส่วนการดำเนินงานในระหว่างปี พ.ศ. 2560 ถึงปัจจุบัน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เห็นชอบให้จัดทำร่างกฎหมายว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ สำหรับใช้เป็นเครื่องมือบริหารจัดการอย่างเป็นเอกภาพในลักษณะของกฎหมายกลาง และมีอนุบัญญัติที่ครอบคลุมทุกมิติในเรื่องการใช้ประโยชน์การอนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ การเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมของชุมชน ความปลอดภัยทางชีวภาพ รวมถึงกลไกในการกำกับดูแลความหลากหลายทางชีวภาพในภาพรวมของประเทศรวมถึงให้ศึกษาและทบทวนกฎหมายว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพและกฎหมายลำดับรอง ถึงความสอดคล้องกับพิธีสารนาโงยาฯ รวมถึงเสริมสร้างความเข้าใจให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถดำเนินงานได้ และให้นำเสนอผลการศึกษาทบทวนต่อคณะกรรมการและคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาความพร้อมของประเทศไทยในการให้สัตยาบันพิธีสารนาโงยาฯ หลังจากครบทุกกระบวนการแล้วจึงจะนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ ก่อนนำเสนอรัฐสภาและการส่งมอบสัตยาบันสารต่อไป

กิจกรรมอื่น ๆ ในระดับประเทศที่สนับสนุนเป้าหมายไอจิ

ประเทศไทยมีการดำเนินงานที่สนับสนุนพิธีสารนาโงยาฯ ในการ ดำเนินการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องซึ่งถือเป็นการสร้างความตระหนักตามเป้าหมายไอจิที่ 1 โดยดำเนินการจัดทำคำแปลพิธีสารนาโงยาฯ เป็นภาษาไทย เพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในรายละเอียดของพิธีสารนาโงยาฯ พร้อมทั้งจัดทำเอกสารเผยแพร่เพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์ ทั้งในระดับชาติและนานาชาติ โดยเอกสารเหล่านี้ได้รับการสนับสนุนทางการเงินในการตีพิมพ์จากโครงการ Building capacity for regionally harmonized national processes for implementing CBD provisions on access to genetic resources and sharing of benefits (Thailand)

นอกจากนี้ ประเทศไทยได้บรรจุประเด็นเกี่ยวกับการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์ไว้ในนโยบายมาตรการ และแผนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติอย่างยั่งยืน ตั้งแต่ นโยบาย มาตรการและแผนเล่มที่ 1 จนถึงปัจจุบัน เพื่อส่งเสริมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายในประเทศจัดทำ กลไกสนับสนุนการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรม และเพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ สามารถขอตั้งงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานภายในหน่วยงานเพื่อเตรียมความพร้อมภายใน หน่วยงาน

เป้าหมายไอจิ E17 แต่ละภาคีอนุสัญญาฯ จัดทำกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการความหลากหลายทางชีวภาพ แห่งชาติ (NBSAPs) อย่างมีประสิทธิภาพ มีส่วนร่วม และได้รับการปรับให้ทันสมัย และรับรองเป็นเครื่องมือ ทางนโยบายและเริ่มต้นนวัตกรรมตามนั้น

รายละเอียดการดำเนินงานระดับประเทศที่สนับสนุนเป้าหมายไอจิ

คณะรัฐมนตรี มีมติเมื่อวันที่ 4 กันยายน 2555 มอบหมายให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม สำนักงานประมง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงาน นโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การ มหาชน) รวมทั้งหน่วยงาน คณะกรรมการ และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันพิจารณาทบทวนและบูรณาการ การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ความหลากหลายทางชีวภาพให้ชัดเจน ครบถ้วน ครอบคลุมถึงการเข้าถึงและการใช้ ประโยชน์ การอนุรักษ์ การพัฒนาอย่างยั่งยืน ประโยชน์ที่จะได้รับ สิทธิชุมชน และการแบ่งปันผลประโยชน์ อย่างเป็นธรรม ดังนั้น สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงต้องดำเนินการจัดทำ แผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. 2558-2564 ซึ่งเป็นแผนระยะยาว เพื่อ ตอบสนองต่อเป้าหมายระดับโลกตามแผนกลยุทธ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ค.ศ. 2011-2020 และ เป้าหมายไอจิ ทั้งนี้ แผนแม่บทบูรณาการฯ ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ และมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขมูลเหตุ รากฐานของการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ โดยหีบยกความหลากหลายทางชีวภาพเป็นกระแสหลัก ในภาครัฐและภาคประชาสังคม ลดแรงกดดันโดยตรงต่อความหลากหลายทางชีวภาพ และส่งเสริมการใช้ ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน ปรับปรุงสถานภาพของความหลากหลายทางชีวภาพ โดย ปกป้องคุ้มครองความหลากหลายของระบบนิเวศ ชนิดพันธุ์ และพันธุกรรม บริหารจัดการเพื่อเพิ่มพูน

ผลประโยชน์ที่ได้รับจากความหลากหลายทางชีวภาพและบริการทางนิเวศ และเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและดำเนินการตามพันธกรณีที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพ โดยการวางแผนอย่างมีส่วนร่วม การจัดการความรู้ และการเสริมสร้างสมรรถนะ แผนแม่บทฯ ผ่านการรับฟังความเห็นจากภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องตลอดกระบวนการจัดทำ

ทั้งนี้ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในฐานะหน่วยงานกลางระดับชาติของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ดำเนินการจัดทำแผนแม่บทบูรณาการฯ และแผนปฏิบัติการฯ 2 ฉบับ โดยเป็นฉบับเร่งด่วน คือ แผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. 2558-2559 และแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. 2560-2564 โดยทั้งสองฉบับได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีแล้ว ทั้งนี้ แผนแม่บทบูรณาการฯ เป็นแผนที่หน่วยงานทุกภาคส่วนร่วมกันยกร่าง และสอดแทรกแผนการปฏิบัติงาน โครงการของแต่ละหน่วยงานไว้ภายใต้แผน จึงนับได้ว่าเป็นแผนที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นกระบวนการอย่างแท้จริง อีกทั้งยังเป็นแผนที่สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติอีกด้วย

มาตรการในการประเมินการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์ความหลากหลายทางชีวภาพ

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการดำเนินการเพื่อติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. 2558 - 2559 ที่สอดคล้องกับเป้าหมายไอจิ เป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ และได้เชื่อมโยงกับตัวชี้วัดของแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2560 - 2564

เป้าหมายไอจิ E18 ยอมรับนับถือความรู้ที่ถ่ายทอดตามธรรมเนียมประเพณี การประดิษฐ์คิดค้นใหม่ และวิถีปฏิบัติของชุมชนพื้นเมืองดั้งเดิม และชุมชนท้องถิ่น ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน และการใช้ทรัพยากรชีวภาพตามจารีตประเพณี โดยสอดคล้องกับกฎระเบียบในชาติและพันธกรณีระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง และบูรณาการอย่างเต็มที่ และสะท้อนให้เห็นในการอนุรักษ์อนุสัญญา โดยการมีส่วนร่วมอย่างเต็มกำลังและมีประสิทธิผลของชุมชนพื้นเมืองดั้งเดิม และชุมชนท้องถิ่นในทุกระดับที่เกี่ยวข้อง

รายละเอียดการดำเนินงานระดับประเทศที่สนับสนุนเป้าหมายไอจิ

ประเทศไทยมีภูมิปัญญาและความรู้ที่สืบทอดมาตามธรรมเนียมประเพณีที่เปี่ยมด้วยคุณค่า เป็นที่ยอมรับทั้งต่อประชาชนคนไทยและต่อประชาคมโลก ตัวอย่างเช่น บริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพประเภทนวดไทยและสปาไทย ส่งผลให้มีแนวคิดผลักดันให้นวดไทยเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรม เพื่อสร้างชื่อเสียงและคุณค่าแก่ภูมิปัญญาไทย ความรู้พื้นบ้านที่ได้รับการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นและเป็นที่ยอมรับในระดับโลกดังกล่าวส่งผลให้เกิดความหวงแหนและเกิดการอนุรักษ์ภูมิความรู้ ตลอดจนทรัพยากรที่เป็นฐานการผลิต

ประเทศไทยสนับสนุนให้ใช้องค์ความรู้และภูมิปัญญาดั้งเดิมในประเทศ พัฒนาต่อยอดทรัพยากรชีวภาพ เช่น ผ้าย้อมคราม จังหวัดสกลนคร ถือเป็นมรดกภูมิปัญญาประณีตศิลป์มีมาแต่โบราณ จนปัจจุบัน

เกิด “ทีตา” แบรินด์ที่มีชื่อเสียงด้านผ้าอ้อมคราม หรือสมุนไพรจากแพทย์แผนไทยคว่ำรางวัลเหรียญทอง การประกวดผลงานประดิษฐ์ในระดับโลกจากผลงานผลิตภัณฑ์ “เลซิติน” จากไข่แดงผสมสารสกัดจากผลมะตูม ใช้รักษาคนไข้โรคเรื้อรัง เช่น อัลไซเมอร์ โรคหัวใจ การได้รับรางวัลครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงการผสมผสานกันอย่างลงตัวของศาสตร์การแพทย์แผนไทยและศาสตร์การแพทย์ตะวันตกได้อย่างสมบูรณ์ โดยภาครัฐพร้อมจะผลักดันให้ประชาชนชาวบ้าน รวมถึงผู้ประกอบการจากภาคเอกชนต่าง ๆ พัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ไปสู่เชิงพาณิชย์

ประเทศไทยมีมาตรการคุ้มครองภูมิปัญญาดั้งเดิมเพื่อสืบทอดไว้เป็นมรดกของชุมชนท้องถิ่นและของชาติไทย ตัวอย่างที่ปรากฏชัดเจนคือการปฏิรูปการบริหารจัดการการแพทย์แผนไทยและสมุนไพร โดยพัฒนากฎหมายและแนวทางการประเมินสมุนไพรเพื่อการขึ้นทะเบียน ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ..... และร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย (ฉบับที่..) พ.ศ..... เป็นต้น ภาครัฐยังสนับสนุนให้มีการเผยแพร่ แบ่งปันองค์ความรู้และข่าวสารเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่าน โครงการ “ความรู้ภูมิปัญญา 4.0” เป็นเว็บไซต์ที่เป็นแหล่งรวบรวม แบ่งปันช่องทางและข้อมูลที่เป็นประโยชน์เรื่องการเรียนรู้ ในส่วนของความหลากหลายทางชีวภาพในเรื่องราวผลิตภัณฑ์ชุมชน การส่งเสริมผลิตภัณฑ์จากทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพในระดับชุมชน

นอกจากนี้ ประเทศไทยส่งเสริมเกษตรอัตลักษณ์พื้นที่และภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยด้วยสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์(Geographical Indication: GI) โดยบูรณาการความร่วมมือในการเพิ่มมูลค่าตลาดสินค้า GI ของไทยให้สูงขึ้นและกำหนดแนวทางการส่งเสริมสินค้า GI อย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีผลการดำเนินการที่สำคัญ ดังนี้

- 1) ขึ้นทะเบียนสินค้า GI แล้ว 99 รายการ และยังอยู่ระหว่างพิจารณาคำขอขึ้นทะเบียน GI อีก 64 รายการ โดยในปี 2561 ได้มีการดำเนินการดังนี้ (1.1) ผลักดันให้จังหวัดยื่นคำขอขึ้นทะเบียนสินค้า GI รวม 7 สินค้า จาก 7 จังหวัด ส่งผลให้ปัจจุบันมีการยื่นคำขอขึ้นทะเบียนสินค้า GI ครอบคลุมทุกจังหวัดทั่วประเทศแล้ว (1.2) จัดทำระบบควบคุมตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานสินค้า GI เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค ทั้งในประเทศและต่างประเทศ (1.3) ผลักดันให้สินค้า GI ของไทยได้รับการคุ้มครองในต่างประเทศเพิ่มอีก 1 สินค้า คือ ผ้าไหมยกดอกลำพูน ณ สาธารณรัฐอินเดีย และได้ยื่นคำขอขึ้นทะเบียนสินค้า GI ในต่างประเทศเพิ่มอีก 7 สินค้า ใน 4 ประเทศ
- 2) ส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์สินค้า GI รวม 10 สินค้า รวมทั้งสร้างโอกาสทางการตลาดให้แก่วิสาหกิจชุมชนและผู้ประกอบการสินค้า GI นอกจากนี้ได้ร่วมมือกับบริษัทค้าปลีกอาหาร โดยจัดให้มีมุมจำหน่ายสินค้า GI ภายในท็อปซูเปอร์มาร์เก็ต และเซ็นทรัลฟู้ดฮอลล์ รวม 108 สาขาทั่วประเทศ ตลอดจนจัดกิจกรรมส่งเสริมการตลาดสินค้า GI อย่างต่อเนื่องทุกปี ซึ่งสามารถสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรและวิสาหกิจชุมชนกว่า 162 ล้านบาท และสร้างมูลค่าทางการตลาดสูงถึง 3,990 ล้านบาท

ในส่วนของการแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ในการจัดการระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ ผู้แทนจากชุมชนท้องถิ่นของประเทศไทย มีส่วนสนับสนุนข้อมูล แบ่งปันประสบการณ์การดำเนินงานด้านการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนของความหลากหลายทางชีวภาพในท้องถิ่นของประเทศไทยในเวทีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพมาโดยตลอด ถือเป็น การสนับสนุนการดำเนินงานในระดับโลก

ตามเป้าหมายนี้ประการหนึ่ง ตัวอย่างเช่น ในการการประชุมคณะทำงานเฉพาะกิจว่าด้วยมาตรา 8 (j) และข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง (Ad-Hoc Open-ended Working Group on Article) ครั้งที่ 7 ในระหว่างวันที่ 31 ตุลาคม – 4 พฤศจิกายน 2011 ณ นครมอนทรีออล ประเทศแคนาดา การเจรจาเชิงลึกในวันพฤหัสบดีที่ 3 พฤศจิกายน ได้เริ่มการเจรจาเชิงลึกเกี่ยวกับการจัดการระบบนิเวศ, บริการจากระบบนิเวศและพื้นที่คุ้มครอง (UNEP/CBD/WG8J/7/6) ซึ่งผู้แทนภาคเอกชนของประเทศไทยได้รับเชิญไปนำเสนอตัวอย่างของการจัดการของประเทศไทย กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติออบหลวง ที่มีการจัดการร่วมระหว่างรัฐบาลและชุมชนในท้องถิ่น ทำให้ความขัดแย้งลดลงและนำไปสู่ความร่วมมือในการจัดการร่วมกัน และความต้องการกรอบกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิของชนพื้นเมือง

ส่วนการจัดการประชุมคู่ขนาน (side event) ที่หน่วยงานภาคเอกชนร่วมกับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมดำเนินการจัดขึ้น มีการนำเสนอกรณีตัวอย่างของการสงวนรักษา และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนจากภูมิปัญญาดั้งเดิม และความรู้ที่สืบทอดตามธรรมเนียมประเพณีของชุมชนท้องถิ่น เช่นในระหว่างการประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพสมัยที่ 12 ที่เมืองพะเยียงซา สาธารณรัฐเกาหลี การจัดกิจกรรม side event โดยมูลนิธิลูกโลกสีเขียวได้นำเสนอการรักษาป่าชุมชนและทรัพยากรป่าไม้และความหลากหลายทางชีวภาพโดยชนเผ่าปกากะญอ เป็นต้น

ในการแก้ปัญหาการไร้ที่ดินทำกินของเกษตรกร การรุกรานป่าสงวนแห่งชาติหรือการบุกรุกที่ดินของรัฐ มีแนวทางการดำเนินงาน ได้แก่ จัดที่ดินให้แก่ผู้ยากไร้โดยไม่ให้กรรมสิทธิ์ให้เข้าทำประโยชน์เป็นกลุ่มหรือชุมชนในรูปแบบสหกรณ์หรือรูปแบบที่เหมาะสม ส่งเสริมนโยบายอาชีพตามศักยภาพพื้นที่ และไม่ให้มีการบุกรุกที่ดินของรัฐทุกประเภท โดยดำเนินการจัดที่ดินให้ชุมชนภายใต้กรอบดำเนินงาน 6 ด้าน ได้แก่ (1) การพัฒนาที่ดินและการใช้ประโยชน์ที่ดินบนพื้นฐานข้อมูล (2) การพัฒนาแหล่งน้ำและพัฒนาปัจจัยพื้นฐาน (3) การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการจัดทำเมนูอาชีพเชิงบูรณาการ (4) การส่งเสริมการรวมกลุ่ม (5) สนับสนุนการเข้าถึงแหล่งทุน และ (6) การส่งเสริมและจัดทำบัญชีครัวเรือน รวมถึงการดำเนินการรวบรวมข้อมูลผู้ขึ้นทะเบียนผู้ไร้ที่ดินทำกิน ซึ่งในการดำเนินงานดังกล่าวราษฎรถือครองในเขตพื้นที่ป่าไม้ทุกประเภทจะได้รับการตรวจสอบและรับรองการอยู่อาศัยหรือทำกินในพื้นที่ป่าไม้อย่างถูกต้อง เป็นไปตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ มีการป้องกันการเปลี่ยนมือโดยมีการระบุเป็นแปลงย่อยว่าใครทำกินอยู่ในส่วนพื้นที่ไหนไว้อย่างชัดเจน มีสมุดปกเป็นหลักฐานเพื่อสามารถอาศัยและทำกินตกทอดสู่รุ่นลูกหลานได้ ซึ่งเป็นอีกทางหนึ่งในการส่งเสริมให้มีการปลูกไม้ยืนต้นเพื่อเป็นการรักษาหน้าดินอีกด้วย

การมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้ของประชาชน ประเทศไทยมีการจัดตั้งป่าชุมชนรวมแล้วทั้งสิ้น 12,248 หมู่บ้าน พื้นที่ประมาณ 6.34 ล้านไร่ มีการบูรณาการเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้านทั้งสิ้น 211,261 คน และมีการสร้างเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ทั้งสิ้น 10,796 คน

เว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง

<http://www.scimath.org/lesson-biology/item/7051-2017-05-23-1เว็บไซต์4-19-46>

<http://www.ipthailand.org/>

เป้าหมายไอจิ E19 ความรู้พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพ คุณค่า บทบาทหน้าที่ สถานภาพและแนวโน้มของความหลากหลายทางชีวภาพ และผลสืบเนื่องจากการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ ได้รับการปรับปรุง แบ่งปัน ถ่ายทอด และนำไปประยุกต์ใช้

รายละเอียดการดำเนินการความร่วมมือใต้-ใต้ ผ่านความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อการพัฒนา

ประเทศไทยมีการดำเนินงานที่สนับสนุนเป้าหมายไอจิในเรื่องการจัดการองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และวิชาการที่นำมาแลกเปลี่ยน แบ่งปัน และประยุกต์ใช้เพื่อการปรับปรุงสถานภาพความหลากหลายทางชีวภาพในหลายรูปแบบและหลายกิจกรรม ได้แก่ การให้ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาแก่ประเทศกำลังพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ โดยให้ความสำคัญกับประเทศเพื่อนบ้าน (กัมพูชา สปป. ลาว พม่า และเวียดนาม) เป็นอันดับแรก และประเทศกำลังพัฒนาในภูมิภาคอื่น ๆ ในระดับทวีภาคีประเทศไทยให้ความร่วมมือแบบใต้-ใต้ (South - South Cooperation) มากกว่า 30 ปี นอกจากนี้ ประเทศไทยได้ดำเนินงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาในลักษณะหุ้นส่วนกับแหล่งความร่วมมือต่าง ๆ ทั้งในลักษณะที่เป็นความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ ประเทศเหล่านั้นรับผิดชอบค่าใช้จ่ายร่วมกัน เช่น ญี่ปุ่น ฝรั่งเศส เยอรมัน และโดยผ่านองค์กรระหว่างประเทศภายใต้องค์การสหประชาชาติ เช่น UNDP UNFPA และ UNICEF เป็นต้น

กรอบความร่วมมือใต้-ใต้ที่ประเทศไทยดำเนินการความร่วมมือที่สำคัญ ส่วนใหญ่อยู่ภายใต้การดำเนินงานของสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภายใต้การกำกับดูแลของเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีคณะทำงานที่รับผิดชอบเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพ โดยตรงคือคณะทำงานอาเซียนว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ โดยมีศูนย์อาเซียนว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพเป็นหน่วยงานสนับสนุนด้านวิชาการ (technical arms) และความช่วยเหลือในด้านอื่น ๆ การดำเนินงานของศูนย์อาเซียนฯ ช่วยเสริมสร้างสมรรถนะให้กับภูมิภาคนี้อย่างมาก

ประเทศไทยยังไม่มีจัดทำแผนงานเพื่อรองรับการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการพหุวรรษว่าด้วยความร่วมมือใต้ - ใต้ แต่มีความร่วมมือทางอ้อมในลักษณะของ Consortium of Scientific Partners on Biodiversity ซึ่งเป็นเครือข่ายความร่วมมือด้านพันธมิตรทางวิทยาศาสตร์ว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นเครือข่ายระดับชาติที่มีการดำเนินงานที่สนับสนุนความหลากหลายทางชีวภาพและพิธีสารที่เกี่ยวข้อง โดยการจัดทำบันทึกความเข้าใจร่วมกัน โดยมีกิจกรรมการดำเนินงานที่สนับสนุนวัตถุประสงค์สามประการของอนุสัญญาฯ และพิธีสารที่เกี่ยวข้อง และดำเนินงานด้านวิชาการและวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องดังนี้

- ผลงานด้านวิชาการและวิทยาศาสตร์ที่สนับสนุนเป้าหมายไอจิ
- มีผลงานสืบเนื่องที่สนับสนุนการดำเนินงานตามอนุสัญญาฯ และองค์กร ตลอดจนภาคีอนุสัญญาฯ ในระดับภูมิภาค อนุภูมิภาค และระดับโลก
- รัฐสนับสนุนให้องค์กรดังกล่าวดำเนินงานในระดับชาติ

ในการนี้ ประเทศไทยมีการดำเนินงานในลักษณะการจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกับองค์กรที่อยู่ภายใต้ Consortium of Scientific Partners on Biodiversity คือสวนพฤกษศาสตร์คิว และไทยซึ่งเป็นหนึ่ง

ในสมาชิกของศูนย์อาเซียนว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ มีข้อตกลงร่วมกับสวนพฤกษศาสตร์แห่งชาติสิงคโปร์ (Singapore Botanical Gardens) ในการดำเนินงานเรื่องการจัดทำและพัฒนารายงานประจำปีภายใต้โครงการดัชนีชี้วัดความหลากหลายทางชีวภาพในเมือง โดยสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ดำเนินความร่วมมือกับเทศบาลที่ดำเนินโครงการเมืองคาร์บอนต่ำและเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน เพื่อผลักดันให้ใช้ดัชนีความหลากหลายในเมืองของสิงคโปร์ (Singapore's Biodiversity Index) เป็นแนวทางในการอนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพในเมืองและในเทศบาล เพื่อให้สันนิบาตเทศบาล ตลอดจนเทศบาลต่าง ๆ นำไปใช้เป็นแนวทางพัฒนาเมืองต้นไม้มุ่งมั่นโครงการเมืองคาร์บอนต่ำให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องตามเป้าหมายของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพต่อไป

วิธีสร้างความพร้อมและการเข้าถึงข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพในประเทศ

ประเทศไทยโดยสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดำเนินการจัดทำกลไกการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านความหลากหลายทางชีวภาพ โดยการเชื่อมโยงฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพของหน่วยงานต่าง ๆ เป็นการเชื่อมโยงโดยผ่าน link เช่น เว็บไซต์กลไกการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นต้น การเชื่อมโยงและขยายเครือข่ายกลไกการเผยแพร่ข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพครอบคลุมเกือบทุกหน่วยงาน โดยในปัจจุบันกำลังพัฒนาระบบคลังข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย เพื่อบูรณาการข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ใช้ในการกำหนดนโยบายและแผน รวมถึงการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพของไทย ตลอดจนเป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้ด้านความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทยด้วย

นอกเหนือจากการพัฒนาปรับปรุงเว็บไซต์กลไกการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านความหลากหลายทางชีวภาพ การขยายเครือข่าย และการปรับปรุงข้อมูล การเชื่อมโยงของฐานข้อมูล และหน่วยงานพันธมิตร ซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานภาครัฐ ภาคการศึกษาแล้ว ยังมีการแบ่งปันข้อมูลกับประเทศอื่น ๆ ภายใต้สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ภายใต้การดำเนินงานของศูนย์อาเซียนว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ และอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ โดยในอนาคตจะมีการแบ่งปันข้อมูล การเข้าถึงข้อมูลได้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยเฉพาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับรายงานสถานการณ์ด้านความหลากหลายทางชีวภาพของภาคีต่าง ๆ ที่รายงานผ่านทาง online reporting tools ซึ่งเป็นกลไกที่อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพพัฒนาขึ้น

ในส่วนของการใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ มีการนำข้อมูลสถานการณ์ด้านความหลากหลายทางชีวภาพมาวิเคราะห์ เพื่อจัดทำนโยบาย การวางแผนในการตัดสินใจการดำเนินการด้านโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ การเสริมสร้างฟื้นฟูเศรษฐกิจระดับรากหญ้าที่ใช้ทรัพยากรชีวภาพเป็นฐานการผลิต รวมถึงการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน ตลอดจนการตัดสินใจด้านอื่น ๆ เช่น การวางแผนการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและบริการจากระบบนิเวศซึ่งเป็นฐานการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ดังอย่างเช่น การชลประทาน การท่องเที่ยวที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติและมีความหลากหลายทางชีวภาพเป็นฐาน ซึ่งส่งผลต่อการดูแลรักษาความหลากหลายทางชีวภาพในระดับโลกต่อไป

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว ประเทศไทยยังมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนงานด้านวิชาการและวิทยาศาสตร์ภายใต้อนุสัญญาฯ ในระดับโลกอย่างต่อเนื่อง โดยการเข้าร่วมการประชุมและเสนอประเด็นเชิงนโยบาย ทั้งด้านวิทยาศาสตร์ และประเด็นเชิงเทคนิคอื่น ๆ ในการปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานของคณะที่ปรึกษาทางวิทยาศาสตร์ วิชาการและเทคโนโลยีภายใต้อนุสัญญาฯ ทั้งนี้ประเทศไทยได้รับเลือกให้เป็นกรรมการในสภาที่ปรึกษาทางวิทยาศาสตร์ฯ สมัยที่ 11 และสมัยที่ 12 รวมถึงเป็นประเทศเจ้าภาพจัดการประชุมคณะที่ปรึกษาทางวิทยาศาสตร์ วิชาการและเทคโนโลยีของอนุสัญญาฯ สมัยที่ 10 ที่กรุงเทพมหานคร รวมถึงการประชุมอื่น ๆ อีกด้วย เช่น การประชุมระดับอาเซียนด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ครั้งที่ 2 ถือเป็นเวทีทางวิชาการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านวิชาการและวิทยาศาสตร์ความหลากหลายทางชีวภาพที่สำคัญ นอกจากนี้ผู้แทนประเทศไทยยังได้รับคัดเลือกให้ร่วมอยู่ในเวทีนโยบาย วิทยาศาสตร์ระหว่างรัฐบาลว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพและการบริการของระบบนิเวศ ในคณะผู้เชี่ยวชาญสหสาขา Multidisciplinary Expert Panel - MEP อันแสดงถึงการดำเนินงานของประเทศไทยที่สนับสนุนเป้าหมายไोजิตดังกล่าว

เป้าหมายไอจี E20 เพิ่มการขับเคลื่อนทรัพยากรการเงินสำหรับอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศ ค.ศ. 2011-2020 อย่างมีประสิทธิภาพจากทุกแหล่ง โดยสอดคล้องกับกระบวนการตามกลยุทธการระดมทุนที่ได้รับการเห็นชอบ โดยเพิ่มอย่างเป็นรูปธรรมจากระดับปัจจุบัน เป้าหมายนี้อยู่ภายใต้การเปลี่ยนแปลงเนื่องจากการประเมินวิเคราะห์ทรัพยากรที่ต้องการ ที่ภาคีอนุสัญญาฯ ต้องจัดทำรายงาน

รายละเอียดการระดมทรัพยากรทางการเงินเพื่อความหลากหลายทางชีวภาพ

ประเทศไทยมีกลไกด้านการเงินที่สำคัญ ได้แก่ การตั้งกองทุนสิ่งแวดล้อมขึ้นตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 โดยได้รับเงินสนับสนุนในช่วง พ.ศ. 2535-2538 รวมทั้งสิ้น 8,968 ล้านบาท ซึ่งในแต่ละปีกองทุนสิ่งแวดล้อมมีรายได้จากดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร ดอกเบี้ยเงินกู้ และเงินที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหักส่งคืนกองทุนสิ่งแวดล้อม และรายจ่ายของกองทุนจะจ่ายให้กับ การสนับสนุนโครงการต่าง ๆ ของหน่วยงานส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และองค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม แบ่งเป็น (1) การสนับสนุนโครงการเงินอุดหนุนด้านการจัดการมลพิษและโครงการภายใต้แผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด (2) การสนับสนุนโครงการเงินกู้ภาคเอกชนในการสร้างหรือปรับปรุงระบบบำบัดมลพิษ และ (3) การสนับสนุนโครงการเงินอุดหนุนด้านการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

ประเทศไทยจัดทำร่างรายงานการเงินตามกรอบการจัดทำรายงานการเงินตามข้อตัดสินใจที่ XII/3 จากการประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาฯ สมัยที่ 13 แล้วเสร็จตามเอกสารรายงานการเงิน ซึ่งรายงานดังกล่าวประกอบด้วยตัวเลขการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อการอนุรักษ์ ป่าไม้ และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน โดยได้รับการสนับสนุนข้อมูลจากโครงการ Biodiversity Finance Initiative (BIOFIN)

นอกจากนี้ ยังเริ่มต้นการจัดทำกลยุทธเพื่อการขับเคลื่อนทรัพยากรการเงินสำหรับการอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศของอนุสัญญาฯ ภายใต้โครงการ BIOFIN โดยคาดว่าจะแล้วเสร็จในรอบการดำเนินงานรอบที่ 3 อย่างไรก็ดีตาม ณ ปัจจุบัน หน่วยงานที่ดำเนินงานตามกลยุทธและแผนปฏิบัติการความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ

(NBSAPs) ยังคงใช้งบประมาณแผ่นดินเป็นหลักในการอนุรักษ์ต้นสน ฯลฯ จากการจัดสรรในแต่ละรอบปีงบประมาณ อย่างไรก็ตาม แนวโน้มของการสนับสนุนทรัพยากรการเงินเพิ่มมากขึ้น แต่ยังคงต้องได้รับการสนับสนุนเพิ่มเติมเพื่อให้ครอบคลุมการดำเนินงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศ

ทั้งนี้ ประเทศไทยได้รับการสนับสนุนภายใต้โครงการ BIOFIN ในการจัดทำรายงานการทบทวนค่าใช้จ่ายภาคสาธารณะ ภาครัฐ และภาคประชาสังคม (Public Private and Civil Society Biodiversity Expenditure in Thailand) ซึ่งข้อมูลในการจัดทำรายงานการเงินของประเทศส่วนหนึ่งนำมาจากรายงานดังกล่าว ผลการศึกษาโครงการ BIOFIN ทำให้ประเทศไทยมีข้อมูลที่ทันสมัยเกี่ยวกับงบประมาณรายจ่ายปัจจุบันที่ใช้ดำเนินงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศ งบประมาณที่ต้องใช้ขับเคลื่อนแผนบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ (costing NBSAPs) สถานภาพการลงทุนด้านความหลากหลายทางชีวภาพและด้านสิ่งแวดล้อม(บางประเด็น) นอกจากนั้น ยังประกอบด้วยรายงานการทบทวนเรื่องนโยบายและสถาบันที่ดูแลจัดการเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพในระบบนิเวศที่สำคัญสองระบบนิเวศ คือ พื้นที่ชุ่มน้ำ และทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และท้ายที่สุด การจัดทำร่างกลยุทธ์การระดมทรัพยากรเพื่อใช้ในการดำเนินงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพ และการลงทุนด้านความหลากหลายทางชีวภาพในอนาคตอย่างเพียงพอ

หากโครงการ BIOFIN ในระยะต่อไปจะขยายขอบเขตการดำเนินงานให้ครอบคลุมทุกระบบนิเวศ จะทำให้ประเทศไทยมีข้อมูลที่ทันสมัยเกี่ยวกับงบประมาณรายจ่ายปัจจุบันที่ใช้ดำเนินงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศทั้งหมดในภาพรวมของทุกระบบนิเวศ รวมถึงงบประมาณที่ต้องใช้ขับเคลื่อนด้านการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพด้วย

การสนับสนุนในลักษณะความช่วยเหลือรับจากต่างประเทศ (Bilateral ODA) ประเทศไทยได้รับการสนับสนุนความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการ ส่วนใหญ่เป็นงบประมาณเพื่อการคุ้มครองสัตว์ป่าและการปกป้องผืนป่าตลอดจนการจัดการพื้นที่คุ้มครองอย่างยั่งยืน **ส่วนใหญ่ผ่านทางกลไกการเงินของกองทุนสิ่งแวดล้อมโลก Global Environment Facility-GEF** โดยในระยะเวลาตั้งแต่รอบที่ 1 ถึงรอบที่ 6 โครงการที่ขอรับการสนับสนุนจาก GEF ของประเทศไทยในรอบที่ผ่านมา มีโครงการระดับประเทศ จำนวน 35 โครงการ ในวงเงินรวม 90,928,984 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และโครงการระดับภูมิภาคและระดับโลกจำนวน 37 โครงการ ในวงเงินรวม 242,339,885 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

ส่วนการสนับสนุนงบประมาณของประเทศไทยต่อประเทศอื่น ๆ อันจะส่งผลต่อการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในระดับโลก ดำเนินการในลักษณะการสนับสนุนประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มประเทศ CLMV เช่น การสนับสนุนโครงการจัดสร้างสวนรุกขชาติ เนื่องในโอกาส 60 ปี ความสัมพันธ์ทางการทูตไทย-สปป.ลาว ซึ่งจะเป็แหล่งเรียนรู้ด้านพรรณไม้ แหล่งรวบรวมพันธุกรรมพรรณไม้หายาก และเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจของประชาชน โดยประเทศไทย จัดสร้างที่บ้านหนองกอมเกาะ อำเภอเมืองหนองคาย ส่วนประเทศลาวอยู่ระหว่างการเตรียมการก่อสร้าง โดยประเทศไทยเป็นผู้สนับสนุนค่าใช้จ่ายทั้งหมด นอกจากนี้ ยังประเทศไทยยังมีการสนับสนุนในรูปแบบการเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมระดับภูมิภาคต่าง ๆ เช่น การจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการระดับภูมิภาค ว่าด้วยความร่วมมือของกลุ่มประเทศ CLMTV เพื่อผืนป่าอาเซียน (Regional

Workshop on CLMTV Forest Partnership Dialogue) ในปี 2559 เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเจ้าหน้าที่ระดับบริหารด้านป่าไม้ในกลุ่มประเทศ CLMTV อันได้แก่ กัมพูชา ลาว เมียนมาร์ ไทย และเวียดนาม ซึ่งมีอาณาเขตของประเทศเชื่อมติดต่อกัน มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความร่วมมือและความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างประเทศในกลุ่ม CLMTV ในกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อการดูแลรักษาป่าและการเพิ่มพื้นที่ป่าเพื่อลดภาวะโลกร้อน เป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการ และประสบการณ์ความสำเร็จในการบริหารจัดการป่า เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เสริมสร้างเครือข่ายระหว่างประเทศในกลุ่ม CLMTV เพื่อดูแลผืนป่าอาเซียน

การดำเนินงานของประเทศไทยที่สนับสนุนการดำเนินงานตามเป้าหมายโอจีระดับโลก

การดำเนินงานของประเทศไทยที่สนับสนุนการดำเนินงานตามเป้าหมายโอจีระดับโลก เนื้อหาบางส่วนได้บรรจุไว้ในบางเป้าหมายแล้ว การดำเนินงานของประเทศไทยที่สนับสนุนเป้าหมายโอจีส่วนใหญ่รัฐบาลไทยมุ่งส่งเสริมกลไกการหารือและความร่วมมือระดับภูมิภาคที่มีอาเซียนเป็นแกนกลาง เช่น การดำเนินงานตามกรอบอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง การดำเนินงานตามกรอบอาเซียน แอปซิฟิก หรืออาเซียน สหประชาชาติ เป็นต้น โดยสนับสนุนในรูปแบบการช่วยเหลือทางวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ และการเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม/การจัดประชุมร่วม เป็นต้น การสนับสนุนส่วนใหญ่ดำเนินการในรูปของการช่วยเหลือจัดการภัยพิบัติ การจัดการพื้นที่คุ้มครองข้ามพรมแดน เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- การดำเนินงานเพื่อส่งเสริมเสถียรภาพ สันติภาพ และความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ซึ่งประเทศไทยมีบทบาทที่สำคัญโดยเฉพาะด้านการบรรเทาภัยพิบัติ โดยทำหน้าที่ประธานร่วมของการประชุม ARF Inter-Sessional Meeting on Disaster Management: ISM on DR) ซึ่งได้หารือเกี่ยวกับการป้องกันและการจัดการผลกระทบจากภัยพิบัติได้ผ่านโดยใช้เทคโนโลยีอัจฉริยะ (smart technology) ด้วยวิธีแลกเปลี่ยนประสบการณ์และศึกษาดูงานระบบการจัดการและป้องกันภัยพิบัติทางน้ำ ซึ่งประเทศไทยได้เพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์และสร้างเครือข่ายกับสมาชิก ARF เพื่อขยายความร่วมมือในอนาคตต่อไป
- ความสัมพันธ์อาเซียน สหประชาชาติ ประเทศไทยสนับสนุนความเชื่อมโยงระหว่างวิสัยทัศน์ประชาคมอาเซียน ค.ศ. 2025 กับวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. 2030 ของสหประชาชาติ และส่งเสริมบทบาทของไทยในฐานะประเทศผู้ประสานงานในเรื่องนี้
- ความสัมพันธ์ลุ่มแม่น้ำโขง-ญี่ปุ่น ประเทศไทยจะร่วมกับญี่ปุ่นจัดการประชุม Green Mekong Forum ครั้งที่ 6 ในปี 2562 เพื่อเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และประสบการณ์ในการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในกลุ่มแม่น้ำโขง เพื่อฉลองครบรอบ 10 ปีของการก่อตั้งกรอบความร่วมมือและเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และประสบการณ์ในการจัดการสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศสมาชิก ในปี 2562
- ซอร์เรียมลุ่มแม่น้ำโขงตอนล่าง ได้รับรองถ้อยแถลงร่วมเพื่อสร้างความเข้มแข็งด้านการจัดการและแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านน้ำในกลุ่มแม่น้ำโขงตอนล่าง (Joint Statement to Strengthen Data

Management and Information Sharing in the Lower Mekong) เพื่อกำหนดทิศทางและส่งเสริมความร่วมมือเรื่องการแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านน้ำในระดับภูมิภาค

นอกจากนี้ ประเทศไทยยังร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้านในการดำเนินงานดำเนินการเพื่อรับมือกับภัยคุกคามด้านความมั่นคงในรูปแบบใหม่ เช่นการบริหารจัดการชายแดน โดยให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการชายแดนอย่างมีประสิทธิภาพ และมีความสมดุลระหว่างมิติความมั่นคงกับมิติเศรษฐกิจ ซึ่งจะ ช่วยสร้างภูมิคุ้มกันให้กับภาคส่วนต่าง ๆ และเป็นกลไกที่จะช่วย สนับสนุนให้ประเทศไทยสามารถรับมือกับความท้าทายที่สืบเนื่องมาจากความเชื่อมโยงระหว่างโครงข่ายคมนาคม ตลอดจนความท้าทายรูปแบบใหม่ในอาเซียนเช่น การลักลอบค้าไม้และสัตว์ป่า ทั้งทางบก ทะเล และอากาศ อย่างมีประสิทธิภาพ

ขณะที่การดำเนินงานของประเทศไทยมีความสอดคล้องและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ 12 การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน ซึ่งกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมได้ดำเนินงานร่วมกับมูลนิธิเพื่อส่งเสริมการผลิตและการบริโภคอย่างยั่งยืนแห่งเอเชียแปซิฟิก (APRSCP) จัดการประชุมหารือการจัดตั้งเครือข่ายส่งเสริมการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืนแห่งประเทศไทย (Thai SCP Network) และสถานภาพการขับเคลื่อนด้านการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืนของโลก และภูมิภาค การพิจารณาหารือ (ร่าง) โครงสร้างเครือข่ายฯ ระยะเริ่มต้น และกรอบ/แผนการดำเนินงาน แผนการขับเคลื่อน Thai SCP Roadmap พ.ศ. 2560-2579

อีกทั้ง การดำเนินงานของประเทศไทยภายใต้เป้าหมาย ไอจี C12 ป้องกันไม่ให้ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามซึ่งรู้จักแล้วต้องสูญพันธุ์ และเป้าหมาย ไอจี B5 ลดอัตราการสูญเสียมวลที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ สอดคล้องและสนับสนุนกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ 15 การใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศทางบกอย่างยั่งยืน ประเทศไทยได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมกรุงเทพฯ เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการจัดการปัญหาอาชญากรรมด้านป่าไม้และสัตว์ป่า รวมถึงการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน : “Bangkok Conference on Science, Technology and Innovation for Addressing Wildlife and Forest Crimes and Attaining SDGs” ณ สถาบัน AIT กรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นเวทีพูดคุยหารือเชิงกลยุทธ์ การใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยี โครงสร้างพื้นฐานทางการเงิน ชุดเครื่องมือเชิงสร้างสรรค์ รวมถึงมาตรการด้านเทคนิคและการกำกับดูแลเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางการเก็บข้อมูล การรวบรวม การวิเคราะห์ และการสนับสนุนการพัฒนาความเป็นอยู่ขั้นพื้นฐานของประชาชน อันจะนำมาซึ่งการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมป่าไม้และสัตว์ป่าในระดับประชาคมประเทศทางโชนใต้ของโลก (South-south community) ทั้งประเทศในภูมิภาคแอฟริกาและในภูมิภาคเอเชียร่วมกัน ซึ่งมีการเสนอ มุมมองและความคิดเห็นในประเด็นสำคัญ ได้แก่ การจัดการปัญหาการนำไปใช้ การค้า และการลักลอบค้าสัตว์ป่าที่ผิดกฎหมายการค้าหาสถานที่สำหรับบริการทางเทคโนโลยี โครงสร้างพื้นฐาน และด้านการเงินที่มีอยู่ในปัจจุบัน และการสร้างระบบการบริหารจัดการที่สนับสนุนรัฐบาลในประเทศทางโชนใต้ของโลก ทั้งในภูมิภาคแอฟริกาและภูมิภาคเอเชียที่อาจขยายตัวไปยังประเทศในภูมิภาคลาตินอเมริกา

บทบาทสตรีในการปกป้องคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพ

บทบาทของสตรีในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนได้รับการบรรจุไว้ในแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. 2560-2564 แผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. 2560-2564 อันประกอบด้วยยุทธศาสตร์หลัก 4 ด้าน และแผนปฏิบัติการ 10 เรื่องโดยระบุในยุทธศาสตร์ที่ 1 บูรณาการคุณค่าและการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพโดยการมีส่วนร่วมในทุกระดับ ข้อ 1.1 แผนปฏิบัติการเสริมสร้างความตระหนักและให้การศึกษาด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ในมาตรการและแนวทางปฏิบัติข้อ 1.1.1 สร้างความตระหนักและให้ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ ข้อที่ 1.1.1.4 เสริมสร้างความตระหนักถึงความสำคัญและบทบาทของชุมชนท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยเฉพาะบทบาทสตรีในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

สตรีในประเทศไทยมีบทบาทสำคัญและแข็งขัน ทั้งในการวางแผนและการดำเนินงานเพื่อปกป้องคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพ โดยมีหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรเอกชนได้ดำเนินโครงการส่งเสริมบทบาทสตรีในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตัวอย่างกิจกรรมและโครงการที่ดำเนินการโดยบริษัท ผลิตไฟฟ้าราชบุรีโฮลดิ้ง จำกัด (มหาชน) ร่วมกับสถาบันสิ่งแวดล้อมไทยภายใต้โครงการภูมิรี พลังสตรี...พลังรักษ์สิ่งแวดล้อม มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างบทบาทและพัฒนาศักยภาพสตรีให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน ท้องถิ่น และประเทศ อันเป็นการเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้วยกิจกรรมที่เหมาะสมและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตลอดจนเพื่อเผยแพร่ผลงานและสื่อสารสร้างสรรค์สตรีสู่สังคมให้มากขึ้น โดยได้เข้าไปมีส่วนร่วมดำเนินการพัฒนาเสริมสร้างบทบาทและพัฒนาศักยภาพสตรี มุ่งสู่การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน ส่งผลให้ความหลากหลายทางชีวภาพและความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น และเป็นแนวปฏิบัติที่ดีมีการขยายผลในพื้นที่อื่น ๆ ตลอดจนสังคมตระหนักและรับทราบถึงความสามารถของสตรีที่มีต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในวงกว้าง

กรณีศึกษาหลายกรณีได้แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงได้ออกมาสู่พื้นที่สาธารณะและทำงานด้านความคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับผู้ชายเพิ่มขึ้น ดังจะเห็นได้จากการศึกษาเรื่องผู้หญิงชนบทกับสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศไทย พบว่า หากผู้หญิงสามารถร่วมจัดตั้งกลุ่มได้ จะก่อให้เกิดศักยภาพและพลังมหาศาลที่สร้างสรรค์ประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อม เพราะอำนาจการตัดสินใจของผู้หญิงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการอนุรักษ์หรือพิทักษ์สิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของผู้หญิงชนบทกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพราะสตรีในชนบทมีบทบาทสำคัญ 3 ประการ คือ (1) บทบาทในเรื่องความอยู่รอดของตนเองและครอบครัว นอกเหนือจากการทำไร่ทำนาแล้ว ผู้หญิงยังเป็นผู้หาอาหาร จับสัตว์ ปลูกผัก รวมถึงการปรุงอาหาร เก็บรักษาอาหาร (2) บทบาทในการทำงานบ้าน เช่น การหาน้ำสะอาด สำหรับดื่มและใช้ทำความสะอาดเสื้อผ้าและที่อยู่อาศัย หาเชื้อเพลิง แหล่งพลังงานมาหุงต้ม การดูแลบุตรหลานในครอบครัว (3) บทบาท ในการเสริมรายได้ให้กับครอบครัว นอกจากการทำงานในไร่ นา สวน และในบ้านแล้ว สตรียังหารายได้จาก การเก็บของป่าหรือหาปลา เป็นต้น

ส่วนที่ 5

การดำเนินงานของประเทศเพื่อบรรลุเป้าหมาย
กลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช
[Global Strategy for Plant Conservation]

ส่วนที่ 5

การดำเนินงานของประเทศ

เพื่อบรรลุเป้าหมายของกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช

กลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์ (Global Strategy for Plant Conservation: GSPC) ได้รับการรับรองครั้งแรกจากที่ประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (The Convention on Biological Diversity: CBD) สมัยที่ 6 เมื่อ พ.ศ. 2545 ถือเป็นกรอบการดำเนินงานที่ยืดหยุ่นเพื่อให้ประเทศภาคีสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาเป้าหมายที่เกี่ยวข้องในระดับประเทศและระดับภูมิภาค เพื่อการหยุดยั้งการสูญเสียความหลากหลายของพันธุ์พืชที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในเวลาต่อมาได้มีการปรับปรุงกลยุทธ์และเป้าหมายสำหรับช่วง ค.ศ. 2011-2020 (พ.ศ. 2554-2563) และได้ถูกรับรองในการประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ สมัยที่ 10 เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2553

เป้าหมายของกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช ค.ศ. 2011-2020 (พ.ศ. 2554-2563) ประกอบด้วย 5 วัตถุประสงค์ และ 16 เป้าหมาย ดังนี้

ตารางที่ 9 กลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช ค.ศ. 2011-2020 (พ.ศ. 2545-2563)

วัตถุประสงค์ที่ 1	ความหลากหลายของพืชเป็นที่เข้าใจ ได้รับการบันทึกไว้ และถูกตระหนักถึงความสำคัญเป็นอย่างดี	เป้าหมาย GSPC 1 - 3
วัตถุประสงค์ที่ 2	ความหลากหลายของพืชได้รับการอนุรักษ์อย่างเร่งด่วน และมีประสิทธิผล	เป้าหมาย GSPC 4 - 10
วัตถุประสงค์ที่ 3	ความหลากหลายของพืชถูกใช้ประโยชน์ในวิถีที่ยั่งยืนและเท่าเทียม	เป้าหมาย GSPC 11 - 13
วัตถุประสงค์ที่ 4	การให้การศึกษาและส่งเสริมความตระหนักเกี่ยวกับความหลากหลายของพืชบทบาทที่มีต่อการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน	เป้าหมาย GSPC 14
วัตถุประสงค์ที่ 5	สมรรถนะและการมีส่วนร่วมผูกพันของสาธารณชนที่จำเป็นต่อการดำเนินการตามกลยุทธ์ได้รับการพัฒนาขึ้น	เป้าหมาย GSPC 15 - 16

การรายงานในส่วนนี้ เป็นการรวบรวมข้อมูลเพื่ออธิบายการดำเนินงานของประเทศที่สอดคล้องกับแต่ละเป้าหมาย GSPC ยกตัวอย่างกรณีที่แสดงให้เห็นถึงการดำเนินงานดังกล่าว พร้อมประเมินระดับความก้าวหน้าในแต่ละเป้าหมาย

หมายเหตุ	สรุปผลการประเมินความก้าวหน้า
	ระดับ 3 = บรรลุเป้าหมายได้ภายในเวลาที่กำหนด (13 เป้าหมาย)
	ระดับ 2 = มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย (3 เป้าหมาย)
	ระดับ 1 = ไม่มีความก้าวหน้า (- เป้าหมาย)

ตารางที่ 10 การดำเนินงานของประเทศเพื่อบรรลุเป้าหมายของกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช

เป้าหมาย GSPC	ระดับ ความก้าวหน้า			สาระสำคัญของข้อมูลที่นำเสนอในรายงาน
	1	2	3	
วัตถุประสงค์ที่ 1 ความหลากหลายของพืชเป็นที่เข้าใจ ได้รับการบันทึกไว้ และถูกตระหนักถึงความสำคัญเป็นอย่างดี				
เป้าหมายที่ 1 พรรณพฤกษชาติของพืชทั้งหมดที่จำแนก ระบุแล้ว เผยแพร่ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต			✓	การเผยแพร่ข้อมูลรายชื่อพรรณไม้ที่จำแนกระบุแล้วทั้งหมด ผ่านฐานข้อมูลชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2557 จำนวน 11,104 ชนิด 2,465 สกุล และ 287 วงศ์
เป้าหมายที่ 2 การวิเคราะห์ประเมินสถานภาพการอนุรักษ์ของ ชนิดพันธุ์พืชที่จำแนกระบุแล้วทั้งหมด มากเท่าที่เป็นไปได้ เพื่อให้แนวทางการดำเนินกิจกรรมด้านการอนุรักษ์			✓	สถานภาพการอนุรักษ์ชนิดพันธุ์พืชทั้งหมดที่จำแนกระบุแล้วประมาณ 11,000 ชนิด พบว่าเป็นชนิดพืชที่ถูกคุกคาม จำนวน 964 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 8.76 ของชนิดพันธุ์พืชที่จำแนกระบุแล้วทั้งหมด
เป้าหมายที่ 3 ข้อมูล ข่าวสาร งานวิจัย และผลที่เกี่ยวข้อง และวิธีการที่จำเป็นต่อการดำเนินงานตามกลยุทธ์ฯ ถูก จัดทำขึ้นและแบ่งปัน			✓	โครงการพรรณพฤกษชาติประจำประเทศไทย สืบค้นความหลากหลายของพรรณพืชทั่วประเทศทั้งพื้นที่ป่าอนุรักษ์ และพื้นที่นอกป่า และพิมพ์หนังสือ Flora of Thailand อย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่ปี 2513 มีการทบทวนพรรณไม้ใน หนังสือชื่อพรรณไม้ของประเทศไทย จำนวน 3 ครั้ง ในด้านการเผยแพร่ข้อมูล หน่วยงานต่าง ๆ ได้จัดทำข้อมูลและ เผยแพร่อย่างต่อเนื่อง เช่น กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จัดทำเทคนิคการเพาะเลี้ยงและฟื้นฟู ปลั๊กปลิงธารในธรรมชาติ และกรมวิชาการเกษตรคู่มือการเก็บเกี่ยวพืช เชิงพาณิชย์อย่างยั่งยืน เป็นต้น
วัตถุประสงค์ที่ 2 ความหลากหลายของพืชได้รับการอนุรักษ์อย่างเร่งด่วนและมีประสิทธิผล				
เป้าหมายที่ 4 อย่างน้อยร้อยละ 15 ของแต่ละภูมิภาคหรือ ประเภทของพืชพรรณ ถูกเก็บรักษาอย่างมั่นคง โดยการ จัดการและ/หรือฟื้นฟูอย่างมีประสิทธิภาพ			✓	ภูมิภาคของพืชพรรณหรือป่าประเภทต่าง ๆ ในประเทศไทย ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่อนุรักษ์ตามกฎหมาย ได้แก่ อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ซึ่งมีกฎหมายคุ้มครองเป็นการเฉพาะ ดังนั้น แต่ละ ภูมิภาคจึงถูกเก็บรักษาไว้ภายใต้กรอบกฎหมายที่มีอยู่
เป้าหมายที่ 5 อย่างน้อยร้อยละ 75 ของพื้นที่สำคัญที่สุดทาง ความหลากหลายของพันธุ์พืชในแต่ละภูมิภาคได้รับการ คุ้มครอง ด้วยการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพพร้อมสรรพ เพื่ออนุรักษ์พืชและความหลากหลายทางพันธุกรรมของพืช			✓	พื้นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์พืชในประเทศไทย มีจำนวนทั้งสิ้น 102 แห่ง ซึ่งจากการจำแนกตามประเภทของการคุ้มครอง พื้นที่ พบว่า มีพื้นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์พืชที่อยู่ในอุทยานแห่งชาติ 52 แห่ง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 19 แห่ง เขตป่า สงวนแห่งชาติ 5 แห่ง เขตห้ามล่าสัตว์ป่า 5 แห่ง เขตวนอุทยาน 4 แห่ง เขตที่มีองค์กรท้องถิ่นดูแล 5 แห่ง และไม่มีเขต

เป้าหมาย GSPC	ระดับ ความก้าวหน้า			สาระสำคัญของข้อมูลที่นำเสนอในรายงาน
	1	2	3	
				คุ้มครอง 1 แห่ง พื้นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์พืช ทั้ง 102 แห่ง ยังอยู่ภายใต้ปัจจัยคุกคามต่าง ๆ เช่น การลดลงของพื้นที่ป่า กิจกรรมการท่องเที่ยว การพัฒนาพื้นที่ด้านต่าง ๆ การเก็บพืชถิ่นเดียวและพืชต่างถิ่นรุกราน
เป้าหมายที่ 6 อย่างน้อยร้อยละ 75 ของที่ดินที่ใช้ในการผลิตในแต่ละภาคส่วนได้รับการจัดการอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับการอนุรักษ์ความหลากหลายของพืช		✓		ข้อมูลพื้นที่เกษตรกรรมในประเทศไทยของการผลิตภาคป่าไม้ของภาคเอกชน จะต้องมีการขึ้นทะเบียนที่ดินสวนป่า ซึ่งเป็นการนำที่ดิน ที่ถูกต้องตามกฎหมายมาเข้าโครงการลงทะเบียนที่ดินเพื่อส่งเสริมการปลูกป่า การดำเนินงานในเป้าหมายนี้ยังไม่สามารถทำการประเมินความก้าวหน้าในเชิงปริมาณได้อย่างชัดเจน เนื่องจากยังไม่ได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานสำหรับการประเมินผลการดำเนินงานตั้งแต่ต้น
เป้าหมายที่ 7 อย่างน้อยร้อยละ 75 ของชนิดพันธุ์พืชที่ถูกคุกคามได้รับการอนุรักษ์ในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ			✓	ข้อมูลการสำรวจข้อมูลชนิดพันธุ์พืชที่ถูกคุกคามที่ได้รับการอนุรักษ์ในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติในประเทศไทย เช่น พลับพลึงธาร สรินธรวัลลี หม้อข้าวหม้อแกงลิง เป็นต้น
เป้าหมายที่ 8 อย่างน้อยร้อยละ 75 ของชนิดพันธุ์พืชที่ถูกคุกคามได้รับการรักษาไว้ในแหล่งรวบรวมนอกถิ่นที่อยู่อาศัย โดยเฉพาะในประเทศที่เป็นต้นกำเนิด และอย่างน้อยร้อยละ 20 สามารถนำไปใช้เพื่อโปรแกรมฟื้นฟูและฟื้นคืนสภาพได้		✓		ประเทศไทยยังไม่มีกรดำเนินงานรวบรวมข้อมูลชนิดพันธุ์พืชที่ถูกคุกคามที่ได้รับการรักษาไว้ในแหล่งรวบรวมนอกถิ่นที่อยู่อาศัย และการนำกลับไปฟื้นฟูในธรรมชาติทำให้ยังไม่สามารถทำการประเมินผลการดำเนินงานได้ ทั้งนี้ ชนิดพืชที่ถูกคุกคามในประเทศไทย จำนวน 964 ชนิด มีการปลูกรวบรวมไว้ในแหล่งรวบรวมนอกถิ่นที่อยู่อาศัย เช่น สวนพฤกษศาสตร์และสวนรุกขชาติ และโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ ซึ่งกระจายอยู่ทั่วประเทศ ข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การดำเนินงานรักษาชนิดพืชที่ถูกคุกคามในแหล่งรวบรวมนอกถิ่นที่อยู่อาศัยของประเทศไทย มักเป็นการคัดเลือกชนิดพืชที่ถูกคุกคามที่อยู่ในระดับวิกฤติมาทำการขยายพันธุ์ด้วยเทคนิคต่าง ๆ และนำกลับสู่ธรรมชาติเพื่อฟื้นฟูในถิ่นที่อยู่อาศัย
เป้าหมายที่ 9 ร้อยละ 70 ของความหลากหลายทางพันธุกรรมพืชเกษตร สายพันธุ์ป่า และพืชที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ-สังคมชนิดอื่น ๆ ได้รับการอนุรักษ์ พร้อมไปกับการยอมรับนับถือ การสงวนรักษา และการดำรงรักษาความรู้พื้นเมืองและท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง			✓	ข้อมูลการรวบรวมและจัดทำทะเบียนสายพันธุ์พืชเกษตร สายพันธุ์ป่า และพืชที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ โดยการอนุรักษ์นอกถิ่นกำเนิดด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การอนุรักษ์ในธนาคารเมล็ดพันธุ์ การอนุรักษ์ ในแปลงรวบรวมพันธุ์พืช การอนุรักษ์ในสภาพรวม การอนุรักษ์ในหลอดแก้ว การอนุรักษ์แบบแช่แข็ง และธนาคารดีเอ็นเอ ดำเนินการโดยหน่วยงานต่าง ๆ เช่น กรมการข้าว กรมวิชาการเกษตร โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ

เป้าหมาย GSPC	ระดับ ความก้าวหน้า			สาระสำคัญของข้อมูลที่น่าสนใจในรายงาน
	1	2	3	
เป้าหมายที่ 10 แผนการจัดการที่มีประสิทธิผลมีพร้อมสรรพ เพื่อป้องกันการรุกรานทางชีวภาพใหม่และเพื่อจัดการพื้นที่สำคัญทางความหลากหลายของพืชที่ถูกรุกราน			✓	การกำหนดแผนการจัดการพืชต่างถิ่นรุกรานในปี 2560 สผ.ได้จัดทำแผนการจัดการชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่มีลำดับความสำคัญสูงของประเทศไทย โดยได้ทำการคัดเลือกชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่มีลำดับความสำคัญสูง ของประเทศไทย ตามเกณฑ์การจำแนก ระบุ และจัดลำดับความสำคัญของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน ซึ่งพบว่าชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่มีระดับความสำคัญสูงของประเทศไทย กลุ่มพืช มีจำนวน 11 ชนิด เช่น ไมยราบยักษ์ หล้าขาวจรจบบดกเล็ก เป็นต้น
วัตถุประสงค์ที่ 3 ความหลากหลายของพืชถูกใช้ประโยชน์ในวิถีอย่างยั่งยืนและเท่าเทียม				
เป้าหมายที่ 11 ไม่มีชนิดพันธุ์ใดของพืชพรรณป่า ถูกคุกคามจากการค้าระหว่างประเทศ			✓	การดำเนินงานของประเทศไทยในฐานะภาคีสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (CITES) รวมถึงความร่วมมือเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้าไม้พะยูงอย่างผิดกฎหมาย
เป้าหมายที่ 12 ผลผลิตจากพืชที่เก็บเกี่ยวจากป่าทั้งหมดมาจากแหล่งที่มีความยั่งยืน		✓		การดำเนินงานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542 การปรับปรุงเสนอร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ
เป้าหมายที่ 13 ความรู้ การประดิษฐ์คิดค้นใหม่ และวิถีปฏิบัติพื้นเมืองและท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรพืช ได้รับการดำรงรักษาหรือเพิ่มขึ้นตามแต่เหมาะสม เพื่อสนับสนุนการใช้ประโยชน์ตามจารีต ประเพณี การดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน ความมั่นคงทางอาหารระดับท้องถิ่นและการดูแลสุขภาพ			✓	ดำเนินการรวบรวมองค์ความรู้และภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรพืชและสนับสนุนให้เกิดการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนของสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) สถาบันวิจัยพื้นที่สูง และมูลนิธิโครงการหลวง
วัตถุประสงค์ที่ 4 การให้การศึกษาและส่งเสริมความตระหนักเกี่ยวกับความหลากหลายของพืชบทบาทที่มีต่อการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน				
เป้าหมายที่ 14 ความสำคัญของความหลากหลายของพืชและความจำเป็นในการอนุรักษ์พืชได้รับการสอดแทรกเข้าสู่โปรแกรมการสื่อสาร การให้การศึกษา และการเสริมสร้างความตระหนักแก่สาธารณชน			✓	การจัดทำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดผลการเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้แกนกลางเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพ การจัดค่ายเยาวชนเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพ ค่ายเยาวชน โครงการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน สารคดีเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นต้น

เป้าหมาย GSPC	ระดับ ความก้าวหน้า			สาระสำคัญของข้อมูลที่นำเสนอในรายงาน
	1	2	3	
วัตถุประสงค์ที่ 5 สมรรถนะและการมีส่วนร่วมผู้พันของสาธารณชนที่จำเป็นต่อการดำเนินการตามกลยุทธ์ที่ได้รับการพัฒนาขึ้น				
เป้าหมายที่ 15 จำนวนผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมที่ทำงานอยู่ โดยมีสิ่งอำนวยความสะดวกเหมาะสม มีเพียงพอ ที่จะสนองต่อความต้องการของชาติ ในอันที่จะบรรลุเป้าหมายของกลยุทธ์นี้			✓	การดำเนินการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน และการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ รวมทั้งยังได้การจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการ พื้นที่ทดลอง เรือเฉพาะท่า และแปลงขยายพันธุ์ เพื่อให้การดำเนินงานด้านพืชบรรลุตามเป้าหมาย ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ คือ การขาดแคลนบุคลากร
เป้าหมายที่ 16 สถาบัน เครือข่าย และพันธมิตรเพื่อการอนุรักษ์พืช ได้รับการจัดตั้งหรือเสริมสร้างความแข็งแกร่งขึ้นในระดับชาติ ภูมิภาค และระหว่างประเทศ เพื่อบรรลุเป้าหมายของกลยุทธ์นี้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกลยุทธ์ฯ			✓	เครือข่ายสวนพฤกษศาสตร์ เป็นการรวมกันของสวนพฤกษศาสตร์ของหน่วยงานราชการและภาคเอกชน โดยมีการจัดประชุมวิชาการเป็นประจำทุกปี เครือข่ายนักอนุกรมวิธานพืช การเสริมสร้างความแข็งแกร่งในการอนุรักษ์พืช แก่สถาบัน เครือข่าย และพันธมิตร ทั้งในระดับชาติ ภูมิภาค และระหว่างประเทศ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การสวนพฤกษศาสตร์ สมาคมพฤกษศาสตร์แห่งประเทศไทย โครงการ อพ.สธ. และ สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) เป็นต้น

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายที่มีการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์พืชในประเทศ

ประเทศไทยมีเครือข่ายที่มีการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์พืช ซึ่งปัจจุบันยังคงมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

- 1) **โครงการพรรณพฤกษชาติของประเทศไทย (Flora of Thailand)** ซึ่งเป็นโครงการศึกษาวิจัยด้านอนุกรมวิธานพืชระดับนานาชาติ เพื่อศึกษาและทบทวนพรรณพืชที่มีท่อลำเลียง (vascular plant) ในประเทศไทย คาดการณ์ว่ามีประมาณ 11,000 ชนิด และตีพิมพ์เป็นหนังสือพรรณพฤกษชาติของประเทศไทย โดยในปี พ.ศ. 2560 ได้ดำเนินการจัดประชุม Flora of Thailand ครั้งที่ 17 เมื่อวันที่ 21-25 กันยายน 2560 ที่จังหวัดกระบี่ รับผิดชอบโดยสำนักงานหอพรรณไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
- 2) **สมาคมพฤกษศาสตร์ในพระบรมราชินูปถัมภ์ (The Botanical Society under the Royal Patronage of Her Majesty the Queen)** เป็นศูนย์กลางของนักวิทยาศาสตร์สาขาพฤกษศาสตร์และสาขาที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้ที่สนใจทางด้านพรรณพืชได้ร่วมกันพัฒนาทางด้านวิชาการและวิชาชีพ แลกเปลี่ยนผลงาน ค้นคว้าวิจัย อนุรักษ์ พัฒนาทรัพยากรพรรณพืช เผยแพร่ ความรู้ทางด้านพฤกษศาสตร์ให้กับประชาชนผู้สนใจ ตลอดจนส่งเสริมและประสานความร่วมมือระหว่างนักพฤกษศาสตร์ หน่วยงานทางด้านพฤกษศาสตร์ และองค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ โดยมีการจัดประชุมวิชาการพฤกษศาสตร์แห่งประเทศไทยและจัดทำวารสารพฤกษศาสตร์ไทยเพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านพฤกษศาสตร์เป็นประจำทุกปี
- 3) **โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี** ดำเนินการด้านการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรพันธุกรรมพืช ประกอบด้วย 8 กิจกรรม ได้แก่ การปกป้องทรัพยากร การสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากร การปลูกรักษาทรัพยากร การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากร ศูนย์ข้อมูลทรัพยากร การวางแผนพัฒนาทรัพยากร การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร และกิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากร โดยดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานร่วมสนองพระราชดำริ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ ภาคเอกชน และสถาบัน การศึกษา และยังได้จัดตั้งเครือข่ายสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เพื่อสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชและทรัพยากรชีวภาพแก่นักเรียน ซึ่งกระจายอยู่ในสถาบันการศึกษาทั่วประเทศ จำนวน 939 แห่ง
- 4) **สมาคมไม้ประดับแห่งประเทศไทย (Thai Ornamental Plant Society)** เกิดจากการรวมตัวของกลุ่มคนที่มีความสนใจในไม้ประดับ โดยมีเป้าหมายเพื่อเป็นสื่อกลางให้นักปลูกเลี้ยงต้นไม้ ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นและเผยแพร่ความรู้ทางด้าน ไม้ประดับ รวมทั้งรายงานความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับพรรณไม้ในวงการไม้ประดับ พร้อมจัดกิจกรรม ให้ความรู้ด้านพรรณไม้ต่าง ๆ มาอย่างต่อเนื่อง

- 5) **กลุ่มอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพและสิ่งแวดลอม (Siamensis)** เป็นการรวมตัวกันของคนกลุ่มที่มีความรักและห่วงใยในธรรมชาติ ประกอบด้วยกลุ่มคนจากทุกสาขาอาชีพ ทั้งข้าราชการ NGO อาจารย์ นักศึกษา และบุคคลทั่วไป มีเป้าหมายสำคัญเพื่อให้การศึกษาและเผยแพร่เรื่องราวต่าง ๆ จากธรรมชาติ ให้คนทั่วไปได้รับรู้และเข้าใจและนำไปสู่การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์และคงไว้ซึ่งความหลากหลายทางชีวภาพ และยังมี การตอบคำถามเกี่ยวกับพืช โดยเฉพาะพืชป่าและพืชน้ำเมือง
- 6) **เครือข่ายนักอนุรักษ์มิชชันนารี** ซึ่งเป็นการรวมตัวกันของผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาเอก ด้านพฤกษศาสตร์ ชีววิทยา วนศาสตร์ หรือสาขาที่เกี่ยวข้องกับอนุรักษ์มิชชันนารี เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้ โดยเฉพาะการระบุชื่อพืช
- 7) **กลุ่ม Save Some Seeds** เป็นการรวมตัวกันของผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับเมล็ดพืชจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช องค์การสวนพฤกษศาสตร์ มหาวิทยาลัย และองค์กรเอกชน เพื่อร่วมกันเก็บเมล็ดพืช ทั้งพืชป่าและพืชปลูก โดยเก็บรวบรวมไว้ในธนาคารเมล็ดพันธุ์ (seed bank) ในประเทศและต่างประเทศ โดยเฉพาะธนาคารเมล็ดพันธุ์แห่งชาติ สังกัดศูนย์พันธุ์วิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ (สวทช.)

มาตรการหลักที่ใช้ในการดำเนินงานตามกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช

ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการดำเนินงานเพื่อการอนุรักษ์พืช รวมถึงการดำเนินการเพื่อรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ โดยได้มีการจัดทำแผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. 2558 – 2564 และแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. 2560 – 2564 ซึ่งเป็นแผนหลักด้านความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศ โดยได้จัดทำให้มีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกับพันธกรณีของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention on Biological Diversity: CBD) ตลอดจนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) และเป้าหมายไอจิด้านความหลากหลายทางชีวภาพ (Aichi Biodiversity Targets) และกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนปฏิบัติการฯ แต่ละเรื่องให้สอดคล้องกับเป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ โดยมุ่งเน้นการเสริมสร้างความตระหนักและให้การศึกษาด้านความหลากหลายทางชีวภาพ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ การอนุรักษ์ พืช ปกป้องคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพและทรัพยากรพันธุกรรม การลดภัยคุกคาม การจัดการชนิดพันธุ์ต่างถิ่น การพัฒนาองค์ความรู้และฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพ และการรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพ ทั้งนี้ ยังได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ (กอช.) ขึ้น เพื่อดูแลรักษาและกำหนดนโยบายด้านการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงการดำเนินงานด้านความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย และการดำเนินงานที่เกี่ยวกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ อีกทั้งเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการดำเนินงานที่สนองต่อวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ

นอกจากนี้ ประเทศไทยยังได้จัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์หลัก โดยได้กำหนดประเด็นด้านความหลากหลายทางชีวภาพไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการสร้าง การเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย ทั้งสัดส่วนของพื้นที่ป่าไม้ที่ลดลงและความหลากหลายทางชีวภาพถูกคุกคาม เช่น การอนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพในและนอกถิ่นกำเนิด การอนุรักษ์และฟื้นฟูแม่น้ำลำคลอง และแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วประเทศ การรักษาและเพิ่มพื้นที่สีเขียวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการส่งเสริม การบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน เป็นต้น และได้กำหนดเป้าหมายในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวตามแผนแม่บท ภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ไม่น้อยกว่าร้อยละ 55 แบ่งเป็นป่าธรรมชาติ ร้อยละ 35 สวนป่ารวมสวนยางพารา (ในที่ดิน มีเอกสารสิทธิ์) ร้อยละ 15 สวนสาธารณะและป่าในเมือง ร้อยละ 5

ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามเป้าหมายของกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืชในระดับชาติ

วัตถุประสงค์ที่ 1 ความหลากหลายของพืชเป็นที่เข้าใจ ได้รับการบันทึกไว้ และถูกตระหนักถึงความสำคัญ เป็นอย่างดี

เป้าหมายที่ 1 พรรณพฤกษชาติของพืชทั้งหมดที่จำแนกระบุแล้ว เผยแพร่ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต

ระดับการประเมินความก้าวหน้า

- บรรลุเป้าหมายได้ภายในเวลาที่กำหนด
- มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย
- ไม่มีความก้าวหน้า

การดำเนินงาน

การศึกษาและสำรวจพรรณไม้ในประเทศไทยดำเนินการโดยโครงการพรรณพฤกษชาติประเทศไทย (Flora of Thailand Project) ซึ่งสำนักงานหอพรรณไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เป็นผู้ประสานงานหลัก คาดการณ์ว่า ประเทศไทยมีพรรณไม้ที่มีท่อลำเลียง (vascular plant) กว่า 11,000 ชนิด โดยปัจจุบันอยู่ระหว่างการศึกษาและสำรวจ ซึ่งจะแล้วเสร็จภายในปี พ.ศ. 2567 ทั้งนี้ ได้มีการเผยแพร่ข้อมูล รายชื่อพรรณไม้ที่จำแนกระบุแล้วทั้งหมด ผ่านฐานข้อมูลชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย เต็ม สมิตินันท์ ฉบับ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2557 ซึ่งได้รวบรวมรายชื่อพืช ทั้งที่มีชื่อไทยและไม่มีชื่อไทย ทั้งพืชพื้นเมืองและพืชต่างถิ่น ทั่ว จำนวน 11,104 ชนิด 2,465 สกุล และ 287 วงศ์ (สำนักงานหอพรรณไม้, 2557) และยังสามารถค้นหา ข้อมูลลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของพรรณไม้ที่มีในประเทศไทยได้จากฐานข้อมูลสารานุกรมพืชในประเทศไทย ซึ่งรวบรวมรายชื่อพืชพร้อมคำบรรยายลักษณะทางพฤกษศาสตร์ไว้ จำนวน 1,612 ชนิด 807 สกุล และ 208 วงศ์ (ราชันย์ ภูมา, 2559) และฐานข้อมูลตัวอย่างพรรณไม้แห้งที่เก็บรวบรวมไว้ในหอพรรณไม้ สำนักงานหอ พรรณไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จำนวน 280,000 ตัวอย่าง สามารถสืบค้นข้อมูลได้จาก เว็บไซต์ <http://web3.dnp.go.th/botany> ซึ่งฐานข้อมูลดังกล่าวมีความเชื่อมโยงกับข้อมูลของเว็บไซต์ The Plant List (www.theplantlist.org) และเว็บไซต์ International Plant Names Index: IPNI

(<https://www.ipni.org>) ซึ่งทั้งสองเว็บไซต์เชื่อมโยงข้อมูลของ World Flora Online Consortium (www.worldfloraonline.org)

นอกจากนี้ องค์การสวนพฤกษศาสตร์ได้จัดทำฐานข้อมูลพรรณไม้เผยแพร่ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต โดยจัดแบ่งข้อมูลที่มีทั้งหมดเป็นฐานข้อมูลแยกกันออกไปตามวิธีการจัดเก็บและแหล่งที่มา ประกอบด้วยฐานข้อมูลพรรณไม้หนังสือ ซึ่งสามารถสืบค้นรายชื่อพรรณไม้และคำบรรยายลักษณะทางพฤกษศาสตร์ นิเวศวิทยา และการกระจายพันธุ์ พร้อมภาพพรรณไม้ จำนวน 229 วงศ์ 1,886 ชนิด ฐานข้อมูลพรรณไม้มีชีวิตซึ่งสามารถสืบค้นรายชื่อและตำแหน่งของพรรณไม้ที่จัดปลูกในสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ จำนวน 8,980 รายการ ฐานข้อมูลตัวอย่างพรรณไม้แห้ง แสดงรายละเอียดตัวอย่างพรรณไม้แห้งในหอพรรณไม้สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ จำนวน 107,475 ตัวอย่าง และฐานข้อมูลพฤกษศาสตร์พื้นบ้าน ซึ่งสามารถสืบค้นรายชื่อพรรณไม้ ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ การใช้ประโยชน์และเอกสารอ้างอิงของพรรณไม้ จำนวน 944 ชนิด อีกทั้งกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกได้เผยแพร่ข้อมูลพืชสมุนไพรผ่านคลังความรู้ DTAM จำนวน 3,874 รายการ และกรมวิชาการเกษตรอยู่ระหว่างจัดทำฐานข้อมูลพืชเกษตร เพื่อเผยแพร่ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต

เป้าหมายที่ 2 การวิเคราะห์ประเมินสถานภาพการอนุรักษ์ของชนิดพันธุ์พืชที่จำแนกระบุแล้วทั้งหมดมากเท่าที่เป็นไปได้ เพื่อให้แนวทางการดำเนินกิจกรรมด้านการอนุรักษ์

ระดับการประเมินความก้าวหน้า

- บรรลุเป้าหมายได้ภายในเวลาที่กำหนด
- มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย
- ไม่มีมีความก้าวหน้า

การดำเนินงาน

ในปี พ.ศ. 2558 สำนักงานหอพรรณไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้ประเมินสถานภาพการอนุรักษ์ของชนิดพันธุ์พืชทั้งหมดที่จำแนกระบุแล้ว ประมาณ 11,000 ชนิด พบว่า เป็นชนิดพืชที่ถูกคุกคาม (threatened species) จำนวน 964 ชนิด แบ่งออกเป็นพืชที่อยู่ในสถานภาพมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (vulnerable) จำนวน 737 ชนิด พืชที่อยู่ในสถานภาพใกล้สูญพันธุ์ (endangered) จำนวน 207 ชนิด และ พืชที่อยู่ในสถานภาพใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (critically endangered) จำนวน 20 ชนิด (Department of National Parks, Wildlife and Conservation, 2017) คิดเป็นร้อยละ 8.76 ของชนิดพืชที่จำแนกระบุแล้วทั้งหมด โดยอ้างอิงเกณฑ์การประเมินจาก International Union Conservation of Nature (IUCN) ปี ค.ศ. 1994 สำหรับชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่น และชนิดพันธุ์หายาก และปี ค.ศ. 2001 สำหรับชนิดพันธุ์ที่มีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์และใกล้สูญพันธุ์ แสดงดังตารางที่ 11

นอกจากนี้ องค์การสวนพฤกษศาสตร์ ในฐานะผู้ร่วมศึกษาพรรณไม้ในโครงการพรรณพฤกษชาติประเทศไทย ยังได้ส่งผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วมประชุมประเมินสถานภาพพืชของ IUCN ซึ่งจากงานประชุมดังกล่าวได้ประเมินสถานภาพพืชของประเทศไทยในวงศ์ Maranthaceae Orchidaceae Ericaceae Zingiberaceae

Violaceae Balsaminaceae Fagaceae Arecaceae Parnassiaceae Juglandaceae Moraceae Asparagaceae Amaryllidaceae และ Fabaceae รวมทั้งประเมินสถานภาพพืชในพื้นที่หินปูน ในท้องที่จังหวัดเพชรบูรณ์ เชียงราย แม่ฮ่องสอน สุโขทัย กาญจนบุรี และประจวบคีรีขันธ์

ตารางที่ 11 การประเมินสถานภาพการอนุรักษ์ของชนิดพันธุ์พืชในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2558

ที่	สถานภาพ	สถานภาพการอนุรักษ์ของชนิดพันธุ์พืชในประเทศไทย (ชนิด)				รวม
		เฟิร์น (pteridophyte)	พืชเมล็ดเปลือย (gymnosperm)	พืชใบเลี้ยงเดี่ยว (monocotyledon)	พืชใบเลี้ยงคู่ (dicotyledon)	
1	ใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง	-	2	-	18	20
2	ใกล้สูญพันธุ์			142	65	207
3	มีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์	15	7	275	440	737
	รวม	15	9	417	523	964

หมายเหตุ: ชนิดพันธุ์ที่สูญพันธุ์ในธรรมชาติ (Extinct in the Wild: EW) คือ ฟ้ามุ่ยน้อย *Vanda coeruleascens* Griff. (พืชใบเลี้ยงเดี่ยว) และโสภระย้า *Amherstia nobilis* Wall. (พืชใบเลี้ยงคู่)

ที่มา: Department of National Parks, Wildlife and Conservation (2017)

ทั้งนี้ ได้มีการนำข้อมูลการประเมินสถานภาพการอนุรักษ์มาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการคัดเลือกชนิดพืชที่จะปลูกรวบรวมพันธุ์ เพื่อการอนุรักษ์นอกถิ่นกำเนิด เช่น สวนพฤกษศาสตร์ สวนรุกขชาติ และสถาบันต่าง ๆ และคัดเลือกเมล็ดเพื่อส่งเข้าเก็บรักษาในธนาคารเมล็ดพันธุ์พืช (Seed Bank) ซึ่งสวนพฤกษศาสตร์คิว ประเทศสหราชอาณาจักร ได้ลงนามในบันทึกความร่วมมือ (Memorandum of Collaboration: MoC) กับกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) และหน่วยวิจัยการฟื้นฟูป่า มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (Forest Restoration Research Unit: FORRU)

เป้าหมายที่ 3 ข้อมูล ข่าวสาร งานวิจัย และผลที่เกี่ยวข้อง และวิธีการที่จำเป็นต่อการดำเนินงานตามกลยุทธ์ฯ ถูกจัดทำขึ้นและแบ่งปัน

ระดับการประเมินความก้าวหน้า

- บรรลุเป้าหมายได้ภายในเวลาที่กำหนด
- มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย
- ไม่มีมีความก้าวหน้า

การดำเนินงาน

โครงการพรรณพฤกษชาติประเทศไทยได้แบ่งเขตการกระจายพรรณพฤกษชาติ (floristic regions) ออกเป็น 7 เขต ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงใต้ ภาคตะวันตกเฉียงใต้ และภาคใต้ โดยมีการสำรวจความหลากหลายของพรรณพืชทั่วประเทศ ไม่มีพื้นที่ที่สำรวจ ทั้งพื้นที่ป่าอนุรักษ์และพื้นที่นอกป่า และได้มีการตีพิมพ์หนังสือ Flora of Thailand อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสามารถสืบค้นข้อมูลดังกล่าวได้จากเว็บไซต์ของสำนักงานหอพรรณไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์

พืช อีกทั้งยังมีโครงการศึกษาสถานภาพพืชที่ถูกคุกคาม (Threatened Plant) และสถานภาพการใช้ประโยชน์พืชสมุนไพรและพฤกษศาสตร์พื้นบ้าน

ทั้งนี้ นับจากปี พ.ศ. 2513 ประเทศไทยได้มีการทบทวนข้อมูลพรรณไม้ในหนังสือชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย เต็ม สมิตินันท์ จำนวน 3 ครั้ง คือ เมื่อปี พ.ศ. 2523 2544 และ 2557 มาตามลำดับ โดยได้มีการแก้ไขและเพิ่มเติมพรรณไม้ที่เพิ่มขึ้นและจัดระบบใหม่ และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้จัดทำเทคนิคการเพาะเลี้ยงและการฟื้นฟูพลับพลึงธารในธรรมชาติ และกรมวิชาการเกษตรได้มีการจัดทำและเผยแพร่หนังสือคู่มือการเก็บเกี่ยวพืชเชิงพาณิชย์อย่างยั่งยืน ได้แก่ บุก เท้ายายม่อม กวาวเครือขาว เป็นต้น

นอกจากนี้ หน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษา ยังได้จัดทำและเผยแพร่ข้อมูลและงานวิจัยต่าง ๆ ให้แก่นักวิชาการ หน่วยงาน และบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปพัฒนาต่อยอดหรือใช้ประโยชน์ เพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายของกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืชต่อไป เช่น

- **กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช** ได้จัดพิมพ์หนังสือเผยแพร่ข้อมูลด้านพรรณไม้ เช่น Flora of Thailand vol. 13 Thai Forest Bulletin (Botany) vol. 46 (1) พรรณไม้เขาหินปูนในกลุ่มป่าภูเขียว-น้ำหนาว พรรณไม้ชนิดใหม่ของโลกที่พบในประเทศไทย การเพาะเลี้ยงและการฟื้นฟูพลับพลึงธารในธรรมชาติ และเอกสารประชาสัมพันธ์ความรู้พรรณไม้ในพื้นที่สวนพฤกษศาสตร์และสวนรุกขชาติ
- **องค์การสวนพฤกษศาสตร์** มีการเผยแพร่ข้อมูลแผ่นพับ เช่น แผ่นพับ Magnoliaceae แผ่นพับ Orchids และแผ่นพับ Ericaceae ในสวนพฤกษศาสตร์บ้านร่มเกล้าฯ การจัดพิมพ์หนังสือด้านพฤกษศาสตร์ เช่น พรรณไม้ในพื้นที่อนุรักษ์ต่าง ๆ ทางภาคเหนือของประเทศ การใช้ประโยชน์พืชวงศ์ชิงในประเทศไทย กล้วยไม้ไทย และพฤกษศาสตร์พื้นบ้าน เป็นต้น และการเผยแพร่ข้อมูลผ่านบทความวิชาการ สามารถสืบค้นได้จากเว็บไซต์ http://www.qsbg.org/Database/Article/index_exp.asp
- **กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก** ได้จัดทำโปสเตอร์เพื่อเผยแพร่ความรู้ ภายใต้โครงการพัฒนาพิพิธภัณฑสถานสมุนไพร กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก เพื่อรองรับการจัดตั้งเป็นพิพิธภัณฑสถานชาติด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้านไทย จัดทำหนังสือตำราอ้างอิงสมุนไพร เล่ม 1-3 ประมวลสรรพคุณสมุนไพร เล่ม 1 และ 2 และสมุนไพรในสาธารณสุขมูลฐานอาเซียน
- **กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง** ได้จัดทำคู่มือการฟื้นฟูหญ้าทะเล เอกสารเผยแพร่และเผยแพร่ ผ่านเว็บไซต์ของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (www.dmor.go.th) รวมทั้งจัดทำวารสารกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งและเอกสารงานวิจัยอื่น ๆ
- **สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน)** มีการจัดทำสารานุกรมภูมิปัญญาในด้านต่าง ๆ บัญชีรายการทรัพย์สินชีวภาพ ตลอดจนการจัดทำคู่มือ บทความ วารสาร และสื่อมัลติมีเดียต่าง ๆ ซึ่งสามารถสืบค้นได้ผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงาน

- บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ได้พัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝก อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้จัดทำข้อมูลทางพฤกษศาสตร์ของพรรณไม้ในวงศ์ถั่ว (Fabaceae) จำนวน 5 สกุล และวงศ์กระดังงา (Annonaceae) จำนวน 4 สกุล เพื่อตีพิมพ์ในหนังสือพรรณพฤกษชาติประเทศไทย (Flora of Thailand)

วัตถุประสงค์ที่ 2 ความหลากหลายของพืชได้รับการอนุรักษ์อย่างเร่งด่วนและมีประสิทธิผล

เป้าหมายที่ 4 อย่างน้อยร้อยละ 15 ของแต่ละภูมิภาคหรือประเภทของพืชพรรณ ถูกเก็บรักษาอย่างมั่นคง โดยการจัดการและ/หรือฟื้นฟูอย่างมีประสิทธิภาพ

ระดับการประเมินความก้าวหน้า

- บรรลุเป้าหมายได้ภายในเวลาที่กำหนด
- มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย
- ไม่มีความก้าวหน้า

การดำเนินงาน

ภูมิภาคของพืชพรรณหรือป่าประเภทต่าง ๆ ในประเทศไทย ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่อนุรักษ์ตามกฎหมาย ได้แก่ อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ซึ่งมีกฎหมายคุ้มครองเป็นการเฉพาะ ดังนั้น แต่ละภูมิภาคจึงถูกเก็บรักษาไว้อย่างมั่นคง จากข้อมูลสถิติกรมป่าไม้ ปี พ.ศ. 2560 พบว่า ประเทศไทย มีเนื้อที่ป่าไม้ 102,156,351 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 31.58 ของพื้นที่ประเทศ และจากข้อมูลสถิติ ปี พ.ศ. 2560 ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช พบว่า มีพื้นที่อนุรักษ์ตามกฎหมาย เนื้อที่ 66,292,118.75 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 64.89 ของพื้นที่ป่าไม้ทั้งประเทศ จำแนกเป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า สวนพฤกษศาสตร์ และสวนรุกขชาติ ส่วนภูมิภาคหรือประเภทของพืชพรรณที่อยู่นอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ เช่น ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าชุมชน ป่าชายหาด และแหล่งหญ้าทะเล แม้ว่าบางส่วนจะถูกบุกรุกหรือยึดถือครอบครอง แต่ประเทศไทยก็ได้กำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองและฟื้นฟูพื้นที่ดังกล่าว เช่น การจัดทำรายงานวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) และรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EHIA) สำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง

ทั้งนี้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550-2561 กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ได้มีการดำเนินโครงการฟื้นฟูพื้นที่ที่ผ่านการทำเหมืองแร่แล้ว จำนวน 10 พื้นที่ เพื่อฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ที่เสื่อมโทรมให้กลับมาอุดมสมบูรณ์และมีการปรับปรุงภูมิทัศน์ของพื้นที่ให้สามารถใช้ประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งพื้นที่สวนสาธารณะ จุดชมวิว และลานออกกำลังกาย เป็นต้น นอกจากนี้ ประเทศไทยยังได้ดำเนินโครงการทวงคืนผืนป่า เพื่อปลูกและฟื้นฟูพื้นที่ที่ถูกบุกรุกให้กลับสู่สภาพสมบูรณ์ดังเดิม

เป้าหมายที่ 5 อย่างน้อยร้อยละ 75 ของพื้นที่สำคัญที่สุดทางความหลากหลายของพันธุ์พืชในแต่ละภูมิภาค
 นิเวศได้รับการคุ้มครอง ด้วยการจัดการอย่างที่มีประสิทธิผลพร้อมสรรพ เพื่ออนุรักษ์พืช
 และความหลากหลายทางพันธุกรรมของพืช

ระดับการประเมินความก้าวหน้า

- บรรลุเป้าหมายได้ภายในเวลาที่กำหนด
- มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย
- ไม่มีมีความก้าวหน้า

การดำเนินงาน

พื้นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์พืชในประเทศไทย มีจำนวนทั้งสิ้น 102 แห่ง ซึ่งจากการจำแนกตามประเภทของการคุ้มครองพื้นที่ พบว่า มีพื้นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์พืชที่อยู่ในอุทยานแห่งชาติ จำนวน 52 แห่ง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า จำนวน 19 แห่ง เขตป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน 5 แห่ง เขตห้ามล่าสัตว์ป่า จำนวน 5 แห่ง เขตวนอุทยาน จำนวน 4 แห่ง เขตที่มีองค์กรท้องถิ่นดูแล จำนวน 5 แห่ง และไม่มีเขตคุ้มครอง จำนวน 1 แห่ง แสดงดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 สถานภาพของพื้นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์พืช (IPAs) จำแนกตามประเภทการคุ้มครองพื้นที่

ประเภทพื้นที่	อุทยานแห่งชาติ	เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า	วนอุทยาน	เขตห้ามล่าสัตว์ป่า	ป่าสงวนแห่งชาติ	องค์กรท้องถิ่นดูแล	ไม่มีการคุ้มครอง
จำนวนพื้นที่ IPAs (แห่ง)	52	19	4	5	5	5	1

หมายเหตุ: พื้นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์พืชที่ยังไม่สามารถระบุประเภทการคุ้มครองพื้นที่ได้ มีจำนวน 11 แห่ง

ที่มา: สำนักงานหอพรรณไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (2554)

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบแล้ว พบว่า พื้นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์พืช จำนวน 102 แห่ง อยู่ในพื้นที่ ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมาย คือ คุ้มครองโดยพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ กฎหมายป่าไม้ และพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ และพระราชบัญญัติคุ้มครองสัตว์ป่า จำนวน 52 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 50.98 คุ้มครองโดยกฎหมายป่าไม้ พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 จำนวน 19 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 18.63 คุ้มครองโดยกฎหมายป่าไม้และพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มีอยู่ 14 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 13.73 พื้นที่ที่มีองค์กรดูแลโดยระเบียบ กฎกติกาของท้องถิ่น จำนวน 5 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 4.9 และพื้นที่ที่ไม่มีการคุ้มครองตามกฎหมาย จำนวน 1 แห่ง คิดเป็น ร้อยละ 0.98 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพื้นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์พืชอยู่ในระบบการคุ้มครองจากกฎหมาย ประมาณร้อยละ 83.34

อย่างไรก็ตาม พื้นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์พืช ทั้ง 102 แห่ง ก็ยังอยู่ภายใต้ปัจจัยคุกคามต่าง ๆ โดยพบว่าพื้นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์พืชถูกคุกคามด้วยการลดลงของพื้นที่ป่า จำนวน 73 แห่ง ถูกคุกคามด้วยกิจกรรมการท่องเที่ยว จำนวน 59 แห่ง ถูกคุกคามด้วยการพัฒนาพื้นที่ด้านต่าง ๆ จำนวน 51 แห่ง ถูกคุกคามด้วยการเกษตร จำนวน 50 แห่ง ถูกคุกคามด้วยการเก็บพืชเกินขนาดจำนวน 71 แห่ง และถูกคุกคามด้วยพืชต่างถิ่นรุกรานจำนวน 4 แห่ง แสดงดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 จำนวนพื้นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์พืช (IPAs) จำแนกตามปัจจัยคุกคาม (threat)

ประเภทปัจจัยคุกคามพื้นที่	การลดลงของพื้นที่ป่า	กิจกรรมท่องเที่ยว	การพัฒนาพื้นที่ด้านต่าง ๆ	พืชต่างถิ่นรุกราน	การเกษตร	การเก็บพืชเกินขนาด
จำนวนพื้นที่ IPAs (แห่ง)	73	59	51	4	50	71

ที่มา: สำนักงานหอพรรณไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (2554)

ทั้งนี้ สำนักวิจัยการอนุรักษ์ป่าไม้และพันธุ์พืช กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้วิจัยด้านความหลากหลายของพรรณไม้ในพื้นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์พืชอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

- โครงการประเมินสถานภาพของพืชที่ถูกคุกคามในป่าภูววิ-ภูลังกา
- โครงการประเมินสถานภาพของพืชที่ถูกคุกคามในเขาหินปูน
- โครงการวิจัยความหลากหลายของพรรณไม้ในพื้นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ของประเทศไทย ซึ่งจะแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2562

โดยพื้นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์พืชเหล่านี้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้สั่งการให้มีการคุ้มครองอย่างเข้มงวด และเสนอผนวกพื้นที่ป่าที่ติดต่อกับป่าอนุรักษ์ให้เป็นอุทยานแห่งชาติหรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เพื่อให้พื้นที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายที่เข้มงวดมากยิ่งขึ้น

เป้าหมายที่ 6 อย่างน้อยร้อยละ 75 ของที่ดินที่ใช้ในการผลิตในแต่ละภาคส่วนได้รับการจัดการอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับการอนุรักษ์ความหลากหลายของพืช

ระดับการประเมินความก้าวหน้า

- บรรลุเป้าหมายได้ภายในเวลาที่กำหนด
- มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย
- ไม่มีความก้าวหน้า

การดำเนินงาน

ที่ดินที่ใช้ในการผลิตในภาคเกษตรกรรมของประเทศไทยที่ผ่านมา ส่วนใหญ่มักเป็นรูปแบบของการเกษตรเชิงเดี่ยว (monoculture) เช่น การปลูกข้าวโพดบนพื้นที่เขาสูงชันทางภาคเหนือ การปลูกมันสำปะหลังหรืออ้อยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การปลูกยางพาราหรือปาล์มน้ำมันในภาคใต้ และการทำนาข้าวในภาคกลาง ซึ่งการทำเกษตรเชิงเดี่ยวในระยะยาว จะส่งผลให้ความหลากหลายทางชีวภาพในระบบนิเวศเสื่อมโทรมลง ทั้งพืช สัตว์ แมลง และจุลินทรีย์ต่าง ๆ โดยในปัจจุบันรัฐบาลได้มีนโยบายส่งเสริมระบบเกษตรกรรมแบบยั่งยืน (sustainable agriculture) ซึ่งเป็นระบบเกษตรกรรมที่มีความสัมพันธ์และเกื้อกูลกับสภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแต่ละภูมิภาค อีกทั้งยังสามารถให้ผลผลิตที่ปลอดภัยอย่างเพียงพอในการยังชีพ มีการผลิตที่หลากหลาย และครอบคลุมถึงวิถีชีวิตเกษตร กระบวนการผลิต และการจัดการทุกรูปแบบ เพื่อให้เกิดความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศ ประกอบด้วย 5 ประเภท ได้แก่ วนเกษตร (Agroforestry) เกษตรผสมผสาน (Integrated Farming) เกษตรทฤษฎีใหม่ (New Theory Agriculture) เกษตรอินทรีย์ (Organic Agriculture) และเกษตรธรรมชาติ (Natural Farming) แต่ยังมี

ดำเนินงานเพียงส่วนน้อยเท่านั้น โดยพื้นที่เกษตรอินทรีย์ของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2558 มีพื้นที่การผลิต 284,918.45 ไร่ เพิ่มขึ้นจาก 235,523.35 ไร่ ในปี พ.ศ. 2557 หรือเพิ่มร้อยละ 20.97 โดยเฉพาะพื้นที่ของการปลูกข้าวและผัก/ผลไม้ผสมผสานอินทรีย์มีอัตราเพิ่มโดยเฉลี่ยร้อยละ 27.99 และ 187.31 ตามลำดับ (มูลนิธิสายใยแผ่นดิน, 2559) โดยเมื่อทำการเปรียบเทียบพื้นที่เกษตรอินทรีย์กับพื้นที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร เนื้อที่ 149,242,393 ไร่ ในปี พ.ศ. 2558 (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2560) พบว่า ประเทศไทยมีพื้นที่เกษตรอินทรีย์ คิดเป็น ร้อยละ 0.19 ของพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมด ทั้งนี้ รัฐบาลได้จัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564) ซึ่งได้กำหนดเป้าหมายพื้นที่การทำเกษตรกรรมยั่งยืนเพิ่มขึ้นเป็น 5,000,000 ไร่ ในปี พ.ศ. 2564 ด้วยการดำเนินกิจกรรมการผลิตทางการเกษตรในรูปแบบที่เหมาะสม เช่น เกษตรผสมผสาน เกษตรธรรมชาติ วนเกษตร เกษตรทฤษฎีใหม่ และเกษตรอินทรีย์ และยุทธศาสตร์ การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564 ได้กำหนดเป้าหมายในการเพิ่มพื้นที่เกษตรอินทรีย์ ไม่น้อยกว่า 600,000 ไร่ ภายในปี พ.ศ. 2564

ในส่วนของการผลิตภาคปศุสัตว์ของภาคเอกชน จะต้องมีการขึ้นทะเบียนที่ดินสวนปศุสัตว์ ซึ่งเป็นการนำที่ดิน ที่ถูกต้องตามกฎหมายมาเข้าโครงการลงทะเบียนที่ดินเพื่อส่งเสริมการปลูกป่า โดยผู้ปลูกป่าที่ขึ้นทะเบียนจะ ได้รับประโยชน์ ได้แก่ ผลิตไม้เพื่อเป็นสินค้าสร้างรายได้เสริม ได้รับการคุ้มครองสิทธิ์ในการทำไม้หวงห้าม สามารถเก็บค่า ไม้ไว้ในครอบครอง โดยไม่ต้องขออนุญาตและไม่เสียค่าบำรุงใด สามารถขอสถานที่เพื่อเป็นการแปรรูปไม้จากการทำสวนปศุสัตว์ได้ และสามารถขอใบสำคัญเพื่อการส่งออกไม้ไปขายต่างประเทศได้

ทั้งนี้ การดำเนินงานในเป้าหมายนี้ยังไม่สามารถทำการประเมินความก้าวหน้าในเชิงปริมาณได้อย่างชัดเจน เนื่องจากยังไม่ได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานสำหรับการประเมินผลการดำเนินงานตั้งแต่ต้น ซึ่งเป็นประเด็นที่ประเทศไทยจะต้องพิจารณาเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทำการรวบรวมข้อมูลที่ต้องใช้ในการประเมิน เพื่อให้สามารถทำการประเมินได้อย่างถูกต้องและตรงประเด็น

เป้าหมายที่ 7 อย่างน้อยร้อยละ 75 ของชนิดพันธุ์พืชที่ถูกคุกคามได้รับการอนุรักษ์ในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ

ระดับการประเมินความก้าวหน้า

- บรรลุเป้าหมายได้ภายในเวลาที่กำหนด
- มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย
- ไม่มีมีความก้าวหน้า

การดำเนินงาน

ชนิดพันธุ์พืชที่ถูกคุกคามกว่าร้อยละ 90 มักอยู่ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ โดยจากการประเมินสถานภาพ การอนุรักษ์ของชนิดพันธุ์พืชในประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2558 พบว่า ชนิดพันธุ์พืชที่ถูกคุกคามในประเทศไทย มีจำนวน 964 ชนิด (Department of National Parks, Wildlife and Conservation, 2017) ซึ่งส่วนใหญ่ มีการกระจายพันธุ์อยู่ในพื้นที่อนุรักษ์ตามกฎหมาย ได้แก่ อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีกฎหมายคุ้มครองเป็นการเฉพาะและมีการจัดการอย่างเข้มงวด ในขณะที่ชนิดพันธุ์

เดียวกันแต่มีการกระจายพันธุ์อยู่นอกพื้นที่อนุรักษ์หรือที่อยู่ในแหล่งชุมชนอาจถูกคุกคามได้ โดยการศึกษาเพื่อสำรวจข้อมูลชนิดพันธุ์พืชที่ถูกคุกคามที่ได้รับการอนุรักษ์ในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติในประเทศไทย จำเป็นที่จะต้องอาศัยระยะเวลาและบุคลากรในการดำเนินการสำรวจตรวจสอบการกระจายพันธุ์ของพรรณไม้ที่ถูกคุกคามดังกล่าว ซึ่งกรณีตัวอย่างการดำเนินงานอนุรักษ์พรรณไม้ที่ถูกคุกคามในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติในประเทศไทยแสดงดังนี้

- พลับพลึงธาร (*Crinum thaianum* J.Schulze) ที่ขึ้นนอกเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองนาคา ได้รับการอนุรักษ์โดยองค์กรเอกชนเพื่อการอนุรักษ์ที่จัดตั้งโดยคนในชุมชน หน่วยงานราชการและสถาบันการศึกษาได้ศึกษาการขยายพันธุ์โดยวิธีการต่าง ๆ เพื่อนำกลับเข้าไปปลูกฟื้นฟูประชากรในถิ่นกำเนิดเดิม
- สิริธรวัลลี (*Phanera sirindhorniae* (K.Larsen & S.S.Larsen) Mackinder & R.Clark) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้จัดตั้งโครงการอนุรักษ์พันธุ์ไม้ป่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนบน จังหวัดบึงกาฬ เพื่ออนุรักษ์และขยายพันธุ์พรรณไม้ป่าหายาก รวมทั้งสิริธรวัลลีด้วย
- หม้อข้าวหม้อแกงลิง (*Nepenthes mirabilis* (Lour.) Druce) ที่ขึ้นในที่ลุ่มต่ำหรือพื้นที่ชุ่มน้ำ ใกล้ชุมชนหรืออยู่ในพื้นที่ของหน่วยงานราชการ เมื่อมีโครงการก่อสร้างหรือใช้ประโยชน์พื้นที่หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องจะย้ายหม้อข้าวหม้อแกงลิงไปปลูกหรืออนุรักษ์ในพื้นที่ที่มีนิเวศวิทยาใกล้เคียงกับถิ่นที่อยู่อาศัยเดิม เช่น กรณีก่อสร้างเรือนจำจังหวัดสุราษฎร์ธานีแห่งใหม่
- โครงการเหมืองผาแดง อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ดำเนินการในพื้นที่ประทุนบตรหมตอายุ โดยกรมป่าไม้และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการปรับปรุงพื้นที่ให้เป็นสวนพฤกษศาสตร์ในรูปแบบสวนเอเดนของสหราชอาณาจักร พื้นที่ปลูกป่า และพื้นที่นันทนาการอื่น ๆ รวมทั้งได้ปลูกรวบรวมพรรณไม้ป่าหายาก ในภาคตะวันตก รวมทั้งชนิดที่ถูกคุกคามที่ขึ้นอยู่นอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์

นอกจากนี้ กรมป่าไม้จะสงมอบพื้นที่ป่าที่สมบูรณ์หรือมีความเหมาะสมที่จะประกาศให้เป็นพื้นที่อนุรักษ์ตามกฎหมาย เนื้อที่ 4,316,685.76 ไร่ ซึ่งจะทำให้พื้นที่ป่าอนุรักษ์เพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 7.35 และจะทำให้พืชที่ถูกคุกคามได้รับการอนุรักษ์ในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติเพิ่มขึ้น อีกทั้งกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ยังได้มีมาตรการเพื่ออนุรักษ์พืชที่ถูกคุกคาม เช่น การกำหนดฤดูกาลท่องเที่ยวและการใช้ประโยชน์ ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ในช่วงทรัพยากรวิกฤติ ในอุทยานแห่งชาติภูกระดึง จังหวัดเลย และอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี โดยจะปิดทำการเพื่อไม่ให้นักท่องเที่ยวเข้าไปใช้บริการในช่วงฤดูฝน เพื่อให้พรรณพืชและสัตว์ป่าได้ฟื้นตัว ไม่ถูกรบกวนจากการท่องเที่ยวและบริการ และการแบ่งเขตการอนุรักษ์อย่างเข้มงวด เพื่อคุ้มครองพรรณพืชในพื้นที่เปราะบาง เช่น ดอยหัวเสือ ในอุทยานแห่งชาติอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ และภูคิง ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ต้องได้รับการอนุญาตเป็นพิเศษเท่านั้น และการทำทางเดินในพื้นที่ เพื่อไม่ให้นักท่องเที่ยวเดินเหยียบย่ำ และการทำแนวทางเดินเพื่อไม่ให้ออกนอกเส้นทาง เช่น ทุ่งกระเจียว ในอุทยานแห่งชาติป่าหินงาม ดอยหัวเสือและอ่างกาหลวง ในอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ และเส้นทางศึกษาธรรมชาติ โคนกนกระบา ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง

เป้าหมายที่ 8 อย่างน้อยร้อยละ 75 ของชนิดพันธุ์พืชที่ถูกคุกคามได้รับการรักษาไว้ในแหล่งรวบรวม
นอกถิ่นที่อยู่อาศัย โดยเฉพาะในประเทศที่เป็นต้นกำเนิด และอย่างน้อยร้อยละ 20
สามารถนำไปใช้เพื่อโปรแกรมฟื้นฟูและฟื้นคืนสภาพได้

ระดับการประเมินความก้าวหน้า

- บรรลุเป้าหมายได้ภายในเวลาที่กำหนด
- มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย
- ไม่มีมีความก้าวหน้า

การดำเนินงาน

ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มี การดำเนินงานรวบรวมข้อมูลชนิดพันธุ์พืชที่ถูกคุกคามที่ได้รับการรักษาไว้ใน แหล่งรวบรวมนอกถิ่นที่อยู่อาศัย และการนำกลับไปฟื้นฟูในธรรมชาติว่าเป็นจำนวนเท่าใด จึงทำให้ยังไม่ สามารถทำการประเมินผลการดำเนินงานตามเป้าหมายนี้ได้ โดยชนิดพืชที่ถูกคุกคามในประเทศไทย จำนวน 964 ชนิด (Department of National Parks, Wildlife and Conservation, 2017) ได้มีการปลูกรวบรวมไว้ใน แหล่งรวบรวมนอกถิ่นที่อยู่อาศัย ได้แก่ สวนพฤกษศาสตร์และสวนรุกขชาติ ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช องค์การสวนพฤกษศาสตร์ และโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ ซึ่งกระจายอยู่ทั่วประเทศ โดยได้ทำการรวบรวมพืชที่ถูกคุกคามไว้เป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ องค์การสวนพฤกษศาสตร์มีเป้าหมายในการ รวบรวมอนุรักษ์และฟื้นฟูพืชจากพื้นที่ข้างเคียง โดยได้ดำเนินการรวบรวมชนิดพันธุ์พืชที่ถูกคุกคามนอกถิ่นที่ อยู่อาศัย ในรูปแบบการรวบรวมพันธุ์ไม่มีชีวิต (Living Collection) ไว้ สวนพฤกษศาสตร์ในสังกัดขององค์การ สวนพฤกษศาสตร์ จำนวนทั้งสิ้นไม่น้อยกว่า 450 ชนิด และมีแผนงานระยะยาวในการรวบรวมพันธุ์ไม้เพิ่มเติม อย่างต่อเนื่อง โดยเมื่อรวมกับเป้าหมายการดำเนินงานของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จะทำให้ เป้าหมายการรวบรวมพืช ที่ถูกคุกคามไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของพืชที่ถูกคุกคามของประเทศไทย

ทั้งนี้ ประเทศไทยได้มีการดำเนินงานโครงการธนาคารเมล็ดพันธุ์ไม้ยืนต้นโลก โดยสวนพฤกษศาสตร์ควิ ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ทำบันทึกความตกลงร่วมกับกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) และหน่วยวิจัยการฟื้นฟูป่ามหาวิทยาลัย เชียงใหม่ (Forest Restoration Research Unit: FORRU) เป็นระยะเวลา 5 ปี (พ.ศ. 2558-2563) โดยใน ระยะแรก จะเป็นการรวบรวมเมล็ดพันธุ์พืชไปเก็บรักษาไว้ในธนาคารเมล็ดพันธุ์ และหากในอนาคตประเทศไทยมีสถานที่เก็บรักษาที่มีคุณภาพก็สามารถนำบางส่วนกลับมาจัดเก็บในประเทศไทยได้ ในระยะแรกจะ ดำเนินการเก็บเมล็ดพันธุ์ไม้ยืนต้นที่มีความสำคัญ ไม่มีค่าทางเศรษฐกิจ และไม่หายาก เช่น ไม้ต้นในสกุลพะยุง สัก ซึ่งเป็นหลักประกันว่าเมล็ดพันธุ์พืชที่หายากและใกล้สูญพันธุ์ของประเทศจะไม่สูญพันธุ์ และสามารถขอ นำกลับมา เพื่อเพาะขยายพันธุ์นำไปปลูกฟื้นฟูคืนสู่ถิ่นกำเนิดได้ ทั้งนี้ ศูนย์พันธุ์วิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพ แห่งชาติ ได้ดำเนินการสร้างธนาคารเมล็ดพันธุ์ในประเทศไทย เพื่อเตรียมความพร้อมในการรองรับการเก็บ รวบรวมเมล็ดพันธุ์ ในปี พ.ศ. 2562 นี้

การดำเนินงานรักษาชนิดพืชที่ถูกคุกคามในแหล่งรวบรวมนอกถิ่นที่อยู่อาศัยของประเทศไทย มักเป็นการคัดเลือกชนิดพืชที่ถูกคุกคามที่อยู่ในระดับวิกฤติมาทำการขยายพันธุ์ด้วยเทคนิคต่าง ๆ และนำกลับสู่ธรรมชาติเพื่อฟื้นฟูในถิ่นที่อยู่อาศัย เช่น

- กล้วยไม้ป่าหายาก 85,000 ต้น ในโครงการคืนกล้วยไม้สู่ไพรพฤกษ์ (พ.ศ. 2554–2560) เพาะเมล็ด เพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ แยกหน่อ โดยกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
- พลับพลึงธาร (*Crinum thaianum* J.Schulze) ทำการเพาะเมล็ด แยกหัว และเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ โดยกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และองค์การพัฒนาภาคเอกชนในท้องถิ่นในจังหวัด ระนองและพังงา
- โมกราชินี (*Wrightia sirikittiae* D.J.Middleton & Santisuk) และกาญจนินการ์ (*Santisukia pagetii* (Craib) Brummitt) เพาะเมล็ด ทาบกิ่ง เสียบยอด โดยสวนพฤกษศาสตร์พุแค จังหวัด สระบุรี
- มหาพรหมราชินี (*Mitrephora sirikitiae* & Chalermglin) มหาพรหม (*M. winitii* Craib) และ กลาย (*M. keithii* Ridl.) ทำการเพาะเมล็ด ทาบกิ่ง และเสียบยอด โดยสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย กระจายสู่หน่วยงานต่าง ๆ และกลับคืนสู่ธรรมชาติ
- จำปีสิรินธร (*Magnolia sirindhorniae* Noot. & Chalermglin) เพาะเมล็ด โดยสถาบันวิจัย วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย กระจายสู่หน่วยงานต่าง ๆ และกลับคืนสู่ธรรมชาติ
- เอื้องฟ้ามู่ย (*Vanda coerulea* Griff. ex Lindl.) เพาะเมล็ด เพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ โดยมหาวิทยาลัย เทคโนโลยีสุรนารี สร้างรายได้ให้ชุมชนและกลับคืนสู่ธรรมชาติ
- รวงผึ้ง (*Schoutenia glomerata* King subsp. *peregrina* (Craib) Roekm.) โดยโครงการ ประชาธิปไตยร่วมใจ จิตอาสาขยายพันธุ์ต้นรวงผึ้ง
- ภาควิชาพฤกษศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ดำเนินการอนุรักษ์และขยายพันธุ์ แดงดารา (*Gymnocladus burmanicus* C.E.Parkinson) หนวดเสือ (*Tacca plantaginea* (Hance) Drenth) ดอกดินเมืองกาญจน์ (*Curcuma candida* (Wall.) Techaprasan. & Skornick.) และดำเนินการร่วมกับ สวนหลวง ร.9 ได้แก่ ธนไชย (*Buchanania siamensis* Miq.) มะกัก (*Spondias bipinnata* Airy Shaw & Forman)
- การดำเนินโครงการปลูกกล้วยไม้คืนสู่ป่า ได้แก่ เอื้องแซะ (*Dendrobium scabrilingue* Lindl.) และฟ้ามู่ย (*Vanda coerulea* Griff. ex Lindl.) ร่วมกับชุมชนในพื้นที่ดอยพอกเกอิลิ๊จะ อำเภอมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
- การรวบรวมและศึกษาวิธีการเพาะขยายพันธุ์และปลูกฟื้นฟูพืชหายากในระดับชุมชน จำนวน 14 ชนิด เช่น ตีนฮ้างดอย (*Paris polyphylla* Sm.) หงส์ผาคำ (*Rhynchanthus beesianus* W.W.Sm.) น้อยหน้าเครือ (*Kadsura* sp.) และดอกแตรรวง (*Lilium primulinum* Baker var. *burmanicum* (W.W.Sm.) Stearn) โดยสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)

ทั้งนี้ ในปี พ.ศ. 2560 กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีเป้าหมายเพื่อให้มีการอนุรักษ์พรรณไม้หายากไม่ให้สูญพันธุ์ โดยกำหนดรายชื่อพืชหายากในแผนงานรวบรวมพืชมีชีวิตประจำปีงบประมาณของแต่ละสวนพฤกษศาสตร์ ในสังกัดกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จำนวน 26 ชนิด (ตารางที่ 14) ซึ่งเป็นการอนุรักษ์นอกถิ่นกำเนิด โดยการรวบรวมพรรณไม้หายากมารวบรวมในสวนพฤกษศาสตร์และดำเนินการขยายพันธุ์เพิ่มจำนวน เพื่อการคืนสู่ธรรมชาติที่เป็นถิ่นเดิมที่ถูกทำลายต่อไป รวมทั้งถ่ายทอดองค์ความรู้ในการขยายพันธุ์ การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พืชหายากสู่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อไป (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2560)

ตารางที่ 14 รายชื่อพืชหายากในแผนงานรวบรวมพืชมีชีวิตของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

ที่	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์
1	มหาพรหม	<i>Mitrephora winitii</i> Craib
2	บุหรงกุหลวง	<i>Dasymaschalon echinatum</i> Jing Wang & R.M.K.Saunders
3	บุหรงก้านยาว	<i>Dasymaschalon filipes</i> (Ridl.) Bân
4	ปาหนันช้าง	<i>Goniothalamus giganteus</i> Wall. ex Hook.f. & Thomson
5	แสตสยาม	<i>Goniothalamus repevensis</i> Pierre ex Finet
6	ตำหยาวผลตุ้ม	<i>Alphonsea cylindrica</i> King
7	พริกนท่อมอคาร์	<i>Orophea kerrii</i> Kessler
8	จำปายะลา	<i>Polyalthia lateritia</i> J.Sinclair
9	โมกราชินี	<i>Wrightia sirikittiae</i> D.J.Middleton & Santisuk
10	โมกเหลือง	<i>Wrightia viridiflora</i> Kerr
11	กาญจนินการ์	<i>Santisukia pagetii</i> (Craib) Brummitt
12	ระฆังทอง	<i>Pauldopia ghorta</i> (Buch.-Ham. ex G.Don) Steenis
13	แคธารโบก	<i>Radermachera peninsularis</i> Steenis
14	เพกาพรุ	<i>Radermachera pinnata</i> (Blanco) Seem.
15	ยางควน	<i>Dipterocarpus retusus</i> Blume
16	กระบกกรัง	<i>Hopea helferi</i> (Dyer) Brandis
17	ก่วมแดง	<i>Acer calcaratum</i> Gagnep.
18	ก่วมเชียงดาว	<i>Acer chiangdaoense</i> Santisuk
19	ก่วมภูคา	<i>Acer pseudowilsonii</i> Y.S.Chen
20	พลับยอดด้า	<i>Diospyros collinsiae</i> Craib
21	ลำบิดดง (ก้านร่ม)	<i>Diospyros filipendula</i> Pierre ex Lecomte
22	มะพลับเจ้าคุณ	<i>Diospyros winitii</i> H.R.Fletcher
23	มะหาดไทย	<i>Artocarpus thailandicus</i> C.C.Berg
24	เปิ้ล้าเงิน	<i>Croton sepalinus</i> Airy Shaw
25	ปรงเขาชะเมา	<i>Cycas chamaoensis</i> K.D.Hill
26	พญาไม้ใบสั้น	<i>Podocarpus pilgeri</i> Foxw.

ที่มา: กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (2560)

นอกจากนี้ องค์การสวนพฤกษศาสตร์ได้จัดตั้งสวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ และส่วนสาขาในภูมิภาคต่าง ๆ แล้ว 5 แห่ง และกำลังจะจัดตั้งเพิ่มอีก 2 แห่ง ซึ่งสวนพฤกษศาสตร์ทุกแห่งมีเป้าหมายในการรวบรวมอนุรักษ์และฟื้นฟูพืชจากพื้นที่ข้างเคียง และได้ดำเนินการรวบรวมชนิดพันธุ์พืชที่ถูกคุกคามนอกถิ่นที่อยู่อาศัย ในรูปแบบการรวบรวมพันธุ์ไม่มีชีวิต (Living Collection) ไว้ในสวนพฤกษศาสตร์ในสังกัดขององค์การฯ จำนวนทั้งสิ้นไม่น้อยกว่า 450 ชนิด และมีแผนงานระยะยาวในการรวบรวมพันธุ์ไม้เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายการรวบรวมพันธุ์ไม้ที่ถูกคุกคามไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของพันธุ์ไม้ที่ถูกคุกคามของประเทศไทย ซึ่งปัจจุบันได้ดำเนินการขยายพันธุ์พืชที่ถูกคุกคามเพื่อเตรียมพร้อมในการคืนถิ่นฟื้นฟูประชากรพันธุ์ไม้ จำนวน 53 ชนิด และได้ดำเนินการโปรแกรมคืนถิ่นฟื้นฟูประชากรของพันธุ์ไม้ที่ถูกคุกคามในแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ จำนวน 8 ชนิด ได้จัดทำแผนการขยายพันธุ์พืชที่ถูกคุกคามเพื่อการอนุรักษ์ จำนวนไม่น้อยกว่า 47 ชนิด และแผนการคืนถิ่นฟื้นฟูประชากรในธรรมชาติของพันธุ์ไม้ที่ถูกคุกคามไม่น้อยกว่า 21 ชนิด ระหว่างปี พ.ศ. 2561 - 2564

เป้าหมายที่ 9 ร้อยละ 70 ของความหลากหลายทางพันธุกรรมพืชเกษตร สายพันธุ์ป่า และพืชที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ-สังคมชนิดอื่น ๆ ได้รับการอนุรักษ์ พร้อมไปกับการยอมรับนับถือ การสงวนรักษา และการดำรงรักษาความรู้พื้นเมืองและท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง

ระดับการประเมินความก้าวหน้า

- บรรลุเป้าหมายได้ภายในเวลาที่กำหนด
- มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย
- ไม่มีความก้าวหน้า

การดำเนินงาน

ประเทศไทยได้มีการรวบรวมและจัดทำทะเบียนสายพันธุ์พืชเกษตร สายพันธุ์ป่า และพืชที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ โดยการอนุรักษ์นอกถิ่นกำเนิดด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การอนุรักษ์ในธนาคารเมล็ดพันธุ์ การอนุรักษ์ในแปลงรวบรวมพันธุ์พืช การอนุรักษ์ในสภาพรวม การอนุรักษ์ในหลอดแก้ว การอนุรักษ์แบบแช่แข็ง และธนาคารดีเอ็นเอ ดำเนินการโดยหน่วยงานต่าง ๆ ดังนี้

กรมการข้าว จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการและเก็บเมล็ดเชื้อพันธุ์ข้าวแห่งชาติ ที่ศูนย์วิจัยข้าวปทุมธานี เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมและอนุรักษ์เชื้อพันธุ์ข้าว โดยมีการรวบรวมเชื้อพันธุ์ข้าวไว้ มากกว่า 24,000 ตัวอย่าง แบ่งออกเป็นข้าวพื้นเมือง มากกว่า 17,000 ตัวอย่าง ข้าวสายพันธุ์ดี มากกว่า 1,300 ตัวอย่าง ข้าวต่างประเทศ มากกว่า 3,000 ตัวอย่าง และข้าวป่า มากกว่า 1,000 ตัวอย่าง นอกจากนี้ ยังได้อนุรักษ์ข้าวป่าในสภาพธรรมชาติ โดยจัดตั้ง แปลงอนุรักษ์ข้าวป่าในสภาพธรรมชาติ ที่ตำบลบ้านสร้าง อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี เนื้อที่ 87 ไร่ และที่ตำบลเหล่าปอแดง อำเภอมือง จังหวัดสกลนคร เนื้อที่ 25 ไร่

กรมวิชาการเกษตร ดำเนินการรวบรวมพันธุ์พืชไว้ในหน่วยงานของกรมวิชาการเกษตร ดังนี้

- ธนาคารเชื้อพันธุ์พืชกรมวิชาการเกษตร สำนักวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ (สทช.) ทำการอนุรักษ์เชื้อพันธุ์กรรมพืชในลักษณะของ seed bank ปัจจุบันมีจำนวนชนิดพืชที่อนุรักษ์ในธนาคารเชื้อพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตรถึง 161 ชนิด และมีจำนวนตัวอย่าง 32,866 ตัวอย่างพันธุ์ โดยเป็นเมล็ดพันธุ์

ข้าว ข้าวโพด ข้าวสาลี ข้าวบาร์เลย์ ถั่วลิสง ถั่วพุ่ม ถั่วเหลือง ถั่วมะแฮะ ถั่วป่า ถั่วเขียวผิวมัน ถั่วเขียวผิวดา ถั่วอื่น ๆ กา คําฝอย ฝ้าย ปอกระเจา ปอควีบา ละหุ่ง ลูกเดือย เรพสีด คาเมลิน่า ไม้ดอก ไม้ยืนต้น ผักต่าง ๆ ตลอดจนพืชอื่น ๆ โดยมีห้องอนุรักษ์ระยะปานกลาง อุณหภูมิ 5 องศาเซลเซียส ขนาดห้องสูงเท่ากับตึก 4 ชั้น ขนาดห้อง 86 ตารางเมตร สูง 24 เมตร ควบคุมโดยแขนกล (automatic bullet crane system) มีศักยภาพในการเก็บรักษาถึง 150,000 ตัวอย่าง และห้องอนุรักษ์เมล็ดพันธุ์ระยะยาว อุณหภูมิ -10 องศาเซลเซียส อนุรักษ์เชื้อพันธุกรรมพืชได้มากกว่า 50 ปี ขนาดพื้นที่ห้อง 76 ตารางเมตร มีศักยภาพเก็บรักษาเชื้อพันธุกรรมพืชประมาณ 400,000 ตัวอย่าง

- ธนาคารเชื้อพันธุ์มันสำปะหลัง ศูนย์วิจัยพืชไร่ระยอง ศูนย์เกษตรเขตร้อนนานาชาติ (International Center for Tropical Agriculture) ประเทศโคลัมเบีย ได้เลือกประเทศไทยเป็นที่ตั้งธนาคารเชื้อพันธุ์มันสำปะหลัง แห่งที่สองของโลก โดยจัดตั้งที่ศูนย์วิจัยพืชไร่ระยอง สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 6 กรมวิชาการเกษตร เมื่อปี พ.ศ. 2544 ปัจจุบันได้อนุรักษ์พันธุ์มันสำปะหลังไว้ในแปลงปลูกเพื่อตรวจสอบลักษณะทางสัณฐานวิทยาและสรีรวิทยา จำนวน 859 สายพันธุ์ และอนุรักษ์ในห้องปฏิบัติการโดยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อจำนวน 800 สายพันธุ์
- พิพิธภัณฑ์พืชสิรินธรหรือพิพิธภัณฑ์พืชกรุงเทพ (Bangkok Herbarium) เป็นสถานที่เก็บรวบรวมและรักษาตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิงในรูปแบบตัวอย่างพรรณไม้แห้ง พรรณไม้ดอง และตัวอย่างผลและเมล็ด ซึ่งเป็นแหล่งรวบรวมหลักฐานทรัพยากรพันธุกรรมพืชของประเทศที่สำคัญแห่งหนึ่ง ถือได้ว่าเป็นแหล่งรวบรวมมรดกข้อมูลทางประวัติศาสตร์พรรณพฤกษชาติและข้อมูลซึ่งเป็นประโยชน์ โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ได้ดำเนินการจัดทำตัวอย่างพรรณไม้แห้ง 887 ตัวอย่าง ตัวอย่างพรรณไม้ดอง 195 ตัวอย่าง และดูแลรักษาตัวอย่างผลและเมล็ดให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์ 103 ตัวอย่าง
- การอนุรักษ์ในสภาพแปลงปลูก (Field collection) ตามศูนย์และสถานีต่าง ๆ กรมวิชาการเกษตร ได้ดำเนินการอนุรักษ์เชื้อพันธุกรรมพืช จำนวน 19,219 ตัวอย่างพันธุ์ (accession) ในสภาพแปลงปลูกตามหน่วยงานต่าง ๆ ของกรมวิชาการเกษตรที่มีเครือข่ายอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศไทยรวมทั้ง 69 แห่ง เพื่อใช้ในงานวิจัยและการอนุรักษ์ทรัพยากรพันธุกรรมพืช โดยแบ่งได้เป็น 3 กลุ่มหน่วยงาน ได้แก่
 - (1) สถาบันวิจัยพืชไร่และพืชทดแทนพลังงาน (สวร.) และหน่วยงานในเครือข่ายรวม 9 แห่ง ได้อนุรักษ์เชื้อพันธุกรรมพืชรวมทั้ง 6,205 ตัวอย่างพันธุ์ (accession) โดยส่วนใหญ่เป็นพืชตระกูลถั่ว อ้อย ปอ ป่านรามิปาล์มน้ำมัน พืชสกุลกลอย และพืชสมุนไพรต่าง ๆ เป็นต้น
 - (2) สถาบันวิจัยพืชสวน (สวส.) และหน่วยงานในเครือข่ายรวม 10 แห่ง ได้อนุรักษ์เชื้อพันธุกรรมพืชรวมทั้ง 8,081 ตัวอย่างพันธุ์ โดยส่วนใหญ่เป็นกระเจียบแดง กล้วย กาแฟ กุหลาบ โกโก้ กล้วยไม้ ดาหลา ทูเรียน บัว มะคาเดเมีย มะนาว มะม่วง ผักต่าง ๆ ไม้ พืชสกุลกระเจียว-ปทุมมา พืชตระกูลพริก-มะเขือ พืชสมุนไพร ไม้ผล/ไม้ยืนต้น และไม้หอม/ไม้ดอกไม้ประดับต่าง ๆ เป็นต้น

(3) สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 1-8 (สพ.) และหน่วยงานในเครือข่ายรวม 50 แห่ง ได้อนุรักษ์เชื้อพันธุกรรมพืชรวมทั้งหมด 4,933 ตัวอย่างพันธุ์ โดยส่วนใหญ่เป็นชา ทุเรียน ผือก ฝั่มะคาเดเมีย มะปราง มะม่วง มันสำปะหลัง ยางพารา สับปะรด พืชสมุนไพร ไม้ผล/ไม้ยืนต้น ไม้หอม/ไม้ดอกไม้ประดับ และพืชผักต่าง ๆ เป็นต้น

รายชื่อเชื้อพันธุกรรมพืชที่มีการอนุรักษ์ไว้ในสภาพแปลงปลูกของกรมวิชาการเกษตร แสดงดังตารางที่ 15

ตารางที่ 15 เชื้อพันธุกรรมพืชที่อนุรักษ์ในสภาพแปลงปลูกตามศูนย์และสถานีต่าง ๆ ของกรมวิชาการ

เกษตร

ที่	ชนิดพืช	ชื่อวิทยาศาสตร์	จำนวนตัวอย่างพันธุ์	หน่วยงานที่อนุรักษ์ ¹
1	กระเจี๊ยบแดง	Hibiscus sabdariffa L.	40	ศวส.ศรีสะเกษ
2	กล้วย	Musa spp.	133	ศวส.ยะลา
3	กล้วยไม้สกุลม้าวิง	Doritis spp.	126	ศวส.ศรีสะเกษ
4	กล้วยไม้สกุลหวาย	Dendrobium spp.	2,666	ศวส.ศรีสะเกษ
5	กล้วยไม้อื่น ๆ		210	ศวส.ชุมพร
6	กาแฟ	Coffea spp.	336	ศกล. เชียงใหม่, ศวส.ยะลา
7	กุหลาบ	Rosa spp.	100	ศวส.เลย
8	โกโก้	Theobroma cacao L.	106	ศวส.ยะลา
9	ชา	Camellia sinensis	64	ศวพ.เชียงใหม่
10	ดาหลา	Etlingera elatior (Jack) R.M. Smith.	213	ศวส.เลย, ศวส.ยะลา
11	ทุเรียน	Durio spp.	118	ศวพ.อุดรดิตถ์, ศวส.จันทบุรี
12	พืชวงศ์บัว	Nelumbonaceae family Nymphaeaceae family	197	ศวส.ศรีสะเกษ
13	ปอกระเจา	Corchorus spp.	50	ศวร.ขอนแก่น
14	ปอแก้ว	Hibiscus sabdariffa L.	50	ศวร.ขอนแก่น
15	ปอควินา	Hibiscus cannabinus L.	50	ศวร.ขอนแก่น
16	ปอสา	Broussonetia papyrifera L.	200	ศวร.เชียงใหม่
17	ปานรามี่	Boehmeria nivea (L.) Gaudiich.	40	ศวร.ขอนแก่น
18	ปาล์มน้ำมัน	Elaeis guineensis Jacq.	3,868	ศวป.กระบี่
19	พืชผักต่าง ๆ		411	ศวส.ชุมพร, ศวพ.แพร่, ศวพ.อุทัยธานี
20	เผือก	Colocasia esculenta (L.) Schott.	310	ศวพ.พิจิตร
21	พืชวงศ์ไผ่	Bambusoideae subfamily	129	ศวส.สุโขทัย, ศวพ.พิจิตร, ศวพ.นครสวรรค์
22	พืชวงศ์ถั่ว	Fabaceae family	35	ศวร.ขอนแก่น
23	พืชวงศ์พริก มะเขือ	Solanaceae family	112	ศวส.ศรีสะเกษ
24	พืชสกุลกระเจียว/ ปทุมมา	Curcuma spp.	82	ศวส.เชียงราย
25	พืชสกุลกลอย	Dioscorea spp.	22	ศวร.ขอนแก่น
26	พืชสมุนไพร		3,313	ศวส.ชุมพร, ศวพ.ตรัง, ศวส.ศรีสะเกษ, ศวพ.ราชบุรี, ศวร.สุพรรณบุรี
27	มะคาเดเมีย	Macadamia spp.	76	ศกล. เชียงใหม่, ศวพ.เชียงใหม่
28	มะนาว	Citrus aurantiifolia (Christm.) Swing.	129	ศวส.ยะลา
29	มะปราง	Bouea macrophylla Gritt.	50	ศวพ.พิจิตร

ที่	ชนิดพืช	ชื่อวิทยาศาสตร์	จำนวนตัวอย่างพันธุ์	หน่วยงานที่อนุรักษ์ ¹
30	มะม่วง	Mangifera indica L.	288	ศวพ.พิจิตร, ศวพ.ลำปาง, ศวส.ศรีสะเกษ
31	มันสำปะหลัง	Manihot esculenta (L.) Crantz	180 ²	ศวพ.นครราชสีมา, ศวพ.ร้อยเอ็ด
32	ไม้ผล/ไม้ยืนต้น		994	ศวพ.พิจิตร, ศวส.ศรีสะเกษ, ศวพ.ระนอง, ศวพ.พังงา
33	ไม้หอม/ไม้ดอก ไม้ประดับ		1,143	ศวส.ชุมพร, ศวส.จันทบุรี, ศวส.ศรีสะเกษ, ศวส.สุโขทัย, ศวพ.นครพนม
34	ยางพารา	Heavea Brasiliensis	605	ศวพ.จันทบุรี, ศวพ.ยะลา, ศวพ.สุราษฎร์ธานี
35	สบู่ดำ	Jatropha curcas L.	100	ศวพ.นครราชสีมา
36	สับปะรด	Ananas comosus (L.) Merr.	44	ศวพ.เพชรบุรี
37	อ้อย	Saccharum spp.	1,231	ศว.ขอนแก่น, ศว.สุพรรณบุรี
38	อ้อยป่า (พง)	Saccharum spontaneum L.	300	ศว.ขอนแก่น
39	อ้อยป่า (เลา)	Erianthus spp.	150	ศว.ขอนแก่น
40	พืชอื่น ๆ		948	กระจายตามศูนย์/สถานี
รวมทั้งหมด			19,219	

ที่มา: ดัดแปลงจากข้อมูลผลผลิตงานวิจัยด้านพืชและเทคโนโลยีการเกษตร การบริหารความหลากหลายทางชีวภาพ กลุ่มติดตามและประเมินผล กองแผนงานและวิชาการเกษตร กรมวิชาการเกษตร (ข้อมูลล่าสุด: พฤศจิกายน 2561)

หมายเหตุ: ¹ หน่วยงานที่มีจำนวนตัวอย่างพันธุ์ของพืชชนิดนั้น ๆ คิดเป็นสัดส่วนมากกว่าหน่วยงานอื่น

² จำนวนตัวอย่างพันธุ์มันสำปะหลังนอกเหนือจากจำนวนที่อนุรักษ์ในธนาคารเชื้อพันธุ์มันสำปะหลัง ศูนย์วิจัยพืชไร่ระยอง

นอกจากนี้ ยังมีหน่วยงานที่ดำเนินการด้านการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช เช่น โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ดำเนินการงานร่วมกับหน่วยงานร่วมสนองพระราชดำริ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรพันธุกรรมพืช โดยได้มีการจัดสร้างธนาคารพืชพรรณสำหรับเก็บรักษาพันธุกรรมพืชที่เป็นเมล็ด สารพันธุกรรม (DNA) และเนื้อเยื่อพืช (plant tissue culture) สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) ได้จัดตั้งธนาคารความหลากหลายทางชีวภาพระดับชุมชน (Community BioBank) เพื่อเป็นแหล่งเก็บรักษาทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาของชุมชน ดูแลรักษาและบริหารจัดการโดยชุมชนมีส่วนร่วม มีการดูแลรักษาให้คงมีชีวิตเพื่อการขยายพันธุ์ และเป็นแหล่งที่สามารถพัฒนาวิจัยความหลากหลายของทรัพยากรชีวภาพ เกิดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ชุมชน และนำไปสู่การปกป้อง คุ้มครอง และเกิดการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน และมีการริเริ่มจัดทำบัญชีรายการทรัพยากรชีวภาพของพืชบางชนิด ได้แก่ กล้วย กล้วยไม้ไทย เฟิร์น พืชดอกพื้นเมือง และพืชวงศ์ขิงพันธุ์ป่า และสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ได้ดำเนินโครงการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนบนพื้นที่สูงในการอนุรักษ์และฟื้นฟูพืชท้องถิ่น เพื่อเป็นแหล่งอาหาร (Food Bank) ของชุมชน โดยจัดสร้างเรือนเพาะชำหรือคลังชีวภาพของชุมชนที่เน้นการเพาะขยายพันธุ์พืชท้องถิ่น เพื่อคืนสู่ธรรมชาติและในชุมชนจำนวน 88 ชุมชน โดยมีการรวบรวมขยายพันธุ์และนำไปปลูกฟื้นฟูแล้ว จำนวน 950 ชนิด แบ่งเป็นการปลูกเสริมในครัวเรือน 5,170 ครัวเรือน พื้นที่เกษตร 135 ไร่ และพื้นที่ป่ารอบชุมชน 2,188 ไร่

เป้าหมายที่ 10 แผนการจัดการที่มีประสิทธิผลมีพร้อมสรรพ เพื่อป้องกันการรุกรานทางชีวภาพใหม่และเพื่อจัดการพื้นที่สำคัญทางความหลากหลายของพืชที่ถูกรุกราน

ระดับการประเมินความก้าวหน้า

- บรรลุเป้าหมายได้ภายในเวลาที่กำหนด
- มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย
- ไม่มีมีความก้าวหน้า

การดำเนินงาน

ประเทศไทยได้มีการกำหนดแผนการจัดการพืชต่างถิ่นรุกรานอย่างต่อเนื่อง โดยได้มีการปรับปรุงทะเบียนชนิดพันธุ์ไม้ต่างถิ่นและกำหนดมาตรการป้องกัน ควบคุม และกำจัดชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่มีลำดับความสำคัญสูง เพื่อเป็นการควบคุมและเฝ้าระวังไม่ให้พืชต่างถิ่นส่งผลกระทบต่อพืชชนิดอื่น ๆ ในประเทศ โดยในปี พ.ศ. 2560 สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้จัดทำแผนการจัดการชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่มีลำดับความสำคัญสูงของประเทศไทย โดยได้ทำการคัดเลือกชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่มีลำดับความสำคัญสูงของประเทศไทย ตามเกณฑ์การจำแนก ระบุ และจัดลำดับความสำคัญของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน ซึ่งพบว่าชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่มีระดับความสำคัญสูงของประเทศไทย กลุ่มพืช มีจำนวน 11 ชนิด แสดงดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 ชนิดพันธุ์พืชต่างถิ่นที่มีระดับความสำคัญสูงของประเทศไทย

ที่	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	พื้นที่แพร่กระจาย	สถานการณ์ปัจจุบันของการแพร่กระจาย
1	ไมยราบยักษ์	<i>Mimosa pigra</i> L.	<ul style="list-style-type: none"> - พื้นที่อนุรักษ์ - พื้นที่ชุ่มน้ำสำคัญ - พื้นที่ราบลุ่มทั่วไป 	<ul style="list-style-type: none"> - การแพร่กระจายในปัจจุบัน - มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น - ปัจจุบันมีแผนการจัดการแล้ว แต่ยังไม่ประสบความสำเร็จ
2	หญ้าขจรจบดอกเล็ก	<i>Pennisetum polystachion</i> (L.) Schuit.	<ul style="list-style-type: none"> - พื้นที่ธรรมชาติทั่วไป - พื้นที่อนุรักษ์ - พื้นที่เกษตรกรรม - พื้นที่เมือง 	<ul style="list-style-type: none"> - การแพร่กระจายในปัจจุบัน - มีแนวโน้มคงที่ - ปัจจุบันยังไม่มีแผนการจัดการ
3	หญ้าขจรจบดอกใหญ่	<i>Pennisetum pedicellatum</i> Trin.	<ul style="list-style-type: none"> - พื้นที่ธรรมชาติทั่วไป - พื้นที่อนุรักษ์ - พื้นที่เกษตรกรรม - พื้นที่เมือง 	<ul style="list-style-type: none"> - การแพร่กระจายในปัจจุบัน - มีแนวโน้มคงที่ - ปัจจุบันยังไม่มีแผนการจัดการ
4	หญ้าขจรจบดอกเหลือง	<i>Pennisetum setosum</i> (Sw.) Rich.	<ul style="list-style-type: none"> - พื้นที่ธรรมชาติทั่วไป - พื้นที่อนุรักษ์ - พื้นที่เกษตรกรรม - พื้นที่เมือง 	<ul style="list-style-type: none"> - การแพร่กระจายในปัจจุบัน - มีแนวโน้มคงที่ - ปัจจุบันยังไม่มีแผนการจัดการ
5	ผักตบชวา	<i>Eichhornia crassipes</i> (Mart.) Solms	<ul style="list-style-type: none"> - พื้นที่ธรรมชาติทั่วไป - พื้นที่อนุรักษ์ - พื้นที่ชุ่มน้ำสำคัญ 	<ul style="list-style-type: none"> - การแพร่กระจายในปัจจุบัน - มีแนวโน้มคงที่ - ปัจจุบันมีแผนการจัดการแล้ว แต่ยังไม่ประสบความสำเร็จ

ที่	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	พื้นที่แพร่กระจาย	สถานการณ์ปัจจุบันของการแพร่กระจาย
				- พระราชบัญญัติสำหรับการกำจัดผักตบชวา พ.ศ. 2456
6	สาบหมา	<i>Ageratina adenophora</i> (Spreng.) R.M.King & Hob.	- พื้นที่ธรรมชาติที่มีความสูงจากระดับทะเล 500 เมตร - ขึ้นไป	- การแพร่กระจายในปัจจุบัน - มีแนวโน้มคงที่
7	ซีไค่ย่าน	<i>Mikania cordata</i> (Burm.f.) B.L.Rob.	- พื้นที่ภาคเหนือ - พื้นที่ภาคกลาง - พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ - พื้นที่ภาคใต้	- การแพร่กระจายในปัจจุบัน - มีแนวโน้มคงที่
8	กระถินทางกระรอก	<i>Prosopis juliflora</i> (Sw.) DC.	- จังหวัดเพชรบุรี - จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	- การแพร่กระจายในปัจจุบัน - มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง - แพร่กระจายในพื้นที่แนวชายฝั่งอ่าวไทยด้านทิศตะวันตก - พบการแพร่กระจายในพื้นที่เขื่อนแก่งกระจาน
9	ธูปฤาษี	<i>Typha latifolia</i> L.	- พื้นที่ลุ่มน้ำทั่วไป - พื้นที่ลุ่มน้ำอนุรักษ์	- การแพร่กระจายในปัจจุบัน - มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น - ปัจจุบันยังไม่มีแผนการจัดการ
10	กกช้าง	<i>Typha angustifolia</i> L.	- พื้นที่ลุ่มน้ำทั่วไป - พื้นที่ลุ่มน้ำอนุรักษ์	- การแพร่กระจายในปัจจุบัน - มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น - ปัจจุบันยังไม่มีแผนการจัดการ
11	จอกหูหนูยักษ์	<i>Salvinia molesta</i> D.Mitch.	- พื้นที่ธรรมชาติทั่วไป - พื้นที่ลุ่มน้ำสำคัญ	- การแพร่กระจายในปัจจุบัน - มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง - ปัจจุบันมีการเฝ้าระวัง - การแพร่กระจาย

ที่มา: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2561)

ทั้งนี้ ยังได้มีการเสนอรายชื่อชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่ควรจับตามองเป็นพิเศษเพิ่มเติม ซึ่งเป็นชนิดพันธุ์ที่มีศักยภาพในการคุกคามระบบนิเวศได้ในอนาคตและควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติม แสดงดังตารางที่ 17

ตารางที่ 17 รายชื่อชนิดพันธุ์ที่มีศักยภาพในการคุกคามระบบนิเวศในอนาคต

ที่	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์
1	ผักกระฉูด	<i>Neptunia javanica</i> Miq.
2	กระถินเทศ, ดอกคำใต้	<i>Acacia farnesiana</i> (L.) Willd.
3	สาบเสือ	<i>Chromolaena odorata</i> (L.) R.M.King & H.Rob.

ที่มา: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2561)

โดยมีแนวทางปฏิบัติเพื่อป้องกัน ควบคุม และกำจัดชนิดพันธุ์ต่างถิ่น 4 แนวทาง คือ 1) จัดทำทะเบียนจัดลำดับความสำคัญและกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันควบคุมกำจัดและ/หรือใช้ประโยชน์ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นและชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานในพื้นที่อนุรักษ์ พื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง และในระบบนิเวศต่าง ๆ 2) รวบรวมศึกษาวิเคราะห์เส้นทางและ/หรือวิธีการที่สำคัญในการแพร่ระบาดของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่เข้ามาในประเทศไทย การประเมินความเสี่ยงและดำเนินมาตรการในการจัดการเส้นทางและ/หรือวิธีการแพร่ระบาด 3) ส่งเสริมการศึกษาวิจัยด้านการนำชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานหรือมีแนวโน้มรุกรานไปใช้ประโยชน์ และ 4) เผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการชนิดพันธุ์ต่างถิ่นและเสริมสร้างสมรรถนะให้กับหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชน ให้สามารถให้ข้อมูล ตรวจสอบ ป้องกัน ฝ้าระวัง ควบคุม และกำจัดชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานเส้นทางการเข้ามาของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นและการลักลอบนำเข้าชนิดพันธุ์ต่างถิ่น

นอกจากนี้ ภาควิชาพฤกษศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกับสวนสาธารณะสวนหลวง ร.9 เพื่อปรับปรุงรายชื่อพรรณไม้นำเข้าของประเทศไทย ซึ่งปัจจุบันมีจำนวนไม่น้อยกว่า 3,500 ชนิด เพื่อเป็นการระวังและป้องกันไม่ให้ชนิดพืชใดที่เป็นวัชพืชร้ายจากต่างประเทศเข้ามาในประเทศไทย และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้ดำเนินการศึกษาวิจัยความหลากหลายของพืชต่างถิ่นในพื้นที่ป่าอนุรักษ์อย่างต่อเนื่อง เช่น การศึกษาพืชต่างถิ่นรุกรานในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ การศึกษาพืชต่างถิ่นรุกรานในกลุ่มป่าแก่งกระจาน กรณี : อุทยานแห่งชาติไทยประจัน จังหวัดราชบุรี และการศึกษาไม้ต่างถิ่นในกลุ่มป่าภูเขียว-น้ำหนาว เพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติการสามารถติดตามและควบคุมการระบาดของพืชต่างถิ่นในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ทั้งนี้ ยังมีการดำเนินการกำจัดพืชต่างถิ่นในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ เช่น

- กิจกรรมอาสาถอนต้นสาบเสือบริเวณทุ่งหญ้าหนองผักชีในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เนื่องจากสาบเสือเป็นพืชต่างถิ่นรุกรานที่สร้างความเสียหายแก่ระบบนิเวศธรรมชาติได้ และเป็น 1 ใน 100 ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นรุกรานถิ่นที่อยู่อาศัยเดิมอย่างร้ายแรงของโลก ตามคู่มือ Global Invasive Species Database (GISD) ที่จัดทำขึ้นโดย IUCN (International Union for Conservation of Nature) ซึ่งเป็นไม้ล้มลุกที่เป็นพุ่มหนา ทำให้พืชชนิดอื่นไม่สามารถขึ้นได้ อีกทั้งยังสามารถสร้างสารเคมีและปล่อยสู่อากาศแวดล้อม ทำให้พืชที่ขึ้นข้างเคียงไม่สามารถเจริญเติบโตได้
- การศึกษาเพื่อวางแผนควบคุมกระถิ่นทางกระรอก ด้วยวิธีทางชีวภาพ (Bio-control) ในอุทยานแห่งชาติหาดวนกร จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยสำนักวิจัยการอนุรักษ์ป่าไม้และพันธุ์พืชได้เร่งดำเนินการแนะนำ เผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ภาพและข้อมูลของกระถิ่นทางกระรอก ตลอดจนให้ความรู้แก่ชุมชนในท้องถิ่นที่เกิดการแพร่กระจายของพืชชนิดนี้ ให้ประชาชนช่วยฝ้าระวัง เร่งกำจัดต้นอ่อน กิ่งอ่อนในระยะที่หนามยังไม่แหลมคม เพื่อป้องกันการแพร่กระจายไปในวงกว้าง

วัตถุประสงค์ที่ 3 ความหลากหลายของพืชถูกใช้ประโยชน์ในวิถีอย่างยั่งยืนและเท่าเทียม

เป้าหมายที่ 11 ไม่มีชนิดพันธุ์ใดของพืชพรรณป่าถูกคุกคามจากการค้าระหว่างประเทศ

ระดับการประเมินความก้าวหน้า

- บรรลุเป้าหมายได้ภายในเวลาที่กำหนด
- มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย
- ไม่มีมีความก้าวหน้า

การดำเนินงาน

ประเทศไทยได้เข้าร่วมกลุ่มภาคีสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่า ที่ใกล้สูญพันธุ์ (CITES) เพื่อร่วมดำเนินการควบคุมการนำเข้า ส่งออก และนำผ่านสัตว์ป่าและพืชป่าที่ถูกคุกคามอย่างเข้มงวด รับผิดชอบการดำเนินงานด้านพืชโดยกรมวิชาการเกษตร โดยได้มีการดำเนินงานตามอนุสัญญาฯ อย่างเข้มงวดและต่อเนื่อง เพื่อไม่ให้มีชนิดพันธุ์ใดของพืชพรรณป่าถูกคุกคามจากการค้าระหว่างประเทศ ดังนี้

- 1) มีคณะกรรมการพันธุ์พืชและคณะอนุกรรมการพืชอนุรักษ์ ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการควบคุมพืชอนุรักษ์
- 2) กำหนดมาตรการเพื่อรองรับการดำเนินการตามอนุสัญญาฯ คือ พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติพันธุ์พืช (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535
- 3) จัดตั้งด่านตรวจพืช จำนวน 35 ด่าน ทั่วประเทศ โดยกระจายอยู่ตามท่าอากาศยาน ท่าเรือ และบริเวณชายแดน ซึ่งได้มีการดำเนินงานอย่างเข้มงวด
- 4) ควบคุมการนำเข้า ส่งออก และนำผ่านไม้พะยูน ไม้ในสกุลพะยูน และกล้วยไม้ ซึ่งถูกจัดเป็น พืชอนุรักษ์ในบัญชี 2 อย่างเข้มงวด
- 5) คณะกรรมการไซเตสประจำประเทศไทย ได้ดำเนินการจัดทำรายงานประจำปีเกี่ยวกับสถิติการค้า สัตว์ป่า พืชป่าของประเทศไทย และจัดส่งรายงานแก่สำนักเลขาธิการไซเตสเป็นประจำทุกปี
- 6) กลุ่มวิจัยอนุสัญญาไซเตสทางด้านพืช กรมวิชาการเกษตร มีการวิเคราะห์ความเสี่ยงของพืชในบัญชีไซเตสด้านการออกหนังสืออนุญาตส่งออก (Non-detriment finding)
- 7) มีการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ โดยการขยายพันธุ์เทียมพืชในบัญชีอนุสัญญาไซเตส

นอกจากนี้ ประเทศไทยยังได้มีการร่วมมือกับภาคีในระดับนานาชาติ ในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบค้าไม้พะยูนอย่างผิดกฎหมาย โดยได้มีการจับกุมผู้กระทำความผิดร้ายใหญ่ๆ อย่างต่อเนื่อง เช่น ความร่วมมือระหว่างประเทศในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบการค้าพืชที่ผิดกฎหมาย (ไม้พะยูน) รวมทั้งการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติระหว่างประเทศไทยกับมาเลเซีย

เป้าหมายที่ 12 ผลผลิตจากพืชที่เก็บเกี่ยวจากป่าทั้งหมดมาจากแหล่งที่มีความยั่งยืน

ระดับการประเมินความก้าวหน้า

- บรรลุเป้าหมายได้ภายในเวลาที่กำหนด
- มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย
- ไม่มีมีความก้าวหน้า

การดำเนินงาน

ประเทศไทยมีการเก็บเกี่ยวผลผลิตจากป่า ทั้งในรูปของพืชสมุนไพร พืชอาหาร และไม้ดอก โดยในส่วนของ การเก็บเกี่ยวพืชสมุนไพร จากพระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542 ได้กำหนดเขตพื้นที่คุ้มครองสมุนไพรในพื้นที่ที่เป็นถิ่นกำเนิดของสมุนไพรที่มีระบบนิเวศตามธรรมชาติ หรือมีความหลากหลายทางชีวภาพที่อาจถูกทำลายหรืออาจได้รับผลกระทบจากการกระทำของมนุษย์ได้ โดยง่าย หรือการเข้าไปใช้ประโยชน์จากสมุนไพรอันมีลักษณะเป็นการเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์หรือการลดลงของ พันธุ์กรรม และกำหนดมาตรการคุ้มครองการใช้ประโยชน์จากสมุนไพรเพื่อรักษาสภาพธรรมชาติหรือคุณค่า ของสมุนไพร หรือมิให้กระทบกระเทือนต่อระบบนิเวศตามธรรมชาติหรือความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ นั้น เช่น อุทยานแห่งชาติภูหลวง จังหวัดนครพนม และอุทยานแห่งชาติปางสีดา จังหวัดสระแก้ว ทั้งนี้ กรมการ แพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ได้ประกาศป่าชุมชน จำนวน 60 แห่ง เพื่อเป็นแหล่งส่งเสริมการปลูก พืชสมุนไพร เพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากสมุนไพร และดำเนินการโครงการเมืองสมุนไพร (Herbal City)

กรณีการเก็บเกี่ยวพืชจากป่า ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ยังไม่มี การอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ ยกเว้นเพื่อการ ศึกษาวิจัยทางวิชาการ โดยจะได้รับอนุญาตได้เท่าที่จำเป็นเท่านั้น ทั้งนี้ เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2561 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบหลักการของ ร่าง พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ตามที่กระทรวงทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้เสนอ ซึ่งจะเป็นการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมกันดูแลผืนป่าและสามารถ ใช้ประโยชน์จากป่าไม้ที่ร่วมกันอนุรักษ์ได้ โดยสามารถใช้ประโยชน์ได้ทั้งในครัวเรือนและเพื่อการค้า เช่น ชุมชนสามารถเก็บพืชผักหรือนำสมุนไพรจากป่ามาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชน ต่อยอดพัฒนาเป็นวิสาหกิจ ชุมชน ส่งขายเพื่อสร้างรายได้ให้ชุมชนได้อย่างไม่ผิดกฎหมาย แต่ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายและกติกาที่ชุมชน ตกลงร่วมกัน โดยได้มีการตั้งป่าเพิ่มพื้นที่ป่าชุมชนใน 21,850 หมู่บ้าน พื้นที่ 19.1 ล้านไร่ จากปัจจุบันที่ได้ ประกาศพื้นที่ป่าชุมชนตามกฎหมายแล้ว 10,795 หมู่บ้าน พื้นที่ 5.98 ล้านไร่

สำหรับการเก็บเกี่ยวกล้วยไม้ป่า สามารถครอบครองเพื่อใช้สอยตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ได้ คนละไม่เกิน 20 ต้น โดยกล้วยไม้ที่จำหน่ายได้ต้องมาจากการเพาะเลี้ยงเท่านั้น ทั้งนี้ ในปี พ.ศ. 2563 - 2567 องค์การสวนพฤกษศาสตร์ ได้ดำเนินการของบประมาณเพื่อดำเนินโครงการกล้วยไม้ร่วมกับชุมชน ท้องถิ่นในจังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 6 ชุมชน เพื่อส่งเสริมให้ชาวบ้านรู้จักใช้ประโยชน์กล้วยไม้ป่าจากการ อนุรักษ์และขยายพันธุ์อย่างยั่งยืน ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากกล้วยไม้ใน รูปแบบต่าง ๆ

เป้าหมายที่ 13 ความรู้ การประดิษฐ์คิดค้นใหม่ และวิถีปฏิบัติพื้นเมืองและท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับ
ทรัพยากรพืช ได้รับการดำรงรักษาหรือเพิ่มขึ้นตามแต่เหมาะสม เพื่อสนับสนุนการใช้
ประโยชน์ตามจารีต ประเพณี การดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน ความมั่นคงทางอาหารระดับ
ท้องถิ่นและการดูแลชุมชน

ระดับการประเมินความก้าวหน้า

- บรรลุเป้าหมายได้ภายในเวลาที่กำหนด
- มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย
- ไม่มีมีความก้าวหน้า

การดำเนินงาน

ประเทศไทยได้ดำเนินการรวบรวมองค์ความรู้และภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับทรัพยากรพืชและสนับสนุนให้เกิดการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยการดำเนินการของสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) ได้ทำการรวบรวมองค์ความรู้และภูมิปัญญาในด้านต่าง ๆ ไว้ในหนังสือสารานุกรม ได้แก่ สารานุกรมภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นไทย 4 ภาค สารานุกรมภูมิปัญญาการใช้สมุนไพรไทย สารานุกรมภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย ภูมิปัญญาข้าวไทย สารานุกรมภูมิปัญญาการรักษาสุขภาพพื้นบ้าน สารานุกรมภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย (ความงามด้วยภูมิปัญญาไทย) และจัดทำคู่มือภูมิปัญญาในการจัดเก็บข้อมูลภูมิปัญญา และได้ดำเนินโครงการป่าครอบครัว ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ครอบครัวพึ่งพาตนเอง เปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชเชิงเดี่ยวที่มุ่งเน้นเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียวและพื้นที่ปล่อยทิ้งให้กลายมาเป็นสวนป่าแบบผสมผสาน ปลูกพืชหลากหลายชนิดตามหลักการเกษตรอินทรีย์ โดยเก็บเกี่ยวผลผลิตเพื่อการบริโภคภายในครัวเรือน ส่วนที่เหลือก็สามารถเก็บขายสร้างรายได้และเป็นทุนในการปลูกพืชผลต่อไป ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การปลูกป่า 3 อย่าง ได้ประโยชน์ 4 อย่าง ซึ่งได้มีรวบรวมองค์ความรู้ไว้ในหนังสือป่าครอบครัว: นวัตกรรมทางสังคมเพื่อชีวิตและความหลากหลายทางชีวภาพและหนังสือแนวทางการสร้างป่าครอบครัว และดำเนินโครงการส่งเสริมช่องทางธุรกิจจากฐานชีวภาพ เพื่อเพิ่มช่องทางจัดจำหน่ายให้ผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพและความงามจากทรัพยากรชีวภาพ ซึ่งผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น การผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีการปันรายได้บางส่วนไปอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งทรัพยากรชีวภาพ ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้รับตราส่งเสริมผลิตภัณฑ์ BIO Economy

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) มีการรวบรวมข้อมูลองค์ความรู้และภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์พืชอาหารและสมุนไพรท้องถิ่น ในรูปแบบของหนังสือ จำนวน 5 เรื่อง ใน 5 ชุมชนในพื้นที่สูงของประเทศไทย ได้แก่ ชุมชนบ้านปางมะโอ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ชุมชนบ้านโป่งคำ อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน ชุมชนบ้านวะโดโกร อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ชุมชนบ้านขุนตื้นน้อย อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ และชุมชนบ้านปากกล้วย อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

มูลนิธิโครงการหลวง ได้รวบรวมองค์ความรู้เรื่องพืชป่าที่ใช้ประโยชน์ทางภาคเหนือของประเทศไทย โดยได้ประมวลความรู้จากชาวเขาและชาวบ้านที่ใช้ประโยชน์เกี่ยวกับพืชป่า รวม 1,489 ชนิด แต่ละชนิดจะระบุชื่อท้องถิ่น ชื่อพฤกษศาสตร์ ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ ถิ่นที่พบ และการใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เช่น ใช้เป็นพืชอาหาร พืชสมุนไพร พืชให้สี และพืชให้เส้นใย

ทั้งนี้ ประเทศไทยได้เริ่มมีการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรในการรักษาโรคมามากขึ้น โดยโรงพยาบาลตามอำเภอต่าง ๆ เกือบทั้งประเทศจะมีแผนกแพทย์แผนไทยเพื่อรักษาโรคและฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกายให้แข็งแรงโดยใช้พืชสมุนไพร และได้มีการบรรจุพืชสมุนไพรหลายชนิดไว้ในบัญชียาหลักแห่งชาติ โดยโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศรได้จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้การดูแลสุขภาพภาคประชาชนด้านการแพทย์แผนไทย อภัยภูเบศรเพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ด้านการแพทย์แผนไทยและสมุนไพรให้กับประชาชน อีกทั้งยังมีการจัดนิทรรศการ และกิจกรรมถ่ายทอดภูมิปัญญาผ่านกิจกรรมสาธิต เพื่อการพึ่งพาตนเองและสร้างรายได้ โดยการนำเอาสมุนไพร ใกล้เคียงมาใช้ประโยชน์ทางยา อาหาร เครื่องดื่ม และเครื่องสำอาง อาทิ น้ำมันนวดแก้ปวดเมื่อย ยาต้มสมุนไพร ยาลูกกลอนล้างลำไส้ ชูบพญาอ น้ำตรีผลา น้ำฝางกุหลาบ แชมพูมะกรูด เจล ว่านหางจระเข้ เป็นต้น

นอกจากนี้ รัฐบาลไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาสมุนไพรไทย ซึ่งเป็นภูมิปัญญาและทรัพยากรที่สำคัญของประเทศ จึงได้มีการจัดทำแผนแม่บทแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนาสมุนไพรไทย ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2560–2564 มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมและรักษาภูมิปัญญาอันทรงคุณค่าที่เกี่ยวกับสมุนไพรไทย และพัฒนาการผลิตและใช้ประโยชน์สมุนไพรไทย ซึ่งมีอยู่ภายในประเทศประมาณ 11,625 ชนิด แต่ถูกนำมาใช้ประโยชน์เพียง 1,800 ชนิด หรือร้อยละ 15.5 ของทั้งหมด อย่างมีคุณภาพ เต็มประสิทธิภาพ และครบวงจร ซึ่งจะส่งผลต่อความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนของสมุนไพรไทย และการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจของไทย (กระทรวงสาธารณสุข, 2560)

**วัตถุประสงค์ที่ 4 การให้การศึกษาและการส่งเสริมความตระหนักเกี่ยวกับความหลากหลายของพืช
บพบาทที่มีต่อการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน**

**เป้าหมายที่ 14 ความสำคัญของความหลากหลายของพืชและความจำเป็นในการอนุรักษ์พืชได้รับการ
สอดแทรกเข้าสู่โปรแกรมการสื่อสาร การให้การศึกษา และการเสริมสร้างความตระหนัก
แก่สาธารณชน**

ระดับการประเมินความก้าวหน้า

- บรรลุเป้าหมายได้ภายในเวลาที่กำหนด
- มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย
- ไม่มีมีความก้าวหน้า

การดำเนินงาน

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญต่อการดำเนินการให้การศึกษาและส่งเสริมความตระหนักเกี่ยวกับความหลากหลายของพืชเป็นอย่างมาก ทั้งการวางรากฐานด้านการอนุรักษ์พืชให้แก่เยาวชน โดยสถาบันส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดทำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และได้จัดทำมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดผลการเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้แกนกลางเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งในเรื่องที่เกี่ยวกับพืชได้มีการผสมผสานเข้าหลักสูตรในแต่ละช่วงชั้น โดยคำนึงถึงความสามารถในการเรียนรู้ของแต่ละช่วงวัยด้วย ทั้งนี้ ผลการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับความหลากหลายของ

พืชและเรื่องเกี่ยวกับการอนุรักษ์นั้นจะเข้มข้นขึ้นในช่วงมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสาระวิชาชีววิทยา รวมทั้งได้ร่วมกับ 12 หน่วยงาน เช่น กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมป่าไม้ กรมส่งเสริมการเกษตร องค์การสวนสัตว์ในพระบรมราชูปถัมภ์ และกลุ่มบริษัทรัฐ เพื่อจัดกิจกรรมค่ายเยาวชนรักษ์พงไพร เพื่อสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะป่าไม้และพรรณพืช สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) การบรรจุหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการอนุรักษ์และฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นและความหลากหลายทางชีวภาพของชุมชน เพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ในหลักสูตรการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ร่วมกับโรงเรียนบ้านป่ากล้วยพัฒนา อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ และโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ ได้ดำเนินการงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เพื่อสร้างจิตสำนึกในด้านการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชและทรัพยากรชีวภาพและกายภาพ โดยมีการสัมผัส การเรียนรู้ การสร้างและปลูกฝังคุณธรรม การเสริมสร้างปัญญาและภูมิปัญญา ซึ่งมีโรงเรียนเข้าร่วมเป็นสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนกระจายอยู่ทั่วประเทศ จำนวน 939 โรงเรียน

การจัดทำสื่อสารคดี โดยช่อง NOW 26 ร่วมมือกับบริษัททีวีบูรพา จำกัด ได้ผลิตสารคดีคุณภาพ 4 เรื่อง ออกอากาศในเดือนเมษายน 2560 ประกอบด้วยสารคดีที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพ ด้านพืช ซึ่งเป็นอีกหนึ่งช่องทางในการสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์พืช ได้แก่ รายการพลเมืองป่า ซึ่งเป็นรายการที่สะท้อนภาพความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ป่าและสัตว์ต่าง ๆ และฉายภาพความงดงามของป่าในประเทศไทยที่คนทั่วไปอาจไม่เคยได้เห็น รายการ Wetland บอกเล่าเรื่องราวของพื้นที่ชุ่มน้ำในประเทศไทย ซึ่งเป็นดินแดนต้นกำเนิดแห่งความหลากหลายทางชีวภาพถ่ายทอดผ่านชีวิตของพืชและสัตว์ที่เกิด เติบโต และใช้ชีวิตอยู่ในดินแดนชุ่มน้ำ เพื่อสร้างความตระหนักและความเข้าใจความจริงของธรรมชาติให้เกิดขึ้นในกลุ่มผู้ชมมากขึ้น

องค์การสวนพฤกษศาสตร์ ได้จัดสร้างพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยา ซึ่งกำหนดเนื้อหาหลักเพื่อสื่อสารความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพของพืชต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ และได้จัดแสดงพันธุ์ไม้กลุ่มต่าง ๆ ทั้งในโรงเรือนและในพื้นที่ เพื่อให้ความรู้ด้านพรรณไม้ นอกจากนั้น ยังได้จัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติ เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับพรรณไม้ สัตว์ป่า และระบบนิเวศป่าไม้ ซึ่งแต่ละปีมีนักเรียน นักศึกษา และประชาชนเข้าเยี่ยมชมจำนวนมาก ซึ่งช่วยสร้างเสริมความตระหนักด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรพันธุ์พืชและสิ่งแวดล้อม

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้และสร้างความตระหนักต่อความหลากหลายทางชีวภาพ โดยได้จัดทำสารคดีสั้น ชุดรอบรู้เรื่อง BIO ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 จำนวน 8 ตอน จัดทำสโปตเพื่อประชาสัมพันธ์ 30 วินาที จำนวน 5 ตอน ฉายในรถไฟฟ้าฟ้ามหานคร สายสีน้ำเงิน (MRT Blue Line) และรถไฟฟ้าฟ้ามหานคร สายสีม่วง (MRT Purple Line) และจัดกิจกรรมค่ายเยาวชนเสริมสร้างความรู้ความหลากหลายทางชีวภาพ ใน 4 ภูมิภาค

นอกจากนี้ ในทุกปีประเทศไทยจะมีการดำเนินการประชุมวิชาการ สัมมนาในระดับชาติ เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของนักวิชาการ ผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การประชุมวิชาการการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ การประชุมวิชาการพฤกษศาสตร์แห่งประเทศไทย งานอุทยานหลวงราชพฤกษ์ (Royal Park Rajapruek) และการประชุมวิชาการพืชสวนแห่งชาติ เพื่อเป็นเวทีให้นักวิจัย นักวิชาการ

และนักศึกษา และบุคคลที่สนใจในด้านต่าง ๆ ดังกล่าว ได้มีโอกาสพบปะ แลกเปลี่ยนความรู้ อันจะนำไปสู่ความร่วมมือในการศึกษาวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ที่ 5 สมรรถนะและการมีส่วนร่วมผูกพันของสาธารณชนที่จำเป็นต่อการดำเนินการตามกลยุทธ์ที่ได้รับการพัฒนาขึ้น

เป้าหมายที่ 15 จำนวนผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมที่ทำงานอยู่โดยมีสิ่งอำนวยความสะดวกเหมาะสม มีเพียงพอ ที่จะสนองต่อความต้องการของชาติ ในอันที่จะบรรลุเป้าหมายของกลยุทธ์นี้

ระดับการประเมินความก้าวหน้า

- บรรลุเป้าหมายได้ภายในเวลาที่กำหนด
- มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย
- ไม่มีมีความก้าวหน้า

การดำเนินงาน

ประเทศไทยมีจำนวนมหาวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา จำนวน 156 แห่ง ซึ่งการศึกษาทางด้านพืช ทรัพยากรป่าไม้ และสิ่งแวดล้อมจะอยู่ในสาขาวิชาชีววิทยา สาขาวิชาพฤกษศาสตร์ สาขาวิชาพืชสวน สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ และคณะวนศาสตร์ ซึ่งสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ได้สร้างบุคลากรที่มีคุณภาพในการรักษาทรัพยากรพืช ป่าไม้ และสิ่งแวดล้อม เพื่อพัฒนาการดำเนินงานของประเทศ

นอกจากนี้ ในปี พ.ศ. 2559-2561 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังได้มีการดำเนินการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และยังมีการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ รวมทั้งยังได้การจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการ พื้นที่ทดลอง เรือนเพาะชำ และแปลงขยายพันธุ์ เพื่อให้การดำเนินงานด้านพืชบรรลุตามเป้าหมาย แต่ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานตามเป้าหมายนี้ คือ การขาดแคลนบุคลากรในการดำเนินงาน แสดงดังตารางที่ 18

ตารางที่ 18 ตัวอย่างโครงการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่

ที่	หน่วยงาน	กิจกรรม/กลุ่มเป้าหมาย	หลักสูตร
1	องค์การสวนพฤกษศาสตร์	การอบรมอนุกรมวิธานพืชเบื้องต้น	- หลักสูตรอนุกรมวิธานพืชเบื้องต้น รุ่นที่ 9 มีผู้เข้าร่วมอบรม จำนวน 32 คน
			- หลักสูตรอนุกรมวิธานพืชเบื้องต้น รุ่นที่ 10 มีผู้เข้าร่วมอบรม จำนวน 29 คน
			- หลักสูตรอนุกรมวิธานพืชเบื้องต้น รุ่นที่ 11 มีผู้เข้าร่วมอบรม จำนวน 30 คน
		การอบรมอนุกรมวิธานพืชขั้นสูง	- หลักสูตรอนุกรมวิธานพืชขั้นสูง รุ่นที่ 5 มีผู้เข้าร่วมอบรม จำนวน 31 คน
			- หลักสูตรอนุกรมวิธานพืชขั้นสูง รุ่นที่ 6 มีผู้เข้าร่วมอบรม จำนวน 35 คน
			- หลักสูตรอนุกรมวิธานพืชขั้นสูง รุ่นที่ 7 มีผู้เข้าร่วมอบรม จำนวน 30 คน

ที่	หน่วยงาน	กิจกรรม/กลุ่มเป้าหมาย	หลักสูตร
		การบรรยายให้ความรู้ในหัวข้อ “สวนพฤกษศาสตร์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรพืช”	- มีผู้เข้าร่วมรับฟังการบรรยาย จำนวน 108 คน
		การอบรมการจัดการพันธุ์ไม้มีชีวิตและการจัดการพืชสวนในสวนพฤกษศาสตร์	- มีเจ้าหน้าที่จากสวนพฤกษศาสตร์แห่งชาติ เซเชลส์จำนวน 2 คน
2	กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช	หลักสูตรรุกขวิทยาป่าไม้	- หลักสูตรรุกขวิทยาป่าไม้ รุ่นที่ 1 - หลักสูตรรุกขวิทยาป่าไม้ รุ่นที่ 2
		หลักสูตรรุกขกรสำหรับพื้นที่อนุรักษ์	- หลักสูตรรุกขกรสำหรับพื้นที่อนุรักษ์ รุ่นที่ 1 มีผู้เข้าร่วมอบรม จำนวน 30 คน
		โครงการฝึกอบรมหลักสูตรการเพิ่มศักยภาพเจ้าหน้าที่ในการสำรวจความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ป่าอนุรักษ์	- มีผู้เข้าร่วมอบรม จำนวน 70 คน
3	กรมป่าไม้	หลักสูตรรุกขกร	- หลักสูตรรุกขกร รุ่นที่ 1 มีผู้เข้าร่วมอบรม จำนวนกว่า 100 คน - หลักสูตรรุกขกร รุ่นที่ 2 ไม่ระบุจำนวน - หลักสูตรรุกขกร รุ่นที่ 3 มีผู้เข้าร่วมอบรม จำนวน 47 คน - หลักสูตรรุกขกร รุ่นที่ 4 มีผู้เข้าร่วมอบรม จำนวน 49 คน
		หลักสูตรรุกขกรขั้นสูง รุ่นที่ 1	- หลักสูตรรุกขกรขั้นสูง รุ่นที่ 1 มีผู้ผ่านการฝึกอบรม จำนวน 41 คน - หลักสูตรรุกขกรขั้นสูง รุ่นที่ 2 มีผู้ผ่านการฝึกอบรม จำนวน 39 คน

เป้าหมายที่ 16 สถาบัน เครือข่าย และพันธมิตรเพื่อการอนุรักษ์พืช ได้รับการจัดตั้งหรือเสริมสร้างความแข็งแกร่งขึ้นในระดับชาติ ภูมิภาค และระหว่างประเทศ เพื่อบรรลุเป้าหมายของกลยุทธ์นี้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกลยุทธ์ฯ

ระดับการประเมินความก้าวหน้า

- บรรลุเป้าหมายได้ภายในเวลาที่กำหนด
 มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย
 ไม่มีความก้าวหน้า

การดำเนินงาน

ประเทศไทยมีเครือข่ายสวนพฤกษศาสตร์ ซึ่งเป็นการรวมกันของสวนพฤกษศาสตร์ของหน่วยงานราชการและภาคเอกชน โดยมีการจัดประชุมวิชาการพฤกษศาสตร์แห่งประเทศไทยเป็นประจำทุกปี และมีเครือข่ายด้านการอนุรักษ์พืช ได้แก่ เครือข่ายสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน สมาคมไม้ประดับแห่งประเทศไทย กลุ่มอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพและสิ่งแวดล้อม (Siamensis) เครือข่ายนักอนุกรมวิธานพืช และกลุ่ม Save Some Seeds ดังที่กล่าวไว้แล้วในตอนต้น แต่ยังไม่มีการดำเนินการตามเป้าหมายของกลยุทธ์

ทั่วโลกด้านการอนุรักษ์พืชโดยตรง ทั้งนี้ ในปี พ.ศ. 2559–2561 ประเทศไทยได้มีการดำเนินงานโครงการเพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งในการอนุรักษ์พืช แก่สถาบัน เครือข่าย และพันธมิตร ทั้งในระดับชาติ ภูมิภาค และระหว่างประเทศ ดังนี้

▪ **การดำเนินงานระดับชาติ**

- สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) ดำเนินการขับเคลื่อนองค์ความรู้ด้านสื่อสร้างสรรค์ เพื่อให้เข้าถึงเครือข่ายเยาวชน ภายใต้โครงการ “BIOGANG” กลุ่มคนรุ่นใหม่ที่จะเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาชาติ ตามแผนแม่บทบูรณาการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. 2558 - 2564 โดยกระตุ้นให้ตระหนักถึงคุณค่าของการจัดการทรัพยากรชีวภาพผ่านการ ศึกษา และส่งเสริมเครือข่ายเยาวชน นักเรียน ครูและอาจารย์ และสถาบันการศึกษา ในการช่วยสำรวจและรวบรวมข้อมูลทรัพยากรทางชีวภาพ เพื่อให้เกิดการเพิ่มพูนทักษะ กระบวนการเรียนรู้จากการสืบค้นฐานข้อมูลทรัพยากร ปลูกจิตสำนึกให้เห็นคุณค่า อนุรักษ์และหวงแหนต่อการอนุรักษ์ พัฒนา และต่อยอดฐานทรัพยากรชีวภาพชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน
- องค์การสวนพฤกษศาสตร์ได้จัดการประชุมวิชาการ “แนวทางความร่วมมือสวนพฤกษศาสตร์ในประเทศไทย” เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานด้านสวนพฤกษศาสตร์ของประเทศไทย ทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนจัดการแลกเปลี่ยนข้อมูลและแนวทางในการจัดการสวนพฤกษศาสตร์ภายในประเทศ เพื่อนำไปสู่การกระตุ้นและส่งเสริมการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์พืชนอกถิ่นของประเทศไทยให้มีความเข้มแข็ง โดยมีผู้แทนจากสวนพฤกษศาสตร์ทั่วประเทศเข้าร่วมประชุม จำนวน 26 จาก 11 หน่วยงาน
- กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ได้จัดทำฐานข้อมูลเครือข่ายภาคีทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง รวมกลุ่มเครือข่ายที่ได้จัดทำฐานข้อมูลแล้ว 508 กลุ่ม จำนวน 10,765 คน พร้อมทั้งดำเนินการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายและบูรณาการเครือข่ายอาสาสมัคร ในสังกัดกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง มาเป็นอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ทสม.) จำนวน 200 คน
- สมาคมพฤกษศาสตร์แห่งประเทศไทย เป็นองค์กรที่สนับสนุนส่งเสริมการศึกษา วิจัย และเผยแพร่ งานวิชาการและวิชาชีพด้านพฤกษศาสตร์ ร่วมมือกับองค์กรทางพฤกษศาสตร์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ
- สมาคมไม้ดอกไม้ประดับ เป็นองค์กรเพื่อเป็นศูนย์ประสานข้อมูลในหมู่สมาชิกและเครือข่าย ผู้ปลูก ผู้ค้าไม้ประดับ และภาครัฐในการพัฒนาไม้ดอกไม้ประดับของประเทศไทย
- เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (อส.อส.) ซึ่งเป็นเครือข่ายอาสาสมัครในด้านต่าง ๆ ที่จัดตั้งโดยกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เช่น อาสาสมัครป้องกันไฟป่า อาสาสมัครพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ และอาสาสมัครราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า (รสทป.) ซึ่งยังคงดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

- สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) สนับสนุนเครือข่ายชุมชนในการเก็บรวบรวมเมล็ดพันธุ์และหัวพันธุ์พืชท้องถิ่น ประกอบด้วยพืชผักพื้นบ้านและพันธุ์ข้าวท้องถิ่นบนพื้นที่สูง เพื่อเป็นฐานพันธุกรรมของชุมชนบนพื้นที่สูง (Seed Bank) จำนวน 5 ชุมชน (Local Community Seed Bank)
 - โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) ดำเนินการร่วมกับหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชน ดำเนินโครงการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชในท้องถิ่นต่าง ๆ ทั่วประเทศ
- **การดำเนินงานระดับภูมิภาค**
- สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) ได้ดำเนินการสร้างพันธมิตรและประสานความร่วมมือด้านการพัฒนาเศรษฐกิจจากความหลากหลายทางชีวภาพและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับหน่วยงานในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (กลุ่มประเทศ CLMV) เช่น สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ในเรื่องสมุนไพร นอกจากนี้ ยังมีการสร้างความร่วมมือกับ National Institute of Medicinal Material (NIMM) ซึ่งเป็นสถาบันที่มุ่งเน้นการพัฒนา ผลิตภัณฑ์พืชสมุนไพร
 - ในปี พ.ศ. 2561 ได้ริเริ่มโครงการวิจัยไม้พะยูนในกลุ่มอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง เป็นโครงการร่วมมือระหว่างนักวิจัยไทยและประเทศในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง เช่น จีน ลาว กัมพูชา และเวียดนาม เพื่ออนุรักษ์พันธุกรรมไม้พะยูนในป่าธรรมชาติและแปลงขยายพันธุ์
 - โครงการเสริมสร้างศักยภาพในการปรับตัวต่อสภาพภูมิอากาศของพื้นที่ชุ่มน้ำในภูมิภาคลุ่มน้ำโขงตอนล่าง หรือ Mekong WET: Building Resilience of Wetlands in the Lower Mekong Region เพื่อสร้างเสริมศักยภาพในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของพื้นที่ชุ่มน้ำ โดยการบริหารการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ชุ่มน้ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ที่ได้รับการขึ้นทะเบียน เป็นพื้นที่แรมซาร์ไซต์ หรือพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติในประเทศกัมพูชา ลาว ไทย และเวียดนาม
- **การดำเนินงานระหว่างประเทศ**
- สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) ได้ร่วมหารือและอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อการเก็บรักษาสายพันธุ์ จัดตั้งธนาคารพันธุกรรม (BioBank) และการปกป้องความหลากหลายทางชีวภาพ ร่วมกับ 3 หน่วยงาน จาก 3 ประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐประชาชนจีน ราชอาณาจักรเบลเยียม และสาธารณรัฐเกาหลี และสร้างการมีส่วนร่วมและให้ความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนแก่ทุกภาคส่วน โดยใช้กลไกการตอบแทนคุณระบบนิเวศร่วมกับหน่วยงานในประเทศญี่ปุ่นและมหาวิทยาลัยโซเฟีย (Sophia University)
 - สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ได้ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเตรียมจัดประชุมนานาชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2562 เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กระชับความสัมพันธ์ และเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการอนุรักษ์พรรณพืชและ

ความหลากหลายทางชีวภาพต่อไป โดยจะเชิญผู้อำนวยการสวนพฤกษศาสตร์ทั่วโลกเข้าร่วม การประชุมในครั้งนี้ด้วย

- กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ได้พัฒนาความร่วมมือด้านการแพทย์ดั้งเดิม การแพทย์พื้นบ้าน และการแพทย์ทางเลือก ในระดับทวิภาคีกับหลายประเทศ เช่น ประเทศเมียนมา ภูฏาน อินเดีย และจีน

กรณีอธิบายวิธีการและขอบเขตการดำเนินงานที่ประเทศของท่านได้มีส่วนร่วมเพื่อบรรลุเป้าหมายของ กลยุทธ์ โทโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช

หน่วยงานหลักระดับชาติของประเทศไทยที่รับผิดชอบการดำเนินงานตามกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช ตามอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ คือ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ซึ่งทำหน้าที่ในการประสานงาน จัดทำแผนแม่บท ขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติ ติดตาม และประเมินผล รวบรวม และรายงานผลการดำเนินงาน ผ่านกลไกคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ และคณะทำงานชุดต่าง ๆ เช่น คณะกรรมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ (กอช.) คณะอนุกรรมการอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ คณะทำงานชนิดพันธุ์ต่างถิ่น และคณะทำงานอนุกรมวิธานประเทศไทย ซึ่งคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ และคณะทำงานแต่งตั้งมาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้ทรงคุณวุฒิในสาขานั้น ๆ ทำให้การดำเนินงานมีความสอดคล้องกับเป้าหมายของกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช การดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์นี้ ต้องรายงานให้ สผ. ทราบ เพื่อสรุปและรวบรวมเสนออนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพต่อไป

ส่วนที่ 6

ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
ของชนเผ่าพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่น

ส่วนที่ 6

ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

การรายงานในส่วนนี้เป็นการรายงานตามความสมัครใจของแต่ละประเทศ เพื่อทำการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชนพื้นเมือง (Indigenous people) และชุมชนท้องถิ่น (Local communities) ในการดำเนินงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่สอดคล้องกับเป้าหมายไอจิ ซึ่งไม่ได้ปรากฏไว้ในส่วนอื่นๆ ของรายงานแห่งชาติฉบับนี้

ประเทศไทย ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะชุมชนท้องถิ่นในการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 มาตรา 43 ระบุให้บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิในการจัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ และมาตรา 57 กำหนดให้รัฐต้องอนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา ปันฟู บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมดำเนินการและได้รับประโยชน์จากการดำเนินการดังกล่าวด้วยตามที่กฎหมายบัญญัติ

การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการขับเคลื่อนการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพในประเทศไทย ที่ช่วยขับเคลื่อนให้เกิดการบรรลุเป้าหมายไอจิ มีจำนวน 3 เป้าหมาย ได้แก่

เป้าหมายไอจิ B6 การดูแลรักษาแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ

เป้าหมายไอจิ C13 การรักษาความหลากหลายทางพันธุกรรมพืชและสัตว์

เป้าหมายไอจิ E18 ความรู้และวิถีปฏิบัติของชุมชนท้องถิ่น

เป้าหมายไอจิ B6 ดำเนินการลดอัตราการสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ รวมถึงป่าไม้ลงครึ่งหนึ่งเป็นอย่างน้อย และในพื้นที่ที่เป็นไปได้ลดอัตราการสูญเสียให้เกือบเหลือศูนย์ และลดความเสื่อมโทรมและการแยกระบายของแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติลดอย่างมีนัยสำคัญ

การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการดูแลรักษาและฟื้นฟูแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติทั้งเพื่อประโยชน์ทางตรงและทางอ้อม มีเรื่องเด่นได้แก่ การจัดการป่าชุมชน การฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่ง การเฝ้าระวังการทำลายถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ การพัฒนาเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ สรุปลงได้ดังนี้

การจัดการป่าชุมชน โดยชุมชนท้องถิ่นในหลายพื้นที่ได้มีการดูแลรักษาป่าชุมชนทั้งการดูแลรักษาตามวิถีดั้งเดิมของชุมชน และการดูแลรักษาตามระเบียบของกรมป่าไม้ โดยการสำรวจพื้นที่ กำหนดขอบเขตพื้นที่ ตั้งคณะกรรมการ กำหนดกฎกติกาการดูแลและใช้ประโยชน์ และจัดทำแผนการจัดการที่ชัดเจน ชุมชนต้องมีการขอขึ้นทะเบียนป่าชุมชนซึ่งมีอายุ 5 ปี หลังจากนั้นต้องขอต่ออายุป่าชุมชน

ที่ผ่านมา มีชุมชนต่าง ๆ ขอขึ้นทะเบียนและต่ออายุป่าชุมชนต่อเนื่องทุกปี ส่งผลให้ใน พ.ศ. 2561 ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าชุมชนเพิ่มขึ้นเป็น 2,757 แห่ง รวมพื้นที่ 2,448,295 ไร่ ในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศ

การฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่ง ชุมชนชายฝั่งได้ทำกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ในการฟื้นฟูป่าชายเลนเป็นประจำ ทำให้ปัจจุบันพื้นที่ป่าชายเลนในหลายพื้นที่เพิ่มขึ้น อัตราการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าชายเลนโดยรวมของประเทศไทยมีแนวโน้มดีขึ้น นอกจากนี้ ยังมีการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง โดยการปักไม้ไผ่ การกำหนดพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์ทางทะเลและชายฝั่งร่วมกับหน่วยงานรัฐ การลาดตระเวนเพื่อป้องกันการบุกรุกทำลายป่าชายเลนและทรัพยากรชายฝั่ง การปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ และการเก็บขยะบริเวณชายฝั่ง

การเฝ้าระวังการทำลายถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ ชุมชนท้องถิ่นซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่ มีบทบาทสำคัญในการเฝ้าระวังและแจ้งเบาะแสการบุกรุกทำลายถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติของพืชและสัตว์ ที่เกิดจากกิจกรรมการพัฒนาในหลายพื้นที่ อาทิ การสัมปทานระเบิดหิน การใช้เครื่องมือประมงผิดกฎหมาย การปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ การขุดลอกลำคลอง เป็นต้น

การพัฒนาเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ เป็นลักษณะการรวมตัวทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการในการจัดการถิ่นที่อยู่อาศัยในเชิงพื้นที่ ได้แก่ เครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดน่าน เครือข่ายอ่าวไทยรูปตัว “ก” เครือข่ายลุ่มน้ำท่าจีน เครือข่ายเครือข่ายป่าชุมชนรอยต่อ 5 จังหวัดภาคตะวันออก เครือข่ายผืนป่าตะวันตก เป็นต้น ซึ่งดำเนินงานโดยชุมชนท้องถิ่น และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน

เป้าหมายไอจี C13 ดำรงรักษาความหลากหลายทางพันธุกรรมพืชปลูกและปศุสัตว์ และสัตว์เลี้ยง และสายพันธุ์ป่า รวมถึงชนิดพันธุ์อื่นที่มีคุณค่าทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม และจัดทำกลยุทธ์และดำเนินงานตามนั้น เพื่อลดการสูญสลายทางพันธุกรรมให้มากที่สุด และเฝ้าระวังรักษาความหลากหลายทางพันธุกรรมดังกล่าว

การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการดูแลดำรงรักษาความหลากหลายทางพันธุกรรม ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมการอนุรักษ์พันธุ์พืช และชนิดพันธุ์ที่มีคุณค่า สรุปได้ดังนี้

การสำรวจพันธุ์ไม้ รวบรวมและขยายพันธุ์พืช ชุมชนท้องถิ่นซึ่งส่วนใหญ่ทำการเกษตร ได้เข้าร่วมโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) ร่วมเป็นอาสาสมัครประจำหมู่บ้านทำการสำรวจขึ้นทะเบียนทำรหัสต้นไม้นอกเขตป่า หากเป็นป่าดั้งเดิมก็จะรักษาพันธุกรรมดั้งเดิมไว้ นอกจากนี้ ได้มีการรวบรวมและขยายพันธุ์กล้วยไม้พันธุ์พื้นเมือง กล้วยไม้ป่า และพันธุ์ไม้พื้นเมืองอื่นๆ

การอนุรักษ์พันธุ์ข้าว ที่มีคุณค่าต่อการรักษาความมั่นคงทางอาหาร และการสร้างความหลากหลายของระบบนิเวศเกษตร ซึ่งการอนุรักษ์พันธุกรรมพื้นบ้านโดยชุมชน เป็นแนวทางหนึ่งในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในถิ่นที่อยู่ โดยรวมตัวกันทำการรวบรวมพันธุ์ข้าวพื้นเมือง การทำนา

แบบดั้งเดิม เชื่อมโยงไปสู่การอนุรักษ์ประเพณีเกี่ยวกับข้าวและการส่งเสริมการท่องเที่ยว (เช่น ศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตำบลสาวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น กลุ่มอนุรักษ์พันธุ์ข้าวเชื้อเพลิง ตำบลเชื้อเพลิง อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ หมู่บ้านผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์พื้นเมืองบ้านโนนงานท่า ตำบลบ้านแป้น อำเภอโพนนาแก้ว จังหวัดสกลนคร กลุ่มผลิตข้าวพญาลิ้มแกง อำเภอเมืองน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นต้น) นอกจากนี้ ยังมีการอนุรักษ์พันธุ์ข้าวเฉพาะถิ่น เช่น ข้าวลิ้มผิวในภาคเหนือ ข้าวกำ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ข้าวเสาไห้ จังหวัดสระบุรี ข้าวสังข์หยด จังหวัดพัทลุง ข้าวเหลืองปะทิว จังหวัดชุมพร เป็นต้น

การอนุรักษ์พืชสมุนไพร มีความเชื่อมโยงกับวัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อที่มีมาแต่ครั้งโบราณกาล มีการสั่งสมและถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นโดยไม่ถูกบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรมากนัก จึงได้ลดน้อยถอยลงไป แต่ปัจจุบัน ภาวะปัญหาสุขภาพจากสภาพแวดล้อมและผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น ทำให้ต้องมีการดูแลสุขภาพมากขึ้น ชุมชนท้องถิ่นในหลายพื้นที่ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของพืชผักอาหารและพืชสมุนไพร ที่ช่วยป้องกัน บรรเทา และรักษาโรคต่าง ๆ จึงมีการปลูกและรักษาพืชสมุนไพรทั้งในเขตป่า พื้นที่สาธารณะ และพื้นที่ส่วนตัว

เป้าหมายไอจี E18 ยอมรับนับถือความรู้ที่ถ่ายทอดตามธรรมเนียมประเพณี การประดิษฐ์คิดค้นใหม่ และวิถีปฏิบัติของชุมชนพื้นเมืองดั้งเดิม และชุมชนท้องถิ่น สำหรับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน และการใช้ทรัพยากรชีวภาพตามจารีตประเพณี ภายใต้กฎระเบียบแห่งชาติ และพันธกรณีระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง และต้องบูรณาการอย่างเต็มที่ และสะท้อนให้เห็นในการอนุรักษ์ต่อนโยบายฯ โดยการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่และมีประสิทธิผลของชุมชนพื้นเมืองดั้งเดิมและชุมชนท้องถิ่นในทุกระดับที่เกี่ยวข้อง

ความรู้ท้องถิ่นในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน ส่วนใหญ่ถูกถ่ายทอดผ่านวิถีปฏิบัติในชุมชน ประเพณีวัฒนธรรม และการบอกเล่า ดังนั้น การคงอยู่ของความรู้ท้องถิ่นจึงขึ้นอยู่กับวิถีปฏิบัติในการดูแลสุขภาพความหลากหลายทางชีวภาพของชุมชนท้องถิ่นที่ยังคงดำเนินอยู่ในขณะนั้น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นความรู้ในการทำมาหากินที่ไม่ส่งผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ และยังเกื้อกูลต่อความหลากหลายทางชีวภาพและระบบนิเวศ เช่น การไม่ใช้สารเคมี การใช้สิ่งของในธรรมชาติให้เกื้อกูลกัน ใช้มูลสัตว์ ไปไม้ใบหญ้าที่เน่าเปื่อยเป็นปุ๋ย ทำให้ดินอุดมสมบูรณ์ รักษาแหล่งน้ำลำธารให้สะอาดและไม่เหือดแห้ง มีการเคารพธรรมชาติ เชื่อว่ามีเทพมีเจ้าสถิตอยู่ในดิน น้ำ ป่า เขา สถานที่ทุกแห่งจะทำอะไรต้องขออนุญาต และทำด้วยความเคารพและพอดีพองาม ชาวบ้านรู้คุณธรรมชาติ ที่ได้ให้ชีวิตแก่ตน พิธีกรรมต่าง ๆ ล้วนแสดงออกถึงแนวคิดดังกล่าว เช่น งานบุญพิธีที่เกี่ยวกับ น้ำ ข้าว ป่าเขา รวมถึงสัตว์ บ้านเรือน เครื่องใช้ต่างๆ มีพิธีสู่ขวัญข้าว เป็นต้น นับเป็นการคงอยู่อย่างสอดคล้องปรองดองกับธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายระยะยาว (ค.ศ.2050) ของเป้าหมายไอจีอย่างแท้จริง

ปัจจุบัน ความรู้ท้องถิ่นในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนหลายกรณีได้รับการยอมรับเป็นอย่างดี ดังนี้

ความรู้เกี่ยวกับพืชสมุนไพร โดยมีการรวบรวมข้อมูลและจัดทำเอกสารเผยแพร่มากขึ้น ระบุชื่อท้องถิ่น สรรพคุณ วิธีการใช้ รวมถึงได้ถูกนำมาศึกษาวิเคราะห์ทางเทคโนโลยีชีวภาพ เพื่อค้นหาสรรพคุณของสมุนไพรจากที่มีอยู่เดิม ๆ มีการสกัดสารต่างๆจากสมุนไพรหรือสมุนไพรไทยที่มีสรรพคุณในการรักษาโรคให้บริสุทธิ์และหาโครงสร้างของสารชนิดนั้น ทำการทดลองทดสอบประสิทธิภาพในการรักษาของสารชนิดนั้น เช่น ว่านหางจระเข้ ต้นมะหาด เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ในรูปแบบต่างๆ ทั้งเครื่องสำอางค์ ยารักษาโรคแผนปัจจุบัน อาหารเสริม เป็นต้น

ความรู้เกี่ยวกับการเกษตรและการประมงแบบดั้งเดิม ไม่ว่าจะเป็นการบำรุงดิน การคัดเลือกพันธุ์ การจัดการพื้นที่ และวิธีการผลิต ซึ่งเน้นการทำเกษตรที่ไม่ใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีทางการเกษตร ปรับปรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ การปลูกพืชผสมผสาน จัดการน้ำและทรัพยากรระดับไรนา ในลักษณะที่จะมุ่งใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ หรือสร้างเลียนแบบธรรมชาติ ปัจจุบัน มีนโยบายส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ที่สอดคล้องกับเกษตรดั้งเดิม เพื่อการลด ละ เลิกการใช้สารเคมีในการเกษตร และส่งเสริมเกษตรผสมผสาน ซึ่งค่อย ๆ ขยายตัวในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศ นอกจากนี้ ยังมีความรู้เกี่ยวกับเครื่องมือเครื่องใช้ที่ไม่ทำลายล้าง เช่น การทำ "ซั้ง" ซึ่งเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีมาแต่อดีต เป็นอูยาดึงดูดสัตว์น้ำให้มาอยู่รวมกันเป็นจำนวนมาก เพื่อความสะดวกในการจับ หรือทำการประมง โดยการนำวัสดุที่ทำได้ในท้องถิ่นซึ่งย่อยสลายได้ เช่น กิ่งไม้ ลำไผ่ กิ่งและใบของต้นจากหรือมะพร้าว ไปสุมไว้เพื่อเป็นแหล่งอาศัยและแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำขนาดเล็ก

ความรู้เกี่ยวกับการจัดการแหล่งน้ำ เช่น การปรับใช้ระบบการจัดการระบบเหมืองฝาย ซึ่งมีการจัดแบ่งปันน้ำกันตามระบบประเพณีที่สืบทอดกันมา มีหัวหน้าที่ทุกคนยอมรับ มีคณะกรรมการจัดสรรน้ำตามสัดส่วนและตามพื้นที่ทำกิน นับเป็นความรู้ที่ทำให้ชุมชนต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ใกล้ลำน้ำ ไม่ว่าจะต้นน้ำหรือปลายน้ำ ได้รับการแบ่งปันน้ำอย่างยุติธรรม ทุกคนได้ประโยชน์และอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

วิถีชุมชนเกี่ยวกับการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ด้วยการกำหนดกฎกติกาการใช้ประโยชน์จากต้นไม้อและปลูกทดแทน การกำหนดวิธีการตัดหน่อไม้ในป่าชุมชน กำหนดฤดูกาลเก็บหาหน่อไม้และเห็ด หลังจากนั้นจะทำการปิดป่าเพื่อให้ป่าได้ฟื้นตัว การห้ามจับสัตว์น้ำในฤดูวางไข่ การห้ามจับสัตว์น้ำขนาดเล็ก การกำหนดแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ เป็นต้น ซึ่งเป็นกติกาทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ นอกจากนี้ ชุมชนหลายแห่งได้ริเริ่มและรวมตัวกันจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน โดยการเที่ยวชมสภาพพื้นที่ ชมพืชและสัตว์ท้องถิ่นหายาก เช่น พลับพลึงธาร นกอพยพ เป็นต้น ชิมอาหารพื้นถิ่น และซื้อผลิตภัณฑ์จากฐานชีวภาพ ซึ่งเป็นการใช้ประโยชน์จากแหล่งความหลากหลายทางชีวภาพ โดยไม่ส่งผลกระทบต่อถิ่นที่อยู่อาศัยและทรัพยากรทางชีวภาพ ที่ช่วยสร้างรายได้และคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับชุมชน

การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในประเทศไทย ในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ดำเนินไป โดยผสมผสานองค์ความรู้ท้องถิ่นกับความรู้ทางวิชาการที่รับมาจากภายนอก ซึ่งมีหน่วยงานทั้งภาครัฐและ องค์กรพัฒนาเอกชนให้การสนับสนุน ด้วยเห็นว่าการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพโดยภาครัฐเช่นใน อดีตนั้น มีข้อจำกัดหลายประการ ทั้งในด้านกำลังคนและงบประมาณ ทำให้ไม่สามารถดูแลได้อย่างทั่วถึง ขณะที่การจัดการโดยชุมชนท้องถิ่นมีรูปแบบที่เหมาะสมกับแต่ละท้องถิ่น ชุมชนมีความเป็นเจ้าของ และทำให้ ชุมชนได้รับประโยชน์ที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจน

อนึ่งภาครัฐได้สนับสนุนและส่งเสริมชุมชนท้องถิ่นในการจัดการและพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ดั้งเดิม เหล่านี้ อาทิ การเสนอร่างพระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ. ... การรวบรวมจัดทำฐานข้อมูลความรู้ ดั้งเดิม การสนับสนุนต่อยอดผลิตภัณฑ์จากทรัพยากรชีวภาพในท้องถิ่น สนับสนุนการเพิ่มมูลค่าการใช้ ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพ และสนับสนุนการเพิ่มมูลค่าการใช้ประโยชน์จากความหลากหลาย ทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น และธุรกิจชีวภาพด้วยการใช้สหวิทยาการที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

ด้านบทบาทผู้หญิงในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพนั้น มูลนิธิสถาบัน สิ่งแวดล้อมไทยได้ทำการศึกษาพบว่า ผู้หญิงซึ่งมีความใกล้ชิดกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งใน ฐานะผู้ใช้ประโยชน์และผู้ดูแลรักษาฐานทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพในด้านต่าง ๆ มีบทบาทสำคัญ ดังนี้

- ผู้หญิงในสังคมไทยมักทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลบุตร จึงมีความใกล้ชิดและมีโอกาสถ่ายทอดความรู้และ ภูมิปัญญาในการดูแลรักษาฐานทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพสู่บุตรหลาน
- ผู้หญิงมีบทบาทสำคัญเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์และการเพาะปลูกพืช ทำการผลิตอาหารที่ปลอดภัยไม่ ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและถิ่นอาศัยของพืชและสัตว์
- ผู้หญิงในสังคมไทยมักมีบทบาทเป็นผู้อยู่เบื้องหลังกิจกรรมการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรชายฝั่ง ขณะที่ผู้หญิงบางส่วนก้าวมาเป็นผู้นำอันเป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคม
- ผู้หญิงมีบทบาทสำคัญในการเก็บหาของป่าและใช้ประโยชน์จากป่าอย่างยั่งยืน
- ผู้หญิงมีทักษะในการประสานงานและสื่อสารให้เกิดความร่วมมือในการจัดการความหลากหลาย ทางชีวภาพ ตลอดจนการริเริ่มกลุ่มในชุมชนซึ่งได้ก่อให้เกิดศักยภาพและพลังในการสร้างสรรค์ ประโยชน์ต่อสังคม

ประเทศไทยมีการส่งเสริมศักยภาพและเพิ่มโอกาสให้ผู้หญิงก้าวเป็นผู้นำและมีบทบาทในการตัดสินใจ มีกองทุนส่งเสริมบทบาทสตรีเพื่อสนับสนุนกิจกรรมของผู้หญิง และยกย่องผู้หญิงที่เป็นแบบอย่างที่ดีในการ อนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ มีการให้รางวัลเชิดชูเกียรติในวันสำคัญๆ อยู่เป็นประจำ อาทิ รางวัลแม่ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มอบในโอกาสวันแม่แห่งชาติ รางวัลผู้หญิงสาขาสิ่งแวดล้อม ในวันสตรีสากล เป็นต้น

นอกจากนี้ นับเป็นโอกาสดีของประเทศไทยที่มีสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 9 เป็นแบบอย่างในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ทรงมุ่งเน้นให้คนไทยที่อาศัยในบริเวณป่าหรืออยู่ใกล้ป่า สามารถดำรงชีวิตอยู่กับป่าได้อย่างยั่งยืน โดยการส่งเสริมความรู้และฝึกอบรมอาชีพให้มีรายได้ในการดำรงชีพ ดังพระราชสมัญญา “พระมารดาแห่งการคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพ”

อีกทั้งยังมีสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ให้ความสำคัญพระทัยในการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2535 ทรงให้ริเริ่มธนาคารพืชพรรณ สำหรับเก็บรักษาพันธุ์กรรมพืชที่เป็นเมล็ดและเนื้อเยื่อ และทรงริเริ่มโครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ซึ่งมีหน่วยงานและชุมชนต่าง ๆ เข้าร่วมกิจกรรมการสำรวจและเก็บรวบรวมพรรณไม้ท้องถิ่น การสร้างจิตสำนึกและจัดการถิ่นที่อยู่ การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พันธุ์กรรมพืช ฯลฯ มาจวบจนปัจจุบัน

ส่วนที่ 7

ข้อมูลสถานภาพปัจจุบัน
ของความหลากหลายทางชีวภาพ
ของประเทศ

ส่วนที่ 7

ข้อมูลสถานภาพปัจจุบัน ของความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศ

การรายงานในส่วนนี้ จะช่วยนำเสนอข้อมูลสถานภาพปัจจุบันของความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศต่าง ๆ บนเว็บไซต์ <http://www.cbd.int/countries/> ของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อแสดงให้เห็นถึงสถานภาพและแนวโน้มของความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงประโยชน์ที่ได้รับจากความหลากหลายทางชีวภาพและบริการของระบบนิเวศ แรงกดดัน มาตรการที่แต่ละประเทศดำเนินการ

ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพ

สถานภาพและแนวโน้ม รวมถึงประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพ บริการและการทำงานของระบบนิเวศ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความหลากหลายทางชีวภาพมากที่สุดแห่งหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่สำคัญทางชีวภูมิศาสตร์ (Biogeography) 2 แห่ง ได้แก่ อนุภูมิภาคอินโดจีน (Indo - Chinese Region) ทางตอนเหนือของประเทศ และอนุภูมิภาคซุนดา (Sundaic Region) ทางตอนใต้ของประเทศ โดยความหลากหลายทางชีวภาพด้านพืชของประเทศไทย จากการศึกษาและสำรวจพรรณพืชของโครงการพรรณพฤกษชาติประเทศไทย (Flora of Thailand Project) รับผิดชอบโดยสำนักงานหอพรรณไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช พบว่า ประเทศไทยมีจำนวนพรรณไม้ ประมาณ 11,000 ชนิด (ปัจจุบันอยู่ระหว่างการศึกษาศาสตร์ โดยจะแล้วเสร็จภายในปี พ.ศ. 2567) คิดเป็นร้อยละ 3 ของพรรณไม้ทั้งหมดในโลก (ตารางที่ 19) โดยในปี พ.ศ. 2558 ได้ทำการประเมินชนิดพืชที่ถูกคุกคามในประเทศไทย ตามหลักเกณฑ์ของ International Union Conservation of Nature (IUCN) ปี ค.ศ. 1994 สำหรับชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่นและชนิดพันธุ์หายาก และปี ค.ศ. 2001 สำหรับชนิดที่มีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์และใกล้สูญพันธุ์ พบว่ามีชนิดพืชที่ถูกคุกคาม (threatened species) จำนวน 964 ชนิด แบ่งเป็นพืชที่อยู่ในสถานภาพมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (vulnerable) จำนวน 737 ชนิด พืชที่อยู่ในสถานภาพใกล้สูญพันธุ์ (endangered) จำนวน 207 ชนิด และพืชที่อยู่ในสถานภาพ ใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (critically endangered) จำนวน 20 ชนิด (Department of National Parks, Wildlife and Conservation, 2017) คิดเป็นร้อยละ 8.76 ของชนิดพืชที่จำแนกระบุแล้วทั้งหมดของประเทศไทย ทั้งนี้ มีชนิดพืชที่สูญพันธุ์ในธรรมชาติ (Extinct in the Wild) จำนวน 2 ชนิด คือ ฟ้ามุ่ยน้อย *Vanda coeruleascens* Griff. (พืชใบเลี้ยงเดี่ยว) และโสกระย้า *Amherstia nobilis* Wall. (พืชใบเลี้ยงคู่) (ตารางที่ 20)

ตารางที่ 19 จำนวนพรรณพืชในประเทศไทย

กลุ่ม	วงศ์	ชนิด	หมายเหตุ
เทอริโดไฟต์ (Pteridophytes)	32	650	Flora of Thailand Website
พืชเมล็ดเปลือย (Gymnosperms)	6	27	รวมชนิดใหม่ในสกุล <i>Cycas</i>
พืชใบเลี้ยงเดี่ยว (Monocotyledons)	53	3,045	ยังไม่รวมสกุลและชนิดใหม่ที่ตีพิมพ์ 5 ปีที่ผ่านมา
พืชใบเลี้ยงคู่ (Dicotyledons)	201	6,798	ยังไม่รวมสกุลและชนิดใหม่ที่ตีพิมพ์ 5 ปีที่ผ่านมา
รวม	292	10,520	วงศ์ ถือตามชื่อวงศ์เดิม ยังไม่ได้ใช้วงศ์ใหม่

ที่มา: สำนักหอพรรณไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (ข้อมูล ณ เดือนพฤศจิกายน 2561)

ตารางที่ 20 การประเมินสถานภาพการอนุรักษ์ของชนิดพันธุ์พืชในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2558

ที่	สถานภาพ	สถานภาพการอนุรักษ์ของชนิดพันธุ์พืชในประเทศไทย (ชนิด)				
		เฟิร์น (pteridophyte)	พืชเมล็ดเปลือย (gymnosperm)	พืชใบเลี้ยงเดี่ยว (monocotyledon)	พืชใบเลี้ยงคู่ (dicotyledon)	รวม
1	ใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง	-	2	-	18	20
2	ใกล้สูญพันธุ์	-	-	142	65	207
3	มีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์	15	7	275	440	737
	รวม	15	9	417	523	964

ที่มา: Department of National Parks, Wildlife and Conservation (2017)

ทั้งนี้ ประเทศไทยได้ดำเนินการสำรวจและค้นพบพืชชนิดใหม่ของโลก (new species) อย่างต่อเนื่อง และได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ลงในวารสารทางวิชาการต่าง ๆ ตลอดมา โดยในระหว่างปี พ.ศ. 2557 – 2561 พบพืชชนิดใหม่ของโลกในประเทศไทย จำนวน 202 ชนิด จาก 110 สกุล 55 วงศ์

ด้านสัตว์ จากการศึกษาและสำรวจชนิดพันธุ์สัตว์มีกระดูกสันหลังในประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2559 พบว่า มีจำนวน 4,731 ชนิด เพิ่มขึ้นจำนวน 123 ชนิด จากเดิมในปี พ.ศ. 2548 มีจำนวน 4,608 ชนิด โดยแบ่งเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม จำนวน 345 ชนิด นก จำนวน 1,012 ชนิด สัตว์เลื้อยคลาน จำนวน 392 ชนิด สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก จำนวน 157 ชนิด และปลา จำนวน 2,825 ชนิด โดยจากการประเมินสถานภาพการถูกคุกคาม ในปี พ.ศ. 2559 จำนวน 2,276 ชนิด พบว่า มีสัตว์มีกระดูกสันหลังที่อยู่ในสถานภาพชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคาม (threatened species) ซึ่งประกอบด้วยใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (critically endangered) ใกล้สูญพันธุ์ (endangered) และมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (vulnerable) จำนวน 569 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 12.03 ของสัตว์มีกระดูกสันหลังที่พบในประเทศไทย ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดิม 20 ชนิด จากในปี พ.ศ. 2548 ที่มีจำนวน 549 ชนิด แบ่งเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม จำนวน 123 ชนิด นก จำนวน 171 ชนิด สัตว์เลื้อยคลาน จำนวน 49 ชนิด สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก จำนวน 18 ชนิด และปลา จำนวน 208 ชนิด แสดงดังตารางที่ 21 ถึงตารางที่ 23

ตารางที่ 21 สัตว์มีกระดูกสันหลังที่ได้ประเมินสถานภาพชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามของประเทศไทย

สัตว์มีกระดูกสันหลัง	ชนิดพันธุ์ในไทย (ชนิด)	ชนิดพันธุ์ที่ประเมินสถานภาพ (ชนิด)	ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคาม (ชนิด)	ร้อยละของการถูกคุกคาม	ร้อยละของการถูกคุกคามที่ประเมินสถานภาพ
สัตว์เลื้อยลูกด้วยนม	345	345	123	35.65	35.65
นก	1,012	1,012	171	16.90	16.90
สัตว์เลื้อยคลาน	392	392	49	12.50	12.50
สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก	157	157	18	11.46	11.46
ปลา	2,825	370	208	7.36	56.22
รวม	4,731	2,276	569	12.03	25.00

ที่มา: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2560ก)

ตารางที่ 22 สถานภาพสัตว์มีกระดูกสันหลังที่ถูกคุกคามในประเทศไทย

สัตว์มีกระดูกสันหลัง	EX	EW	สถานภาพชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคาม				NT	LC	DD	รวม
			CR	EN	VU	รวม				
สัตว์เลื้อยลูกด้วยนม	4	-	17	40	66	123	30	157	31	345
นก	3	2	43	58	70	171	122	707	7	1,012
สัตว์เลื้อยคลาน	-	1	16	17	16	49	62	265	15	392
สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก	-	-	-	4	14	18	19	103	17	157
ปลา	1	1	26	66	116	208	59	-	101	370
รวม	8	4	102	185	282	569	291	1,233	171	2,276

ที่มา: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2560ก)

หมายเหตุ: สถานภาพของชนิดพันธุ์ ประกอบด้วย สูญพันธุ์ (Extinct: EX), สูญพันธุ์ในธรรมชาติ (Extinct in the Wild: EW), ใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (Critically Endangered: CR), ใกล้สูญพันธุ์ (Endangered: EN), มีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (Vulnerable: VU), ใกล้ถูกคุกคาม (Near Threatened: NT), เป็นกังวลน้อยที่สุด (Least Concern: LC) และ ข้อมูลไม่เพียงพอ (Data Deficient: DD)

ตารางที่ 23 เปรียบเทียบสัตว์มีกระดูกสันหลังที่อยู่ในสถานภาพชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามของประเทศไทยกับระดับโลก

สัตว์มีกระดูกสันหลัง	ชนิดพันธุ์ในโลก (ชนิด)	ชนิดพันธุ์ในไทย (ชนิด)	ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามในโลก (ชนิด)	ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามในไทย (ชนิด)	ร้อยละของการถูกคุกคามของชนิดพันธุ์ในโลก	ร้อยละของการถูกคุกคามของชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามในโลก
สัตว์เลื้อยลูกด้วยนม	5,560	345	1,194	123	2.21	10.30
นก	11,121	1,012	1,460	171	1.53	11.71
สัตว์เลื้อยคลาน	10,450	392	1,090	49	0.46	4.49
สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก	7,635	157	2,067	18	0.23	0.87
ปลา	33,500	2,825	2,359	208	0.62	8.81
รวม	68,266	4,731	8,170	569	0.83	6.96

ที่มา: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2560ก)

(1) สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม

สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่อยู่ในสถานภาพสูญพันธุ์ (extinct) มีจำนวน 4 ชนิด ได้แก่ สมัน (*Rucervus schomburgki*) กูปรี (*Bos sauveli*) กระจง (*Dicerorhinus sumatrensis*) และแรด (*Rhinoceros sondaicus*) สถานภาพใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (critically endangered) มีจำนวน 17 ชนิด สถานภาพใกล้สูญพันธุ์ (endangered) มีจำนวน 40 ชนิด สถานภาพมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (vulnerable) มีจำนวน 66 ชนิด สถานภาพใกล้ถูกคุกคาม (near threatened) มีจำนวน 30 ชนิด สถานภาพกลุ่มที่เป็นกังวลน้อยที่สุด (least concern) มีจำนวน 157 ชนิด และสถานภาพข้อมูลไม่เพียงพอ (data deficient) มีจำนวน 31 ชนิด

(2) นก

นกที่อยู่ในสถานภาพสูญพันธุ์ (extinct) จำนวน 3 ชนิด ได้แก่ นกหัวขวานต่าง (*Dendrocopos mahrattensis*) นกพงหญ้า (*Graminicola striatus*) และนกช้อนหอยใหญ่ (*Pseudibis gigantean*) สถานภาพสูญพันธุ์ในธรรมชาติ (extinct in the wild) มีจำนวน 2 ชนิด ได้แก่ นกกระสาคอดำ (*Ephippiorhynchus asiaticus*) และนกช้อนหอยดำ (*Pseudibis davisoni*) สถานภาพใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (critically endangered) มีจำนวน 43 ชนิด สถานภาพใกล้สูญพันธุ์ (endangered) มีจำนวน 58 ชนิด สถานภาพมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (vulnerable) มีจำนวน 70 ชนิด สถานภาพใกล้ถูกคุกคาม (near threatened) มีจำนวน 121 ชนิด สถานภาพกลุ่มที่เป็นกังวลน้อยที่สุด (least concern) มีจำนวน 707 ชนิด และสถานภาพข้อมูลไม่เพียงพอ (data deficient) มีจำนวน 7 ชนิด

(3) สัตว์เลื้อยคลาน

สัตว์เลื้อยคลานที่อยู่ในสถานภาพสูญพันธุ์ในธรรมชาติ (extinct in the wild) มีจำนวน 1 ชนิด คือ ตะโขง (*Tomistoma schlegelii*) สถานภาพใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (critically endangered) มีจำนวน 16 ชนิด สถานภาพใกล้สูญพันธุ์ (endangered) มีจำนวน 17 ชนิด สถานภาพมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (vulnerable) มีจำนวน 16 ชนิด สถานภาพใกล้ถูกคุกคาม (near threatened) มีจำนวน 62 ชนิด สถานภาพกลุ่มที่เป็นกังวลน้อยที่สุด (least concern) มีจำนวน 265 ชนิด และสถานภาพข้อมูลไม่เพียงพอ (data deficient) มีจำนวน 15 ชนิด

(4) สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก

สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกที่อยู่ในสถานภาพใกล้สูญพันธุ์ (endangered) มีจำนวน 4 ชนิด ได้แก่ กบเขาทองลาย (*Abavorana luctuosa*) กบภูหลวง (*Babina lini*) กบทูตมลายู (*Limnonectes malesianus*) และกบสีชมพู (*Rana johnsi*) สถานภาพมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (vulnerable) มีจำนวน 14 ชนิด สถานภาพใกล้ถูกคุกคาม (near threatened) มีจำนวน 19 ชนิด สถานภาพกลุ่มที่เป็นกังวลน้อยที่สุด (least concern) มีจำนวน 103 ชนิด และสถานภาพข้อมูลไม่เพียงพอ (data deficient) มีจำนวน 17 ชนิด

(5) ปลา

ปลาที่อยู่ในสถานภาพสูญพันธุ์ (extinct) มีจำนวน 1 ชนิด คือ ปลาหิวเกศ สายยู หรือเกด (*Platytrapius siamensis*) สถานภาพสูญพันธุ์ในธรรมชาติ (extinct in the wild) มีจำนวน 1 ชนิด คือ ปลาเสือดอ (*Datnioides pulcher*) สถานภาพใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (critically endangered) มีจำนวน 26 ชนิด สถานภาพใกล้สูญพันธุ์ (endangered) มีจำนวน 66 ชนิด สถานภาพมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (vulnerable) มีจำนวน 116 ชนิด สถานภาพใกล้ถูกคุกคาม (near threatened) มีจำนวน 59 ชนิด และสถานภาพข้อมูลไม่เพียงพอ (data deficient) มีจำนวน 101 ชนิด

ทั้งนี้ ในปี พ.ศ. 2560 สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ศึกษา วิเคราะห์ และคัดเลือกชนิดพันธุ์สัตว์มีกระดูกสันหลังที่เสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ในประเทศไทย รวมถึงจัดทำแผนการจัดการปกป้องคุ้มครองชนิดพันธุ์สัตว์มีกระดูกสันหลังดังกล่าว จำนวนทั้งหมด 181 ชนิด ประกอบด้วย สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม จำนวน 33 ชนิด นก จำนวน 33 ชนิด สัตว์เลื้อยคลาน จำนวน 25 ชนิด สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก จำนวน 17 ชนิด และปลา จำนวน 73 ชนิด (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2560ข)

ด้านระบบนิเวศ จากการแบ่งระบบนิเวศตามสมาชิกภาคีอนุสัญญาฯ 7 ระบบนิเวศ ระบบนิเวศป่าไม้พบว่า พื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทยมีแนวโน้มลดลงมาโดยตลอด โดยในปี พ.ศ. 2516 มีพื้นที่ป่าไม้คิดเป็นร้อยละ 43.21 ของพื้นที่ประเทศ ลดลงเหลือร้อยละ 31.58 ของพื้นที่ประเทศ ในปี พ.ศ. 2560 (กรมป่าไม้, 2561) โดยในช่วงแรกมีอัตราการลดลงเฉลี่ยสูง แต่ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา อัตราการลดลงของพื้นที่ป่ามีแนวโน้มดีขึ้น เป็นผลเนื่องมาจากรัฐบาลได้ให้ความสำคัญในการเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ (**รูปที่ 9**) ระบบนิเวศป่าไม้มักมีความสัมพันธ์กับระบบนิเวศภูเขา ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง มีความเปราะบางและง่ายต่อการเสื่อมสภาพ โดยเฉพาะป่าเมฆ (cloud forests) จัดเป็นพื้นที่วิกฤติที่เปราะบางเสื่อมสภาพได้ง่ายเมื่อถูกรบกวนหรือได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพสิ่งแวดล้อม โดยทั้งสองระบบนิเวศดังกล่าวแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่สูงกับพื้นที่ต่ำในด้านทรัพยากรน้ำและดิน รวมทั้งมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะชุมชนพื้นเมืองและท้องถิ่นที่มีวิถีชีวิตสอดคล้องกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพของระบบนิเวศภูเขา ประเทศไทยมีพื้นที่ภูเขาคิดเป็นร้อยละ 29.3 ของพื้นที่ประเทศ กระจายอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ โดยระบบนิเวศภูเขาของจังหวัดเชียงใหม่จัดเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง ได้แก่ ดอยสุเทพ ดอยอินทนนท์ และดอยเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ดอยเขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งระบบนิเวศป่าไม้และระบบนิเวศภูเขามีความสำคัญในการเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร แหล่งผลิตอาหารป่า ไม้ซุง หรือเส้นใย เชื้อเพลิงชีวมวล แหล่งพันธุกรรม และชีวเคมีสารสกัด บริการด้านการควบคุมคุณภาพอากาศ สภาพภูมิอากาศ สมดุลของน้ำ การพังทลายของดิน การแพร่ระบาดของโรค และภัยธรรมชาติ บริการด้านวัฒนธรรม ด้านนันทนาการและการท่องเที่ยว

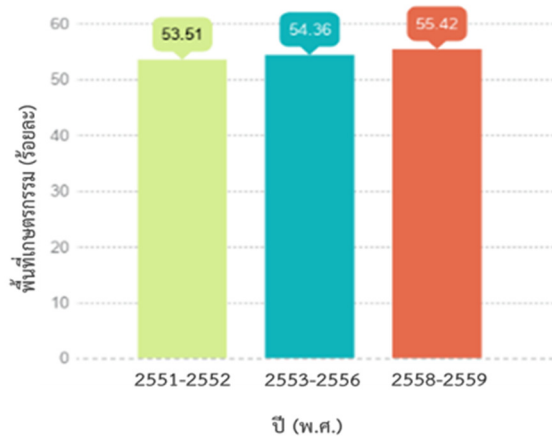
รูปที่ 9 จำนวนและสัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2551 – 2559

ที่มา: ข้อมูลจากกรมป่าไม้ (2560)

ระบบนิเวศเกษตร เป็นแหล่งความมั่นคงทางอาหารและแหล่งรายได้หลักของประชากรไทย โดยในปี พ.ศ. 2560 กรมพัฒนาที่ดิน ได้รายงานสัดส่วนพื้นที่การเกษตรของประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2558-2559 พบว่า มีพื้นที่เกษตรกรรมถึงร้อยละ 55.42 ของพื้นที่ประเทศ โดยในช่วงปี พ.ศ. 2551-2559 (รูปที่ 10) พื้นที่เกษตรกรรมมีแนวโน้มขยายเพิ่มขึ้น เนื่องมาจากนโยบายด้านเศรษฐกิจของรัฐ โดยเฉพาะการเพิ่มขึ้นของพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ 3 ชนิด คือ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน และยูคาลิปตัส (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2561) การเพิ่มขึ้นของพื้นที่เกษตรกรรมแปรผกผันกับพื้นที่ป่าไม้ กล่าวคือ พื้นที่เกษตรกรรมเพิ่มขึ้น พื้นที่ป่าไม้ย่อมลดลง จากการเปิดพื้นที่ใหม่เพื่อทำการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปลูกแบบพืชเชิงเดี่ยว (Monoculture) ที่ส่งผลต่อสมดุลของระบบนิเวศ และภัยคุกคามต่อทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ อาทิ การพังทลายของหน้าดิน การแก่งแย่งชิงน้ำ และการเกิดโรคพืช รวมทั้งการใช้เคมีทางการเกษตรที่มีปริมาณ เพิ่มมากขึ้น

รูปที่ 10 แนวโน้มการใช้ที่ดินด้านเกษตรกรรม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 - 2559

ที่มา: ข้อมูลจากกรมพัฒนาที่ดิน (2558) และกรมพัฒนาที่ดิน (2559)

โดยปัจจุบันรัฐบาลไทยได้มีนโยบายส่งเสริมระบบเกษตรกรรมแบบยั่งยืน ซึ่งเป็นระบบเกษตรกรรมที่มีความสัมพันธ์และเกื้อกูลกับสภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแต่ละ ภูมิภาค อีกทั้งยังสามารถให้ผลผลิตที่ปลอดภัยอย่างเพียงพอในการยังชีพ มีการผลิตที่หลากหลาย และครอบคลุมถึงวิถีชีวิตเกษตร กระบวนการผลิต และการจัดการทุกรูปแบบ เพื่อให้เกิดความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศ ประกอบด้วย 5 ประเภท ได้แก่ วนเกษตร (Agroforestry) เกษตรผสมผสาน (Integrated Farming) เกษตรทฤษฎีใหม่ (New Theory Agriculture) เกษตรอินทรีย์ (Organic Agriculture) และเกษตรธรรมชาติ (Natural Farming) แต่ยังคงมีการดำเนินงานจำกัดและกระจัดกระจาย โดยพื้นที่เกษตรอินทรีย์ของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2558 คิดเป็นร้อยละ 0.19 ของพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมด (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2560) นอกจากนี้ ยังมีระบบการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ที่เรียกว่า ระบบชุมชนรับรอง PGS (Participatory Guarantee Systems) ซึ่งเป็นระบบประกันคุณภาพในระดับท้องถิ่นที่ให้การรับรองผู้ผลิต โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ตั้งอยู่บนฐานของความเชื่อถือ เครือข่ายทางสังคม และการแลกเปลี่ยนความรู้ โดยองค์ประกอบสำคัญของระบบชุมชนรับรอง PGS ประกอบไปด้วย 6 ข้อ คือ วิสัยทัศน์ร่วม (shared vision) ระหว่างเกษตรกร ผู้ผลิต และผู้บริโภค ในหลักการพื้นฐานของระบบชุมชนรับรอง ซึ่งการมีส่วนร่วมอาจแตกต่างกันไปในแต่ละโครงการ การมีส่วนร่วม (participatory) ของผู้ที่สนใจในการบริโภคและการบริโภคผลผลิตเกษตรอินทรีย์จากระบบนี้ หลักการและมาตรฐานการผลิตเกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (ผู้ผลิต ที่ปรึกษา ผู้บริโภค) ซึ่งทำให้ระบบมีความน่าเชื่อถือ ความโปร่งใส (transparency) ที่เกิดขึ้นจากการที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับรู้ถึงกลไกและกระบวนการในการตรวจรับรองทั้งหมด แต่ไม่ได้หมายความว่าทุกคนจำเป็นต้องรู้รายละเอียดทุกอย่างเท่ากัน และในขณะเดียวกันก็ต้องมีการปกป้องข้อมูลที่อาจเป็นข้อมูลส่วนตัวหรือข้อมูลที่เป็นความลับทางการค้า ความเชื่อมั่นต่อกัน (trust) ระบบชุมชนรับรองตั้งอยู่บนฐานความเชื่อที่เราสามารถเชื่อถือเกษตรกรได้ และการใช้กลไกควบคุมทางสังคม/วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการตรวจรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ได้ กระบวนการเรียนรู้ (learning process) ระบบชุมชนรับรองไม่ใช่มีเป้าหมายเพียงเพื่อให้การรับรองผลผลิต แต่ยังเป็นเครื่องมือในการพัฒนาการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาชุมชนและเกษตรอินทรีย์ ความเชื่อมโยงในแนวราบ (horizontality) ที่เป็นการแบ่งปันอำนาจและความรับผิดชอบของผู้คนที่เกี่ยวข้อง ไม่ใช่เป็นเรื่องของคนเพียง 2 - 3 คนเท่านั้น ซึ่งองค์ประกอบทั้งหมดนี้จะเป็นตัวช่วยสำคัญที่ทำให้ระบบเกษตรกรรมของประเทศไทยเป็นไปอย่างยั่งยืน โดยมีข้อดีคือมีฐานมาจากองค์กรรากหญ้า มาตรฐานและข้อกำหนดถูกพัฒนาโดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทำให้เกษตรกรรายย่อยสามารถเข้าร่วมได้ โดยมีเป้าหมายที่สำคัญคือช่วยยกระดับความเป็นอยู่ของครอบครัวเกษตรกรและส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ ซึ่งมาตรฐานผู้บริโภคจะสามารถมั่นใจในคุณภาพได้ด้วยจากกลไกของระบบเอง และระบบเอกสารที่มีการทำข้อตกลงหรือสัตยาบันของเกษตรกรในการปฏิบัติตามข้อกำหนดและมาตรฐาน จนเมื่อผ่านระบบการรับรองในทุกขั้นตอนแล้ว เกษตรกรจะสามารถใช้ตรารับรองที่เป็นหลักฐานแสดงสถานะความเป็นเกษตรอินทรีย์ได้

ระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่งของประเทศไทย พบกระจายอยู่ในภาคตะวันออกและภาคใต้ของประเทศ ประกอบด้วย **ป่าชายเลน** จากข้อมูลการสำรวจของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ในปี พ.ศ. 2557 พบว่า ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าชายเลน 1,534,584.74 ไร่ ลดลงจากในปี พ.ศ. 2504 ที่มีพื้นที่ป่าชายเลน 2,299,375 ไร่ โดยลดลงถึง 764,790.26 ไร่ ซึ่งนับจากปี พ.ศ. 2519 ป่าชายเลนมีอัตราการลดลงของพื้นที่ต่ำลง

และเริ่มมีการฟื้นตัวขึ้นเรื่อย ๆ ในปี พ.ศ. 2547 ถึง พ.ศ. 2557 เนื่องจากแนวนโยบายการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการประกาศยกเลิกสัมปทานการทำไม้ป่าชายเลน ในปี พ.ศ. 2546 **ป่าชายหาด** ปัจจุบันป่าชายหาดในหลายพื้นที่ถูกทำลายและปรับเปลี่ยนสภาพเพื่อรองรับการท่องเที่ยว ทั้งยังมีความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง โดยนำเอาชนิดพืชอื่น ๆ เช่น มะพร้าว ปาล์มประดับ ซึ่งไม่ได้เป็นพืชดั้งเดิมมาปลูกทดแทนเพื่อความสวยงาม ทำให้ระบบนิเวศป่าชายหาดเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ซึ่งประเทศไทยได้ดำเนินกิจกรรมอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่เสื่อมโทรมของป่าชายหาดในประเทศ เพื่อช่วยเสริมและทดแทนพันธุ์ไม้ป่าชายหาดที่เสื่อมโทรมลง ทั้งนี้กิจกรรมดังกล่าวยังช่วยสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่าชายหาด และชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของป่าชายหาด ที่สร้างประโยชน์ให้กับชุมชน ทั้งทางตรงและทางอ้อม และช่วยให้พื้นที่ชายหาดกลับมีความอุดมสมบูรณ์ มีความเหมาะสมต่อการขึ้นมาวางไข่ของเต่าทะเล **แหล่งหญ้าทะเล** ประเทศไทยมีพื้นที่หญ้าทะเลรวม 159,829 ไร่ โดยในปี พ.ศ. 2559 พบพื้นที่แหล่งหญ้าทะเลแหล่งใหม่ 430 ไร่ โดยมีสถานภาพหญ้าทะเลสมบูรณ์ดีมากลดลงจากร้อยละ 14.01 เป็นร้อยละ 5.62 สมบูรณ์ดีลดลงจากร้อยละ 32.61 เป็นร้อยละ 14.39 ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมบูรณ์ปานกลาง ซึ่งเพิ่มจากร้อยละ 20 เป็นร้อยละ 60 และ**แนวปะการัง** ประเทศไทยมีพื้นที่แนวปะการังทั้งสิ้นประมาณ 148,954 ไร่ จากการสำรวจสถานภาพแนวปะการังในปัจจุบัน พบว่า แนวปะการังบริเวณฝั่งอ่าวไทย อยู่ในสภาพสมบูรณ์ดีมาก ร้อยละ 32.5 สมบูรณ์ดี ร้อยละ 12.5 เสียหาย ร้อยละ 15 เสียหายมาก ร้อยละ 25 สำหรับฝั่งทะเลอันดามัน แนวปะการังอยู่ในสภาพสมบูรณ์ดี ร้อยละ 11.8 เสียหาย ร้อยละ 5.9 และเสียหายมาก ร้อยละ 47.1 ตามลำดับ โดยภาพรวมแนวปะการังฝั่งอันดามันมีความเสียหายมากกว่าฝั่งอ่าวไทย

ระบบนิเวศเกาะ ประเทศไทยมีเกาะ จำนวน 936 แห่ง กระจายอยู่ทั้งในฝั่งอ่าวไทยและฝั่งทะเลอันดามัน มีความยาวรอบเกาะรวมกันทั้งหมด 3,724.32 กิโลเมตร และพื้นที่ทั้งหมดรวมกันทั้งสิ้น 1.7 ล้านไร่ ส่วนใหญ่ยังคงสภาพเป็นแหล่งธรรมชาติที่ปกคลุมด้วยป่าไม้ สถานภาพและการคุกคามระบบนิเวศเกาะ พบปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมจากเหตุการณ์ท่อส่งน้ำมันดิบรั่วไหลกลางทะเล ปัญหาขยะทางทะเลโดยรอบเกาะ และการพัฒนาเกาะเป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินของเกาะและการคุกคามระบบนิเวศเกาะ

ระบบนิเวศแหล่งน้ำในแผ่นดิน ครอบคลุมพื้นที่ชุ่มน้ำ แหล่งน้ำไหล แหล่งน้ำนิ่ง พรุ และป่าบุงป่าทาม คิดเป็นพื้นที่ประมาณ 17,432 ตารางกิโลเมตร หรือ 10.9 ล้านไร่ ซึ่งมีความสำคัญในการเป็นแหล่งผลิตทางด้านอาหารป่า ไม้ซุงและเส้นใย เชื้อเพลิงชีวมวล พันธุ์กรรม และชีวเคมีสารสกัด บริการด้านการควบคุมทางด้านคุณภาพอากาศ สภาพภูมิอากาศ สมดุลของน้ำ การกรองและการบำบัดของเสีย โรค แมลงศัตรูพืช และภัยธรรมชาติ บริการด้านวัฒนธรรม ด้านนันทนาการและการท่องเที่ยว และบริการด้านการสนับสนุนในทุกด้าน

ระบบนิเวศแห้งแล้งและกึ่งชื้น พบเป็นลักษณะของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย เนื่องมาจากปัจจัยด้านภูมิอากาศประกอบกับสมบัติของดินในภูมิภาคดังกล่าว โดยพื้นที่ประมาณ 65 ล้านไร่หรือคิดเป็นร้อยละ 62 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นดินหิน ดินปนทราย และดินแดง ซึ่งเป็นดินที่ไม่อุ้มน้ำ นอกจากนี้ยังเป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางด้านอาหารพืชต่ำและมีดินเกลือปนอยู่ทั่วไป

แรงกดดันหลักและปัจจัยที่เปลี่ยนแปลงความหลากหลายทางชีวภาพ (ทางตรงและทางอ้อม)

ความหลากหลายทางชีวภาพในประเทศไทยถูกคุกคามอย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน จากการใช้ประโยชน์และพึ่งพาทรัพยากรและสิ่งมีชีวิตในธรรมชาติ โดยขาดการคำนึงถึงขีดจำกัดและศักยภาพในการฟื้นตัว การสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติของพืชและสัตว์พื้นเมืองจากการขยายตัวของพื้นที่เมือง การพัฒนาสปีชีส์ การบุกรุกพื้นที่ป่าไม้โดยไม่ได้รับอนุญาต โดยเฉพาะบริเวณที่ได้รับการคุ้มครอง การใช้ประโยชน์ที่ดินที่เปลี่ยนแปลงไป จากพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมกลายเป็นที่ดินทำกิน การลักลอบเก็บหาพืชป่า การตัดไม้ทำลายป่า และการล่าสัตว์ป่าเพื่อการบริโภคและการค้าอย่างผิดกฎหมาย การถมพื้นที่ชุ่มน้ำ ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน และแพร่กระจาย และภาวะมลพิษ ซึ่งเป็นภัยคุกคามสำคัญที่ทำให้ความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทยลดลงอย่างต่อเนื่อง และส่งผลให้ประชากรพืชและสัตว์ป่าชนิดต่าง ๆ ลดลงหรือสูญพันธุ์ไป

ในส่วนของความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลและชายฝั่ง ซึ่งเป็นอีกหนึ่งบริเวณสำคัญของประเทศ ได้ถูกคุกคามจากการทำประมงผิดกฎหมาย เช่น การจับปลานอกฤดูกาล การบุกรุกเพื่อจับปลาเชิงพาณิชย์ในพื้นที่คุ้มครอง ผลกระทบจากการตั้งถิ่นฐานของชุมชน การพัฒนาด้านอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ที่ยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพมากนัก การทิ้งขยะพลาสติกลงทะเล ส่วนใหญ่เกิดจากกิจกรรมชายฝั่งและการพักผ่อน ซึ่งส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของสัตว์ทะเล จากการกินหรือติดบริเวณทางเดินอาหารหรืออาจได้รับสารพิษจากขยะเหล่านั้น การปล่อยสารพิษลงสู่แหล่งน้ำ การทอดสมอเรือ และการสะสมเปลือกหอยและปลาสวยงาม นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยจากธรรมชาติร่วมด้วย ได้แก่ การกัดเซาะชายฝั่ง ทำให้เกิดความเสียหายแก่ที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำและเกิดการสูญเสียชนิดของสัตว์น้ำ และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมถึงการเพิ่มขึ้นอย่างผิดปกติของอุณหภูมิ ของน้ำทะเล ภัยแล้งที่มีผลต่อสมดุลน้ำจืดและน้ำเค็ม และการกักต่อนของชายฝั่งที่เกิดจากพายุและระดับ น้ำทะเลที่เพิ่มขึ้น

มาตรการที่ช่วยเสริมการดำเนินงานตามอนุสัญญา

การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนปฏิบัติการ

ประเทศไทยได้กำหนดเป้าหมายระดับชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ โดยมีทิศทางและเป้าหมายการดำเนินงานสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแผนกลยุทธ์ความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. 2554 – 2563 และเป้าหมายโอเจี ซึ่งเป็นเป้าหมายด้านความหลากหลายทางชีวภาพระดับโลก ทั้งนี้ ยังมีการจัดทำแผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. 2558 – 2564 ซึ่งมีวิสัยทัศน์ คือ ภายในปี พ.ศ. 2564 ประชาชนมีชีวิตอยู่อย่างสอดคล้องปรองดองกับธรรมชาติ โดยรัฐบาลและทุกภาคส่วนร่วมกันส่งเสริมและสนับสนุนการปกป้องคุ้มครอง อนุรักษ์ พื้นฟู และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ 11 มาตรการ ได้แก่ 1) บูรณาการคุณค่าและการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพโดยมีส่วนร่วมในทุกระดับ 2) อนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ 3) ปกป้องคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของประเทศและบริหารจัดการเพื่อเพิ่มพูนและแบ่งปันผลประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพ โดยสอดคล้องกับแนวทางเศรษฐกิจสีเขียว และ 4) พัฒนางานวิจัยและระบบฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพ

ให้เป็นมาตรฐานสากล และในปี พ.ศ. 2560 ได้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. 2560 – 2564 ซึ่งเป็นการถ่ายทอดยุทธศาสตร์และมาตรการตามแผนแม่บทฯ ไปสู่การปฏิบัติ โดยได้มีการกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดสอดคล้องกับเป้าหมายระดับชาติ ผ่านการบูรณาการการดำเนินงานร่วมกันของภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ยังได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ (กอช.) ขึ้น เพื่อดูแลรักษาและกำหนดนโยบายด้านการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงการดำเนินงานด้านความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย และการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ อีกทั้งเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการดำเนินงานที่สนองต่อวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ

นอกจากนี้ ประเทศไทยยังให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานตามอนุสัญญาฯ โดยได้มีการกำหนดประเด็นด้านความหลากหลายทางชีวภาพไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) ในยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย ทั้งสัดส่วนของพื้นที่ป่าไม้ที่ลดลง ทรัพยากรดินที่เสื่อมโทรม และความหลากหลายทางชีวภาพถูกคุกคาม โดยมีเป้าหมายเพื่อ 1) อนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมให้คนรุ่นต่อไปได้ใช้อย่างยั่งยืน มีสมดุล 2) พื้นฟูและสร้างใหม่ฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อลดผลกระทบทางลบจากการพัฒนาสังคมเศรษฐกิจของประเทศ 3) ใช้ประโยชน์และสร้างการเติบโตบนฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สมดุล ภายในขีดความสามารถของระบบนิเวศ และ 4) ยกย่องระดับกระบวนทัศน์เพื่อกำหนดอนาคตประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม บนหลักของการมีส่วนร่วมและธรรมาภิบาล

การดำเนินงานในภาพรวมที่ช่วยสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์ความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. 2554 – 2563

ประเทศไทยมีการดำเนินงานในภาพรวมเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์ความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. 2554 – 2563 ผ่านการใช้ระบบพื้นที่คุ้มครองซึ่งให้ผลที่ดีในระดับหนึ่ง แต่เนื่องจากการขาดขีดสมรรถนะที่เพียงพอด้านกำลังคน เทคโนโลยี การเงิน และระบบการลงโทษผู้กระทำผิด ทำให้พื้นที่คุ้มครองยังคงตกอยู่ภายใต้ความเสี่ยงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลโดยตรงต่อสภาพความหลากหลายทางชีวภาพและชีวมณฑล การกำหนดนโยบายหลากหลายด้านใหม่ ๆ เช่น การทวงคืนผืนป่า การลดเงินอุดหนุน (เกิดจากเหตุผลทางการเมืองเป็นหลัก) และการเพิ่มพื้นที่สีเขียวตามนโยบายของประเทศ ซึ่งเป็นตัวอย่างของการเพิ่มความเข้มข้นของการดำเนินงานอย่างมีเป้าประสงค์ที่ชัดเจน เพื่อช่วยให้การบรรลุแผนการดำเนินงานอย่างชัดเจน

นอกจากนี้ การเพิ่มการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มข้นในกรณีการค้าพืชและสัตว์ป่า ทำให้ประเทศไทยสามารถควบคุมการค้าและการค้าที่ผิดกฎหมายได้เป็นอย่างดี แม้อาจจะไม่เพียงพอให้แก้ไขปัญหาได้ทั้งหมดสืบเนื่องมาจากความยากลำบากในการควบคุมพื้นที่เสี่ยงที่อยู่ห่างไกล ความยากจน และแรงจูงใจของทรัพยากรในตลาดต่างประเทศ เป็นเหตุทำให้เกิดการลักลอบข้ามพรมแดนเข้ามาล่า-เสาะแสวงหาทรัพยากรพืชและสัตว์อย่างต่อเนื่อง เช่น กรณีของไม้พะยุง เป็นต้น ประเทศไทยตระหนักดีถึงการต้องเพิ่มความพยายามในการเร่งหา

มาตรการอื่น ๆ มาช่วยเสริมการบังคับใช้กฎหมาย เช่น การเพิ่มขีดสมรรถนะของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาสังคม เป็นต้น

ทั้งนี้ การวางยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และการระบุไว้ในแผนพัฒนาประเทศทุกฉบับถึงความสำคัญของการใช้ฐานทรัพยากรธรรมชาติในการพัฒนาอย่างยั่งยืน ภายใต้แนวทางเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการกำหนดทิศทางการพัฒนาที่เอื้อต่อการสร้างความตระหนักและจิตสำนึกแก่ประชาชน เพื่อเป็นหลักประกันในการสนับสนุนพันธกรณีการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย ภาคเอกชนและภาคประชาชนยังมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันและอย่างต่อเนื่องในการมีส่วนร่วมมรดกสร้างจิตสำนึกและจัดทำโครงการผ่านกลไกต่าง ๆ เช่น ความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทหรือซีเอสอาร์ (CSR) เพื่อฟื้นฟูระบบนิเวศป่าไม้ เพื่อฟื้นฟูประเพณีการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ เพื่อสืบสานประเพณีลุ่มน้ำ เป็นต้น แม้แต่ปรากฏการณ์ใหม่ เช่น การเดินทางเยี่ยมเยือนชุมชนต้นน้ำเพชรบูรณ์ของตัวแทนชุมชนลุ่มน้ำบางปะกง โดยนำเกลือทะเลไปให้เพื่อขอบคุณและสานสัมพันธ์ระหว่างกัน เป็นหลักฐานเชิงรูปธรรมที่ก่อตัวขึ้นมา สะท้อนให้เห็นความตระหนักในคุณค่าของการอนุรักษ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์เชิงนิเวศและทอดผ่านลุ่มน้ำ ซึ่งตัวอย่างเช่นนี้ควรได้รับการพัฒนาและส่งเสริมมาตรการของภาครัฐ (Formal sector) ต่อไป

ประเทศไทยอาศัยการพัฒนาที่อิงกลไกตลาดเป็นหลัก ดังนั้น การใช้มาตรการทางนโยบายแบบเคร่งครัดที่สุดจึงไม่สามารถทำได้ในทางปฏิบัติ ในขณะเดียวกันการใช้แรงจูงใจเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพจึงต้องคำนึงสมดุล ซึ่งมีความสำคัญมาก รูปธรรมของมาตรการดังกล่าวมีอยู่ค่อนข้างหลากหลาย ทั้งในรูปของกฎระเบียบในระดับรัฐและระดับชุมชน จนยากจะกล่าวได้หมด เช่น การกำหนดสัดส่วนของพื้นที่สีเขียวในนโยบายเกษตรแปลงใหญ่ การปลูกป่าใช้หนี้ (คล้ายกับกรณี debt-swap for nature) การกำหนดชนิดพรรณไม้ที่แปลงเป็นทุนได้เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนและประชาชนในการอนุรักษ์ชนิดพันธุ์ไม้ การจัดระเบียบเกี่ยวกับการใช้ที่ดินของรัฐโดยเอกชน การจัดสรรที่ดินทำกินอย่างมีหลักการ การส่งเสริมธนาคารปูและเพาะเลี้ยง-อนุบาลเต่าทะเล โครงการรับบริจาคเพื่อการอนุรักษ์เต่าทะเล การส่งเสริมตลาดสีเขียว-ตลาดชุมชน เป็นต้น ล้วนเป็นตัวอย่างของการขับเคลื่อนการอนุรักษ์ทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพที่เป็นการผสมผสานความพยายามของแบบล่างขึ้นบน (Bottom up) และมาตรการเชิงนโยบายจากบนลงล่าง (Top down)

กลไกสนับสนุนการดำเนินงานในระดับชาติ (กฎหมาย การระดมทุน การเสริมสร้างศักยภาพ การประสานงาน และการบูรณาการ)

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินงานเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศ ควบคู่ไปกับการใช้ประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งปรากฏตั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 57 (2) กำหนดให้รัฐต้องอนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา ฟื้นฟู บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมดำเนินการและได้รับประโยชน์จากการดำเนินการดังกล่าวด้วยตามที่กฎหมายบัญญัติ อีกทั้งยังมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพ เช่น พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504

พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติ พันธุ์พืช พ.ศ. 2518 และ พ.ศ. 2535 ตลอดจนพระราชบัญญัติพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พ.ศ. 2534 และพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ซึ่งครอบคลุมและเื้ออำนวยการดำเนินงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทยแล้ว ทั้งนี้ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อยู่ระหว่างขั้นตอนการรับฟังความคิดเห็นต่อ (ร่าง) พระราชบัญญัติความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. จากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นกฎหมายหลักทางด้านความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย

กลไกทางการเงินในการขับเคลื่อนการปกป้องคุ้มครอง อนุรักษ์ พันธุ์ และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน นอกจากงบประมาณของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว ยังมีกลไกทางการเงินจากกองทุนสิ่งแวดล้อมไทย สำนักงานกองทุนสิ่งแวดล้อม ที่เปิดโอกาสให้หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ เสนอของบประมาณในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ The Biodiversity Finance Initiative (BIOFIN) ประเทศไทย ซึ่งช่วยสนับสนุนรัฐบาลไทยในการแปลงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนเพื่อเป็นรากฐานของการเจริญเติบโตและการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมถึงการใช้กลยุทธ์ทางการเงินอย่างจริงจังที่เกี่ยวกับแผนบูรณาการความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ และกองทุนสิ่งแวดล้อมโลกที่ให้การสนับสนุนแก่ประเทศที่กำลังพัฒนาและประเทศที่กำลังปรับเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจให้สามารถดำเนินโครงการที่เน้นการปกป้องรักษาสิ่งแวดล้อมโลกในประเด็นการอนุรักษ์ และวางแผนการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนจากความหลากหลายทางชีวภาพ โดยปัจจุบันมีทั้งโครงการขนาดใหญ่และขนาดเล็กดำเนินการอยู่ทั่วประเทศ และมีจำนวนโครงการขนาดเล็กที่ได้รับทุนไปแล้วมากกว่า 300 โครงการ นอกจากนี้ ยังมีงบประมาณสนับสนุนจากภาคเอกชนผ่านกิจกรรมเพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของหน่วยงานต่าง ๆ อีกด้วย

ปัจจุบันหลายหน่วยงาน สถาบัน และองค์กรในประเทศไทย มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและการเสริมสร้างความแข็งแกร่งในการดำเนินงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพ เช่น สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) ดำเนินโครงการเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานด้านธนาคารความหลากหลายทางชีวภาพระดับชุมชน (Community Bio Bank) โครงการต้นแบบการเสริมสร้างศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการป้องกันและใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนในภูมิภาคของประเทศไทย ภายใต้ความร่วมมือระหว่างสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ประเทศไทย โดยการสนับสนุนของกองทุนสิ่งแวดล้อมโลก กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ดำเนินกิจกรรมฟื้นฟูหญ้าทะเลที่เสื่อมโทรม โดยชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อเสริมสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์แหล่งหญ้าทะเล และสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ดำเนินกิจกรรมด้านการเสริมสร้างและการรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น การถ่ายทอดองค์ความรู้จากโครงการหลวงและการผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบนพื้นที่สูง เช่น โครงการสนับสนุนชุมชนในการเก็บรวบรวมเมล็ดพันธุ์และหัวพันธุ์พืชท้องถิ่น ได้แก่ พืชผักพื้นบ้านและพันธุ์ข้าวท้องถิ่นบนพื้นที่สูง เพื่อเป็นฐานพันธุกรรม (Seed Bank) ของชุมชนบนพื้นที่สูงและโครงการสนับสนุน

ชุมชนบนพื้นที่สูงในการดำเนินงานเพื่อประกาศเป็นพื้นที่คุ้มครองสมุนไพรและถิ่นกำเนิด ตามพระราชบัญญัติ คุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542 เป็นต้น

ทั้งนี้ ประเทศไทยยังได้สังเกตเห็นว่าการดำเนินงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพจะไม่สามารถบรรลุผลสัมฤทธิ์ได้เลย หากปราศจากการบูรณาการการดำเนินงานร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานประสานงานกลางในการดำเนินงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศ โดยบูรณาการร่วมกันกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องผ่านแผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. 2558-2564 และแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. 2560-2564 ซึ่งเป็นแผนหลักในการดำเนินงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศ โดยมีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกับพันธกิจของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ตลอดจนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) และเป้าหมายไอจีด้านความหลากหลายทางชีวภาพ (Aichi Biodiversity Targets) หน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ภาครัฐ ประกอบด้วยหน่วยงานส่วนกลาง 30 แห่ง จาก 8 กระทรวง และหน่วยงานส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน ประชาคมวิจัย/สถาบันการศึกษา ตลอดจนชุมชนท้องถิ่น

กลไกในการติดตามและทบทวนการปฏิบัติ

การติดตามและทบทวนการปฏิบัติของประเทศไทย จะเป็นการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. 2558-2564 และแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. 2560-2564 ซึ่งเป็นแผนหลักในการดำเนินงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย มีทิศทางและเป้าหมายสอดคล้องกับการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์ความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. 2554-2563 และเป้าหมายไอจี ซึ่งเป็นเป้าหมายในระดับโลก โดยให้ความสำคัญกับการติดตามความก้าวหน้า การประเมินผลสำเร็จและผลกระทบของการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องตามประเด็นสาระสำคัญของแผนในภาพรวมและตามยุทธศาสตร์ โดยใช้การติดตามประเมินผลเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการและปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานตามแผนให้สอดคล้องกับสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน โดยกำหนดให้มีการติดตามประเมินผลในระหว่างการดำเนินงานตามแผน เพื่อทบทวนมาตรการและลำดับความสำคัญในการดำเนินงาน มีแนวทางการดำเนินงานดังนี้

- 1) คณะกรรมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ (กอช.) ทำหน้าที่กำหนดแนวทางการติดตามความก้าวหน้าการบริหารจัดการแผนสู่การปฏิบัติ พัฒนาตัวชี้วัดความสำเร็จของการแปลงแผน โดยนำวิธีการติดตามประเมินผลที่เหมาะสมมาใช้ รวมทั้งดำเนินการติดตามประเมินผลกระทบในภาพรวม และรายงานผลการดำเนินงานให้คณะรัฐมนตรีทราบทุกปี
- 2) หน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องภายใต้แผน รายงานผลการดำเนินงานตามแผนในส่วนที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนปัญหาอุปสรรค ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อ กอช. เพื่อใช้ประกอบในการวิเคราะห์และให้ข้อเสนอแนะ ในการบริหารจัดการและปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานตามแผนในระยะต่อไป

ทั้งนี้ ยังมีระเบียบคณะกรรมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการเข้าถึงทรัพยากรชีวภาพและการได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากทรัพยากรชีวภาพ พ.ศ. 2554 เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการเข้าถึงทรัพยากรชีวภาพและการได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากทรัพยากรชีวภาพให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. 2535 เพื่อให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องยึดถือปฏิบัติหรือออกกฎหมายลำดับรองเพื่ออนุรักษ์ให้เป็นไปตามระเบียบดังกล่าว

ข้อเสนอ

การขับเคลื่อนการบริหารจัดการ
ความหลากหลายทางชีวภาพ
ของประเทศไทย

ข้อเสนอ

การขับเคลื่อนการบริหารจัดการ ความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย

ตามพันธกรณีของภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention on Biological Diversity-CBD) กำหนดให้รัฐภาคีอนุสัญญาฯ จะต้องเสนอรายงานต่อสำนักเลขาธิการอนุสัญญาฯ ตามระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งได้มีการกำหนดให้ส่งรายงานแห่งชาติฯ ทุก ๆ 4 ปี เพื่อสะท้อนและสื่อสารความก้าวหน้าในการดำเนินงานของประเทศตามข้อตกลงด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ โดยมีการจัดทำรายงานฉบับแรก ในปี 2541 และดำเนินต่อเนื่องมาจนถึงปี 2561 นับเป็นรายงานฉบับที่ 6

ในการจัดทำรายงานแห่งชาติฯ ฉบับที่ 6 ของประเทศไทย คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2560 มอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกับสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมดำเนินการ ซึ่งได้รับความร่วมมือจากสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย โดยการสนับสนุนจากโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ประเทศไทย และกองทุนสิ่งแวดล้อมโลก (GEF) โดยรวบรวมข้อมูล แต่งตั้งและประชุมคณะกรรมการกำกับดำเนินงาน ประชุมหารือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง พร้อมปรับปรุงร่างรายงานแห่งชาติเป็นระยะ ๆ หลังจากนั้น ได้เสนอร่างรายงานแห่งชาติฯ ต่อคณะกรรมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ (กอกช.) เพื่อพิจารณาให้ข้อคิดเห็น แล้วปรับปรุงเพื่อเสนอต่อสำนักเลขาธิการอนุสัญญาฯ

ข้อสรุปจากรายงานแห่งชาติฯ

รายงานแห่งชาติว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ฉบับที่ 6 นี้ มุ่งอธิบายและประเมินการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. 2560-2564 โดยสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

● ประสิทธิภาพการดำเนินงาน

แผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.2560-2564 ได้กำหนดมาตรการดำเนินงานรวม 11 มาตรการ โดยผลการประเมินผลสำเร็จของการดำเนินมาตรการตามแผนปฏิบัติการฯ มีดังนี้

28%	มีประสิทธิภาพ (Effective)
72%	มีประสิทธิภาพบางส่วน (Partially effective)
0%	ไม่มีประสิทธิภาพ (Ineffective)
0%	ไม่ทราบ (Unknown)

มาตรการที่มีประสิทธิภาพ จำนวน 4 มาตรการ ได้แก่ การเสริมเสริมสร้างความตระหนักและให้การศึกษาด้านความหลากหลายทางชีวภาพ การปกป้องคุ้มครองทรัพยากรพันธุกรรม การวิจัยและพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ และการสงวนรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพ โดยมาตรการเหล่านี้ยังต้องการการเพิ่มบทบาทและการดำเนินงานในระดับพื้นที่ให้มากขึ้น

มาตรการที่มีประสิทธิผลบางส่วน จำนวน 7 มาตรการ ได้แก่ การบูรณาการและการมีส่วนร่วม การอนุรักษ์ ฟื้นฟู ปกป้องคุ้มครอง การลดภัยคุกคามและใช้อย่างยั่งยืน การจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ การจัดการชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน การจัดการความปลอดภัยทางชีวภาพ และการจัดการองค์ความรู้และฐานข้อมูล ซึ่งปัญหาอุปสรรคในการดำเนินมาตรการเหล่านี้ พบว่า ยังขาดการขับเคลื่อนการดำเนินงานอย่างจริงจัง ขาดการใช้องค์ความรู้และเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์มาปรับใช้ ขาดการบูรณาการแผนและข้อมูลระหว่างหน่วยงาน นอกจากนี้ ยังมีอุปสรรคด้านการขาดข้อมูลที่ชัดเจนและครบถ้วน และการเข้าถึงข้อมูลด้านต่าง ๆ

ประเทศไทยมีนโยบาย แผน และมาตรการดำเนินงานต่างๆ สอดคล้องและครอบคลุมเป้าหมายไอจี ทั้ง 20 เป้าหมาย แต่ทั้งนี้ ในการดำเนินงานบางเป้าหมายมีหน่วยงานรับผิดชอบที่ชัดเจน แต่ยังมีเป้าหมายอีกจำนวนหนึ่งที่เป็นเป้าหมายซึ่งมีหลายหน่วยงานเกี่ยวข้อง ยังมีข้อจำกัดในการรวบรวมข้อมูลให้มีความครบถ้วน

● **ความก้าวหน้าของเป้าหมายระดับชาติ**

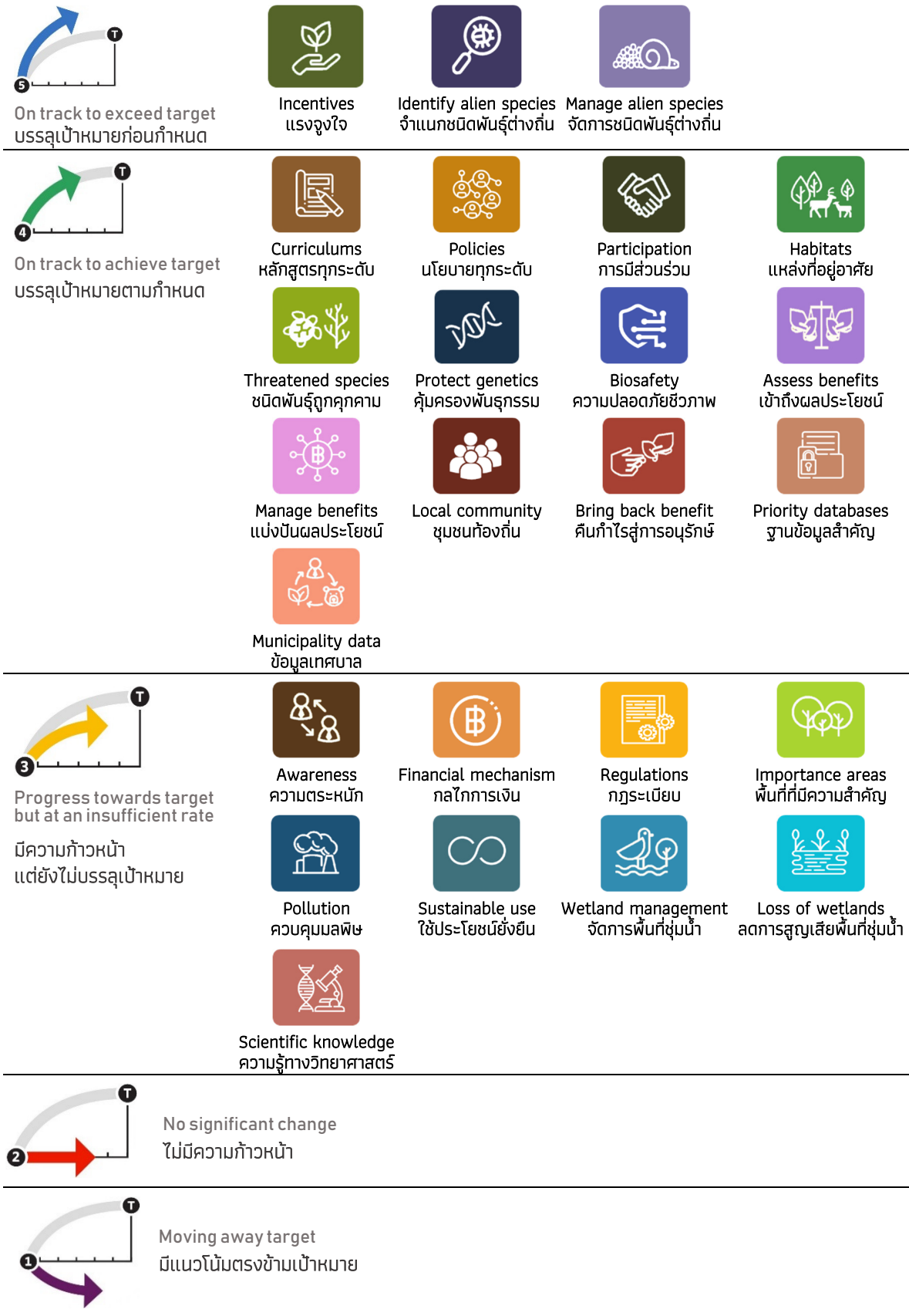
เป้าหมายระดับชาติที่กำหนดไว้ตามแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. 2560-2564 มีจำนวน 25 เป้าหมาย ซึ่งผลการประเมินความก้าวหน้าของเป้าหมายระดับชาติ สรุปได้ดังนี้

12%	บรรลุเป้าหมายก่อนเวลาที่กำหนด (On track to exceed target)
52%	มีแนวโน้มบรรลุเป้าหมายได้ภายในเวลาที่กำหนด (On track to achieve target)
26%	มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย (Progress towards target but at an insufficient rate)
0%	ไม่มีความก้าวหน้า (No significant change)
0%	มีแนวโน้มตรงข้ามเป้าหมาย (Moving away target)

เป้าหมายที่สามารถบรรลุได้ก่อนเวลาที่กำหนดมีจำนวน 3 เป้าหมาย โดยเป้าหมายที่มีแนวโน้มบรรลุได้ในเวลาที่กำหนดในปี 2563 และ 2564 จำนวน 13 เป้าหมาย และมีเป้าหมายบางส่วนที่มีแนวโน้มว่าจะไม่สามารถบรรลุได้ในเวลาที่กำหนด จำเป็นต้องเร่งดำเนินการและมีมาตรการเพิ่มเติมจึงจะบรรลุเป้าหมายได้ จำนวน 9 เป้าหมาย ได้แก่ เป้าหมายด้านการให้ทุกภาคส่วนมีความรู้ความเข้าใจและความตระหนักถึงความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ การมีกลไกทางการเงิน การจัดกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วม การเชื่อมโยงเครือข่ายพื้นที่คุ้มครองและพื้นที่ที่มีความสำคัญ การควบคุมมลพิษ การประยุกต์ใช้เครื่องมือ/กลไกและแนวทางการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน การบริหารจัดการและลดการสูญเสียพื้นที่ชุ่มน้ำ การบูรณาการและเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพ

อย่างไรก็ตาม การประเมินผลบางส่วนมีข้อจำกัดในด้านข้อมูลและระดับความเชื่อมั่นในการประเมิน ซึ่งขาดหลักฐานที่ครอบคลุม เนื่องจากมีการสำรวจข้อมูลในกลุ่มเป้าหมายที่จำกัด ขาดข้อมูลพื้นฐานที่จะประเมินแนวโน้ม และไม่มีการติดตามตรวจสอบอย่างเป็นระบบชัดเจน

สรุปความก้าวหน้าตามเป้าหมายระดับชาติ

- การดำเนินงานของประเทศเพื่อบรรลุเป้าหมายของกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช

เป้าหมายของกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช (Global Strategy for Plant Conservation: GSPC) ประกอบด้วย 16 เป้าหมาย ประเทศไทยสามารถบรรลุได้ในเวลาที่กำหนดเป็นส่วนใหญ่ ดังนี้

81%	บรรลุเป้าหมายได้ในเวลาที่กำหนด (On track to achieve target)
19 %	มีความก้าวหน้า แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย (Progress towards target but at an insufficient rate)
0%	ไม่มีความก้าวหน้า (No significant change)

เป้าหมายที่มีแนวโน้มจะไม่บรรลุ มีจำนวน 3 เป้าหมาย ได้แก่ เป้าหมายเกี่ยวกับการใช้ที่ดินในการผลิตได้รับการจัดการอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับการอนุรักษ์ความหลากหลายของพืช การคุ้มครองชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามโดยการรักษาไว้ในแหล่งรวบรวมนอกถิ่นที่อยู่อาศัย และการที่ผลผลิตพืชที่เก็บเกี่ยวจากป่าทั้งหมดมาจากแหล่งที่มีความยั่งยืน

อย่างไรก็ตาม การอนุรักษ์พันธุ์พืชส่วนใหญ่ดำเนินการในเขตอนุรักษ์ตามกฎหมาย ซึ่งยังถูกคุกคามจากการท่องเที่ยว การลักลอบเก็บพืชหายากเพื่อการค้า ส่วนพื้นที่ในภาคการเกษตรยังไม่มีข้อมูลที่สามารถทำการประเมินได้ชัดเจน นอกจากนี้ ยังขาดข้อมูลการรักษาชนิดพืชที่ถูกคุกคามไว้ในแหล่งรวบรวมนอกถิ่นที่อยู่อาศัย เพื่อการนำกลับไปฟื้นฟูในธรรมชาติ

- สถานภาพปัจจุบันของความหลากหลายทางชีวภาพ

ประเทศไทยมีชนิดพันธุ์พืชในประเทศไทยประมาณ 11,000 ชนิด สสำรวจพบชนิดพันธุ์พืชที่ถูกคุกคามร้อยละ 8.76 และมีชนิดพันธุ์ที่สูญพันธุ์ในธรรมชาติแล้ว 2 ชนิด ได้แก่ พ้ามุ่ยน้อย และโสกกระยำ ส่วนชนิดพันธุ์สัตว์ที่มีกระดูกสันหลังมีจำนวน 4,731 ชนิด สสำรวจพบชนิดพันธุ์สัตว์ที่ถูกคุกคามร้อยละ 12

ด้านระบบนิเวศ พบว่าป่าไม่มีอัตราการสูญเสียพื้นที่ลดลง และมีพื้นที่เพิ่มขึ้นเล็กน้อยในปี 2561 ขณะที่พื้นที่เกษตรกรรมได้ถูกปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชเชิงเดี่ยวเพื่อการค้า ส่วนระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่งยังมีความท้าทายในการควบคุมการประมงผิดกฎหมาย การใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณชายฝั่งทะเล การกัดเซาะชายฝั่ง และกิจกรรมจากการท่องเที่ยว โดยเริ่มมีปัจจัยสนับสนุนจากการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติ เครือข่ายชุมชน และกิจการเพื่อสังคมที่ยั่งยืนของภาคธุรกิจมากขึ้น

ข้อเสนอในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ

ข้อเสนอในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ จัดทำขึ้นจากการวิเคราะห์ข้อมูลและข้อเสนอของผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการจัดทำรายงานแห่งชาติฯ ฉบับที่ 6 โดยได้แบ่งข้อเสนอออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะเร่งด่วน ภายในปี พ.ศ. 2564 และระยะยาว 10 ปี ภายในปี พ.ศ. 2573 ดังนี้

ระยะเร่งด่วน (ภายในปี พ.ศ. 2564)

ประเทศไทยต้องเร่งดำเนินงานระยะเร่งด่วน เพื่อสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายไอจี ภายในปี พ.ศ. 2563 และการบรรลุเป้าหมายระดับชาติ ภายในปี พ.ศ. 2564 ตามที่แผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศกำหนดไว้ ดังนี้

1) เร่งดำเนินการประเด็นที่ยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมาย

ผลการดำเนินงานในช่วงที่ผ่านมา ส่วนใหญ่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ก่อนเวลาและภายในเวลาที่กำหนด แต่ยังมี การดำเนินงานบางประเด็นที่มีความก้าวหน้าแต่ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ในเวลาที่กำหนด จึงต้องเร่งดำเนินการ ได้แก่ ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความรู้ความตระหนักแก่ภาคส่วนต่างๆ กฎระเบียบในการขับเคลื่อนการดำเนินงานและการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน การเชื่อมโยงเครือข่าย การจัดการพื้นที่คุ้มครองและพื้นที่ชุ่มน้ำ รวมถึงการบูรณาการและเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพ

2) สร้างความเข้าใจและประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่มีบทบาทด้านการศึกษาและการสื่อสาร เพื่อเสริมสร้างความรู้ความตระหนักแก่สังคม

การสร้าง ความเข้าใจแก่สังคมควรเริ่มจากประเด็นใกล้ตัว นอกจากนี้ ควรระบุและจัดระดับความสำคัญของพื้นที่วิกฤติและพื้นที่ที่มีความสำคัญทางความหลากหลายทางชีวภาพและระบบนิเวศ เพื่อกำหนดมาตรการในการจัดการอย่างเหมาะสม และเร่งดำเนินการด้านระบบฐานข้อมูล โดยเฉพาะในประเด็นที่ต้องเร่งดำเนินการจึงจะสามารถบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความรู้ความตระหนักแก่ภาคส่วนต่างๆ การพัฒนากลไกทางการเงินและกฎระเบียบในการขับเคลื่อนการดำเนินงานและการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน การเชื่อมโยงเครือข่าย การจัดการพื้นที่คุ้มครองและพื้นที่ชุ่มน้ำ รวมถึงการบูรณาการและเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพ

3) ให้ความสำคัญกับกลไกในการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

ควรพิจารณาความเชื่อมโยงหรือใช้กลไกขับเคลื่อนการดำเนินงานในระดับจังหวัดและพื้นที่สำคัญ ผ่านแผนและงบประมาณพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด การสื่อสารเพื่อสร้างองค์ความรู้ความเข้าใจให้กับผู้ปฏิบัติงาน โดยเฉพาะในระดับท้องถิ่นเพื่อร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงาน ภายใต้บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบและกลไกทางกฎหมาย ระเบียบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4) พัฒนาระบบการเชื่อมโยงฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพ

เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพ ทั้งในด้านข้อมูลพื้นฐาน กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลงานวิจัย รวมถึงองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ การประยุกต์ใช้ และพัฒนาต่อยอด ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการบริหารจัดการทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศ

5) พัฒนาระบบการติดตามประเมินผลการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ

ควรกำหนดตัวชี้วัดหลักของประเทศ ที่มีค่านิยม รายละเอียด และฐานข้อมูลเดียวกัน พร้อมกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบตัวชี้วัดที่ชัดเจน และควรมีตัวชี้วัดสนับสนุนที่เป็นภารกิจของแต่ละหน่วยงาน รวมถึงตัวชี้วัดการดำเนินงานในระดับพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีความสำคัญหรือมีความอ่อนไหวทางระบบนิเวศ นอกจากนี้ ควรมีการจัดทำข้อมูลสนับสนุนการติดตามประเมินผลให้ครบถ้วน

ระยะยาว 10 ปี (ภายในปี พ.ศ. 2573)

1) เพิ่มการบูรณาการประเมินความหลากหลายทางชีวภาพกับห่วงโซ่อุปทานการผลิตในภาคส่วนต่าง ๆ

ควรบูรณาการและเชื่อมโยงจัดการความหลากหลายทางชีวภาพกับการผลิตในภาคการเกษตร ประมง พลังงาน ท่องเที่ยว การเหมืองแร่ และโครงสร้างพื้นฐาน ในรูปแบบต่างๆ เช่น การบูรณาการกับแผนส่งเสริมการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน และระบบการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) เพื่อวางแนวทางการดำเนินงานสำหรับแผนงานสำคัญและโครงการขนาดใหญ่ ให้มีมาตรการป้องกันและลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ต่างๆ การจัดทำบันทึกความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน การจัดทำแผนงาน/โครงการกิจกรรมร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชน เป็นต้น

2) ผลักดันให้มีการบังคับใช้กฎหมายและขับเคลื่อนนโยบายให้เกิดผลเป็นรูปธรรม

ประเทศไทยได้มีกฎหมายและระเบียบใหม่ๆ ประกาศใช้ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา อาทิ กฎหมายที่เกี่ยวข้องป่าไม้ การประมง การจัดการขยะมูลฝอยและน้ำเสีย รวมถึงแนวปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพ และการยกเลิกกฎหมายหวงห้าม ส่งเสริมการปลูกและสร้างรายได้จากไม้มีค่า ซึ่งช่วยควบคุมและส่งเสริมให้เกิดการใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม รวมทั้งการพัฒนาระบบฐานข้อมูล ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีการติดตามผลและสื่อสารเป็นระยะ ๆ ยอมรับข้อคิดเห็นเพื่อการพัฒนาและปรับปรุง หากการริเริ่มต่าง ๆ มีข้อบกพร่องที่ควรทำการแก้ไข

3) กำหนดแนวทางการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่นอกเขตอนุรักษ์

ประเทศไทยมีกฎหมายและหน่วยงานรับผิดชอบในการจัดการพื้นที่อนุรักษ์ให้มีระบบนิเวศที่ดีและมีความหลากหลายทางชีวภาพที่ชัดเจน จึงควรให้ความสำคัญต่อการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพนอกพื้นที่อนุรักษ์ไปพร้อมๆ กัน พื้นที่ดังกล่าวมีทั้งพื้นที่ของหน่วยงานราชการและครอบครองโดยเอกชน ควรมีข้อกำหนดและจัดทำผังการใช้ที่ดินที่เอื้อต่อความหลากหลายทางชีวภาพ และบังคับใช้อย่างเคร่งครัด เช่น พื้นที่ชุ่มน้ำในระดับชุมชน พื้นที่สวนสาธารณะขนาดใหญ่ ถิ่นที่อยู่อาศัยของพืชเฉพาะถิ่นหรือนกอพยพ เป็นต้น

4) เสริมสร้างศักยภาพและการมีส่วนร่วมในปฏิบัติการระดับพื้นที่

การจัดการความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศ ยังมีช่องว่างและข้อจำกัดในการดำเนินงาน เนื่องจากหน่วยงานส่วนกลางที่รับผิดชอบมีบุคลากรและงบประมาณไม่เพียงพอ ขาดการบูรณาการนโยบายไปสู่การดำเนินงานในระดับพื้นที่ จึงควรเพิ่มการสร้างความเข้าใจและเสริมสร้างศักยภาพของหน่วยงานในระดับจังหวัดและระดับท้องถิ่นต่างๆ เกี่ยวกับการวางแผนและการกำหนดโครงการที่สอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมายของประเทศ การออกแบบการดำเนินงานที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ การสนับสนุนให้มีข้อบัญญัติท้องถิ่นเพื่อการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการปกป้องและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

5) ส่งเสริมบทบาทและการมีส่วนร่วมของคนรุ่นใหม่ สังคมเมือง และภาคธุรกิจเอกชน

ควรส่งเสริมพฤติกรรมการบริโภคและการใช้ชีวิตของคนรุ่นใหม่และสังคมเมือง ในการเลือกใช้เลือกซื้อสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสภาพแวดล้อม และสนับสนุนกองทุนชุมชนในการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ต่างๆ นอกจากนี้ ควรสนับสนุนภาคธุรกิจเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพให้มากขึ้น ทั้งในด้านกระบวนการผลิตและการบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และการทำกิจกรรมเพื่อสังคมที่ยั่งยืนในเชิงพื้นที่หรือเชิงประเด็นอย่างต่อเนื่องจนเกิดเป็นรูปธรรม

